

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
חמישי

היכל
תשיעי

אגרות-קודש

מאת כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

כרך טו

קיץ תשי"ז הועתק והוכנס לאינטרנט

www.hebrewbooks.org

ע"י חיים תשס"ז

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ושלש לבריאה

מאה שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע וג"ן שנה לנשיאותו

IGROIS KOIDESH

Volume XV

Copyright © 1989

Second Printing 1993

Third Printing 1996

Fourth Printing 1997

Fifth Printing 2003

by

Kehot Publication Society

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

Orders Department:

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213

(718) 778-0226 / FAX (718) 778-4148

www.kehotonline.com

All rights reserved, including the right to reproduce this book or portions thereof, in any form, without prior permission, in writing, from the publisher.

Library of Congress Cataloging-in-Publication Data

Schneerson, Menahem Mendel, 1902-1994

Igrot-Kodesh.

(Kovets Shalshet ha-or; hekhal 9., sha'ar 5.)

(sifriy. Otsar ha-Hasidim, Lyubavitsh)

Title on t.p. verso: Igrois Koidesh.

Includes bibliographical references and index.

Contents: Kerekh 1. 688-704. ..Kerekh 15. 717.

1. Schneerson, Menahem Mendel, 1902-1994 –
Correspondence. 2. Habad. 3. Rabbis—Correspondence. I. Title.
II. Title: Igrois Koidesh. III. Series: Kovets Shalshet ha-or'
hekhal 9., sha'ar 5.

IV. Series: Sifriyat Otsar ha-Hasidim, Lyubavitsh.

BM198.S33528 296.8'33 87-16855.

ISBN 0-8266-5800-8 (set)

ISBN 0-8266-5815-6

Manufactured in the United States of America

פתח דבר

על פי הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א מדפיסים אנו בזה כרך חמשה עשר מסדרת אגרות-קודש* כ"ק אדמו"ר שליט"א, שבו אגרות קיץ תשי"ז.

בראש הספר בא מפתח האגרות, ובסופו:

(א) מפתח ענינים.

(ב) מפתח מוסדות וארגונים.

(ג) מפתח אנשים.

(ד) מפתח מקומות.

כן נוספו, ציונים והערות בשוה"ג**.

כל הנ"ל נערך ע"י הרה"ת ר' שלום דובער ש"י לוינ.

מערכת „אוצר החסידים”

מוצטיק כ"ף מ"ח, ה'תש"נ.

מאתיים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר הצי"צ,

שנת הארבעים לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א,

ברוקלין, נ.י.

(*) עד עתה יצאו לאור בסדרה זו 33 כרכים: אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר הזקן, כ"ק אדמו"ר האמצעי וכ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק, נדפסו (בכרך אחד) בשנת ה'תשמ"א. אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר מוהר"ש נ"ע, ומילואים לכרך הנ"ל — בשנת ה'תשמ"א. אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר מוהר"ש נ"ע (שני כרכים) בשנת ה'תשמ"ב. כרך ג — בשנת ה'תשמ"ז. כרכים ד-ה — בשנת תשמ"ז. אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע, כרכים א-ה — בשנת ה'תשמ"ג. כרכים ו-ז — בשנת ה'תשמ"ד. כרכים יא-יב — בשנת ה'תשמ"ה. אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א, כרכים א-ג — בשנת תשמ"ז. כרכים ד-ח — בשנת תשמ"ח. כרכים ט-יד — בשנת ה'תשמ"ט.

(**) כדי להבדיל בינם לבין הערות כ"ק אדמו"ר שליט"א, באות הערות העורך באותיות קטנות יותר ושונות מהפנים.

מפתח כללי

3	פתח דבר
5	מפתח האגרות
א	אגרות קודש
תנז	מפתח ענינים
תעא	מפתח מוסדות וארגונים
תעג	מפתח אנשים
תעז	מפתח מקומות

מפתח

ה'תשי"ז

א	דירה מרחבת דעתו	מורה דוד שוחאט	ר"ח ניסן	השכו
ב	„גמרא שלמה“ פסחים	מורה ברוך נאה	א' ניסן	השכו
ג	השפעה על אנשי אגאדיר	מר יצחק אוחיין	א' ניסן	השכח
ד	חנוכת הבית בהתוועדות	מוהרנ"י סילבר	ב' ניסן	השכט
ד	ויכוחים אינם דרך להשפעה	הא' מנחם בן-ציון וילהלם	ב' ניסן	השל
ו	זכות בהפצת המעיינות ע"י ספריו	מר אלעזר שטיינמאן	ג' ניסן	הישלא
ז	חביבות כ"א מישראל, הפצת המעיינות	מורה אליעזר ספקטור	ג' ניסן	הישלב
ח	פאה נכרית		ג' ניסן	הישלג
ט	חובת הר"י ברכישת תל'		ה' ניסן	הישלד
י	שקדו חכמים בתקנת בנות ישראל		ה' ניסן	הישלה
י	ביקורים במושבים. הלימוד בתור		ה' ניסן	הישלו
יב	הביקורים במושבים		ה' ניסן	הישלו
יג	מחשבות המבלבלים		ה' ניסן	הישלח
יג	המשך העבודה במוסד רבותינו		ה' ניסן	הישלט
טו	שלא יתנהל מוסד ע"ד יחיד		ו' ניסן	הישמ
טו	התעסקות בביסוס כפי"ח — כלי לברכות	מוהרד"א חזן	ו' ניסן	הישמא
טז	דברי התעוררות ולא ויכוחים	מורה שלמה שטנצל	ו' ניסן	הישמב
טז	חלוקת מצה שמורה. ביקורים בישובים	מוהרשמי"מ שניאורסאהן	ו' ניסן	הישמג
יז	השם כפי"ח. מאפיית מצות. כינוס המליח	ועד כפר חב"ד	ו' ניסן	הישדמ
יח	ברכה לחה"פ ומשלוח מצה שמורה	לכאור"א שבכפר חב"ד	ז' ניסן	הישמה
יט	כני"ל	קהלת שובה ישראל	ז' ניסן	הישמו
כ	אינו כותב אלא בהקשור לגוף		ז' ניסן	הישמו
כא	היכולת ניתנה ללמוד בהתמדה		ז' ניסן	הישמח
כב	הוספה בתומיץ מחזיקה הברכות		ז' ניסן	הישמט
כג	וואס האט תורה דיר געלערנט		ח' ניסן	הישנ
כד	מצה שמורה ליצחק קורן	הנהלת צא"ח, תל-אביב	ח' ניסן	הישנא
כה	קרה"ת בימי חנוכה		ח' ניסן	הישנב
כו	התקשרות	מורה מרדכי גרוזמן	ט' ניסן	הישנג
כז	הכרח הלימוד בשיבה		ט' ניסן	הישנד
כח	חובת ההתעסקות בחנוך	מוהרא"ז בונין	י"ד ניסן	הישנה
לב	קביעת שבת חב"ד בעיינות	מר משה בן נחום	י"ד ניסן	הישנו
לג	קירוב הבן החמישי שאינו בא לסדר	כללי	י"א ניסן	הישנו
לג	תמיכת הישיבה בטורונטו. ספרו „תרבות ויהדות“	מר ש.ב. אולמאן	י"א ניסן	הישנח
לז	ברכה לכל הסניפים לחה"פ	נשי ובנות חב"ד	י"א ניסן	הישנט
לח	פי' שם הוי'. כוונה בכרכת שהחיינו בפסח	מוהרשיי זיין	י"א ניסן	הישס

מא	חובת ההתעסקות בהפצת היהדות	ה'א ניסן	ה'שסא
מב	אופני הויכוח בעניני יהדות	מ'ה צבי שכטר	ה'שסב
מה	הדלקת אש בשבת בזמנינו ובדורות הראשונים	ה'א שלום לייב לרמן	ה'שסג
מז	מי מהלויים נשא הכיור וכונו	ה'א ארי' לייב קפלן	ה'שסד
מח	ארגון כנס איגוד תל' ישיבת קשינוב	מ'ה יעקב פלס	ה'שסה
מט	שלחן ומגורה — גשמיות ורוחניות. תומ"צ	תל' ביה"ס למלאכה	ה'שסו
נ	התעסקותו בישיבות הערב	מ'ה נפתלי ראטה	ה'שסז
נא	הצעות שידוכים המתאימים		ה'שסח
נב	המשך הלימודים לאחר החתונה		ה'שסט
נג	הלימוד בישיבה והסתדרות		ה'שע
נד	לימוד ש"ב. הפצת היהדות	מוהר"י זלמנוב	ה'שעא
נה	המסיבה לכבוד הרב הר"צ שוסטרמן	בהכ"נ אג"ח בשיקגו	ה'שעב
נו	קישור והשפעה על חבריו בצבא	ה'א אברהם דוד מרוזוב	ה'שעג
נז	המשך הלימוד בישיבת חב"ד באה"ק		ה'שעד
נח	מצה שמורה שנאפית בע"פ	מהרש"ז שזר	ה'שעה
נט	אמירת למנצח יענק' ותחנון	ה'א נפתלי צבי גוטליב	ה'שעו
ס	מס"נ ברוס"י ובאה"ק	מ'ה אהרן רבינוביץ	ה'שעז
סא	שלילת הפשרות בעניני תורה ומדע	מוהר"א וואלגעמוט	ה'שעה
סב	ש"ב צ"ל יר"ש ביותר		ה'שעט
סג	השפעתו על התל'. ניצול כשרונותיו		ה'שפ
סד	מענה לברכה ל"א ניסן		ה'שפא
סה	עידוד בעבודתם. חפץ ורצון	צא"ח באה"ק	ה'שפב
סו	חכ' היד וציווי דתמים תהי' עם ה"א		ה'שפג
סז	בחינת תל' אהלי"י	מוהר"ב"ש שניאורסאהן	ה'שפד
סח	בחינת תל' תר"ת בצרפת והתוועדות באה"ק	מוהר"ח"מ וובר	ה'שפה
סט	קפידה. סעודת ש"ק. הערות שונות	מ'ה זאב וובר	ה'שפו
ע	טרדות החתונה אי"צ לבלבל מפעולות		ה'שפז
עא	מעלין בקודש בהפצת המעיינות		ה'שפח
עב	השתדלות עליית בתו והמשפחה מרוס"א	מוהרש"ז קלמנסון	ה'שפט
עג	השפעתו על יצחק דמיאל	מוהר"מ"ש בליוינסקי	ה'שצ
עד	העדר סיפוק מהתוועדות י"ט כסלו		ה'שצא
עה	אנתולוגי' ס' פסיכולוגי' ע"ד חב"ד	מוהר"א"ח גליצנשטיין	ה'שצב
עו	ע"י בזבוז לעניני רפואה נשכרים. לאח"ז		ה'שצג
עז	כ"א יכול לקיים רצון הבורא		ה'שצד
עח	אין לך יום שאין בו — כדי להוסיף בברכה	מ'ה יוסף שרביט	ה'שצה
עט	מצוה — צוותא. חובת העתונאי לנצל להפצה		ה'שצו
פא	עם הארצות בארה"ב		ה'שצז

השצח	כ"ה ניסן	בקות והשתתפות בכרם חב"ד	עט
השצט	כ"ז ניסן	זכות הצדקה יעמוד. נישואי תערובות	פ
ה'ת	כ"ז ניסן	היסח הדעת ממח' מבלבלות ולא להגזים	פ
ה'תא	כ"ח ניסן	החדרת רוח חסידותי בתל'	פא
ה'תב	כ"ח ניסן	החזקת היהדות בפנמה	פב
ה'תג	כ"ח ניסן	הוראות בעבודתו	פג
ה'תד	כ"ח ניסן	חנוך התל' בשפה שמבין	פד
ה'תה	כ"ט ניסן	כתב הרבנות למוהר"ד אושפל	פה
ה'תו	כ"ט ניסן	העברת ביהכ"נ לשכונה החדשה	פו
ה'תז	כ"ט ניסן	ההשפעה על התל' שיוצאים מרשותו	פז
ה'תח	כ"ט ניסן	בדיקת הזרע	פט
ה'תט	כ"ט ניסן	הכנה להתוועדויות	צא
ה'תי	ניסן	מציצה ופריעה	צב
ה'תיא	אדר"ח אייר	הוראות בעבודתם	צג
ה'תיב	אדר"ח אייר	כתיבתו אלי תביא לעניני חסידות	צד
ה'תיג	אדר"ח אייר	עצה בעניני שידוכים	צה
ה'תיד	אדר"ח אייר	עצה לכבד פה	צו
ה'תטו	א' אייר	צדקה תגדיל הפרנסה	צו
ה'תטז	א' אייר	חלוקת מצה שמורה	צח
ה'תיו	א' אייר	שי"ס בביתו. חלוקת השי"ס	צט
ה'תיח	ב' אייר	בין פסח לעצרת מתאים לרפואה	ק
ה'תיט	ב' אייר	השפעה בעניני טהרת המשפחה	ק
ה'תב	ב' אייר	ביקורים ונאומים סביבות ירושלים	קא
ה'תכא	ב' אייר	הכנות לחגיגה לטובת הישיבה במלבורן	קב
ה'תכב	ב' אייר	חובת י"ח רבותינו. התעסקות במשק	קב
		ובלימוד	קג
ה'תכג	ב' אייר	שיטת חב"ד לקרב רחוקים	קד
ה'תכד	ד' אייר	אופני הקירוב בעניני תומ"צ	קה
ה'תכה	ד' אייר	בספ"ע — כל יום מיתוסף אור	קז
ה'תכו	ד' אייר	הניגונים שיכולים להביא לחלוקי דיעות	קח
ה'תכז	ד' אייר	הו"ל תולדות נשיאי החסידות	קט
ה'תכח	ו' אייר	השפעה בענין טהרת המשפחה	קיא
ה'תכט	ו' אייר	כל דיבור צ"ל למעשה	קיב
ה'תל	ו' אייר	פגישות שידוכים באופני צניעות	קיג
ה'תלא	ו' אייר	אופני טיפול שנתחדשו	קיד
ה'תלב	ז' אייר	ראיות למסורת אבות	קטו
ה'תלג	ז' אייר	שהיו ישראל מצויינים שם בלבושם	קטו
		ומאכלם ולשונם	קיו
ה'תלד	ח' אייר	ניצול משרת המזכירות להפצת היהדות	קיט
ה'תלה	ח' אייר	ניצול ל"ג בעומר במירון וירושלים	קכ
ה'תלו	ח' אייר	לא לעזוב מדינתו ולהתעסק בחנוך	קכא
ה'תלז	ח' אייר	קרן גמ"ח לבעלי תעשי' קטנים	קכב
		ועד כפר חב"ד	

קכג	לא להתנות צדקה בקיום ברכות השי"ת	התלח	ט' אייר
קכד	והי' ראשיתך מצער ועיי' ואחריתך ישגא מאד	התלט	ט' אייר
קכה	שיץ — יפעל בהחזקת היהדות	התמ	ט' אייר
קכז	סיועו בעניני דת	התמא	י"א אייר
קכו	העדר קבלת עול ומדות עצלות	התמב	י"א אייר
קכח	לימוד לתל' עיי' לוח	התמג	י"ב אייר
קכח	לימוד התל' בשפה שרגילים בה	התמד	י"ג אייר
קכט	הנסיעה לירושלים למסור פ"ש מכאן	התמה	י"ג אייר
קל	בימי זקנה — לימוד משניות	התמו	י"ד אייר
קלא	מאן פני האדון ה' דא רשבי	התמוז	י"ד אייר
קלב	החדרת יר"ש בתל'	התמח	י"ד אייר
קלג	אפולוגטיקה — פשרה — היסד האמת	התמט	י"ד אייר
קלה	הסכמות. אייר בשני ירדין	התנ	ט"ז אייר
קלו	מניעת הפלי' לספרדים	התנא	ט"ז אייר
קלז	המקל ומחק לישראל' שהיו לו בירושה	התנב	ט"ז אייר
קלח	העבודה ברשת אהל"י	התנג	ט"ז אייר
קלט	תעמולה להרבות תל'	התנד	ט"ז אייר
קמ	ניצול יום ל"ג בעומר	התנה	ט"ז אייר
קמא	החזקת היהדות בדבדו	התנו	ט"ז אייר
קמב	מניעת תעניות, אתכפיא באכ"ש	התנוז	י"ח אייר
קמג	בהתוועדות — לא לפנות לאיש פרטי	התנח	י"ח אייר
קמד	עלי' מדרגא לדרגא בעבודת ה'	התנט	י"ח אייר
קמה	הנהגת התורה צ"ל בכ"מ בשוה	התס	י"ח אייר
קמו	עליות וירידות בעבודת ה'	התסא	י"ח אייר
קמז	ישיבת כרכים לאדם מבודד	התסב	י"ט אייר
קמז	עבודת ה' עם הגוף דוקא	התסג	י"ט אייר
קמח	שירת הפרות בימי דוד	התסד	כ' אייר
קמט	רפואת הנפש מביאה לרפואת הגוף	התסה	כ' אייר
קנ	תיקון הנהגת ברית מילה	התסו	כ"א אייר
קנא	טרדת הגוף א"צ להביא לט. הנפש	התסז	כ"א אייר
קנב	שלילת לה"ר גם על עצמו	התסח	כ"א אייר
קנג	כל המקיים מעוני סופו לקיימה מעושר	התסט	כ"א אייר
קנד	לא בחפזון תצאו	התע	כ"א אייר
קנה	השפעה על תלמידותיו. פעלי דיממא אנן	התעא	כ"ב אייר
קנז	הטעם שיעמיד מב"ב אצלו בבדיקת חמץ	התעב	כ"ב אייר
קנח	כל יגיעה בחנוך כדאית	התעג	כ"ב אייר
קנט	חסידות ומוסר. גוף ונשמת האדם	התעד	כ"ב אייר
קס	לשמוע בקול הרופא — שהוא רק שליח	התעה	כ"ב אייר
קסא	כנוס תל' ישיבת קישינוב	התעז	כ"ג אייר
קסב	הוראה מנשיאת המשכן במדבר	התעזי	כ"ד אייר
קסד	איזה ענין של גירות כשרק אמו מישאל	התעזז	כ"ה אייר
	מרה שלמה אצאייג		
	מרה ניסן פינסון		
	מוהר"מ וובר		
	מר יצחק דמיאל		
	מרה טובי' בלוי		
	מוהרא"ז מלכיאל		
	הא' יצחק שפירא		
	מרה יעקב פלס		
	כינוס שנתי אגוני'ה		
	מרה אליעזר ספקטור		

קסה	בדיקת פנים באשה. הנקה	כ"ה אייר	ה'תע"ח
קסו	תעמולה להחזקת היהדות	מ"ה משה גולדסטיין	ה'תע"ט
	הדפסת ד"ה פתח אליהו עם הגהות	כ"ה אייר	ה'ת"פ
קסז	אדני"ע		
קסח	בריאות גשמית ורוחנית	מר יוסף אלטר טומארקין	ה'תפ"א
	ה'תר עיסקא בהלואה למוסדות. דילוג	מ"הר"מ געליס	ה'תפ"ב
קע	בתפלה. נסיעה לאה"ק		
קעא	מורה ללימודי חול אצל יהודי	מ"הר"ש'ז סרברנסקי	ה'תפ"ג
קעב	הוספת תל'. הפצת המעיינות	ה'א שמואל אלעזר הלפרין	ה'תפ"ד
	גם כשיש טרדות צ"ל מקום פנוי להפצת	כ"ז אייר	ה'תפ"ה
קעג	המעיינות		
קעז	אין זה ענין לחפש קושיות	כ"ז אייר	ה'תפ"ו
קעה	תורה מביאה רפואה	מ"ה ישראל גורדון	ה'תפ"ז
קעו	כתי' עזבון הרד"צ	מ"הר"א'י חן	ה'תפ"ח
קעז	תענית — מדוברים ומאכילת תאוה	כ"ט אייר	ה'תפ"ט
קעה	הדרכת התל' בעניני יר"ש וחסידות	ה'א משה הלל	ה'ת"צ
קעט	הערות לחדרית חתנו בענין פטר חמור	מ"הר"א' יאלעס	ה'תצ"א
קפב	חסידי אוה"ע מטוב שבק"ג	א' סיון	ה'תצ"ב
קפג	הסתדרות בכרם חב"ד בכפ"ח	א' סיון	ה'תצ"ג
קפז	עצה להרמת מצב הרוח	א' סיון	ה'תצ"ד
קפד	מחנה קיץ יומי במונטריאל	צ"ח, מאנטרעאל	ה'תצ"ה
קפה	במ"ת נגלה בנסתר ונסתר בנגלה	מ"הר"א' צ הכהן	ה'תצ"ו
קפו	טבעת הקידושין במ"ת — טוב גשמי		ה'תצ"ז
קפז	הרחמן הוא יברך את אדמור"ר	מ"ה יצחק דובאוו	ה'תצ"ח
קפז	ניתנה רשות לרופא לרפאות		ה'תצ"ט
קפח	שמירת הבריאות. משקה בהתוועדות	י"ד סיון	ה'ת"ק
קפט	כתיבת דכא באל"ף	י"ד סיון	ה'תק"א
קצ	בענין הנ"ל	י"ד סיון	ה'תק"ב
קצ	מענה לב' הערות	ה'א דוד דהאן	ה'תק"ג
קצ	הטבת חלום בברכת כהנים	י"א סיון	ה'תק"ד
קצא	להיות גננת. העבודה בחיל הים	י"א סיון	ה'תק"ה
קצב	התמדה ושקידה	י"א סיון	ה'תק"ו
קצג	לנצל האנשים הקיימים	י"א סיון	ה'תק"ז
קצג	עניין הב"ד לעשות שלום בעולם	מ"הר"א'ש כץ	ה'תק"ח
קצד	הרחבת הכפר. קייטנה	ועד כפר חב"ד	ה'תק"ט
קצה	הפצת היהדות. ספרים לספרי	מ"הר"א'ס מענקין	ה'ת"ק
קצו	אין שחט אלא ומשך	מ"הר"א' ברמן	ה'תק"א
קצז	מכתב במעלת אהלי"י		ה'תק"ב
קצח	פאה נכרית	י"ג סיון	ה'תק"ג
קצט	שיחת אדמור"ר בבית פאפנהיים. הפצת	י"ד סיון	ה'תק"ד
ר	המעיינות		
	הברה אשכנזית וספרדית	י"ד סיון	ה'תק"ט

התקטז	ט"ז סיון	מ' רבקה העכט	עצות לח"נ	ר
התקיז	ט"ז סיון		שיחת אחריות של נשי חב"ד	רא
התקיה	ט"ז סיון		הפצת המעיינות. כ"ד שרואה — הוראה	רב
התקיט	ט"ז סיון		בחנה מה בא מיציט כ"י	רג
התקכ	ט"ז סיון		שם חתן כחותנו	רג
התקכא	י"ז סיון	מריה ברוך ליטוין	משפט המחיצה בבהכ"נ	רד
התקכב	י"ח סיון	מוהרי"ל סלונים	לעמוד בקשר עם הבאים להתוועדות	רו
התקכג	י"ח סיון	מריה יעקב כץ	חיזוק ביהכ"נ ליובאוויטש בשיקגו	רז
התקכד	י"ח סיון		כיבוי אש שפרצה בביתו בשבת	רח
התקכה	י"ח סיון	מריה יעקב הורביץ	קשר בין קרן גמ"ח לביהכ"נ	רט
התקכו	י"ח סיון	מ' שרה מינדל גרליצקי	אגודת בנות חב"ד הצעירות במונטריאל	רי
התקכז	י"ח סיון		תסיח דעתה מעניני כישוף	ריא
התקכח	י"ח סיון		להשאר כריי או לשגשג בלימוד בעצמו	ריא
התקכט	י"ט סיון		י"ב תמוז — ויהי בשלשים שנה	ריב
התקל	י"ט סיון		הילוך הדמים ברגל. פתיחת מקוה	ריג
התקלא	י"ט סיון		מטרת הישיבה — התל'	ריד
התקלב	י"ט סיון		פארגעסן פון ענין הכישוף	רטו
התקלג	כ' סיון	מר יהודא ארי' קנובל	הפצת ס' חב"ד	רטז
התקלד	כ"א סיון		נסיעה באנ"י ישראלית בשבת	רז
התקלה	כ"א סיון		עניני שידוכים. הפצת המעיינות	ריח
התקלו	כ"ד סיון	מוהרמ"ז גרינגלס	ליקוט מנהגי חב"ד	ריט
התקלז	כ"ד סיון	מריה יוסף טאווייל	אלדד ומידד אחי משה	רכ
התקלח	כ"ה סיון	מריה מרדכי ריטש	הצלחה החגיגה לכבוד אהלי"י	רכא
התקלט	כ"ה סיון		חצי מההפרשות לקופה הכללית	רכב
התקמ	כ"ה סיון		שלום בית. כרם חב"ד	רכב
התקמא	כ"ה סיון	מוהרי"מ ליפשיץ	החדרת יר"ש בתל'	רכג
התקמב	כ"ה סיון		השפעה על בן שמתמרד	רכד
התקמג	כ"ז סיון	מוהרא"ח גליצנשטיין	התוועדות י"ב תמוז. הגהת הבטאון.	רכה
התקמד	כ"ז סיון		משלים	רכה
התקמה	כ"ז סיון		אותותינו לא ראינו. בטחון	רכו
התקמו	כ"ז סיון		זכה ללמוד בתורת	רכז
התקמז	כ"ז סיון		תשהמ"ט בליל ש"ק	רכח
התקמח	כ"ז סיון		המנעות מהקרנת רנטגן	רכט
התקמט	כ"ז סיון	מוהרחש"ז בחור	לכתוב בעניני קירוב הלבבות	רכט
התקנ	כ"ז סיון		עזר בשליחות הר"י וויינברג	רל
התקנא	כ"ז סיון		הליכה בדרך התוהמ"צ	רלא
התקנב	כ"ז סיון		עבודת ה' מתוך שמחה	רלב
התקנג	כ"ח סיון	מוהרש"מ ליברוב	הכחות ניתנו לפעול	רלב
התקנד	כ"ח סיון	מוהרח"ז ווילימובסקי	סדר אמירת תהלים אחר התפלה	רלד
התקנה	כ"ח סיון	מר שלמה ששון	דיוק בשם, כפר חב"ד. משל הגנב	רלד
התקנו	כ"ח סיון	צא"ח, ריא-בראזיל	לא להקשר ב"שם" עם אגודה ישנה	רלה
			מכל דבר צ"ל בכך	רלז

[illegible]

רעז	נבואה וז' מצוות באוה"ע	מז"ה יצחק דובאוו	ט' תמוז	ה'תקצו
רעח	זרוק חוטרא לאוירא אעיקר' קאי		י"ד תמוז	ה'תקצו
רעט	ניצול ימי החופש	אהלי"י כפר סבא	י"ד תמוז	ה'תקצח
רפ	להשאיר ס"ת שאינה מוגה ע"י שינוי		י"א תמוז	ה'תקצט
רפ	מאסר אצל ידידים. גקה"ט. בחירה	מר יצחק דמיאל	י"א תמוז	ה'תר
רפב	כן — הלואי — בקדש חזיתך		י"א תמוז	ה'תרא
רפג	הכרח לימוד החסידות בזמנינו		י"א תמוז	ה'תרכ
רפד	ברכה לכינוס הנוער ב"ב תמוז	צא"ח כתב"ד ירושלים	י"א תמוז	ה'תרג
רפה	הערות לס' לאור ההלכה	מוהרש"י ז"ל	י"א תמוז	ה'תרד
רפז	ברכה להתיישבותם	עולי מרוקו לכפ"ח	י"ב תמוז	ה'תרה
רפח	נסתרים דרכי ה'. בטחון		י"ג תמוז	ה'תרו
רפט	י"ב תמוז. אניות ישראליות בשבת	מוהר"מ ווינשטאק	י"ג תמוז	ה'תרו
רצ	השפעה בענין טהרת המשפחה, שבת		י"ג תמוז	ה'תרח
רצב	ליגרס והדר ליסכר בנגלה וחסידות		י"ג תמוז	ה'תרס
רצג	לימוד תורה אינו תלוי ביחס זולתו אליו		י"ח תמוז	ה'תרי
רצד	תקנת אמירת תהלים	בהכנ"ס נוסח אר"י שיקגו	י"ט תמוז	ה'תריא
רצה	בטחון והשגח"פ מביא למנוחת הנפש		י"ט תמוז	ה'תריב
רצו	חסידות נחלת כל ישראל	מר אליעזר שליט	כ"ה תמוז	ה'תריג
רצז	מכירת קרקע לזמן	מז"ה קלמן כהנא	כ"ה תמוז	ה'תריד
חצר	קייטנה. שכר לימוד	ת"ת כפ"ח	כ"ז תמוז	ה'תרסו
	הערות לקטלוג כת"י שהובא	מר אברהם יצחק כ"ץ	כ"ט תמוז	ה'תרסז
רצט	במיקרופילים מרוסי			
ש	עבודת בין המצרים	אגוני"ח, תל-אביב	כ"ט תמוז	ה'תריו
שא	הפצת המעיינות בכל בכנ"ס	מז"ה יהושע עלבויים	תמוז	ה'תריח
שא	ר"ה בא"י קודם ריב"ז יום א'	מוהרש"י ביק	תמוז	ה'תריט
שב	הערות לפי הר אפרים לירושלמי שקלים	מוהרא"ז גרבוז	תמוז	ה'תרכ
שב	רגל ואמונה. אב ומנחם	מוהרא"א יאלעס	ר"ח מני"א	ה'תרכא
שג	פעולות לעליית נשמה		ר"ח מני"א	ה'תרכב
דש	הפצת היהדות בצבא		ר"ח מני"א	ה'תרכג
שה	הפצת המעיינות		ר"ח מני"א	ה'תרכד
שו	יחדול מלפחד		ר"ח מני"א	ה'תרכה
שז	הפצת המעיינות. בין המצרים	מוהרש"מ שניאורסאהן	ד' מני"א	ה'תרכו
	מלאכת החנוך — איא לעשותה ע"י		ה' מני"א	ה'תרכז
שח	אחרים			
שח	כנ"ל		ז' מני"א	ה'תרכח
שט	שונות	מוהרש"ז שזר	ז' מני"א	ה'תרכט
שיא	דוכי לנביא — כליות יועצות		ח' מני"א	ה'תרל
שיב	בשם מוסד — לא להניח חותם מסויים		י"א מני"א	ה'תרלא
שיג	גמגום בא מפתח פתאום		י"א מני"א	ה'תרלב
שיד	אניות ישראליות בשבת	מז"ה צבי הרכבי	י"א מני"א	ה'תרלג
שטו	מגע בעת הריון		י"ד מני"א	ה'תרלד
שטז	תפילין נוסח אדה"ז. לימוד החסידות		ט"ו מני"א	ה'תרלה

התרלו	ט"ו מניא	מוהרמ"ז גרינגלס	ליקוט מנהגי חב"ד	שיז
התרלז	ט"ו מניא		מסיון	שיח
התרלח	ט"ו מניא	צא"ח, מאנטרעאל	מחנה קיץ יומי	שיט
התרלט	ט"ו מניא	מריה נפתלי גלוסקין	הויל ה'ל' ת"ת לאדה"ז	שב
התרמ	ט"ו מניא		נחמה בכפלים	שכא
התרמא	ט"ו מניא	מר ש. ז. כהנא	אניות ישראליות בשבת	שכא
התרמב	ט"ו מניא		מרגיש שצר לו בקנה	שכב
התרמג	ט"ו מניא	משתתפי שיעור תניא	שביעת רצון — חפץ	שכג
התרמד	ט"ו מניא		אלול — איש לרעהו ומתנות לאביונים	שכד
התרמה	ט"ו מניא		תיקון לבן שנולד לו מאינה יהודית	שכה
התרמו	ט"ו מניא		ההצלחה צריכה לעורר תוספת מרץ	שכה
התרמז	י"ז מניא		ניתוח בעינים לגלאקאמע. נישואי	
			הצעירה כו'	שכו
התרמח	י"ז מניא		סדר הלימוד	שכז
התרמט	ח"י מניא		ישקיע במושפעי מכוחותיו העצמיים	שכח
התרנ	ח"י מניא		מלחמת היצר	שכח
התרנא	י"ח מניא		תנחומים וקדיש לעינ' בנו	שכט
התרנב	ח"י מניא		חתונה במקום הכלה. הערה בתורת שלום	של
התרנג	י"ט מניא		הכרח לימוד חסידות. מחשבות	
			המבלבלות	שלא
התרנד	י"ט מניא		חוריד אודות ניתוח	שלב
התרנה	י"ט מניא		מילוי הבטחת צדקה בהקדם	שלב
התרנו	כ" מניא		אלול — איש לרעהו ומתנות לאביונים	שלג
התרנז	כ"א מניא		הרפורם אינה שיטה בדת	שלד
התרנח	כ"א מניא	מריה יהושע לעזרי	דירה נאה מרחבת דעתו	שלה
התרנט	כ"א מניא		אין במנהג בית הרב לתת המלצות	שלה
התרס	כ"ב מניא		בטחון	שלו
התרסא	כ"ב מניא	משתתפי אמירת תהלים	אמירת תהלים	שלו
התרסב	כ"ב מניא		השמות מנחם דוד חנינא	שלח
התרסג	כ"ב מניא		נגד הפלה	שלח
התרסד	כ"ב מניא	מוהרמ"מ גרליק	בניית המקוה בכפ"ח	שלט
התרסה	כ"ג מניא		בנסיעה לאה"ק צ"ל ויזה מהקביה	שלט
התרסו	כ"ג מניא	מריה ניסן פינסון	מציצה ע"י שפופרת	שמא
התרסז	כ"ג מניא	מריה שלמה מטוסוב	מציצה, ספרים לספרי	שמב
התרסח	כ"ג מניא	הא' יהושע יוזביץ	מילה ע"י הרדמה	שמג
התרסט	כ"ג מניא	מוהרש"מ שניאורסאהן	בענין הנ"ל	שדמ
העתר	כ"ג מניא	הא' יצחק מאיר אלטר	דרגות בהתגלות הבעש"ט	שמה
התרעא	כ"ג מניא		השגת גבול. סתימת דלת	שמו
התרעב	כ"ג מניא		פגיעה בכבוד בשידוכים	שמז
התרעג	כ"ד מניא		תומ"צ בצבא	שמז
התרעד	כ"ד מניא		היסח הדעת. ד"ת חקוקים במוחו. עצבות	שמח
התרעה	כ"ד מניא	מוהרמ"א ווייל	נוסח אר"י בביהכ"נ ליובאוויטש	שמט

שנ	בענין הנל	כ"ד מנ"א	ה'תרעו
שנא	מונוגרפ" מתרופות וטיפולים	מ"ה ש. ב. אולמן	ה'תרעו
שנב	התבוננות בהשגח"פ מבטלת התרגשות	כ"ד מנ"א	ה'תרעח
שנג	ה' לי לא אירא	כ"ה מנ"א	ה'תרעט
שנד	מצב היהדות בהודו	כ"ה מנ"א	ה'תרפ
שנה	בקשת מחילה מגרושתו	כ"ו מנ"א	ה'תרפא
שנו	אתרוג מגרעין אתרוג קלברי'	מוהרמ"ש בליזנסקי	ה'תרפב
שנז	איחוד ב' בתכ"נ בשיקגו	מ"ה יעקב כץ	ה'תרפג
שנח	שכר לימוד	כ"ו מנ"א	ה'תרפד
שנח	שלום בית	כ"ו מנ"א	ה'תרפה
שנט	צדקה מגדילה הפרנסה	כ"ח מנ"א	ה'תרפו
שס	ביקורו באה"ק	מ"ה יוסף וויינברג	ה'תרפז
שסא	בניית שיכונים. התפתחות הכפר	ועד כפר חב"ד	ה'תרפח
שסב	עניני כפ"ח	מ"ה דוד בראוומאן	ה'תרפט
שסה	כל ישראל ערבים — ז"ס	מר ישראל פאגל	ה'תרצ
שסו	אלול. בכל דרכיך דעהו	מ"ה משה שא"עוויטש	ה'תרצא
שסז	התקשרות לעניני חסידות	כ"ח מנ"א	ה'תרצב
שסח	זהירות בנסיעות לקבוצים וכו'	כ"ח מנ"א	ה'תרצג
שסט	אמירת אחת שאלתי	כ"ט מנ"א	ה'תרצד
שסט	הפצת דא"ח באידיש	מ"ה יהושע שפעטמאן	ה'תרצה
שע	מנין בביהכ"נ חב"ד בפ"ת	מ"ה א' אלו	ה'תרצו
שעא	הוראת הכתות הנמוכות ע"י תל' הכתות הגבוהות	מ"ה א' אלו	ה'תרצז
שעב	התקפות כאבי לב	א' אלו	ה'תרצח
שעג	ניצול ימי החופש. קורסים למורים	א' אלו	ה'תרצט
שעד	ניצול ימי החופש ושבתי ומועדים	א' אלו	ה'תש
שעה	ה' אורי וישעי ממי אירא	א' אלו	ה'תשא
שעה	מח"ז. התמדה	ב' אלו	ה'תשב
שעו	העוסק בבנין מתמסכן וכ"א שאל בית אינו אדם	ב' אלו	ה'תשג
שעז	מדוע מעט המאמינים. ומהי האמונה	ב' אלו	ה'תשד
שעח	לימוד בישיבה וחיי דוחק	ב' אלו	ה'תשה
שעט	הסכם הרבים יש לו חיווק	ג' אלו	ה'תשו
שפא	ע"פ כתבו — משהו במזוזות לא בסדר	ה' אלו	ה'תשז
שפב	עצה לעצבות	ה' אלו	ה'תשח
שפג	מעלין בקודש. ביקורים במושבות	ה' אלו	ה'תשט
שפד	הצלת בת שהמירה	ה' אלו	ה'תשי
שפה	חיפוש ספרים לספרי'	מ"ה דובער בוימגרטן	ה'תשיא
שפה	ביאור חשיבות שיעורי חת"ת	ו' אלו	ה'תשיב
שפז	התועדות עם עולי מרוקו בכפ"ח	ו' אלו	ה'תשיג
שפח	תכנית צא"ח לחודש תשרי	הא' שמעון אליטוב	ה'תשיד
שפח	מניעת העבור ושמירת ימי טהרה	מוהרימ"ל זלמנוב	ה'תשטו

שפט	מנהגי כניסה לבית חדש	מוהרי"ד ליינער	ח' אלול	ה'תשטז
שצ	הקדמת אמירת לכו נרננה	מריה גבריאלי כגן	ח' אלול	ה'תשיז
שצא	אמירת שיעורי תניא כשאנו מבין	הא' דובער טייכמן	ח' אלול	ה'תשיח
שצב	זכות העבודה בכפ"ח		ט' אלול	ה'תשיט
שצג	הערות לס' משנה הלכות	מריה מנשה קליין	ט' אלול	ה'תשכ
שצה	אלבום ציורי התפתחות כפ"ח	הא' זלמן קליינמן	ט' אלול	ה'תשכא
שצו	נסיעת הבן מביתו		י"ד אלול	ה'תשכב
שצז	להוציא יקר מזולל		י"ד אלול	ה'תשכג
שצט	תכנית לחודש תשרי	אגוני"ח	י"ד אלול	ה'תשכד
ת	כדורים למהר ההתפתחות		י"ד אלול	ה'תשכה
תא	חזרת מאמר לכה דודי בחתונה	מוהרשא' הלפרין	י"ב אלול	ה'תשכו
תב	נוסח תנאים. תמימות		י"ב אלול	ה'תשכז
תב	נתפס על דברי חסידות		י"ב אלול	ה'תשכח
תג	זהירות ביחסים עם הנוער		י"ב אלול	ה'תשכט
תד	רפואות ובטחון		י"ג אלול	ה'תשל
תה	מאמרו ב"אגרת לגולה"	מריה גרשון סגל	י"ג אלול	ה'תשלא
תו	ש"ץ — ידבר לפניכם דברי התעוררות	מוהרי"י גורקאוו	י"ג אלול	ה'תשלב
תז	לעורר בנו להתמדה ושקידה		י"ג אלול	ה'תשלג
תח	בניית המקוה בכפ"ח. מגבית בארה"ב	מוהרח"מ גרליק	י"ג אלול	ה'תשלד
תט	תכנית לימי תשרי	מריה יהושע עלבויס	י"ג אלול	ה'תשלה
תי	יוסיף חיילים בתורה ולומדי	מוהרי"ז דבורץ	י"ד אלול	ה'תשלו
תיא	משחה למחלת העור		י"ד אלול	ה'תשלז
תיב	רבות שמעתי ע"ד כתר	מוהרב"ז ויס	י"ד אלול	ה'תשלח
תיג	כינוס התמימים בכפ"ח	צא"ח, אה"ק	י"ד אלול	ה'תשלט
תיד	א"צ בדידות במקום שאפשר להשפיע		ט"ז אלול	ה'תשמ
תטו	שערות באשה ובגזיר	מריה יצחק דובאוו	ט"ז אלול	ה'תשמא
תטז	ס' מדריך לנישואין. שדי חמד ואוצר הפוסקים	מוהריזמלי"ח סגל	ט"ז אלול	ה'תשמב
תז	ח"י אלול — חיות באלול	מוהרשי זיין	י"ז אלול	ה'תשמג
תיז	בניית שיכונים בכפ"ח	מוהרש"ז שזר	י"ז אלול	ה'תשמד
תיח	לימוד הל' הצריכות. החלטות טובות	אגוני"ח	י"ז אלול	ה'תשמה
תכ	להוסיף מרץ	כינוס אגוני"ח אה"ק	י"ז אלול	ה'תשמו
תכא	תמיכת הישיבה	כללי	ט"ב אלול	ה'תשמז
תכב	אין לבטל פעולה טובה של אף א' מבני		י"ט אלול	ה'תשמח
תכג	מים רבים לא יוכלו לכבות האהבה		י"ט אלול	ה'תשמט
תכד	לימוד תשב"כ בע"ס		י"ט אלול	ה'תשנ
תכה	איחור זמן תפלה ע"י הכנות	מריה אברהם בעלסאווסקי	י"ט אלול	ה'תשנא
תכו	עדיין אין אתחלתא דגאולה		י"ט אלול	ה'תשנב
תכז	גם באה"ק אפשר וצריך ללמוד		י"ט אלול	ה'תשנג
תכח	גם חשבון הנפש צ"ל בשמחה		י"ט אלול	ה'תשנד
תכט	הערה בהל' יבום וחליצה		י"ט אלול	ה'תשנה
תל	הכנה לכינוס התמימים. ס' שנה לתורת	מוהרמיאל הכהן	כ' אלול	ה'תשנו
תלא				

תלב	לימוד תורה ברבים ושמחה	ה' אלול	ה'תשנז
תלג	המרת דת ושמירת טהמשים	כ"ב אלול	ה'תשנח
תלד	שיעורי דא"ח ולימוד בהתמדה	כ"ג אלול	ה'תשנט
תלה	משמעת התל'	כ"ג אלול	ה'תשס
תלה	תפילין דרית קשור לפני התורה	כ"ד אלול	ה'תשסא
תלו	ניתוח הלב	כ"ז אלול	ה'תשסב
תלז	קביעות בנפש. שיעור אצבעים בתפילין	כ"ז אלול	ה'תשסג
תלח	העבודה במרץ בצא"ח	כ"ז אלול	ה'תשסד
תלט	נוסח מעין ג' באה"ק	כ"ז אלול	ה'תשסה
תמ	תודעה ישראלית. מושגים מדויקים	א' דסליחות	ה'תשסו
תמב	בניית השיכונים בכפ"ח	מהרש"ז שזר	ה'תשסז
תמד	אמה באה בחלום	כ"ז אלול	ה'תשסח
תמד	הכנוס הארצי. הדפסת חוב' מהפעולות	אגונ"ח, תל-אביב	ה'תשסט
תמה	כשמתעוררים צריך לקשר בענין של פועל	כ"ח אלול	ה'תשע
תמו	קיום בני רק תומ"צ	ימי הסליחות כללי	ה'תשעא
תנ	אדה"ז במלחמת נפוליון. סי ערכי הקבלה	ימי הסליחות מוהרש"י זצ"ל	ה'תשעב
תנא	לא יכנס בויכוחים עם המחרפים		ה'תשעג
תנא	העלמת משקל. ברכת הרואה כ"י		ה'תשעד
תנא	בחורבנה		
תנב	אנ"י ישראלית בשבת		ה'תשעה
תנג	קרה"ת בת"צ. התוכחה		ה'תשעז

אגרות קודש
אדמו"ר שליט"א
— כרך חמשה עשר —

ה'שכו

בי"ה, ר"ח ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ בעל מדות ובעל פעלים מלאכתו
מלאכת ה' כו' הרב דוד שי

שלום וברכה!

במענה להודעתו אשר שכרו דירה בסמוך להמוסד בו מכהן בקדש, לחנך
בני ישראל על טהרת הקדש, על ידי לימוד תורה חדורה יראת שמים והדרכה
בקיום מצותי.

יהי רצון שיקוים בבית זה מאמר רז"ל דירה נאה מרחבת דעתו של
אדם, דעת טהור בלשון הרמב"ם, דעת עליון בלשון תורת החסידות, שעל ידי
זה מתקיים פתגם חז"ל דעת קנית מה חסרת.

שאז יהיו גם כלי הדירה וכל עניני הדירה והדריס בתוכה, ראויים לדירת
אדם העליון כביכול (עיין תקו"ז ת"ו כב, ב).

שזהו תפקידו ש' כל אחד ואחת מבני ישראל לעשות לו ית' דירה
בתחתונים, וכמו שכתוב ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, — בתוך כל אחד
ואחת מישראל.

ה'שכו

רוב האגרות הן מהעתק המזכירות וחלק מצילום האגרת. לא נסמן בהערות אלא אם מקורה
אחר, או שכבר נדפסה בלקו"ש.
הרב דוד שי: שוחאט, טורונטו.

ומגלגלין זכות ליומין זכאין, ימי בנינם בית בישראל, ימי חתונתם
בשעה טובה ומוצלחת.

אשר יוצר האדם יתקין בנינם בנין עדי עד, מיוסד על התורה והמצוה
חדורים אור וחיות חסידותי.

בברכת מזל טוב מזל טוב.

ה'שכו

ב"ה, א' ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א עוסק בצ"צ איש רב פעלים וכו'
מו"ה ברוך שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, בו כותב אודות עבודתו בקדש בהכנה להו"ל מסכת
פסחים בהשוואת הנוסחאות מכמה כתבי יד, בצירוף ביאור רחב בדברי
הראשונים, ומצורף לזה פירושי הראשונים על מסכת זו עם הערות והגהות.

ויהי רצון אשר חפץ ה' בידו יצליח לפענח תעלומות וצפונות בתורתנו,
ובפרט במסכת זו אשר כמה מעיניי נוגעים בהלכה למעשה. ומחס, בלשון
רבנו הזקן, באיסור תורה חמור כחמץ שהחמירה בו תורה בבי"י ובי"י, אשר
הרבה מספרים הראשונים ז"ל לא יצאו לאור הדפוס עדיין כו' עיי"ש. וראה
גי"כ אגרת הקדש לרבנו הזקן סכ"ו (קמד, ב), וקונטרס אחרון שם ד"ה ולהבין
פרטי ההלכות.

ושבקרוב יוכל לברך על המוגמר ולהוסיף חיילים בכגון דא מתוך
מנוחה והרחבה.

בברכת חג הפסח כשר ושמח.

ה'שכו

מו"ה ברוך שי: נאה, ירושלים. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ב ג'תתו.
בהכנה להו"ל מסכת פסחים: בשם "גמרא שלמה", ח"א (ח' דפים הראשונים) נדפס בשנת
תש"כ. ח"ב (דפים ט"ט) — בשנת תשמ"ו.
בלשון רבנו הזקן: בסדר מכירת חמץ.

ה'שכח

ב"ה, א' ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

מר יצחק שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, בו כותב אשר עלתה בידו לארגן איזה מחבריו וביחד לומדים תורה, אלא שאינו שבע רצון מהנהגתם באיזה מעניניהם. וצריך היי להתייעץ בזה עם הרה"ח רב פעלים מו"ה עזריאל שי חייקין, אשר בטח מכיר כמה מהם, ולכן יוכל לשער באיזה אופן קל יותר להשפיע עליהם, ואפשר שגם הרב דמחנם יכול לדבר עכ"פ עם אחדים מהם בענין האמור, ובכל אופן אסור להתיימש מהדבר וצריך להשתדל פעם אחר פעם שתיים ושלש וכו', וכלשון האמור הוכח תוכיח ואפילו עד מאה פעמים, וידוע פתגם רבותינו נשיאנו הק' חזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם, ובודאי שככל שיוסיף הוא בהנהגתו הטובה בשלימות יותר ויותר, שהרי תמיד ישנו מקום להוספה והטבה בעניני קדושה שהם בלי גבולים, יצליח יותר בהשפעתו על הני"ל, וכמאמר רז"ל כל מי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים, והשי"ת יצליחו.

במ"ש ביאור ענין דשבירת הכלים, — מבואר בכמה מקומות בתורת החסידות, ומהם בתורה אור לרבנו הזקן דף כז, ג, ובתורת חיים שם ועוד.

כן במ"ש ביאור הענין, דרחל ולאח המובא בקבלה, גם בזה יענין בסי תורה אור לרבנו הזקן דף כב, ד, ועוד.

גם מה ששואל מהו ענין השמות היוצאים מראשי תיבות, מבואר זה ע"פ מ"ש רבנו הזקן בשער היחוד והאמונה ריש פרק י"ב.

מובן כי אין מקום ביאור מספיק לענינים כאלו במכתבים, ויבקש את הרב חייקין שליט"א שילמוד עמו במקומות האמורים ושם בארה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ה'שכח

מר יצחק: אחיין, אגאדיר.

ה'שכט

ב"ה, ב' ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ וכו' מו"ה נח יצחק שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום הראשון, בו כותב אשר כבר קנה הבית
חומה, ודר בה.

ומהנכון שיערוך בביתו החדשה התועדות בה ידובר דברי תורה ודברי
התעוררות ביראת שמים ואהבת השם, שזהו חינוך המתאים של בית איש
הישראלי.

בעת רצון אזכיר את כל אלו שכותב אודותם על הציון הקי של כ"ק
מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע.

בברכה לבשו"ט ולחג הפסח כשר ושמח.

ה'של

ב"ה, ב' ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

האברך מנחם בן ציון שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבו מכ"ג אדי"ש, וכמה ששואל איך

ה'שכט

מו"ה נח יצחק: סילבר, דטרויט. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ד ה'רא.
התועדות .. שזהו חינוך: ראה גם לעיל ח"ד אגרת ה'קנג.

ה'של

חלקה נדפס בלקו"ש חכ"ג ע' 478 חלקה שם ע' 516 חלקה בחכ"ד ע' 410 והושלמה ע"פ
הצחק המזכירות.
מנחם בן ציון שי: ווילהלם, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ד ה'קכו, וכהנסמן
בהערות שם.

להשפיע על אברך פלוני, מובן שאין בזה כללים קבועים כמסמרים כי תלוי הדבר בתכונת נפש האיש עליו רוצים להשפיע, ובכל אופן, כפי שרואים במוחש ברובא דרובא אין דרך הוויכוחים אופן להשפעה, וע"ד מרז"ל כל דפשיט מעלי טפי, ואפילו אם הנ"ל רוצה להתווכח, יש להסבירו שיכול לעשות זה לאחר איזה זמן ולא דוקא בעת התחלת קבלת ההשפעה, והשפעה תהי' ע"י לימוד תורת החסידות והסברת עניני' ע"י דבור אין דעם ארום פון חסידות, ומהנכון שיתייצץ עם עוד מי המכירים את הנ"ל ותכונת נפשו, וכבר נאמר ותשועה ברוב יועץ.

מצער מ"ש שלפעמים כשבא הרה"ח רב פעלים כו' הרא"צ הכהן שני לשיעורו, מוצא רק שנים או אחד שומע וכו', אף שמוכן שבכ"ז צריך לבוא שהרי המקיים אפילו נפש אחת מישראל הי'ז כאילו קיים עולם מלא, אבל מובן שההפצה היא ע"י שמספר השומעים יתרבה לא רק באיכות אלא גם בכמות, וק"ל.

ומ"ש שיש קישורים, פלא גדול ששומע לפיתויי היצר שישנם קישורים בה בשעה שידוע פס"ד של מעלה, אשר בגלל המס"נ של רבנו הזקן על תורת החסידות, הנה פסקו בבי"ד של מעלה אשר בכל ענין של תורה יראת שמים ומדות טובות תהי' יד מקושריו והולכי בעקבותיו על העליונה (נדפס בס' קיצורים והערות לתניא סוף עמוד קכ"ב) וכל העומד ליבטל כבטל דמי.

אמירת למנצח יענך כו' תפלה לדוד וכו' — לפי מנהג חב"ד תלוי באמירת תחנון ...

בודאי מתכוונים לניצול ימי חג הפסח גם לענין הפצת המעינות נוסף על המבצע דחלוקת מצה שמורה כבשנים שעברו, אלא שבהוספה.

בברכת חג הפסח כשר ושמח,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

דרך הוויכוחים: ראה גם לעיל ח"ד אגרות ד'תשע. ה'קכ. ה'קכז ה'קנ ובכ"מ. לקמן ה'שמב. הרא"צ... לשיעורו: ראה לעיל ח"ד אגרת ד'תשנ"ט, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ה'חצו. אמירת למנצח יענך: כשמתפללים כמנין שא"א תחנון ביום שלפי מנהגנו צריכים לאמרו, ולאידך גיסא — לפי מנהגם אומרים למנצח יענך ותפלה לדוד גם כיום שאין אומרים תחנון. ראה בלקו"ש חכ"ד שם בשוה"ג ולקמן אגרת ה'שעו.

ה'שלא

בי"ה, ג' ניסן, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר אלעזר ש"י שטיינמאן

שלום וברכה!

לקראת חג המצות הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה. הנני שולח לו ולכל הנלוים אליו ברכתי לחג כשר ושמח, ויהי רצון אשר זמן חירותנו יביא חירות אמתית, חירות בגשם וברוח מהעלמות והסתירים ומכל דבר המבלבל עבודת ה' בשמחה, ולהמשיך משמחה זו על כל השנה כולה.

ובקשר עם זה הנני שולח לך הגדה של פסח עם לקוטי מנהגים וטעמים אשר זה עתה הוצאנו לאור במהדורה שלישית, אשר בטח ימצא בה ענין, ותקותי שתגיע לידו בעתו ובזמנו.

ומדי דברי בו ובכל עת אשר אני רואה את ספריו או נזכר בהם, חושב אני על דבר זכותו הכי גדול אשר זכה להפיץ המעינות חוצה בחוגים אשר לולא הוא מי יודע מתי היו מגיעים שם. ברי לי אשר יש לך או להוריו איזה זכות מיוחדת אשר גלגלו זכות הרבים הנ"ל על ידו. ואם ישאל השואל למאי נפקא מינה לי לדעת במה זכה טפי, הנה ראשית ידוע אשר הידיעה בעבודת האדם יש בה להביא תועלת לאחרים ואפשר גם לי, ועוד זאת כשרואים שענין מסויים הביא לידי שכר שכזה, הרי זה נותן תוספת כח לעבודה מסוג זה. ובטבע בני אדם, כשיודעים ענין בכללותו אינו פועל כל כך מכשודעים פרטי הדברים. מובן, שאין מעניני לדרוש בענינים פרטיים של אחרים, אבל כיון שזכות ההפצה כאן הוא ענין של רבים, הרי בטח הי' כאן גם זכות של רבים מדה כנגד מדה.

בכבוד ובברכת החג,

מ. שניאורסאהן

ה'שלא

נדפסה בלקו"ש ח"כ ע' 613 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מר... שטיינמאן: אגרות נוספות אליו — לעיל ח"יד ד'תתר, ובהנסמן בהערות שם.

ה'שלב

ב"ה, ג' ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה אליעזר שי

שלום וברכה!

בנועם קראתי מכתבו מערי"ח ניסן, הוא חדש הנסים והגאולה, בו כותב ראשי פרקים מפעולותיו בקדש המקרב לבן של בני ישראל לאבינו שבשמים, ואשרי חלקו שהשגחה העליונה העמידתו עליו, וכידוע פתגם הבעש"ט שכל אחד ואחת מ ישראל הם אצל אבינו שבשמים חביבים יותר מאשר חביבותו של בן יחיד שנולד להוריו לעת זקנותם, ומזה מובן גם כן גודל השכר והעיקר הענין דמצוה גוררת מצוה ושכר מצוה מצוה שנותנים להאדם היכולת והאפשרות להוסיף חיילים בענינים האמורים, נוסף על מילוי צרכיו הפרטים שלו ושל ב"ב שיחיו.

נעם לי לקרות בסיום מכתבו אודות ההוקרה לתנועת חב"ד שזהו מחזק תקותי ובטחוני שיעסוק בתורתה ובעניניי שאחד מהעיקרים בזה הוא הפצת מעינות תורה זו עד שיגיעו גם חוצה, ועל פי מאמר המשנה יתן ויתנו אחרים חסיד, ועד"ז יחנה ויחנה אחרים, וכבר הובטח כל אחד מאתנו בתכ"י, אם בחקתי תלכו, ופירש רש"י ע"פ הספרא שתהיו עמלים בתורה וכו' ונתתי גשמיכם גוי, וכל הדברים האמורים בפרשה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור ולחה"פ כשר ושמח.

ה'שלב

מו"ה אליעזר: ספקטור, לונדון. אגרת נוספת אליו — לקמן ה'תעז.
פתגם הבעש"ט: ראה גם לעיל ח"ח אגרת כ"רסז, וכהנסמן בהערות שם. לקמן ה'תב.
מאמר המשנה: אבות ה"ג.

ה'שלג

[ג' ניסן, תשי"ז]

... במענה על מכתבו מיום ג', בו כותב אודות הצעת הנכבדות עם מרת ...

ונכונה ההצעה כמובן לאחרי שתקבל על עצמה הנהגת ביתם באופן חסידותי, לבישת שייטל וכו'. ויהי רצון שיהי' בשעה טובה ומוצלחת.

ובודאי למותר לעוררו להוסיף בעניני תורה ומצות בפרט בקשר עם מפנה החדש בחייו, וק"ל.

בברכה לבשו"ט בכל האמור, וכן מעבודתו בקודש בהפצת המעינות חוצה.

ה'שלד

ב"ה, ה' ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו ממוצש"ק עם הפ"נ, שיקרא בעת רצון על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ובהתחלת מכתבו כותב אשר אין מה להודיע טובות וכו', — ויהי רצון אשר סו"ס גם הוא יראה את הטוב ויתחיל להודיע עד"ז ועי"ז יתוסף בהטוב הנראה והנגלה גם כן.

במה שכותב בהנוגע להשיבה ד... לפלא נוסח המכתב כאילו הוא עומד מן הצד, ואחריות ביסוס הישיבה והתפתחותה היא על אחדים מאנ"ש ומה עליו לעשות בזה.

ה'שלג

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 349.
שייטל: ראה גם לעיל ח"י, אגרת ב'תתקע, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ה'תק"ג.

ה'שלד

בהמשך לזה — לקמן אגרת ה'תנ"ד.

והנה בריחוק מקום קשה להורות על כמה פרטים, אבל בפרט אחד **עיקרי ופנימי** מוטל הוא עליו ועל כל חבריו בהוראה יש להדגיש גם מכאן, והוא בהנוגע לריכוש תלמידים ולהאחזם (אנהאלטען) בכותלי הישיבה, שזה תלוי ראש וראשונה על הר"י והמשפיעים והוא בתוכם, שמוכן **ופשוט** שאין מספיק כלל וכלל מה שבשעה קבועה לומדים עם התלמידים שיעור בחלק תורה מיוחד ולעת מן העתים אפשר שגם מתועדים הם עמהם, כי הרי לימוד התורה אינה כלימוד איזה חכמה, אלא שצ"ל ערוכה בכל ושמורה לא רק מצד התלמיד אלא עוד יותר מצד המלמד ובאופן המתאים לאופן וחושיו כלי המקבל, ז.א. התלמידים, **שבאם** היו הר"י דשיבת . . . לומדים באופן האמור במשך ה . . . שנה שכותב אודותם, **בדאי** שהי' שם הישיבה מפורסם בכל אה"ק ת"ו, ובעיקר שהיו בני הנוער דופקים על דלת הישיבה ומבקשים שיקבלו אותם לשמוע שיעורים וואס פארכאפען דעם תלמיד און מאכען עם לעבעדיק און ווארעם בחיות וחום חסידותי, ופשוט ג"כ שזה אפשר לא רק כשלומדים פרק תניא וענין חסידות, אלא אף שלומד אל"ף בי"ת ועברי, ומצער להעלות על הכתב החשש שלי, שהנהגת הר"י וכו' בנקודה זו לא היתה באופן האמור, והרי אכל המצות קאי הציווי שאין צריך להיות מצות אנשים מלומדה, וק"ל.

מובן שאין הכוונה בכל הנ"ל להטיף מוסר, ועאכו"כ שאין בזה כל ענין של היפך לימוד זכות, אלא להורות על אתר הענינים שמסוגל התיקון למצב העכשוי דשיבת . . .

וכיון שמתקרבים אנו לחג חירותינו, חירות בגו"ר, הנה יה"ר שגם הוא וב"ב שיחיו ישתחררו מכל ענינים המבלבלים לעבוד ה' מתוך שמחה אמיתית הרחבת הדעת ובריאות הנכונה.

בברכה לחג פסח כשר ושמח.

. . . פשוט שאין כוונתי לדברים כללים ומקיפים שבהתועדות כללית, אלא ע"ד סוחר שבפרנסה גשמית שלו שמתענין שיהי' בית מסחרו מפורסם, שיהי' מספר גדול של קונים וכו'.

אגרות קודש (ה'שלה)

ה'שלה

ב"ה, ה' ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ט אד"ש והמברק שקדמו, בו כותב אודות ענין
... תחי'.

כפי שמתאר המצב צריכים היו לפנות בהקדם לרב מורה הוראה
בישראל בענינים כאלו ולפרט לפניו המצב העכשוי והשתלשלות הדברים אשר
יפסוק הדין מתאים להוראת תורתנו תורת חיים, ובטח לא יענה את הדין, כי
כשם שבכלל גדול השלום ובפרט בין איש לאשתו, כמו כן במקרים מסוימים
וכו', ושקדו חכמים על תקנת בנות ישראל.

מכתבי מענה על מכתבו הקודם בטח הגיעו בעתו.

בברכה לחג פסח כשר ושמח,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'שלו

ב"ה, ה' ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הארוך נתקבל ז"ע מכתבו שהתחיל לכותבו ח' אד"ש עם
המצורף אליו, — ובמ"ש שתוכן מכתבי נשגב ממנו ומכל מי שראהו, ולהם
אין שום ידיעה ...

הנה כמו שהקפידה התורה לכתוב אשר לא טהורה היא בסיפור דברים

ה'שלה

ענין .. תחי': שחסר לבעלה כח גברא.

בשביל שיחיי לשון נקי, כמו"כ הקפידה תורה במצות דינים לכתוב טמאה, ועד"ז – כמו שישנו החיוב הכי גדול לדון את כאו"א לכף זכות, ובלשון רבנו הזקן כל האדם ממש, עד לדרגא הפחותה שבפחותה, כמו"כ ישנו החיוב דחוכיח תוכיח אפילו לזולתו במקום שנוגע לפועל ויש תקוה שעיי שימחו בדבר יתוקן מה. וכיון שעדיין לא לגמרי אבדה תקותי שיתוקן הני"ל, לכן כתבתי לאיזה מאני"ש וגם אליו בכלל, וכולי האי ואולי . . .

במ"ש בסיום מכתבו אודות הביקורים בכמה נקודות וכו' ושראו שם עבודה נוראה וכו' – בודאי אפשר הי' לשער זה מראש, ולכן בטח היו מוכנים לנצל את הביקור לאיזה תיקון בדבר, וכמו שכתבתי במכתבי הקודם – אפילו הצלה פורתא הצלה היא, ובפרט בשטח החינוך וקיום המצות בפועל, ואסור היאוש, ואפילו באם חוששים וחושבים שהחשש מבוסס כדי צרכו, שהתיקון לא יחזיק מועד לזמן ארוך, ובפרט עיי דבריו הנפלאים של רבנו הזקן (תניא פכ"ה), ויחוד זה למעלה הוא נצחי לעולם ועד, שזהו אפילו בנוגע לקיום מצוה אחת הן דאורייתא והן דרבנן פעם אחת, ובמכש"כ וק"ו באם מתקיים הדבר איזו פעמים ומשך זמן ועיי רבים, ובודאי לדכוותי האריכות בזה אך למותר.

ובקשר עם זה ובהמשך לזה, ככל הדברים האלה ועוד הרבה יותר בתור מחאה על משי"כ ששבור הוא ורצוץ בראותו מה עלה ביד . . . ועיד פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, אונוערע זיבורית איז בעסער פאר זייערע עידי. ובטחוני אשר אין לשער מה שעלה ביד . . . בהקו דועשה טוב ועוד יותר מזה בהקו דסור מרע עיי כניסתו דוקא לישיבת תו"ת. ותקותי חזקה אשר גם בזה אריכות לדכוותי אך למותר הוא.

וכיון שמתקרבים אנו לזמן חירותנו, אשר כבכל הענינים – הנה הימים האלה נזכרים ונעשים, וכידוע פירוש האריז"ל בזה, והחירות הרי התחילה בתשרי שבטלה עבודה מאבותנו ועוד התחלה קרובה יותר מר"ח ניסן, החדש הזה לכם דוקא כדרז"ל, יהי רצון שבכל הענינים האמורים תהיי חירות אמיתית מכל דברים המבלבלים למלאות תפקיד כאו"א מבניי, אני נבראתי לשמש את קוני, וכמבואר בתורת החסידות שזהו לעשות לו ית' דירה בתחתונים, אשר בדירה נמצא האדם בעצמותו, וידוע אשר העצמות נמשך רק

ה'שלו

הביקורים: ראה אגרת הבאה.
ועיד פתגם: ראה גם לעיל חיד אגרת ה'מז, ובהנסמן בהערות שם.
פירוש האריז"ל: ראה גם לעיל חיד אגרות ד'תתצט. ד'תתקכז. לקמן ה'שפט. ה'תקעג.
ה'תרד.

ע"י תורת החסידות הדרכותי ומנהגי – יומשך זה כנ"ל למטה מעשרה טפחים, עד שיחדרו בחיי היום יומים ויתראו תיכף התוצאות בביסוס והתפשטות כל עניני חב"ד אשר בכל מקום ומקום ובה שבאה"ק ת"ו כמובן ופשוט, ובמהרה נזכה ע"י הפצת המעינות אשר ייתי מר דא מלכא משיחא.

בברכת חג פסח כשר ושמח – המחכה לבשו"ט,

מ. שניאורסאהן

ה'שלו

[ה' ניסן, תשי"ז]

מאשר הנני קבלת מכתבו ממוצש"ק עם המוסגר בו, וכן מכתביו הקודמים, וגודל הנחת רוח מהפעולות אודותם כותב – בודאי למותר להאריך בזה. ובודאי אשר נשיאינו רבותינו הק', אשר מסרו נפשם על הענין דאהבת כאו"א מישראל והפליגו בדבריהם גודל הענין, יוסיפו בהתעוררות ר"ר במקום עבודתם בקדש עתה, להוסיף הצלחה מרובה בפעולות האמורות והצלחה מופלגה, וברכה והצלחה גם בענינים הפרטים של כל אלו המתעסקים בזה. ובודאי שע"ז יוסיפו בפעולות אלו, ומצוה גוררת מצוה.

וכמו שזכה לעורר רעיון הביקורים וזכה לראות הבפועל שבזה ופרי טוב מפעולות אלו, כן יזכה גם להבא לבשר טוב בזה, אשר הולכות הפעולות ומתגברות הן בכמות והן באיכות, עדי יקוים היעוד ולא ילמדו עוד איש את רעהו גוי כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם.

ה'שלו

נדפסה בלקו"ש חב"ג ע' 535.

רעיון הביקורים: ב"פתח דבר" ל"בטאון חב"ד" חוב' טו: זה כשנה שצעירי חב"ד באה"ק ת"ו, מבקרים זוגות וזוגות במושבים וקיבוצים שונים של כל הפלגים והחוגים, ומביאים בפני מתיישביהם את דבר החסידות, תורתה, הדרכותיה ומנהגיה והצליחו לעורר גלים חזקים של חשבה אל מקור היהדות. והנני להעתיק כזה מכתבו של נשיא דורנו כ"ק אדמו"ר שליט"א – מיום ה' ניסן תשי"ז – אל אחד מאנשי שי' העומד בראש אירגון פעולות אלו. ראה גם לעיל ח"ד אגרת ה'קלג. לקמן ה'שמג. ה'שנג.

ה'שלח

ב"ה, ה' ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ב אד"ש והקודמיו.

במה שכותב אודות התוצאות משתית ארבע כוסות, – יש לשאול דעת רופא שבדאי יורהו דרך להכנת היין באופן שלא יגע בבריאותו ובמילא יבטלו התוצאות אודותן כותב.

במ"ש אודות המחשבות של הסבתא שלו שתליט"א, שמציירת במחשבתה ענינים המבלבלים – יש לבדוק המוזות בחדרה, וכן שתפריש בכל יום בבקר איזה פרוטות לצדקה, ומתאים לענייני תקרא או יספרו לה לפני הליכתה לישון, מסיפורי נשיאנו הק' וסיפורי חסידים בכלל, ובטח אומרת קריאת שמע שעל המטה עכ"פ פרשה ראשונה וברכת המפיל.

בודאי ישנה תכנית מסודרת לניצול ימי חג הפסח הבע"ל לענייני יהדות בכלל ולהפצת המעינות חוצה ביחוד, והוא מהפעילים בזה, ומעורר גם את חבריו לפעולות בזה.

בברכה שהשי"ת ישמור את הוריו שליט"א בכ"מ שהם ויוציאם בחדסד וברחמים מן המיצר אל המרחב ובברכה לחג פסח כשר ושמח ולבשו"ט.

ה'שלט

ב"ה, ו' ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"ז אד"ש, ובודאי בינתים קבל מכתבי

ה'שלח

לבדוק המוזות: בהמשך לזה – לקמן אגרת ה'תשז.

ה'שלט

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 472.

מענה על מכתבו הקודם. ולפלא ולתמי גדולה בעיני סיום מכתבו (שמבקש לקחת מאתו עבודת ההנהלה ח"ו וכו' וכו') – אפילו בתור קס"ד. שבשלמא אם לפעמים חושב הוא עד"ז הרי זה בגדר – ניט צו עם גערעט – החובל בעצמו, שעכ"פ בידי אדם פטור הוא. משא"כ כשאעשה אני הנ"ל, ה"ז בגדר חובל באחרים. והרי מאמר רז"ל יותר ממה שבעה"ב עושה עם העני, העני עושה עם בעה"ב, כן הוא בכל ענין של משפיע ומקבל, וגם בכגון דא בעיני הישיבה שהוא מנהלם ומארגנם. ז.א. שהם בגדר מקבל והוא המשפיע. ואף שזהו בכח רבותינו נשיאינו הק' – בכל זה אינו ממעט היגיעה ולפעמים גם הצער שלו ויגעת ומצאת ולפום צערא אגרא. ואם יש איזה יסוד להתביעות שכותב (שאינו מתחשב כו') מובן ופשוט שצריך לתקן פרט זה, אבל לא ח"ו לנגוע בעיני הישיבה וגם לא בעיניו הוא. ועוד למודעי, שאין שלימות בעולם, ובלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר בשיחתו הידוע, אין טוב בלי רע. שמזה ג"כ מובן שאם יבטלו כל ענין מפני שנמצא בו קצת רע, ה"ז הירוס וחורבן כל ענינים שבעולם.

המורם מזה, שהשי"ת יצליחו לא רק להמשיך בעבודתו בקדש, אלא גם להוסיף בה. והענינים השלילים ילכו הלוך ופחות. ואם מעט אור דוחה הרבה חשך – עאכו"כ הרבה אור.

ובפרט שנמצאים אנו בימים דמסמך גאולה לגאולה, וידוע הדיוק כימי צאתך לשון רבים, אשר יציאת מצרים הותחלה בט"ו ניסן שנת ביתמ"ח ונמשכת בכל יום עד ביאת משיח צדקנו, ומובן שבכל יום נתוסף על הקודמו, שיציאת מצרים הרי הכוונה מכל המצרים. ז.א. הענינים המגבילים והמצירים. והכנה למתן תורה וקבלתה. ויהי רצון שעכ"פ מכאן ולהבא יסיח דעת מכל ענינים המבלבלים להצלחה בעבודתו בקדש, לביסוס והתפתחות... אשר במחנם הטי, ויבשר טוב לא רק בענינים הכללים אלא גם בענינים הפרטים, שלו ושל כאו"א מב"ב שיחיו.

בברכת חג פסח כשר ושמח,

מ. שניאורסאהן

ה'שמ

בי"ה, ו' ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

... לפלא קצת שכנראה עד עתה היו מוסדות ב... שהתנהלו על דעת
עצמם של יחיד, שמוכן שאין לזה כל מקום, לא רק ע"פ תורה בכלל, אלא גם
בשכל הפשוט, ומיילנו גדול ממש רבנו, וידועה דרז"ל (מדרש רבה ותנחומא
ריש פ' פקודי. רמ"א, וב"ח ביו"ד סי' רנ"ז. עיי"ש). וכיון שקורא אני במכתבם
שנתתקן הדבר בהנוגע לה... תקותי חזקה שגם בשאר הענינים יתוקן
בהקדם האפשרי. ובודאי יתוסף עי"ז בקירוב הלבבות ותוספת הברכה וכו'.

ה'שמא

בי"ה, ו' ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה דוד אבא שיי

שלום וברכה!

ת"ח ת"ח על הבשו"ט מביאת הורי זוגתו שיחיו לאה"ק ת"ו, ויה"ר
שיסתדרו באופן הכי טוב לפניהם בגו"ר בטוב הנראה והנגלה. וזכות
התעסקותו בביסוס עניני כפר חב"ד, אשר תקותי חזקה שלא יסתפק באופן
עבודתו עד עתה כמזכיר הכפר, אלא יוסיף על זה באופן הדרוש יעמוד לו ולכל
המשפחה גם בעניניהם הפרטים, שהרי כפר זה תפקידו מביאו להיות כלי
קבלה לברכות רבותינו נשיאינו הקי' זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, וגם הצנור
לברכותיהם בשביל אנ"ש שבכל אה"ק ת"ו ועל ידם לכללות בני ישראל אשר

ה'שמ

מהעתקה.

ה'שמא

מרה דוד אבא ש"י: חן, כפר חב"ד.

שם, שהרי כל ישראל עליהם נאמר נצבים כולכם, קומה אחת שלימה וכמבואר בלקו"ת ריש פרשת נצבים.

בברכת חג פסח כשר ושמה ולבשו"ט בענינים הכללים ובענינים הפרטים.

ה'שמב

ב"ה, ו' ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

האברך אי"א נו"נ וכו' מו"ה שלמה שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מר"ח ניסן והקודמו, בו כותב אודות הפעולות דארגון דרשות דברי התעוררות ברבים, ואתענין לדעת הנקודות דתוכן הדרשות, כי הרי כמה סוגים בהתעוררות וכמה אופנים ודרכים להתעוררות, ומובן שבימינו אלה ביחוד ע"י קירוב דברי נועם פועלים יותר מאשר ע"י ההיפך, מכש"כ וק"ו מימי הבעש"ט ותלמידיו, שגם אז ה" חילוק גדול ונתגדל החילוק במשך הזמנים.

במ"ש אודות הדפסת עלון אודות אמונה והתעוררות בדבר שמירת התורה והמצוה, — בטח לא יכנסו בעלון זה בענינים של וויכוח וכיו"ב, שהרי כל וויכוח צריך להביא דעת צד המנגד, ולא תמיד נקלטים הפרכות עליו, והעיקר שבדורנו כמה וכמה ישנם שאין יודעים כל הענין, ז.א. דברי המנגד גם כן לא, ולכן צריך זהירות לפרסם דיעות של כפירה.

מ"ש אודות רשימת המאסר, מהנכון שיתדבר עם צעירי אגודת חב"ד שבסביבתו ועם חברי מערכת הבטאון.

תקותי אף שאין כותב בפירוש שמעלה בקדש בהנוגע לקביעות עתים שלו בתורת החסידות, שלמרות גודל כל הענינים הנ"ל הנה כמו שכתבתי

ה'שמב

מורה שלמה: שטנצל, תל אביב. אגרת נוספת עליו — לעיל ח"ב ד"קכו.
וויכוח: ראה גם לעיל אגרת ה'של, ובהנסמן בהערות שם.

בארוכה במקום אחר, לאחר שהנביא מפליא בגודל הפעולות, פרס לרעב לחמך וגוי ובוה גס כפירוש תנדב"א רבה, לרעב וערום בעניי תורה ומצות, — ובכל זה הרי — ומבשרך לא תתעלם, ויהי רצון שיבשר טוב בכל האמור.

בברכת חג פסח כשר ושמח.

בשאלתו בהסתירה שבין עבודה בעצמו ועבודה עם הזולת — צ"צ — כמדומה כבר כתבתי לו עדי"ז אשר שתיהן **מוכרחות**, שמזה מובן שבעצם אין סתירה מזל"ז. וחילוק הזמן ביניהן — משתנה לפי האדם והמקום ובאותו האדם מזמן לזמן. ועי"ז יש להתייעץ עם כאלו הנמצאים על אתר ואשר מצוקת כאו"א מבני"י קרובה ללבם. וכנודע פסק הדין שאין מושיבין בסנהדרין זקן מופלג בשנים וכו'.

ה'שמג

בי"ה, ו' ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

שייב הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ רב פעלים
מו"ה שמואל מנחם מענדל שיי

שלום וברכה!

... בודאי מתכוונים למבצע חלוקת מצה שמורה, ולא כבכל שנה אלא בהוספה, שהרי נתרבה מספר אלה שמכירים בהם ונתוסף ג"כ בהתעוררות דלבן של ישראל אשר גם בגלותא כשישנה היא בכ"ז הלב ער להקב"ה ולגאולה, וגאולה ענינה לכל לראש מיצר הרע.

נעם לי ביחוד לקרות עי"ד הביקורים בישובים השונים ובודאי גם בזה יוסיפו, ויה"ר שהצלחה תראה גם לעיני בשר, שהרי נחוץ זה בשביל להוסיף בתוספת הכחות וההשתדלות בפעולות האמורות ...

ה'שמג

נדפסה בלקו"ש חי"ב ע' 157 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה שמואל מנחם מענדל שיי: שניאורסאהן, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל חי"ד ה'ק, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ה'תקא. ה'תרכו. ה'תרסט.
חלוקת מצה שמורה: ראה גם לעיל חי"ד אגרת הישב. לעיל הישל. לקמן היחטז.
הביקורים: ראה גם לעיל אגרת הישלז, ובהנסמן בהערות שם.

ה'שדמ

ב"ה, ו' ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

ועד כפר חב"ד,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

לתכלית הסדר מאשרים בזה עוד הפעם קבלת המכתבים במשך חדשים
שעברו, שספק קצת אם אשור קבלתם בפירוש, כפי התאריכים הרשומים
בשולי הגליון.

מכתבי מענה על מכתבם הקודם בטח נתקבל במועדו. ואחכה למענה
מפורט ובשו"ט בכל הענינים...

לפלא מה שיש ענינים וניירות רשמים וכו' שמשתמשים לע"ע בשם
שנשתקע, ולא בשם הכפר "כפר חב"ד", ובאופן המתאים יש לתקן את זה
בהקדם, ואל יהי הדבר קטן בעיניהם, כי יש חשש שיהי' נוגע לכמה ענינים
שלכאורה אין תלויים בהני"ל.

לפלא שאין מזכירים ע"ד המאפי' בכפר חב"ד דמצה שמורה שהגיעתני
ידיעה עד"ז מן הצד. ותקותי שמנצלים גם ענין זה לעניני פרנסה שבכפר בכלל,
ובזה — ע"י הידוק הקשרים עם קוני המצה שמורה גם בהנוגע לשאר ענינים.

בודאי למותר לעוררם על סיוע מועד הכפר בהנוגע לכינוס המל"ח
דחוהמ"פ הבע"ל, ובודאי, וכמו שכתבתי כ"פ, כל ענין הנעשה בכפר חב"ד
ובפרט ענין שבפומבי, מטבעו שיביא תועלת לכל עניני הכפר, ובלבד שינצלו
אותו בעתו ובזמנו ובאופן המתאים.

בברכה לבשו"ט ולחג פסח כשר ושמח לכל אחד ואחת מתושבי כפר
חב"ד, ה' עליהם יחיו.

ה'שדמ

מהעתקה.

בשם שנשתקע: ראה גם לעיל ח"ג אגרת ד'שעו. לקמן ה'תקנר. ה'תקפ. ה'תרכט.
כינוס המל"ח דחוהמ"פ הבע"ל: על הכינוס שכשנה הקודמת ראה לעיל ח"ג אגרת ד'רפד,
ובהנמנן בהערות שם. ראה גם לקמן אגרת ה'שצב.

ה'שמה

בי"ה, ז' ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

לכל אחד ואחת אשר בכפר חב"ד — מיסודו של כ"ק
מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע —
ה' עליהם יחיו

שלום רב וברכה!

לקראת חג המצות, זמן חירותנו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה, הנני
בזה להביע לכל אחד ואחת מהם את ברכתי לחג כשר ושמח ולחירות
אמיתית, חירות מדאגות בגשם ומדאגות ברוח — מכל דבר המעכב עבודת ה'
בשמחה ובטוב לבב.

ויהי רצון שימשיכו מחירות ושמחה זו בימי כל השנה כולה.

ובפרט שעבודת השם, כמצווה עלינו בתורתנו תורת חיים, הרי היא בכל
עניי האדם ובמשך כל היום וכל הלילה.

וכמו שנאמר בכל דרכיך דעהו ונתבאר ברמב"ם (דעות סוף פרק ג')
והובא להלכה בטור ושו"ע או"ח סי' רל"א.

ויתירה מזה בזוהר: בכל עובדוי דבר נש ליבעי לי דליהוון כולו לשמא
קדישא כו' לאדכרא בפומי שמא קדישא על כל מה דאיהו עביד דכולא הוא
לפולחניי (ח"ג נא, סעי"ב. וראה שם נ, א).

והתכלית בזה — מפורשת בכתוב: דעהו. וכמ"ש וידעת היום גו' דע את
אלקי אביך גו'. וכמבואר ברמב"ם (שמונה פרקים פ"ה): ישים לנגד עיניו
תמיד תכלית אחת, והוא השגת הש"י כו' וישים פעולותיו כו' וכל דבריו
מביאים לזה התכלית.

ואני תפילה, אשר יעזור הש"י ויצליח שפעולות כפר חב"ד וכל דבריו
מכוונים יהיו ומביאים לזו התכלית, היא ענין מעינות החסידות, מתאים
לרצון מייסדו הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר, וממנו יפוצו המעינות חוצה.

ה'שמה

נדפסה בלקו"ש ח"ז ע' 244 ובשלימות בבטאון חב"ד חוב' יד ע' ב.

עדי קיום היעוד כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, בגאולה
האמיתית והשלימה במהרה בימינו ממש, על ידי משיח צדקנו.

בברכת חג הפסח כשר ושמח מתוך הרחבה בגוי' וחירות אמיתית
ולקיץ בריא ושמח.

מסרתי עיי הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"מ וכו' הרי"א שיי דרייזין מצות-
שמורה ובקשתיו לחלקן חלק כחלק לתושבי כפר חב"ד, עיי ועד הכפר וועד
הרוחני ובראשות הרב מרא דאתרא שליט"א.

ויהי רצון שתפעל פעולתה האמורה במרז"ל מיכלא דמהימנותא
ומיכלא דאסותא, וכביאור רבנו הזקן בזה (הועתק ב"היום יום" ט"ו ניסן
ה'תשי"ג).

ה'שמו

ב"ה, ז' ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

קהלה קדישא "שובה ישראל" אשר בבוענאס איירעס,
ובראשם הרה"ג הווי"ח אי"א נוי"מ וכו'
מו"ה זאב שליט"א
ה' עליהם יחיו

שלום רב וברכה!

לקראת חג המצות, זמן חירותנו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה, הנני
בזה להביע ברכתי לחג כשר ושמח ולחירות אמיתית, חירות מדאגות בגשם
ומדאגות ברוח — מכל דבר המעכב עבודת ה' בשמחה ובטוב לבב.

ועבודת השם הרי היא במשך כל היום והלילה כולו ובכל עניי האדם,
וכמו שכתוב בכל דרכיך דעהו, וביאר זה הרמב"ם בארוכה (הלכות דיעות
סוף פרק ג') וחובא להלכה בטור ושו"ע או"ח סי' רל"א. עיין שם.

ה'שמו

מ"ה זאב: גרינברג. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"י"ד ד'תתקלג. ה'קנד.

ויהי רצון שימשיכו מחירות ושמחה זו בימי כל השנה כולה.

מתאים ללשון הזהר הידוע, אשר מצה היא מיכלא דמהימנותא ומיכלא דאסוותא, בקשתי אשר ישלחו בעוד מועד מכאן מצה שמורה באופן אשר יהי לכל הפחות שני זיתים לכל אחד ואחד מקהלתם הקדושה.

ויהי רצון שיקויים בזה פתגם רבנו הזקן בעל השולחן ערוך – פוסק בנגלה דתורה – והתניא – פוסק בנסתר דתורה – ששמענוהו מכ"ק מו"ח אדמו"ר, אדמו"ר הזקן אמר: מיכלא דמהימנותא – לילה הראשון, מיכלא דאסוותא – לילה השני. אז די רפואה בריינגט די אמונה, וואס ער זאגט א דאנק דיר גיט פאר מיין רפואה, איז ער דאך געווען קראנק, אבער אז די אמונה בריינגט די רפואה, איז מען לכתחילה ניט קראנק.

בברכה לחג הפסח כשר ושמח.

ה'שמו

ב"ה, ז' ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

נתקבל מכתבו המהיר, וחששתי שבטח המהירות מפני שהוא בענין גשמי, לצערי נתאמת הדבר, וכנהגתו, שאינו כותב כלל או עכ"פ לעתים רחוקות ביותר, אלא כשמתעוררים ענינים הקשורים בגוף כפשוטו, תומ"י בא במכתב דחוף ובצירוף בקשה, שגם המענה יהי עדי"ז, אבל עי"פ פירוש המצו"ד עה"פ פותח וגו' ומשביע לכל חי רצון, ובפרט עיי' הידוע, אז "דעם צווייטענס גשמיות איז בא מיר רוחניות", ממלא הנני גם תאותו זו . . .

ויהי רצון שאף שמתקרבים אנו ליום טוב דחפזון, דבבחי' יצאו אבותנו ממצרים, תורגש ג"כ המעלה דבשובה ונחת תושעון, שזהו ההכנה

פתגם רבנו הזקן: ראה בנסמן באגרת הקדמת.

ה'שמו

ע"פ הידוע: ראה גם לעיל ח"ד אגרת ד'תשעב, ובהנסמן בהערות שם.

עתה — בעקבתא דמשיחא לגאולה העתידה ב"ב. ועיין המשך וככה — הגדול
— בתחלתו ובסופו.

בברכה לחג פסח כשר ושמח,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'שמח

ב"ה, ז' ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום הראשון,

בעת רצון יזכירו את אביו ש"י על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקללה"ה נבג"מ ז"י"ע להצלחה בעניניו, ובטח יעשה אביו צנור המקשר
לכ"ק מו"ח אדמו"ר המעורר ר"ר בזה, ע"י לימוד תורתו, ז.א. מאמרי דא"ח
שלו, ושמירת שלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנתו בחומש תהלים
ותניא הידועים.

במ"ש אודות אופן לימודו, ואשר לפעמים אינו בתנועה דהתמדה
ושקידה, — כבר מלתו אמורה בספר התניא, שזהו מתחבולות היצר הרע
להסית את האדם, שהאדם אינו כדבעי למהוי אבל בשעה שהיצר מסיתו נפש
האלקית שבכל אחד ואחד תמיד היתה באמנה אתו, וכל אחד מישראל רוצה
לקיים רצון נותן התורה והמצוה, וכמבואר בתניא באריכות, ובקצרה נפסק
להלכה גם ברמב"ם (הלכות גירושין סוף פרק ב), אם כן הרי מובן שאין הדבר
תלוי אלא ברצונו, כי היכולת ניתנה לו במילואו ללמוד בהתמדה ושקידה
ההולכות וגדלות מזמן לזמן, ובפרט שמתקרבים אנו לימי חג הפסח זמן
חירותנו, ואין לך בן חורין מן היצר וכו' אלא על ידי עסק התורה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור ולחג הפסח כשר ושמח.

ה'שמיט

ב"ה, ז' ניסן, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף:

עס וואונדערט מיר זיין אינהאלט, איר אליין שרייבט דאך אז איך האב אייך געבעטען שרייבען מיר און לאזן וויסען אז עס וועט בעסער ווערען, האט איר ניט געטאן אזוי, און האט אפגעווארט ביז דעם, אז נאך דער בעסערונג האט זיך עפעס פארהאקט, און דענסטמאל זייט איר ערשט מודיע.

עס איז באוואוסט ווי עס ווערט ערקלערט אין די הייליקע ספרים, אז מען זעהט חסדים פון השם יתברך, דארפמען זיי אנערקענען אין די פולסטער מאס און אפדאנקען עס אויף א פאסענדען אופן, וואס דער דאנק דריקט זיך אויס, אין צוגעבען אין ענינים פון תורה ומצוות, וואס אז מען אנערקענט דאס גוטע וואס השם יתברך גיט, האלט דאס איין די ברכות פון השם יתברך, און השם יתברך גיט צו נאך אין דעם, אבער אויב ווען עס קומט דאס גוטע, נעמט מען דאס ווי א זעלבסט פארשטענדליכע זאך און אמאל נאך ווי א אייגענעם איינפאל וואס ער האט אויפגעטאן מיט זיין חכמה, און ענליכעס, איז ניט נאר וואס דאס בריינגט ניט צו, צו א הוספה אין תורה ומצוות נאר צייטענווייז גאר פארקערט, ווארום מען פילט זיך פעסט בא זיך, איז דאך קיין וואונדער ניט אויב עס פארהאקט זיך דערנאך.

עס איז פארשטענדליך, דאס וואס איך האב געבעטען אייך צו לאזן מיר וויסען פון דער בעסערונג, איז דער מיין דערביי געווען, צו אויפמערקזאם מאכען אייך אויף איינצוקוקען זיך ווי השם יתברך פירט זיך מיט אייך בחסד וברחמים, און דורכדעם זאל נאך מער פארשטארקט ווערען דאס גוטע.

און השם יתברך זאל אייך העלפען אז אמווייניגסטען פון איצטער אן און ווייטער, זאלט איר טאן ווי אויבען געזאגט, און בפרט אז מיר גרייטען זיך צו דעם יום טוב פסח, זמן חירותנו.

איר דערמאנט ניט אין אייער בריף, וועגען א שידוך פאר אייער זון שיי

נעם איך אן, אז לויט ווי מיר האבען גערעט, ווערט געטאן אין דעם אויף א פאסענדען אופן, און השם יתברך זאל העלפען מיט הצלחה.

בברכה צו א כשרין פרייליכען יום טוב פסח,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'שנ

בי"ה, ח' ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

הפתקא שלו עם המצורף הגיע לידי, ובעת רצון אזכיר את כל אלו שכותב אודותם על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע להמצטרף להם מתאים לכתבו.

כן מסרו לי שני המכ"ע עם מאמריו, ובדאי ימשיך במנהג טוב זה, ובמדה האפשרית גם בהנוגע להעבר, ויש להשתדל ובפרט אם אינו קשור בקישויים מיוחדים לכתוב המאמרים באופן שיהיו ראויים לפרסמם בדפוס באם יחליטו שיש תועלת הרבים בדבר.

בודאי ידוע לו הפתגם ששמענוהו מכ"ק מו"ח אדמו"ר בהנוגע ללימוד תורה, דו דערציילסט אז דו לערנסט תורה, אבער וואס האט תורה דיר געלערנט. והנה מוסיף בפתקא שלו האמורה ע"ד מה שלומד עם אחרים ולא ע"ד לימודו תורה בהנוגע אליו.

ויה"ר שיהי' חסרון זה רק בכתיבה והודעה אבל לא בהנוגע להבפועל, וגם אז הרי מוכרחת הוספה מזמן לזמן וכהציווי מעליך בקדש.

בברכה לבשו"ט בכל האמור, ולחג הפסח כשר ושמח באמת.

כה

אדמו"ר שליט"א

ה'שנא

בי"ה, ח' ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

הנהלת צעירי אגו"ח סניף תל אביב
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בבקשה להמציא זאץ מצה שמורה בשמי למר יצחק שי קורן.
בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'שנב

[ח' ניסן, תשי"ז]

. . . נכון הדבר לפתח כשרון הדרוש והנאום. והשי"ת יצליחו גם בזה.

קרה"ת בימי חנוכה – מנהגנו עפמשי"כ בשו"ת צמח צדק הועתק בקוני
ברוך שעשה נסים. וכ"כ גם חר"ב שי נאה בלוח כולל חב"ד, שעברתי עליו.
ופליאה מה גרם לספק בהנהגת חב"ד מפורסמת.

(ז' ב' דחנוכה קורא לכתן ביום השני גוי. עד מלאה קטרת. לוי, עד בן צוער. ישראל, ביום
השלישי גוי, (ועד"ז כל ימי חנוכה).

ה'שנב

בשו"ת צמח צדק: או"ח סי' סח.
שעברתי עליו: ראה גם לעיל ח"כ אגרת ג'תתז.

ה'שנ"ג

ב"ה, ט' ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה מרדכי שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, בו כותב ראשי פרקים מתולדות ימי חייו, וממשיך
בהנוגע להתקשרות לחסידות וחסידים.

והנה כבר ידוע דבר מלך רבותינו נשיאינו הק' "ההתקשרות האמיתית
היא ע"י לימוד התורה, כשהוא לומד המאמרי חסידות שלי, קורא את
השיחות ומתחבר עם ידידי אנ"ש ותלמידי התמימים יחיו בלימודם
ובהתוועדותם ומקיים בקשתי באמירת תהלים ובשמירת זמני הלימודים
הנה בזה היא ההתקשרות" (הועתק בהיום יום כ"ד סיון ה'תשי"ג), ועד"ז
כשכל אחד ממנו ילמוד אותם מאמרי דא"ח ומשתדל בשמירת תקנות נשיאנו
רבותינו הק' ובעיקר העיקרים יתעסק בהפצת המעינות הם מעינות תורת
החסידות הדרכותי ומנהגי, במילא מקושרים נה"י יחד באילנא דחיי ע"י
רבותינו נשיאינו עד למעלה בקדש רבנו הזקן המגיד ממעזריטש הבעש"ט וכו'
אשר עלי נאמר אנכי עומד בין ה' וביניכם, ממוצע המקשר בעצמות ומהות
א"ס ב"ה.

ובקשר עם זה נעם לי לראות במכתבו אשר נוסף על מה שבניו שי' היו
בד' אמות דשיבת תו"ת, הנה גם הוא יש לו קביעות עתים בתורת חב"ד,
חוזר מאמרים שלה ברבים, ומשתדל בהפצת המעינות חוצה ע"י ביקורים
במושבות בניי אשר לע"ע מבחוץ הם מהני"ל, שבטוח שע"י כ"ז תתחזק
ההתקשרות עוד יותר, והעיקר שתפעול פעולתה בחיי היום יומים ובכל
הענינים, וכמה שנאמר בכל דרכיך דעהו, ומה נפלאו דברי הרמב"ם (פרק ה'
משמונה פרקים להרמב"ם) שהתכלית בכל עניני האדם היא השגת השי"ת,
ע"י ש.

ה'שנ"ג

מו"ה מרדכי שי': גרומן, רמת יצחק.
התקשרות: ראה גם לעיל ח"כ אגרות ג'תת"ז. ד"פד. ח"ג ד'שצב ובכ"מ.
ביקורים: ראה גם לעיל אגרת ה'שלז, ובהנסמן בהערות שם.

והרי מתקרבם אנו לזמן חירותנו, חירות מכל הענינים המבלבלים לעבודת השי"ת בשמחה ובטוב לבב מרוב כל.

בעת רצון אזכירו ואת כל ב"ב שיחיו על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ופעולותיו בענינים האמורים בודאי תעמודנה לכאו"א מהם להשפעת ברכה מנותן התורה מחי' החיים בהמצטרך להם בגשמיות וברוחניות.

בברכה לבשו"ט בכל האמור ובוזה המשך פעולות בהפצת המעיינות והוספה בוזה כהציווי דמעלין בקדש ולחג פסח כשר ושמח.

ה'שנד

ב"ה, ט' ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו — בלי הוראת זמן הכתיבה — בו כותב אשר לומד הוא בישיבת . . . וכותב איזה סברות בהנוגע להסתדרותו בעתיד הקרוב, ושואל חוות דעתי, באיזה מהן יבחר.

והנה לימוד התורה בימינו אלה באה"ק ת"ו במסגרת ישיבה נוסף על ענין תלמוד תורה בכלל, יש לה תפקיד עיקרי ותועלת הכי גדולה והיא העמדת הלומד על בסיס חזק למען יוכל עמוד בפני הנסיונות דתקופתנו זו ולא יתרשם מהרוחות הבלתי מצויות המנשבות מכל הצדדים, ואשר בעוה"ר לא רק שאינן פוחתות אלא אדרבה, ועיד מרז"ל אין לך יום וכו', מזה מובן שלא רק זה שבוחר לדרכו בחיים משרה בקדש כמו רב ר"י ושו"ב וכיו"ב מוכרח ללמוד איזה שנים בישיבה, אלא כאו"א מבני הנוער החפץ באמת לחיות חיים של לומד תורה ומקיים מצות כרצון בורא העולם זקוק הוא לחיות שנים אחדות במסגרת האמורה, ואדרבה, כיון שאינו בוחר במשרה בקדש יש מקום לומר שהנסיונות שלו יהיו קשים יותר ומוכרח הוא יותר עוד באלו השנים הקובעים את צורתו הרוחנית להמצא במסגרת ישיבה מבלי לבלבל את עצמו בלימודים אחרים מבלי להיות באוירה אחרת, וכל זה אין זה שאלה לרכוש עוד ידיעות בתורה ולהעשות למדן יותר, אלא נוגע ג"כ לקיום המצות כפשוטן.

ועוד למודעי אשר דבר המשנה אל תאמין בעצמך פשוט הוא שתקפו
הוא גם בימינו אלה, ובפרט בהנוגע להנוער שעדיין לא יצא מחוץ לד' אמות
של בית הוריו או מחוץ לד' אמות של תורה ותפלה, שאי אפשר שיוכל לשער
מראש תוקף הנסיון כלפיו יעמוד אחרי איזה שנים ולהחליט אם כבר מחוסן
הוא ככל המצטרך להתגבר על כל העלמות והסתרים.

ישנם מקשים על הנ"ל שהשנים בישיבה מאחרות את התחלת
ההסתדרות בפרנסה לעצמו, אבל סוף סוף הקב"ה הוא הזן ומפרנס לכל, ולא
על הלחם לבדו יחיי האדם וצריך הוא בזמן המתאים לבסס את עמדתו
הרוחנית השלום הנפשי שלו, ושיהיו מיוסדים ככל הצורך וכשהיסוד חזק
ואיתן אפשר ליהנות מהבנין שעל יסוד זה ולשפרו ולשכללו, משא"כ כאשר
היסוד רעוע הוא וכו'.

ויהי רצון אשר יחליט בטוב לפניו באמת, זאת אומרת להקדיש איזה
שנים ללימודי קדש ובאירה ובסביבה קדושה, ואז יצליח בעתיד וגם
בגשמיות.

בברכת חג פסח כשר ושמח,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'שנה

ב"ה, יו"ד ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ רב פעלים בעל מדות וכו'
מו"ה אלכסנדר זיסל שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו ממוצש"ק, ונעם לי לקרות בו

ה'שנה

נדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 348 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה אלכסנדר זיסל: בונין, רעננה. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ג ד'תסח.

מסדר דיום השבת אשר במוסד שבהנהלתו, ובטח עושים ככל הדרוש בקשר עם הענין אשר במוסד מתחנכים הן בנים והן בנות, ובפרט שמזכיר שעומדים הם בשעת התפלה בנפרד, ומובן שאין זה מספיק עדיין.

ובנקודת מכתבו במה שכותב שלפעמים עושה חשבון בנפשו מהתעסקותו בחינוכם של אחרים אבל מה יהי במצבו הוא ובעניניו אשר יום רודף יום וכו'.

ובודאי נודע לו אשר בעיא זו ודכדוכי נפש אלו עתיקים הם ומבלבליים הם את כל העוסקים בצרכי צבור בכלל ובשטח דעסקנות צבורית התופסת ומקיפה את כל האדם כולו ביחוד, ומובן ג"כ שלא בכל התקופות ולא לכל האישים שוה הפתרון של הבעיא ותשובת שאלה עיקרית זו, ואינה דומה שעת מלחמה לשעת שלום, שעת חירום לשנים כסדרן, ופשיטא שאינו דומה מי שכשרון מיוחד לו בעסקנות לזה אשר ענינו בזה הוא באופן דאתכפיא, וע"פ דברים האלה אשר מובנים הם וגם פשוטים להמתבונן אפילו שעה קלה בהשקפת עולם של תורתנו תורת חיים אשר כלל גדול בה, ואהבת לרעך כמוך וכל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא.

מובן אשר בדורנו דור יתום, ומאידך גיסא דור דעקבתא דמשיחא סוף הגלות והכנה קרובה לאתחלתא דגאולה האמיתית, אשר עלי' נאמר שתהיי גאולה שלימה, ז.א. שאף איש אחד מישראל לא ישאר בגלות, בגלות כפשוטה, וגם בגלות ברוחניות, מוכרחת השתתפות כל אחד והשתדלותו בקבוץ נפשות בני ישראל וקירובם לגואל ישראל הוא השם יתברך נותן התורה והמצוה, אין איש נקי מעבודה קדושה זו, עכ"פ זמן מסוים בכל יום שבוע וחדש, וככל אשר יגדל כשרון האיש בעבודה זו תגדל גם כן כמות הזמן עליו להקדיש לה, שמזה מובן ג"כ שישנם כאלו אשר עיקרם הוא דוקא עבודה האמורה, וכל שאר עניניהם הכשר מצוה הם גם לעבודה זו, ובמלות אחרות זוהי המצוה דבי' הוה זהיר טפי (ע"פ אגרת הקדש לרבנו הזקן סוף פרק ז' ובספר השיחות קיץ ת"ש עמוד כ"ב, ובהערה שם), וכל שאר התורה והמצוות שלו עולים דרך מצוה זו, מלמטה למעלה, וכל המשכות והשפעות שלו נמשכים ע"י מצוה זו מלמעלה למטה.

אבל מובן ג"כ שבכדי לקבץ הניצוצות ובכדי לקרב הלבבות, אינו מספיק טופח בלבד אלא צ"ל טופח ע"מ להטפית, וזהו ענין הנתון לאדם למדוד ולהקציב בכל יום ובכל תקופה כמה זמן ומרץ צריך הוא לעבוד בעצמו, מיט זיך און אין זיך, אף שרובו ככולו נתון הוא לעבוד עם הזולת,

ובכדי שלא יטעה במדידה זו מוכרח להיות זכור הדיק היטב הפתגם הידוע ששמענוהו כ"פ מכ"ק מו"ח אדמו"ר, כשם שאסור להפחית חסרונות עצמו כך אסור להפחית מעלות עצמו, ובפעם אחרת אמר, שאיסור לשון הרע הוא לא רק בהנוגע להזולת אלא גם על עצמו אסור לדבר לה"ר, וכיון שהקב"ה מודיע שאינו מבקש אלא לפי כחן, ולא ניתנה תורה למלאכי השרת, ובכ"ז דורש העבודה הנ"ל בודאי שאפשרי למלאותה, ואין להתרשם אם בהתחלת הענינים נפגשים בקישורים ולא עוד אלא שגם מכשלה בא לפעמים, וכידוע דרז"ל אין אדם עומד על דברי תורה אא"כ נכשל בהן, ואין לך דברי הוראה גדולה מזו שהרי היא בהלכות דפקוח נפשות.

ובהשתמש בסגנון רבנו הזקן (תניא פב"ק מ"ד)

ואף כי מי הוא זה ואיזהו אשר ערב לבו לגשת להשיג אפילו חלק אחד מני אלף ממדרגת רועה ישראל, בכל זה אפס קצהו ושמץ מנהו ישנו בכל אחד מישראל ובפרט בעסקנים העוסקים בשטח החינוך, עכ"פ ביכולת ובכח, ולכן כאן המקום להתבונן בתורת הבעש"ט ששמענוהו מכ"ק מו"ח אדמו"ר בש"ק בראשית תרצ"ז, על הפסוק קומי אורי, וזה לשון רשימת אחד השומעים, דער מאמר פון בעש"ט איז געווען לנשיאי ישראל, ואמר להם, איר נשיאי ישראל וואס לערנט אידן תורה און טוט פאר טובת הרבים וואס וועט זיין מיט איין אליין, אויף דעם איז דער ענטפער, קומי אורי באור הפרטי והכללי כי בא אורך — חסר בהרשימה —

ואף כי מצד אי סיום הרושם, אין ברור סיום הענין, עכ"פ ברורה הבעיא וברור ג"כ שמניחים הנ"ל התורה והעבודה בשביל טובת הרבים ולא לבד שמאשרים הנהגתם זו אלא שמברכים אותם באור הפרטי והכללי ג"כ.

והנה להשיג עומק הענין יש להאריך בזה כו"כ ועדיין לא יתמצה כולו, אבל כיון דאנן בהנוגע לפועל עסקינן, ידועה בזה הבחינה בהנוגע להנהגה בפועל, ובלשון כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, ונקוט האי כללא בידך וזכור אותו תמיד, כי כל דבר המועיל או מביא לעבודה בפועל, הנה כל מניעה שתהיי לדבר זה — אפילו אם המניעה היא מדבר היותר נעלה — הוא רק מתחבולותי של נה"ב (הועתק בהיום יום כ"ג סיון תש"ג).

ואם לקולי ישמע, יגביר חיילים בעבודתו חינוך בני ובנות ישראל

הפתגם: ראה גם לעיל ח"א אגרת מו, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ה'תכב. ה'תסח. ובפעם אחרת אמר: ראה גם לעיל ח"ב אגרת ד"קח, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ה'תסח. ששמענוהו... בש"ק בראשית תרצ"ז: ראה ס' השיחות תרצ"ז ע' 207 ובהערה 7.

שהשפעתו עליהם הן בהמוסד והן שמחוץ למוסד, ויביט על הענין כמו שהוא לאמיתתו ובפנימיותו, שמתעסק הוא באלו אשר על כאו"א מהם נאמר בנים אתם לה' אלקיכם, וכל דבר שמקרב אותם לאבינו שבשמים וכל פעולה בזה למעלה היא נצחית לעולם ועד וגורם נחת רוח בלתי גבולי, אלא שכדי שתהיי עבודה בהצלחה, צריך הוא וכן ביתו להיות דוגמא חיי בשביל המושפעים שלו לאותם הענינים בהם משפיע עליהם, ז.א. דוגמא חיי של איש ואשה הישראלים ע"פ דברי תורתנו הק', וביחד עם זה חדורים במאור שבתורה זוהי תורת החסידות, שזהו מכריח קביעות בנפשו וגם קביעות בזמן ולימוד החסידות ושמירת הדרכותי' והנהגותי', ואז בודאי תקוים ג"כ ההבטחה דנעשה מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה, ואלף פעמים בזה לא בדרך גוזמא כמבואר בכ"מ, ז.א. שבלימוד שעה אחת מצליחים וקולטים כמות ואיכות שאחר נצרך לאלף שעות, ואז ילך גם בחייו הפרטים מדרגא לדרגא מחיל אל חיל.

מובן שעבודה לא קלה היא, אבל מאין הוא הקס"ד שאיש הישראלי צריך לחפש לו עבודה קלה ובפרט בימינו אשר שכינתא בגלותא חשך כפול ומכופל וכל הענינים יגעים וכו' ויותר ממ"ש כאן נמצא בין השטים, ותקוטי שגם בזה די למתבונן, ויה"ר ששנינו נכוון לפירוש אחד ע"י שלשנינו תהיי מטרה אחת להפיץ מעינות החסידות הלך וכבוש עד שיכבשו את כל עמנו בניי כולם, ולא ילמדו עוד איש את רעהו ומלאה הארץ דעה את ה'.

מובן שבכל הנ"ל אין כל סתירה למה שכתבתי כמדומה איזה פעמים ע"ד עזרתו לכפר חב"ד ועניניו, ואדרבה גם מסייע בזה וכהבטחת המשנה מצוה גוררת מצוה.

ולקראת חג המצות, זמן חירותנו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה, הנני בזה להביע ברכתי לחג כשר ושמח ולחירות אמיתית, חירות מדאגות בגשם ומדאגות ברוח מכל דבר המעכב עבודת ה' בשמחה וטוב לבב, ולהמשיך מחירות ושמחה זו בימי כל השנה כולה, ובפרט שעבודת השם, כמצווה עלינו בתורתנו תורת חיים, הרי היא בכל עניני האדם ובמשך כל היום וכל הלילה, וכמו שנאמר בכל דרכיך דעהו.

בברכת החג ולבשו"ט.

ה'שנו

בי"ה, י' ניסן, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר משה שי' בן נחום

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו, ות"ח על שימת לבו לשלוח לי דו"ח על דבר
בקור השליחים בעיינות. ושמחתי שהרושם ההדדי הי' חיובי וטוב, עד שבקשו
לאשר קביעת שבת פי' שקלים לשבת חב"ד בעיינות.

ברם על פי שיטת חב"ד אין דוחים דבר טוב לשנה שלמה, ובפרט
בתקופה של הרת עולם, אשר שנים עשר חודש בזמננו ערכם כמה פעמים ככה
לגבי שנים כתקונם. ואם בכלל כך, על אחת כמה וכמה כשהדבר נוגע לטובת
הנוער, בגיל אשר בו נקבעת צורתם, שאז אינו דומה מה שעושה שנה קודם
שנקבעה הצורה לפעולת כמה שנים לאחרי זה.

ובכל אופן תקותי שהיתה התחלה טובה לקירוב הלבבות על יסוד
תורתנו, שכלל גדול בה ואהבת לרעך כמוך, וכמו שמודגש בהתחלת סדר פסח
כהלכתו בקיבוץ ארבעה בניס בעלי השקפות שונות מן הקצה אל הקצה
מסביב לשלחן אבא, המודיעם, את כולם, מה שדברה תורה.

בכבוד ובברכת חג הפסח כשר ושמח.

ה'שנז

ב"ה, י"א ניסן, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

צו אחינו בני ישראל, און עסקני החינוך בפרט,
בכל אתר ואתר
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

פסח הויבט זיך אן מיט כי ישאלך בנך — אז דיין זון וועט דיר פרעגען,
והגדת לבנך — זאלסט דו זאגען דיין זון. און עס זיינען דא פארשידענע
אופנים אין דעם פרעגען און דעם ענטפערען — לויט די פיר ערליי "בנים" —
חכם, רשע, תם און שאינו יודע לשאול.

צוזאמען מיט דער פערשידענהייט פון די פיר בנים, זייער היפוך'דיקייט
איינער פון דעם צווייטען — האבען זיי אבער אלע א צד השווה,
געמעיןזאמעס: אפילו דער רשע איז אויך דא בא דער עבודה-סדר, ער טרעפט
זיך, לעבט צוזאמען און אינטערעסירט זיך מיט די עובדי העבודה, מיט תורה
ומצות לעבען.

וואס דאס גיט א האפנונג און גאר א שטארקע האפנונג, אז ניט נאר
דער תם און דער שאינו יודע לשאול, נאר אויך דער רשע, וועלען ווערען
חכמים, פולע באוואוסטזיניקע אידען שומרי תורה ומצוה.

ליידער אבער איז פאראן ובפרט אין אונזער צייט פון חשך כפול
ומכופל, נאך אן אַרט בנים: דער קינד וואס איז גאר ניטא צום סדר. ער
פרעגט קיין קשיות ניט, ווייל ער האט גאר ניט צו טאן מיט תורה ומצות,
מיט אמת-אידישע דינים און מנהגים. ער ווייס ניט אז ס'איז דא אן "עבודה
הזאת" — א סדר של פסח, א יציאת מצרים און קבלת התורה.

מיט די קינדער מוז מען זיך אפגעבען לאנג לאנג נאך פאר פסח און פאר
דער סדר נאכט, און אויך אויף זיי דארפען זיך אפגעבען מיט מסירת נפש און
אהבת ישראל.

ה'שנז

נדפסה בהגש"פ עם לקוטי טעמים מנהגים ובאורים (קה"ת חשמ"ז) ע' תקצח.

ווארעם אויף קיין איינציג אידיש קינד טאר מען ניט פארגעסען, און אלע כחות מוז מען אנווענדען אום ארויסצושלעפען אים פון זיין מצב און צוריק-ברענגען עס צום אידישען סדר-טיש.

* * *

ווי אין אלע טוט-ווייע ערשיינונגען, וואס כדי צו פארריכטען דעם מצב דארף מען פריער וויסען וואס זיינען די סיבות וועלכע האבען געבראכט דערצו, אזוי אויך אין דעם פאל.

צום באדויערען מוז מען אנערקענען, אז כמעט אלעמאל זיינען שולדיק אין דעם מצב פון דעם אַרט קינדער, הויפטזעכלעך די עלטערען.

קומענדיק אין א ניי לאנד און געפינענדיק זיך אין א סביבה וואו מען איז א קליינע מינדערהייט און אנשטויסענדיק זיך אויף שוועריקייטען, וועלכע זיינען בכלל אומפארמיידלעך בא יעדער איבערזידלונג פון ארט צו ארט, האבען זיך א טייל עלטערען איינגערעדט, אז דער איינציקער וועג אויסצומיידען די שוועריקייטען איז — וואס גיכער אויסצוגלייכען זיך אין אלעם מיט דער ארומיקער סביבה, דורך דעם אראפּווארפען פון זיך דעם עול תורה און שמירת המצוות. אויב אפילו בא זיך אליין האט מען דאס ניט לייכט און ניט אין דער פולער מאס געקענט פועל'ן, האט מען אבער באשלאסען, אז די קינדער זאלען דעם געראנגעל ניט דארפען דורכמאכען.

מען האט זיך אליין איינגערעדט און אויך בעאיינפלוסט די קינדער — אז אידישקייט, תורה ומצוות, זיינען ניט צוגעפאסט פאר איצטיגען לעבען ובפרט אין א נייעם ארט. אין אמת אידישען אַרט לעבען האט מען געזוכט און במילא, סוף סוף, אויך "געזען" בלויז חסרונות, און אין דער סביבה ארום — בלויז מעלות.

דורך דעם דאזיקען צוגאנג האבען די אויבענדערמאנטע עלטערען געזוכט צו פארזיכערען די עקזיסטענץ פון די קינדער אין דער נייער סביבה. זיי האבען אבער דערביי פארגעסען.

אז א מענטש קאן ניט עקזיסטירען — ווי א מענטש דארף עקזיסטירען — אויב ער גיט אויף זיין נשמה לעבען, זיין גאנצע רוחניות — צוליב גוף און גשמיות.

מען האט אויך ניט גענומען אין באטראכט אז יעדער סתם-נאכמאכען איז פאלש און רופט ארויס פאראכטונג אפילו בא די וועמען מען וויל נאכלויפען און חנפענען,

און אז אויב די סביבה און די מערהייט איז ניט איינגעשטעלט אויף צדק און יושר, וועלען זיי סיי ווי סיי וועלען דערדריקען די שוואכערע און די מינדערהייט.

* * *

דער זעלבער פאלשער צוגאנג, צו לייזען די לאגע פון א מינדערהייט אין א ניט פריינטליכע סביבה דורך אויפלייזען זיך, ד.ה. אין תוך גענומען, דורך זעלבסטמארד, אדער ווייניגסטענס דורך זעלבסטפארקריפונג, איז געמאכט געווארען ניט נאר דורך יחידים, נאר ליידער, אויך דורך בעשטימטע גרופען אידען פאראייניגטע צווישען זיך דורך געמיינזאמע אומשטענדען, און דערפון זיינען אויסגעוואקסען די פארשידענע באוועגונגען וואס, אפען אדער פארשטעלט, האבען זיי מלחמה געגען דער תורה ציווה לנו משה וואס ער האט איר מקבל געווען פון ה' אחד פאר אידען וואס זיינען אחד בארץ, באוועגונגען וואס ניט קוקענדיג אויף זייערע מלחמות צווישען זיך, זיינען זיי אלע געבויט אויפן זעלבען געדאנק: נה"י כגוים כמשפחות הארצות לשרת ע' ואבן (לאמיר זיין ווי די פעלקער, ווי די משפחות פון די לענדער, דינען צו האלץ און שטיין. יחזקאל כ, לב).

* * *

די רעזולטאטען פון דעם דאזיקען דורך-און-דורך פאלשען צוגאנג זיינען געווען, אז טויזענטער און טויזענטער נפשות זיינען אפגעריסען געווארען פון זייער אמת'ן לעבענס-קוואל פון אידישקייט און פון אידען, זיינען גייסטיג ערמארדעט געווארען. עס זיינען אויסגעוואקסען קינדער, וועלכע זיינען שוין איצטער טאטעס און זיידעס, וואס ניט נאר זיי זיינען ניט אין דעם סוג פון חכם, תם אדער שאינו יודע לשאול, נאר אפילו קיין רשע אויך ניט.

זיי האבען פארלארען זיך, און גייען פארלארען, ח"ו, פאר אידען און אמת'ע אידישקייט וואס חד הוא (זיינען איינס).

* * *

קומט יציאת מצרים און יום-טוב פסח און לערנען אונז, צווישען די פיל אנדערע אנווייזונגען אויך פארן טאג-טעגלעכען לעבען, אז ניט אין דעם פארזוך נאכצומאכען די סביבה ליגט די האפנונג אויף גאולה און פרייהייט, נאר פונקט פארקערט.

די אידען אין מצרים זיינען געווען א קליינע מינדערהייט און האבען געלעבט אין די ערגסטע באדינגונגען. אבער ווי חכמינו ז"ל דערציילען, האבען זיי זיך אפגעטיילט פון דער סביבה און האבען מיט שטאלץ אפגעהיט זייער אַרט לעבען, טראדיציעס און אייגנארטיקייט (שהיו ישראל מצוינים שם בלבושם ומאכלם ולשונם), און דורך דעם דוקא האבען זיי פארזיכערט זייער עקזיסטענץ, און אויך צוגעקומען צו דער אמת'ער גאולה, קערפערלעך און גייסטיג.

* * *

עס איז איינע פון די לעבענס-נויטווענדיקע אויפגאבען פון אונזער צייט אנצווענדען די גרעסטע כוחות אויף אריינגעבען אין דעם יונגען דור, און אפילו אין די וועלכע זיינען אלט אין יארען, אבער יונג און קליין אין ידיעות — די ריכטיקע אפשאצונג פון אמת'ע אידישקייט, תורה-טרייע אידישקייט, ניט געפעלשטע אדער פארוואסערטע אידישקייט, און די דערקענונג אז פון איר היינט אפ דער עצם קיום פון א אידען, פון יעדער אידען, דער קיום אויך אין עולם הזה אין יעדער ארט און צו יעדער צייט.

ביז אז זיי זאלען זיך אומקערען צו מסורת אבותינו אברהם יצחק ויעקב, און מיט שטאלץ איינשטעלען און אפהיטען דעם אידישען שטייגער לעבען, לעבען לויט די אנווייזונגען פון תורתנו תורת חיים.

א איד טאר זיך קיינמאל ניט מייאש זיין; א אידען טאר מען קיינמאל ניט אויפגעבען. און מיט דעם ריכטיגען צוגאנג פון אהבת-ישראל, וועט מען אויך דעם דערמאנטען סוג קינדער ארייננעמען אין די "ארבעה בנים", און מיט דער צייט אויך אריינברענגען זיי אין דעם סוג — בן חכם.

* * *

דער אויבערשטער זאל העלפען, אז אלע בנים ובנות זאלען צוזאמענגעקליבען ווערען בא איין טיש פון העבודה הזאת און פראווען סדר פסח כהלכתו, דורכצופירען העדות והחוקים והמשפטים אשר צוה ה' אלקינו.

און דער אנהויב פון קיבוץ גליות, צוזאמענקלייבען בא א תורה סדר אויך די פארוואגעלטע קינדער, זאל פארשנעלערען במהרה בימינו די

אתחלתא דגאולה און בריינגען די גאולה האמתית והשלימה על ידי משיח צדקנו.

בברכת חג הפסח כשר ושמח,

מנחם שניאורסאהן

ה'שנח

בי"ה, י"א ניסן, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מר ש.ב. שי'
המכונה דר. אולמאן

שלום וברכה!

לקראת חג המצות, זמן חירותנו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה, הנני בזה להביע ברכתי לחג כשר ושמח ולחירות אמתית, חירות מדאגות בגשם ומדאגות ברוח — מכל דבר המעכב עבודת ה' בשמחה ובטוב לבב.

ולחמשך מחירות ושמחה זו בימי כל השנה כולה.

ובפרט שעבודת השם, כמצווה עלינו בתורתנו תורת חיים, הרי היא בכל עניני האדם ובמשך כל היום וכל הלילה, וכמו שנאמר בכל דרכיך דעהו.

בברכת החג.

בנועם נודעתי, אשר ביקר איזה פעמים במוסד ת"ת בית יוסף ישיבה ליובאוויטש אשר בטורונטא, ובטח למותר לעוררו על עזר והשתדלותו בכל השייך למוסד דחינוך על טהרת הקודש זה לביסוסו ולהתפתחותו בכל המובנים וחזקה שליח (שכל אחד מישראל מחויב לקיים ציווי השי"ת יגדיל תורה ויאדיר) עושה שליחותו.

לפני איזה זמן בקרני דר. י. גולדשמיט שי' — מנהל מחלקת חנוך

ה'שנח

ש.ב. . . אולמאן: אגרות נוספות אליו — לעיל ח"י"ב ג'תתל. לקמן ה'תרעו.
במוסד . . בטורונטא: ראה לעיל ח"י"ד אגרות ה'לו. ה'קפט.

ממלכתי דתי אשר באה"ק ת"ו. ובשיחתי אתו ע"ד תכנית הלימודים שם
שאלתיו ע"ד הספר של כ' שהו"ל באנגלית "תרבות ויהדות" שכדאי להכיר
את המורים שם עם תוכנו וכו'. וגדלה תמיהתי לשמוע ממנו שלא הודיעו כ'
ע"ד הופעת הספר!

ה'שנט

ב"ה, י"א ניסן, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ"י.

נשי ובנות חב"ד, סניף . . .
ה' עליהן תחיינה

ברכה ושלוש!

לקראת חג המצות, זמן חירותינו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה.
הנני בזה להביע ברכתי לחג כשר ושמח ולחירות אמתית, חירות
מדאגות בגשם ומדאגות ברוח.

ולהמשיך מחירות ושמחה זו בימי כל השנה כולה, ולהוסיף אומץ
בעבודתן במסגרת נשי ובנות חב"ד ולהחזקת היהדות והפצתה בכלל,

והובטחנו אשר בורא העולם נותן התורה והמצוה יוסיף על ידי זה
בברכותיו בכל המצטרף לכל המשתדלות בזה הן בגשמיות והן ברוחניות.

בברכת החג.

מצורף לזה העתק מכתב הכללי.

ה'שנט

סניף: האגרת בנוסח זה, או בתרגום לאידיש, נשלחה לכל סניפי אגוד"ת.

ה'שס

ב"ה, י"א ניסן, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ צנמ"ס כו'
מו"ה שלמה יוסף שי'

שלום וברכה!

מכתבו נתקבל.

ולקראת חג המצות, זמן חירותנו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה,
הנני בזה להביע ברכתי לחג כשר ושמח ולחירות אמתית, חירות מדאגות
בגשם ומדאגות ברוח — מכל דבר המעכב עבודת ה' בשמחה ובטוב לבב.

ולחמשיך מחירות זו בימי כל השנה כולה.

ובפרט שעבודת השם, כמצווה עלינו בתורתנו תורת חיים, הרי היא בכל
עניי האדם ובמשך כל היום וכל הלילה, וכמו שנאמר בכל דרכיך דעהו.
ויעוין היטב רפ"ה משמונה פרקים להרמב"ם.

בברכת החג,

מ. שניאורסאהן

פלח הרמון על שה"ש — כפי הנודע לי יקמה"צ הוא במאד. (בספרית
כ"ק מו"ח אדמו"ר ישנו טופס אחד). וגם האותיות אינן בהירות וכו'.

הס' סיפורי חסידים (למועדים), לאור ההלכה — לע"ע לא נתקבלו.

עם מר . . . שי' — מובן שדברתי ע"ד כמה עניינים וחשובים יותר מענין
הבנין לתו"א. ומה שלא הזכירם — כנראה, מפני שמנקודה מפלגתית אינם
"באקועם".

ה'שס

חלקה נדפס בלקו"ש ח"י ע' 187 חלקה בהגש"פ עם לקוטי טעמים כו' (קה"ת תשמ"ז) ע' סח
והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מורה שלמה יוסף: זרין. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"יד ד'תתיא, ובהנסמן בהערות שם.
לקמן ה'תרד. ה'תשמג. ה'תשעב.
יקהמ"צ: יקר המציאות.

משי"כ בפי' שם הוי': ג' ענינים מובאים בזה: 1) מהוה (זמן ומקום). 2) הי' הוה ויהי' ביחד (למעלה מזמן ומקום). [שניהם בזו"ג רנו, סעי"ב. פרדס שי"א פ"ט. בשער היוה"א — לאדה"ז פדו"ז. ובכ"מ]. 3) אין לו ביאור כלל (פרדס שי"ט פ"א). ובכלל, הוא: ממכ"ע, סוכ"ע ולמע' מממלא וסוכ"ע. כלי, אור ועצמות. ועי"פ משי"כ בגנת אגוז — ונתי' בשלי"ה בתחלתו, בד"ה כל השונה וד"ה אין עומדין דהמשך תרס"ו. במאמרי פסח ושבועות תרס"ח ועוד. — מובן דנמצא קיים — הוא הוי' שלא נקרא וגם לא נכתב, ודלא כהגר"א.

מה שצע"ג לפענ"ד (בהוספה להגש"פ) בטעם הבי' דאבודרהם — הוא לא שלא יצא (שעי"ז העיר מבדיקת חמץ דיוצא בשהחינו שלאחי"ז. ועדיפא הול"ל מברכת המצות בסוכה (או"ח סו"ס תרל"ט)), אלא — שצריך לכוון. וזה הרי לא שייך בבדק"ח וסוכה — דאין מקום לכוונה על מאי דהוי כבר (וגם א"א לברך על הטפל).

במשי"כ בענין שהחינו דמשלוח מנות — בסי' יעב"ץ כ' דיכוון בברכת זמן גם על משי"מ כו' ומי שאין לו מגילה ג"כ יברך זמן.

חש"כ בפי' שם הוי': במכתבו:

בערך "הוגה את השם" שיכרא בכרך ח' של האנציקלופ' הבאחי מחלוקת הטור ושו"ע והגר"א בשו"ע אר"ח ס' ה' בכ' דברים: בטוש"ע שיכוין בברכות לאדנות בקריאתו ולשם הוי' בכתיבתו, והגר"א חולק שזהו ככל קרי וכתבי שא"צ לכוין כלל להכתיב; בטוש"ע שכוונת שם הוי' היה הוה וכו', והגר"א כ' שאין הפי' כן אלא נמצא קיים, ובשו"ע אדמו"ר שם כ' כמו בשו"ע.

והנה בד"ז שנוגע למעשה תדיר בכל יום ובכל שעה חשוב מאד לדעת איך הוא בספרי ד"ח או בס' קבלה (ובתניא שער היחוד והאמונה פ"ד לכאורה פי' שלישי בשם הוי'), ובאנציקלופ' אע"פ שבד"כ מובאים רק מבעלי הלכה, אבל בד"ז אם היה לפני מקור בס' נדפס ממקובלים או מד"ח הייתי מצינו.

הדברים האמורים באגרת שלפנינו מצוינים שם ע' שפג הערה 38.

מה שצע"ג: במכתבו:

קבלתי זה עכשיו את הקונט' הוספה להגש"פ ותח"ת. ומש"ש צע"ג על אבודרהם בטעם שאין מברכים שהחיינו על אכילת מצה שכבר אמר בקידוש היום, שא"כ הי' צריך שיתכוין למצה כמו בשהחיינו על משלוח מנות. הנה הרי גדולה מזו כ' הרא"ש בפסחים פ"א ס"י ו' ובתשו' כלל כ"ה ס"י ג' והטור ס"י תל"ב ובשו"ע אדמו"ר שם ס"ג דטעם שאין מברכים שהחיינו על בדיקת החמץ מפני שהיא לצורך הרגל ונפטר בשהחיינו שעל הרגל, אע"פ שהבדיקה היא קודם לכן, וכש"כ שברכת המצה תיפטר מטעם זה.

בהוספה להגש"פ: בהוצאות החדשות — ע' לג.

במשי"כ בענין שהחיינו דמשלוח מנות: במכתבו:

וע"ד הקר' ממשלוח מנות נראה שיש לחלק, ששהחיינו שאחרי ברכת המגילה הרי היא באה אחרי ברכה פרטית על מקרא מגילה, ומה זה ענין למשלוח מנות, ולכן צריך שיכוין,

מא

אדמו"ר שליט"א

בקושינו על הצפעינו – הרי דברי הצפעינו הם על דברי הרמב"ם שכי
מקשה מהם. – ומחלק בין זמן ביהמ"ק וזמנה"ז.

ה'שסא

בי"ה, י"א ניסן, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

לקראת חג המצות, זמן חירותנו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה, הנני
בזה להביע ברכתי לחג כשר ושמח ולחירות אמתית, חירות מדאגות בגשם
ומדאגות ברוח – מכל דבר המעכב עבודת ה' בשמחה ובטוב לבב.

ולהמשיך מחירות ושמחה זו בימי כל השנה כולה.

ובפרט שעבודת השם, כמצווה עלינו בתורתנו תורת חיים, הרי היא בכל
עניי האדם ובמשך כל היום וכל הלילה, וכמו שנאמר בכל דרכיך דעהו.

בברכת החג,

מ. שניאורסאהן

ע"פ השמועות המגיעות לכאן, נראה שזה זמן רב ביותר אשר כי משך
ידיו מעסקנות בצ"צ, כהרגלו מאז (מלבד הו"ל של ספרים). ומובנת הפליאה

אבל שהחיינו שאחרי הקידוש הרי היא באה אחרי ברכה שעל קידוש היום, שענינו קדוש
הרגל בכלל, ולכן כולל כל עניני הרגל, שלפניו ושלאחרי.
אמנם המאירי מגילה ד' א' כ' בשם י"א שכרכת שהחיינו שכיום אינה על המגילה אלא על
היום, אבל לא מצינו שלדיעה זו יש כאמת צורך לכיין על משלוח מנות בשעת הברכה,
והמאירי עצמו חולק שם על דיעה זו, והמג"א ר"ס תרצ"ב כי מפורש שאם אין לו מגילה
לא יכרך.

בקושינו על הצפעינו: במכתבו:

וקצ"ע מש"ש [בהוספה להגש"פ, ובהוצאות החדשות – ע' לו ד"ה צפון] בסחימות
ופשיטות בשם הצפעינו כי יש חיוב מה"ת למרור אף אם אין מחובייבים בק"פ, וה"ז נגד
המפורש כרמב"ם הל' ק"פ פ"ח ה"ב, וכן מורים דבריו כהל' חומ"צ פ"ז ה"ב. וע"ד
הלשון בפסחים צ"א א' וקרושין ל"ז ב' כבר האריך המנ"ח סוף מצוה י"ז שאינו אלא
שיגרא דלישנא מצה ומרור ור"ל רק מצה בלבד.

ה'שסא

נדפסה בלקו"ש חי"ב ע' 203 והושלמה ע"פ צילום האגרת.

מתופעה הכי מצערת ומכאיבה זו. האומנם לדעת כי עתה היא שעת הכושר לנוס מן המערכה? או שלדעתו אכשור דרא? וקס"ד שעסקנות רצוי אין מצליחה עתה, וכן לא תעמולה ליר"ש לתומ"צ – מופרכת בהחלט ע"י המציאות. ובפרט אשר מי מאתנו תוכן לבות בני"י, אשר ח"ו לא ישמעו לקול מוכיח ע"פ דרך התורה, גם אם ידבר אליהם השכם והערב, וכמרז"ל הוכח תוכיח עד מאה פעמים, ובדברים יוצאים מן הלב. מה שכן ברור, אשר העדר העסקנות בודאי שלא תוסיף דבר להטבת המצב ביהדות ותומ"צ.

ה"י מצב איום ונורא ר"ל בימי יחזקאל (קאפי ח"ט) שמאז אנשי כנה"ג לא ה"י עוד כמוהו (יומא סט, ב). ובכ"ז ידוע סיפור חז"ל (שבת נה, א), אשר אפילו בהתבוננות קלה בו, תסמרנה שערות ראש איש הישראלי.

אולי אין הסגנון דיפלומטי או מנומס כדי צרכו – אבל בודאי שאין החריפות מספיקה כלל בערך הצרה ומצוקה בה עניני יהדות נמצאים בכ"מ.

ה'שסב

ב"ה, י"ג ניסן, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נ"נ עוסק בצ"צ בעל מרץ וכו'
הרב צבי שי

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו מטי' אד"ש עם המוסגר בו, התדפיס – שקראתיו בהתענינות, ומגודל הטרדות נתעכב המענה שלי.

רצוני להדגיש נקודה עקרית שצריכה לשמש יסוד לכל ויכוח, אבל לפלא שאין מדגישים אותה כראוי, ואפילו בהתדפיס שלו נזכרת רק ברמז ולבסוף ובקצור במקום שה"י ראוי להאריך.

והנקודה היא: בכל ויכוח, איזה שיהי, יש להתחיל מהנחות מסוימות

ה'שסב

הרב צבי: שכטר.
התדפיס: מתוך הקובץ "חנך יהודי".

שהן משותפות לשני הצדדים, שאז יש תכלית לויכוח, זאת אומרת, שאם צד אחד יכול לשכנע את השני על יסוד ההנחות האלו שגם השני הסכים עליהן, אז גם הצד השני מוכרח לקבל את המסקנות היוצאות מהנחות אלו. מה שאין כן אם אין הנחות משותפות לשני הצדדים, מה תועלת לאחד להתווכח על יסוד הנחות שאינן מכריחות את הצד השני, וכל אחד דורש בשלו ואי אפשר לבוא לעמק השוה, וכל הויכוח לבטלה.

וכן הוא בכל ויכוח בהנוגע ליהדות. ראשית כל צריך להניח את היסוד להשקו"ט שרוצים לנהל, שאם הנחה זו מתקבלת, אז מחייבת היא את המסקנות. וההנחה היא או על יסוד דברי ימי ישראל מאז ועד עתה, במובן הקיום הגופני, או על יסוד קיום ערכים רוחניים שנמסרו באופן מסויים על ידי אנשים מסויים, או יסוד ההצלחה של עמנו להנצל מהתבוללות משך כל ימי הגלות, וכיוצא בזה. ולפעמים תכופות, כשמעמידים מראש הנחה מסויימת שגם על הצד השני להודות בה, ממילא שוללים ממנו את הבסיס וסותרים טענותיו מראש.

ובנידון דידן, לדוגמא, אם מתחילים את הויכוח במשפט, שאין להכחישו, היינו, שיהדות קשורה בחברת אנשים המכונים יהודים, אז כדי להגדיר מה זה "יהדות" צריך למצוא את הענין העקרי והצד השוה שעושה את היהודים ל"יהודים". ואם נסקור את דברי ימי עמנו במשך שלושת אלפים וחמש מאות שנה, מאז היינו לעם, ואת כל אשר עבר עלינו במקומות שונים ובתנאים שונים מן הקצה אל הקצה, הן בהנוגע לסביבה הרוחנית והן בהנוגע לסביבה הגשמית, מוכרחים אנו להסיק – שלא השפה, ולא הארץ, ולא טריטוריה מסויימת, ואף לא שיטה פילוסופית, הוא אשר איחד את היהודים, וזיה' אותם (ושמר על קיומם), אלא הדבר היחידי שלא נשתנה, והוא הצד השוה בכל המקומות ובכל התנאים, הוא קיום מצוות מעשיות. וכיון שזהו – המציאות ההיסטורית, הרי כל חוקר שאין רצונו מטעה את שכלו מוכרח להכיר את האמת לאמתו מתאים למציאות, אם אפילו אינו יכול להשיג את הדבר בשכלו, או שהמסקנות אינן לפי רוחו ורצונו, או שאינן לפי רוח השקפת עולם של פלוני, או אינן ברוח שיטה פילוסופית פלונית. שהרי המציאות מחייבת את המסקנות, ואין מסקנות קדומות משנות את המציאות.

עוד נקודה, שלדעתי לא הדגישה למדי או רק ברמז, והוא כמשל הידוע

ואם נסקור: ראה גם לקמן אגרת ה'תשע"א.
כמשל הידוע: ראה גם לעיל ח"ג אגרת ד'תשכ"ט (ע' תעז).

שאינ אדם יכול להרים את עצמו על ידי משכו את שערות ראשו, וכמו כן הוא היפך שכל הבריא לברור מן תורה אלקית על פי רצונו הוא, לשלול חלק מן התורה שאינו לפי שכלו ורצונו ולחייב חלק אחר בתורה, היינו שעל פי רצונו הוא פוסל הוא חלק מן התורה ועל חלק אחר אומר שהוא למעלה מרצונו ושכלו באשר חלק זה מקבל הוא בתור ענין אלקי.

ואוסיף עוד נקודה, אף שאין לה שייכות ישרה לתדפיס שלו, והוא אשר יש כמה ענינים שכל מציאותם באה רק מזה שיוצאים במלחמה עליהם, שאלולא מלחמה זו היו נשכחים ובטלים מאליהם, כיון שאין להם תוכן ומציאות מצד עצמם. וכנראה שהוא הדין עם שיטת הריקונסטרקשיניסטים, שלמרות שיש להם הרבה כסף, עיקר מציאותם מזה שיוצאים במלחמת תנופה נגדם.

ענין מקביל להנייל – בחלוקים שבין תורת החסידות ותורת המוסר, שתורת החסידות מדגישה הענין של עשה טוב, שהעבודה המתמידה בקו של סור מרע – במדה ידועה נותנת אחיזה לרע. ואף על פי שעד שיקויים היעוד ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ הרי מוכרח גם עסק בקו דסור מרע, אבל כל כמה שאפשר להמנע מלעשות עסק זה המטרה והתוכן של רוב ימיו ותחת זה להתעסק בקו דעשה טוב, הרי זה משובח. וכבר אמרתי כמה פעמים שאחת המעלות הטובות דאמריקה לגבי אירופה מאז, היא שהמצב כאן הוא לא מציאות הרע שמוכרח להלחם בו, אלא בעיקר עם-הארצות (שהוא רק ענין של העדר ושלילה) שהביא לידי חלל רוחני והעדר תוכן. ולכן הקו דעשה טוב עוד יותר מחוייב כאן, וכל הויכוחים הם בדרגה שני' ואפשר שלישית ועוד למטה. ובעיקר – צריך להפיץ דיעות ישרות מבוססות על התורה ועל המסורה. ובימינו אלה בפרט, בכדי שהתעמולה הזאת תתקבל על דעת חוגים רחבים, וביחוד בין הנוער, מוכרח שתהיי חדורה אור וחיות ותנועה של שמחה, שגם אלה מתכונות ויסודות שיטת החסידות.

בברכה שיכיר בתפקידו הפנימי לעשות מהמרכז בו מכהן מרכז של מעינות מים חיים של תורתנו תורת חיים, תורת אמת, שאמת תוכנו שלילת כל פשרות, וימלא תפקידו מתוך הרחבת הדעת, ובברכת חג הפסח כשר ושמח.

מה

אדמו"ר שליט"א

ה'שסג

ב"ה, י"ג ניסן, תשי"ז

ברוקלין.

האברך שלום ליב שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ט אדי"ש והקודמיו.

במה שכותב אודות הקישוים בהשגת תפילין (לכאורה, צריך עיון מפני מה אינו מזכיר גם הוצאות בדיקת תפילין, עכ"פ כשאין ברור סדר השתלשלות התפילין קודם שבאים לידו, ויכול הוא להודיע לצעירי אגו"ח, אשר כל זוג תפילין שימציאו הם לידו, הנה, בל"נ, אעורר אני"ש שימציאו לו זוג שני, זאת אומרת שאותה הטרחה והכסף שמשלמים בעד זוג התפילין ישיגו בפועל שתי זוגות. ויודיעני מזמן לזמן התוצאות בזה, ואז אעורר להמציא לו המגיע מחלק המגבית המיוחדת.

דרך אגב, כאן נוהגין לקחת התפילין הנמצאים בבתי הכנסיות, כיון שאין להם דורשים, וברובם נאסף ממה שהיורשים מביאים התפילין של הנפטרים ומניחים אותם בבית הכנסת, ולאחר הבדיקה יש להשתמש בהם כמובן.

ב) במ"ש מה יענה על הטענה שיש אומרים שמותר להדליק אש בשבת, ואשר האיסור הוא דוקא כשצריך שפשוף אבן באבן וכנהוג בין השבטים הפראים, משא"כ אופן הדלקת אור דזמננו, אינו קשור בכל טרחה.

ומובן שהסברה העיקרית היא שכותב במכתבו, שעלינו לקיים מצות הבורא מבלי לשאול להטעם שבהם, ובפרט שמובן אפילו בשכל הפשוט, שאי אפשר לשכל נברא שיבין ויתפוס את שכל הבורא, כיון שאין ערך לנברא לגבי הבורא, ובמכל שכן וקל וחומר: ומה ילד קטן המתחיל ללמוד אל"ף ב"ית,

ה'שסג

האברך שלום ליב שי: לרמן, תל אביב. אגרת נוספות אלי — לעיל ח"ד ה'לט, ובהנסמן בהערות שם.
בהשגת תפילין: עבור החיילים הרוצים להתחיל להניח תפילין. ראה לעיל ח"ב אגרת ג'תתצ — אליו.

כל אחד ואחד פשוט בעיניו שאי אפשר שילד זה יבין סוגיא עמוקה בש"ס וסברות הראשונים בזה אף שכולם נכנסים בסוג בני אדם שיש להם נפש השכלית, ולא עוד אלא שיודעים אנו שכשיגדל הילד ויקיים בעצמו הלימוד ביגיעה, עליו נאמר יגעת ומצאת, זאת אומרת שבכח שכל הילד לתפוס גם הסברא עמוקה אשר בש"ס, אלא שעדיין לא הובא זה בפועל, על אחת כמה וכמה בענינים שבבורא לגבי ענינים שבנברא, שאי אפשר שיודמו זה לזה כיון שזהו בורא וזה נברא. והטעמים הנמצאים בתורה, הם מבארים רק חלק קטן מעניני ושרשי המצוה, שלכן כמה וכמה טעמים ופנים לכל ענין ומצוה שבתורה.

בכל זה גם על פי שכל אין מקום כלל לסברא וקושיא האמורה, הן מצד המציאות והן מצד השכל.

ג) מצד המציאות: — בעת מתן תורה, ז.א. ביציאת בני ישראל מארץ מצרים, ידוע בכל ספרי דברי הימים, אשר התרבות וענינים הטכנים בארץ מצרים היתה במדה די גדולה, ולא עוד אלא שישנם כמה פרטים וענינים (באופן טלטול משאות, בנין, הרכבת צבעים ועוד) שאפילו עתה אינם יודעים איך לעשות זה ואיך עשו זה בימים ההם. ובפרט הבערת אש אצל המצרים — לא היתה באופן שפשוף אבן באבן כי אם בכמה אופנים קלים יותר. וברובא דרובא היו מדליקין אש מאש, כמסופר בדברי הימים לארץ מצרים וסביבותי בימים ההם. ובפרט בבתי החרטומים דמצרים, ששמשו גם כן מקום לימוד החכמות הידועות בעת ההיא, אשר כנ"ל בכמה פרטים, ובזה גם אופן הדלקת אש (שבזה היו קשורות כמה עבודות לעבודה זרה אז) עמד ברמה הכי גדולה, ז.א. בטרחה מועטה ביותר.

ד) מצד השכל: — שמירת שבת על פי פשוטו של מקרא הוא, על שם שששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת, ופשוט לכל בעל שכל אשר לא בעמל ולא ביגיעה ברא הקב"ה את עולמו, וממעשה מלאכת ששת ימי בראשית מאופן מלאכה זו, ז.א. שאינה קשורה בטרחה כלל, שבת ביום השביעי, ובדוגמא זו נצטוו גם בני ישראל.

ה) בכלל בטענות כמו הנ"ל, שהטענה גופא מוכיחה אשר מאמין הטוען שהתורה ניתנה מבורא העולם, אלא שרוצה הוא לחפש לפרש כוונת הבורא וציוויו שלא חלו אלא בתנאים שונים מתאימים ובתקופות מסוימות, טענה זו עצמה זיופה מוכח מתוכה, אשר כיון שהתורה ניתנה מבורא העולם לטובת האדם, וכהנוסח כי הם חיינו ואורך ימינו, ז.א. לטובת האדם [וגם זה מוכרח הוא, כיון שהמאמין בהבורא, הוא מאמין שהבורא טוב וישר ולכן מחוייבים

לקיים ציוויון] הרי זה שולל את האפשריות שתנתן התורה באופן המטעה, ח"ו, את האדם והנותן מקום לספק עיקרי, ז.א. שהכוונה לא היתה אלא לתקופה מסוימה, וכשישתנה הזמן ישתנה הציווי, ובכל זה כתב נותן התורה היפך הנ"ל [וכמוכח מכמה כתובים שציוויי התורה הם "כימי השמים על הארץ" וגם בזמן הגלות ועד שיבוא גואלנו המשיח שכל ענינים אלו נזכרים כמה פעמים בתורה], ואין אף מאמר אחד מפרש שקודם לזה ישתנה ח"ו הציווי של התורה, ופשיטא שאין כל פירוש באיזה כיוון יהי השינויים ובאיזה אופן.

כבקשתו אזכירו להמצטרך לו ובהענינים אודותם כותב על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ויהי רצון שינצל הימים דביני וביני ככל הדרוש להפצת המעניות בהסביבה בה נמצא, ובאופן שגם המקבלים שלו יִעָשׂו טופח על מנת להטפיה בהסביבה בה ימצאו גם לאחר זמן.

בברכת חג הפסח כשר ושמח,

מ. שניאורסאהן

ה'שסד

ב"ה, י"ג ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

האברך ארי' ליב שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו ובו שאלות בהענין אתה לומד ולפלא שאיך מודיע סדר הלימוד שלך, והעיקר אם לומד אתה בהתמדה ושקידה ומתנהג כפי שאברך יהודי צריך להתנהג בלימוד תורה ובהתמדה קיום המצות בכלל

ה'שסד

נדפסה בלקו"ש ח"ו ע' 390 הירושלמה ע"פ העתקה.
האברך ארי' ליב שי: קפלן, פרעסטויטש (אנגליה).

וכבוד הורים ומורים, ועוד, ובטח תכתוב אודות זה במכתבך הבא. מענה על שאלותיו תמצא לקמן.

בברכה שתבשר טוב ובברכת החג,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
א. קווינט
מזכיר

בנסוע המשכן מי מהלויים נשא את הכיור וכנו?

מענה: לא נזכר שהיו לכיור וכנו בדים ובלי בדים א"א לשאת אותם בכתף, כ"א בעגלה — וכן כתב בסי' חזקוני (שמות ל, י"ח) בברייתא דמלאכת המשכן פ"ג כתוב: משפחות הגרשוני היו ממונים על כל כלי במשכן, (לבד אלו שנשאו בני-קהת שזכרם בברייתא לפני זה). בני מררי היו ממונים על הקרשים וכו' מזה משמע אשר בני גרשון נשאו הכיור וכנו.

מפני מה לא הודיע בפירוש בכתוב מי נשא אותם?

מענה: מפני שכלים אלו לא היו תכליתם בשביל עצמם, כ"א בשביל להכשיר את הכהנים לעבודה. (כמו שמטעם זה לא בא ציווי הקב"ה לעשות אותם בעת שציווה לעשות את שאר הכלים. ראה שם בחזקוני.)

ה'שסה

ב"ה, י"ג ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה יעקב שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, ולפלא ההפסק כ"כ בין מכתב אחד שלו להשני ובטח

ה'שסה

חז"ה יעקב שי': פלס, חל אביב. אגרות נוספות אליו — לעיל חז"ה הי"קמ, ובהנסמן בהערות שם. לקמן הי'חצו.

בינתים כבר נתקבל מכתבי מענה להנהלת ישיבת אחי תמימים בראשון לציון בהנוגע לנוסח השלט והקבלות, ומובן שמ"ש שכיון שלמד מלפנים בישיבת קישינוב, חושב בעצמו ששכלו מטעה, ולכן לא ינהל המו"מ וכו' ורק יעמוד מן הצד, אין זה נראה לי, כי בכלל עמידה מן הצד אין זה הנהגה בתקופתנו, שכל כח צריך לנצלו בכל המאה אחוז והלואי יספיק זה לדרישת השעה, והחשש הנ"ל ישלול אותו ע"י התבוננו והדיון בדבר עם שאר חברי ההנהלה, וגם על כגון דא נאמר, אל תצדק הרבה.

בברכה לבשו"ט בכל הנ"ל ובעניני הפרטים ומהשתתפותו בפעולות אגו"ח וצעירי אגו"ח וביחוד הפצת המעיונות חוצה ההולכת וגדלה הולכת ומתרחבת, ובברכת חג הפסח כשר ושמח.

ה'שסו

ב"ה, י"ג ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

תלמידי בית הספר למלאכה אשר בכפר חב"ד
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

ימים אלו נתקבל השולחן מעשי ידם להתפאר, נוסף על המנורה שעשוה, שנתקבלה לפני זמן.

ובהביטי ובהתבונני על כלים אלו, תקותי חזקה אשר עושים הם ככל התלוי בהם בשני הקוים דשולחן ומנורה טובים ומשוכללים, ז.א. הגשמיות והרוחניות, וע"פ מאמר רז"ל הידוע, הרוצה שיחכים ידרים ושיעשיר יצפין, וסימנך שלחן בצפון ומנורה בדרום.

אשר בעניני תלמידי ישיבה ובית ספר, הגשמיות והשולחן זהו קיום

בישיבת קישינוב: המדובר ב"איגוד תלמידי ישיבת קישינוב לשעבר", שארגן כנס מיוחד לחלמידי הישיבה בקישינוב, וכו' הוחלט על "מפעל להנצחת ישיבת קישינוב" — "ע"י גיוס כספים בין תלמידיה לשעבר ובין יוצאי כסריה בכלל לשם הקמת אגף חרש בבנין ישיבת "אחי תמימים" בראשון לציון".
הכנס התקיים בפסח שני בבנין ישיבת אחי תמימים בראשל"צ. ובהמשך אליו — ראה לקמן אגרת היחצו.

המצות שתלויים הם בעיניי גשמים, והרוחניות והמנורה זהו לימוד התורה חכמתו של הקב"ה.

ובשניהם הן בלימוד התורה והידור בקיום המצות וקדושתן, אמרו חכמינו ז"ל יגעת ומצאת ובתוספת הבטחה, אדם מקדש עצמו מעט מלמטה מקדשין אותו הרבה מלמעלה.

וכיון שזכו שלומדים הם בישיבה בה מתאחדים נגלה דתורה, גופא דאורייתא, ונסתר דתורה פנימיות התורה נשמתא דאורייתא, יהי רצון אשר בריאים יהיו בגופם וכן בנשמתם, ויוסיפו בלימוד התורה בהתמדה ובשקידה ובקיום המצות בהידור, ונותן התורה והמצוה יברכם ואת כל משפחתם מנפש ועד בשר.

בברכת הצלחה ולחג פסח כשר ושמח.

ה'שסז

ב"ה, י"ג ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה נפתלי שי' הכהן

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ג אד"ר והקודמיו.

בכלל דעתי שצריך להמשיך ללמוד במקום בו לומד עתה ומכמה טעמים, ובפרט שגם הוא כותב שהפסיקו מלדבר אודות לימודו דא"ח וכו'. ומ"ש שמצד התעסקותו בישיבת הערב מתאחרת קצת ביאתו, צריך לחפש עצות לזה, כוונתי אפשר יש מי אחר שיעסוק קצת הזמן שעתה שוהה הוא בישיבת הערב לשעה קלה זו ומפני הסדרים צ"ל בישיבה בה לומד, יחליפו

ה'שסז

נרפסה בלקו"ש חי"ב ע' 145 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה נפתלי שי' ראטה, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל חי"ג ד'שסח, ובהנסמן בהערות שם.

האחר בשיבת הערב, ובטח לא כ"כ קשה הוא אם יתענינו בזה, וגם לא יהי עי"ז היזק לתלמידי ישיבת הערב כיון שבטח רק שעה קלה הוא, ואם בשו"א אי אפשר לסדר שני הדברים, כדאי שימשיך לימודו בשיבתו עתה, וזכות התעסקותו בשיבת הערב ובכלל בהפצת המעין תעמוד לו מתאים להבטחה ברורה מכ"ק רבנו הזקן, שנעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה, ומתחזקת הבטחה זו ע"י סגולת ימים אלו שכל החדש הוא בבחי' ראש החדש כמובא בשל"ה ונתבאר בדא"ח וכללות החדש הוא חדש הגאולה והנסים מכל ענינים המבלבלים מעלימים ומסתירים וחירות אמיתי ה"ה הקשורה בתורתנו ובפרט בפנימיות התורה השייכת יותר לאותיות החקיקה **חרות** על הלוחות, ויה"ר שיראה כל זה במוחש ממש ויבשר טוב בכל ענינים הן הכללים והן הפרטים.

בברכת חג פסח כשר ושמח.

ה'שסח

ב"ה, י"ג ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מער"ח ניסן, בו כותב אודות בנו האברך . . . שי שמציעים לו נכבדות אבל כפי כתבו אינו רוצה להתענין בנוגע שידוך בטענה שרוצה להקדיש עוד איזה זמן ללימוד התורה מבלי שיהי' ריחים על צווארו וכו'.

והנה מובן שאין מקום להכריח את מי שהוא לקבל הצעה **מסוימת** בהנוגע לשידוכין, ומאידך גיסא יש מקום לומר שטענת בנו האמורה היא מפני שההצעה שמציעים לו לפ"ד בנו אינן מתאימות, ובאם יציעו לו דבר המתאים תשתנה גם השקפת בנו על כללות הדבר,

בכ"א ע"פ המבואר בהלכות ת"ת לרבנו הזקן ובפרט ע"פ מנהג ירושלים ומשפחתם מהנכון אשר יתענינו במרץ הדרוש למצוא הצעות מתאימות

ה'שסח

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 455. ראה גם אגרת הבאה.

בשביל בנו שי ויציעום לו, ויה"ר שיהי בהצלחה, וילמוד תורה בטהרה תורת הנגלה ותורת החסידות גם לאחר חתונתו ויצליח.

בברכה לנחת חסידותי מכל יו"ח שיחיו ולחג פסח כשר ושמח.

ה'שסט

ב"ה, י"ג ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק נתקבל מכתבו בו כותב אשר מדברים אתו אודות שידוך אבל נפשו חשקה בתורה ורוצה לנסוע לישיבה במקום אחר ללמוד שם כמה זמן ולא להשתדך עד אז, ושואל דעתי בזה.

והנה ע"פ המבואר בהלכות ת"ת לרבנו הזקן ובפרט לפי מנהג ירושלים עיה"ק שבטח גם משפחתו נוהגת בזה, אין נראה שידחה התענינות בעניני שידוכין, ובכגון דא המנהג תורה היא, אלא שמוכן שצ"ל הצעה כזו שיסכימו בלב שלם שגם לאחרי החתונה ילמוד במנוחה, והרי כו"כ משתדכים באופן כזה וגם מצליחים לאחר זה.

ומ"ש אינו דומה לימוד של בלתי נשוי ללימוד של נשוי, יעוין שם בהלכות ת"ת, והעיקר ע"פ הידוע מהחוש, צריך עיון אם החילוק הוא למעלותא או לגריעותא, אלא שבכ"מ משנים מפני שנשתרש המנהג הגרוע שתיכף לאחרי החתונה מושקעים ראשם ורובם בעניני העולם מסחר וכיו"ב, וכיון שבארץ בירושת"ו נשתמר המנהג הישר מקדם ללמוד אחרי החתונה עד שכפשוטו מתקבל הדבר גם בעזרת נשים, מובן שאין כדאי שהוא יפרוץ הגדר ח"ו ובפרט שבטוחני בהנוגע אליו שטוב לפניו שישתדך בהקדם והשי"ת יצליחו מתאים למ"ש ומה' אשה משכלת ויוכל ללמוד בטהרה תורת הנגלה והחסידות גם יחד ובירושלים עיה"ק ת"ו.

בודאי משתתף בהפצת המעיינות ומוסיף בזה מזמן לזמן שנוסף על עיקר חשיבות הדבר ה"ז גם סגולה להוספה בברכות השי"ת בכל המצטרך לאדם בעניניו.

בברכת חג הפסח כשר ושמח.

ה'שע

ב"ה, י"ג ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ט אדר שני, בו כותב סברות פרטית הסתדרותו
לעתיד,

ופלא שאינו מזכיר הענין בהסתדרות שהוא צריך להיות היותר קרוב,
היינו שילמוד בישיבת תו"ת לכה"פ עוד שנה ושנתיים, והלא על מנת זה עלה
לאה"ק ת"ו והצלחתו בזה תלוי רק ברצונו, כי היכולת ניתנה לו, ומובן שיכול
להיות גם לימוד הקשור עם מטרה מסוימת היינו קבלת סמיכה וכיו"ב, ואין
זה קשור עם החלטה דוקא לשרת בקדש בתור רב עמלק"פ אלא בכדי לחזק
ההכרה שמצליח בלימודו עושה חיל בו ושיוכל להשפיע בסביבתו העתידה
הנהגה מתאימה להוראת תורתנו תורת חיים, ולאחרי שיגמור לימודו האמור
בהצלחה, אז יש להתענין ע"ד הסתדרות בכפר חב"ד או בקבוץ חרדי וביחד
עם העבודה גשמית בקבוץ להיות שם רוח החי בעניני יהדות וחסידות, וק"ל,
ויהי רצון שיחליט בכל האמור כדבעי ואז יראה שהקישורים שנדמים לו עתה
בהגשמת הדבר רובם ככולם מדומים הם.

בברכה לבשו"ט וחג פסח כשר ושמח.

ה'שעא

ב"ה, י"ג ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ וכ"י מו"ה ישראל יצחק ש"י

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מר"ח ניסן חדש הנסים והגאולה בו כותב

ה'שעא

מו"ה ישראל יצחק: זלמנוב, כפר חב"ד.

אודות קבלת קבלה על שחיטת עופות, — וצ"ע אם כוונתו בדיוק רק עופות, שאז הרי אין זה דבר שלם עדיין, ואפשר כן הוא המנהג במקומו אבל לכאורה כדאי ללמוד אומנות מלאה אפילו אם בעתיד הקרוב נראה שיתעסק רק בשחיטת עופות, ובטח אין זה קשור בקישורים מיוחדים.

נעם לי לקרות במכתבו מביקורו במושב עולי טריפולי ובדאי לא יסתפק בזה כלל וכלל ויוסיף בהחזקת היהדות והפצת המעיינות חוצה שנוסף על הענין העיקרי בזה ה"ז סגולה להוספה בברכות השי"ת בהמצטרך לאדם וב"ב, ואם בכל אדם הדברים אמורים עאכ"כ בתמימים ובני תמימים צעירים, וק"ל.

בברכה לבשו"ט בכל האמור ולחג פסח כשר ושמח.

ה'שעב

ב"ה, י"ג ניסן, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד המתפללים והגבאים דביהכ"נ
ות"ת אגודת חב"ד, בשיקאגו,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

פון צייט צו צייט באקום איך באריכטן וועגן די ענינים פון דער שול און תלמוד-תורה, וועלכע טראגן דעם באדייטונגס-פולן נאמען "אגודת חב"ד", ווי אויך וועגן דער איבערגעבנהייט פון דער פרויען ארגאניזאציע.

עס האט מיר אויך געפרייט צו באקומען די ידיעה, אז איר האט לעצטנס איינגעארדנט א טעסטימאניעל דינער לכבוד אייער ווירדיגען גייסטיגען פירער, הרה"ג והרה"ח וו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ בעל מרץ ורב פעלים מוה"ר צבי"ש שוסטערמאן, וואס דאס גיט מיר די האפנונג, אז ניט נאר ווייסט איר ווי אפצושאצן אייער ווירדיגען רב און גייסטיגען פירער, נאר אז דאס דריקט זיך אויך אויס אין מעשים בפועל צו פארשטארקען דעם גייסטיגען לעבן, אין שול, אין דער תלמוד-תורה, אין דער היים און אין דער גאנצער סביבה, על פי תורה תורת חיים ומצוות, ווי זיי זיינען באלויכטן און באלעבט דורך דער ליכטיקייט און ווארימקייט פון תורת חסידות חב"ד.

שטייענדיק ערב דעם גרויסן און ליכטיגען יום-טוב פון חג המצות זמן
חירותנו, האף איך אז דער יום-טוב וועט אייך אלעמען דערמוטיגען צו
פארשטארקען אייער ארבעט אויפצוהאלטן און אויסצושפרייטן די הייליגע
טראדיציעס פון אייערע עלטערן, וועלכע זיינען געווען חסידים ואנשי מעשה,
און דער זכות וועט אייך זיכער ביישטיין צו געניסן פון די גיטלעכע ברכות
אין אלע אייערע באדערפנישן, קערפערלעך און גייסטיק, און אמת'ע
באפרייאונג, וואס דאס איז די באפרייאונג פון אלע זאכן וועלכע שטערן
עבודת השם בשמחה.

בברכת חג הפסח כשר ושמח.

ה'שעג

ב"ה, י"ג ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

האברך אברהם דוד שי

שלום וברכה!

לאחרי ההפסק הארוך נעם לי לקבל מכתבו מכ"ח אדר שני בו כותב
ראשי פרקים מאשר עבר עליו . . . והשי"ת יצליחו שתה"י הכתיבה בבשורות
טובות בענינים הפרטים וגם בענינים הכללים, אשר בכלל ובפרט בבני ישראל
זה בזה הם תלויים, ולכן גם תקותי שלא יסתפק באותן הפעולות אודותן
כותב אלא עוד יוסיף בהן ובודאי אשר תתוסף בברכת השי"ת בהמצטרך לו
בעניניו הפרטים ובהם הסתדרות טובה בגשמיות וברוחניות ובנקודה
התיכונה שידוך טוב בגו"ר בקרוב.

בטח יכול לעמוד בקישור עם אותן שנפגש בהיותו בצבא וכדאי לנצל
קישור זה לעודדם על גזע מחצבתם בני אברהם יצחק ויעקב אשר זהו תובע
חיים יום יומים מתאימים לזה, ובמכש"כ וק"ו, ומה דבר גשמי אומרים
החוקרים שקיים הוא ואי אפשר לאבדו (וורק שמחליף צורה פושט צורה
ולובש צורה) עאכו"כ שענינים הרוחניים נצחיים הם, ובה מורשת אבות,

ה'שעג

האברך אברהם דוד: מרוזוב, כפר חב"ד.
ומה דבר גשמי: ראה גם לקמן אגרת ה'תמא.

וקי"ל. ובטח ימצא אותיות המתאימות להסבירם מתאים לתכונת נפשם והבנתם והשייית יצליחו גם בזה.

ויהי"ר שיראה פרי טוב בעיניי האמורים ובענינו כחקלאי בכפר חב"ד אשר שם צוה ה' את הברכה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור ולחג הפסח כשר ושמח.

ה'שעד

ב"ה, י"ג ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מו' ניסן.

כבר מלתי אמורה שעליו להמשיך לימודו באחת הישיבות דחב"ד באה"ק ת"ו, וזאת היא הצלחתו לא רק ברוחניות אלא גם בגשמיות, ומה שכותב שמשער שבמקום פלוני נרגש חלשות בלימוד הנגלה, על כגון דא נאמר נרפים אתם נרפים וכו' ואלו הרוצים באמת ללמוד מצליחים וגם יצליחו ...

להודעתו מיום ההולדת שלו בטח ינהג במנהג אני"ש דיום הולדת בזמן האחרון, והשייית יתן לו הדעת והרעיון הנכון שיחליט בטוב לפניו באמת ותהיי שנת הצלחה אצלו בשלשת הקוים תורה עבודה וגמילות חסדים.

בברכת חג פסח כשר ושמח,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ה'שעה

ב"ה, ערב פסח, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נוי"מ עוסק בצרכי צבור בעל מדות תרומיות
ענף עץ אבות וכו' מוהרש"ז שי

שלום וברכה!

לקראת חג המצות, זמן חירותנו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה, הנני
בזה להביע ברכתי לחג כשר ושמח ולחירות אמתית, חירות מדאגות בגשם
ומדאגות ברוח — מכל דבר המעכב עבודת ה' בשמחה ובטוב לבב,

ולחמשיך מחירות ושמחה זו בימי כל השנה כולה.

ובפרט שעבודת השם, כמצווה עלינו בתורתנו תורת חיים, הרי היא בכל
עניני האדם ובמשך כל היום וכל הלילה, וכמו שנאמר בכל דרכיך דעהו.

בכבוד ובברכת החג — ולהתראות בקרוב פא"פ בשובע שמחות.

מצורף לזה הנני שולח לכי מצה שמורה שנאפה היום ערב פסח כמנהג
ישראל, זכר לקרבן פסח הנקרב בערב פסח, ויהי רצון שבקרוב נזכה לבנין
בית המקדש ונקריב קרבן פסח במועדו ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים.

ה'שעה

מהרש"ז: שזר. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ג ד"שט, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ה'תקפ.
ה'תרכט. ה'תשדמ. ה'תשסז.

ה'שעו

ב"ה, י"ז ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

האברך נפתלי צבי שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מטי' ניסן.

בעת רצון אזכיר את כל אלו שכותב אודותם על הציון הקי' של כ"ק
מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

ולפלא שאינו מזכיר מפעולותיו בהחזקת היהדות והפצת המעינות
חוצה, שהרי עי"ז מעוררים סייעתא דשמיא בהמצטרך לאדם וכמבואר
באגה"ק לרבנו הזקן בכ"מ, ויה"ר שעכ"פ מכאן להבא יוסיף בפעולותיו
האמורות מתאים להכרח השעה.

מ"ש אודות אמירת מזמור למנצח יענך — ע"פ מנהג חב"ד הי"ז תלוי
באמירת תחנון וכמובן ממ"ש בסידור רבנו הזקן.

ובשאלתו השני — מובן שהנהגה בבליטות, ברובא דרובא אינה רצוי.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

מפני קדושת המועד לא בא כ"ק אדמו"ר שליט"א על
החתום והנני חותם בשמו.

ה'שעו

האברך נפתלי צבי שי: גוטליב, ירושלים.
אמירת מזמור למנצח: בזמן שאין אומרים תחנון, גם אם הסיבה שלא אמרו תחנון, היא שלא
לפי מנהג חב"ד.
ראה גם לעיל אגרת הי"ל.
ובשאלתו השני: כשמחפלים בבית כנסת שאין אומרים תחנון ביומי' דהילולא, שלא לפי
מנהגינו, אם להגיד תחנון (שלפעמים זה מעורב בבליטות וויכוחים) או שלא להיות פרוש מן
הציבור ולא להגיד תחנון.

ה'שעז

בי"ה, י"ז ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נוי"נ רב פעלים מו"ה אהרן שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו בו כותב אודות האפשרות להסתדר בשחיטת עופות, וכנראה כוונתו שזהו בירושלים עיה"ק ת"ו וסביבותי ובכל אופן במקום שלא יהי בודד, ולכן נראית לי סברת הסתדרות זו, ויהי רצון שיהי בהצלחה בגשמיות וברוחניות וינצל כשרונותיו להחזקת היהדות והפצתה בסביבתו עתה, ודלא כהטועים לומר אשר נסיונות ביהדות הוא רק במדינתנו לפנים ומעבר לגבול המדינה ההיא אין נצרכים להתעוררות ומס"נ וכו' כי בעוה"ר רואים אשר הנסיון דהעדר הרדיפות והחירות לעשות איש כל הישר בעיניו גם זה נסיון קשה הוא, וכיון שהוא הגבר ראה עני איך שעומדים במס"נ על לימוד התורה קיום המצות מתוך גזירות איומות, בטח יהיו דבריו נשמעים יותר כשיעורר בסביבתו עתה ע"ד לימוד תורה ביראת שמים קיום המצות מעשיות כפשוטו כדבעי וכו' וכל המקיס אפילו נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

מפני קדושת המועד לא בא כ"ק אדמו"ר שליט"א על החתום והנני חותם בשמו.

ה'שעז

מרה אהרן: רבינוביץ, ירושלים.

ה'שנח

ב"ה, י"ז ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ רב פעלים בעל מדות ובעל מרץ וכו'
מו"ה יהודא ארי' שי'

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נעם לי לקבל פ"ש מהנעשה את כת"ר ע"י
הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ הרחמ"א שי' חדקוב, ולהודיע אשר חזר
לאיתנו וממשיך הוא בפעולותיו להחזקת היהדות והפצתה בכתב ובע"פ,
ובודאי לדכוותי למותר להעיר על שלילת הפשרות, לא רק פשרות בהנוגע
לקיום המצות בפועל, שהרי זה פשוט, אלא אפילו פשרות בהנוגע לדיעות
ואפילו גם פשרות בהסברת ענינים שיש אומרים שהמדע סותר השקפת
התורה ומסבירים שרק זה הדרך לרכוש הנוער המאמין במדע ומסקנותיו,
והרי רואים אשר רבים חללים הפילה שיטה זו, לא רק חללים בהנוגע לדיעות
כזבות אלא בעוה"ר חלישות בקיום המצות ופשיטא בהמס"נ על קיום
המצות, ודוקא בנקודה זו זכה דורנו דור יתום לאור נוסף אשר אפילו אנשי
המדע מודים, אשר כל המסקנות של המדע אינם אלא השערות, ואפילו
לדידהו אין להקשות משמא על ברי, ז.א. משיטה שהם בעצמם מודים שאינה
אלא רק השערה על שיטה שענינה ודאות וככל עניני האמונה והדת, ודוקא
באירופא דרושים לאזהרה מפשרות כאלו לאחר ההירוס שפעל שיטת
האפולוגיקא, וכידוע "ההסברות" בענין שנות קיום העולם שיטת
ההתפתחות וכו' וע"פ מרז"ל הידוע מני' ובי' אבא לישדי בי' נרגא, כיון
שכתבו ועטו בידו באותה השפה בה הפיצו שיטה האמורה ומכיר בתכונתה

ה'שנח

מו"ה יהודא ארי' וואלגעמוט, ציריך. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ח ב'תקפ"ט, ובהנסמן
בהערות שם. לקמן ה'תמ"ט.
שלילת הפשרות: ראה גם לעיל ח"י"ד אגרת ד'תתיח, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ה'תמ"ט.
ה'תקס"ז.
אנשי המדע מודים... השערות: ראה גם לעיל ח"י"ג אגרת ד'ת"ט, ובהנסמן בהערות שם. לקמן
ה'תלב.
שיטת האפולוגיקא: הצטרפות, שתכונתה — פשרה. ראה לקמן אגרת ה'תמ"ט.
שנות קיום העולם: ראה לעיל שם ובח"י"ב אגרת ג'תתס"ח.
שיטת ההתפתחות: ראה לעיל ח"י"ג אגרת ד'תיד.

סא

אדמו"ר שליט"א

ונמצא במדינה שספוגה היא "חכמת ישראל" וכו' זכות נוספת עליו להתחיל בתיקון המעוות והגרעון עכ"פ במדה האפשרית, ויהי רצון שיצליח בזה.

מוסג"פ העתק מכתב כללי לחג הפסח, שבטח יענין את כת"ר שי,

בברכת החג.

מפני קדושת המועד לא בא כ"ק אדמו"ר שליט"א על החתום והנני חותם בשמו,

המזכיר

ה'שעט

ב"ה, י"ז ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... עס איז א גלייכע זאך צו משלים זיין אומנות השחיטה אויך בנוגע שחיטה ובדיקה לדקות וגסות ... און ... ווי געזאגט, איז נכון וטוב ביותר צו וויסען די אומנות השחיטה ובדיקה בשלימותה.

בודאי ידוע לו המבואר בכמה מקומות ומהם מאדה"ז והצ"צ אשר שו"ב צריך להיות ירא שמים ביותר וביותר גאר כפשוטו א ירא שמים בשלשת הקוים דתורה עבודה וגמילות חסדים, ובפרט אלו שזכו לאור החסידות, צריכים להיות חדורים באור וחיות חסידותי. והשי"ת יצליחו,

ובכדי להרבות הסייעתא דשמיא בזה, אחת הסגולות הוא ענין הפצת המענינות חוצה, ובכלל קירוב בני ישראל לאבינו שבשמים, וק"ל.

בברכה לבשו"ט.

מפני קדושת המועד לא בא כ"ק אדמו"ר שליט"א על החתום והנני חותם בשמו,

המזכיר

ה'שעט

נדפסה בלקו"ש חי"ז ע' 421.

ה'שפ

ב"ה, י"ז ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו משילהי אד"ש, בו כותב אודות אי שביעת רצונו
מפעולתו מהשפעתו על התלמידים וכו'.

והנה על דא וכגון דא אמרו רז"ל שאדם קרוב אצל עצמו ונוגע בדבר,
ולכן אינו נאמן לא לזכות ולא וכו',

ולכן יציע את פרטי הענינים בהנוגע להשפעתו על התלמידים, להנהלת
הישיבה ויסמוך על הוראתם. . . ויהי רצון שסו"ס ינצל כשרונותיו באופן
הטוב לפניו באמת והשי"ת יצליחו.

בברכת החג.

מפני קדושת המועד לא בא כ"ק אדמו"ר שליט"א בעצמו על החתום
והנני חותם בשמו,

המזכיר

ה'שפא

ב"ה, ח"י ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו, מכתב ברכה,

וברך לקחתי ואשיבנו, שיתברך בברכתו של הקב"ה שתוספתו מרובה
על העיקר וכמ"ש ואברכה מברכך,

ה'שפא

נדפסה בלקו"ש ח"י"ב ע' 153.
טופס דומה נשלח לכמה, ומהחוכן נראה שהוא מענה למברכים לכבוד יום ההולדת כ"א
ניסן.

סג

אדמו"ר שליט"א

ובפרט בסגולת ימים אלו דזמן חירותנו, יהי רצון שיושפע חירות
אמיתית, חירות מדאגות בגשם ומדאגות ברוח – מכל דבר המעכב עבודת ה'
בשמחה ובטוב לבב,

ולהמשיך מחירות ושמחה זו בימי כל השנה כולה.

ובפרט שעבודת השם, כמצווה עלינו בתורתנו תורת חיים, הרי היא בכל
עניני האדם ובמשך כל היום וכל הלילה, וכמו שנאמר בכל דרכיך דעהו. ועיין
רפ"ה מח"פ להרמב"ם.

בברכת החג,

מפני קדושת המועד לא בא כ"ק אדמו"ר שליט"א עה"ח, והנני חותם
בשמו,

המזכיר

ה'שפב

בי"ה, י"ח ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

הנהלת צעירי אגודת חב"ד
סניף ירושלים עיה"ק ת"ו
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם בצירוף הפ"כ, ואחכה להמשך בשורות טובות
בהענינים אודותם כותבים, ויהי רצון שיהיו מתאימים לדרישת וגם הכרח
השעה, וכמו שנדבר זה כמה פעמים, שכיון שדורשים זה מאתנו בודאי שניתנו
מראש היכולת והכחות למלאות הדרישה ואין הדבר תלוי אלא ברצון,
והדיוק בזה ע"פ המבואר בדא"ח בכ"מ בחילוק דחפץ ורצון, שהראשון שהוא

ה'שפב

סניף ירושלים: טופס דומה לסניפי כפר חב"ד ותל אביב.

תענוג ופנימיות הרצון, הרי החפץ תמיד ישנו, יעוין תניא סוף פרק מ"א והוא מתאים למ"ש הרמב"ם הלכות גרושין סוף פרק ב'.

ויהי רצון שתהיינה כל הפעולות בהצלחה מופלגה.

מפני קדושת המועד לא בא כ"ק אדמו"ר שליט"א על החתום, והנני חותם בשמו,

המזכיר

ה'שפג

ב"ה, י"ח ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מח' ניסן, בו שואל אם האמת כדברי האומר בענין זיווגים שצריך להתאים וכו' וכן בהנוגע למה שאומרים אודות חכמת היד שרטוטי היד, ואם כל הנ"ל סותר להציווי תמים תהי' עם ה' אלקיך.

התאמת הזיווגים וחכמת היד, מדובר אודותם בספרי קבלה ופנימיות התורה, ולא יזה מהן מצוין בשולי הגליון*, ומזה מובן שאין זה היפך הציווי דתמים תהי' עם ה' אלקיך, ועל דרך עניני שמירת הגוף והנפש, עניני רפואה וסגולות בדוקות וכיו"ב, ויעוין גם כן בשולחן ערוך יורה דעה סי' קע"ט כמה פרטים בהנ"ל.

אבל במה דברים אמורים כשיודעים הענינים הנ"ל על בורים, שרשי הנשמות שרטוטי היד וכו' אבל מי שאין לו בזה ידיעה ברורה, [שבדורנו זה יכולה להיות רק על ידי קבלה מפי רב ולא מדעת עצמו], כמובן גם על זה נאמר רבים חללים הפילה, מי שלא הגיע להוראה ומורה, ותמה אני אם יש בדורנו זה מי שיאמר ויפרסם שבקי הוא בענינים אלו**.

תקותי שקובע הוא עתים בלימוד תורת החסידות פנימיות התורה,

* זח"ג מג, ב. שם רפג, ב. זח"ב עו, א. ועוד.

** ראה רמב"ן עה"ת בראשית ה, ב. ובספרים שנשמנו בניצוצי זוהר לזח"ב ע, א.

סה

אדמו"ר שליט"א

וכלך מעניני קבלה מעשית ואבזרייהו, וכמפורסם האזהרה שבזה בכמה ספרים הקדושים.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'שפד

ב"ה, כי ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

שייב הרה"ג והרה"ח ענף עץ אבות
מו"ה ברוך שמעון שי

שלום וברכה!

לאחרי ההפסק הכי ארוך נעם לי לקבל מכתבו מערב שבת הגדול בבשורה הטובה מבחינת תלמידי ביה"ס אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש אשר במנחה ואשר מצא אותם מצליחים בלימודם, ויהי רצון שיהיו ראויים ומתאימים להשם של מוסד זה, ז.א. מתנהגים מתאים לרצונו של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע ותקותו בתוככי כל מוסדות חינוך דליובאוויטש בתוככי שאר מוסדות חינוך על טהרת הקדש, וכידוע עד כמה השקיע במוסדות אלו מכחותיו הנפשים והעצמים עד כדי למס"נ, שבמילא מובן ע"פ האמור ברז"ל לרועה ישראל מה עד כאן עומד ומשמש וכו' שגם עתה מעורר ר"ר על כל חניכי מוסדות אלו התומכים הר"מ והמשפיעים והמסייעים להצליח להם בגו"ר . . .

ובהמצאנו בהימים דימי חג המצות זמן חירותנו, הנה יושפע חירות אמיתית מכל ענינים המבלבלים בעניני תורה ומצות ומכל מונע מעבודת ה' בשמחה ובטוב לבב.

בכבוד ובברכה לבשו"ט בכל האמור.

מפני קדושת המועד לא בא כ"ק אדמו"ר שליט"א עה"ח והנני חותם בשמו,

המזכיר

ה'שפד

מו"ה ברוך שמעון שי: שניאורסאהן, ירושלים. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ג חנב.

ה'שפה

ב"ה, כ' ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה חיים משה שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מערב חג המצות זמן חירותנו והמברק שקדם לו.

אחכה לבשו"ט בתוכנם, ולפלא שמקצר במקום שאמרו להאריך הן
בהנוגע לבחינות התלמידים בתו"ת דצרפת והן בהנוגע להחתונות לאחר
בואו לאה"ק ת"ו (הן בתורת אמת והן בתוככי אני"ש שבשאר המקומות
שבטח יעשו כזה), ויה"ר שיכתוב בפרטיות הכי גדולה, כי בכגון דא כל
המפרט ה"ז משובח ויהי התוכן משמח בגו"ר.

מובן שהני"ל נכללות גם פעולות הטובות שלו ושל זוגתו תחי', מתאים
למה שנדבר בהיותם כאן . . .

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

מפני קדושת המועד לא בא כ"ק אדמו"ר שליט"א על החתום והנני
חותם בשמו,

המזכיר

ה'שפה

מו"ה חיים משה שי: ובר, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"י ג'קלה, ובהנסמן
בהערות שם. לקמן ה'תע.

ה'שפ

בי"ה, כ' ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ וכו' מו"ה זאב שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיי"ג ניסן, יום ההילולא של כ"ק אדמו"ר
הצמח צדק, והקודמו.

וממהר הנני לענות עליו, אשר לא גרם כל קפידא במכתבו הקודם,
ובכלל קפידא ומעין זה, אין זה מעניני,

ותקותי שלעת קבלת מכתבי זה כבר הוטב מצב בריאותו ומוסיף
בקירוב לבן של בני ישראל לאבינו שבשמים ע"י חינוך על טהרת הקדש, שאין
לך דבר גדול מזה, אף שביחד עם זה מובן וגם פשוט ע"פ מ"ש ומבשרך לא
תתעלם שצריך להוסיף בקביעות עתים בלימוד תורת הנגלה ותורת החסידות
וגם להשתדל בהפצת המעינות חוצה, אף שהסדר בזה צ"ל מתאים למ"ש
בהלכות תלמוד תורה לרבנו הזקן פרק א' סעיף י"א וי"ב והשי"ת יצליחו
לבשר טוב בזה.

במ"ש בהסעודות דש"ק — שנמצאו בזה לכאורה סתירות במאמרי
הזהר.

הסדר הוא כדברי רשב"י (זח"ב פח, ב) וכמו שאומרים באתקינן
סעודתא: חקל ת"ק, ע"ק ז"א. ומשי"כ בזח"ב (פח, א): סעודתא חדא לקבל
ע"ק כו' סעודתא תנינא לקבל חת"ק כו' — כבר פי' באור החמה שם שמפרש
ע"ס הכתוב ולא ע"ס הסעודות. כן משי"כ בזח"ג, רפ"ח סעי'ב — הוא ע"ס
מעלת המדות — כמושי"כ באוה"ח לזח"ב פח, ב. ובסי' לרבנו הזקן בדרושי
סעודות שבת נתי' הענין ע"פ חסידות.

בקושינו בפירש"י בגד בגדת בי — והרי היא עצמה נתנה אותה ליעקב
— יל"פ בפשטות מפני שלא סירב. עוד י"ל ע"פ מ"ד דאפילו בנותנת רשות
בלי פיוס מצטערת בלבה (ענין נ"כ שו"ע אה"ע סעי' ס"ה).

ה'שפ

מו"ה זאב: וובר, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"י"ג ד"רפ*, ובהנסמן בהערות שם.
בפרש"י: ויצא ל"א ד"ה בא גד.

בקושינו במרז"ל (בי"ר פע"א) דלא נאמר ותהר בזלפה מפני שבחורה היתה, והרי גם בהולדת פנחס ל"נ ותהר. ואינו מובן מנ"ל דאם פנחס לא היתה בחורה. וראה חזקוני לשמות ב, כב. ולכאורה קשה משמות (ו, כ) דל"ק ותהר והיא הייתה בת קכה בלידת מרים. אבל קושיא מעיקרא ליכא דב"ר דייק מהשינוי וכאומרו: **בכולן** נאמר הריון **חוץ**. ודרשת החזקוני עכ"ל דאסמכתא בעלמא היא.

בקושינו בהשינוי דעואל — רעואל — ג"ז אינו מובן, דכמה אנשים במקרא שה"י להם יותר משם אחד, וכמו יתרו חובב.

בברכה לבשו"ט.

מפני קדושת המועד לא בא כ"ק אדמו"ר שליט"א על החתום והנני חותם בשמו,

המזכיר

ה'שפז

בי"ה, כ' ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

לפלא גדול ולתמי", אשר מעת חתונתו אין ממנו כל ידיעות, אף שתקויות חזקה שממלא הציווי שכל יומא ויומא צריך להיות עבד עבדתי, ובפרט במסגרת דהפצת המעינות חוצה ובמסגרת צעירי אגו"ח. ובודאי יכתוב בפרטיות הדרושה בכל הנ"ל, וכן איך עברו ימי החתונה ושבעת ימי המשתה. ואף שיש מקום לומר שהימים דלפני החתונה כמו של החתונה ואחרי — טרדה נוספת בהם, מובן שאדם השכלי אין צריך וגם אין יכול להניח לטרדות הנ"ל לבלבלו מפעולות האמורות, ואפילו מההודעה אודתם ואדרבה, וק"ל. עיין ג"כ הלכות ת"ת לרבנו הזקן רפ"ג, כי גם אחרי הנשואין יכול ללמוד ב' או ג' שנים בלי טרדה גדולה כו'.

בברכה.

מפני קדושת המועד לא בא כ"ק אדמו"ר שליט"א על החתום והנני חותם בשמו,

א. קווינט
המזכיר

ה'שפח

ב"ה, כ' ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מאור לערב זמן חירותנו, בו כותב אשר
השיעורים מסודרים ונמשכים,

ובודאי לדכוותי למותר להדגיש שהאדם נקרא מהלך כיון שנצטוה
מעלין בקדש ולא להסתפק בהמצב דשלשום ואפילו לא דאתמול והיום בקר,
והרי כל יומא ויומא צ"ל עביד עבדתי, ויעיין ג"כ בזה הביאור ע"פ חסידות
דברים נפלאים באגה"ק לרבנו הזקן סי' י"ד, ובפרטי פרטיות כן הוא בכל יום
ויום, עיי"ש היטב, וכיון שאין הקב"ה מבקש אלא לפי כחן, בודאי שניתנו
הכחות למלאות ציווי נעים זה,

ובהנ"ל תשובה גם לסיום מכתבו, מה יהי הסוף והתכלית ממנו וכו' –
כי אין לך תכלית טוב יותר מקירוב לבן של בני ישראל לאבינו שבשמים עיי'
הפצת המעינות חוצה פנימיות התורה סתים דאורייתא שהיא המקשרת
אפילו הסתים דנשמה עם הסתים דקוב"ה, וק"ל.

ויהי רצון שזמן חירותנו ישפיע גם עליו חירות מכל דברים המבלבלים
מעבודת ה' אשר היא במשך כל השנה ובכל הענינים וכמבואר בהענין דבכל
דרכיך דעהו, בטור שו"ע או"ח סי' רל"א ובשמונה פרקים להרמב"ם ריש פרק
ה', יעוי"ש היטב.

בברכה לבשו"ט.

מפני קדושת המועד לא בא כ"ק אדמו"ר שליט"א על החתום והנני
חותם בשמו,

המזכיר

ה'שפט

ב"ה, כ"ד ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נר"נ עוסק בצ"צ
מור"ה שניאור זלמן שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו המהיר עם המוסגר בו שמוחזר בזה, בו שואל עוה"פ
בהנוגע להשתדלות דעליית בתו בעלה ובתם שי לאה"ק ת"ו,

נכון הדבר ואין יסוד לדחות ההשתדלות בזה, ובפרט שבאים אנו
מימים דזמן חירותנו שהוציא הקב"ה את כל בני ישראל מן המצר אל
המרחב בשמחה וביד רמה שממשיכים ענין זה על הימים שלאחרי זה, וידוע
דרז"ל על הכתוב והימים האלה (כשהם) נזכרים (ה"ה גם) ונעשים, וק"ל.

ובכתבו לבתו ובעלה שי מטובו למסור להם פ"ש וברכה אשר יסודרו
כל הענינים הקשורים בהנ"ל בנקל ובאופן טוב ויעמיד את כולם בורא עולם
ומנהיגו במרחב בגו"ר ומתוך מנוחה.

בודאי מתעסק בהפצת המעינות חוצה ותקוטי אשר גם בזה יבשר טוב.

בברכה.

ה'שפט

מור"ה שניאור זלמן: קלמנסון, חל אביב.
בתו בעלה ובתם: מרת פיגא בעלה מור"ה דוכער שי חן ובתם חנה פריידא דבורה, ששהו עדיין
ברוסיה כאותה שעה.

ה'שצ

בי"ה, כ"ד ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ רב פעלים
מו"ה מאיר שלום שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נעם לי לקבל מכתבו בו כותב אודות ...
וההצלחה שזיכתו ההשגחה העליונה במר י.ד. שי' — בודאי תוסיף בו עוד
מרץ בהשתדלות האמורה. ובכגון דא — גודל זכותו אין די באר ואין לשער.
אתענין לדעת אם הראה לו מר י.ד. שי' את מכתבי האחרונים אליו, וכן
— עכ"פ תוכן מכתבי לרגלי נשואי בנו שי'.

ובקשר עם זה אתענין לדעת מהות בנו שי' ז.א. ידיעתו בתורה, תכונת
נפשו, והסביבה בה מסתדר וכו'.

בתוך כל הענינים כתב לי מר י.ד. שי', אשר בהסמכו על הצעתי התחיל
לדבר עם מושפעיו ג"כ ע"ד קיום מצות מעשיות, וכנראה מאופן כתיבתו,
עדיין לבו מהסס אם השומעים מוכשרים כבר לדבורים כאלה, וגם ירא שלא
יתרחקו עי"ז וכו', ואפשר עוד יראה יש אצלו וכו'. ולכן כאן המקום אשר
ינצל הזדמנות קרובה לסבב השיחה עמו בנושא האמור, ומבלי שיורגש שממני
באה ההתערבות, ויעודדו ויחזקו גם מצדו בענין האמור, וגם בזה זכות
הרבים מסייעתו.

נעם לי לקרות בסיום מכתבו ע"ד ההטבה שנראית בפרנסתו, ותקותי
חזקה שאין זה אלא התחלה, ויוטב המצב עוד יותר, ובאופן שיוכל להקדיש
מזמנו ומרצו עוד ועוד להפצת המעינות חוצה.

מוסג"פ מכתבי לחג הפסח למר אביגדור המאירי שי', אשר אף
שמסיבות נתאחר השילוח — בכל זה לאמיתתו של דבר כל השנה זמנו הוא,

ה'שצ

מו"ה מאיר שלום שי': בליונסקי, רמת גן. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ג ד'תשל.
ובהנסמן בהערות שם. לקמן ה'תרפ"ב.
י.ד.: יצחק דמיאל. ראה לעיל שם.

ובפרט ע"פ פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, אז חסידים זאגען ניט חסל סידור פסח, דער רבי – רבנו הזקן – האט ניט אריינגעשטעלט אין סידור נאך דער הגדה די ווערטער "חסל סידור פסח" וויילע בא חב"ד ענדיגט זיך ניט דער פסח, נאר ער ווער[ט] נמשך שטענדיג. ובטח אם נצרך הנ"ל לכגון דא יוסיף הסברה משלו. ויהי רצון שיצליח להפיח (פאנאדערבלאזען) הניצוץ האלקי אשר בהנ"ל עד שתהיי שלהבת עולה מאלי, וכידועה דרז"ל שזהו המטרה של בהעלותך את הנרות.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

ה'שצא

בי"ה, כ"ד ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

בעתו קבלתי מכתבו בו מתאר ההתועדות דיי"ט כסלו ראש השנה לחסידות ההתלבטות שלו בהכנות ליום בהיר זה, ואשר לפי דעתו לא הכל בא לפועל מה שהי בתכנית וכו',

ולא אכחד אשר בלבבי לומר אשר שמחתי בקראי ע"ד ההתלבטות בהכנות לההתועדות ע"פ מאמר רז"ל הידוע לא יגעת ומצאת אל תאמין, ואם אמורים דברים אלו בעניניו של הפרט עאכ"כ כשנוגע לרבים ובענינו של יום שגם הוא אינו יום פרטי, אלא כללי וראש לכל השנה, כיום האמור, ומובן ג"כ אשר העדר סיפוק נפש מלא מאופן ההתועדות, אין להתרשם מזה ואדרבה, כי עד שיבוא הזמן עליו נאמר, אז ימלא שחוק פינו, אין שלימות בעולם, וזה האומר אשר יש לו סיפוק נפש מלא מאיזה ענין של קדושה, או שמרמה את עצמו או שמרמה הוא את אחרים, או שהמדובר לא על אודות נפש האלקית כי אם ע"ד נפש הבהמית ועוד פחות מזה, וק"ל.

ובמ"ש שלא היתה ההצלחה כ"כ בההתועדות וכו' לא כאלה הן השמועות שהגיעוני ע"ד זה מן הצד, כי אם אדרבה הצלחה, התעוררות ורוממות הרוח.

ומ"ש שלא נתוספו ע"י ההתועדות מקומות לימוד דא"ח ברבים – הרי אפשר להתועדות שתפעול פעולתה באופנים אחרים, ועוד זאת אפילו כשההתועדות מוצלחה בתכלית, גם אז נחוצה עבודה בשביל להביא ההחלטות בחיי היום יומים, ואם חסר בעבודה זו חסר ג"כ בהגשמת ההחלטות, ויש מקום לומר שבזה הוא המגרעת ולא בהתועדות.

מובן ופשוט שלאחרי כל הנ"ל איני רוצה לומר שלא היתה אפשרות שתה"י התועדות משוכללת יותר ורצוי רק להדגיש שלא רק אין בזה ענין שיגרום לנפילת רוח ורגש כמו שכותב במכתבו, לנוס מענינים אלו, ולהיות רק שומע ומקבל, כי נוסף על הענין העיקרי שזהו היפך תורתנו הק' אשר כלל גדול בה ואהבת לרעך כמוך, ה"ז היפך הצו המיוחד של תקופתנו זו בכלל ובאה"ק ת"ו ביחוד בהפצת המעיונות חוצה אשר כאו"א שזכה לטעום ממעיונות החסידות מחויב בזה ובכל הזדמנות שישנה ולא עוד אלא שצריך ג"כ ליצור הזדמנויות, אם נדמה לו שאינו מן המוכן, וק"ל.

ותקוטי חזקה אשר שורתי הנ"ל המועטות בכמות תספיקנה לעקור מעיקרא הרעיון אודותו כותב, בניסה מן המערכה, ואף שידועה השיחה שאי אפשר להיות משפיע מבלי שיהי' מקודם לזה מקבל, אבל לאידך גיסא, אנשים כערכו ובמקום כמקומו מוכרחים להיות משפיעים, ומשפיעים דוקא לרבים ולא רק בהדרכות חסידות אלא גם בתורת החסידות, ומובטחים הם שיצליחו בעבודתם קדושה זו, אף שלא תמיד מתן שכרו בצדו על אתר.

תקוטי שגם ימי הפסח ניצל והיומי דפגרא בכיוון הנ"ל, והשי"ת יצליחו ואת זוגתו תחי' להרבות בפעולות מסוג הנ"ל ואשר עי"ז יתוסף בברכות השי"ת בענינים הפרטים ובנקודה התיכונה לגדל את כל ילידיהם שיחיו לתורה ולחופה ולמעשים טובים באור וחיות חסידות.

בברכה לבשו"ט.

נ.ב.

בטח השתתף בכינוס אנ"ש בימים שעברו, ויבשר טוב גם בזה.

ה'שצב

ב"ה, כ"ד ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה אברהם חנוך שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום י"ג ניסן, יום ההילולא של כ"ק אדמו"ר
הצ"צ וכן קטעי העתונים, ובטח ישנה רשימה מאלו ששלחו להם מצה שמורה
למען לעמוד עמם בקישור בענינים של התעוררות גם במשך השנה ולא
לחכות עד ערב פסח הבע"ל...

אף שאינו מזכיר עדי"ז תקותי שראה החומר ע"ד חב"ד שנכנס
בהאנתולוגיא בכדי שיצאו הדברים מתוקנים כפי האפשרי...

במ"ש אודות הספר על הפסיכולוגיא, פרטי הדברים יודע הרד"ח שי
כיון שעמו נדבר ומ"ש אודות מראי מקומות הדרושים, ישתמש במפתח
הענינים דתו"א דרך מצותיך וכו' וימים אלו תקותי יו"ל מפתח הענינים
ללקו"ת שכל הנ"ל יספיק די חומר לא רק לספר אחד אלא לכו"כ.

אקוה לידיעות מפורטות אודות כינוס המל"ח בכפר חב"ד וכן על
המסיבה שלאחרי בכפר חב"ד וכן בת"א, ובכל זה הרי כל המרבה ומפרט ה"ז
משובח.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

מהנכון ה"י לסדר אם אין הוצאות וקישורים בדבר שישלחו להספרי"י כאן
את כל המכ"ע דאה"ק ת"י המופיעים ביום ועש"ק שכפי השמועה יש בהם
תוכן מענין קיים.

ה'שצב

מו"ה אברהם חנוך שי: גליצנשטיין, לוד. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"י"ד ה'קלג, ובהנסמן
בהערות שם. לקמן ה'תקמג.
אנתולוגיא: קובץ מאמרים.
הספר על הפסיכולוגיא: ראה לעיל ח"י"ד אגרת ה'רצד.
הרד"ח שי: ה"ר דוד חנוך.
כינוס המל"ח: ראה לעיל אגרת ה'שרמ.

עה

אדמו"ר שליט"א

ה'שצג

בי"ה, כ"ד ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

נמסרה לי הידיעה אודות מצב בריאותו, ותקותי שמיום ליום רואים
הטבה בזה,

ובודאי לדכוותי למותר להדגיש ציווי תורתנו הק' תורת חיים שהיא
הנותנת רשות לרופא לרפאות, שמזה מובן שצריך למלאות הוראת הרופא,
ואף שלפעמים עולה מחשבה שמבזבזים זמן על ענייני רפואה ומנוחה וכיו"ב,
אבל אפילו בהתבוננות קלה מובן ע"פ מאמר רז"ל האמור שאין זה בזבז
אלא אדרבה, כי על ידי שעה קלה שולעיני בשר) מבזבז, נשכרים כמה זמן
לאחר זה, שיכול לנצל בשמחה ובטוב לבב לעבוד את השי"ת בכל דרכיך,
וכהוראת חז"ל המבוארת בפרטיות בתורת החסידות, על הכתוב בכל דרכיך
דעהו.

בברכה לרפואה קרובה ולבשו"ט בכל האמור.

ה'שצד

בי"ה, כ"ד ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו דחוה"פ, בו כותב אודות רצונו ללמוד תורה וללכת
בדרכה ולקיים מצותי ומוצא קישוים להביא רצונו זה לפועל, ושואל דעתי
בזה.

ולפלא גם הספק בדבר, שהרי כל אחד מאתנו בתוך כלל ישראל מצווה
לקיים רצון הבורא הוא נותן התורה והמצוה, וכאשר חפצים באמת אזי
מצליחים לקיימו, וכשמסבירים הרצון בדרכי נועם ובדרכי שלום מבלי
להכנס לריב בודאי שגם אלו שאין שבעים רצון מזה סו"ס יסכימו על הנהגה
האמורה, שהרי זהו ציווי של השי"ת נותן התורה אשר הוא ברא את האדם
וידוע מה הוא טובת האדם ומבטיח לו בלשון הכתוב, אם בחקותי תלכו ואת

מצותי תשמרו גוי ונתתי גשמיכם וגוי כל הברכות הכתובות בפרשה שם,
והשיית יצליחו לבשר טוב בכל האמור.

בברכה,
בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'שצה

ב"ה, כ"ד ניסן, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג וו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ יושב על מדין וכו'
מוה"ר יוסף שי

שלום וברכה!

מכתבו נתקבל בעתו ומגודל המעמסה והטרדות נתעכב המענה ואת
כת"ר הסליחה.

מה שכותב שנתקל בקשיים בעבודתו בהחזקת היהדות בקהלתו מצד
מנגדים והעלמות והסתרים, הנה ידוע על פי המבואר בכמה ספרים שאין
להתרשם מזה כלל וכלל ואדרבה להוסיף אומץ במלחמתה של תורה ומצוות.
וידוע פתגם רבותינו נשיאינו נבג"מ זי"ע — חזקה לתעמולה שאינה חוזרת
ריקם.

והרי נמצאים אנו בעקבתא דמשיחא אשר על ימים אלו הודיעונו
חכמינו ז"ל אין לך יום שאין כו', אשר בודאי לא היתה כוונת הודעה זו
להטיל אימה, אלא להודיע בעוד מועד בכדי שלא יפול לב איש הישראלי עליו
בראותו המצב, ועוד זאת בכדי להוסיף ברכה כנגד קללה ולא להסתפק
באותם ההשגים של היום, כי הרי זה לעומת זה עשה האלקים, וכשהקללה
מתרבה ר"ל, מוכרח הרבוי וההגדלה של הברכה והטוב, הם עניני תורתנו
ומצוותי, ויתרון האור מן החושך, ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

בכבוד ובברכת הצלחה בעבוה"ק.

ה'שצה

מוה"ר יוסף: שרביט.

ה'שצו

בי"ה, כ"ה ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מי"א ניסן. — נעם לי לקרות בו שהוסיף קביעות עתים בלימוד תורת החסידות ובודאי אינו מסתפק באותן השעות שלומד עם פלוני אלא גם לעצמו חוזר על הענינים והעיקר שמתבונן בתוכנם ע"מ להסיק מסקנות בהנוגע לפועל ובחיי היום יומים, וכידוע הפתגם החסידותי, שאותה השעה ביום שעוסקים בה בתורת החסידות צריכה שתתפשט בכל שאר שעות המעת לעת, וידוע דבר המשנה, המעשה הוא העיקר.

ובמה שכותב אשר כשתופסים כל אפסותו של אדם הבל רעיוניו, קשה להמלט מדכאון. —

ידוע הפירוש הפנימי של המשנה, שכר מצוה מצוה, כמבואר בתורת החסידות שמצוה ענינה גם צוותא וחיבור עם מצוה המצוה, אשר חיבורו עם ממח"מ הקב"ה מהפך את האפס הנ"ל ליש האמיתי כביכול, ובכל רגע יכולים להתקשר ולהתחבר כיון שהאפשריות לעבוד את השם היא בכל הענינים עד שאמרו רז"ל כל הנשמה תהלל י"ה אשר על כל נשימה ונשימה יש להלל להשי"ת, ז.א. שביכולת האדם לעשות אפילו נשימה שלו, אף שלכאורה הכרחית היא, עבודה לו ית', ועיין ג"כ תניא פרק ל"א — דף מ' ע"ב — תיקר נפשו בעיניו כו' שלא לערבב ולבלבל שמחת הנפש וכו'.

במ"ש אשר נדמה לו, שמה שמזמינים אותו לכינוסים וכיו"ב הוא בתור עתונאי ולא כיהודי המבקש להתקרב וכו' — לכאורה אינו מובן למאי נפק"מ בו, כיון שידוע בעצמו שמשותף הוא לא רק בתור זה שמבקש להתקרב אלא גם בתור זה שכבר נתקרב והרי מחשבתו של המזמין אינה ביכולת לשנות את המציאות, ולאיך גיסא אם מרגיש בעצמו שמשותף רק כעתונאי (שתקוטי שהרגשה זו אינה מתאימה כלל להמציאות) הרי בו תלוי הדבר לשנות את זה, והשינוי יכול להעשות בשעתא חדא וברגעא חדא ועוד להוסיף, אשר בזמננו זה שהכרח השעה הפצת המעינות חוצה, כל אלו המשתתפים בהתועדות וכינוסים ויכולים להביא אחרי זה ניצוצי האור והחוס מהתועדות אלו לחוג שלא השתתף בהתועדות, ה"ז מזכותם וחוב קדוש שלהם, ואם המשתתף הוא עתונאי, אף שהשתתפותו הוא כאח לדיעה, מחובתו וזכותו לנצל האפשריות

להביא הענין לקוראי העתון שבטח כמה מהם לא ידעו אודות הענין לולא קריאתם עד"ז בעתון, וק"ל . . .

בטח ניצל ימי הפסח להפצת היהדות והפצת המעינות מתאים לכל אפשריותו ובה גם לקרב אותו הבן שלא נזכר במפורש בהגדה, היינו שאינו נוכח כלל בסדר, וכמבואר במכתבי הכללי דלחג הפסח זה, שבטח קרא אותו, ואתענין לדעת מהפעולות שלו בזה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ה'שצז

ב"ה, כ"ה ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מבי לעומר עם המוסגר בו, וז"ע נתקבל גם המכ"ע פאסט שהו"ל לחג הפסח, ומובן שמ"ש שהחומר המוסגר לא יתפרסם, ימלאו בקשתו.

דא"ג במכתבו מזכיר . . . ובודאי למותר לעוררו שבכמה מספריו לוחם נגד נושאי החסידות ועוד ועוד, ובכמה ענינים גם נגד האמונה, וע"ד מאמר המכילתא לא רק נגד משה עבד ה' אלא גם נגד ה' ר"ל ותורתו, ואפילו באותם הפרקים שהם לכאורה פארעווע, עלולים הם לבלבל את המוח בכלל והנוער דארצוה"ב ביחוד בעניני דיעות עד שמי יודע אם אחרי כן תהי' האפשרות או גם היכולת להעמידו על האמת, וכבר מלתי אמורה בהזדמנות אחרת, שבארצוה"ב ובכלל בחצי כדור התחתון שוררת עם הארצות, ז.א. העדר ידיעות לגמרי ולא כמו שהי' לפנים באירופא שבחוגים החפשים היו דיעות כוזבות, ולכן לא זו הדרך להשתמש בוויכוחים, ז.א. שמזכירים ג"כ דיעה נפסדת ומוכיח שקרה וכזבתה ואין כל צורך בזה ואדרבה היזק גדול ובלבול, וק"ל.

בעת רצון אזכיר את כל אלו שכותב אודותם על הציון הקי של כ"ק

ה'שצז

מלתי אמורה: דאה גם לעיל אגרת ה'שסב.

עט

אדמו"ר שליט"א

מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ויהי רצון שיבשר טוב בהנוגע אליהם, ובטח למותר להדגיש שכיון אשר ע"י פנו בבקשות, עליו להסבירם שככל שיוסיפו בתורה ומצות שהתורה היא תורת חיים ועל מצותי נאמר וחי בהם, יתוסף במילוי משאלות לבבם בהנ"ל.

בברכה לבשו"ט.

ה'שצח

ב"ה, כ"ה ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכי ניסן והקודמיו.

לפלא על עסקני אנ"ש שכותב אודותם והבאים בבקורת על כל הנעשה בכרם חב"ד באה"ק ת"ו, שמאין למדו השיטה לישיב בחבוק ידיים, אף שמעריכים את עצמם שלו הי' הדבר נעשה על ידם הי' זה לעילא ולעילא, והרי מאמר רז"ל כל מי שיש בידו למחות, אין דוקא הכוונה מחאה נגד דבר בלתי רצוי, אלא הי"ה מי שיש בידו לעשות ואינו עושה כו' ובפרט בכל ענין של חב"ד שכי"א מהם מביא איזה תועלת בהפצת המעינות חוצה, שזהו מצוה ממש ומצוה מדאורייתא ברורה ולא רק כמצוה הכללית דת"ת שגם היא כנגד כולם, אלא שע"י הפצת המעינות מחזקים ומוסיפים חיות בקיום כל המצות עשה של זה שבאו אליו המעינות ומונעים אותו מכמה מעשים אשר לא תעשינה, שלולא ידעו ע"ד המאור שבתורה זוהי פנימיות התורה שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות, הי' מיקל בהם ובעוה"ר ישנם גם כאלו שהיו נכשלים בהם, ר"ל, וק"ל ...

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ה'שצט

ב"ה, כ"ז ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

באשטעטיג די ערהאלטונג פון אייער בריף פון כ"ג ניסן, און אייער שרייבען וועגן מר . . . ריכטיגער געזאגט וועגען דעם "שידוך", איז פאר מיר א איבעררעשיונג און פארשטענדליך דער איינדרוק וואס דאס האט געמאכט . . . אבער וויסענדיק דעם זכות פון צדקה און בפרט צדקה וועלכע איז פארבונדען מיט חינוך הכשר, וואס ער האט זוכה געווען אין די פריערדיקע יארען צו געבען חשובע סכומים אויף דעם, בין איך זיכער בבטחוני, אז דער "שידוך" וועט ניט אנהאלטען א לאנגע צייט, און השי"ת זאל העלפען אז דער אפברעכין דאס זאל זיין בחסד וברחמים, און זאל אויך בחסד וברחמים סוף סוף אנערקענען אז ער באלאנגט צו אידען, און אז אין קיין אנדער ארט קען ער זיך ניט געפינען, און סוף סוף א חוץ צרות וועט ער אין די אנדערע ערטער קיין אנדער זאך ניט קריגען אויב אפילו די ערשטע צייט וועט מען עס חנפין און קלאפען אין פלייצע, און זיכער איז איבעריג צו אויפמערקזאם מאכען אז וואס איר וועט קענען טאן אין דער ריכטונג, וועט איר טאן . . .

ה'ת

ב"ה, כ"ז ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו, בו כותב אשר מחשבות מבלבלות אותו וכו' וכו' וכבר כתבתי כ"פ לכמה מאנ"ש, אף שדבר פשוט וידוע הוא שהגזמת בלבול דמ"ז — גם זה מפיתויי היצה"ר המשתדל בכל האופנים והתחבולות לבלבל את האדם מעבודת השי"ת בשמחה ובטוב לבב, שמזה מובן שכלל שלא יגזימו בדבר ולא עוד אלא גם על ידי היסח הדעת מלא (ולא בדרך מלחמה עם

ה'ת

נדפסה בלקר"ש חכ"ד ע' 404 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

המ"ז), ילך המצב הלך והשתפר, אלא כיון שהמחשבה משוטטת תמיד (כמבואר גם במאמרי דחג הפסח מניי אזלינן שלכן נקראת המחשבה בשם נהר) הנה הדחי' היא ע"י מחשבה בענין אחר, ומובן שכשהענין יהי' בתורה ומצותי' הרי מעט אור דוחה הרבה חשך ועאכו"כ הרבה אור.

מהענינים והסגולות למהר ביטול בלבול הנ"ל הוא הלימוד מבפנים לימוד תורה בטהרה, נתינה לצדקה לפני תפלת הבקר בימות החול, וכיון שכפי מכתבו ראה הטבה בשאר עניניו הרי גם זה צריך להוכיח לו ברור שגם בענין המ"ז הוטב אלא שהצד שכנגד מסתיר הטבה זו וכו'

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

נ.ב.

בטח השתתף באפיית המצה שמורה ובכלל בפעולות צעירי אגו"ח בירושלים עיה"ק ת"ו.

ה'תא

בי"ה, כ"ח ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ג [ניסן], ולפלא ההפסק בכתובה עד אז, אבל אין צועקין על העבר, ויה"ר שמכאן ולהבא תשתפר הנהגה זו.

בו כותב אודות לימודו עם הכתות, ובטח אף שאינו מזכיר עד"ז מחפש דרכים ואופנים להחדירם רוח חסידותי ויראת שמים אשר זה נעשה לא רק ע"י הלימוד אלא גם ע"י הדבור אין דעם ארום פון די ענינים, וע"י הנהגה המתאימה של מורה הכתה להיות דוגמא חי' להנהגה מתאימה לחסיד וירא שמים, ואין לך דבר העומד בפני הרצון ובפרט שזכות הרבים הם התלמידים והמושפעים מסייעתו . . .

בברכה.

במאמרי דחג הפסח: ד"ה הנה ישכיל עבדי, סה"מ תשי"ז ע' 154.
באפיית המצה שמורה: ראה לקו"ד ח"א קכג, א ואילך.

ה'תב

ב"ה, כ"ח ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
הרב ציון רחמים שי

שלום וברכה!

... וכיון אשר ההשגחה העליונה העמידתו במקום שיכול להשפיע
בהחזקת היהדות והפצתה אשר על ידי זה מקרבין לבן של בני ישראל לאבינו
שבשמים, וידוע פתגם הבעל שם טוב, ששמענוהו כ"פ מכ"ק מו"ח אדמו"ר,
אשר החביבות אצל הקב"ה של כל אחד ואחת מבני ישראל הוא כמו חביבות
של בן יחיד שנולד להורים לעת זקנותם ועוד יותר אין ערוך מזה, מובן איפוא
ששכר אדם הגורם קירוב הנ"ל אין די באר, וזהו הצנור והכלי להוסיף
בברכות השי"ת בהמצטרך אף שמובן גם כן שגם עליו נאמר ומבשרך לא
תתעלם להוסיף בלימוד תוה"ק בנגלה וחסידות מזמן לזמן, ואין לך דבר
העומד בפני הרצון.

בטח יודע מתקנת קדמונים לאמר בכל יום לאחרי תפלת הבקר שיעור
תהלים חדשי – כפי שנחלק התהלים לימי החדש – ועכ"פ ישמור על זה
מכאן ולהבא. וישתדל להנהיג תקנה זו בכל מקום שידו מגעת.

בברכה.

ה'תב

הרב ציון רחמים: לוי, פנמה.
פתגם הבעל שם טוב: ראה גם לעיל אגרת הי'שלב, ובהנסמן בהערות שם.

ה'תג

ב"ה, כ"ח ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
רב פעלים מו"ה שלמה שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"ג ניסן עם המוסגר בו, ונהניתי מכתבו שהתועדו במשך ימי חג הפסח, וכן נתאספו כל המורים לפני חג הפסח בהתועדות מתאימה, ובטח ההצלחה בכל זה תעורר אצלם כחות נוספים בהנוגע להבא, ובפרט ע"פ המבואר בחסידות, שעבודת השי"ת בקיץ קל יותר מאשר בימי החורף, ובפרט בהימים שבהתחלת זמן חירותנו וקבלת תורתנו בחג השבועות שאז כל יומא ויומא מצוה מיוחדת בו ספירת העומר, ולא עוד אלא שהמצוה דיום שעבר היא גם בהיום שלאחריו שלכן הנוסח שני ימים לעומר ולא יום שני. וכל מצוה הקודמת מוסיפה כח בקיום כל שאר התרי"ב מצות, וכמאמר המשנה מצוה גוררת מצוה.

במ"ש אודות ענין התפילין, — צריך הוא להסביר שאין זה רק ענין של הידור בעלמא, אלא חילוק בין תפילין כשרות להיפך, שברובא דרובא מכירים את זה אפילו בבדיקה חיצונית, ז.א. בבדיקת הפרשיות והבתים, ועאכ"כ אם היי ביכולת האדם לבדוק בפנים, ז.א. כשרות הסופר, וק"ל.

בטח באם יש אפשרות להעתיק מכתבי הכללי לחג הפסח בשפת המדינה (ובלבד שיהי' העתק טוב, ז.א. מתאים להענין ובסגנון שיעשה רושם טוב על הקוראים גם בסיגנון ודקדוק הלשון שמעתיקים לה וכו') כדאי להשתדל בזה ואפילו אם הוצאות בדבר, ומובן שכל הני"ל הוא גם בנוגע לשאר המכתבים הכללים באם ימצא מעתיק טוב. ואולי יש ענין לערוך חוברת מכתבים

ה'תג

מו"ה שלמה שי: מטוסוב, קסבלנקה. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ג ד"רעג, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ה'תקסג. ה'תרסז.
המבואר בחסידות: ראה לקו"ש חכ"ב ע' 221 ובהנסמן בהערה 7 שם.

הכללים — בה ימצאו עכ"פ מכתב אחד לכל רגל ומועד דימות השנה, ובטח יתבוננו בזה, בהתאם לתנאי מקומם והתושבים, ויהי רצון שגם בזה יצליחו.

בברכה ופ"ש כל חבריו בעבודה הקדושה למלאות רצונו ית' לעשות לו דירה בתחתונים,

מ. שניאורסאהן

ה'תד

ב"ה, כ"ח ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה דוד שי

שלום וברכה!

לאחרי ההפסק הכי ארוך נתקבלו שני מכתביו עם המוסגר בהם והפ"נ שיקרא בעת רצון על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ולפלא ההפסק בכתבו עד עתה, וכן על ההשמטה גם במכתבו זה אודות קביעות עתים שלו בתורת החסידות הן לעצמו והן לזולתו.

במ"ש באיזה לשון ילמוד עם הבחורים והתלמידים.

כיון שצריכים להודיעם את מצות השם ואלה אשר לא תעשינה בהנוגע לפועל, מובן שאין זמן לחכות בלימודים אלו עד שיבינו לשון אחר משהורגלו כבר, ולכן צריך ללמדם בזה הלשון שהם מבינים עתה, ולנצל הזמן כולו העומד לרשותו להשפיע עליהם לא ללימוד איזה שפה אלא להחדירם רוח יראת שמים אהבת השם ואהבת התורה, וק"ל.

בשאלתו אודות הצדקה של שפ"ה, — הנה מוסג"פ העתק השיחה בה נתבאר הענין.

בשאלתו דעתי, איזה שם ליתן לביהמ"ד או להחבורה — טוב יותר שם

ה'חד

מו"ה דוד: סלאמיק, מאנטעווידעא.
הצדקה של שפ"ה: קרן השנה. ראה גם לעיל ח"ד אגרת ה'כד, ובהנסמן בהערות שם.
העתק השיחה: לקר"ש ח"ב ע' 654-651.

כזה שלא יגבילם (ניט בינדען) ולכן אין נראית לי הסברא לקרות שם שיחנו
כבר לאיגוד אחר.

והשי"ת יזכהו ויצליחו להוסיף בלימוד לעצמו ובלימוד עם אחרים הן
בנגלה והן בחסידות ובהדרכות" ויקח חלק בהתפקיד הפנימי דתקופתנו זו
הפצת המעיונות חוצה, אשר כדברי הבעש"ט באגרת הקדש שלו הידוע, זוהי
הכנה והכלי לביאת משיח צדקנו בקרוב ממש.

בברכה שביחד עם זוגתו תחי' יגדלו את ילדיהם שיחיו לתורה ולחופה
ולמעשים טובים.

ה'תה

ב"ה, כ"ט ניסן, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

לכל החברים והמתפללים דבית הכנסת
אנשי ליובאוויטש דבאר-פארק ברוקלין,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם ובשמחה קבלתי הידיעה טובה שבשעה טובה ומוצלחת נבחר
לרב, וגם נמסר כתב-הרבנות, להרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ בעל
מדות וכו' מו"ה יצחק דוב שי' אושפאל. והשמחה כפולה:

(א) אשר חברי ומתפללי בית הכנסת מכירים בתפקידו הכי חשוב של בית
הכנסת בזמננו ביחוד, אשר גדל הרבה גם ממה שהי' בזמנים הקודמים, ולכן
דורש הוא בתור מנהיג ורב איש אשר רוח בו לפעולות נמרצות בכדי אשר
יוכלו להעמיד את הבית הכנסת על הגובה הדרוש.

(ב) בהכירי את הרב אושפאל שליט"א זה רבות בשנים, ובידעי חינוכו
והדרכתו בהשיבות במ למד, וגם אשר שנים הרבה זכה לקבל הדרכה מכ"ק
מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע נשיא ישראל, בטחוני חזק, אשר בסיוע
ובהשתתפות חברי ומתפללי בית הכנסת, יעלה בידו לחזק ולהרחיב את הבית
הכנסת בכלל, ולעשותו דוגמא מאירה של בית הכנסת ראוי לשם זה, ובפרט
לביהכנ"ס אשר שם ליובאוויטש נקרא עליו.

והשם יתברך, המקבל תפלות עמו ישראל ונותן התורה,
שבודאי כמה שיעורי תורה בנגלה ובחסידות נקבעו ויקבעו בביהכ"ס
זה,
כבר הבטחתו אמורה לברך את כל אחד מהנוטלים חלק בכל האמור,
בהמצטרך לו ולב"ב שי, הן בגשמיות והן ברוחניות.
בברכה שבית הכנסת וכל חבריו והמתפללים בו ילכו מדרגא אל דרגא
ומחיל אל חיל בכל האמור לעיל — וכענין ימים אלו — יעלו בכל יום ויום
ויתקרבו לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות, בתוככי כלל ישראל.
בכבוד ובברכת כל טוב.

ה'תו

בי"ה, כ"ט ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה צבי שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מעש"ק. ובהיותי היום על הציון הקי של כ"ק
מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, הזכרתי אותו וזוגתו ואת ילידיהם
שיחיו.

ובמ"ש אשר השכונה שלהם מתרוקנת וכו' — יש להתענין איך נוהגים
בכגון דא אחרים במצב בכגון דא בימים שעברו, ואולי יש מקום לפתוח בית
הכנסת אפילו בזעיר אנפין בשכונה שלשם מעתיקים ויקרא הביהכ"נ בשם
סניף ביהכ"נ דעתה, והתועלת שלא יתפרדו הבע"ב ולא יתקשרו עם בית
הכנסת אחר, ולאט לאט אפשר יהי להעביר הפעולות מביהכ"נ דעתה לשם
מבלי חפזון ובהלה, וק"ל.

ה'חו

מו"ה צבי שי: שוסטרמן, שיקגו. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ד ה'קסא, ובהנסמן
בהערות שם.

בודאי ניצלו ימי הפסח ככל האפשרי, ומתכוונים לנצל גם יום הל"ג
בעומר הבע"ל ובפרט שבשנה זו חל ביום אשר הבע"ב פנוים ממלאכתם
והנוער מלימודם וכו' וק"ל.

בברכה.

ה'תז

ב"ה, כ"ט ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו — בלי הוראת זמן הכתיבה — בו כותב ראשי פרקים
מדברי ימי חייו ואת אשר עבר עליו, על אשר עתה עוסק הוא בשטח החינוך
ומשתדל להחדיר בתלמידיו יראת שמים ידיעת התורה והמצוה וכו' אלא
שרוחו נפלה עליו בראותו אשר כשיוצאים הנ"ל מרשותו, נשא הרוח את עמלו
וכו'.

והנה בכלל בכגון דא, קשה על האדם לשער אם נשא הרוח את עמלו
ואדרבה קרוב לודאי שחונך משך שנים ברוח של יהדות, מוכרח שיניח רושם
קיים, אפילו אם רואים שהם מתנהגים שלא כדבעי ורצוי, הנה האדם יראה
לעניים וההנהגה אשר בחוץ וההנהגה באותה שעה, ואינו יודע הנהגת הנ"ל
בבית, בעיניים עיקרים, ואיך שהי' מתנהג בעיניו לולא הי' תחת השפעת רוח
יהדות משך חדשים ושנים, ופשוט, וידוע פתגם רבותנו נשיאנו הקי' חזקה
לתעמולה שאינה חוזרת ריקם אפילו בהנוגע לגדולים ומבוגרים, ועל אחת
כמה וכמה לילדים ולנוער. מובן ופשוט ג"כ שבכדי להיות טופח על מנת
להטפח, דרושה מדת יראת שמים יתירה, אבל הלא גם זה בידו תלוי, ובאם
ירצה באמת, תמיד ישנו מקום להוספה בעיני טהרה וקדושה, כיון שקשור
זה עם הבורא שהוא אין סוף, ובאיזה דרגא שלימות שיהי' האדם, עדיין
מרחק אין סופי בינו ובין תכלית השלימות שהיא אין סופית ככל עניני
ותוארי הבורא ית'.

במה שכותב שנבון הוא בענין מחשבות והרהורים המבלבלים אותו
בעת תפלתו. — הנה ע"פ המבואר בספרים ובפרט בספרי חסידות ימוסר,
ברובא באים מחשבות אלו מפעולות בלתי רצויות בעבר, ולכן ביחד עם העצה
היעוצה למחשבות המבלבלות, שזוהי היסח הדעת מהן ע"י תקיעת המחשבה

בעניני תורה ומצות וטהרה בכלל (וזה שולל גם כן ענין המלחמה במחשבות המבלבלות ע"י הוכחה לעצמו איך שבלתי רצוי ומגונה, כי לא זה הענין דהיסח הדעת כמובן), הנה ביחד עם זה צריך לאבד הרושם הבלתי רצוי שבעבר, שנוסף על הענין דחרטה גמורה על העבר וקבלה טובה על להבא, צריך להיות גם כן ענין המשקל וריחוק באותו השטח בו היתה הפעולה הבלתי רצויה והמגונה, ולדוגמא באם הי' חסר בועשה טוב או ענין היפך דסור מרע במצוה פלונית יש להוסיף הידור בזה מכאן ולהבא, ואם הי' מכשולים האמורים במצוה פלונית יש להוסיף הידור בזה מכאן ולהבא, ואם הי' מכשולים האמורים במצוה שעתה אינה שייכת אל הנכשל, יש להשפיע על אלו שעדיין שייכים לזה, שהם יוסיפו הידור בקיום מצוה מסוימה זו, וכיון שכל ישראל ערבים זה בזה, הנה זוהי תשובה ועוקרת הרושם דהענין בלתי רצוי.

בכלל בכדי שתהי' התפלה מקובלת יותר, נכון להפריש איזה פרוטה לצדקה לפני התפלה בכל יום חול, וישתדל שתהי' התפלה בטהרת הגוף ע"י טבילה במקוה לעת הצורך ולהתפלל במקום שהצבור מתפללים, ששם האויר מזוכך יותר.

במה שכותב אודות בנו ובתו שיחיו, בודאי אינו מסתפק בדבורו הוא עמהם, אלא משתדל שיפגשו עם כאלה שיכולים להשפיע עליהם בעניני תורה ומצות, והרי רואים במוחש שלפעמים הכי קרובים ילדים מקבלים השפעה מאנשים זרים יותר בנקל מאשר מההורים, כי בהנוגע לאנשים זרים אין זה פוגם הכרת העצמאות שלהם, ועוד זאת אשר איש בלתי קרוב בגוף יכול לדבר מבלי התרגשות נוספת שלפעמים מזקת היא, משא"כ הורים וקרובים שלא תמיד שולטים ברוחם.

בטח יודע משלשת השיעורים השווים לכל נפש בחומש תהלים ותניא הידועים, וישמור עליהם על כל פנים מכאן ולהבא.

בברכה.

ה'תח

ב"ה, כ"ט ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

נתקבל המברק שלו מבקש מענה על שאלתו, וכנראה הכוונה להשאלה
אם מותר לקחת הזרע לאח"ת לבחינה, בכדי לדעת אופני הטפול המועיל
ללידת זח"ק.

והנה בכלל אין מענייני לפסוק שאלות ובפרט בכגון דא. ויצאתי מגדרי
בזה, מפני ההוראה שישנה מכ"ק מו"ח אדמו"ר, ששאלו אחד ע"ד בחינת
הזרע בכלל ע"פ דרישת הרופא כהנ"ל, וענהו, צוליב האבען קינדער דארפמען
זיך מוסר נפש זיין. שאיך שלא ילמדו פירוש הדברים, בכ"ז מובן שהפסק הוא
— להבחן. ובענינים כאלו — אם מחמירים, ה"ז נעשה לא בענין של רשות
אלא בשל חובה, ז.א. שאלו המחמירים על עצמם — בלי יסוד חזק למדי —
בכגון דא שלא ליתן הזרע לבחינה, עליהם להביא ראיה. אף שמפני הפרוצים
שבדור צ"ע אם יש לפרסם הוראה זו בחצוצרות וקול תרועה.

והנה באופן לקחת הזרע כמה סוגים: (א) מהבעל. (ב) מהאשה ע"י
שתשים מוך באותו מקום קודם הביאה, ואח"כ יביאו המוך להרופא. (ג) שלא
תשים מוך, אלא שלאח"ת יקחו אח"כ הזרע מן הרחם. וע"פ המובא בשו"ת
צ"צ לשו"ע אבה"ע ספ"ט, מובן שהאופן השלישי כדאי יותר ע"פ דין מהאופן
הא' ואפילו מאופן הב' (שישנו קס"ד שהוא כמטיל על העצים וכו'). נוסף על
הענין שכמה רופאים אין דעתם נוחה כשלוקחים הזרע מן המוך) שלכן נשלח
לו מברק, הסכם על הסברא שבשאלתו שבמכתבו — לקחת לבחינה מהרחם
לאחרי התשמיש כדרכו.

והנה ידוע, אשר ישנם אחרונים שמחמירים בכלל בהאמור. והעיקר אלו
מאונגארן מחמירים — בכהנ"ל, וגם בהשאלה שבשו"ת הצ"צ שם. אבל
(נוסף על הענין שבכללות בימינו אלה שפחתה מדת היראת שמים, חומרא

ה'תח

נרפסה בלקו"ש ח"ב ע' 180 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
וענהו: ראה גם לעיל ח"ג אגרת ד'חקנו, ובהנסמן בהערות שם.
כמה סוגים: ראה גם לעיל ח"ד אגרת ד'חקלה, ובהנסמן בהערות שם.

בכגון דא, שמטרתה להוסיף טהרה ולמנוע מאיסור הוצאת ז"ל, עלולה לגרום לעניינים היפך כוונה זו, כי רבו הפרוצים ר"ל, שלכן אפילו מרבני אונגארן בדורות הכי אחרונים החלו להקל בזה, ובכ"א) אנו אין לנו אלא דבר המלך מאן מלכי רבנן הוא נשיאינו אדמו"ר הצמח צדק אשר מימיו אנו שותים ולאורו אנו הולכים.

ועוד להעיר, אשר יש נוטים, שבאם נדרש להתיר בכגון דא — להלביש על האבר שק של גומי וכיו"ב, והנוטים לזה הם דוקא מראשי ההוראה וכו'. אבל לפע"ד ולאחרי מחכת"ר, אין נראית לי סברא זו כלל, כיון שאין זה דרך תשמיש, ונהניתי כשמצאתי סברא זו בשו"ת*.

בברכה אשר בורא עולם ומנהיגו יברכו ואת זוגתו תחי' במילוי משאלות לבבם לזחז"ק בקרוב ממש, ובאופן הכי טוב, ויגדלו להיות חסידים יראי שמים ולומדים.

המחכה לבשו"ט,

מ. שניאורסאהן

נ.ב.

במ"ש בסיום מכתבו שיש לו עגמ"נ ממה שפב"פ שי' מרוגז עליו על שנכנס וכו' — כבר ידועה תביעת רבנו הזקן באגה"ק שלו סוס"ב ככתוב כמים הפנים לפנים וגו'. והרי בזה אין כ"כ נפק"מ מי המתחיל בהשינוי לטוב, שבכ"א יגרום כמים הפנים גם מצד השני.

(*) כמה מהם הובאו באוצר הפוסקים כרך ט קיד, א. עיי"ש בזה ובכחנ"ל (פו, א ואילך. קג, ב ואילך).

ה'תט

בי"ה, כ"ט ניסן, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ איש רב פעלים
מו"ה אברהם מרדכי שמואל שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק שוב הפעם נתקבלו שני מכתביו מא"ח הפסח ובי' שלפניהם, בס כותב ר"פ מההתועדות, כינוס המלי"ח וקב"פ הרב שי' הראשי דאנגליא, וכבר כמדומה לי כתבתי לו, שדוקא במקום שצריך להאריך מקצרים הם, והרי בההתועדות ובפרט בהכנוס והקב"פ כל המפרט ה"ז משובח ולא להיפך, ואפשר עוד יתקבל מכתב מפורט יותר בהנ"ל.

תקותי שכיון שכותב סיבת הענינים השלילים שבהכנוס שהי' מפני העדר הכנה כדבעי, שעכ"פ מכאן ולהבא יתענינו בהכנות כל עניני חב"ד בעוד מועד ובשימת לב הדרושה, והרי הצלחה בכגון דא אין ענינה רק הצלחה בשעה פלונית וביום פלוני, אלא שבה תלוי ג"כ מדת ההשפעה על המתועדים המתכנסים והמתקבצים, וק"ל, שלכן כל יגיעה והשתדלות כדאיות הן כיון שנוגע לרבים, ולאחרי כל הלימוד זכות עדיין אינו מובן כלל לאחרי שעוסקים בדברים כאלו כו"כ שנים, ורואים בעליל עד כמה נוגע ההכנה והתכנית בעוד מועד, ובכ"ז חדשים לבקרים נתקלים עוה"פ במכשול זה.

נעם לי לקרות במכתבו במ"ש אשר מתכוננים לעזור ברישום ובטוחני ע"פ האמור, שיעשה הדבר בתכנית מסודרת ובמרץ הדרוש, והרי הדבר בענין שהזמן גרמא, ועד מתי יהי זה לנו למוקש, העדר ההכנה . . .

ומובן שכל הנ"ל לא אליו בפרט מכוון, ומרשותו ומזכותו למסור את זה לכל הפעילים שבתוככי אני"ש, והמתבונן בתקופתנו נקל להכיר את האמת, שכאו"י פעיל הוא, ומי שאינו עושה בפועל הוא רק מעצת יצרו הרע ולא עוד אלא שחוטא הוא על בלי נצול הכחות והאפשרויות שניתנים לו מהשי"ת

ה'תט

מריה אברהם מרדכי שמואל שי: לידר, כפר חב"ד. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"י ב'תחקסט.
לקמן ה'תשס"ה.
ברישום: תלמידים לרשת אהלי"י.

שכביכול הולכים הם לבטלה, ויהי רצון שיבשר טוב משינוי עיקרי בכל האמור בקרוב ממש.

בברכה לבשו"ט מתוך בריאות הנכונה הרחבת הדעת והצלחה מופלגה בפעולותיו בהפצת המעינות בפרט.

נ.ב.

... בשאלתו אם מחוץ למלמדות יתעסק גם בעניני צעירי אגו"ח ידועה השקפתי גם בזה, שעל כ"א לקחת חלק בהפצת המעינות חוצה ועאכו"כ הצעירים אשר כחם אתם שחוננו בזה מההשגחה העליונה, אבל כמובן, הזמן שיקדישו לפעולות אלו אין לקבוע בזה מסמרים, כי תלוי הדבר בתנאי המקום והזמן והחוששים, ובהתאם לכל הני"ל מחליטים בכל פעולה ופעולה [...] רק במדה שלא יגע כלל בעבה"ק בחנוך עתה ...

ה'תי

[ניסן תשי"ז]

במש"כ בענין המילה (א) מובן שצריך להשתדל ככל יכולתם שיעשו פריעה בנפרד (ב) וה"ה בהנוגע למציצה — שמבהיל אי עשיתה ע"ע. ולכח"פ ע"י זכוכית. ומהנכון שהוא והרש"מ שי' יעינו בקוני המציצה שבשדי חמד — והרי החח"מ מקובל אצל כל הספרדים ביחוד — ואח"כ יבואו בשקו"ט עד"ז עם הרבנים דקאזא וכו' ...

ה'תי

האגרת היא אל מו"ה ניסן שי' פינסון. שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א לקסבלנקה, ונכתבה על גליון מכתבו מיום ג' א' ניסן תשי"ז. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ד ה'סו, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ה'תסו. ה'תרטו. במש"כ בענין המילה: המציצה בפה שאיזה רופא אמר שיכול להזיק והדברים בקל נתקבלו אצל הרבנים וכש"כ אצל אנשי הועד ... דבר שני רובם של המוהלים אינם עושים פריעה רק חותכים עור הערלה גם קצת מעור הפריעה ... אמרתי להם שישתדלו לעשות מילה לחוד ופריעה לחוד, אבל בענין המציצה זה אין ביכולתם לחקן שבאם יעשו בפה יעבירו אותם. בהמשך לזה ראה גם לקמן אגרות ה'תסו. ה'תרטו. הרש"מ שי' ה"ר שלמה מטוסוב. דקאזא: של קסבלנקה.

ה'תיא

ב"ה, אדר"ח אייר, תשי"ז
ברוקלין.

ועד כפר חב"ד
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במשך השיחות שהין כאן בשבועות האחרונים נתבררו לי איזה נקודות.
ולפלא שלא שמעתי מהם עד"ז, ומהם:

(א) אשתקד בעת שהגדירו (איזה שטח הגדירו! גם כפר הישן, הצד השני!) את הכפר בתל, סיפרו לי זה עתה, שלאחר שהתחילו ע"ד הרגיל, הציג המרא דאתרא הרש"י שליט"א שיעשו באופן שיהי כשר לעירוב ונתקבלה ההצעה בחביבות וכן נעשה.

(ב) במשך השנים האחרונות, דברו עם חברי הועד או מנהיגי הכפר, ע"ד הכנות לשנת השמיטה הבע"ל, וחושבים המדברים שלא נעשה מאומה בשטח זה, אף שנודע בכל אה"ק ת"ו שבקוממיות וחפץ חיים שומרים שמיטה כהלכתה, ומתחילים בהכנות לזה תיכף אחר סיום השמיטה שעברה. ואף שאין צועקין על העבר, הרי עכ"פ עתה יש להתעניין בהנ"ל, ובודאי אשר המתעסקים בהנ"ל בקוממיות וחפץ חיים ימציאו להם כל הידיעות הדרושות.

(ג) דברתי כאן עם הרה"ח כו' הר"א שי' דריזין וכן כתבו לי מאנשי כפר חב"ד, ע"ד ארגון קבוצות (ארטיעל) למלאכת יד, טריקאטאזש וכיו"ב, והסבירו לי שהמניעה בזה הוא ההכרח להון חוזר בסכום שאין ביכולת היחידים למצאו ולהכינו.

מובן שלפלא היתה בעיני סברא זו, כי בודאי ישנם כמה בנקים הנותנים הלואות על ענינים כאלו, אבל לא הי' הדבר ברור בעיני בהחלט. אבל בשבוע העבר אמרו לי ברור, אשר הבנק לפועלים וכיו"ב נותן הלואות על כגון דא,

ה'תיא

מהעתקה.

הרש"ז: גרליק.

הכנות לשנת השמיטה: ראה גם לעיל ח"ו אגרת ה'תקלו, ובהנסמן בהערות שם.
אמרו לי ברור: ראה גם לקמן אגרת ה'תלו.

כמובן באם מוכיחים לו, שישתמשו בהחלואה לתכלית האמורה ושהאנשים מסוגלים, במדה מסוימה עכ"פ, לאותה המלאכה והעבודה בה רוצים להתעסק.

אפשר שתוצרך על זה גם ערבות ועד הכפר, אבל הרי גם זה מילתא דאפשר הוא. ועוד להוסיף, אשר ארגון קבוצות כאלו תועלת ג"כ לסעיף ב' הנ"ל, בהנוגע לשנת השמיטה, כמובן.

לפלא שעד עתה לא הגיעו ידיעות מפורטות ע"ד הקבלת פנים והכנוס וכו' ואפשר שנעשה זה קדירה דבי שותפי וכל אחד סומך על חברו, וכבר מילתי אמורה שבכגון דא טוב להכפיל מאשר שיהי חסר לגמרי.

בברכה לבשו"ט בכל האמור ולהצלחה בכל עניי הכפר הכללים והפרטים.

ה'תיב

ב"ה, אדר"ח אייר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו בו כותב אודות הבעיא העומדת לפניו עתה וקשורה היא בדיני וחוקי המדינה שבהפרטים אשר בזה תלוי גם כן הוראת דעת תורה, ולא תמיד אפשר לברר כל הפרטים הדרושים בכתב.

ולכן אחרי שיברר חוקי המדינה בהאמור יפנה לרב חרדי הנמצא בסביבתו וישאלו לפסק דין תורתנו הק' תורת חיים.

מכיון שהכל בהשגחה פרטית וכותב אלי בשאלה, שכחנ"ל יש לפנות בה לרב במקום, בטח יש בזה עוד ענין, וקרוב לומר שזהו התעוררות להוספה בתורה ומצותי, ובודאי ידוע לו עכ"פ ראשי פרקים מתורת החסידות הדרכותי ומנהגי, כיון שידע כתובתי, ולכן רצוני לקוות שעל כל פנים מכאן ולהבא יקבע עתים בלימוד תורה זו ויוסיף בעניי חסידות גם בהנוגע לקיום המצות ומנהגי האדם בכלל, וכהציווי דבכל דרכיך דעהו שהאריך בזה הרמב"ם בשמונה פרקים פ"ה ומובא להלכה בטור ושו"ע או"ח סי' רל"א,

הקבלת פנים: ראה גם לעיל אגרת ה'תט.

צה

אדמו"ר שליט"א

יעוין שם, והרי ע"י התחזקות בתורה ומצותי מתוסף בברכות השי"ת
בהמצטרך לאדם ולביתו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תיג

ב"ה, אדר"ח אייר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבו — מבלי הוראת זמן הכתיבה — בו
כותב סברא לנסוע לעבר לים בהנוגע לעניני שידוך וכו'.

והנה לדעתי, וכמדומה כבר אמרתי לו זה בפירוש, המניעה לשידוכים
הוא — וויילע קלייבסט איבער ובענינים שאינם נוגעים כלל וכלל, ונוסף על
זה, היראה להחליט ולגמור, שהרי לאחר כך איז דאך די זאך אפגעטאן,
ועפ"י זה אינו מובן מה יועיל אם יהי' במדינה אחרת. ולו הי' מחליט אחת
ולתמיד, שאין שלימות בעולם בעזרת נשים כמו שאין שלימות בעזרת אנשים,
כי רק הבורא הוא השלם, ולכן צריך להתענין בהענינים העיקרים ואין לשים
לב לטפל דטפל, כבר מכבר הי' גומר ענין שידוך. ואף שצודק בטענתו שלא
במקומו עתה מקום מוכשר הוא למצוא, אבל כמה שבועות נמצא . . . ולא
החליט ולדעתי הוא מפני הנ"ל.

ובהנוגע לפועל, באם שיחליט לנסוע מעבר לים, הי"ז יפעול תומ"י היסח
הדעת שלו מכל ההצעות שבארצוה"ב, שמוכן שזהו היפך הכוונה לגמרי, וכיון
שמתקרבים ימי החופש יש לנצלם ככל הדרוש, ז. א. אשר ההכנות וידיעות
שאפשר לעשותם ע"י אחרים, יעשה עתה וע"י הורים וקרובים וידידים וכו',
וכשיבוא לכאן . . . יחליט בהתאם לזה ע"פ הנ"ל, והשי"ת ינחהו בטוב לפניו
באמת בגו"ר גם יחד.

מובן שכל הנ"ל הוא בהנוגע לדרכי הטבע, אבל מוכרח לכל לראש
הוספה בעניני תורה ומצות שהרי סו"ס אמר קרא ומה' אשה משכלת.

בברכת הצלחה בהנ"ל.

ה'תיד

בי"ה, אדר"ח אייר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו, כשיכתוב שמו ושם אמו, יזכירוהו על הציון הקי של
כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע לזיווג טוב ולהסתדרות טובה
בכלל.

ובמה שכותב אשר כבד פה הוא, יחקוק במוחו הענין אשר השם יתברך
ויתעלה משגיח על כל אחד ואחד בהשגחה פרטית, ואשר השם יתברך הוא
עצם הטוב ולכן אין לפחוד משום אדם, וכשיהי' חזק באמונה זו, במילא לא
יתרגש כשירצה להתחיל לדבר לפני בני אדם וידבר בנחת. ואז לאט לאט יוטב
חיתוך הדבור שלו. ובכלל אין זה מעכבו משידוכים טובים ויתעסק בזה גם
בדרכי הטבע על ידי ידידים ומכירים יחפש אשה יראת ה' מבלי להתענין
בעניני טפל דטפל ואז יצליח בהאמור.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תטו

בי"ה, א' אייר, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א רב פעלים עוסק בצ"צ
מו"ה מנחם זאב שי' הלוי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו שנתאחר קצת דרך הילוכו, בו כותב אודות מר . . .
אשר מצב הפרנסה שלו אינו כדבעי, וכן קרה לו גניבה וכו'.

ה'תטו

נדפסה בלקו"ש חי"ט ע' 483 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה מנחם זאב שי' גרינגלס, מונטריאל. אגרות נוספות אליו — לעיל חי"ד ד'תתע, ובהנסמן
בהערות שם. לקמן ה'תקלו. ה'תקעא. ה'תרלו.

בעת רצון אזכירו ואת ב"ב שיחיו על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נב"מ זי"ע מתאים לתוכן הנ"ל.

ובודאי יסביר לו מאמר רז"ל הידוע, עשר בשביל שתתעשר, שבמצב
שאין שבעים רצון מעניני פרנסה, יש להוסיף על הצדקה שהורגלו להפריש
אפילו אם היתה ככל הצורך, ובלשון רז"ל כדבעי למיעבד ובמכש"כ – באם
היי מקום גם לפני זה להגדיל הפרשת הצדקה, לעשות כן עתה, ולעשות זה
דוקא בשמחה ובטוב לבב ובטוח בורא עולם לשמור הבטחתו, ובחנוני נא
בזאת וגוי' והריקותי לכם ברכה וגוי'.

ובהמאורע דגניבה, כבר ידוע אגה"ק של אדמו"ר הזקן בנו אדמו"ר
האמצעי ונכדו אדמו"ר הצ"צ, אשר לאחר ענין של היזק חלה מדת הרחמים
שהיא גדולה גם ממדת החסד נחלה בלי מצרים וכו', אלא שלכל השפעה
וברכה מלמעלה צריכים לעשות כלים מתאימים ורחבים, והכלים הם עניני
תורה ומצות בהידור ובשמחה.

ומהנכון כיון שיזכירו את הנ"ל וב"ב על הציון הקי של כ"ק מו"ח
אדמו"ר, אשר יקבע לימוד בתורת חסידות חב"ד אשר עלי מסר נפשו כ"ק
מו"ח אדמו"ר, ביום הש"ק וביום שני וחמישי אם אפילו למשך זמן קצר
מאשר ביום הש"ק. ומה טוב גם שמירת תקנתו אמירת שיעור תהלים חדשי
– כמו שנחלק התהלים לימי החדש – לאחר תפלת השחר, ומובן אשר כל
הנ"ל צ"ל בלי נדר.

בודאי זוגתו של הנ"ל נוהגת במנהג בנות ישראל הכשרות להפריש
לצדקה קודם הדלקת הנרות בכל ערב ש"ק וערב יום טוב, ועכ"פ תנהג כזה
מכאן ולהבא.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ה'תטז

ב"ה, א' אייר, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה יחיאל מיכל יהודא ליב שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבו מכ"ג ניסן, וב' הקודמיו, ות"ל בעד
הבשו"ט הטבת בריאות אמו תחי'.

נעם לי במאד לקרות אשר הכפילו הכמות דמצה שמורה שחלקו,
שתקותי חזקה שלא רק בכמות נתוסף אלא גם באיכות, ז.א. שאפילו אלו
שקבלו אשתקד נתוסף שנה זו בהתעוררות שלהם ובפעולות מיכלא
דמהימנותא בעיניהם, כיון שזהו לא פעם הראשונה ורושם פעם הראשונה
בטח עודנו ישנו שהרי קדושה אינה זזה ממקומה, ובפרט אם המעורר בא
במגע בזמנים שונים בעיני התעוררות. וכותב הנני ע"ד האמור להדגיש קיום
הבטחת רבותנו הק' חזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם שזה מוסיף כח
בתעמולה מכאן ולהבא.

בטח נדפס במשך הזמן גם במחנים אודות פעולות האמורות וכמדומה
שכבר עוררתיו שכל הודעה ופרסום ע"ד פעולה יש לקשרה עם דברי
התעוררות, אם במישרין או בעקיפין, ע"ד עניני יהדות בהנוגע לפועל להבא,
וק"ל.

תקותי שכל היכולים להביא איזה תועלת משתתפים בהרישום ככל
הדרוש נוסף על שאר הפעולות שבשטח חב"ד. ויה"ר שגם בזה יראו בעיני
בשר ההצלחה המופלגה וההוספה בברכות השי"ת גם בעיניהם הפרטים של
המתעסקים.

בברכה לבשו"ט בכהנ"ל.

ה'תטז

נדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 290 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה יחיאל מיכל יהודא ליב שי: זלמנוב, בני ברק. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ד ה'לט,
ובהנסמן בהערות שם. לקמן ה'תש"ד.
מצה שמורה שחלקו: ראה לעיל אגרת ה'שמג, ובהנסמן בהערות שם.
בהרישום: ילדים ללמוד בשנה החדשה ברשת אהלי יוסף יצחק.

ה'תיז

ב"ה, אי אייר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במ"ש אודות פעולותיו בהפצת המעינות חוצה, יישר חילו לעסוק גם
בזה, שזהו מצורך והכרח השעה ובפרט באה"ק ת"ו. ומ"ש שרוצה להוסיף
בזה עוד במקומו, מובן שנכון הדבר, אבל באופן שלא יגע בלימודו עם תלמידי
הכתה שלו בהכנת השיעורים וכו' וכמובן ג"כ מהלכות ת"ת לאדה"ז סוף פרק
א', וע"פ הבטחת רז"ל שמדתו של הקב"ה מדה כנגד מדה אלא שכ"פ
ככה . . .

מובן שנכון הענין שיש ש"ס בביתו, ומוזר אפילו קס"ד באיזה חשש בזה
ואדרבה, ואדרבה. ובודאי למרות טרדותיו בהאמור משתתף בחלוקת הש"ס
ובפרט ע"פ המבואר במ"א, שכל המשתתפים הרי זה כאילו כל אחד מהם
גומר כל הש"ס במשך השנה.

תקוטי שניצל ימי הפסח בכלל ובפרט לעבודתו בקדש האמורה ומתכוון
ומשתתף גם בעבודת הכינוסים, והשי"ת יזכהו לבשר טוב גם בזה.

בברכה לבריאות הנכונה ולבשו"ט בכל האמור.

ה'תיז

ש"ס בביתו: אע"פ שאינו לומד בו.
ע"פ המבואר: ראה לעיל ח"ד אגרת ה"כ, ובהנמך בהערות שם.

ה'תיח

ב"ה, ב' אייר, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ בעל מדות מו"ה דוד שי הלוי

שלום וברכה!

מקבל הנני ידיעות ממצב בריאותו, ותקותי שנראית הטבה היום לגבי
אתמול ותה"י גם הטבה מחר לגבי היום וכו', שהרי ציווי הקב"ה מעלין
בקדש, וגוף הישראלי קדוש הוא, וידועים גם כן דברי רבנו הזקן בספר תניא
קדישא פרק מ"ט ובנו בחרת מכל עם ולשון הוא הגוף החומרי.

ובפרט שנמצאים אנו בימים שבין פסח לעצרת זמן מסוגל לרפואת הגוף
ובריאות כמבואר בספרים.

בברכת שבתא טבא ואשר במהרה נזכה כולנו לקיום היעוד כהפטרות
פרשת שבוע זו, והכהנים הלויים וגוי שפירש האריז"ל, אשר בגאולה העתידה
במהרה בימינו ממש ולעתיד לבוא, יטלו הלויים עבודת ומעלת הכהנים באופן
שהכהנים יהיו לויים והלויים יהיו כהנים (עיין לקו"ת להאריז"ל יחזקאל
ובכ"מ), ובברכה לרפי ולבשו"ט.

ה'תיט

ב"ה, ב' אייר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון כ"ז ניסן מיט דאס בייגעלייגטע, אויף
וועלכעס א רעסיט איז איינגעשלאסען דא.

בעת רצון וועט מען מזכיר זיין די אלע וועגען וועלכע איר שרייבט אויף

ה'תיח

נדפסה בלקו"ש ח"ב ע' 215 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה דוד: שטאקהאמער, ברוקלין. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"א פה. קמא.

קא

אדמו"ר שליט"א

דעם ציון הקי' פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, יעדערן צו דעם וואס ער נויטיגט זיך.

וואס איר שרייבט, אז אין דעם ענין פון באוועגען צו אפהיטען טהרת המשפחה, קען מען ניט קריגען ווער עס זאל דאס וועלען אננעמען, איז חס ושלום צו זאגען דאס אויף אידען, און ווי עס זעהט אויס האט איר ניט באגריפען ריכטיג וואס איך האב אייך געשריבען, מיינענדיק אז דאס איז א טובה נאר פאר יענעם צו וועמען איר רעט, אבער אין אייער פאל און אין דער באציהונג פון אייערע קינדער צו אייך, איז דאס איינע פון די סגולות, אז דורכן איינווירקען טהרת המשפחה אויף אנדערע, וועט קומען א בעסערונג אין דער באציהונג פון אייערע קינדער צו אייך. און דעריבער דארפמען טאן אין דעם, ווי מען טוט א זאך וואס רירט אן זיך אליין. און איך האף אז עס פאדערט זיך ניט מערער ערקלערונג אין דעם.

בברכה צו גוטע בשורות ומנוחת הנפש.

ה'תכ

ב"ה, ב' אייר, תשי"ז
ברוקלין.

האברך יהושפט שי

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו ממוצש"ק בו כותב פרטי הנסיעות שלהם והביקורים בסביבות ירושת"ו במשך ימי חג הפסח ושלפניהם ושלאחריהם, ובודאי נעשה הדבר באופן מסודר ומרוכז, שהרי נמצאים אנו באחרית הימים של הגלות ולכן כל רגע יקר ביותר וכל כח פעיל וכל הזדמנות צריכים לנצלה ככל האפשרי, שלכן הכפלת השתדלות ואי ניצול הזדמנות כדי צרכם, יש להשמר מזה ככל האפשרי (אף שכמובן טובה הכפלה מאשר חסרון).

מהנכון אשר עכ"פ ראשי פרקים מהנאומים הנ"ל ירשמו בכתב וידונו עליהם באסיפת כל הנוסעים והמבקרים שהרי תשועה ברוב יועץ אם צריכים

ה'תכ

האברך יהושפט: אלפרט, ירושלים.

הדברים שיפור מילוי ותיקון, ואלו המתאימים בתכלית, יביאום לידיעת כל הנוסעים בכדי שגם הם ישתמשו בהם במקום המתאים.

במ"ש שבאיזה מקומות ביקרו מבלי הודעה מקודם אודות זה,

הנה אף שבאם אי אפשר אחרת או במקום תנאים מיוחדים יש לעשות כהנ"ל, הרי בכלל אין זה עבודה מסודרת, ויכול זה לגרום ג"כ אי נעימות וקישוי בההשפעה על המקום, בגלל אי ההודעה, וק"ל.

במ"ש אודות לימוד דא"ח שם או חזרת מאמר וכיו"ב, גם שאלה זו צריך להעלות באסיפת הנוסעים והמבקרים ובהשתתפות צעירי אגו"ח וגם זקני אנ"ש, כיון ששאלה עיקרית היא, וצריכה דיון בכבוד ראש המתאים. בברכה לבשו"ט.

ה'תכא

ב"ה, ב' אייר, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ה מרדכי שי

שלום וברכה!

בשמחה האב איך באקומען אייער בריף פון 25/4 און בפרט אז איך האב זיך שוין געזארגט פאר דעם לאנגען איבעררייס, האטש איך באקום גרוסן פון אייך בתוך כללות אנ"ש, אבער זעלבסט פארשטענדליך אז עס איז ניט גלייך א ידיעה פון דער ערשטער קוועלע צו א ידיעה פון א כלי שני.

בשמחה האב איך געלייענט אייער שרייבען וועגען דעם קומענדען דינער בענעפיט פון דער ישיבה אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש במעלבורן, און אז איר טוט ווי געהעריג אין די הכנות צו דעם, און די וויכטיקייט פון דעם, איז זיכער איבעריג צו מאריך זיין לדכוותי און אין איינקלאנג מיט דער וויכטיקייט פון דעם, איז יעדע השתדלות ויגיעה און ענערגיע וואס דאס

ה'תכא

מו"ה מרדכי: ריטש, מלבורן. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ג ד'תקסד, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ה'תקלח.

פאדערט איז אלץ כדאי, וויילע דאס איז א תועלת הרבים, און השי"ת גיט ברכה והצלחה וויילע דער זכות הרבים מסייעתם.

איך האב איבערגעגעבן אייער בקשה, וועגען מאטעריאל פארן דינער, אויב עס איז דא פראן, צו איבערשיקען אייך, און בלי נדר וועל איך אויך אין דער פאסענדער צייט שיקען מיין ברכה צו די אלע וועלכע טוען אין דעם אין די צוגרייטונגען און צו אלע באטייליגטע אין דינער און השי"ת זאל העלפען אז תמיד כל הימים זאלט איר קענען אנזאגען גוטע בשורות אויך אין אייערע ענינים הפרטים, געזונט פרנסה און אידישן נחת מיו"ח ש"י צוזאמען מיט אייער פרוי תחי'.

בברכה לבשו"ט ובנוסח כ"ק מו"ח אדמו"ר צו א געזונטען זומער.

ה'תכב

ב"ה, ב' אייר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מלפני חג הפסח, בודאי ישתדל בקיום משאלות לבבו לטובה להוספה בקביעות עתים שלו בתורת החסידות היא פנימיות התורה מאור שבתורה, שבאם הכרח השעה הוא זה בכאו"א עאכו"כ ליו"ח רבותנו נשיאינו הק' משפחת בית הרב, ומובן שגם בענין הפצת המעינות בכל מקום שידו מגעת, חובתו בזה גדולה פי כמה מאשר חובתם של שאר אנ"ש, וק"ל. וכיון שעליו החובה והזכות בזה, בודאי שניתנו לו הכחות למלאות חובתו המיוחדת.

בשאלתו אודות הסתדרותו בעתיד, אם במשק . . . ומ"ש שהסדרות כזו סותרת אפשרית דלימוד התורה, מובן שאין כן הענין, כיון שגם חקלאים ובעלי משק נתחייבו בלימוד התורה, ואין הקב"ה בא בטרוניא וכו' ובפרט שרואים במוחש כמה בעלי משק וחקלאים עוסקים בתורה ומצליחים. ונוסף על כל שאר הטעמים, דוקא בתקופתנו דרוש להרבות מספר לומדי תורה העוסקים במקצועות אלו, כדי לשרש הדיעה הכוזבת שהרוצים לעסוק במשק

ה'תכב

נרפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 517 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

וכו' פטורים עי"ז מכמה עניני התורה והמצוה, ומובן שדוגמא חיי' בזה מועילה יותר מכמה דברי תעמולה והתעוררות, וזכות הרבים מסייעת את העוסק בזה. וכנ"ל זהו נוסף על שארי טעמים ובהם גם אלו שכותבם הוא במכתבין

אפשר שיאמר שהנסיון שלו – תי"ת וגם להמשיך בהמשך יותר מדי קשה הוא, אבל כבר ידוע פתגם רבותינו נשיאינו הקי' שכמו שמחויב האדם לדעת מדת החסרונות שלו כן מחויב הוא שלא להפחית המעלות שלו, כי גם זה נוגע לעבודת השם כדרוש, וההפחתה במעלות עצמו, כ"פ הוא מתחבולות היצה"ר למנוע את האדם ממילוי תפקידו שנברא לשמש את קונו, וק"ל.

בברכה.

ה'תכג

ב"ה, ב' אייר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מעש"ק, תי"ח על הבשו"ט מהטבת מצב בריאות בתו תח"י ויה"ר שתהיי' זו התחלה טובה לבשו"ט בענין זה ובשאר הענינים ובפרט ע"פ מרז"ל הידוע, שכל שמטיבין לו הי"ז לאורך ימים (ב"ב יב, ב).

במ"ש אשר זקוק הי' להרבות סיוע והשתדלות בהנוגע שפלוני יקבע לימוד בתורת החסידות, וכותב גם הטעמים, ואחד מהם שיי"א שדי לו להקב"ה בעולמו ר"ן איש וכו' ולא איכפת להם וכו'.

ולפלא שפיהם הכשילים בהזכרת דוקא מספר זה, וק"ל. ומובן ופשוט שטענה זו היא היפך יסודי תורתנו תורת חסד ובפרט בתקופתנו זו ע"פ המבואר ברז"ל בכ"מ על הכתוב כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, שגאולה העתידה ועניני' הם בדוגמת ימי צאתך מארץ מצרים ועניניהם, וזהו

פתגם: ראה גם לעיל אגרת ה'שנה, ובהנסמן בהערות שם.

ה'תכג

שפלוני: שמנגד לשיטת חב"ד לקרב רחוקים והוא סובר שדי לו להקב"ה כו'.
מספר זה דוקא: ראה קרח טז, ב.

קה

אדמו"ר שליט"א

גם בהודעת רז"ל בהנוגע לימים ההם אשר עדי"ז הוא בזמן הזה (מכילתא יתרו, ודברים רבה פרשה ז, ח) אילו היו ישראל חסרים אפילו אדם אחד, לא היתה השכינה נגלית עליהם, והרי הגילוי דמתן תורה נפלא הי' גם בדרגת משה רבנו, ואדם אחד מישראל אין בעל המאמר מחלק בזה וגם אנשי שבט דן בכללם וד"ל. ובכלל אכזריות כהנ"ל והבדלת ר"ן איש מתוך ששים רבוא מישראל, מכריחה לתהות על קנקנו של האומר דברים אלו.

ויהי רצון אשר בחדס וברחמים יערה עליהם רוח ממרום וישונו בעוד מועד מדברים המפרידים בין בני ישראל לאבינו שבשמים ואין להאריך בדבר המבהיל, ולפלא שבא בדברים עם אנשים כאלה ועאכו"כ שמושלת השקו"ט עמהם. ותקוטי שעכ"פ לא לבד שלא יחלישו את המרץ שלו בהפצת המעינות דא"ח אלא שעוד יוסיף אומץ בזה, וידועים דברי האריז"ל תלמידו הרח"ו וכו' מיוסדים על אדני פז, שעכ"כ לימוד פנימיות התורה מעכב הגאולה ר"ל מאריך הגלות המר של השכינה ובנ"י וכו' וכו' יעוין דברים מבהילים אשר תסמר שערת ראש, בהקדמת הרח"ו לשער ההקדמות, ומי יבוא אחרי המלך.

כבקשתו אזכיר את כל אלו שכותב אודותם על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ה'תכד

ב"ה, ד' אייר, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה שמואל יוסף שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מלפני חג הפסח שארך דרך הילוכו, בו כותב אודות תוצאות פעולותיו וכו'.

ה'תכד

מו"ה שמואל יוסף: פינדריק, נתניה. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ד ד'תשנ"ד, ובהנסמן בהערות שם.

ולפלא השקו"ט בזה, לאחר הודעת רבותינו נשיאינו הק' חזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם, ואף שמוכן שהתוצאות יכולות להיות גוטע, נאך בעסערע, און גאר גוטע, בכל אופן הרי אין מקום לאכזבה ונפילת רוח אפילו אם הן ניט מער ווי גוטע און ניט נאך בעסערע, ופשיטא שאין מקום לשקו"ט לעסוק בפעולות או ח"ו להפסיק.

בשאלתו באם יכביד על פב"פ בעניני מצות, או שאפשר שע"ז וועט ער זיך גאר אפשרעקען, ובפרט שהמדובר בהנוגע לא לכשרות אלא להוספה על סתם כשר.

מובן שאין לקבוע בזה מסמרות, כי תלוי הדבר בתכונת נפש האיש הנדרש על זה. וקצת לימוד בזה מפסק הדין באיזה ענינים אומרים מוטב שיהי' שוגגים ובאיזה לא, ומקצה השני הוכיח תוכיח גוי' אפילו מאה פעמים ועד לכדי נזיפה וכו' כהוראות רז"ל הידועות.

כבקשתו אזכירו וכן את מר חיים מנוש שליט"א, על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע להמצטרך להם בכלל ולהכנה לחג השבועות ולקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ובפרט שהרי נמצאים אנו בימי הספירה, שמיום ליום מתוסף אור, שלכן נוסח הספירה, היום שני ימים ולא יום שני שלכאורה כהאחרון צריך להאמר, משום שאור הנמשך ביום ראשון לא נסתלק אלא שישנו גם ביום השני, ויום שני מוסיף עליו וכן עד לגמר הספירה הולך ומתוסף אור, עד כי נשמע ושומעים הקול יוצא מדי רוחות מעלה ומטה, אנכי ד' אלקיך גוי'.

בברכה לבשו"ט.

ה'תכה

ב"ה, די אייר, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה רא"ש שי

שלום וברכה!

נאך א איבעררייסיג, בין איך געווען צופרידען צו באקומען אייער בריף פון נאך פסח, און בין בפרט צופרידען צו לייענען אין עם אז איר האט זיך באטייליגט אין דעם כינוס אין כפר חב"ד און האט געהאט א ענג רוחני. און השי"ת זאל העלפען אז אויך אין דעם כנוס זאל מקוים ווערען די כוונה פון יעדער כינוס און התועדות, די השפעה אין אלץ מערערע און אויסברייטערטע קרייזען בריינגען צו זיי די מעינות פון תורת החסידות הדרכותי ומנהגיי און אין א אופן אז די הערער און די באטייליגטע זאלען ווערען טופח על מנת להטפיה אויף די אלע מיט וועמען זיי קומען אין בארירונג, ואין ל"ף דבר העומד בפני הרצון.

און בפרט געפינענדיג זיך אין די טעג פון ספירה, וואס פון טאג צו טאג קומט צו מער ליכטיקייט און אזא ליכטיקייט וועלכעס איז פארבונדען מיט קבלת התורה בשמחה ובפנימיות, וואס דאס איז דאך די ערקלערונג וואס אין דעם נוסח הספירה זאגט מען שני ימים לעומר און ניט יום שני, ווייל דער נעכטיקער אור איז ניט אפגעטראטען ער איז אויך היינט פראן מיט א צוגאב פון היינטיקען אור הספירה, און אזוי קומט צו פון טאג צו טאג ביז מען דערהערט דעם גיטליכען רוף, אנכי ה' אלקיך פון די רוחות מלמעלה ולמטה, ווי דערציילט אין מדרש.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ה'תכה

נדפסה בלקו"ש ח"ז ע' 283 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
רא"ש: ר"א שקלובסקי, פתח תקוה. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ד ה'פג, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ה'תרצו.

ה'תכו

ב"ה, ד' אייר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ו ניסן, ת"ח על הבשוי"ט מהתארגנות הועד לטובת עניני הישיבה וכן מההתחלות ההכנות לדינער השנתי . . . ובקשר עם זה ושאלתו במכתבו הקודם בענין הניגונים, משתדלים כאן שלא לנגן כלל הניגונים שיכולים להביא חילוקי דיעות וסכסוכים, ואם נגון אחד גורם ומשך אחרים המביאים לחילוקי דיעות, הרי גם אותו אין מנגנים. ובהסברה שאין תכלית הדינער וכיו"ב לקחת חלק במחלוקת זו לאיזה צד שיהי' ורק מטרה אחת בו (בהדינער) לבסס מצב מוסד המביא תועלת לכל החוגים, שבמילא כל החוגים מחוייבים לסייע בידו ולהחזיקו, ואין לרחק את מי שהוא מהמשתתפים בחיזוק המוסד.

מובן ופשוט שהטוב ביותר להשתמט מהעמדת שאלה זו על סדר היום בכלל (לדחות הדיון עד"ז מפעם לפעם וכו') כי אפילו מענה הנ"ל לא הכל מקבלים אותו לאמיתתו, מפני שהרצון מטעה שכלם, וק"ל.

בברכת הצלחה מופלגה בעבודתו בקדש ולבשוי"ט.

ה'תכו

הניגונים: ראה גם לעיל ח"ב אגרת ד"ג.

קט

אדמו"ר שליט"א

ה'תכז

ב"ה, ד' אייר, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח איינא נויינ עוסק בצ"צ
הרב מו"ה אברהם יצחק ש"י

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, בו כותב אודות שילוח שני הספרים שהו"ל ושז"ע
נתקבלו.

ת"ח על שימת לבבו בשילוחם, ובטח ינהג במנהג טוב זה גם להבא.
וכבקשתו יושלח לו מהוצאות קה"ת. חלק השני מזכרונות כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע, לעי"ע לא הו"ל.
את האברך מנחם ש"י הלוי הילביטש, שלום. ובטח גם בעצמו יכתוב לך
ש"י.

ואנצל הזדמנות זו להביע יישר כח על הו"ל תולדות נשיאי תורת
החסידות, אשר ביחוד תקופתנו זו זקוקה לספרים כאלו, כי מפני בלבול
הדיעות ורוחות הזדונים שאינם מונעים את עצמם גם מזיוף האמת, מוכרח
להדגיש עוד הפעם ועוד הפעם הפשוט ומפורסם עד לדורנו זה, מי הם גדולי
ישראל ונשיאיו, אשר לאורם הולך עם בני ישראל בכל עניניו וקיים עד היום
הזה, למרות כל הנחשולים וגלים שעברו עליו.

וכבר מלתי אמורה במ"א בכוונת הודעת חז"ל בהנוגע לדרא דעקבתא
דמשיחא, אין לך יום שאין קללתו מרובה וכו', אשר פשיטא שחז"ל אוהבי
ישראל, לא היתה כוונתם ח"ו להטיל אימה ופחד ללא תועלת, ומטרת
ההודעה כפולה,

א) כאשר יבוא ימים דחשך כפול ומכופל עד שיהי המצב כהנ"ל שאין לך
יום וכו', בכל זה לא יפול לב איש הישראלי עליו, כי ידוע ידע שזהו חבלי
דעקבתא דמשיחא וכו'.

ה'תכז

מו"ה אברהם יצחק: ברומברג, ירושלים.
וכבר מלתי אמורה: ראה לעיל אגרת ה'שצה. לקמן ה'תנו. ה'תעט.

(ב) כשמתוסף בהלעו"ז, מובן ופשוט שמוכרחת הוספה בצד הקדושה והברכה, ומופרכת הסברא והטענה, דיו במעמד ומצב הטוב שבצד הקדושה, בו עמדו היום בקר ואתמול ושלשום, כיון שנתוסף בהלעו"ז, ואי אפשר לעמוד במלחמה כי אם ע"י הוספה בצד הטוב.

שזהו ג"כ הביאור דהתופעה שמדור לדור נתוסף בגילוי תוה"ק, וכמרו"ל כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש ניתן למשה מסיני, דנתגלה דור אחר דור נוסף על התורה אשר עד אז, אף שלכאורה אכשור דרא בתמי.

ובזה גם שלילת הטענה הידועה, באם מוכרח כ"כ לימוד החסידות, בכדי שתהי' התורה והמצוה כדבעי וגם באור וחיות, מדוע לא נתגלתה במילואה בדורות שעברו.

והיא ע"ד שאלה הידועה בכמה מעניני תורה ומצות, שאין רוצים להודות בהוראות האחרונים, ונוסף עליהם כאלה שאין רוצים להודות גם בהוראות הראשונים וכו' ומטענה האמורה.

והתירוץ הכללי בכל זה, שהקב"ה מקדים רפואה למכה, אבל בכל זה ההקדמה היא סמוכה לזמן המכה ח"ו, וכדמוכח מענין ומהראיות המובאות להודעת חז"ל זו.

ע"פ הנ"ל בתפקיד ספרי דברי ימי גדולי ישראל האמיתים, בהם ג"כ מטרה כפולה, לא רק עשה טוב, הודעת האמת, אלא גם סור מרע, ז. א. שלילת הרצון לקרות ספרי זיוף דברי חיי עם ישראל.

אשר המטרה השני' דורשת שגם ענינים שלכאורה טפלים הם בערך לעיקר, יוכלו בספרי תולדות גדולי ישראל, כיון שהורגלו גם בענינים טפלים לפ"ע אלו, וחסרונן ימעט חוג הקוראים והמתענינים, או ימעט בסמכות הספר בעיני חלק מהקוראים. וכוונתי בענינים אלו הוא, לתמונות, פקסימילי מכתבי יד, לוח תאריכים החשובים בחיי פלוני, בכדי שלא יוכרחו לחפשם בין פרקי הספר ועוד ועוד, ואשר בכמה מספריו חסרים איזה מפרטים אלו, ובכמה מספריו חסרים כולם. ואם תקובל הערתי זו, בטח ימלא בספרים הבאים, וכדאי המילוי גם בהנוגע לאלה שכבר הו"ל — בהוצאה שניי, או עיי' הדפסת חוברת מיוחדת כוללת ראשי פרקים מחיי כל אלו שהדפיס את הביאוגראפיה שלהם, אשר בלא"ה תועלת חשובה בהדפסת חוברת כזו.

בכבוד ובברכה.

נ.ב.

תקותי חזקה שכמאמר המשנה הידוע, עינו טובה בשל אחרים וגם בשל

קיא

אדמו"ר שליט"א

עצמו ויש לו קביעות עתים בכל יום בלימוד תורת החסידות, והרי כבר נאמר ומבשרך לא תתעלם.

דא"ג בספרו היהודי הטוב מגוסטינין, עמוד פז, מביא הפתגם שלו על הפסוק מי ימלל גבורות ה' וגו' – אבל באחד מספרי כ"י תורת חסידות חב"ד, שכנראה נכתב ע"י אחד החסידים עוד בחיי רבנו הזקן (בעל התניא והשו"ע) מובא זה בשם הבעש"ט ותיקון בגוף הפתגם, שצ"ל ימלל מלשון מוללין מלילות שפירושו שבירה. ואף ששבעים פנים לתורה, כנראה שבנדון דידן רק כך צ"ל (ולא כמועתק בס' לשון מילה חתך וקריעה), כיון שהפירוש דמוללין מלילות מיוסד ע"פ פתגם הזהר המובא בכ"מ בחסידות (ראה זח"א רמט, א. זח"ב פג, א. ביאורי הזהר – לאדמו"ר האמצעי – ויחי שם. פי' התהלים – לאדמו"ר הצ"צ – קו, ב).

ה'תכח

ב"ה, ו' אייר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מר"ח אייר עם המצורף בו.

לויט אייער בקשה וועט מען מזכיר זיין אויף דעם ציון הקי' פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מרת . . . שתליט"א לרפואה קרובה ולזחוי"ק.

און זיכער וועט איר געפינען די פאסענדע ווערטער צו ערקלערען איר און אויך איר מאן ש"י די דורכאויס נויטיקייט, מצד דער זאך אליין, צו אפהיטען די חוקי ודיני טהרת המשפחה לויט די אנווייזונגען פון תורתנו הקי' אלע מצות התורה, און ספעציעל אין דער לאגע וועלכע זי געפינט זיך, איז פראן אין דעם אויך א סגולה נוספת, צו דעם וואס זי באדארף אין דעם מאמענט.

געוויס איז איבעריג צו געבען אייך אותיות ווי צו ערקלערען דאס זיי, נאך דעם ווי עס איז וועגען דעם פיל ערקלערט געווארען אין פילע ערטער.

באחד מספרי כ"י: נדפס בס' מאמרי אדה"ז כתובים ח"א ע' צה.

איך וויל אבער צוגעבען נאר א נקודה, חאטש עס איז א מפורש'ר פסוק, האדס יראה לעינים, און דעריבער אויב עס איז א ספק בא זיך אליין וועגען די ווירקונג פון די רייד, איז דאס פון די זאכען וואס נאר הקב"ה אליין ווייס גענוי, וויילע ער איז דאך דער וואס, הרואה ללבב, און געוויס ווייסט איר דעם מאמר רז"ל אז אפילו ווען אני ישנה בגלותא, גלות חיצוני אדער אפילו גלות פנימי, איז אויך דענסטמאל, לבי ער להקב"ה לתורתו ולמצותיו, מען דארף געפינען די פאסענדע ווערטער און זאגען זיי הארציג ודברים היוצאין מן הלב כו'. און וויבאלד דאס איז געזאגט געווארען אויף אלע אידען, איז דאך דאס, רוב וחזקה וכו'.

בברכה לבשו"ט.

ה'תכט

ב"ה, ו' אייר, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג ווי"ח אי"א עוסק בצ"צ
רב פעלים מו"ה מנחם שי

שלום וברכה!

. . . תי"ח על מסרו הפ"ש מכאן לאני"ש אשר בירושלים עיה"ק ת"ו וכבר אמרתי ע"ד הצחות, שמ"ע בתורה לדבקה בדרכיו, מה הוא רחום אף אתה רחום וכו', ויש ללמוד מזה גם ענין, שכמו שדבורו של הקב"ה עושה מעשה צריך האדם להשתדל שדבוריו הוא גם הם יעשו מעשה, ותלוי הדבר באדם המדבר, הנקרא אדם ע"ש אדמה לעליון (שלי"ה חלק תושב"כ פרשת וישב וכו' שא ע"ב) והוא ע"י שיהיו דברים יוצאים מן הלב שאז נכנסים אל לב השומע כמארז"ל הידוע ובהנהגה ע"פ מרז"ל (ברכות ה, ב) — לא רק שיכנסו אלא גם שישמעו להם.

המחכה לבשו"ט בכל האמור.

ה'תכט

מו"ה מנחם שי: פרוש, ירושלים.

קיג

אדמו"ר שליט"א

ה'תל

ב"ה, ו' אייר, תשי"ז

ברוקלין.

ברכה ושלום!

אין ענטפער אויף דיין בריף פון ראש חדש אייר, אין וועלכען דו שרייבסט וועגען דער פלוצלונדיקער ענדערונג אין דער באציהונג פון דעם באטרעפענדען צו דיר, נאך דעם ווי מען קען זיך און מ'האט זיך באגעגענט מערערע מאל, און וואונדערט זיך אויף דער סיבה אין דעם.

אזוי ווי אין אלע איינגעלעגענהייטען פון אידען, איז די אמת'ע סיבה, א תורה'דיקע און א פנימיות'דיקע, ד.ה. אז די אויפפירונג איז ניט געווען אין איינקלאנג צו די אנווייזונגען פון תורתנו הקדושה, און אזוי ווי דאס איז דאך נוגע לפועל, מוז מען זאגען די זאך ווי זי איז, בכדי מען זאל וויסען וואס צו פארריכטען, אז דאס איז געווען ליידער פארקערט פון די תורה אנווייזונגען און ליידער ניט תמיד צניעות.

עס איז שווער צו שרייבען אזעלכע רייד, און בפרט אז מען דארף דאך יעדערען דן זיין לכף זכות. אבער ווי געזאגט אויבען, אן דעם היינט אפ אזא וויכטיקער ענין, איז דאך ניט נוצבאר, ניט צו זאגען די זאך ווי זי איז, און דאס ווערט נאך קלערער, פון דער אויסגאנג פון דער זאך, א ריחוק (דערווייטערונג) קומט דורך קירוב האסור (פארבאטענער נאהענקייט).

ווי אויבען געזאגט, איז די כוונה פון דעם שרייבען, ניט צו ווייטאן ח"ו און מאכען שווער וועמען עס איז, נאר אום צו ערוועקען אויף דעם תיקון (דאס גוט מאכען) פון דער זאך, וואס דאס איז דאך דער כללות ענין פון תשובה, וואס עס העלפט אויף אלץ, אויב דאס איז נאר מיט אמת און פאלקאם, און אויף הקדוש ב"ה איז געזאגט, ה' יראה ללבב, און אז ער — ברוך הוא — זעהט אז עס איז פראן א חרטה גמורה על העבר וקבלה טובה על להבא (א ווידערווילען אויף דאס פארגאנגענע און א גוטער באשלוס אויף דער צוקונפט) ווי עס איז נויטיג, גיט דענסטמאל השם יתברך הצלחה אין די ענינים.

און נאך דעם פעסטען באשלוס אין דאס אויבען געזאגטע, דארפמען אויסגעפינען פון דער זייט (ד.ה. ניט דירעקט) אפשר איז אויך געווען א אויסערליכע סיבה וועלכעס האט פאראורזאכט דעם אויבענדערמאנטען

קיד

אגרות קודש (ה'תל)

ענדערונג אין באציהונג, און זעהען וואס מען קען טאן אין דעם, און אפשר
וועט מען גארניט דארפן אויך אנקומען צו דעם.

אזוי, ווי לויט דיין שרייבען, האסטו דו געלערענט אין בית יעקב, רעכין
איך אז עס זיינען דא ברכות ותפלות וועלכע דו זאגסט אויפשטייענדיג פון
שלאף, וואלט געווען א גלייכע זאך אז אין די וואכען טעג, זאלסטו דו פאר די
תפילות וואס דו וועסט זאגען, געבען א פאר סענט אויף צדקה.

בברכה.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תלא

ב"ה, ו' אייר, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה מאיר שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו [מ]יום הולדת כ"ק אדמו"ר מהר"ש זצוקללה"ה נבג"מ
זי"ע.

בעת רצון יזכירו את מרת . . . שתליט"א על הציון הקי של כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

ובטח נמצאת בטפול רופא מומחה, וצריך להתעניין אם משתמשים
בסממני רפואה ואופני טפול שנתחדשו בכגון דא בזמן האחרון ומצליחים
בהם הרופאים בארצות"ב, ובטח ידועות גם להרופאים שבמדינתם.

ומהנכון בהזדמנות זו שיבדקו את התפילין של הבעל שי וכן את
המזוזות בדירתם, ושזוגתו תפריש לצדקה קודם הדלקת הנרות בכל ערב
שבת וערב יום טוב.

ה'תלא

מורה חא"ר: גורקאוו, לונדון. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ג ד'תקפא, ובהנסמן בהערות
שם.

וכיון שכל דבר הוא בהשגחה פרטית, ובעלה של הנ"ל בקשו שיכתוב אלי, אף, שלא רופא ולא בן רופא אנכי, בודאי הכוונה בזה שיוסיף הנ"ל ע"י פנייתו לכאן בעניני חסידות חב"ד, ואם על כל חוקי התורה נאמר גדול תלמוד שמביא לידי מעשה, מכש"כ בהנוגע לתורת החסידות שמדגישה את ההכרח של בכך מכל ענין שבה, שבנדון דידן, ז.א. לא לבד שיוסיף בשיעורי לימוד תורת החסידות אלא גם הוספה בהליכה בהדרכותי ומנהגי. ובטח ימצא אותיות המתאימות להסביר את כל הנ"ל ויבשר טוב בכל האמור.

בברכה לבשו"ט.

ה'תלב

ב"ה, ז' אייר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו — בלי הוראת זמן הכתיבה — בו שואל בהנוגע לראיות נוספות בהנוגע למסורת אבות וכו' וכיו"ב.

ותמיד הנני מתפלא על שאלה כזו הבאה ע"פ רוב מאלו שעסקו פעם בלימוד חכמות חיצוניות, ובפרט כמו פיזיקה וכו' ואומרים אשר הראיות שבחכמות אלו חזקות ומדויקות הן, משא"כ בהנוגע לכמה עניני קדושה, שאינם תלויים אלא באמונה וכו', ופליאתי היא שאין יודעים המצב שהוא **בהיפך בתכלית**, זאת אומרת שהענינים שבחכמות האמורות והמסקנות שלהם, הראיות אליהם הם חלושות שלא בערך להראיות שישנן המכריחות קיום תורתנו הק' ומצותי, ואין ח"ו כוונתי לומר שקיום התומ"צ יש לתלותו בקבלת ראיות על זה שלא זו דרכי כלל וכלל, וכידוע שהקדימו נעשה לנשמע ודוקא ע"י קבלו התורה (וכסוגיא דמס' שבת פ"ח ע"א וסיומה ע"פ הכתוב תומת ישרים תנחם וגו') ולא באתי רק להדגיש עד כמה אין יסוד לטענות האמורות, ואינן באות אלא מצד היצה"ר, וכ"כ גדול חשך הגלות, והעיקר תחבולות היצר הרע, עד שפועל בכ"כ בני אדם רוח שטות וכלשון רז"ל

ה'תלב

נרפסה בלקו"ש חי"א ע' 256 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
והראיות אליהם הם חלושות: ראה גם לעיל אגרת הישעח, ובהנסמן בהערות שם.

הידוע, שטות גם היפך השכל הבריא. וראיות גם מנקודת מבט החכמות והמדעים האמורים על הכרח קיום התורה והמצוה הוא ע"פ המבואר בכוזרי ומועתק גם בחוברת המל"ח המוסגרת בזה.

מובן שיש מקשים שכיון שהראי' חזקה היא בתכלית, מפני מה כמה אנשים ישנם שאינם עוסקים בתומ"צ, משא"כ בהנוגע למסקנות החכמות חיצונית שהראיות שלהן חלושות יותר, ובכ"ז רובא דרובא מקיימים אותן.

והתירוץ ג"כ פשוט, והוא, שתכונת האדם הוא בעוה"ר, שבאם העונש והשכר באים לאחר זמן ועאכו"כ אם באים לאחר זמן ארוך בערך חיי האדם עלי אדמות, אין זה מספיק להתעכב ולהמנע ממילוי התאוה ורצון הנפש והגוף, ואין זה מספיק לתת לו די אומץ רוח להתנהג באופן שונה ממה שמתנהגים סביבו, ובפרט אם מלעיגים עליו וכשבא יצרו הטוב ומסבירו, שאחריתה של הנהגה כזו מרה כלענה וכדרז"ל על כתוב זה ברובא דרובא לא תמיד מצליח הוא לפעול שלא יבוש מפני המלעיגים וכ'.

ומה נפלא שנקודה זו דתוקף הרצון שלא יבוש מפני המלעיגים, היא התחלת כל ד' חלקי השו"ע שמוכן מזה עד כמה נוגע הענין בקיום כל דיני תורתנו תורת חיים. ויהי רצון שיוחקק במוחו אשר מה שנאמר, הן עם לבדד ישכון, זהו ענינו של כאו"א מבני ישראל, אשר תמיד היו המעט מכל העמים, ותמיד היו מצוינים אפילו בגלות היותר קשה בכל עניניהם, ורק ע"י הנהגה כזו נצבים הם וקיימים עד לימינו אלה ובקרוב יזכו לגאולה השלימה והאמיתית.

בודאי יודע ושומר שלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בחומש תהלים ותניא הידועים, ועכ"פ ישמור עליהם מכאן ולהבא.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

נ.ב.

במ"ש ושואל להנהגה בלחם הנלקח ממחלל שבת, כמה פרטים בזה וישאל לרב מורה הוראה במקומו לאחר שיפ"ט הפרטים בזה.

ה'תלג

ב"ה, ז' אייר, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
הרב מו"ה אלתר מאיר שי

שלום וברכה!

... במ"ש כת"ר בסיום מכתבו, שלפי שלא מצא המקור לטהרת
המאכלים במצרים הביא את השיגרה.

תמיהני עליו, שהרי מובן, שדוקא כשמוצאים נוסחא אי מצוי כלל –
בטח יש לזה מקור בטוח, כיון שהחשש קרוב שחידושה תעורר תמהון ושאלה.

ומה שעומד הנני על פרט זה, מובן, לאחר ההקדמה, שבכלל אותם
המחפשים מקורים לנוסחאות בלתי רגילות, מסתפקים – רובם ככולם –
בציונם למקום פלוני בו נמצאת הגירסא בלתי שכיחא. ולדעתי זהו חלק
הטפל לפי ערך – לגבי העיקר הדורש ביאור. והוא, שהבאת נוסחא בלתי
שכיחא בודאי יש לה סיבה מיוחדת, שהענין בו עוסקים מתחזק ומסתייע
דוקא בנוסחא הבלתי שכיחא וידועה, משא"כ בנוסחא הרגיל. וברובא דרובא
זהו קשה לבאר יותר מאשר למצוא המקור. ועוד זאת שזהו מבהיר יותר את
הענין, ע"י ההודעה כמה דייק מחבר המאמר או כותב הספר, משא"כ בהנוגע
למקור – הרי לא בשופטני עסקינן, וכשמביאים מאמר רז"ל בודאי ראוהו
בספר וכו'.

מהנ"ל מובן ג"כ, שהרוצים להגיה נוסחא רגילה במקום נוסחא הבלתי
רגילה, אף שבמקרים נדירים אפשר להיות שהנוסחא בלתי רגילה היא שגת
המעתיק, אבל ברובא דרובא לא כן הדבר, וכיון שדייק בעל המאמר בנוסחא
בלתי רגילה, ההגהה אינה תיקון, כ"א להיפך.

וכן הוא בנדון דידן, שכיוונתי בדיוק להביא הנוסחא בו מוזכר ע"ד

ה'תלג

שלא מצא המקור: לאמור באגרת ה'שנו דלעיל: שהיו ישראל מצויינים שם בלבושם ומאכלם
ולשונם.
הביא את השיגרה: בהעזקה תוכן האגרת הג"ל בעתונים.

מאכלים, בקשר עם המאבק בזמן האחרון דוקא בענין זה, ושקבל צורות מצערות וגם מחפירות, וביותר דוקא באה"ק ת"ו, ואין להאריך בדבר המכאיב, וד"ל.

הארכתי בכל הנ"ל אף שאין צועקין על העבר והסיבה — שבאם ימצא כת"ר אופן לתקן הנ"ל לדעתי, כדאי הדבר ואפשר גם זו לטובה כיון שעל ידי התיקון תובלט הכוונה אפשר יותר.

בגוף הדבר המקור במדרש לנוסח הבלתי רגיל שהוא הוא גם כן המקור לנוסח השיגרתי שלא שינו לבושם ושפתם, מצוין בשולי הגליון.

ויהי רצון שבקרוב ממש נזכה לקיום היעוד הן עם לבדד ישכון, שההכנה והכלי לזה [וע"פ מאמר רבנו הזקן בתניא ריש פרק ל"ז, דתכלית השלימות הזה של ימות המשיח וכו' תלוי במעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות, מובן שפרט מסוים בשלימות — תלוי בפרט מעין זה בהעבודה, וכן ענין הבדידות דלע"ל תלוי ב]הבדידות במשך זמן הגלות ע"י שבניי מצוינים הם בכל עניניהם, ונזכה בתכ"י להמשיך בספירת העומר ענין הגעגועים לזה, לקיומו של יעוד זה, שהגעגועים מוסיפים אומץ חיות ואור בקיום כל הענינים המחשיים ומקרבים הדבר אליו מתגעגעים, גאולתנו האמיתית והשלימה.

בכבוד ובברכה לבשו"ט.

בהערות הר"ש בובער (פסיקתא דר"כ פ"י) דמאמר השגור דלא שנו את **לבושם (השיגרתי הנ"ל)** — אין זכר ממנו בשום מקום. וראה ג"כ אוצר דברי חכמים להרב היימן ד"ה בזכות. — אבל העיר המו"ל דהפסיקתא שם בשולי הגליון דבלקח טוב פ' תבוא (כו, ה) נמצא: מצוינים שם שהי' **מלבושם ומאכלם** ולשונם משונים מן המצרים. ולהעיר מיליש עה"פ הנ"ל הן עם לבדד ישכון. וראה ג"כ מילואים לתורה שלימה פ' שמות ע' רלט.

ה'תלד

ב"ה, ח' אייר, תשי"ז
ברוקלין.

מרת אסתר תחי

ברכה ושלוש!

במענה על מכתבה, בו כותבת ראשי פרקים מימי חיי ואשר עתה עובדת
כמזכירה במוסד . . .

ואף שאינה מפרטת תפקיד המזכירות במוסד זה, בלי ספק שגם תפקיד
זה נותן האפשרות להפיץ ולהחדיר ביותר וביותר רוח יהדות מסורתית
בחניכי המוסד, ובפרט שמנהל המוסד מעוניין בזה ועושה את התלוי בו בכיוון
זה, והוא ע"ד כל עניני עולמנו, אשר אף כי רבים הם, בכל זה מצטרפים
לכתות והכתות למינים והמינים לסוגים עד שסוף סוף כל המאמין באחדות
ובאל אחד, מאחד כל תופעות העולם לענין ונקודה אחת, היא אחדות
הבורא בכל פרט מפרטי הבריאה.

שעל דרך זה הוא גם בחיי האדם ופעולתו בחיים, אשר אף כי רבות הן
מצטרפות למינים והמינים לסוגים עד לנקודה האחרונה והפנימית של כל
הפעולות ושל כל משך חיי האדם בנוסח חכמנו ז"ל הידוע: אני נבראתי לשמש
את קוני, ז.א. מילוי רצון הבורא בכל ענין ופרט וכהוראת הכתוב, בכל דרכיך
דעהו, ואחריות נוספת לכל אלו היכולים להשפיע בחינוך הדור הצעיר כיון
שהשפעה זו יכולה לכוון את החניך והמושפע בכיוון הרצוי האמיתי לטובתו
או ח"ו להיפך, ע"פ הנהגתו של הבורא ב"ה אשר טוב וישר הוא, נותנים
מראש הכחות והאפשרויות למלא גם תפקיד הכי אחראי זה, ואין הדבר תלוי
אלא ברצון האדם.

פשוט אשר לא לדרשה באתי בשורותי האמורות, כי אם בקשר לזה
שמסיימת במכתבה אודות הדרכה והתנהגות ואשר יוסיף לה השייית אושר
וכו'.

להעירה ולעוררה, אשרי חלקה שנסתדרה באופן שיכולה לפעול

ה'תלד

מרת אסתר: שפר, הרצליה.

בהחזקת היהדות והפצתה, וזהו הדרך והצנור והכלי לקבלת ברכות השי"ת
בהמצטרך גם בענינים הפרטים שלה, של בעלה ושל כל המשפחה שלה שיחיו.

בטח יודעת ושומרת מנהג בנות ישראל מאז ומקדם, להפריש לצדקה
קודם הדלקת הנרות בכל ערב שבת וערב יום טוב.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

נ.ב.

מובן אשר כיון שגם בעלה ש"י עובד בשטח החינוך, גם אליו דברים
האמורים מכוונים, ויה"ר שאצליח שיפעלו פעולתם.

ה'תלה

בי"ה, ח' אייר, תשי"ז
ברוקלין.

הנהלת צעירי אגודת חב"ד
סניף ירושלים עיה"ק ת"ו
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם מכ"ט ניסן עם המצורף אליו ולפלא שאין
נזכר ע"ד הכנות לנצול יום ה'יג בעומר, הן בהנוגע לביקור בכפר מירון
והעיקר לפעולות על אתר בירושת"ו ככל האפשרי וכותב הנני ובעיקר, אף
שאמרו אל תהי יושב ושוקל מצותי של תורה כיון שמספר הנשארים
בירושת"ו רב יותר מאלה הנוסעים למירון, ובטח ימלאו במכתבם הבא.

בברכת הצלחה בעבודתם בקדש ולבשו"ט.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

קכא

אדמו"ר שליט"א

ה'תלו

בי"ה, ח' אייר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו שנתקבל זה עתה, וממהר הנני לענות עליו כיון שכותב
שבדעתו לעזוב בקרוב מדינתו עתה.

ולא נראית לי סברא זו כלל, כיון שחוננו השי"ת בכשרונות מיוחדים
בשדה החינוך הכשר, נמצא הוא במדינה שהמחסור בכחות בשטח זה מבהיל
הוא, וכנראה גם במוחש התוצאות האיומות ממחסור זה במצב היהדות
במדינה האמורה, שלכן ע"פ ציווי רז"ל הידוע עניי עירך קודמין, לדעתי עליו
האחריות והזכות לחפש ביגיעה הדרושה האפשריות במדינה בה נמצא עתה
לעבוד בענייני חינוך.

כיון שאינו כותב הטעם לשינוי העכשוי והתכנית שלו, שהוא היפך ממה
שהי' בדעתו לפני איזה זמן, אינני עומד על פרטי המצב ב . . . אבל באמת אין
זה נוגע כלל בהנוגע לפועל, כיון ששתי הנקודות האמורות אמיתיות הן
בהחלט, כשרונותיו וכן כשרון זוגתו תח"י בשדה החינוך הכשר והמצב האיום
המשוע למחנכים מסורתיים וטובים אשר במדינה.

אפשר שגם תנאי אופני המשכורת גרמו להסברא החדשה שלו, אף
שחשש רחוק הוא בעיני, בכל זה לדעתי בטוח השי"ת אשר במדתו שהיא מדה
כנגד מדה, הנה כל אלו שיעסקו בקירוב בניי במדינה האמורה ע"י חינוכם
בכשרות, לברכם בהמצטרך להם מנפש ועד בשר.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ה'תלז

בי"ה, ח' אייר, תשי"ז
ברוקלין.

ועד כפר חב"ד
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם מכ"ח ניסן עם המצורף אליו.

לפלא שמקצרים בהנוגע להכנוס והקבלת פנים, אף שזהו ענין שאמרו בו
להאריך, ויה"ר שעכ"פ לא יגרום הקיצור בכתיבה לקיצור בפועל בהנוגע
לתוצאות הכנוס והקב"פ.

בשאלתם מהו כוונתי, אודות גמ"ח בכפר חב"ד.

תמיחני על השאלה, כי הענין כפשוטו, כיון שכל תושבי הכפר מתאוננים
על חוסר כסף לממן כמה ענינים. אף שאין זה אלא בתור הלואה, למה
מסתפקים בקרן גמ"ח בזעיר אנפין, בה בשעה שיש אופנים לארגן קרן גמ"ח
כפי הדרוש לצרכי הכפר, וכמו שכתבתי גם במכתבי הקודם על יסוד דבורי
עם מר שז"ר שי' שאמר לי ברורות אשר בנקים מיוחדים ישנם הנותנים
הלואות להון חוזר של בעלי תעשי' קטנים וכיו"ב, כן אמר לי שהציע לאחד
קרנות הגמ"ח שבכפר, שבאם ינהלו ספרי חשבון וכיו"ב יראה שישתתף אחד
המשרדים שהשפעתו עליהם סכום נכון בכדי להגדיל המפעל של הגמ"ח,
ובודאי ישנן עוד אפשרויות כגון דא ובכלל פלא שע"ד ענינים כאלו צריכים
להוודע בארצות"ב בה בשעה שכמה כפרים חדשים נתיסדו באה"ק ת"ו
לאחרונה, ובהם כפרים של עולים עניים מרודים, והלא אי אפשר שמכל
כפרים כאלו אין ללמוד דרכים ואופנים בהנוגע לגמ"ח בכפר חב"ד ובהנוגע
להנהלת הענינים הכלכלים בכלל.

בדברי עם הרה"ח הר"א שי' דריזין עדיין לא ידעתי מהנ"ל ולכן הצעתי

ה'תלז

והקבלת פנים: ראה לעיל אגרת ה'תשט.
כוונתי אודות גמ"ח: לעיל ח"ד אגרת ה'תרפ"ה.
גם במכתבי הקודם: לעיל ה'ת"א.

קכג

אדמו"ר שליט"א

עי"פ הידיעות דאז, שישנם משרדים שהשתתפו בקרנות גמ"ח עד לירה כנגד לירה שבאם תושבי הכפר יתן כ"א בתור גמ"ח לאיזה שנים ליסוד קרן גמ"ח וישתדלו במרץ הדרוש אצל המשרדים הנ"ל, יהווה זה קרן שלרשותו יעמוד סכום נכון לגמ"ח.

ומובן שכל הנ"ל אינו נוגע כלל בקיום קרני הגמ"ח הקיימים ובפרט כפי שמתארים במכתבם זה, פעולות קרני גמ"ח העכשויים שהם לא בשטח האמור, ואדרבה יש להשתדל שלא לבטל קרני הגמ"ח הקיימים ומכמה טעמים.

מובן ג"כ שכל הנ"ל אין ממעט החשיבות דהענין שמזכירים בסיום מכתבם שבדעתם לפנות לסוכנות וכו' ע"ד ההלואות וכו'.

במ"ש אודות ענין המטעים, לול וכו'

יש לחקור עד"ז אצל מומחים בשטח זה הנמצאים על אתר, ובודאי כנ"ל ישנם כמה כפרים שמצבם בשנים שעברו הי' עד"ז וחקו"ד איך פעלו בתיקון המצב יכולה להועיל הרבה בהנוגע לכפר חב"ד.

בברכת הצלחה לבסס את הכפר חב"ד ולפתחו בכל הכיוונים הן בגשמיות והן ברוחניות. המצפה לבשו"ט.

ה'תלח

ב"ה, ט' אייר, תשי"ז
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

... איר דארפט ערקלערין דער מוטער תחי' פון דער אויבען דערמאנטער, אז מיט הקב"ה דארפמען זיך ניט פירן מיט אזא סדר, שטעלן עס תנאים, אז עס וועט מקוים ווערן יענער ענין, וועט מען דענסטמאל געבען צדקה, א איד פירט זיך אין א פארקערטען סדר, פריער גיט מען צדקה און דערנאך בעט מען בא השי"ת ניט אלס באדינג נאר אלס בקשה וואס ער ברוך הוא איז עצם הטוב, זאל ערפילען די גוטע הארץ פארלאנג און האבענדיק דעם שטארקען בטחון אין דעם, זעהט מען דאס דענסטמאל אויך מיט די

קכד

אגרות קודש (ה'תלח)

פליישיגע אויגען ובקרוב, און האפענטליך וועט איר געפינען די פאסענדע
ווערטער צו ערקלערען איר דאס אויבען געזאגטע.

בברכה צו גוטע בשורות,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תלט

ב"ה, ט' אייר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מדי אייר,

בעת רצון יזכירוהו ואת זוגתו תחי' וכן את כל אלה שכותב אודותם על
הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, כאו"א להמצטרף
לו, מתאים לתוכן כתבו.

ובהנוגע להסתדרותו בענין של פרנסה, כבר מלתי אמורה שצריך
להשתדל ביותר וביותר שיהי' דוקא בעניני חב"ד ומכמה טעמים, ובודאי
שבהשתדלות המתאימה, ובטוחני שאני"ש מצדם ישתדלו ג"כ בזה, סו"ס יבוא
הדבר לפועל. ואף שאפשר שבתחלת ההסתדרות יהי' איזה קישורים אין
להתרשם מזה, וכידוע הדגשת הבעשי"ט (נשמענוהו כ"פ מכ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע) בלשון הכתוב, והי' ראשיתך מצער — ועי"ז —
ואחריתך ישגא מאד.

בודאי גם עתה משתתף בפעולות דהפצת המעינות חוצה, ובפרט בין
אנשי מדינתו לפנים. והשי"ת יצליחו גם בזה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
א. קווינט
מזכיר

ה'תלט

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 519.
הדגשת הבעש"ט: ראה גם לעיל ח"ד אגרת ד'תתעד, ובהנסמן בהערות שם.

קכה

אדמו"ר שליט"א

ה'תמ

ב"ה, ט' אייר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום החמישי, בו כותב אודות הצעת משרת ש"ץ
לימים הנוראים הבע"ל, וצריך להיות שם לבחינה.

נכונה סברתו לנסוע לשם באוירון ולא ברכבת, כי חבל על הזמן, ויהי
רצון שיצליח בנסיעתו זו באופן הטוב לפניו ולפני ב"ב שיחיו בגשמיות
וברוחניות גם יחד.

מהנכון שיקבל עליו עוד שליחות מצוה לשם, זאת אומרת שיפעול
באותן הימים שיהי שם בענייני החזקת היהדות והפצתה ומהם גם אמירת
דברי תורה וחסידות והתעוררות ליראת שמים ברבים אם בצורת נאום או
לימוד מבפנים וכו' מתאים לתנאי המקום.

בעת רצון אזכיר את גיסו וב"ב שיחיו להמצטרף להם בגו"ר ואשר
מתוך מנוחת הנפש אמיתית והרחבת הפרנסה יגדלו את כל ילידיהם שיחיו
לתורה ולחופה ולמעשים טובים, מוארים אור וחיות חסידותי.

בברכה.

ה'תמא

ב"ה, י"א אייר, תשי"ז
ברוקלין.

לכבוד מר יצחק ש"י חסקין

שלום וברכה!

זה מזמן שהי' בדעתי לכתוב לך ולא אסתייע מלתא מגודל הטרדות.

רצוני להביע קורת רוחי מבקורו כשהי' כאן, וההזדמנות להכירו פא"פ.
ובפרט נעם לי לשמוע ממנו כי ניכר שנוי לטוב בהיחס לענייני דת, ואשר כ'
מנצל השפעתו בזה ככל יכלתו, והעיקר אשר בהנוגע להבא יש לו בתכניתו
סכויים [. . .] ולהגדיל בזה, והשי"ת יעזור שיוכל למלא משאלות לבבו בזה
בהקדם האפשרי, וזכות הרבים הנהנים מסיוע בענייני דת דתורתנו תורת
חיים מסייעתו בהצלחה בזה וגם בענייני הפרטיים, ובפרט אשר גם זכות
אבותיו מסייעתו, כפי שסיפר לי ממקור מחצבתו וגזעו מרבנים וחסידים.

ועל פי הנקודה שדברנו, שאפילו דבר גשמי אינו נאבד לגמרי, ועל אחת כמה וכמה דבר רוחני, והנפקא מינה הוא רק אם זהו ביעילות הכי גדולה, בטוחני אשר אביו הוריש בו תכונת התמסרות לכל הק' בישראל, שהוא מסורת אבותינו ממעמד הר סיני, ויהי רצון שילך מחיל אל חיל לגלות התמסרות זו לקדשי עמנו במדה ההולכת וגדלה.

כיון שעל פי תורת הבעש"ט כל ענין הוא בהשגחה פרטית, הרי לא מקרה הוא שפגישתנו הראשונה – ותקותי שיהי' לה המשך באופן טוב – היתה בערב שביעי של פסח, יום קריעת ים-סוף, שסגולת יום זה לחזק בכל אחד, בתוך כללות עמנו, ההכרה שיהודים אינם מתרשמים ממניעות ועכובים גשמיים וטבעיים, שכשהולכים לקבל התורה, וכמו אז, גם עתה ימים נבקעים לפניהם.

בכבוד ובברכה.

ה'תמב

בי"ה, י"א אייר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבו מכ"ט ניסן, בו כותב שחזר עוה"פ לישיבת ... ולאחרי חדש אחד שינה דעתו בזה ולקח משרת מלמד ב ... ועתה החליט אשר אינו רוצה גם בזה.

ובכלל הנהגה כזו מורה על העדר קבלת עול לגמרי עד להעדר הסדר בענינים עיקריים, ובטח עאכ"כ בענינים טפלים, ומובן איך שהנהגה כזו מופרכת היא, ומובן ג"כ אשר התיקון לא בשמים הוא, וגם אינו קשה, כי תלוי רק בהתבוננות לשעה קלה עכ"פ בהענין אשר כל אחד מאתנו נברא לתכלית מסוימת וכדבר משנה לשמש את קונו, ובמילא בטלה והליכה אחרי רצון עצמו, הם מורים שאינו חושב אשר עליו לפעול דבר מה לתכלית האמורה לשמש את ה'. ונוסף על כל הנ"ל מובן ופשוט ג"כ שאי אפשר להסתדרות בחיים כדבעי באם מחליטים ללכת אחרי רצון עצמו, והרצון הוא

ה'תמא

הנקודה שדברנו: ראה גם לעיל אגרת הישעג.

שלא להתייגע, ניט הארעווען באיזה ענין שיהי', לא של לימוד ולא של משרה וכו' כי כנראה זהו צד השוה בהסיבות שיצא מהשיבה מאז ועתה עוה"פ ושאינו רוצה במשרת מלמד כיון שכנראה צריך הי' לשנות רגילותו להעדר סדר בחיים, אינו רוצה.

מובן שאין כוונתי בזה להטפת מוסר גרידא, כי אם לעוררו אחת ולתמיד, שאין האדם יכול להכריז על עצמו שהוא יהי' יוצא מן הכלל ורובם ככולם של אלו המסתדרים בחיים שעליהם נאמר לא יגעת ומצאת אל תאמין ומוכרח הדבר שיתבונן עוה"פ מפני מה אינו רוצה במשרת מלמד, ולהתבונן מה יהי' כשיתחיל בחקלאות, שגם בזה אפשר שימאן (השערה קרובה להמציאות) והוא ע"י שיחקור אצל העוסקים בחקלאות אופן העבודה ולאחרי התבוננות זו יעבוד במרץ עד כדי יגיעה מתאים למרז"ל האמור באותו המקצוע שיבחר ולא יטעה את עצמו שהיפך מנהג העולם במשך ימים אחדים יראה נסים גלויים בעיני פרנסה, כי אם יקווה לקיום הבטחת רז"ל יגעת ומצאת, ויהי רצון שהשי"ת יתן בלבו להחליט כטוב לפניו בגשמיות וברוחניות גם יחד.

וככל הדברים הנ"ל הוא גם בהנוגע לסיום מכתבו, אשר מצבו ברוחניות איום, את הלימודים עזב וכו' ורוצה לחזור בתשובה וכו' כי צריך עיון גדול, אם מצב כזה יש לקרותו בשם איום, כיון שגם להיצר הרע רק חלק קטן במצבו, והוא רק מעצלות ומהעדר רצון להתייגע (אנשטריינגן) באיזה ענין וכו' [שבאמת גם זה נובע מהיצה"ר כי בצד הקדושה הרי הענין דזריזות מהענינים העיקרים, אבל אין זה יצה"ר הנק' בלשון העולם], ולנצח אותו בנקל יותר, כיון שהנהגה דעצלות ורשלנות היא גם היפך השכל האנושי הפשוט ולא רק היפך דשכל של איש הנקרא שכלי או שכל דנפה"א דוקא.

במ"ש אודות השידוך אשר שמה כשם אמו, יש לחשוב אודות שידוך זה רק באם לאחת מהן יוסיפו שם, ועוד זאת שלא ידורו במקום אחד.

אינו מזכיר דבר מהשתתפותו בפעולות צעירי אגודת חב"ד בחדש ניסן העבר, ואפשר אין זה אלא חסרון בכתיבה ולא בהפועל.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'חמב

יוסיפו שם: ראה גם לעיל ח"ח כ'תפה, ובהנסמן בהערות שם. ח"א ג'תרדע. ח"ד ה'רכו. לקמן ה'תקכ.

ה'תמג

[י"ב אייר תשי"ז]

... מובן שיכול ללמוד עם התלמידים גם ע"י כתיבה על לוח וכיו"ב.
וכבר פשט הלימוד באופן כזה בכ"מ.

ה'תמד

בי"ה, י"ג אייר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הארוך נתקבל מכתבו מעש"ק עם המוסגר בו, ובמ"ש אם
יקפיד שהלימוד עם בנו ש"י יהי דוקא באידיש ולא באנגלית.

הנה כיון שהוא וכן זוגתו שיחיו יודעים אידיש, ושיעור שעות הלימוד
של בנו בחדר מצומצמות הן ביותר כמנהג מדינה זו, נכון שהתרגלות בנו
לדבר אידיש ולהבנתו, יתעסקו בזה הוא וזוגתו תח"י ובחדר עתה עד שיתרגל
באידיש, ילמוד באותה השפה שרגיל בה יותר למען לרכוש לו ידיעות עוד.

בטח ינצלו יום הבהיר הילולא דרשב"י ככל האפשרי להפצת המעינות
ולהחזקת היהדות בכלל.

ולהודעתו מיום הולדת בנם... ש"י, יהי רצון שתה"י שנת הצלחה אצלו
בעיני יראת שמים והתמדה ושקידה בלימוד תורתנו תורת חיים, והוא
וזוגתו שיחיו ירוו ממנו ומכל יו"ח ש"י רוב נחת חסידותי.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ה'תמג

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 351.

קכט

אדמו"ר שליט"א

ה'תמה

ב"ה, י"ג אייר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום החמישי עם המוסגר בו רשימת ההגרלה, ולפלא שאינו מאשר קבלת המכתב-תמי' על מה שלא ביקר בירושלים עיה"ק ת"ו למסור פ"ש מכאן. ואף שאחרים עשו זה, ידוע מרז"ל לא מכל אחד אדם לומד. ובפרט במסירת פ"ש, שכל אחד מוסר וואס ער האט גענומען מער, והלא אין דיעותיהם שוות. והעיקר – שמה שאחרים ימסרו הנ"ל אפילו את"ל שלא יחסר מאומה בהנוגע להשומעים, אבל בודאי שחסר הענין אצל זה הצריך למסור הפ"ש. ומי לנו גדול מרבתינו נשיאינו וידוע נוסח פ"ג של כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע שכתבו לפני אמירת דא"ח "שיפעלו בי ובהשומעים".

בודאי הנמצאים באה"ק ת"ו אין זקוקים להתעוררות מיוחדת לנצול יום הבהיר ל"ג בעומר הבע"ל, ובכל זה גם עדי"ז מזכיר הנני בזה, ולו יהא ע"ד הפתגם לא נצרכה אלא להעדפה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור מתוך בריאות הנכונה.

מ. שניאורסאהן

ה'תמה

נוסח פ"ג: ראה גם לעיל ח"י"ד אגרת ד'חתצב, ובהנסמן בהערות שם.

ה'תמו

בי"ה, י"ד אייר, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ בעל מדות וכו'
מו"ה יוסף לוי שי

שלום וברכה!

במענה על המכתב פ"נ אודות מצב בריאותו.

בעת רצון אזכירו על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נבג"מ זי"ע להטבת מצב הבריאות ולאריכות ימים ושנים טובות, שבטוב זה
פשוט שנכלל ענין עיקרי נחת רוח אמיתי מו"ח שיחיו.

ידוע הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר לכו"כ, אשר בימי הזקנה ילמדו
משניות בעל פה.

בטח יודע משלשת השיעורים בחת"ת (חומש תהלים ותינא) הידועים
מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר, השווים לכל נפש, ועכ"פ ישמור עליהם מכאן
ולהבא, וכן לאמר הקאפיטל תהלים המתאים למספר שנותיו (היינו שמיום
הבר מצוה מתחילים לאמר קאפיטל י"ד ובכל שנה הבאה הקאפיטל
שלאחריו).

בברכה לבשו"ט בכל האמור ובנוסח כ"ק מו"ח אדמו"ר צו א גוטען
געזונטען זומער.

ה'תמו

מו"ה יוסף לוי: שאנא, מונטריאל.

קלא

אדמו"ר שליט"א

ה'תמז

ב"ה, י"ד אייר, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ ענף עץ אבות בעל מדות כו'
מו"ה חיים שמעון זאב שי

שלום וברכה!

לאחרי שתיקתו נעם לי לקבל מכתבו מחמישי באייר ות"ח על הבשו"ט
מבריאותו, ובטח מקיים ציווי תוה"ק המודיעה שהיא הנותנת רשות לרופא
לרפאות, שבזה רשות פירושו ג"כ כח ואין הרופא אלא צנור על ידו מקבלים
כח ותוספת כח להיות הגוף בריא ושלם שמדרכי השם הוא וכמבואר
ברמב"ם הלכות דיעות ריש פרק ד' ובכ"מ וגם בתורת החסידות בכמה
מאמרים.

ובמ"ש במאמר הזהר* מאן פני האדון ה' דא רשב"י, ידוע שישנם כמה
מהעולמות'שע שעמדו על זה, וכבר מכבר מלתי אמורה שנמצא הדבר גם
בנגלה דתורה, ע"ד מרז"ל כל מה שיש ביבשה יש בים**, והוא בירושלמי
בכורים ג' ג', ומבואר הענין גם בדא"ח.

וכיון שנמצאים אנו בימים שבין פסח זמן חירותנו ולחג השבועות זמן
מתן תורתנו חרות על הלוחות א"ת חרות אלא חירות, הנה יהי רצון שתתוסף
בכ"א בתכ"י חירות מכל ענינים המבלבלים לעבודת השם שבזה גם עניני
בריאות הגוף וכמבואר גם בדריז"ל, שכל ישראל היו בריאים ושלמים לקבלת
התורה גם בגופם ובגשמיות, ומוכן עוד יותר ע"פ המבואר בתניא פרק מ"ט
ובנו בחרת מכל עם ולשון, שהבחירה בגלוי הוא הגוף החומרי כו' עיי"ש.

בברכה לבשו"ט מתוך בריאות הנכונה.

(*) ח"ב לח, א.

(**) עפמשי"כ בת"ז ת"ל ונתבאר בהקדמת הרח"ו לשער ההקדמות.

ה'תמז

מו"ה חיים שמעון זאב: רובין, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ג ד'חקלג, ובהנסמן
בהערות שם.
והוא בירושלמי: והוי' בהיכל קדשו דא ר' יצחק בר' לעזר בכנישתא מדרשא דקיסרין. וראה
גם לקו"ש ח"ב ע' 511 ובהערה 56. ח"ג ע' 766 ובהערה 9.

ה'תמח

ב"ה, י"ד אייר, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נו"נ וכו' הרב דוד צבי שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מז' אייר, בו כותב אשר מגיד שיעור הוא בישיבת באר שבע.

ובודאי למותר לעוררו על דרישת השעה שבלי נפק"מ מצד איזה ענין באים בקשר עם בני ובנות ישראל, צ"ל הנקודה התיכונה בזה – להחדירם רוח יראת שמים ולהכירם ההכרח המוחלטי בקיום מצות מעשיות. ואף שאופני ההסברה וצורתה פשוט שאינו דומה בכתות נמוכות או בכתות גבוהות, אבל המטרה אחת היא, ובהתבוננות יש למצוא בכל הלימודים איזה שיהיו, אופן לשלב פתגם התעוררות ביר"ש ומסקנא בהנוגע למצות מעשיות, וכנראה במוחש. ועתה מודגש עוד יותר הכתוב בתורתנו את האלקי ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם.

ומהני"ל מובן ג"כ שמה שמסיים במכתבו, שמצטער על ביטול תורה הנגרם לו ע"י שעבר לאמר שיעור, שאין זה ביטול, תורה אלא אדרבה קיומה, ובפרט במקום כבאר שבע, שבזה הרי פסק דין ערוך וברור שמצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים, הנה בלשון רש"י תבטל ת"ת ועסוק במצוה (מו"ק ט, ב).

בקשתי ע"י המזכירות שישלחו לו מהנדפס ע"י הוצאת קה"ת מתאים לבקשתו, ובטח יאשר הקבלה.

בברכת הצלחה לקרב לבן של בני ישראל לאבינו שבשמים לעשותם חרדים לדבר ה' לומדי תורתו ומקיימי מצותיו.

ה'תמח

הרב דוד צבי: מרצבך, באר שבע.

קלג

אדמו"ר שליט"א

ה'תמט

ב"ה, י"ד אייר, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים רב פעלים ובעל
מדות מו"ה יהודא ארי' שי

שלום וברכה!

במענה על מכתב כ', כנראה שלא נתבארו דברי במכתבי האחרון כדי
צרכם, ודוקא בנקודה עיקרית. והיא, תוכן הסעיף ע"ד החומר האפולוגטי,
הוא לא ע"ד התועלת אלא להיפך ההיזק שעל ידו והנראה ביותר בתקופתנו
זו, שזה נותן גם כן מקום לומר שאפילו בתקופתם לא זו היתה הדרך, אף
שאפשר שלשעה הי' נראה שכר בזה. וטעמי ונמוקי, אשר האפולוגטיקה בעצם
תכונתה הוא ענין של פשרה, וגם פשרה הי' היפך האמת, וסו"ס מוכרח
האמת להגלות, ועי"ז נתקעקע כל הבנין הבנוי על הפשרה וגם המסקנות שבא
אליהן ע"י עיון בשיטת הפשרה, אף במקרה שמצ"ע אמיתיות הן כיון שהם
מסקנות שיטה האמיתית גם כן, ואף שגם מכבר היתה דעתי זאת מוחלטת
בא הנסיון של שהותי בארצו"ב והביא כמה ראיות לזה מענינים של פועל
וגם מהנהגות של הנוער.

והנה באמת אין זקוקים להוכחות, כי כיון שתורתנו תורת חיים היא
והאמת אחת היא, הרי כל נטי' מזה, אף אם תהי' הכוונה בזה רצוי', סופה
להביא להיזק כיון שאין זו דרך התורה, ומי לנו גדול מחוקרי ישראל בדורות
הראשונים שבודאי כוונתם היתה רצוי' במה שרצו לבאר כמה ענינים
בתורתנו ואמונתנו שיהיו מתאימים לשיטת הפילוסופי השליט[ט]ה בדורם,
אשר בתלמידיהם ותלמידי תלמידיהם באה עי"ז תוצאות הפוכות מאשר קוו
להן, ז.א. שחלק חשוב מהם עשו את הפילוסופיא שלטת ולפוסק אחרון
ובממדים גדולים כ"כ עד שהוכרחו מנהיגי ישראל בימים ההם לאסור העיון
בספריהם עכ"פ עד לתקופה ידועה, ובודאי ידועים לדכוותי כל הפרטים ואין
צריך לקריאה בשם, וההיזק נראה הי' עוד יותר בדורות שלאחריהם, ובפרט

ה'תמט

מורה יהודא ארי': וואלגעמוט, ציריך. אגרות נוספות אליו — לעיל ה'שעח, ובהנסמן בהערות
שם.
פשרה הי' היפך האמת: ראה גם לעיל שם, ובהנסמן בהערות שם.

בדורנו זה, אשר אפילו הבלתי מאמינים מבטלים שיטת החקירה ההיא ואומרים שאפילו בשם חקירה מדעית אין לה להקרא, ובסגנון חז"ל נמצא שיש חשש שיעקמו תורה שלמה מפני שיחה בטלה שלהם, ודוקא מחדשים האחרונים הביאו התמרמרות מיוחדת כגון זו והוא מאמר אור החיים הידוע של בעל המחבר תפארת ישראל, שכוונתו היתה רצוני לקרב אלו הנמשכים אחרי המדע, שלא יתרחקו מדת ואמונת ישראל. וכתב מה שכתב בדרוש הנ"ל, ולא עוד אלא שהביא סיוע גם מהמקובלים [ומוכרחני] לאמר שנפלא ממני וגם מכמה כיוצא בי, איפוא נמצא זה בספרי קבלה הנדפסים, ובמחילת כת"ר עיקם פירוש כמה מאמרי חז"ל, ובשילחי חורף זה [ועי"ז] שנתקבל ונתפרסם פירושו על המשניות בכלל כמה אפילו מרבנים חרדים באמת הודיעו שמקבלים את האמור בדרוש הנ"ל [אף שאפילו בתקופה שלאחריו ובפרט בימינו **שוללים** אותן מסקנות המדע שבעל הדרוש לקח אותם לקו – אליו יתאים תוכן מאמרי רז"ל להבדיל], ולא עוד אלא שהדפיסו דעתם זו ופרסמוה בין הנוער ודור הצעיר ובלשונם אשר הקושיות על כמה מאמרי רז"ל משיטת ההתפתחות שיטת דרבין וכו' כבר מתורצות הן בדרוש אור החיים לבעל התפארת ישראל!

ודוגמא עוד יותר מפתיעה: ידוע עד כמה נתלבטו בפירוש הכתוב והארץ לעולם עומדת, איך זה יתאים לשיטת קופרניק להבדיל וחשבו הענין לענין של מצוה לעקם פירוש הכתובים וכו' ודוקא שיטת היחסיות שבדורנו נתקבלה על אנשי המדע כאמת "מוחלטת" (מבלי שידגישו, לעי"ע, על הסתירה שבדבר מניי [ובי] ושיטה זו אומרת, ששתי ההשערות, מי העומד ומי המסבב בשוב הן, וכל קושיא שיש למצוא על השערה אחת תהי' ג"כ [בצורה שונה קצת] על ההשערה השניי, וכן בהנוגע להגיאומטריי של אקלידוס והחולקים עליי, שמסקנות המדע עתה שלכולן יש מקום וכל קושיא שיש למצוא על השערה אחת תהי' ג"כ [בצורה שונה קצת] על השערה השניי.

ולסייע לזה כתבתי ג"כ שיש להצהיר ובפרט לדור הצעיר שאין כל מקום לקושיות על דת ואמונה כשם שאין להקשות משמא על הברי, ועי"ז בטלה כל הדחיפה לכתובת חומר האפולוגוטי ומתווך כמובן, וכיון שבטלה הדחיפה נשאר רק ההיזק מחומר זה, היזק הפשרה המצננת את האדם ו"מפשרת" את האמת, וכנ"ל לא רק מפשרת אלא לאמיתתה היפך האמת.

ובהמשך לזה כתבתי ג"כ דעתי, אשר כיון שמוצאו ממקום שם נתפשטה

איך זה יתאים לשיטת קופרניק: ראה גם לקו"ש ח"י ע' 181.
שיטת היחסיות: ראה לעיל ח"יב אגרת ד"רט.

קלה

אדמו"ר שליט"א

דוקא שיטת האפולוגטיקה וכו' שהוא יראה את האי־נכונות שבדבר, ומוזר הדבר אף שגם ע"ז ישנו ביאור שקשה יותר להוכיח השמא שבמדע לכמה רבנים זקנים מדור הישן, מאשר להצעירים העוסקים במדע ואין חדורים כ"כ רגש אמונה, עד כדי כך נשתרשה יראת המדע ושכלו אצל כמה מרבנים האמורים!

ואוסיף שורות הבאות: כיון שחוששני שגם בעיניו יקשה לערער את היסודות עליהם נבנה בית דחוקרי ישראל שכ"כ עמלו בוניו בו, הנה כבר ידוע הפתגם־החכם המובא בכמה מהראשונים ואמור ג"כ על ידי כ"ק אדמו"ר הצמח צדק באחד ממכתביו להמשכילים בימיו, אהוב אפלטון אהוב אריסטו, אבל אהוב את האמת יותר מכולם.

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש לקרב לבן של בניי לתורתנו תורת אמת ותורת חיים.

ה'תנ

ב"ה, ט"ו אייר, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח ווי"ח אי"א נוי"נ וכו' מו"ה אברהם שי' הלוי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מששי באייר, בו כותב אודות המלצה בהנוגע לספרו וכו'

אין זה מהנוהג בבית הרב, והשי"ית הזן ומפרנס לכל ימציא לכת"ר פרנסתו ופרנסת ב"ב שיחיו מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה.

בטח יודע משלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח

פתגם החכם: ראה גם לעיל ח"ט אגרת ב'תתנר.

ה'תנ

מו"ה אברהם: הורביץ, ירושלים.

קלו

אגרות קודש (ה'תנ)

אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע בחומש תהלים ותניא וישמור עליהם עכ"פ מכאן ולהבא.

בברכה.

נ.ב.

לפלא על כתבו אייר בחד יו"ד ובפרט ע"פ המבואר, אשר אייר חדש זיו שנולדו בו זיוותני עולם, הוא ר"ת סוד המרכבה שלימה (נ"ש ס"ז). מאורי אור בערכו).

ה'תנא

ב"ה, ט"ו אייר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מ"ב אייר.

זה מכבר כתבתי לכמה ממוסדות אני"ש ולכולם יחד, אשר מגיעים לכאן שמועות אודות הפלי' כלפי אחב"י הספרדים, ושמוכרח הדבר להפסיק הפלי' זו ומעיקרא ומכמה טעמים, והטעם היותר עיקרי הוא, כי הנפש והרוח מי יודע גדולתן ומעלתן וכו' בשגם שכולן מתאימות ואב אחד לכולנה, וכמבואר בארוכה בפרק ל"ב בתניא (ובטח גם בזה כוונה ישנה לדייק, ויעויין ג"כ פרק ל' שם ובכ"מ) ולפלא שאחרי שנאמרו דברים הנ"ל חוצבי להבות אש ע"י אבינו הראשון רבנו הזקן, וקוקים להתעוררות והזכרה אודותם מעבר לים, ואף שאין מעניני להתערב בסדרים פרטים השייכים להנהלת מוסד פלוני או לועד פלוני, וגם בהנ"ל אין כוונתי להתערב בהנוגע לפרטים שעליהם צריך לדון על אתר דוקא ואלו שנמנו על ענין זה, באתי בהנוגע לנקודה התכונה והפנימית שהיא צריכה להיות חוט השני ע"י יכונו הפרטים והפעולות ...

בברכה לבשו"ט בהנוגע לענינו הפרטי אודותו כותב, וכן בעניני הכלל וכל המפרט ה"ז משובח.

אייר ... ר"ת: ראה גם לעיל ח"ג אגרת ד"רפח, ובהנסמן בהערות שם.
נ"ש ס"ז: ארצ"ל נחלת שבעה ס"ד ד.

קלז

אדמו"ר שליט"א

ה'תנב

ב"ה, ט"ז אייר, תשי"ז
ברוקלין.

מחות' הו"ח אי"א נוי"נ בעל מדות בנש"ק
מו"ה שמואל אבא שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום 10/5 והקודמו, ות"ח ת"ח על התשורה
הכי יקרה מקל אשר ממקום קדוש בא ועי"פ מרז"ל הנותן בעין יפה נותן על
כתבו בפרטיות בהנוגע אליו ות"ח ת"ח עוה"פ.

בעתו נתקבל הספר חק לישראל ספר דברים, ותודתי כפולה חמה על כל
הנ"ל, ויהי רצון שעיי האמור יתוסף גם בתועלת הרבים שזכות הרבים
מסייעת ונזכה כולנו בתכ"י לקיום יעוד נביאנו בקרוב ממש שתכלה התקופה
דמקל חובלים ותתחיל התקופה דמקל נועם, אשר עי"פ תורת החסידות יש
לבאר זה עי"פ המבואר בדרושי חג הפסח לכ"ק אדמו"ר מוהר"ש (בהמשך
ד"ה והחרים, המשך וככה הגדול ועוד) בהחילוק דמקל דמשיח צדקנו ומקל
רודה בתקופה שלפני זה, יעוין שם.

אין מזכיר במכתבו אודות מצב בריאותו, ורוצה הנני לפרש שתיקתו
בזה שזהו סימן שבסדר הדבר, ויהי"ר שיחזור לאיתנו בכל המובנים. ובפרט
שנמצאים אנו בימים שבין חג הפסח זמן חירותנו לחג השבועות זמן מ"ת
חרות על הלוחות א"ת חרות אלא חירות, ויהי"ר שיתוסף בכא"א בתכ"י

ה'תנב

מו"ה שמואל אבא: שפירא, רמת גן. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ד ד'תתס"ו, ובהנסמן
בהערות שם.

כתבו בפרטיות: היום הפליג... ויתכבד למסור לכ"ק את ה"מקל" — השרידה האחרון של
משפחתנו [נכדי הרה"ק רבי פנחס מקוריץ]. שנשאר, אחרי ה"גזירות" של הכולשיכיקים והיטלר,
ואני שמח מאוד על הזכות שהיתה לי, ושכל הדברים החשובים הללו באו למקומם הנכון. לרבי
פנחס זצ"ל (אחד מהאחים "דיא געשמעסענע" [נכדי רבי פנחס מקוריץ] היה בן-יחיד רבי העשל
זצ"ל ובת יחידה טריינה ז"ל, היא כלתו של בנו (או נכדו) של הרב לוי יצחק מברדיטשוב זצ"ל.
והמקל הזה נפל בחלקו בירושה לבעלה. היא נסעה למוסקבה לבית-האסורים של האחים (רבי
פנחס ורבי שמואל אבא ז"ל) והמקל אתה. ביום אחד, בעת גשם-שוטף ובוץ כרחובות, היא שכרה
את המקל. אחד מהנסיכים הפולנים שעזרו לנו תקן את המקל ועשו ידית חדשה הנמצאת כעת.
אודות שאר חפצי הקדושה שמסר — ראה לעיל שם, ובהנסמן בהערות שם.
הספר חק לישראל: שהיה שייך לה"געשמעסענע" והיה אתם בעת המאסר (יותר מעשרים שנה)
במוסקבה.

חירות מכל ענינים המבלבלים לעבודת השם שבזה גם עניני בריאות הגוף וכמבואר גם בדרז"ל שכל ישראל היו בריאים ושלמים לקבלת התורה גם בגופם ובגשמיות, ומובן עוד יותר ע"פ המבואר בתניא פרק מ"ט ובנו בחרת מכל עם ולשון שהבחירה בגלוי בעת מתן תורה הוא הגוף החומרי וכו' עיין שם.

בברכה לבריאות ולבשוי"ט.

ה'תנב

ב"ה, ט"ז אייר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הארוך נתקבל מכתבו ממוצש"ק, בו כותב ע"ד כניסת תלמידיהם ש"י להמשיך לימודיהם במוסדות חב"ד, ויהי רצון שתהיי בשעה טובה ומוצלחת ויראו הוא וחבריו סגל המורים-ות פרי טוב בעמלם להקים דור בישראל אשר כל רואיהם יכירם כי זרע ברך ה' הם, ותקותי חזקה אשר זה יוסיף מרץ וכחות יותר בו ובכל העובדים ברשת אהלי יוסף יצחק אשר באה"ק ת"ו לילך מחיל אל חיל בעבודתם קדושה זו, וכשמוסיפין מעט למטה מתוסף הרבה מלמעלה, ושלא בערך כידוע דרז"ל בפרשת שבוע זה על הכתוב ורדפו מכס חמשה מאה ומאה מכס רבבה ירדופו, ונעם לי לקרות בסיום מכתבו על אשר רואה הוא וזוגתו שיחיו ברכה במדתו של הקב"ה שהיא מדה כנגד מדה אלא שכ"פ ככה בהתפתחות ילידיהם שליט"א ...

בהנוגע ללימוד במוסד חינוך אחר, מובן שדין קדימה יש לעבודה בכרם חב"ד במובנו המדויק, וכוונתי בעניני הרשת, ורק באם אין למצוא בשום אופן ענין כזה ברשת אזי יש להתעניין בהצעת מוסד חינוך על טהרת הקדש אף כי לא מכרם חב"ד, וכמובן באופן שלא יזיק ולא יגע כלל בעבודתו ובמסירותו הוא התפתחות מוסד הרשת ועניני צעירי אגו"ח ...

בודאי ינצלו יום הלי"ג בעומר וכן מכינים תכנית בקשר עם חג השבועות הבע"ל והשי"ת יצליחם.

בברכת הצלחה לבשוי"ט בכל האמור וגם בעניניהם הפרטים.

ע"פ המבואר בתניא: ראה גם לעיל ח"ג אגרת ד'שפב. לעיל ה'תמז. לקמן ה'תסד.

קלט

אדמו"ר שליט"א

ה'תנד

בי"ה, ט"ז אייר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ח ניסן עם המוסגר בו, כבקשתו אזכירו עוד הפעם על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע לבשו"ט בכל אותן העניינים אודותם כותב.

ומה שמסיים במכתבו שהי לו חלישות הדעת כי נדמה לו שעובד עבודתו במסירות ויש דברים שנדמה לו שלפי טבעו אינו מסוגל לזה כמו לנהל תעמולה בענין ילדים וכדומה.

הנה מלבד כי ספק גדול בזה ובפרט ע"פ הידוע שבכל עניני קדושה הנה באים רק ביגיעה שמזה מובן שאי אפשר לדעת אם מסוגל או לא עד שמתעסק בזה באופן דיגעת, הרי אפילו את"ל שגם זה בחן והוכיח מתאים לכתבו, הרי תעמולה כזו אפילו אם אינה יכולה להיות באופן ישר בטח שמסוגל הוא לעורר אחרים מאנ"ש שיתעסקו בזה, לעוררם אם בכתב או בדבור, אם ברבים או ביחיד דבור פא"פ וכיו"ב, וכיון שרואים אשר המוסד בו משרת בקדש זקוק לתעמולה זו הנה אף כי אין אתנו יודע ברור אבל קרוב לודאי שלכל לראש החובה והזכות להתעסק בזה הם על אנשי המוסד וכמו שכתבתי במכתבי הקודמים כנראה שלא לבד שלא התעסקו בזה (וכפתגם הידוע במלת **עסק** וכמבואר בשיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר בדיוק לשון העוסק בתורה **העוסק במצוה**), אלא גם לא התעסקו בזה לא מטעם דאפשר אינם מוכשרים לזה, אלא מפני האמתלא שתפקיד פלוני הוא להיות ר"מ ותפקיד פלוני להיות ר"י תפקיד פלוני להיות כותב קבלות וכיו"ב ולתעמולה וכו' הני"ל אין לו שייכות, אף כי מובן שאין כל טעם ואין כל מקום לטענה זו, והרי למה יגרע חלקו עכ"פ משאר אנ"ש שאינם במוסד, שהרי מי שהוא צריך לעסוק בתעמולה רכישת ילדים אלא ובודאי שחלקם גדול יותר ע"פ הפסי"ד דעניי עירך קודמין כיון שדר בעיר זו וק"ל.

מובן שהדברים הני"ל מכוונים הם לא רק אליו אלא לכל הר"מ, ר"י, המשפיעים שהם בשיבת . . . או שמשרתים עתה במשרה זו, ולא עוד אלא

ה'תנד

חלישות הדעת: מאגרת השלד רלעיל.
וכפתגם . . . עסק: ראה גם רלעיל ח"ג אגרת ד'תפז, ובהנסמן בהערות שם. ח"ד ד'חשצה.

שגם לחברי ההנהלה בעבר ובהווה, וכנראה שגם הם לא עסקו בהנ"ל, שזהו גרם היותר עיקרי במצב המוסד בהווה, ואין להאריך בדבר המכאיב ומצער.

ונותן התורה והמצוה ישלח דברו ויטיב בריאותו ובריאות כל ב"ב שיחיו וכידוע פתגם רבנו הזקן שהתפלל אז השם יתברך זאל געבען אידן גשמיות וועלן זיי מאכען פון גשמיות רוחניות וכשמתוסף בבריאות הגוף במילא מתגדלת האפשריות שלו וחפץ פנימי להוסיף גם בבריאות הנפש. בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ה'תנה

ב"ה, ט"ז אייר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מ"א אייר אשר גם בו לא מצאתי טעם להעדר הכתיבה עד עתה, וכמבואר מאז אין כוונתי להיות מהצועקין על העבר, כ"א לתקן בהנוגע לעתיד, וגם בזה עיקר הכוונה לא שידעו במקום פלוני מהנעשה, אלא ע"פ הנראה במוחש שכאשר בזמנים קבועים צריכים להודיע אודות הפעולות הנעשות – ה"ז מזרז ומוסיף כח, הן בכחות הגלויים ואפילו בהמשכה מכחות הנעלמים, להוסיף בפעולות הן בכמות והן באיכות. ויהי רצון שיפעלו דברי אלו בהנוגע לו ועל ידו גם בהנוגע לכל אלו שמסוג זה הם – ויכול להשפיע עליהם.

בודאי ינצלו יום הבהיר ל"ג בעומר הילולא דרשב"י בנקודה התיכונה דהפצת המעינות חוצה, ועושים גם הכנות מתאימות לניצול זמן מ"ת הבע"ל. והשי"ת יצליחם לבשר טוב בזה ובכל הנ"ל.

בברכה להצלחה בהאמור ולבשו"ט ובת"ח ת"ח על התשורה היקרה גכתי"ק כ"ק אדנ"ע.

מ. שניאורסאהן

נתעכב השילוח. ובנתים נתקבל הדו"ח דצאגו"ח מנסיעה למירון וכו' – ולפלא שאין שמו בין הפועלים.

ה'תנה

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 543.

קמא

אדמו"ר שליט"א

ה'תנו

ב"ה, ט"ז אייר, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג ווי"ח אי"א נוי"נ יושב על מדין
מנהיג עדתו במישרין מו"ה שלמה שליט"א

שלום וברכה!

במענה על יקרתו מיום התשיעי לחדש זיו,

בעת רצון אזכיר את כת"ר על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע נשיא ישראל, מתאים לתוכן כתבו, אשר בודאי רועה
ישראל הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר, מה בחיים חיותו בעלמא דין עמד ושמש
והתפלל על בני ישראל אף מכאן ולהבא עומד ומשמש במרום ומעורר רחמים
רבים בהמצטרך לבניו של מקום ב"ה.

כן בעת רצון אזכיר את אחותו דמר מרת רבקה שתליט"א להטבת מצב
בריאותה ולהמצטרך לה בכלל.

וכיון אשר בטח משתדל כת"ר בהחזקת היהדות והפצתה בכל מקום
שידו מגעת ובפרט בק"ק דבדו, אשר שם לה בתפוצות ע"י צדיקא מדרי
קדמאי דמנוחתם כבוד שם, זכות הרבים מסייעתו למילוי בקשת לבב כת"ר
לטובה.

בכבוד ובברכה בלשון הרב הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר לקבלת התורה
בשמחה ובפנימיות.

ה'תנו

מורה שלמה: אצא"ג, דכדו.

ה'תנו

בי"ה, י"ח אייר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הארוך נעם לי לקבל המכתב מט' אייר, בו כותב אודות הפעולות בעצמו ובהנוגע אל הזולת, ובודאי אינו מסתפק בהנעשה עד עתה כיון שציווי תוה"ק מעלין בקדש ובפרט בתקופתנו זו אשר אין לך יום כו' שצ"ל התגברות בצד הקדושה ביותר וביותר.

ובמ"ש שהי' צם חצאי ימים וכו' — פלא הדבר וגם תמ" גדולה, כיון שאין זה מתאים למ"ש רבנו הזקן באגרת התשובה ובפרט שנראה במוחש אשר מחליש זה התרכזות המחשבה ההעמקה בלימוד הנגלה ועוד יותר העמקה בלימוד החסידות, ובכגון דא הי"ז גם דין מפורש בשו"ע שצום כזה היפך הכוונה, אף שמוכן ופשוט שצ"ל ענין הכפי' — ניט נאכגעבען זיך, אבל כמה אופנים בעבודה זו אפילו בעניני אכילה ושתי' וכמו לאכול מאכל שאין לו בו טעם וכיו"ב ועוד ועוד מבלי לאחוז בדרך הצומות העלולים להביא היזק כהנ"ל.

בשאלתו בשמו ובשם חבריו ש"י בענין עבודת הפצת המעינות חוצה, שלפעמים מפריע זה לסדרי הישיבה, ואיך עליהם להתנהג — מובן שכל הנמצאים בישיבה ובפרט בישיבת תומכי תמימים צריכים להתנהג מתאים להוראת ההנהלה של הישיבה הר"י והמשפיע, אלא שעליהם לפרש המצב לפרטיו ולהסביר מפני מה סברתם שנחוץ לנגוע בסדרי לימודם הם, אבל ההחלטה סו"ס צ"ל מתאים להוראת הנ"ל. ויה"ר שיצליחו בעבודתם בשני הסוגים הן בעצמם והן עם הזולת מתאים לרצון מייסדי ומנהלי ישיבת תו"ת רבותינו נשיאנו הקי' זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תנו

נדפסה בלקו"ש חי"ד ע' 346.

ה'תנח

ב"ה, ח"י אייר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי ההפסק נתקבל מכתבו מה' אייר, בו כותב כמה סיבות להעדר אפשרות ההשפעה על הזולת ורובן שאינן תלויות בו, ושואל איך לתקן המצב.

והנה כל אותן הסיבות שכותב לא חדשה היא בארץ, וכבר נמצאים העצות לזה בספרי חסידות וגם בספרי מוסר. ויעיין בפרט בקונטרס החלצו, שמשם מובנים כמה דרכים ואופנים לתיקון המצב. ובנדון דידן נקודה כללית יש להוסיף – ע"פ הנוהג של כמה מזקני החסידים מאז – כשהיו מדברים בהתועדות, לא פנו לאיש פרטי, ובמילא לא הודגש למי הם מכוונים, אלא שדברו ע"ד הענין הדורש תיקון והאופן איך לתקנו, וגם דבור זה הי' באותיות כאלו שלא יובלט למי הם מכוונים, ובד"מ הי' השומע כל אחד לוקח לעצמו התרופה (דעם רעצעפט) הנוגע לו. עוד זאת – כשמדברים ביחיד ולא ברבים – להזכיר ההקדמה הכללית בזה, קבל את האמת ממני שאמרו. שצריך לפעול לפי המתאים, לא מפני שפב"פ אומרו אלא משום שהאמת כן.

נעם לי לקרות מ"ש אודות האברך . . . ובטח מראה לו . . . המכתבים שקבל מכאן. ובודאי למותר לעוררו שיחזק אותו ויעודדו וכן אותה בכל עניניהם, וישתדל שגם אחרים יעשו כזה, ובפרט מעזרת נשים בהנוגע להענינים שלה. וחזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם. ובפרט בהנ"ל ששינוי גדול לטובה ניכר בס . . .

תקותי שניצלו את יום הבהיר ל"ג בעומר הילולא דרשב"י להפצת היהדות בכלל ולהפצת המעינות ביחוד, שע"ז מתוסף בברכות השי"ת וגם בעניניהם הפרטים.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

ה'תנט

ב"ה, ח"י אייר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום השני, בו כתב אשר מבואר בספר לקוטי אמרים ע"ד העלי' בעבודת האהבה עד לכלות הנפש ואשר שוה הדבר לכל נפש כפי מדריגתו וכו' ולכן שואל מה עליו לעשות כיון אשר למרות שכבר נסה כמה פעמים בהנ"ל עדיין לא בא לדרגות האמורות ולבו אומר לו אשר העכובים הם העונות המבדילים וכו', ומסיים בשאלה איך להתנהג בהאמור.

והנה ע"פ המבואר בתניא, מובן שבהנ"ל כמו בכל עניני קדושה, העבודה התמידית היא הליכה מדרגא לדרגא ולא קפיצה מן הקצה אל הקצה שאין זה אלא לפעמים בתור הוראת שעה, אבל לא זו היא דרך הרגילה שאותה דורשים מכל אחד ואחד, ועפ"י מובן ג"כ אופן העבודה אודותה דורש, אשר ההתחלה צ"ל כמבואר בתניא פרק י"ז האהבה המביאה לידי עשיית המצות בלבד ועד"ז גם בנוגע ליראה עיין שם פרק מ"א, וביחד עם זה מובן ופשוט שצריכה להיות עבודת התשובה כיון שמזכיר במכתבו ע"ד העונות המבדילים, וגם בזה העבודה היא מדרגא לדרגא ובדרך מלמטה למעלה, ז.א. תשובה תתאה ע"ד מ"ש באגרת התשובה לרבנו הזקן פ"א (דף צ"א ריש עמוד א') ומבואר בביאור יותר בהקדמת ספר דרך חיים ובהספר גופא לאדמו"ר האמצעי בנו של רבנו הזקן, ולאחרי שיעמוד בדרגות האמורות בענין התשובה אהבה ויראה יעלה לדרגא שני' וכו' וכשיעבוד בהאמור כמ"ש בתניא ביגיעת נפש ויגיעת בשר יוכל לעלות בכל הנ"ל מחיל אל חיל, וכידוע מאמר רז"ל (תדא"ר פכ"ה) אשר כל אחד מבני ישראל חייב לאמר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק ויעקב, אבל פשיטא שלא ביום ויומים נעשה הדבר, ואין כלל מקום לשאול תומ"י מפני מה לא נתהפך מן הקצה אל הקצה.

בטח יודע משלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בחומש תהלים ותניא הידועים ושומר עליהם נוסף על לימודו בקביעות בנפש הן בנגלה והן בחסידות והשי"ת יצליחו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

קמה

אדמו"ר שליט"א

ה'תס

ב"ה, ח"י אייר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום הרביעי, בו כותב אודות מקום עבודתו עתה,
וטעמים לשינוים בזה.

ועליו להציע את כל הענין לפרטיו לפני הרה"ח אי"א נוי"נ רב פעלים
ובעל מדות וכו' מוה"ר שלמה שי' מתוסוף אשר בודאי ידועים לו העניינים
במרוקה, ובודאי שהוא גם דורש טובתו.

ומוכרחני להעיר על הדברים המוזרים שהוא כותב שאינו מתנהג כלל
בטוב שמרגיש בעצמו שבמקום שנמצא עתה אינו מתנהג בטוב משא"כ
במקום אחר, שמבהילים דברים אלו, כאילו ניתנה התורה והמצוה למקומות
מקומות, וכאילו כחות הנפש האלקית גדולים הם במקום אחד מאשר
במשנהו, ואף שאמרו חז"ל יש ארץ מגדלת וכו' הנה שני המקומות אודותם
כותב, שוים הם בזה, וכמו שכותב במכתבו החילוק הוא רק שיש לו רצון
במקום אחד ולא במקום שני, ופשוט שאין לזה השפעה כלל וכלל על החיוב
וההכרח להתנהג מתאים למצות בורא עולם ומנהיגו הוא נותן התורה
והמצוה.

בטח יודע ושומר שלשת השיעורים השוים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקלה"ה נבגי"מ זי"ע בחומש תהלים ותניא הידועים נוסף על שאר
השיעורים בלימוד התורה בנגלה ובחסידות.

בברכה.

ה'תסא

ב"ה, ח"י אייר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום חמישי באייר.

נעם לי לקרות בו אשר מתקרב יותר לענייני חסידות הן בלימוד תורתה והן בהליכה בהדרכותי והנהגותי, ויהי רצון שגם בזה יקוים ציווי רז"ל מעלין בקדש וילך מחיל אל חיל ואין לך דבר העומד בפני הרצון ובפרט שכמה מאנשי אשר בירושלים עיה"ק ת"ו בטח יסייעו בידו בזה.

במ"ש אודות שאלת הפרנסה בעתיד חפוש תכלית וכיו"ב, הנה יתחיל במנהג יקירי ירושלים ת"ו כפי הנשמע כאן, אשר יושבים על התורה והעבודה ובבוא הזמן מתעסקים בשידוכים בדרך המתאימה ובהתאם לשידוך ודרישת צד הכלה יוכל אז לקבוע דרכו בענייני פרנסה מכאן ולהבא, וחבל על פזור הנפש עתה בעניינים שיעמדו על הפרק לאחר זמן.

מ"ש אודות האברך . . . שי אשר מרגיש בעצמו שהוא עולה ויורד בעבודת ה' – מובן שכמה דרגות בהנ"ל, אבל צד השוה בכולם הוא, שח"ו שיגרום זה יאוש ואפילו נפילת רוח וכו' וכמבואר הענין בספר תניא קדישא בכמה מקומות, איך שאל יפול לב האדם עליו כו'. אף שביחד עם זה מובן וגם פשוט שעל הנ"ל להלחם נגד הירידה למטה וגם לבטלה במשך הזמן, וכמבואר גם זה בתניא ופרטי ההוראות בזה תלויות בתכונת נפשו ובסביבתו שלא כל הפרטים בזה יש להעלות על הכתב, ולכן יתייעץ עם זקני אנשי אשר בסביבתו.

בודאי לוקח חלק פעיל בפעולות צעירי אגודת חב"ד מתאים ליכולתו וכשרונותיו ויהי רצון שיבשר טוב בכל האמור.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תסב

ב"ה, י"ט אייר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... במ"ש אודות היחס אל בנו ... ש"י, בודאי לאט לאט משתפרים
היחסים והעיקר שישתפרו בעתיד, ומובן שכשאדם דר במקום שנמצאים בו
אנשים מעט בערך, תכונות נפש האדם שלא תמיד הן על צד השלימות פוגעים
יותר מאשר כשדרים בעיר גדולה ביותר והיחסים שבין אדם לחבירו אינם
קרובים כלל ועאכ"כ שאינם הדוקים שלכן אין משימים לב לזה כ"כ. ועוד
זאת, ובטח יסלח לי על הערה זו, בכלל בטבע בנו להיות לעצמו (פאר זיך)
אפילו כשנמצא בין אנשים ... ותכונה זו — שהיא מובלטת עוד יותר
כשנמצא בסביבה שכולם מעורבים זה בזה (אויסגעמישט) הרי השני מפרש
את הריחוק שהוא כענין קרירות וכמים הפנים לפנים.

בברכה.

ה'תסג

ב"ה, י"ט אייר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מ"ב אייר, בו מעתיק מה שפירש האברבנאל בתחלת
פרשת בהר סיני וכו'.

והנה גם בזה נקודה נפלאה שנתגלתה ע"י תורת החסידות וכלולה
בתורה הידועה של הבעש"ט, כי תראה חמור וגוי שהסיום עזוב תעזוב עמו,
עם הגוף דוקא (נדפס בהיום יום כ"ח שבט ה'תשי"ג) ויותר ע"ז מבואר בתורת
החסידות, אשר לעתיד לבוא תקבל הנשמה חיות מהגוף גם בעניני אלקות,
ואף שהענין דורש ביאור ארוך שקשה להעתיקו במכתב, בכל זה מובנת
התוצאה והמסקנא, שאף שצריך האדם לעשות חשבון בנפשו ועניני הגוף צ"ל
טפלים לעניני הנשמה כל ימי משך חייו ועאכ"כ באותן השנים אודותן
מדובר בפירוש האברבנאל, אין הכוונה בזה שתה"י עבודה שאין לה כל
שייכות לגוף, אלא שבעניני הגוף יהי' בכל דרכיך דעהו — את ה' —

וכמפורש בתניא סוף פרק ג' ענין הדעת שהוא לשון התקשרות והתחברות עד שעייז בכל דרכיך שהם בעיקרם בעניני הגוף וכמבואר בטור ושו"ע או"ח סי' רל"א יבוא להתקשרות והתחברות עם ה', וק"ל, שאז בדרך ממילא ישנה מנוחת הנפש, כי תאוות הגוף אינן מבלבלות, אבל כ"ז הוא בהנוגע להתאווה אבל לא לעצם הענין דאכילה ושתי' וכו' . . .

בברכה.

ה'תסד

בי"ה, כ' אייר, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נו"נ וכו' מו"ה שאול ישכר שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מערב יום הבהיר הילולא דרשב"י פרוש העצרת.

בעת רצון אזכירו ואת זוגתו תחי' על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר צוקללה"ה נבג"מ זי"ע להמצטרף להם מתאים לתוכן כתבו . . . ויהי רצון שיבשר טוב מהטבת מצב בריאותו בקרוב ממש.

ובפרט שנמצאים אנו בימים שבין חג הפסח זמן חירותנו וחג השבועות זמן מ"ת חרות על הלוחות א"ת חרות אלא חירות, הנה יה"ר שיתוסף בכאו"א בתכ"י חירות מכל ענינים המבלבלים לעבודת השם שבזה עניני בריאות הגוף וכמבואר בדרז"ל שכל ישראל היו בריאים ושלמים לקבלת התורה גם בגופם ובגשמיות, ומובן עוד יותר ע"פ המבואר בתניא קדישא פרק מ"ט, ובנו בחרת מכל עם ולשון, שהבחירה — בגלוי בעת מתן תורה הוא — בגוף החומרי וכו', עיי"ש.

בברכה לבשו"ט,

מ. שניאורסאהן

במה שהעיר בלקו"ת במדבר (ד"ה וספרתם סוס"א) שכי"ו פרות שנשאו

ה'חסד

חלקה נדפס בלקו"ש ח"ג ע' 133 חלקה בחי"ז ע' 457 והושלמה ע"פ העתק המזכירות. מו"ה שאול ישכר: ביק, בני ברק. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ז ב"רכה. לקמן ה'תריט.

קמט

אדמו"ר שליט"א

את הארון בימי דוד" – דהרי היי זה קודם מלכות שאול אפילו כדמוכחי קראי.

– ולהעיר אשר בביאור ענין זה בסהמ"צ להצ"צ מצות העומר וספירה ס"א אין התיבות "בימי דוד" –

אבל עפמשי"כ ש"א ז, ב. ש"ב ה, ד"ה. ש"ב ו, ג. מוכח שבמאורע דפרות שנשאו היי דוד בן י"ז שנה. ומודגשת השייכות דוישרנה הפרות לדוד במרו"ל (ע"ז כד, ב. מדרש שמואל ויל"ש במקומו ועוד) שאמרו השירה הודו לה' גוי שזה ציוה דוד לאמר לפני הארון (דה"א טז). וראה פ"י הרד"ק בדה"א שם שעפ"ז יובנו גם עוד דעות שע"ד שירת הפרות.

שייכות ענין שירת הפרות לדוד ע"פ חסידות – עיין הצ"צ על התהלים ס"י צח. וד"ה הודו לה' (ס' המאמרים תרכ"ז).

ה'תסה

ב"ה, כי אייר, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נוי"נ ר"ב שי המכונה ד"ר שפירא

שלום וברכה!

לשמע און שמעתיו מחוגי הרבנים ובני הישיבה מהצלחתו במלאכתו מלאכת הקדש רפואת בני אדם בגופם, אשר היות הגוף בריא ושלם מדרכי השם הוא, וכלשון רופא הנפש והגוף גם יחד הוא רבנו הרמב"ם בהלכות דיעות ריש פרק ד', ואף שבטוחני שאין כי זקוק להתעוררות ובקשה כגון הנ"ל ובפרט בהנוגע לרב מורה הוראה בישראל משרידי דור הישן שעלה להשתקע בארצנו הקדושה תבנה ותכונן על ידי משיח צדקנו במהרה בימינו.

בכל זה כמאמר רו"ל אין מזרזין אלא למזרזין, באתי בשורותי אלה, כיון שהמדובר ביודעי ומכירי הוא הרה"ח אי"א נוי"נ בעל מדות וכו' מו"ה ... שפונה אל כי בעיני בריאותו וכפי שיבאר בעצמו הפרטים.

ויהי רצון אשר חפץ ה' ביד כי יצליח לעשות את התלוי בו לרפואתו קרובה של הרב שי ולרפוי"ש.

בטח נוהג גם כ' כמנהג כמה רופאים יראי ה', אשר כשפונים אליהם בבקשת עצה ברפואת הגוף, מנצלים הזדמנות זו גם להתעוררות לרפואת הנשמה, אשר כ"א ובפרט בדורנו דור יתום זה זקוק לזה, וכמאמר אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, וביחוד שרואים במוחש אשר הטבת מצב בריאות הנשמה מביאה גם כן הטבה במצב בריאות הגוף כפשוטו, וכציווי הכתוב, תמים תהי עם ה' אלקיך ברמ"ח אברים ושס"ה גידים של הגוף וכן של הנפש, שהם כנגד רמ"ח מצות עשה ושס"ה מצות לא תעשה, וכפירוש רבנו הזקן בעל התניא והשו"ע בכתוב זה (לקו"ת פ' נצבים, דף מה ע"ג).

בכבוד ובברכת הצלחה ברפואת הגופות וברפואות הנפשות.

בטח הנדפס באוצר הפוסקים ח"א (הוצאה ב' דף קסד טור ב') אשר כ' עושה ניתוח הפרוסטאטה מבלי לנתק השביל ואפילו לא לאחר הניתוח — אמת הוא ונוהג כן גם עתה. וא"כ בודאי יפרסם זה בכל מכ"ע הרפואיים, כיון שנוגע לרבים. ולדוגמא הרופאים כאן אומרים (והשפיעו גם על כמה מהרבים) שמוכרחים לנתק.

ה'תסו

ב"ה, כ"א אייר, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה ניסן שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מט"ז אייר, ובודאי ימשיכו כולם בדבור עם המוחלים בהענין אודותו כותב במרץ הכי גדול, כיון שענין כללי הוא כוונתי מצוה הנוגעת לכל קומת האדם הרוחני וגם הגשמי (עיין ג"כ שו"ע לרבנו

ה'תסה

כמנהג כמה רופאים: ראה גם לעיל ח"ג אגרות ד'חקא. ד'תשלח. ח"ד ה'קס.
ניתוח הפרוסטאטה: ראה גם לעיל ח"א אגרת ג'ת, ובהנסמן בהערות שם.

ה'תסו

מו"ה ניסן שי: פינסק, קסכלנקה. אגרות נוספות אליו — לעיל ה'ת, ובהנסמן בהערות שם.
בדבור עם המוחלים: ראה לעיל שם.

קנא

אדמו"ר שליט"א

הזקן מהדו"ב בסופו ועיין ג"כ בלקו"ת ובסידור בענין ברהמ"ז שצ"ל ברית) ותקו"ת חזקה שבאם לא יכנס הענין בנצחנות וכו' מצד השני, יעלה בידם לתקן הדבר הכי חשוב זה.

בודאי אף שאינו מזכיר עד"ז מכינים תכנית בעוד מועד בהנוגע לימי החופש הבע"ל, ויה"ר שהרחבת הענינים בשכירות הבתים גדולים שכותב אודותם וכו' תרחיב בהצנורות מלמעלה והכלים מלמטה הרחבת אמיתית המבטלת כל עניני העלמות והסתרים ויהיו הם השלוחים המוצלחים להגדיל תורה (המאוחזת דהגלה והפנימית) ולהאדירה, מתוך בריאות הנכונה ובשמחה ובטוב לבב.

בברכה בנוסח הרב הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר לקבלת התורה בשמחה ובפנימית.

ה'תסז

ב"ה, כ"א אייר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מעש"ק פ' אמור, בו כותב אודות אשר עבר עליו — הנה לפלא קצת וגם מצער, אשר כנראה לא היתה בזה רק טרדת הגוף כ"א גם טרדת הנשמה ופיזור הנפש, אשר אף כי על טרדת הגוף יש קצת הצדקה כיון שנמצאים אנו בגלות (ראה קונטרס ומעין לכ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע מאמר י"ז) הנה על טרדת הנפש ויגיעתה אין על זה כל הצדקה, ועוד זאת שאין זה מועיל כ"א אדרבה מבלבל, וכידוע בזה המשל אשר הלוכש לבושים ארוכים יותר גדולים בערך למדת גופו, לא לבד שאין בזה תועלת לההילוך בזריזות, אלא אדרבה, ועיין ג"כ בתורה אור לרבנו הזקן ריש פרשת נח, ובספר המצות הנק' ג"כ דרך מצותיך לכ"ק אדמו"ר הצמח צדק, מצות תגלחת מצורע, וכידוע הדיוק יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך, ולא יגיעת הראש והמות, ואף כי לא עבודה קלה היא שלא תבלבל טרדת הגוף להתבוננות המחשבה בה כח המחשבה צריך להיות מלוכש, הרי אדם לעמל יולד, וק"ל.

בשאלתו אם מותר לבאר לנשים אותם הענינים מתורת ה' אשר עי"ז יקל עליהן לשאת במצוקת הזמן וכו'.

לפלא גם הספק בזה ובפרט בדורנו דרא דעקבתא דמשיחא, דזר האחרון של הגלות אשר עלינו להכון לכל הענינים והתנאים שבעתיד באתחלתא דגאולה והגאולה עצמה, וידוע הודעת רז"ל שגאולה העתידה היא בדוגמת יציאת מצרים שהיתה בזכות נשים צדקניות שבאותו הדור, ובפרט שבכגון דא הרי תמיד היו הנשים מחויבות בידיעת ענינים אלו, שלכן היו נוכחים בדרשות חכמים אפילו בזמן התנאים, ומבואר כל הנ"ל לפסק הלכה בהלכות ת"ת ומהם בהלכות ת"ת לרבנו הזקן סוף פרק א', יעו"ש, כי הרי הנ"ל הם בכלל הלכות הצריכות להן לידע אותן ע"פ הנראה במוחש שמבלי שיבינו עניני השגחה פרטית תכלית בריאת האדם וטוב האמיתי שלו וכו' קשה מאד לעמוד בכל נסיונות הזמן.

במ"ש אודות לימוד מיוחד בענינים הנוגעים יותר לחתן מאשר לאחר, ידבר בזה עם זקני אנ"ש אשר בסביבתו, והם יורוהו.

תקותי שמזמן לזמן מוסיף בקביעות עתים שלו ללימוד תורת החסידות והידור בקיום הדרכות"י ומנהג"י, שהרי נצטוה כאו"א מאתנו לעלות בקדש.

בברכה בנוסח הרב הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ה'תסח

ב"ה, כ"א אייר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ח למטמונים.

בעת רצון יזכירוהו ואת זוגתו תחי' על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע להענינים אודותם כותב.

ובמ"ש שהלב מטומטם וכו' ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר ששלילת לשון הרע הוא לא רק בהנוגע לדבור זה על הזולת אלא גם בהנוגע לעצמו, וכשם שמוכרח הדבר בעבודת השם שלא להפחית החסרונות כן מוכרח לדעת

ה'תסח

פתגם ... לשון הרע ... וכשם: ראה גם לעיל אגרת ה'שנה, ובהנסמן בהערות שם.

גם מעלות עצמו וכנראה במוחש, שאחת התחבולות של היצר הרע הוא להטיל עצבות ומעין יאוש על האדם העובד את בוראו, באמרו מי אתה ומה תועיל ההשתדלות וכו' ואין להאריך בדבר הפשוט, ובפרט שמתקרבים אנו לקבלת התורה, אשר אף שעתה זקוקים לעבודה מוקדמה לספירת העומר שהיא עבודה בכח האדם לזכך המדות ע"י המשכת העומר ולמעלה מזה, בכ"ז הרי סגולה מיוחדת לימים אלו גם בענין הסי"ד מלמעלה כיון שנמשכים הם מימי הפסח שנגלה עליהם ממה"מ בכבודו ובעצמו והעתיקים מן הקצה על הקצה מעומק תחת מ"ט שע"ט לעומק רום מ"ט שערי קדושה עד לשער הנו"ן בזמן מ"ת, ועיין ג"כ בזהר חדש ר"פ יתרו, מענה רשב"י לר' ייסא זעירא דמן חבריא וסיומו בכל יומא אפיק לן וכו' וראה ג"כ תקו"ז תקון ל"ב.

ויהי רצון שיבשר טוב ע"ד הטבת הבריות כפשוטו וכמשמעו ומההוספה בהפצת היהדות והפצת המעיינות ביחוד בכל מקום שידו מגעת ובאופן דהולך ומוסיף.

בברכה בנוסח הרב הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ה'תסט

ב"ה, כ"א אייר, תשי"ז
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה על מכתבה מז' באייר.

לפלא שאינה מזכירה על דבר טפול שהציע הרופא כי במקרים כגון דא כמה טפולים נתחדשו בשנים ובחדשים האחרונים ומהם גם אָרטיזאָן וקאָרטיזאָן ועוד, אפשר שאין זה אלא חסרון בהודעה אבל באם לאו מהנכון לשאול ביחוד על דבר זה.

במה שכותבת סיבת אי השתתפותה בשיעורים (וכנראה זהו גם כן טעם לאי השתתפותה בפעולות נשי חב"ד בכלל), הנה כיון שפעולות אלו סגולה הם להמצטרך לאדם ולביתו, מובן שאין מקום לדחותם לאחר זמן, כיון שההצטרפות היא בהווה, ובהנוגע לכל פעולות טובות יש ללמוד מדבר

המשנה, כל המקיים את התורה מעוני (כפשוטו או תנאים קשים בכלל) סופה לקיימה מעושר, והשי"ת יצליחה לבשר טוב.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תע

ב"ה, כ"א אייר, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה חיים משה שי

שלום וברכה!

סו"ס נתקבל מכתבו מפורט קצת אף שלא כל צרכו, מט"ו אייר, ובודאי אף שאינו מזכיר עד"ז עושים הכנות בעוד מועד לניצול ימי הפגרא ובפרט ימי הימים טובים ולא סומכים על הרגע האחרונה. וע"ד הצחות יש להעיר מהחילוק דיציאת מצרים וגאולתנו הקרובה לבוא אשר בבהילו יצאו אבותנו ממצרים משא"כ עתה אשר לא בחפזון תצאו וכמבואר הענין בכ"מ בדא"ח ומהם בהמשך וככה בסופו, וכיון שהגאולה תלוי' בהכנה מעין זה בזמן הגלות מובן מזה ג"כ הנ"ל, ובה נכללת ג"כ ההודעה ע"ד הפעולות שגם בזה — עכ"פ לעתיד לא יחכו לדרישה כ"פ מכאן אלא שינהיגו סדר להודיע עד"ז אחת לשבוע עכ"פ ורואים במוחש שהכרח ההודעה מוסיף ג"כ בההבאה לפועל מן הכח, מכחות הגלויים ומזמן לזמן גם מכחות הנעלמים, והשי"ת יצליחו וכן את זוגתו תחי' לבשר טוב מפעולותיהם כ"א מתאים לענינו ובמסגרת המתאימה אשר הן הולכות וגדולות מתאים לדרישת והכרח השעה.

בברכה בנוסח הרב הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ה'תע

מו"ה חיים משה שי: רובר, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ה'שפה, ובהנסמן בהערות שם.

קנה

אדמו"ר שליט"א

ה'תשא

ב"ה, כ"ב אייר, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

מר יצחק ש"י דמיאל

שלום וברכה!

זה עתה קבלתי מכתבו מיום הבהיר ל"ג בעומר, וכה נדהמתי מתכנו, עד שמוכרחני לענות עליו מיד, שלא לפי התור.

מה שהפליאני ביותר הוא שבדעתו לפרש שיטתי שאין דעתי נוחה מלימודו והשפעתו על תלמידותיו, ועוד יותר מתמי' וגם מצער שבדעתו להפסיק זה.

ומנלי' כל זה הוא לפלא גדול ביותר, שהרי שיטתי ידועה לכל והיא ההיפך הגמור ממסקנתו, ומלתי אמורה כפולה ומכופלת שבימינו אלה על כל אחד ואחת לנצל כל האפשרויות וכל הצנורות להפיץ עיניי היהדות בכל מקום ובכל חוג וסביבה, הוראות מעשיות דיעות, והשקפת עולם ברוח היהדות המסורתית. ודבר פשוט הוא, שבזה נכללות בנות ישראל ובהדגשה יתרה, כיון שהן הבונות בית בישראל, ובחינוכן ובהשפעה עליהן תלוי הדבר אם תהיינה עקרת הבית או ר"ל עוקרת הבית, שזה נוגע לדורות ודורי דורות.

ובפרט בהנוגע לכו' שראה הצלחה בעבודתו בשטח זה ועורר נקודת לבבן, איך יעלה על דעתו לחדול מזה?

ובמה שמסיים במכתבו שפסוקו עכשיו הוא ישב בדד וידום, יתן בעפר פיהו, מושלל זה לגמרי. וכבר מלתי אמורה ע"ד הצחות, אבל באמת נקודה פנימית ומיוחדת בזה, אשר הענין דשלילת הרע לחוד – הי' גם קודם בריאת העולמות וסדר ההשתלשלות, וכל הירידה מאגרא רמה לבירא עמקתא הוא בשביל ענינים דקום ועשה דוקא.

ה'תשא

נדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 429 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מר... דמיאל: אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ד ה'צב, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ה'תר.
ה'תשסו.
שלילת הרע... קודם בריאת העולמות: ראה גם לעיל ח"ג אגרות ד'תכו. ד'תמז.

ועל פי זה מובן ג"כ המבואר באיזהו מקומן בדא"ח, אשר העיקר הן מצות עשה, ומצות לא תעשה אינו באות אלא בשביל להכשיר האדם והענינים והעולם להמשכת האור על ידי המצות.

והרי שני כתובים הנ"ל שמזכירים אומרים אותם בתשעה באב ביום חורבן והירוס וחושך, ולא בבנין ואור שזהו תפקיד כל אחד ואחת מאתנו. וכידוע פתגם הצ"צ אן פועלי דיממא אן – מאכן ליכטיק.

שולח אני המכתב מהיר ודחוף, ואצפה לבשורות טובות ממנו שתוכן מכתבו האחרון הי' כתוב בהשפעת מצב רוח עובר, אשר חלף ואיננו ולא השאיר כל רושם.

בכבוד ובברכת הצלחה לקרב לב בני ישראל לאבינו שבשמים, ובאופן שיהי' ליבא פליג לכולי שייפין, שמהרגש הלב יומשך ברמ"ח אברי הנשמה על ידי קיום הרמ"ח מצות עשה ובשס"ה גידי הנשמה ע"י שמירת שס"ה מצות ל"ת (עיין תניא פ' נא, לקו"ת נצבים מה, ג פ"י הכתוב תמים תהי') ולבשו"ט בכהנ"ל

מ. שניאורסאהן

מוסג"פ העתק מכתבי כללי לחג הפסח ולנשי חב"ד, שגם בס מודגשת השקפתי בהנ"ל.

פתגם הצ"צ: ראה גם לעיל ח"ג אגרת ד'שנט, ובהנסמן בהערות שם. ח"ד ד'תתנו. לקמן ה'תקפב.

ה'תעב

ב"ה, כ"ב אייר, תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נוי"נ וכו' מו"ה טובי"י שי

שלום וברכה!

במענה על הודעתו מיום הולדת שלו:

ובודאי נהג במנהג אנ"ש בזמן האחרון בנתינת צדקה ביום ההולדת לפני תפלת שחרית ומנחה או ביום שלפניו — כשחל יום ההולדת בש"ק או ביום טוב — לימוד שיעור נוסף הן בתורת הנגלה והן בתורת החסידות עלי' לתורה ביום ההולדת או בשבת שלפניו ולימוד שלשת השיעורים הקבועים ליום זה בחומש תהלים ותניא — ביום ההולדת.

ויה"ר מהשי"ת שתה"י שנת הצלחה אצלו הן בגשמיות והן ברוחניות ויוסיף בלימוד התורה ובקיום מצותי' מתוך הרחבה, והפצת המעיינות ככל הדרוש בכלל זה ופשוט . . .

בדיוקו בל' אדה"י (בענין בדיקת חמץ) בסידורו: ויעמיד מב"ב כו' — מבלי תנאי (וראה לשונו בשו"ע סת"ב ס"ח).

ומסביר שבאם יבדוק רק הוא — ייעף ויוגרע בבדיקתו.

והנה (א) רק בנשים נאמר עצלניות הן. (ב) עפ"ז — דוקא תלוי בתנאי, גודל הבית וכו'.

ואת"ל שהדיוק בסידור נכון הוא (ולא שהועתק הלי' משו"ע. ולא נחית בסי' להעתיק פרטי דינים), י"ל הטעם דסי"ל דמצוה לזכות את ב"ב ג"כ במצוה זו, שהרי בבדיקתם מצוה עושים (ראה שו"ע שם סוסי"ט), אף שאין החיוב עליהם. ז.א. שלא רק אי"ע, כ"א גם אחרים מצוה לזכות גם בקיום מצוה שאינה חובת גברא. ועוד קמ"ל שכיון שגם הוא בעצמו יבדוק קצת — אין בזה הענין דמצוה בו יותר מבשלוחו (ודלא כמשמעות הלי' בשו"ע שלו). ויש ללמוד מזה לכמה ענינים, וטובא אשמעינן. ואכ"מ.

ה'תעב

מו"ה טובי"י שי: בלוי, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ג ד'תמו, ובהנסמן בהערות שם.

ה'תעג

ב"ה, כ"ב אייר, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ וכו'
מו"ה אלכסנדר זישא שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מחוהמ"פ עם המוסגר בו – שנתאחר קצת
דרך הילוכו – בו כתב גם ר"פ מהתעסקותו ומלאכתו במלאכת שמים הוא
שטח החינוך, וכיון שכותב ע"ד גזע צור מחצבתו מזקני החסידים, ובלשונו
שינק הרבה על חסידות זו מכלים ראשונים, תקותי תאמצני אשר גם
בהשפעתו על התלמידים ומחונכיו ניכרת יניקה זו, ובפרט שבאם בכל הדורות
האחרונים ובכל הארצות מוכרחים היו לתוספת אור וחום חסידותי בכדי
לעמוד בפני הרוחות בלתי מצויות, הנה בתקופתנו מוכרחים ביותר לחיסון
מיוחד זה הניתן ע"י המאור שבחסידות בשביל לעמוד אפילו בפני הרוחות
(הבלתי רצויות שבעוה"ר נעשו) מצויות ברחוב היהודים, וכיון שכל אחד
מהנוער הנה בעתיד הקרוב יבנה בית בישראל, מובן שכל שינוי לטובה הנפעל
בהמחונך אפשר שישנה בתכליתו צביון הבית אשר יבנה בצאתו מדי אמות של
מוסד החינוך בו נמצא.

שמוזה מובן שכל יגיעה והשתדלות בכגון דא כדאיות הן, כי הענין נוגע
לרבים, ויהי רצון שבמדתו של הקב"ה שהיא מדה כנגד מדה אלא שכי"פ ככה,
ירוה כי רוב נחת אמיתי הוא נחת יהודי מסורתי חסידותי מיו"ח שיחיו.

בכבוד ובברכה בלשון הרב הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר לקבלת התורה
בשמחה ובפנימיות.

נ.ב.

במ"ש בסיום מכתבו אודות מצב בריאות . . . כבר כתבתי לו בזה, אשר
לדעתי וכפי שראיתי במוחש בכמה מכגון דא, הנה ככל שיוסיף אומץ

ה'תעג

חלקה נרפס בלקו"ש חט"ז ע' 587 חלקה כח"כ ע' 596 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה אלכסנדר זישא: מלכיאל, בני ברק.

קנט

אדמו"ר שליט"א

והשתדלות בחיזוק והתפתחות המוסד הק' יתוסף בבריאותו גם כפשוטה בריאות הגוף, ודי זמן במשך היממה לענינים הטבעיים הדרושים לבריאות הגוף, אכילה שינה וכו' והתאמצות בעניני . . . אפשר שתעשה מבלי שיתייגע כלל בזה.

מובן שאין כוונתי בזה לגרוע ח"ו העבודה דעד עתה, אבל הרי בכל עניני טוב וקדושה תמיד יש מקום להוספה, ואין הדבר תלוי אלא ברצון האדם, כי הרי היכולת נתונה לכאוף למלאות תפקידו בעלמא דין שהוא כלשון המשנה אני נבראתי לשמש את קוני, ובשמחה ובטוב לבב.

ה'תעד

בי"ה, כ"ב אייר, תשי"ז
ברוקלין.

האברך יצחק שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בו כותב שרוצה לדעת מהשרש מהו החילוק בין מוסר לחסידות וכו'.

הנה ילמוד קונטרס "תורת החסידות" ו"לימוד תורת החסידות" מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע אשר שם נתבארו דברים אלה באר היטב וכן כמה ענינים בדומה להם.

מה שכותב בסיום מכתבו, איך שייך לומר על דבר גשמי אשר האדם קונה אותו כיון שנשמת האדם רוחנית היא.

הרי כיון שנשמת האדם נקשרה בגופו שגם הוא גשמי עי"ז יש לה שייכות גם לשאר ענינים הגשמיים, ולא עוד אלא אפילו לענינים שהם היפך טבעה, ז.א. לענינים המנגדים לרוחניות שהם החומריות שבגשמיות, ובנוגע לאיש הישראלי שעיקרו הוא נפש האלקית אשר בו ובכ"ז להיותה שרוי בגוף

ה'תעד

האברך יצחק: שפירא, בני ברק.

אפשר שיחטא האדם ע"י שהגוף ונפש הבהמית מעלימים ומסתירים על הנפש האלקית.

בטח שמע משלשת השיעורים השוים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר בחומש תהלים ותניא הידועים, ועכ"פ ישמור עליהם מכאן ולהבא.

ה'תעה

ב"ה, כ"ב אייר, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

איך בין געווען צופרידען צו באקומען דיין בריף, אין וועלכען דו שרייבסט אויך וועגען דיין הנהגה, און בפרט די הנהגה בנוגע צום עסען, און אין די ענינים וועלכע זיינען פארבונדען מיט בריאות הגוף, זאגט אן תורתנו הקדושה תורת אלקים חיים, אז מען דארף אויספאלגען אלץ וואס דער דאקטאר זאגט, שהתורה נתנה רשות לרופא, און ער איז ניט מער ווי א שליח פארשטענדליך אז מען קען זאגען דעם דאקטאר די טענות און סברות וועלכע זיינען פראן אין דעם, און אויך די סברא וועלכע דו שרייבסט צו מיר, אבער נאכדעם ווי דער דאקטאר הערט אויס די סברות, דארפמען אויספאלגען זיינע אנווייזונגען, אן אונטערשייד אויב זיי שטימען מיט דייע סברות אדער ניט, וואס ווי געזאגט אויבען אז דער דאקטאר איז ניט מער ווי א שליח וועלכער טוט דאס מיט דעם כח און רשות וואס תורה האט עס געגעבען, און וויבאלד אז דאס נעמט זיך פון תורה איז דאס א טובה פאר דעם גוף און דער נשמה צוגלייך. אויב אפילו מען פארשטייט דאס ניט, אדער עס דאכט זיך אנדערש, איז דאס אויך ניט קיין וואונדער, ווארום תורה איז דאך חכמתו ורצונו של הקדוש ברוך הוא איז קיין וואונדער ניט, אז ניט אלץ וואס שטייט אין דער תורה פארשטייט א מענטש, אבער דער מענטש דארף מקיים זיין אלץ וואס אין תורה שטייט אפילו ניט פארשטייענדיק וסוף ההבנה לבוא.

איך האף אז דו וועסט אויספאלגען דאס אלץ אויבען געזאגטע, און טאן דאס מיט שמחה ובטוב לבב.

בברכה לבשורות טובות בכל האמור.

ה'תעו

ב"ה, כ"ג אייר, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ רב פעלים
מו"ה יעקב שי' וזוגתו מרת רחל תחי'

שלום וברכה!

בנועם קבלתי שני מכתביהם מח"י וכי באייר, ונעם לי לקרות בס אשר הכנוס דתלמידי ישיבת קישינוב לשעבר, הי' בהצלחה, ובודאי הצלחה זו תוסיף עוד יותר בהשתדלותם לגשם מטרת הכנוס, ז.א. בהתפתחות ישיבת אחי תמימים אשר בראשון לציון ככל האפשרי, שנוסף על ענין הכנוס מצד עצמו, שכפי שכותב נתעוררו לזכרונות ימי קדם בעת היותם בד' אמות של תורה, שבטח תביאנה זכרונות אלו להוספה גם במעשה, הנה שכר מצוה מצוה — התפתחות חינוך על טהרת הקדש תורה ויראת שמים תורת הנגלה ותורת החסידות, ובמדתו של הקב"ה שהיא מדה כנגד מדה אלא שכמה פעמים ככה, בודאי יתברכו כל המשתדלים והמתעסקים בזה בהמצטרך להם בכלל ובנחת אמיתי הוא נחת חסידותי מכל יו"ח שיחיו בפרט.

מובן שהני"ל כמו בכמה ענינים הכנוס וההצלחה הם בדוגמת חרישה וזריעה, וכמו במשל גרעין הנזרע שצריך הוא טפוח בכדי שיהי' לאילן עושה פירות ותפארת, וטפוח בזמן המתאים דוקא, בטח ישתדלו לנצל שעת הכושר ושעת ההתעוררות של המשתתפים בכנוס, בכדי להביא את כל ההחלטות לפועל וגם להוסיף עליהן, ובפרט אצל כל אלו שמאיזה סיבה שלא תהי' לא השתתפו בכנוס, ויהי' שגם בזה יצליח, ובהדגשה כי הרי הזמן היא אבידה שאינה חוזרת ובפרט כשהמדובר בעניני חינוך אשר בשנות הילדות והנעורות כל שעה יש לה חשיבות הרבה יותר מאשר משך זמן זה עצמו בימי העמידה והזקנה . . .

המחכה לבשו"ט בכל האמור.

נ.ב.

מתוך המאמר שכתבה בעתון ע"ד הכנוס נראה כשרונה בכתיבה

ה'תעו

מו"ה יעקב שי' פלס, חל אכ"ב. אגרות נוספות אליו — לעיל ה'שסה, ובהנסמן בהערות שם.
הכנוס דתלמידי ישיבת קישינוב: ראה לעיל שם.

המתאימה לפרסום לרבים, וכדאי הי' לנצל כשרון זה לעתים תכופות יותר
שהרי תקופתנו דורשת גיוס כל הכחות והכשרונות להחזקת היהדות
והפצתה.

ה'תעו

ב"ה, מוצאי שבת קדש במדבר, ה'תשי"ז ברוקלין, נ.י.

צו דער יערלעכער קאנווענשאן פון
אגודת נשי ובנות חב"ד דאה"ב וקנדה
ה' עליהן תחינה

ברכה ושלוש!

דערמיט שיק איך מיין באגריסונג און ברכה צו אלע אנטיילנעמערינס
און מיטגלידערינס פון אגודת נשי ובנות חב"ד צו דער געלעגנהייט פון דער
יערלעכער צוזאמענקונפט. השם יתברך זאל העלפען פארווירקלעכען אלע
לעבנסוויכטיקע פלענער פון דער קאנווענשאן אין כסדר-וואקסנדע
אויפטואונגען און וואס מער פארצווייגטער טעטיקייט. ווארום דער תכלית
פון מחשבה (געדאנק) און דיבור (רייד) איז דאך מעשה בפועל.

אין איינקלאנג מיט דעם באקאנטען ווארט פון כ"ק אדמו"ר הזקן, דער
גרינדער פון חב"ד, וואס איר טראגט אויך דעם נאמען, אז "מען דארף לעבען
מיט דער צייט", דאס הייסט, מיט דעם אינהאלט פון דער פרשה פון דער
וואך, זאל אייער צוזאמענקונפט אריינברענגען לעבען און לעבעדיקייט פון
דעם קוואל פון לעבען, תורתנו תורת חיים, ווי ס'איז באלוינטען פון
חסידות, דברי אלקים חיים, אין אייער ארבעט בכלל, און אין דער ארבעט
לויט די אנווייזונגען און רמזים פון די פרשות-השבוע בפרט.

איינער פון די ענינים פון די סדרות במדבר און נשא, צווישען וועלכע
די קאנווענשאן קומט פאר, איז דער געמיינזאמער ענין — וועגען דעם משכן
אין מדבר און וועגען די פליכטען וועלכע זיינען פארטיילט געווארען אין
צוזאמענהאנג מיטן בריינגען דעם משכן פון ארט צו ארט.

דאס אונטערשטרייכט, אז אפילו ווען אידען געפינען זיך אין א מדבר

ה'תעו*

באקאנטען ווארט: דאס געל'ט ח"ו אגרת א'תעג. ח"י גירנט. ח"ד ד'תקמב ובכ"מ.

האבען זיי דעם כוח אויפצושטעלען א מקום קדוש, א משכן, פאר דער ג' טלעכער שכינה צו רוען צווישן אידען בכלל און אין יעדען אידען בפרט.

פונקט ווי ס'איז פאראן א מדבר אין א קערפערלעכען זין — א וויסטעניש, וואו עס הערשען עקסטרעמע קלימאטישע עלעמענטען און אלערליי מזיקים, אזוי איז אויך פאראן א גייסטיקער מדבר, וואו עס הערשען די שעדלעכסטע גייסטיקע אידייען, און דאס קען אויך זיין אין א לאנד וואס איז אין גשמיות א בליענדער גארטען.

לערענט אונז די תורה הקדושה, אז געפינענדיק זיך אין א גייסטיקען מדבר, קען מען, דארף מען און מוז מען אויפשטעלען א מקדש, טראגען עס און גיין פאראויס אין די ג'טלעכע שכינה טריט, ביז מען קומט צו דער ג'ט געבענטשטער הייליגער לאנד, צו דער אמתער און פולער גאולה על ידי משיח צדקנו.

דאס איז אן אנווייזונג פאר אלע אידען, אבער באזונדערס פאר אידישע פרויען, ווארום ס'איז דאך באוואוסט, אז ביים בויען דעם משכן האבען זיך די פרויען אפגערופען די ערשטע, נאך פריער פאר די מענער.

אין דעם גייסטיקען מדבר פון געוויסע קרייזן וואס עס הערשט בא זיי א וויסטעניש און פוסטקייט אין אידישקייט בכלל, שוין אפגערעדט פון חסידישען ארט לעבען בפרט, האט איר דעם גרויסען און אייביקען זכות צו זיין צווישן די ערשטע אין אויפשטעלען דא בכלל און אויך בא זיי א משכן לו יתברך. און איך האף אז איר וועט דערפילען די אייער לעבנס-פליכט מיט איבערגעבענהייט און לעבעדיקייט.

ספעציעל וויל איך ציען די אויפמערקזאמקייט צו דער נויטווענדיקייט אפצוגעבען זיך נישט נאר מיט דערוואקסענע, נאר אויך מיט די גאר יונגע קינדערלאך, ווארום, ווי מען זעט באשיינפערלעך, אז מען הויבט אן דערציען א קינד אין א געוויסע ריכטונג פון גאנץ פרי אן — איז מען געזיכערט מיט פיל מער הצלחה און מיט גרעסערע און בעסערע פירות.

מיט דער ברכה איר זאלט מצליח זיין אין אייער ארבעט, וואס דאס וועט צוגעבען אויך אין דעם אויבערשטענס ברכות בענינים הפרטים,

און, אין נוסח הברכה פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע — אז יעדערער פון אונז בתוך כלל ישראל זאל מקבל זיין די תורה מיט שמחה און בפנימיות.

מנחם שניאורסאהן

ה'תעז

בי"ה, כ"ה אייר, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ רב פעלים
מו"ה אליעזר שי

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו מיום השני, בו כותב אודות אחדים שנפגש עמם
והשתדלותו לקרבם לענייני תורה ומצות.

דא"ג אותו הבן שאמו מבנות ישראל משא"כ אביו וכו', בטח שאל
הוראת רב באם לא נצרך הנ"ל לאיזה ענין של גירות, כמובן לאחר שיוודע
הפרטים בזה, אף שכמובן צריך להשתדל עמו בכל הענינים אודותם כותב, גם
להבא, וביתר שאת, ועד"ז גם עם מר . . . שי שהרי סו"ס הבטיחונו רז"ל
אשר מצוה גוררת מצוה וככל שיוסיף בעשיית מצות בפועל תתקרב ג"כ
התשובה שלו על שאר עניניו, ויעוין ג"כ הלכות ת"ת לרבנו הזקן פרק דל"י
סעיף ג', ובקונטרס אחרון שם, וגם הרב י"ל דצריך להכניס וכו' ובעניני מצות
אין כלל ספק בזה כדמוכח שם.

נעם לי לקרות במכתבו אשר משתדלים ע"ד אסיפה בביתו לטובת כפר
חב"ד מיסודו ובהנהלתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע, אשר
בודאי עי"ז מתוסף בברכות השי"ת בעניניו בכלל ובהרחבת הפרנסה ביחוד
ועי"ד שנאמר ובחנוני נא בזאת וגו' והריקותי לכם ברכה וגו' ובפרט [שבדאי]
עושה ג"כ צנורות וכלים רחבים לקבלת ברכת השי"ת בזה, כוונתי קביעות
עתים בלימוד תורת הנגלה ותורת החסידות, והשי"ת יצליחו לבשר טוב בכל
האמור.

בברכה לבשו"ט.

ה'תעז

מורה אליעזר: ספקטור, לונדון. אגרת נוספת אליו — לעיל השלב.

ה'תעח

ב"ה, כ"ה אייר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי ההפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מלי"ג בעומר, וגם בו לא נמצא הסיבה לשתיקתו עד עתה, ואין צועקין על העבר ויה"ר שיתוקן עכ"פ בהנוגע להבא.

נעם לי לקרות במכתבו אודות הפגישה עם מר . . . כדאית גם טרחה זו בשביל לעורר בו צור מחצבתו, וצריך הוא לנצל נקודה זו בכל תוקף, במיוחד אשר כיון שמוצאו ממשפחה שקדשו את כל חייהם לתורת החסידות וענייני, בודאי אשר הנשמות תובעות מאת כל אחד מיו"ח לעשות בכיוון זה דוקא ככל הדרוש דוקא וחובתם בזה קודמת לכו"כ מענייניהם בהם משתדלים, כיון שזהו בגדר שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים, זאת אומרת אשר נצר ממשפחה אשר כמה דורות שלה עסקו בחסידות יש לו כשרון מיוחד להבנת תורה זו ויכולת מיוחדת להבינה גם לאחרים, ופשוט שהשפעת תורה זו צריכה להיות ניכרת גם בחייו הפרטים של נצר המשפחה, כי אם על כל חלקי תורה"ק נאמר גדול תלמוד שמביא לידי מעשה והלומד ע"מ שלא לעשות וכו' עאכ"כ בהנוגע לתורת החסידות שהדגיש בה הבעש"ט עזב תעזב עמו עם הגוף וענייניו.

בשאלתו מה ללמוד עם הנ"ל — מובן שתלוי זה במדת ידיעתו בהנ"ל ותכונת נפשו, וגם על כגון דא נאמר שצ"ל הלימוד במקום שלבו חפץ, וכדאי הי' להראות לו את החוברת סאָמע אספעקטס, שגם בה מודגש הכרח של המעשה אפילו בהנוגע להבנת העניינים השכליים.

בהנוגע צו דעם אונטערזוכונג פון דעם דאָקטאָר, בכלל איז דער גאנצער ענין פון דעם אונטערזוכען מער ניט ליתר שאת, און דעריבער דארף'ן אויסמיידען א אינוועניגסטע אונטערזוכונג אויף וויפיל עס איז מעגליך, און כמדומה ברור, אז א חוץ א צוגאָב אין דער ידיעה פון דאקטאר, איז ניט פראן קיין אנדער נוצען אין דעם, און דעריבער איז אויף א איידעלען אופן ניט צו אנרירען די געפילען פון דעם דאקטאר, דארפמען זיך אויסמיידען פון דעם, און האפענטליך וועט דער ד"ר ניט דוקא באשטיין אויף דעם, זעהענדיק אז

ה'תעח

אינוועניגסטע אונטערזוכונג: ראה גם לעיל ח"א אגרות ג'תמו. ג'תקנז.

מען איז ניט צופרידען פון דעם, און וויסענדיק פאר זיך אליין, אויף וויפיל דאס איז ניט מוכרח צו פראקטישקייט.

בהנוגע צו זייגען אליין דעם קינד, איז דאס זייער און זייער א גלייכע זאך, און בפרט אין די לעצטע יארען האבען אפילו אמעריקאנער דאקטוירים אנגעהויבען צו ריידין און דרוקען אויף וויפיל דאס איז גוט סיי פאר דער מוטער און סיי פאר דעם קינד. און דאס וואס איר שרייבט אז איר זייט סענסיטיוו, איז אין דעם גאר ניטא וואס צו איבערטראכטען, דאס איז א נארמאלע זאך און אזוי דארף דאס זיין, וכמה שכתוב עשה האלקים את האדם ישר והמה בקשו וגו' און השם יתברך זאל העלפען שהלידה תהיי באופן קל ובשעה טובה ומוצלחת ולד שלם ובריא ולגדלו לתורה ולחופה ולמעשים טובים.

בברכה לבשו"ט.

נ.ב.

בודאי יודיע בפרטיות ע"ד כנוס של ל"ג בעומר, והשי"ת יצליחו לבשר טוב גם בזה.

ה'תע"ט

ב"ה, כ"ה אייר, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ וכו' מו"ה משה שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מ"יג אייר, בו כותב אודות פעולותיו להחזקת היהדות והפצתה, ובודאי לדכוותי למותר לעורר שלא להסתפק בההישגים דעד עתה, כי אם להוסיף אומץ בהתאם לדרישת וגם הכרח השעה בתעמולה לכל קדשי יהדות המסורתית, תורה טהורה ביראת שמים, אשר אם בכל התקופות ובכל המקומות הכרחית היתה תעמולה זו, גדול ההכרח פי כמה בגלות המר אשר החשך כפול ומכופל עד שרבו השמים אור לחשך וחשך לאור והדעות הכוזבות לא רק שאינן פוחתות אלא עוד מתחזקות, ואם בחוץ לארץ כך הוא, עאכ"כ

ה'תע"ט

מו"ה משה: גולדשטיין, לוד.

בארצנו הקדושה תבנה ותכונן במהרה בימינו על ידי משיח צדקנו, אשר כל סטי' מדרך המלך מלכו של עולם הוא נותן התורה והמצוה בפלטרין עצמו של מלך זה, ההיזק והחורבן שלה גדולים פי כמה ובפרט כשעושים סטי' זו לדרך קבועה, ותמורת יסוד אמונתנו אשר אין לנו אלא ה' אחד ותורה אחת שניתנה לגוי אחד, אשר לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב, ושמשימים לסיסמא ולמורה דרך ההנהגה דנהי' ככל הגוים ומשתפים שם שמים עם אידאלים אשר בסטרא אחרא מקורם, והמעולים שבהם משתפים עכ"פ שם שמים עם דבר אחר, שגם זה היפך האמונה הוא אפילו אם הדבר מצד עצמו רשות הוא ואפילו אם הדבר מצד עצמו טוב הוא שהי' (באם לא היו עושים ממנו עבודה זרה, ע"ד מאמר רז"ל (דברים טז, כב) אהובה היתה מצבה בימי האבות וכו').

מובן אשר לא קלה תעמולה זו ותעורר התנגדות מכמה חוגים ובעוה"ר גם מאלו המתחפשים ואומרים אשר דתים הם, אבל התנגדות זו עצמה מכריחה המלחמה נגד שיטת ההסתה וההדחה מדרך ישראל סבא ככל התוקף וכיון שמלחמה זו דורשים מדורנו אף כי דור יתום הוא, בודאי שניתנו מראש הכחות לנהל המלחמה ולנצחה סו"ס, וכל אחד שיש לו השפעה בחוג מסוים עליו להביט על תעמולה האמורה כשליחות המיוחדת בתקופה זו.

וכבר מלתי אמורה באריכות במ"א, אשר הודעת רז"ל דבעקבתא דמשיחא אין לך יום שקללתו מרובה וכו' אין הכוונה של חכמנו ז"ל להפחיד ח"ו את ישראל, אלא הוראה היא (ככל שאר עניני התורה, לשון הוראה), שאי אפשר להסתפק היום במצב היהדות דאומול, כיון שהקללה נתרבה זה מכריח הוספה וריבוי בצד הטוב, וק"ל.

ויהי רצון שיבשר טוב בכל האמור ובברכה בנוסח הרב הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בתקופת שנה זו, לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ה'תפ

ב"ה, כ"ה אייר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ג אייר, בו כותב בקשת האברכים דמאנטרעאל

מלתי אמורה: ראה לעיל אגרת ה'תכז, וכהנסמן בהערות שם.

קסח

אגרות קודש (ה'תפ)

להעתיק את המאמר פתח אלי אשר בתו"א עם ההגהות של כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע, על שטענציל, ומבקש רשות על זה.

והנה לכאורה אינה מובנת בקשתם של הנ"ל בענין זה, האומנם כבר בקיאים הם בספרי חסידות הנדפסים ובפרט אלו שנדפסו בשנים האחרונות, שבמאמרים אלו נתבארו ג"כ כמה מהענינים הנזכרים בהגהות לד"ה פתח אלי הנ"ל, ורק הנ"ל חסר?

ובהנוגע לפועל, אם הנ"ל הוא בקשת רבים, והעיקר אשר תהי' ההעתקה מנוסח הדק היטב וגם ההעתקה יגיהו אותה כ"פ בכדי שתהי' מתוקנת ככל האפשרי יכול למלאות בקשה האמורה, ומובן ופשוט שכמו שכותב רק באופן שלא יפריע לו כלל מעניניו מתאים לסדרי הישיבה, הלימודים החזרה וכו'.

לפלא שאינו מזכיר מלימודו בהתמדה ושקידה ההוספה בזה מזמן לזמן כפי הציווי מעלין בקדש וההשפעה על כל חבריו שגם הם ישקדו בלימוד ככל הדרוש ובטח ימלא בהזדמנות הבאה.

בברכה.

ה'תפא

בי"ה, כ"ה אייר, תשי"ז
ברוקלין.

מר יוסף אלתר ש"י המכונה ד"ר טומארקין

שלום וברכה!

איך האב באקומען א גרוס וועגען אייך דורך הו"ח אי"א נ"י תלמיד תומכי תמימים חנוך הענדיל ש"י ליבערמאן און אויך דורך הו"ח אי"א נ"י עוסק בצ"צ רב פעלים מו"ה אברהם דוב ש"י קרעמער, וועלכע האבען מיר אויך דערציילט וועגען אייער געזונט צושטאנד.

און בעת רצון וועל איך מזכיר זיין אייך אויף דעם ציון הק' פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ ז"ייע צום געזונט בעסערונג, און בפרט אז איר האט זוכה געווען צו לערנען אין דער ישיבה תומכי תמימים, וואס קיין זאך גייט דאך ניט פארלארען אפילו פון ענינים גשמים ועל אחת כמה וכמה

ענינים רוחנים, וביחוד אז רבותינו נשיאנו הקדושים זצוקלה"ה נב"מ זי"ע האבען אינוועסטעט אזויפיל כחות אין דער ישיבה.

איז דאך זיכער אז אויך איצטער זיינען זיי מעורר רחמים רבים אויף יעדען איינעם פון די תלמידים אין דעם וואס זיי נויטיגען זיך, און בפרט אין געזונט בגשמיות און אין געזונט ברוחניות, ווי עס איז באוואוסט דער מאמר רבותינו זכרונם לברכה, אז די רמ"ח אברים פון דעם מענשן זיינען געגען די רמ"ח מצות עשה און די שס"ה גידים זיינען געגען די שס"ה מצות לא תעשה, און זייענדיק אליין א דאקטאר, איז זיכער איבעריג צו באטאנען, אז אויב אפילו א אבר איז אמאל ניט ווי עס באדארף זיין, דארפמען ניט מיד ווערען צו היילען עס, על אחת כמה וכמה אז עס איז אזוי ברוחניות, מיט דעם צוגאב, ווי דער אלטער רבי שרייבט, אז עס זיינען פראן ניט געזונט זאכען בגשמיות צו וועלכע עס העלפט ניט קיין רפואה, אבער אין רוחניות איז ניטא אזא זאך וואס רפואת הנפש זאל דאס ניט קענען אויסהיילען, ביז עס קאן אויך פארריכט ווערען אויף אזא אופן, פונקט ווי עס וואלט קיינמאל קיין מיחוש (אפשוואכונג) ניט געווען, ואין לך דבר העומד בפני הרצון (קיין זאך קען ניט צוריקהאלטען דעם ווילען) ואין לך דבר העומד בפני התשובה (און קיין זאך קען ניט זיין א אפהאלט אויף דעם צוריקקערן זיך).

איך בין זיכער אז עס איז איבעריג צו מאריך זיין אין דאס אויבען געזאגטע, נאר צוגעבען א נקודה (פאינט) וואס זיכער אויך דאס איז איין באוואוסט, און דאס איז די באטאנונג פון תורת החסידות פון בעל שם טוב ורבותינו הקדושים דחב"ד אז אין אלע ענינים פון דעם מענשן, דארף זיין דער עבדו את ה' בשמחה, און אז מען איז בשמחה וואס השם יתברך גיט די מעגליכקייט צו דינען עס, זעהט מען הצלחה אין אלע ענינים סיי בגשמיות און סיי ברוחניות.

אין ערווארטונג פון גוטע בשורות אין דאס אלץ אויבען געזאגטע, און מיטן וואונש צו דער דערנעהנטערונג פון חג השבועות, בתוך כלל ישראל צו מקבל זיין די תורה לויטן אויסשפראך און ברכה פון מיין שווער כ"ק מו"ח אדמו"ר לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

בברכה לרפואה.

ה'תפב

בי"ה, כ"ה אייר, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ וכו' מו"ה ישראל משה שי

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף, אין וועלכען איר פרעגט, אויב מען דארף
א היתר עיסקא ווען מען וועט אייך געבען א הלואה פון די מוסדות באה"ק
ת"ו.

דאס היינגט אפ אויף וואס א אופן עס וועט זיין די הלואה, ובכלל איז
דאס שטענדיק גלייכער צו מאכען א היתר עיסקא, בכדי ארויסגיין פון ספק,
און בפרט אז ניט שטענדיג ווייס מען די פרטים פון דער הלואה.

וועגען איבערהיפען אין דאוונען אפילו פון פאָרענט.

איז באוואוסט די הוראה, אז ניט קוקענדיג אויף אלע היתרים וואס
אין דעם, איז אבער בפועל טוט מען דאס ניט, מען קען דאך קומען פריער אין
שול בכדי צו מיטהאלטען מיט דעם מנין.

ווי עס זעהט אויס, טראכט איר וועגען פארען לארצנו הקדושה תבנה
ותכונן במהרה בימינו על ידי משיח צדקנו, דארפמען אייך זיכער ניט
אנדייטען אויף דעם וואס שטייט אין תשב"ץ קטן, אז מען מוז נעמען אויף
זיך א זהירות מיוחדת אין ענינים פון תורה ומצות, ווארום עס איז ניט גלייך
ווען מען געפינט זיך בפלטרין של מלך אדער פון דרויסען, וואס האטש דער
חיוב פון קיום תורה ומצות איז דאך בכל מקום ובכל זמן, איז דאך ניט גלייך
אין פלטרין של מלך וכו' און בפרט אז די נסיעה לאה"ק ת"ו ווערט געטאן
בבחירה חפשית פון א אידען וואס זעהט צו באקומען די נויטיגע פאפירען און
רשיונות פון בני אדם, עאכו"כ אז מען דארף זיך צוגרייטען צו קומען אין
אזא ארט ווי אה"ק ת"ו וואס עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית

ה'תפב

מו"ה ישראל משה: געליס, ברוקלין.

קעא

אדמו"ר שליט"א

שנה, מיט דער נויטיקער זהירות בעניני תורה ומצות. ויהי רצון איר זאלט
אנזאגען גוטע בשורות אין דאס אלץ אויבען געזאגטע.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תפג

ב"ה, כ"ו אייר, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה יהושע שניאור זלמן שי

שלום וברכה!

... בשאלתו אודות מורה ללימודי חול באם יצטרכו לזה טוב יותר
אשר יהי אינו יהודי, שפשוט שאין לו כל שייכות עם התלמידות לבד הלימודי
חול שלומדת, ולא לשכור מורה בת ישראל שאינה שומרת תומ"צ שגם היא
בת שרה רבקה רחל ולאה (וכידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, שעל יהודי איזה
שיהי' אין אומרים להבדיל ח"ו) וקשה במאד באווארענען שלא ילמדו מה
מדרכי ונראה גם במוחש.

אחכה לבשו"ט מניצול יום ה"ג בעומר וכן בטח מכינים תכנית מפורט
לניצול זמן מתן תורתנו הבע"ל ככל הדרוש והשי"ת יצליחם.

בברכה בנוסח הרב הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר לקבלת התורה בשמחה
ובפנימיות.

ה'תפג

מורה יהושע שניאור זלמן שי: סרברנסקי, מלבורן. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ד ד"נה,
ובהנסמן בהערות שם.
מורה ללימודי חול: בבית רבקה במלבורן. ראה לעיל ח"ד אגרת ד'תשמז, ובהנסמן בהערות
שם.
אין אומרים להבדיל: ראה גם לעיל ח"י אגרת ג'רכט.

ה'תפד

ב"ה, כ"ו אייר, תשי"ז
ברוקלין.

האברך שמואל אלעזר שי

שלום וברכה!

לאחרי ההפסק נתקבל מכתבו מ' לחדש אייר, בו כותב מסדרי הלימודים בקיץ זה, ומהוספת מספר התלמידים שיחיו, ובטח כוונתו שזהו בהוספה על התלמידים דזמן העבר שכולם ממשיכים בלימודם בקדש, ובכל זה ההוספה מצער היא ובפרט בערך דרישת השעה והכרח.

מובן שנכון עשו במה שהרשו לתלמידים לנסוע למירון ביום הבהיר ל"ג בעומר, ומכמה טעמים, וגם על כגון דא נאמר עת לעשות לה' וגו'.

בטח למותר לעוררו לעמוד בקישור עם החדשים שפגש בהיותו במירון ועורר אותם למצות, שהרי כל כגון דא דורש חיזוק מזמן לזמן עכ"פ בכתב אם אי אפשר להתראות פב"פ, וק"ל.

ומובן שענין זה הוא בכל אלו המשתדלים בהפצת המעינות ובכלל עניני יהדות.

בברכה בנוסח הרב הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ה'תפד

האברך שמואל אלעזר שי: הלפרין, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"י ד'תתקנ.
ה'פד. לקמן ה'תשכו.
שנכון עשו: ראה גם לעיל ח"א אגרת ג'תלט.

ה'תפה

בי"ה, כ"ו אייר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

שוב לאחר הפסק ארוך — נתקבל מכתבו מבי"ה אייר עם הפ"י המוסגר בו, שיקרא בעת רצון על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע, וגם בו אינו כותב דבר אודות עבודתו בקדש וכן מעניני הפצת המעיונות, כי אם אך ורק ע"ד עניניו הפרטים החומרים. ואף שמוכן שענינים אלו עלולים לבלבל ולהטריד את האדם, בכל זה, על כל פנים במקצת, צריך להיות מוח שליט על הלב עכ"פ להניח מקום פנוי להודעה ע"ד הפצת המעיונות ביחוד והפצת היהדות בכלל. ויהי רצון שעכ"פ בעתיד ינהג במנהג טוב זה, ותקוים בו הבטחת חז"ל המקיים את התורה (וכל עניני יהדות) מעוני (עוני בגשם, או עוני ברוחני) סופו לקיימה מעושר (הן בגשמיות והן ברוחניות). מובן שאין כוונתי להטפת מוסר, אלא לעוררו לעבודת השם בשמחה וטוב לבב — שמקדימין בזה על ידי הנהגה כהאמורה.

במ"ש אודות ענין הדירה — נכון במאד מה שמחליף דירתו לטובה הימנה. ובמ"ש אודות הקישוים שפוגש במסירת דירתו לזה שרוצה לשלם בעדה מחיר מלא. — יציע עוד הפעם את הענין לפני ועד הכפר בצירוף הטעמים והנמוקים שכותב אלי. ואם בכל זה לא ירצו לעשותו יוצא מן הכלל בכדי שלא לפרוץ גדר, יראה מכתבי זה להרה"ח כו' הרה"א ש"י פאריז ויתן לו גמ"ח של ק"ן לא"י, בתשלומין של חמשה לירה לחדש. והעיקר אשר יעתיקו דירתם לבית החדש ויהי זה בשעה טובה ומוצלחת.

בברכה בנוסח הרב הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר — לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות,

מ. שניאורסאהן

ה'תפ"ו

ב"ה, כ"ז אייר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום ה' שמסיים בשנים עשרה שאלות וכותב שיש עוד לשאול, אבל אין לדבר סוף.

הנה לבד זאת שלא במכתב יכולים לענות על שנים עשרה שאלות כאלו, העיקר שכאשר ישיבו על אלו השנים עשרה, הנה היצר יציג אחרות במקומן ועוד גדולות במספרן מן הסתם.

והעיקר שלבחור כגילך אין זה ענין לחפש שאלות ולחשוב שזה שלא קבלת ע"ע תשובה על כל השאלות, זוהי הסיבה מה שחסר בהתמדה ושקידה. ענינו של בן ישיבה בכלל – הוא ללמוד תורה ולחפץ להבין מה שכתוב בה, וכלל וכלל לא לחתור (גריבלען) אפשר יכולים לחדש קושיא שאחרים לא עמדו על זה, ולחקור מי יוכל לתרצה.

ולדוגמא כמו אחד שמתחיל להתלמד חכמת הרפואה להבדיל, ולמחרת אחר ההתחלה, יודיע למוריו שמוכרחים לתרץ לו מדוע כאשר מרפאים ענין זה וזה נותנים כדורים מרים, אפשר יכולים להיות הכדורים מתוקים, מדוע צריכים לנתוח, ירפאו בלי ניתוח וכו' וכיו"ב, ומבלי הבט על זה שכותב הנך שכבר שתי שנים שלומד אתה בישיבה, הנה לגבי העומק שישנו בתורתנו הק' – הנה זה אפשר רחוק יותר מאשר הידיעה של המתחיל ללמוד חכמת הרפואה יום הראשון, לגבי ידיעת רופא שגמר.

מובן שאין כוונתי בזה לאמר, שלא צריכים להבין מה שכתוב בתורה, ואדרבה זהו חיוב ללמוד תורה באופן ובדוקא להבינה, אבל מוכרח להיות הקדמת נעשה לנשמע, ענין של קבלת עול, שאז אין מניחים עצמו לבלבול מהיצר מללמוד תורה בהתמדה ושקידה, ואז אפילו אם ישנה איזה קושיא, אין פועל זה על ההתמדה והשקידה, ובפרט כאשר תעבור עוד הפעם על השנים עשרה קושיות, הנה כמו שכותב אתה בעצמך בתחלת מכתבך, זה דברים שבדאי גדולי ישראל עמדו על זה, ויודעים אנו שלמדו תורה בהתמדה ושקידה וקיימו מצות בהידור הכי גדול, שמהו מובן א' שישנו תירוץ משביע רצון, ב' ואם יש פרט שלא י.בן כולו, בשכל, אין זה נוגע לגמרי להנהיגה כמו שיהודי צריך להתנהג ע"פ התורה, כי מהו הפלא שאדם לא מבין מה שהקב"ה

קעה

אדמו"ר שליט"א

מבין כביכול, אדרבה הפלא הוא בנהפוך, שיש ענינים מחכמתו ורצונו של הקב"ה שהיא התורה, שאדם שהוא בעל גבול מבינו בשכלו הגבולי.

ויהי רצון שתעזוב דרך החתירה (גריבלען זיך) ולחפש קושיות, שזה לגמרי לא מענינך, ותתן עצמך לקיים מאמר המשנה אני נבראתי לשמש את קוני, ובפרט כאשר מתקרבים אנו לזמן מתן תורתנו שכנ"ל קבלוה ע"י הקדמת נעשה לנשמע וכמרז"ל שכן דוקא צריך להיות שאז תומת ישרים תנחם, ובאם אחרת ח"ו וכו' (עיין מסכת שבת פ"ח סע"א).

בברכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תפז

ב"ה, כ"ח אייר, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה ישראל ש"י

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ה אייר עם המוסגר בו.

בטח ימצא אותיות להסביר ל... שמה שענהו שעתה אינו שייך ללימוד מפני שיש לו כאב, הרי זה בדוגמת חולה האומר שאין לו לקחת סממני רפואה כיון שחולה הוא, והרי הודיעו חז"ל אשר התורה מביאה רפואה לעולם וחש בראשו בגופו יעסוק בתורה, ואף שמוכן שקשה הלימוד לעיונא בשעה שהגוף כואב, בכל זה יש להשתדל גם בזה ופשיטא עכ"פ בהלימוד למיגרס, ולכה"פ שלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בחומש תהלים ותניא הידועים, ויהי רצון שיבשר טוב שדבריו יצאו מן הלב ונכנסו ללבו של הנ"ל ואשר הביאו לפועל ממש.

ה'תפז

מורה ישראל ש"י: גורדן, וואוסטער. אגרת נוספת אליו — לקמן ה'תקסב.

ובקרוב ממש יבשר טוב גם בענינו הפרטי, שהרי עשה כבר אחיזה בטבע ומבקר אצל רופא. ומה שהני"ל אומר שצריך זמן רב, בודאי שאין זה כן וכידוע דיוק מרז"ל התורה נתנה רשות לרופא לרפאות אבל לא לדחות ח"ו הרפואה לזמן, ואצפה לבשו"ט בכל הני"ל.

בברכה בנוסח הרב הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות ולהצלי שניהם גם בענין הקעמפ יומי.

ה'תפח

ב"ה, כ"ח אייר, תשי"ז
ברוקלין.

מחות' הרה"ח אי"א נוי"נ ענף עץ אבות זך הרעיון
מו"ה אברהם יהודא שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ג אייר, אודות הביכלעך כ"י וסידורם, בירור
המאמרים שם הנדפסו או לא וכו'.

והנה איני יודע מי מאנ"ש אשר באה"ק ת"ו בקי בענינים כמו אלו, וחבל
אשר מתחלה הביאום לאה"ק ת"ו ולא שלחום לכאן, אשר אף שרבו הטרדות
ולצערי לאו דוקא טרדות של שמחה, הנה בכל זה בסמיכות מקום כאן –
יכול הי' גם אחר להתעסק בזה כיון שיכולתי להיות עכ"פ מזמן לזמן בבחי'
עומד ע"ג ועל כת"ר לחקור על אתר באם ישנו הבקי בהני"ל ולבוא עמו
בדברים.

ובודאי ידוע גם לכת"ר הנהגת חסידים מדור דור שלא התענינו "כ"כ"
מי הוא בעל המאמר אם נדפס או לא, וכנודע הלשון של אחדים מאנ"ש שכל
מאמרי נשיאינו הרי הלכה למשה מסיני הם וכמרז"ל הידוע, ולמאי נפק"מ

ה'תפח

מו"ה אברהם יהודא שי: חן ירושלים. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ג ד'תשג, וכהנסמן
בהערות שם.
הביכלעך כ"י: מעזבון אביו מו"ה דוד צבי הירש (הרד"צ). ראה לעיל ח"ט אגרת ב'תרסט,
ובהנסמן בהערות שם.

קעז

אדמו"ר שליט"א

אם הלכה זו נתגלתה ע"י נשיא זה או נשיא זה, ובפרט שמובן שאין בזה הנפק"מ שישנה בנגלה, שכמה כללים בזה שהלכה כפלוני לגבי פלוני והלכה כבתראי, שכ"ז אינו בנסתר דתורה שאין שם לא קושיא ולא מחלוקת וכו'.

ואף ששולל הנני שיטה זו בתכלית ואיזה פעמים נדבר עד"ז גם עם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע ומובן שגם הוא לא סבירא לי שיטה זו האמורה, בכ"ז כנראה זהו מענינים וואס חסידים פירן זיך ווי זיי פירן זיך, ויהי רצון אז זיי זאלן קיינמאל ניט האבען קיינע גרעסערע מגרעות ושגיאות...

בברכה בלשון הרב הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ה'תפט

בי"ה, כ"ט אייר, תשי"ז
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

מיט גרויס פארוואונדערונג האב איך זיך דערוואוסט פון אייער מנהג צו פאסטען פון צייט צו צייט מאנטאג און דאנערשטאג און אויך ערב ראש חדש, און דאס נאך דעם ווי עס'ז באוואוסט די אנווייזונג פון בעל שם טוב אז מען דארף האבען אז דער גוף זאל זיין געזונט און ער זאל ניט שטערן צו דעם אנזאג, צו דינען השם יתברך בשמחה, און מען זעהט דאס פאקטיש אין אונזער דור אז דורך אפטע תעניתים, ווערט אפגעשוואכט דער געזונט און עס'ז נאכדעם א שטערונג צו ענינים פון מצות.

זעלבסט פארשטענדליך, אז דאס ווערט געמיינט די תעניתים וועלכע מען נעמט אליין אויף זיך (אבער ניט די תעניתים וועלכע זיינען לויטן שולחן ערוך). און אויב מען וויל דוקא אזא ענין ווי תעניתים, איז באוואוסט אין דעם די הוראה פון כ"ק אדמו"ר מוהר"ש נ"ע, אז דאס קען געטאן ווערען דורך אפהאלטען זיך פון ריידן וואס מען דארף ניט ריידן אפילו ווען מען

ה'תפט

הוראה: ראה גם לעיל ח"ג אגרת ד'תר"ד, ובהנסמן בהערות שם.

האט א גרויסען חשק צו דעם, און ניט נאר פון לשון הרע נאר אפילו פון דברים בטלים, און תעניתים פון עסען קען אויך זיין מיט דעם וואס מען עסט זאכען וועלכע זיינען גוט צום געזונט, אבער ניט נאכזוכען דוקא אזעלכע וועלכע האבן געשמאקן טעם דוקא.

איך האף אז די פאר שורות וועלען גענוגענד זיין אז איר זאלט גוט מאכען דאס אויבען דערמאנטע, און וויבאלד ווי איך פארשטיי, אז איר האט זיך געפירט אין דעם מער ווי דריי מאל, דארפמען מתיר נדר זיין און דערנאך פארבייטען די תעניתים פון עסען אויף די אויבען געזאגטע תעניתים. און השם יתברך זאל אייך העלפען אין דעם אלעס און צוזאמען מיט אייער מאן שיי זאלט איר פירן אייער זון אין חסידות'שען וועג געזונטערהייט און פרייליכערהייט.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תצ

ב"ה, כ"ט אייר, תשי"ז
ברוקלין.

האברך משה הלל שיי

שלום וברכה!

במענה על מכתביו מששי וכ"ב באייר, נעם לי לקרות בו אשר מדריך הוא כתתו לא רק בעניני לימודם אלא גם בעניני יראת שמים ועניני חסידות אשר באמת הא בהא תליא, וכמ"ש רבנו הזקן שהאהבה היא שרש לכל רמ"ח מצות עשה והיראה היא שרש לשס"ה לא תעשה (עיין היטב תניא ריש פרק ד') ובפרט כשנמצאים בארצנו הקדושה תבנה ותכונן על ידי משיח צדקנו במהרה בימינו, אשר עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה, ומזה מובן גם כן אשר כל השתדלות ויגיעה בזה כדאיות הן, כיון אשר זה כל האדם כמ"ש את האלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם ואפילו המקיים רק נפש אחת מישראל הרי זה כאילו קיים עולם מלא.

קעט אדמו"ר שליט"א

ומובן גם כן אשר בכדי להשפיע על הזולת אין מספיק להיות טופח בלבד כי אם טופח על מנת להטפוח, והנמשל מובן.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תצא

ב"ה, א' סיון, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ וכו'
מו"ה אפרים אליעזר שי הכהן

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מגי' נשא עם המוסגר בו,

ובהיותי אתמול על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נבג"מ ז"ייע הזכרתי, והרי כיון שאין קדושה נעקרה ממקומה (עיי' אגה"ק
סי' ז"ך בביאור) מובן שנשיא ישראל גם בעלות נשמתו השמימה עומד הוא
ומעורר ר"ר על כל השייכים אליו ועניניהם.

כיון שהיום הזה באו מדבר סיני, אחתום מענינא דיומא ובלשון הרב
הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר, לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

בברכה,

מ. שניאורסאהן

נ.ב.

מוסג"פ החדו"ת של חתנו שליט"א, ולחביבותא דמילתא באתי עכ"פ
באיזה הערות בחפזי, כיון שאין הזמן גרמא.

ה'תצא

חלקה נדפס בלקו"ש ח"א ע' 229 חלקה בחט"ז 497 ובשלימות בהמאור טבת תשי"ח.
מורה אפרים אליעזר: יאלעס, פילדלפיה. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ד הי"פ, ובהנסמן
בהערות שם. לקמן ה'תרכא.
חתנו: מו"ה יוסף געלדצעהלער, רלעיל ח"ד אגרת ה'תרכ.

בבכורות דף י"ב ע"ב, תנן התם הערכין בשעתן ופדיון הבן אחר שלשים יום פדיון פטר חמור לאלתר. ופריך בגמרא ורמינהו אין בערכין ופדיון הבן ובנזירות ובפטר חמור פחות משלשים ומוסיפין עד עולם, אמר רב נחמן לומר שאם פדאו פדוי, דלכתחילה ימתין עד שלשים כפדיון הבן ובדיעבד לאלתר נמי פדוי, אבל עיקר מצות פדיון לא מקיים כדפירש רש"י שם. ורב ששת תירץ לומר שאינו עובר עליו, פירוש דלעולם מצות פדיון לאלתר ואינו עובר עליו עד שלשים יום, ומכאן ואילך עובר. ומתיב רמי בר חמא לרב ששת מדתניא מצותו כל שלשים יום מכאן ואילך אי פודהו עורפו, מאי לאו מצוה לשהותו כל שלשים יום כרב נחמן וקשיא לרב ששת, ומשני לא מצותו לפדותו כל שלשים יום, ופריך אי הכי מכאן ואילך או פודהו או עובר עליו מבעיא לו ומסיק אלא אמר רבא לא קשיא הא ר' אלעזר הא רבנן, ע"כ. ופירש רש"י אלא אמר רבא מצוה לשהותו ואפ"ה כרב נחמן לא מתריצנא ולא קשיא הא דקתני כל שלשים יום מצוה לשהותו רבי אלעזר היא דמקיש בכור בהמה לבכור אדם והא דקתני לאלתר רבנן דלא מקשי, עכ"ל.

וברמב"ם פ"ב מהל' בכורים הל' ו' כ' וז"ל: מאימתי חייב לפדותו משילד ועד שלשים יום, ומאחר שלשים יום אם רצה עורפו אם רצה לפדותו פודה ואין כאן אלא מצות עיכוב בלבד, עכ"ל. ובכסף משנה כתב דידוע דהלכה כרב ששת באיסורי ולפיכך סיים ואין כאן אלא מצות עיכוב בלבד דהיינו עובר עליו דקאמר רב ששת. וקשה אי פסק כרב ששת האידך כתב הברייתא שהקשו ממנה לרב ששת בלשונה או פודהו או עורפו ואילו לרב ששת הקשו דא עובר עליו מיבעיא לי ולא תירצו בה דבר, כן הקשה המהר"י קורקס ז"ל.¹

והנה בהל' א' כתב הרמב"ם ז"ל: ואם לא רצה לפדותו מצות עשה לעורפו שנאמר ופטר חמור תפדה בשה ואם לא תפדה וערפתו והראב"ד משיג שם דעריפה אינה מצוה אבל עביה ומזיק נקרא ומפסיד ממונו של כהן ע"כ. ובר"י אלגזי כתב דשתי שיטות אלו יוצאים ממכילתא פ' בא ז"ל: אם לא תפדה וערפתו מכאן אמרו מצות פד' קודמת למצות עריפה, דבר אחר אם אין אתה פודהו ערופהו הואיל ואיבדת נכסי כהן אף נכסיד יאבדו עכ"ל. דרש הא' הוא מתני' בדף י"ג ע"א דמצות פד' קודמת למצות עריפה והשני היינו מה דתני לוי בדף י' ע"ב הוא הפסיד ממונו של כהן לפיכך יופסד ממונו, והיינו דעת הראב"ד והרמב"ם פסק כמתני' בדף י"ג ע"א.

והנה רש"י פירש גבי תני לוי ז"ל: לפיכך יופסד ממונו יכפוהו ב"ד לעורפו לאחר ל' יום כדמפורש בפרקא ויאסר בהנאה עכ"ל. והאחרונים הקשו מנא לן הא דב"ד כופין ואם הוא מדין מכין אותו עד שתצא נפשו ככל מצות עשה אמאי לא יכפוהו ב"ד על פד' דפד' קודמת לעריפה. ונראה דהוקשה לו לרש"י תני דלוי אמתניתן בדף י"ג ע"א דמתני דלוי משמע דעריפה קנס הוא וממתניתן משמע דמצוה הוא לפיכך ס"ל לרש"י דשניהם אמת, כיצד, דעריפה היא מצוה על ב"ד לדון³ הקנס דעריפה ככל דיני קנסות דמצוה על ב"ד לדון ואם הוא מצוה על

(1) **כן הקשה מהר"י קורקוס** – מובן שאין קושיא כלל להכסי"מ דמפרש "מצות עיכוב" דהיינו – עובר עליו.

(2) **אמאי לא יכפוהו ב"ד על פד'** – א"א לכפותו על מה דבדידי תלי רחמנא (יבמות לט, ב): ואם לא תפדה – וערפתו.

(3) **מצוה על ב"ד לדון**. עדי"ז פי' בזה"ק להרשב"ץ מ"ע יט (בדרך אפשר).

שאלו קושיא כלל: ר"ל, אף שקושיית רמי ב"ח לרב ששת מהביריתא, מדוע לא נאמר בה עיקר החילוק שמכאן ואילך עובר עליו, היא עדיין קיימת, אך מסגנון הרמב"ם שהעתיק את הברייתא אין קושיא. וראה לקמן הערה 5.

בי"ד ע"כ אית דין דלאחר זמן קצוב יש להם לדון הקנס דאי לא תימא הכי אימתי ידונו הקנס הא יכול לפדותו כל שעה, וכן מדויק לשון הגמרא הוא הפסיד ממונו של כהן, וקשה אמאי קרי לוי "הפסיד" הא עדיין יכול לפדותו, אלא ע"כ דלאחר זמן מתחילה קנס דעריפה והיינו הלשון דהוא הפסיד ממונו של כהן לפיכך פירש רש"י דבי"ד יכפוהו לעורפו לאחר ל' וכמו שבארנו דמצוה הוא על בי"ד לדון הקנס דעריפה.

אחרי הדברים האלה נדקדק בלשון הרמב"ם דכתב בהל' ו' ומאחר שלשים יום אם רצה לעורפו עורפו ואם רצה לפדותו פודה ואין כאן אלא מצות עיכוב בלבד, עכ"ל. וקשה הא פסק בהל' א' דמצות פדי' קודמת למצות עריפה ולמה כתב כאן עריפה קודם פדי' אלא הן הן הדברים אשר כתבנו דמצות עריפה מתחלת אחר זמן קצוב (ושיערו חז"ל אחר ל') לפיכך כתב הרמב"ם דלאחר ל' עריפה קודם פדי' ומקורו מתני דלוי כדבארנו, ובהא מיהו פליג ארש"י וסבירא ל' דעריפה היא מצוה כמו פדי'.

ולפי זה מיושבת קושית מהר"י קורקס ז"ל בטוב טעם דלשון הר"מ אינה לשון הבריייתא דאיתותב מינה רב ששת דדקדק בלשונו וכתב דעריפה קודם פדי' לומר דפדי' זמן אית לה ולאחר זמן מתחלת מצות עריפה והיינו ממש דברי רב ששת דאמר שעובר עליו לאחר שלשים⁵. על מה ששמעתי מאמר מכי חותני שליט"א בשם אדמו"ר מליובאוויטש שליט"א אודות ענין נתינת מתנות לחתן וכלה ביום חופתם חשבתי על דרך פשוט כיון דאמרו חז"ל דמוחלין לו כל

אבל דעת **שלישית** היא – דלא כהראב"ד (שלדעתו אין מצות עריפה) וגם דלא כהרמב"ם (שסתם וכתב בידיו ובסהמ"צ מ"ע פב דהמצוה היא לערוף – ולא לדון –. ובי"ד, ועאכ"כ זה הדין קנסות – מאן דכר שמי').

4) **דלאחר ל' – עריפה קודם פדי'.** אאפ"ל כן, שנאמר אם לא תפדה – וערפתו ז.א. שתנאי לעריפה הוא אי הרצון לפדות.

5) **דעובר עליו לאחר ל' יום.** – עפ"י עכצ"ל דל' "מצות עיכוב" שברמב"ם, היינו – עובר עליו (כפי הכס"מ. ושהר"ק אומר שאין לפרש כן). – וא"כ שוב אי"צ לכל השקו"ט לתרץ קושית הר"ק, כיון דקושיא מעיקרא ליתא. דהיינו התוספתא וכו"ש, וכהכס"מ.

והנה הצ"ע ברמב"ם הי"ו הוא מה שהקדים עריפה לפדי'. וי"ל בשנים: (א) לדעת הרמב"ם עריפה מתחלת "מאחר ל' יום",

אולי מקורו מתוספתא הנ"ל. ואף שמקשה בשי"ס דאינה כר"ש – ס"ל להרמב"ם דאף הפוסקים כר"ש – לא ידחו התוספתא מהלכתא מפני קושיא זו. וכ"פ נמצא עד"ז ברמב"ם. ובכל אופן – הוא דלא כמכילתא דרשב"י הובאה בתורה שלימה: את שלא בא לכלל עריפה לא בא לכלל פדי'. ועייג"כ במנ"ח סוף מ"ע כג.

ולכן פתח בעריפה – שכולו מחודש לאחר ל' יום.

(ב) כיון דתיכף לאח"ז בא הדין "לא רצה לפדותו" סמכו ענין לו לפדי'.

ששמעתי מאמר... נתינת מתנות: ראה לעיל ח"ד אגרת ה'רכד – אליו.

עונותיו הוא בבחינת קודם החטא וקודם גזירת בזיעת אפך תאכל לחם וממילא פרנסתו היא בלא יגיעה⁶

ובמילא הוקדמה עריפה. וידועה דייקנותו של הרמב"ם גם בסידור הענינים. ובפרט בפרק זה **עצמו מוכרח** לבאר באופן זה סידור דברי הרמב"ם — בהט"ז. וק"ל.

(6) לטעמי — גם בגר ובהעולה לגדולה צ"ל כך.

ה'תצב

ב"ה, א' סיון, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בו שואל ע"פ המובא בפרק א' דספר תניא קדישא, שנפשות אומות עו"ג הן מג"ק הטמאות לגמרי — הרי נצטוו הם בשבע מצות וכו'.

הנה מבואר בדא"ח אשר נפשות חסידי או"ה [ה]ם מטוב שבקליפת נוגה, ראה לקוטי באורים* לרה"ג הרה"ח והרה"צ כו' הרה"ה מפאריטש מז עמוד ד', וברמב"ם הלכות מלכים סוף פרק ח' שהמקבל שבע מצות ה"ז מחסידי אוה"ע.

בענין גרים — ראה שבת קמו, רע"א דמזליהו הוו בהר סיני. וראה ג"כ מדבר קדמות (להחיד"א) מעי גרים.

מה שכותב אודות עניני שידוכין שיש לו אח גדול הימנו, יש לבקש את אחיו שימחול במחילה גמורה ואז יכול גם הוא להתעסק בהצעת נכבדות.

בטח שומר שלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בחומש תהלים ותניא הידועים ומוסיף מזמן לזמן גם בלימודו בתורת החסידות.

בברכה.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

(*) מיוסד עמשי"כ בסידור שער חהמ"צ.

קפג

אדמו"ר שליט"א

ה'תצג

ב"ה, א' סיון, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ג אייר, בו כותב אודות הצעת משרה במושב וכו'.

וכיון שלדעתי טוב לפניו ולפני זוגתו תח"י לא רק הדירה בכפר חב"ד
אלא שגם התעסקותם תה"י בעניני כרם חב"ד, הרי טרם יחליט בהאמור,
ידבר עוד הפעם עם עסקני חב"ד אודות האפשריות להיות עסוק בעניני חב"ד.
ומהנכון שידבר בזה עם הנהלת הישיבה ובית ספר למלאכה וגם עם הנהלת
צעירי אגודת חב"ד.

ויהי רצון שהשגחה העליונה תעמידהו על חלק היפה בתוככי ד' אמות
של חב"ד מבפנים, ומשם להפיץ המעינות עד שיגיעו גם חוצה.

בעת רצון אזכיר את כל אלו שכותב אודותם על הציון הק' של כ"ק
מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע.

בברכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

א. קווינט

מזכיר

ה'תצד

ב"ה, א' סיון, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על המכתב עם המוסגר חו"ד הרופא אודות בנו שליט"א,
שמוחזר בזה.

ה'תצג

נרפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 518 והושלמה ע"פ צילום האגרת.

יש להמשיך בהטפול שהציעו, ואפשר כדאי לעורר את הרופא שלכאורה ע"פ המבואר, סיבת מצב רוחו, הי' מועיל ביותר באם היו ממציאים לו האפשריות לעזור לחלשים הימנו להיות מנהיגם או מדריך בכתה כמו מסיבת שבת וכיו"ב שזה הי' מגדיל האמון בעצמו וכי'...

ה'תצה

בי"ה, א' סיון, תשי"ז
ברוקלין.

הנהלת צעירי אגודת חב"ד, סניף מאנטרעאל
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה על מכתבם מער"ח סיון, בו כותבים אודות יסוד והנהלת מחנה יומי (דעי קעמפ) במחנם הט'.

ומובן שלכל לראש צריכים לעשות אסיפה משותפה עם הנהלת ישיבת תומכי תמימים דמאנטרעאל, שמהם דרשתי את הענין זה כמה שנים וזה כמה פעמים ובפרט שבהנהלת הקעמפ ואלו שיהנו מהקעמפ, בודאי חלק היותר חשוב יהי' מתלמידי הישיבה.

ויהי רצון שבהתייעצות כולם יחד יחליטו כטוב באמת בשביל ילדי בני ישראל אשר במאנטרעאל ואין טוב אלא תורה ומצוה מוארים במאור שבתורה זוהי אור וחיות חסידותי.

בודאי עומדים בקישור עם המתעסקים בתהלכות ל"ג בעומר דכאן למען התאמת פעולה בעתיד ולימוד אחד מחבירו על יסוד הנסיון שלהם בעבר.

בברכת הצלחה בעבודת הפצת המעינות ולקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ה'תצו

בי"ה, ה' סיון, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"נ וכו'
מו"ה אברהם צבי שי הכהן

שלום וברכה!

במענה על הודעתו ע"ד הכנסת בנם ישראל יצחק שי לגיל מצות,

הנה יה"ר מהשי"ת אשר מבן שלש עשרה למצות יגדל לבן חמשה עשר
וכו' כפסק המשנה (אבות פרק ה') ויוסיף התמדה ושקידה בלימודו בתורה
בתורת הנגלה וכן בתורת החסידות וידייק בקיום המצות. והשי"ת יצליחו
להיות חסיד ירא שמים ולמדן, והוא וז' ת"י ירוו ממנו ומכל יו"ח שיחיו רוב
נחת חסידותי.

בברכה לבשו"ט גם מההרחבה ככל הדרוש כמות ואיכות שיעורי הדא"ח
שזיכתהו ההשגחה העליונה ללמדם ברבים — ואין לך דבר העומד בפני
הרצון ולקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

להעיר ולהאיר אשר בעת מ"ת — נסתר דתורה ניתן בנגלה (מעשה
מרכבה וכו') משא"כ חלק הנגלה רק בנסתר וברמז. וידוע מרז"ל וציווים: מה
להלן כו' אף כאן כו'. ראה תו"א כב, ב. עיי"ש.

מלי אדה"ז שלא לבטל כו' מוכח דחיוב הוא.

ה'תצו

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 327 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה אברהם צבי שי הכהן: אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ד ד'תשנ"ט, ובהנסמן בהערות
שם.

שיעור הדא"ח: ראה גם לעיל אגרת ה'של, ובהנסמן בהערות שם.
בעת מ"ת: ראה גם לעיל ח"ז אגרת ב'קמ, ובהנסמן בהערות שם.
מל' אדה"ז בטידורו: כהל' תפילין, גבי הפסק בין תשי" לתשי"ר "שלא לבטל מעניית דבר
שבקדושה". והיתה השאלה אם רק מותר להפסיק או שצריך להפסיק.

ה'תצו

ב"ה, ערר"ש, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום שהוכפל בו כי טוב לסי' נשא נעם לי לקרות
במכתבו שבתחלת החודש נראה קצת חיות בהמסחר, ויהי רצון שיהי זה
התחלה טובה לחיות במסחר בהתפשטות שתתרבה הפרנסה כפשוטה בכל
הדרוש ותגרום גם להרחבת הדעת ולהקלת (עס זאל גרינגער אנקומען) עבודת
ה' בשמחה ובטוב לבב כציווי הכתוב.

ובפרט כשחג השבועות ממשמש ובא, וידוע המבואר בחסידות, שטבעת
הקדושין שנתן הקב"ה לישראל בעת שקידש אותם במעמד הר סיני הם
הענינים הגשמיים, שיהי טוב בגשמיות בבני חיי ומזוני רויחא.

מה שמתפלא על תשובותי וכדאמרי בעלמא אז ער ווייס אויך אן
אדרעס, מובן שאין כוונת תשובה להיות במקום אדרעסן-בוך כ"א להורות לו
הדרך איך שייטיב מצב פרנסתו, ומוכרחני לומר כמו שאני רואה את הדרך
ולא כמו שאחר רוצה שאראה הדרך בעיניו הוא.

בברכה בנוסח הרב הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר לקבלת התורה בשמחה
ובפנימיות,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

מוסג"פ קבלה מלשכת חשאיין.

ה'תצח

[ערב חג השבועות תשי"ז]

... במש"כ בענין הסדר בברהמ"ז — יעויין משנה וש"ס שלהי הוריות.

ה'תצט

ב"ה, יו"ד סיון, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מערב חג השבועות זמן מתן תורתנו, בו כותב ממה ששמע מהרופא והרושם שפעל עליו ועל זוגתו תחי'.

ולפלא שכנראה נשמט מזכרונו פתגם אדמו"ר הצמח צדק בדיוק מאמר רז"ל התורה נתנה רשות לרופא לרפאות, ודייק לרפאות יש לו רשות, ולא ח"ו לפעול נמיכת רוח וכו' ובפרט שבתקופתנו זו שבכל יום מתחדשים טפולים חדשים בעניי רפואה, מוצאים סממני רפואה חדשים וכו', כנגד השכל הבריא הוא להגיד עתידות בדוגמת אלו שכותב, והלואי יהיו חזקים בבטחונם בבורא עולם ומנהיגו המשגיח על כאו"א בהשגחה פרטית, שבעתיד הקרוב יווכחו במוחש ששקר דברי הנ"ל, אף שמוכן שצריכים לעשות איזה אחיזה בדרך הטבע וראה ג"כ קונטרס ומעין מאמר כ"ה בזה, ולכן יש להתענין גם בדיעטא צמחונית.

נהניתי במאד מזה שזוגתו תחי' דרשה לפני הנשים והשפיע זה גם על בריאותה כפשוטה, והרי גם זה ראוי היפך מדברי הרופא הנ"ל, והרי ישראל הם גוי אחד בארץ והטבה ברוחניות מוכרח שתביא הטבה גם בגשמיות.

בברכה לו ולכל ב"ב שי' לעבוד את השי"ת בכל דרכיך ובשמחה ובטוב לבב.

ה'תצח

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 380, והוא מענה למר"ה יצחק דובאוו לשאלתו: כי מנהיגנו לומר הרחמן הוא יברך את אדמו"ר שליט"א, ונחבאר שצריכים לו' אבי מורי וכו' וגם על עצמי וכ"ב וכו' ואיך הוא הסדר.

אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ד ד'תתקכט, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ה'תקצו. ה'תשמא.

שלהי הוריות: ח"ר היה הוא ואביו ורכו בשבי כו'.

ה'תק

ב"ה, יו"ד סיון, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מערב חגה"ש זמן מ"ת.

מובן שצריכים לסדר זמני הלימודים ביחד עם שמירת הגוף כפשוטו, ודי זמן בהמלי"ע לכל הנ"ל, והלואי היו מנצלים כל הזמן הנשאר משמירת הגוף ככל הדרוש וכבר ידוע דברי הרמב"ם אשר היות הגוף בריא ושלם מדרכי השם הוא, ובא"ל ח"ו מבלבל – ובדורותנו אלה לכל לראש – ללימוד התורה וקיום המצות כדבעי, וכנראה במוחש.

מסדרי הנגלה בהשיבה כמובן שאין לחסר, כי הרי כל תלמיד ישיבה מחובתו וגם זכותו הוא לשמור על סדרי הישיבה.

בשאלתו בקידוש והבדלה, ידוע שיין קודם לכל שאר משקה, והרי במחנו יש להשיגו. וכן במ"ש בהנוגע להתועדות ובפרט בהנוגע לאברכים לא ראיתי תועלת ממשקה המשכר ח"ו נוסף על הענין דפעולה ורושם בלתי רצויים כלל וכלל. . . . וידוע סיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע ממנהג חסידים הראשונים שהיו מעמידים הסאטקע על השולחן בתחלת ההתועדות ויוצאים בראי" בה, ורק במקרים מיוחדים זקוקים להנ"ל וגם זה בהגבלה לפנים מהגבלה, וק"ל.

בברכה לבשו"ט מהתמדה ושקידה בת"ת מתוך בריאות הנכונה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תקא

בי"ה, יו"ד סיון, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה שמואל מנחם מענדל שי

שלום וברכה!

... בעת רצון אזכיר את כל אלו שכותב אודותם על הציון הקי של כ"ק
מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נב"מ זי"ע, וכנראה שאין מסבירים להני"ל אשר
כשבאה הטבה ע"י שמזכירים אותם על הציון הקי פשוט שזה צריך להביאם
להתעוררות יתירה וביחוד בלימוד תורתו של בעל הציון וללכת בדרכיו, ואם
המתברך בעל השפעה הוא בחוג וסביבה, מחובתו הכי מוחלטה לפרסם בכל
הסביבה תורתו והדרכתו של בעל הציון, וק"ל. ויהי רצון שעכ"פ עתה יתעסק
בזה.

אתענין לדעת באיזה אופן התגלגל לידו לכתוב ולהזכיר ע"ד בנו של מר
... שי.

במ"ש אשר בס"ת המיוחס וכו' ניכר ששינו מאלי"ף לה"א פשוט שצריך
בירור מי ומתי שינו זה, שהרי באה"ק ת"ו ידוע שמלפני איזה שנים שלוחיו
של פלוני עשו כהני"ל, וכנראה שבכמה מקומות עשו במחשך מעשה זה, וגם לי
נודע הדבר רק בשנים האחרונות, ויעיין בסי' משנת אברהם סי' ל"ב מונה
הס"ת של קדושי עליון — ולא דוקא מחב"ד — שדייקו לכתוב באל"ף וכן
במכתבי שנדפס באוצר הפוסקים סוף חלק א'.

בודאי ניצלו גם זמן מ"ת להפצת המעינות ויכתוב גם אודות זה
בפרטיות הדרושה.

בברכה לבשו"ט.

ה'תקא

חלקה נדפס בלקו"ש ח"א ע' 229 חלקה בחכ"ד ע' 454 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה שמואל מנחם מענדל שי: שניאורסאהן, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ה'שמג,
ובהנסמן בהערות שם.
מאלי"ף לה"א: ראה לעיל ח"ד אגרת ד'תתקכו, ובהנסמן בהערות שם. לקמן אגרת הבאה.

ה'תקב

[סיון תשי"ז]

... במשי"כ ע"ד הסי"ת — לפלא הספק כיון שבעצמו כותב ע"ד מעשה
 רב שתיקנו מה"א לאל"ף. וכן יעשה. — וראה ג"כ ס' משנת אברהם סלי"ב
 ובמכתבי שנדפס בס' אוצר הפוסקים סוף ח"א.

ה'תקג

ב"ה, י"א סיון, תשי"ז
 ברוקלין.

האברך דוד שי

שלום וברכה!

... בקושיתו: א) הסתירה דשני המאמרים, הרואה סוטה בקלקולה
 יזיר עצמו מן היין ושנוזר נקרא חוטא על שציער עצמו מן היין — מתורץ
 בתוד"ה אמר (תענית יא, א).

ב) במרז"ל ריקנים שבך מלאים מצות, דאם הוא ריק אינו מלא. —
 הכוונה ריק בערך ובהשוואה לשאר ישראל.

ה'תקד

ב"ה, י"א סיון, תשי"ז
 ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מערב זמן תורתנו, בו שואל איך יסדר זמנו במשך
 חדשי הקיץ.

ה'תקב

נכתב על גליון השאלה בתאריך כ"ט אייר.
 לתוכנה ראה אגרת הקודמת, ובהנסמך בהערות שם.

ה'תקג

האברך דוד: דהאן, רמת השרון.

קצא

אדמו"ר שליט"א

ולדעתי ישאר במקומו עתה וימשיך עכ"פ איזה שעות ביום בלימודי קדש, והתורה מביאה רפואה לעולם והצלחה בכל עניני האדם וכמה שנאמר, אם בחקתי תלכו ופירש רש"י שתהיו עמלים בתורה ואת מצותי תשמורו וגוי ונתתי גשמיכם וגוי ככל הברכות האמורות בפרשה.

מהנכון אשר ישמור על התקנה לאמר בכל יום אחר תפלת הבקר השיעור תהלים חדשי – כמו שנחלק התהלים לימי החדש, וכן אשר המזוזות בדירתו תהי' בדוקות וכשרות כדין.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

במש"כ ע"ד חלום שחלם לפני כמה שנים – הרי במשך זמן זה ודאי אמר כמה פעמים תפלת הטבת חלום (בעת שהכהנים נ"כ וכיו"ב), ולכן חלום טוב הוא ואין עוד מה לחשוב בו.

ה'תקה

בי"ה, י"א סיון, תשי"ז
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה על מכתבך ממוצש"ק בו את כותבת אודות שאיפותיך בהנוגע להסתדרותך בעתיד, ושואלת במה תבחר.

ולדעתי טוב שתבחרי להיות גננת, שבתקופתנו גם זכות הרבים במקצוע זה, חינוך בני"י בדרך התורה והמסורה, וכשתכניני את עצמך בחפץ למקצוע זה בודאי תצליחי, וכדאי להקדיש לזה כל הזמן הדרוש להכנה מבוססה ומסודרה, כיון שנוגע להצלחת העבודה בעתיד.

בשאלתה, במה שהציעו לאב"י ש"י לעבוד בחיל הים – אין זה מתאים בשבילו כלל וכלל, והזן ומפרנס לכל ימצא לו פרנסתו בחסד וברחמים ובכשרות.

ה'תקה

אין זה מתאים: ראה לעיל ח"ד אגרת ד'תת"ז.

קצב

אגרות קודש (ה'תקה)

בודאי למותר לעוררה שככל שמוסיפין בהנהגה מתאימה לבת ישראל שכל אחת מהן היא בת שרה רבקה רחל ולאה האמהות הקדושות, מוסיף השם יתברך בורא עולם ומנהיגו נותן התורה והמצוה בהמצטרך לאדם ולכל משפחתו, ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תקו

ב"ה, י"א סיון, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מד' סיון עם הפ"נ המוסגר בו, ובנועם קראתי בסיום מכתבו אשר מקבל עליו מה שיצווה בקשר עם תוכן מכתבו, ומובן גם כן במה הוא מצוה, היינו לימוד התורה בהתמדה ושקידה הן בנגלה והן בחסידות מתאים לסדרי הישיבה ולהוראות הר"מ הר"י והמשפיע, ומבלי כל השתמטות ואמתלאות בזה, וקיום המצות בהידור חסידותי, ואין הדבר תלוי אלא בידו וברצונו באמת, וגדולה אחריותו בהביאו בחשבון גזע צור מחצבתו, ובודאי האריכות בזה אך למותר. וההוכחה שמקיים הנ"ל כדבעי היא שחבריו ילמדו ממנו בהנוגע ללימודם הם וקיום המצות בהידור בכל שלשת הקיום דתורה עבודה וגמילות [חסדים] שעליהם העולם (גדול וגם העולם קטן הוא האדם) עומד. ויהי רצון שבקרוב יבשר טוב בהנ"ל שבודאי תביאנה ג"כ לבשו"ט בהנוגע לתוכן הפ"נ שבמכתבו.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ה'תקז

ב"ה, י"א סיון, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... כמדומה, שכבר נדבר פעם, שבמצב מסוים הדורש עבודה
במקצועות שונים, מובן וגם פשוט שמוכרחים להשתמש ולנצל אותן האנשים
הנמצאים בפועל, אפילו אם חסרים הם שלימות, ואפשר יש כאלו שהחסרון
הוא די גדול, הנה כיון שאין נמצא יותר טובים מהם, פשוט שאין זה עצה
לגרוע גם מהעבודה, כי הרי אין זה תיקון אלא אדרבה ...

ה'תקח

ב"ה, י"א סיון, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג הו"ח אי"א נוי"נ איש רב פעלים
סוע"ה וכו' מו"ה אברהם שלמה כ"ץ שי

שלום וברכה!

מפני הכבוד מאשר הנני גם בכתב קבלת מכתב הבי"ד בראשות כת"ר
שי' נוסף על ההודעה התלפונית בהקדם, ומי שהשלום שלו שנתן לנו תורתו
לעשות שלום בעולם (רמב"ם סוף הלכות חנוכה) ירבה השלום בתוככי כל
ישראל, שאז יהי גם הברכה החדש והטוב בריבוי וכמרו"ל (אסתר רבה
בסופו) והרי זהו עיקר ענינם של בי"ד אשר שליחותיהו קעבדי וכמובא
בתנ"א רבה פרק י"א אודות הנהגה המתאימה ותפקידה של סנהדרין
בישראל, וכמדובר גם בהתועדות דמתן תורה השתא בביאור ציווי המשנה
הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום וכו' שכאו"א מחויב בזה (ועאכו"כ מבני
אהרן) וציווי הוא בהעלותך את הנרות, כל הסוגים השונים אשר בבני ישראל,

ה'תקח

וכמדובר: נדפס בלקו"ש ח"ב ע' 316.

וכביאור רבנו הזקן בספרו לקוטי תורה ריש פרשה בהעלותך דאזלינן מינה,
ועד שתהיי שלהבת עולה מאליי.

בכבוד וברכה ופ"ש כל חברי הבי"ד שליט"א.

נ.ב.

בודאי וכדברי רז"ל שחזקה שליח עושה שליחותו מסר חתנו הרב
שליט"א אודות שיחתנו ע"ד הו"ל המשך ספר כת"ר אורחות המשפטים, ואין
לך דבר העומד בפני הרצון, ולא תהא תורה שלימה כשיחה בטלה שלהם אשר
בכיו"ב הולכים ומדפיסים וכו' ומדה טובה הרי צ"ל מרובה וכו'.

ה'תקט

ב"ה, י"ב סיון, תשי"ז
ברוקלין.

ועד כפר חב"ד
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת הפ"כ מיום י"ט וכ"ו באייר, ולפלא חוסר הדיון ע"ד
כמה שאלות שצריכות לעמוד בסדר היום, כיון שעומדים הם על הפרק, ומהן
(ולא כולן):

ע"פ ידיעות מכו"כ אנשים נודע לכאן שרצו או גם רוצים בהווה
להתיישב בכפר חב"ד, ולפי מהותם מתאימים הם לכיוון כפר חב"ד, וקבלו
מענה מהנהלת הכפר שאין הדבר בא בחשבון, כיון שאין בתים, ותו לא מידי.
ומובן שלא באופן כזה יתפתח הכפר. והרי בכגון דא יש לבקר המוסדות
המתאימים ולהשתדל שיוסיפו במספר הבתים העומדים להבנות, או הוספה
להבתים שבונים עתה, ובפרט שכמה מאלו שכתבו לי בהנ"ל מוכנים הם
להשתתף בסכומים מסוימים גם משלהם. ובהפרטי כל איני מוצא כל זכר
לבקשות האמורות ולהמענה עליהם. ואפשר הטעם מפני שלדעתם אין זה בא
בחשבון כנ"ל, והשקפתי בזה מובנת מהאמור לעיל שהיא הפכית בתכלית.

ה'תקט

מהעזקה.

קצה

אדמו"ר שליט"א

ובה בשעה שמכמה כפרים מעתיקים, ורואים הם הצלחה בפועל – שבכפר חב"ד רוצים להתיישב, יושבים בחבוק ידיים בפרט זה, וכנראה שמסתפקים בהעברה על רשימת הבתים שהסכימו לפני כשנה ושנתיים לבנותם, ובאם תפוסים הם, מודיעים להמבקש שאין על מה לדבר, וחסל!

אי הפעולה בהנוגע להנ"ל מעוררת ג"כ חשד, שאפשר עד"ז הוא גם בהנוגע לחיפוש מוצא לביסוס הכפר והטבת מצבו הכלכלי וכו'. ומוכרח שימצאו דרכים לשינוי עיקרי בשיטה האמורה. ויהי רצון שיחול השינוי בקרוב ממש להצלחת כפר חב"ד בכל הענינים הן בגשמיות והן ברוחניות.

לפלא ג"כ שאין מזכירים בהפ"כ אם כבר דנו ע"ד קייטנא בכפר חב"ד. ובפרט שנוכחו משנים שעברו שהדיון אודות הקייטנא בזמן האחרון לפני פתיחתה, הביאה לכמה מגרעות הן בגשמיות והן ברוחניות.

בברכת הצלחה בעבודתם הקדושה **להתפתחות** כפר חב"ד ולבשו"ט בכל האמור.

ה'תקי

ב"ה, י"ב סיון, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מו"ה אלכסנדר סנדר שי

שלום וברכה!

... בודאי למותר לעוררו אודות ההוספה המוכרחת בהפצת עניני דפוס ועאכו"כ בעניני הנחת תפילין וקביעות מזוזות אודותם כותב, וזהו הרבה עוד יותר מענין דמעלין בקדש, כיון שרואים במוחש הצלת נפשות מישראל לחיי העולם הבא כשמעוררים אותם בדבור ומקשרים ההתעוררות במעשה בפועל במצות מעשיות כמו תפילין וכו' והוא ע"ד המבואר בלקוטי תורה, שאתעדל"ע צריכה לקשרה באתעדל"ת ובפועל, וק"ל.

ה'תקי

מו"ה אלכסנדר סנדר: מענין, פריז. אגרת נוספת אליו – לעיל ח"ו א'תתנג.

ויהי רצון שיעשה כל זה במרץ המתאים ובממדים ההולכים וגדולים מתוך שמחה וטוב לבב וישפיע על כל אלו שבסביבתו שגם הם יעשו ככה ובטוח נותן התורה ומצוה המצוה לקיים הבטחתו שכל המוסיף מוסיפין לו בהמצטרך בגשמיות וברוחניות, ופשוט שבריאות הגוף גם כפשוטו בכלל זה הוא, והרי באים הננו מימי קבלת התורה אשר כדרשת חז"ל בעת קבלת התורה היו כל ישראל בריאים ושלמים גם בגשמיות ובגופם.

כמדומה בעת שיחתנו העירותיו שבדאי במשך נסיעותיו מוצאים ספרים בבתי הכנסיות וגם בבתי פרטים המונחים כאבן שאין לה הופכים להבדיל ואין משתמשים בהם, שכדאי לשלחם לכאן באם יקרי המציאות הם וכיו"ב, ולתת במקומם להקהלה סדורים חומשים קיצור שו"ע וכיו"ב והתועלת מובנת. ולפלא שאינו מזכיר ע"ד הנ"ל אף שתקותי שלא שכח הענין.

בברכה לבשו"ט.

ה'תקיא

ב"ה, י"ג סיון, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ מו"ה ישעי' אורי שי' שו"ב

שלום וברכה!

נעם לי לקבל פ"ש ממנו על ידי הו"ח אי"א נוי"נ בעל מדות בר אבהן ובר אורין חיים שניאור זלמן שי' מרזב אשר סיפר לי גם כן יחסו הטוב של כי אליו ולחבריו.

ויהי רצון אשר עוד רבות בשנים יפעול טוב בסביבתו ובכל מקום שידו מגעת מתוך בריאות ובשמחה ובטוב לבב, ובנקודה התיכונה מתאים למאמר תדבר"י אין ושחט אלא ומשך, אשר משיכת הסכין מושכת את הבהמה

לשלחם לכאן: ראה גם לעיל ח"ג אגרת ד'תרפה, ובהנסמן בהערות שם.

ה'תקיא

מו"ה ישעי' אורי: ברמן, מונטריאל.
למאמר תדבר"י: ראה גם לעיל ח"ג אגרת ד'חמב, ובהנסמן בהערות שם.

קצז

אדמו"ר שליט"א

ומכשירתה להעשות דם ובשר כבשר המדבר הוא האדם, שנקרא כן על שם אדמה לעליון, וכמ"ש השל"ה הק', שיתאימו לזה גם פעולות הרוחניות להמשיך את כל עניני נפש הבהמית שבאיש הישראלי לעשותם כלים לעניני (בלשון רבנו הזקן) לנפש השנית שבישראל שהיא חלק אלקה ממעל ממש הנק' כביכול אדם העליון שעל הכסא.

בכבוד ובברכה לבשו"ט בכל האמור מתוך בריאות הנכונה.

ה'תקיב

ב"ה, י"ג סיון, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . ובמ"ש שנרגש מחסור במכתב מיוחד בהדגשת מטרת אהלי"י, מובן שאינו מובן כלל המחסור, והרי הדברים מפורשים בכמה שיחות מטרת החינוך על טהרת הקדש ובפרט בתקופתנו ובארץ אשר עיני ה"א בה מראשית השנה עד אחרית שנה, אבל כמו שכתבתי זה כ"פ צריכים לשאוף להשיג המטרה בסדר מסודר ובסדר דעולם התיקון דוקא, אורות מתאימים לפי הכלים, וכמו שהאריך גם הרמב"ם בפירושו בפתיחה לפרק חלק, שים בדעתך כי נער קטן וכו' עיין שם. . .

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ה'תקיג

בי"ה, י"ד סיון, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ח אייר, בו כותב אודות הצעת נכבדות עבור בנו

ש"י.

ומובן ופשוט אשר תנאי שא"א בלא"ה הוא ענין השייטל, כי פשוט שאינו דומה הזקנות ואלו שבאו ממדינתנו לפנינו, לזוג צעיר המתחילים עתה לבנות בית בישראל ובכפר חב"ד מיסודו והנהלתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ואין זה רק ענין פרטי, אלא גם ענין כללי וגדר וזכות הרבים. לאידך גיסא, אין בהנ"ל כוונתי שמוכרח לדבר עד"ז ברעש וברוגז ובתור פקודה וציווי, כי העיקר הוא בהנוגע לפועל ושיהיו בטוחים עד"ז קודם החופה, וכפי שמתארים את מהותה של המדוברת, ואיך שקבלה עליה הנהגת ביה"ס בית יעקב, וכנראה נשמעת להוראת המנהל דשם שבטח גם הוא יסייע בתעמולה בהנ"ל, בטוחני שיעלה בידם להתדבר ע"ד הנ"ל. ובפרט שכאמור זהו נוגע לרבים, שאפילו אם פלונית אומרת שבהנוגע אלי אין נפק"מ באיזה אופן תכסה ראשה כיון שבכ"א יהי הכיסוי כדבעי, מובן שאינה יכולה להבטיח בהנוגע לאחרות וק"ל. ובאם יסודר הנ"ל, שהיא טובתם האמיתית של שניהם והמשפחות, נכונה ההצעה ויהי בשעה טובה ומוצלחת.

יש מקום לומר שמי שהוא יטעון ע"ד הנהגת האמהות שלא דוקא בשייטל, אבל כבר מלתם אמורה [בהקדם הידוע בחסידות, אשר כל היפך הברכות שבתורה, באמת ברכות הם (עיין לקו"ת פ' בחקותי)] שה"ז מברכות עקבתא דמשיחא, אשר בת קמה באמה וכו' וכו' להוסיף עלי בשמירת התורה והמצוה, וק"ל.

בברכה לבשו"ט בהאמור ומבריאותו הוא ופרנסתו,

מ. שניאורסאהן

ה'תקיג

נדפסה בלקו"ש חי"ח ע' 446.

שייטל: ראה גם לעיל אגרת השלג, ובהנסמן בהערות שם.

ה'תקיד

ב"ה, י"ד סיון, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ וכו' מו"ה יהודא שי

שלום וברכה!

במענה על המכתב פ"נ מעשירי בסיון.

בעת רצון אזכירו ואת ב"ב שיחיו על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להמצטרף להם, מתאים לתוכן כתבו.

נעם לי לקרות בסיום המכתב אשר לומד לפרקים בתורת החסידות,
ותקותי חזקה אשר עכ"פ מכאן ולהבא יהי הלימוד בקביעות, ומי יתן לא רק
קביעות בזמן אלא גם קביעות בנפש, ועל מנת שיורגש לימוד זה במשך כל
היום ע"י תוספת אור וחיות בעניני תורה ומצות ובכלל בעניני האדם אשר על
כולם נאמר בכל דרכיך דעהו, וכמובא בארוכה בהלכות דיעות להרמב"ם
ובטור שו"ע או"ח סי' רל"א, עיין שם.

וכיון שמזכיר במכתבו שהי נוכח בהתועדות כ"ק מו"ח אדמו"ר
שהתקיימה בבית פאפענהיים בוויין, כנראה כוונתו לאותה ההתועדות שסיפר
אז כ"ק מו"ח אדמו"ר ע"ד נסיעת זקנו כ"ק אדמו"ר מוהר"ש לפאריז
במיוחד בשביל להציל ולהחזיר בתשובה נפש אחת מישראל, וכידוע הסיפור
בתוככי החסידים, וסיים אז כ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר מאותו האברך
שהוחזר לתשובה ע"י נסיעה זו, נהי אח"כ לראש משפחה דבני ישראל היותר
חרדים אשר בצרפת.

וכיון שהכל בהשגחה פרטית, ובכלל זה מה שמזכיר במכתבו שהי בעת
ההתועדות, בודאי זוהי הוראה אשר עליו להתעסק במרץ בהפצת המעיינות
חוצה, ובטח תמציא לו השגחה העליונה כמה הזדמנויות, באם רק ירצה

ה'תקיד

מו"ה יהודא שי: גליק, לונדון.
שסיפר אז: ראה גם ס' השיחות תש"ה ע' 30.

באמת ויצליח בההפצה, ופשוט שעייז יתרבה גם בברכות השי"ת בהמצטרך לו ולכל בני ביתו שיחיו ובהענינים אודותם כותב בהפ"נ, ואחכה לבשו"ט.

בברכה.

נ.ב.

בטח יודע ושומר שלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר בחומש תהלים ותניא הידועים, ועכ"פ ישמור עליהם מכאן ולהבא.

ה'תקטו

ב"ה, י"ד סיון, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... בשאלתו בענין ספרי לימוד וכן בהנוגע לשינוי ההברה – ההחלטה תלוי בכמה פרטים ובה גם הגדרים דחומרי המקום, שמירת הגדרים דחוגי היר"ש וכו', ולכן יחקור בהנ"ל ובכגון דא לנוהג החרדים לדבר ה' אשר בסביבתו.

ה'תקטז

ב"ה, ט"ו סיון, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, בו שואל עצה איך לצאת מהענינים הבלתי רצויים.

וידוע אשר לכל לראש צריך להסיח דעת מכל הענין אפילו גם מתיקונו (ראה בזה ג"כ שו"ת צמח צדק שער המילואים סימן סב), והיסח הדעת פירושו כמבואר בכ"מ בשי"ס לא אופן מלחמה בזה שזה ג"כ היפך ענין היסח

ה'תקטו

לשינוי ההברה: שבכית היתה רגילה לכתוב בהברה אשכנזית וכשהתחילה לבקר בגן היא לומדת ומברכת בעברית בהברה ספרדית.

רא

אדמו"ר שליט"א

הדעת, אלא להסיח דעתו לענין אחר כיון שהמחשבה משוטטת תמיד היסח הדעת הוא ע"י שיעתיק מחשבתו לענין אחר לגמרי ומה טוב בענין של אור תורה שהרי אפילו מעט אור דוחה הרבה חשך.

וכיון שלכל דבר צריכים סייעתא דשמיא, הנה נוסף על שבטח זהיר הוא בטבילת עזרא, מהנכון שבכל יום חול לפני תפלת הבקר יפריש איזה פרוטות לצדקה וכמרו"ל ר"א יהיב פרוטה לעני והדר מצלי, וישמור על שלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בחומש תהלים ותניא הידועים, אשר סגולה הם לכו"כ עינים. מובן שכל הנ"ל צ"ל בלי נדר כנוהג בישראל עתה וכמובן הענין ממ"ש בלקו"ת פ' מטות דרושי הנדר ובסהמ"צ להצ"צ מצות נדרים.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תק"ז

ב"ה, ט"ו סיון, תשי"ז
ברוקלין.

מרת רבקה תחי'

ברכה ושלוש!

במענה על שני מכתבי מ"א סיון והקודמו עם המוסגר בהם שמצורפות בזה הקבלות.

ויהי רצון אשר רבות בשנים יוכלו היא ובעלה הרב שליט"א להרבות בצדקה הלוח ומוסיף בצדקה כפשוטו ובצדקה רוחנית, זאת אומרת השפעה בסביבתם לקרבם לתורה ולמצותי מתאים לדרישת וגם הכרח השעה ובודאי אשר נותן התורה והמצוה שמדתו כנגד מדה אלא שכמה פעמים ככה, ירבה בברכתו בהמצטרך להם ולכל בני ביתם שיחיו בכל הפרטים.

ה'תק"ז

מרת רבקה תחי': העכט, ניהייזען.
ובעלה הרב: משה יצחק שי'.

כיון שהיתה בעת ההתועדות דזמן מתן תורתנו, תקותי שהשיחה בהנוגע
לזכותן ואחריותן של נשי חב"ד שמעה בשימת לב הדרושה, ותביא להוספה
במעשה וכדבר משנה, המעשה הוא העיקר.

בברכה.

ה'תק"ח

ב"ה, ט"ו סיון, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בהנוגע ל"גן ישראל", נמסר הענין להם ויבואו עמו
בקישור ישר.

לפלא שאינו מזכיר במכתבו אודות פעולותיו בהפצת המעיינות חוצה,
והרי זוהי דרישת וגם הכרח השעה, וכידוע אגרת הקדש של הבעש"ט בזה,
אשר כיון שנתפרסמה והגיעו דברי האגרת אליו בודאי שזהו הוראה לכל אלו
שנודעו אודותה, וכידוע פתגם הבעש"ט ששמענוהו כ"פ מכ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, שכל דבר שאיש הישראלי רואה או שומע יש בזה
הוראה בשבילו בעבודת השי"ת, ובאמת בהתבוננות גם קלה מובן שזהו חלק
מצות האמונה שאין דבר במקרה, ובצירוף הודעת המשנה אני נבראתי לשמש
את קוני. מובן ג"כ שאין עיקר כוונתי להודיע לכאן אודות פעולות האמורות
כ"א התעוררות בנחיצות והכרח פעולות אלו, ונשען על מרז"ל אין מזרזין
אלא למזרזין.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

שהשיחה: ראה "שיחות קודש" תשי"ז ע' שלו.

ה'תק"ח

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 512 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

ה'תקיט

ב"ה, ט"ו סיון, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מח' סיון, בשאלתו אופן הבחינה לדעת אם זהו עצת
היצר טוב או של היצר הרע.

הנה כיון שענין בסיפור דהרה"צ מטשרנוביל (שהובא בשיחת פסח
תשי"ג) ובטח יראה המובא גם בהיום יום כ"ג סיון, ה"ז פתרון שאלתו.

ובשאלתו השני האם מותר ללמוד לו תניא עם אברכים הנה לא רק
שמותר אלא שמחויב הוא בזה וכמבואר במ"א בארוכה אשר לימוד פנימיות
התורה שנתגלתה בדורנו בתורת החסידות, הרי זה חובת גברא, כי נוגע זה לא
רק ידיעת עוד ענין בתורה אלא חיזוק הוא גם באופן קיום המצות ולימוד
בתורת הנגלה. ויהי רצון שיבשר טוב בכל האמור.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תקכ

ב"ה, ט"ו סיון, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיי"ב סיון.

במ"ש בענין השמות דחתן וחותנו, שלכל אחד ישנם שני שמות ורק אחד
מהם שוה הוא בשניהם.

ה'תקיט

בסיפור דהרה"צ מטשרנוביל: ראה גם לעיל ח"ג אגרת ד'תקמ, ובהנסמן בהערות שם.

ה'תקכ

שני שמות: ראה גם לעיל אגרת ה'תמב, ובהנסמן בהערות שם.

ידוע בזה פסק רבנו הזקן — בעל התניא והשו"ע — ופסק נכדו הצמח צדק, שאין בזה מקום לחשש (עיין שו"ת צ"צ אבה"ע סי' קמ"ג, ובפסקי דינים להצ"צ שו"ע יו"ד סי' קט"ז).

ובמ"ש בטעם הדבר שאז תקרא האשה לבעלה בשם אבי, ישנ[ו] וויכוח בזה בכמה ספרים, אבל כתב הרמב"ם דה"מ בשם דלא שכיח וראה בזה ג"כ שו"ת צפנת פענח (להגאון הרגוצבי) סי' קכ"ח חלק א' ובס' אוצה"פ ח"א ע' ק' ואילך.

בברכה.

ה'תקכא

ב"ה, י"ז סיון, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נ"נ עוסק בצ"צ מו"ה ברוך שי

שלום וברכה!

נאך א ליינגערן שווייגן איז אנגעקומען אייער בריף פון יום א' מיט דאס בייגעלייגטע, וועלכעס — לויט אייער פארלאנג — ווערט דא צוריקגעשיקט.

און אזוי ווי איר בעט מיין מיינונג און באמערקונגען, איז ניט אריינגענידק אין די איינצעלהייטען, וואס זיכער בעפאר דער לאיער וועט זיך באנוצען מיט דעם, וועט ער דאס איבערקוקען און רעדאקטירען, עס זאל זיין אין איינקלאנג מיט דעם וואס ער וויל באלייכטען פאר דעם שופט, איז אבער נויטיג די אלגעמיינע באמערקונג, אז דעם גאנצען פרק ב' דארפמען באזייטיגען. מיין מיינונג פאר דעם איז א פארשטענדליכע, וויבאלד אז אין דעם ערשטען פרק בריינגט מען די מיינונגען פון אלע ארטאדאקסישע רבנישע קערפערשאפטען, אז זיי זיינען אלע איינהייטליך אין זייער מיינונג צו דער

ה'תקכא

מו"ה ברוך: ליטוין, מט' קלעמעס. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ד ד'תתמג, ובהנסמן בהערות שם.
פאר דעם שופט: במשפט המחיצה בביהכ"נ, דלעיל שם.

פראגע פון פרק ב', ווי אנגעצייכענט, איז איבעריג צו בריינגען ראיות צו זייער מיינונג. און וואס נאך וויכטיגער אז די ראיות קענען נאך שאדען, און איז פארשטענדליך פארוואס;

אויף יעדער ראי' קען זיך דער צווייטער צד דינגען, און אויב אפילו די ראי' אליין וועט ער ניט קענען צודרייען, וועט ער אבער זיך מיהען צו געפינען א ראי' אויף פארקערט, און עס איז דאך באוואוסט דער ווארט, אז שערי תירוצים לא ננעלו. וואס נאך וויכטיג איז, אז מיט דעם אליין וואס מען בריינגט א ראי' צו די אויטאריטעטען פון די רבני'שע קערפערשאפטען, וכו' באקומט זיך ארויס צוויי זאכען: (א) אז איר אליין נויטיגט זיך צו נאך וואס, אויסער דער פסק דין פון די רבנים, (ב) אז איר דיינקט אז דער וואס זיצט אין קאורט, איז דער פאסענדען פוסק ארויסזאגען אויב די אגודות הרבנים וכו' איז גערעכט (וואס אפילו דער שופט אליין גלויבט ניט אז ער האט די רעכט אויף דעם), און דער עיקר וואס די זאך איז נגד השולחן ערוך, צו פרעגען בא א ניט אידען (אדער אפילו בא א אידן להבדיל, ניט קיין מוסמך) אויב ער איז מסכים מיט א פסק דין פון א רב, דאס איז דאך דער צוגאנג פון קאנסערוואטיזם און רעפארם!

און אנשטאט דעם פרק ב', דארפמען בעסער בריינגען גענויע דאטעס פון דעם פסק פון אגודות הרבנים וכו', אויב מעגליך דעם אריגינאל מיט א ענגלישע איבערזעצונג, און אויך דעם באווייז אז עס איז ניטא מער קיינע ארטאדאקסישע פאראייניגטע רבנים אויסער די וועלכע איר רעכענט אויס אין דעם פרק, און פארבינדען דאס מיט דער נקודה היסודית, אויף וועלכעס דער לאיער מוז באשטיין אויף דעם – אז זייענדיק א ארטאדאקסישע שול, איז פאר איר בינדינג נאר א פסק דין פון ארטאדאקסישע רבנים און ניט פון רעפארמער, אזוי ווי עס [איז] ניט בינדינג פארן שול א פסק דין פון גלחים, חאטש די לעצטע האבען א אמונה, דאגעגען די רעפארמער זיינען דאך כופרים בתורת משה, און האבען ניט קיין אנדער תורה להבדיל (ווארם דער ווארט תורה אליין, ווי עס ווערט אנערקענט אפילו פון ניט אידען, איז פארבונדען מיט תורה מן השמים).

איך בין צופרידען וואס איר בריינגט אויף זיך דעם משל, מקשה תעשה, וואס דערמיט נעמט איר אויף זיך די אחריות, אזוי ווי איר בריינגט די פסוקים וועגען חצוצרות ומנורה, וואס די זאך פון חצוצרות איז געווען צונויפרופען די אידען דורך משה רבנו וועלכער האט מקבל געווען תורה מסיני, און די מנורה איז געווען צו באלייכטען מיט די ליכטיקייט פון שמן קדש ניט נאר אין בית המקדש, נאר ווי די חז"ל זאגען אויך אין דער וועלט,

והנמשל מובן, וככל היוצא מפיו יעשה, אויפהערען צו טענה'ן אז עס איז ניט אייער זאך, נאר נעמען אויף זיך דעם ענין פון חצוצרות און מנורה, האמערן און האמערן, ביז די זאך וועט אויסגעפירט ווערען. ויהי רצון מנותן התורה תורת אמת וועלכער איז אויך דער מנהיג העולם בכל המקומות ובכל הזמנים עס זאל אייך אנקומען פיל לייכטער ווי איר מיינט ובהצלחה גדולה.
בברכה לבשו"ט.

ה'תקכב

בי"ה, י"ח סיון, תשי"ז
ברוקלין.

שי"ב הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מו"ה יהודא ליב שי"

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיי"ב סיון, בו כותב ראשי פרקים מההתועדות.
ובודאי למותר לעוררו וכן את שאר אנ"ש על ההכרח הכי גדול לעמוד בקישור באופן מתאים עם הלוקחים חלק בהתועדות ובפרט אלו שלע"ע רואים אותם רק בהתועדות. ואף שכותב הנני שלמותר לעוררו הוא מפני פשיטות הדבר, אבל כנראה שעד עתה לא שמו לב לזה כלל וכלל ולצערי כנראה כמה דברים בלתי רצויים נגרמים ע"י הזנחה זו. מובן שדברי אלה מכוונים לכל אנ"ש השייכים להתעסק בהנ"ל, ומרשותו וגם מזכותו למסור להם דברי אלה. ויה"ר שיחול בזה שינוי עיקרי לטובה ובקרוב ממש אתבשר טוב מהתוצאות הכי רצויות בפועל.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תקכב

מו"ה יהודא ליב: סלונים, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ד ד'תתכז, ובהנסמן בהערות שם.

ה'תקכג

בי"ה, ח"י סיון, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נ"נ עוסק בצ"צ משאו ומתנו באמונה בעל
מרץ וכו' מו"ה יעקב שי הכהן

שלום וברכה!

איך שרייב אייך אין צוזאמענהאנג מיט דער ליובאוויטשער שוהל און
גלייכצייטיק שרייב איך אויך צו הו"ח אי"א נ"נ עוסק בצ"צ וכו' מהר"א
שי לעוויטאנסקי.

דער מצב פון דער ליובאוויטשער שוהל אין שיקאגא און די אומשטענדן
אין וועלכע זי געפינט זיך האבן מיר געבראכט צו דער פעסטע מיינונג, אז ניט
נאר קען די שוהל אויסגעהאלטן ווערן און האבן א קיום, נאר אז מען קען
אויך און מען מוז אויך פארשטארקן און אויפהויבן די שוהל און
אויסברייטערן אלע אירע טעטיקייטן און גוטע פעולות.

דערצו איז אבער נויטיג, אז די וואס זיינען פארבונדן מיט דער שוהל
און וועמען דער ענין פון א ליובאוויטשער שוהל איז נאענט און טייער, זאלן
טאן אין דעם. און העכסט זעלבסטפארשטענדלעך, אז די עסקנים מוזן זיך
צוזאמענריידן בדרכי נועם ושלום ובלב אחד וועגן דער ארבעט און צו זוכן די
וועגן און מיטלען ווי אוועקצושטעלן די ליובאוויטשער שוהל אויף דעם
ריכטיגסטן באדן און פארזיכערן איר ווייטערע טעטיקייט און אנטוויקלונג.

איר ביידע, צוזאמען מיט הרה"ח הו"ח אי"א נ"מ בעל מדות וכו' וכו'
התמים הרב שלמה זלמן שליט"א העכט, וואס האבן זוכה געווען צו הערן
פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע פיעלע מאל וועגן
ליובאוויטשער ענינים אין שיקאגא בכלל און בפרט, מוזט זיין פון די ערשטע
אין דעם, און אויך איינווירקען אויף אלע אנדערע מעמבערס פון דער שול, אז

ה'תקכג

מו"ה יעקב שי: כץ, שיקגו. אגרות נספחות אליו — לעיל ח"ג ד'תפ"ה. ובהנסמן בהערות שם.
לקמן ה'תרפ"ג.
טופס דומה נשלח למהר"א לעוויטאנסקי ולמהרש"ז העכט.

די אויבענדערמאנטע טעטיקייט זאל געטאן ווערן אין דער פולסטער מאס
און אין דער פולסטער קאאפעראציע אין אלע פרטים.

און זיכער איז אז ווען מען וועט זיין הארמאניש געאייניקט מיט א
פעסטע החלטה לטובת דער זאך, וועט דער אויבערשטער שיקן ברכתו
להצלחה מופלגה.

אין דערווארטונג פון בשורות טובות, ובברכה ופרישת שלום לאני"ש
שיחיו

ה'תקכד

ב"ה, ח"י סיון, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום שהוכפל בו כי טוב, בו כותב ע"ד המאורע ל"ע
ול"ע בש"ק ופעולתו אז מתוך הבהלה, וכותב אשר לבו עליו דוי על זה.

והנה לכל לראש עליו לשאול הוראת רב, שהרי אפשר — אדרבה מצוה
הי' לעשות מה שעשה, שזה תלוי בפרטי המאורע, ובכ"א ע"פ מ"ש ברמב"ם
סוף הלכות לולב ועפמ"ש בכ"מ בספר תניא קדישא על ההכרח הכי גדול
בעבודת השם בשמחה ובטוב לבב דוקא ועבודת השם היא כמשי"כ בכל דרכיך
דעוהו וכפסק הלכה בטושו"ע או"ח סי' רל"א, עליו לקבל גם ציווי זה. ויה"ר
שיקוים בו פתגם קדושי עליון שאחר השריפה מתעשרים, שמתעוררת מדת
הרחמים שהיא גדולה ממדת החסד שבתחלה שהיא מדתו של יעקב נחלה בלי
מצרים מברית מן הקצה אל הקצה (עיי' דרך מצותיך לאדמו"ר הצ"צ קי"ד
ע"ב).

בברכה לבשו"ט בכהנ"ל.

ה'תקכד

לבו עליו דוי על זה: שהביא לכיבוי אש שפרצה בכיתו בשבת.

ה'תקכה

ב"ה, י"ח סיון, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה יעקב שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הארוך נעם לי לקבל מכתבו מיי"ב סיון בבשורה הטובה מהטבת מצב בריאות . . . ויהי רצון שילך מצבה הלך וטוב עד אשר תחזור לאיתנה.

ומטובה לטובה בשורתו ע"ד השתדלותו והצלחתו בהרחבת קרן הגמ"ח בבית הכנסת שלהם.

— ויש להעיר על דבר התאמת שני הענינים, כי הרי תפקיד בית הכנסת בית תפלה הוא בקשת צרכי האדם מלפני המקום בקשת צרכיו גם כפשוטו שכלולים בבני חיי ומזוני רוויחי, והכלי להמשכת מילוי בקשה זו למטה מטה, ז. א. כפשטות הענינים דבני חיי ומזוני רוויחי הוא — מצות הצדקה, וכמבואר באגה"ק לרבנו הזקן בכמה מקומות ומהמעלה היותר עליונה בצדקה הי"ה הענין דגמ"ח, וק"ל.

ויהי רצון שעוד רבות בשנים יגמול חסד ע"י קרן הגמ"ח האמור וגמילות חסד גם ברוחניות על ידי הפצת היהדות בכלל והפצת המעניות ביחוד בכל מקום שידו מגעת, וזה יוסיף ג"כ בהצלחתו בגמ"ח עם עלובה זו (עיי' תניא ריש פרק כ"ט) גמ"ח הן בגשמיות והן ברוחניות.

בברכה בנוסח הרב הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר צו א געזונטען און פרייליכען זומער.

ה'תקכה

מו"ה יעקב: הורביץ, רמת גן.

ה'תקכו

בי"ה, י"ח סיון, תשי"ז
ברוקלין.

שרה מינדל תחי'

ברכה ושלום!

אין ענטפער אויף דיין בריף פון י"ד סיון, געשריבען פאר דער קאָמיטע
פון בנות חב"ד הצעירות.

איך בין געווען צופרידען צו דערוויסען זיך אז איר טרעט צו צו דער
וויכטיגער ארבעט אויף צו מקרב זיין אידישע טעכטער צו יהדות,
דורכגעדרונגען מיט חסידות'ישע ווארימקייט, און זיכער וועלען די נשי חב"ד
ואני"ש בכלל פון מאנטרעאל, העלפען אייך אין דעם, ווען איר וועט זיך
נויטיגען אין זייער הילף, און איך וויל האפען אז מיט דער צייט וועלען אלע
ווערען אלץ מער ספעציאליזירט אין דער ארבעט און אלץ מער
זעלבסטשטענדיקער, וואס דער עיקר איז צו פארגרעסערען די צאל
מיטגלידערינס און בעאיינפלוסטע און אויך אין דער איכות (קוואליטעט) פון
דער ארבעט, און עס איז דאך באוואוסט אז אין לך דבר העומד בפני הרצון.

און בפרט דארפמען געפינען פאסענדע וועגען צו אויסניצען די זומער
צייט, וואס דענסטמאל איז מען דאך פריי פון די לימודי חול אין די שולעס
און קינדער האבען מער פרייע צייט.

בברכה צו יעדער חבירה אויף הצלחה אין דער ארבעט און אויך צו
הצלחה אין אירע אינדוידועלע ענינים, צו אויסוואקסען אזוי אז מען זאל
ווערט זיין צו טראגען דעם נאמען פון אידישע טעכטער בנות שרה רבקה רחל
ולאה, ובברכה לבשו"ט.

ה'תקכו

שרה מינדל תחי': גרליצקי (שמטוב), מונטריאל. אגרת נוספת אליה — לעיל ח"א ג'תקלא.

ריא

אדמו"ר שליט"א

ה'תקכז

ב"ה, י"ח סיון, תשי"ז
ברוקלין.

ברכה ושלום!

במענה על מכתבה, בו כותבת אשר רבים בקשו להתחתן אתה, ולעת
עתה לא בא לפועל.

ומובן שאין חס ושלום להתרשם מזה, ועלי להחליט בתוקף הכי גדול,
שכאשר יזמין לה בורא עולם ומנהיגו שידוכה הטוב תנהג ביתה על יסודי
התורה והמצוה בשמירת המצות בהידור, וההחלטה בזה באמת, תמהר
שתמצא זיווגה הנכון.

ובמה שכותבת אשר אמרו לה על דבר מכשפה וכו' תסיח דעתה מזה
לגמרי, כי בורא עולם ומנהיגו שומר עליי ואין לכישוף כח כלל וכלל ח"ו,
וכאמור לעיל תתנהג כיאות לבת ישראל כשרה שכל אחת מהן נקראת בשם
בת שרה רבקה רחל ולאה, ועל ידי זה תתווסף בברכת השם יתברך נותן
התורה והמצוה בהמצטרך לה בכלל ולשידוך טוב ביחוד.

וכיון שלומדת עם כתי, עלי להוסיף גם כן בהנהגת הכתי בעניני יראת
שמים וקיום המצות, שזה יביא להוספה בהמצטרך לה לעצמה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תקכח

ב"ה, י"ח סיון, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ט אייר, שזה עתה נתקבל, בו כותב אודות אברך
ראש ישיבה העומד עתה על פרשת דרכים, כיון ששני אפשרויות בידו, והן:
א) להמשיך בעבודתו בקדש עד עתה כראש ישיבה, אלא שזה לוקח רוב

זמנו, ואין די זמן פנוי לשגשג בלימודו הוא, בה בשעה שיש מנבאים לו עתידות מזהירות בהבנת התורה ולימודה.

(ב) לעזוב משרתו כראש ישיבה ולהכנס לכולל ולישב על התורה בלימודו לעצמו, אלא שאז תרד רמת הישיבה בכלל, והישיבה . . . אשר יחידה היא במינה באה"ק ת"ו תתפרק, כיון שהוא עמוד התוך שלה.

ומובן אשר עליו להמשיך בעבודתו בקדש בהישיבה בה משמש בקדש כראש ישיבה, ולהוסיף אומץ בה, וזכות הרבים הם התלמידים שלומד עמהם מסייעתו גם בהמצטרך לו לעצמו ולשגשג בתורה וכידוע פתגם רבנו הזקן – בעל התניא והשו"ע – בספרו תורה אור בתחלתו, אשר על ידי מעשה הצדקה נעשים מוחו ולבו זכים אלף [פעמים] ככה והרי עבודתו האמורה צדקה ברוחניות הוא, וק"ל.

ואנצל הזדמנות זו, לעוררו על שמירת שלשת השיעורים השווים לכל נפש, מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע, והם:

(א) אמירת שיעור תהלים חדשי – כפי שנחלק התהלים לימי החדש – בכל יום אחר תפלת שחרית. (ב) לימוד פרשה חומש עם פירוש רש"י מהסדרה של השבוע (ביום א' מהתחלת הסדרה עד פרשת שני, ביום שני מפרשת שני עד שלישי וכו'). (ג) לימוד שיעור תניא בכל יום – כפי שנחלק התניא לימות השנה. אשר סגולה הם לכו"כ ענינים.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תקכט

בי"ה, י"ט סיון, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

בודאי יתבונן בהכנת תכנית מפורט לניצול ימי חג הגאולה י"ב וי"ג תמוז הבע"ל ביתר שאת ויתר עז, שהרי בשנה זו הוא ע"ד הכתוב ויהי

ה'תקכט

נדפסה בלקו"ש חי"ח ע' 471.

אדמו"ר שליט"א ריג

בשלשים שנה וגו' בענינים של בעל הנס והשמחה שהנקודה התיכונה היא הפצת המעינות חוצה שהיא דרישת והכרח השעה, לימוד תורת החסידות והליכה בהדרכותי והנהגותי בחוגים ההולכים ומתרחבים ופרסום תקנותיו בשיעורי חתיית (חומש תהלים ותניא) השוים לכל נפש, נוסף על עניני החזקת היהדות בכלל לימוד התורה וביחוד הלכות הצריכות בחיי היום יומיים וקיום המצות בהידור. והשייית יצליחו לבשר טוב בזה. בברכה.

ה'תקל

ב"ה, י"ט סיון, תשי"ז
ברוקלין.
שלום וברכה!

במענה על מכתבו מעש"ק עם הפתקא המוסגרה בו עבור . . . שי.
בעת רצון אזכירם על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע כאו"א להמצטרך לו, ובטח שאל את מר ד"ר . . . שי בהנוגע להמיחוש שלו, אם אין לזה שייכות להילוך הדמים ברגל, כוונתי שלפעמים בגידים הדקים הרחוקים יותר מהלב אינו במהירות כ"כ ככל הדרוש הילוך הדמים.

ועי"פ הנ"ל באדם התחתון בגופו, מובן יותר דיוק לשון רז"ל, עוונות שאדם דש בעקביו (עי"פ פי' ראשון דרשיי עי"ז יח, א), שבהן דרושה השגחה מיוחדת שתורגש בהם פעולת הלב, לב ישראל, אשר אפילו בגלותא ער הוא לתורה ומצותי וק"ל.

בטח יעשו תכנית מפורטת לימי הגאולה י"ב וי"ג תמוז הבע"ל, והרי בשנה זו הוא בלשון הכתוב ויהי בשלשים שנה, וראה בזה בהקדמת קונטרס ע"ו.

בברכה לבשו"ט בכל האמור מתוך בריאות הנכונה.

נ.ב.

בטח ישתתף גם הוא בפתיחת המקוה והחגיגה. וכוונתי בלשון ישתתף,

ה'תקל

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 379.

הוא ג"כ לפי דעת אלה מהאחרונים המבארים ענין השותפות אשר על כל נקודה חלה הבעלות שלו, ואין נקודה שלא יהי בעל עלי כמו שאר השותפים, ז.א. שהשותפות תהי ניכרת בכל הענינים אשר בה, ויהי רצון שגם בזה יבשר טוב.

ה'תקלא

ב"ה, י"ט סיון, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום השני, בו כותב אודות ענינו בישיבת תומכי תמימים ד. . .

ובודאי לדכוותי אך למותר לבאר אשר הענין דשלילת שמיעת טענות צד אחד אינו גזירת הכתוב כ"א שכלי, ומובן שגם בכגון דא שכל וסברא זו במקומם עומדים, וביחוד שיש בזה שתי נקודות ועיקריות הן.

א) הרי ישנם אסיפות הנהלת תו"ת, וכפי שנראה גם במכתבו, באסיפות שגם דנו אודות הענינים שכותב, השתתף גם הוא, והי אז מקום לעורר ע"ד הפרטים שמעורר אותם במכתבו, ואפילו את"ל שלא עלו אז בדעתו הקישוים שיתהוו (ער האט זיך ניט געריכט אויף דעם) הנה גם הענין דהפה שאסר הוא הפה שהתיר, שכלי הוא, ותמיד יש מקום לעורר באסיפות שלאחרי זה ולדון ע"ד הענינים בהשתתפות כל חברי ההנהלה, וגם הענין דתשועה ברוב יועץ, שכלי הוא וביחוד בשאלות כאלו.

ב) עיקרית הנקודה הבאה להלן — ולא רק בתוכן מכתבו אלא לגם מה שאחרים מהנהלת תו"ת כותבים, מובן וגם פשוט שמטרת כל ישיבה ועיקר תכליתה היא טובת התלמידים, והר"מ והר"י והנהלת הישיבה, הם האמצעים שעל ידם תבוא טובת התלמידים בפועל, מזה מובן וג"כ בפשטות, שכל ענין הקשה בישיבה, יש להתחשב לראש עם המטרה עיקרית היינו טובת התלמידים, ומה שטובתם דורשת . . . מזה מובן שמוכרח שהר"מ הר"י ישתדלו ככל הדרוש און אוועקלייגין זיך אן א זייט בשביל טובת התלמידים, ורק אז ממלאים תפקידם בנאמנות, ולא עוד אלא שדוקא באופן כזה תגדל גם מציאותם, כיון שהר"מ והר"י מתגדלים ע"י שהישיבה מתגדלת, וככל שיתוסף באיכות וכמות הישיבה ובתועלת התלמידים, מתוסף כ"פ ככה

במעלת ומציאות הר"מ והר"י, ולא רק בענינם הרוחני ובאופן סגולי, אלא גם במובן הגשמי ובדרך סיבה ומסובב גם באופן טבעי.

פשוט כל הנ"ל מכוון לכאוי"א מהר"מ והר"י וחברי ההנהלה, וכיון שאין הזמן להתפלפל עם כאוי"א ביחוד, הרשות והזכות בידו למסור השקפתי אודות השקוי"ט – בלשון נקי – שביניהם לכל הנ"ל. ויהי רצון שיהיו דברים היוצאים מן הלב ובמילא יכנסו ללב השומע, ויפעלו עליו, וע"ד הפ"נ שהי" כותב כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע בקשר עם אמירת מאמר, שיפעלו בי ובהשומעים, וק"ל.

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש להעמיד תלמידים שיתאימו לשמם תמימים מתוך הרחבת הדעת אמיתית.

ה'תקלב

ב"ה, י"ט סיון, תשי"ז
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון 6/17.

איר דארפט אינגאנצען פארגעסען וואס מען זאגט אייד וועגען כישוף זאכען און ענליכעס, ווארום אויף יעדען איינעם איז השם יתברך משגיח בהשגחה פרטית, מען דארף זיך נאר אויפפירען ווי עס איז דער ווילען פון השם יתברך ווי ער האט אונז אנגעוויזען אין זיין תורה, און דענסטמאל זעהט מען דאס גוטע פון השם יתברך אין דעם וואס מען נויטיגט זיך.

געוויס היט איר אפ דעם גוטען מנהג פון כשריה אידישע טעכטער צו געבען אויף צדקה יעדער מאל פאר ליכט צינדען ערב שבת און ערב יום טוב. און מיהאט אויך געדארפט בודק זיין (אפטשעקין) די מזוזות בא אייד אין וואהנונג, אז זיי זאלען זיין אלע כשריה ווי דער דין איז. און השם יתברך זאל העלפען איר זאלט קענען אין גיכען אנזאגען גוטע בשורות וועגען די אלע זעכען וואס איר דערמאנט אין אייער בריף.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תקלג

ב"ה, כ' סיון, תשי"ז
ברוקלין.

מר יהודא ארי' שי'

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו בו כותב שמפיץ ספרי חב"ד בין הנוער ובין כל ידידיו ומכיריו בכלל, ורואה ומכיר אשר שואף העולם כולו לתורה ולמצות, שזהו מחזק תקותי שלא יסתפק בפעולותיו עד עתה ויוסיף עליהן כהנה וכהנה. ובפעולות אלו מובן שנכללת גם כן פעולה חיובית להעמיד מבין מושפעי מדריכים ומשפיעים בסביבתם הם שהרי זה צריכה להיות מטרת כל מורה ומדריך אשר גם תלמידיו יהיו למורי דרך בחוגם ובסביבתם, ורואים במוחש אשר כשמתעסקים בזה במסירות ובשימת לב מצליחים באופן בלתי משוער.

בטח נפגש עם אנ"ש ופעילי אנ"ש לעתים תכופות ומשתתף גם בהתועדות שלהם והרי גדולה ההשתתפות עם הצבור.

בודאי יודע משלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בחומש תהלים ותניא הידועים, ועכ"פ ישמרם מכאן ולהבא.

בברכה.

ה'תקלג

מר יהודא ארי': קנובל, נתניה.

ה'תקלד

ב"ה, כ"א סיון, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

בתמהון גדול קראתי במכתבו מיו"ד לחדש סיון, אשר לאחיו שי' הי' לו בזה (בנסיעה בספינה ישראלית בש"ק) . . . נסיון גדול, והתמהון הוא מהקור רוח שלו בכתבו אודות ענין מבהיל כזה. ועוד יותר במה שקורא לזה נסיון גדול, בהשוות שהמדובר בזה הוא ע"ד חילול שבת בפרהסיא אשר שקולה כנגד כל המצות עד שינו וכו' "והשכר" ע"י חילול שבת הי' – שיהי' נוכח . . . בנשואי אחותו תחיי! ולא הרגשתי שרצונו להיות נוכח בהנשואין הוא מפני שכ"כ להוט לקיים מצות הכנסת כלה. ובטחוני שהוא ג"כ אינו מטעה את עצמו שמפני חשיבות המצוה דהכנסת כלה הי' חשקו לנסוע דוקא באופן הנ"ל לאה"ק ת"ו.

וכמו בכל הענינים מובן שגם בזה נתקיים – עבירה גוררת עבירה, שבתחילה, כלשונו במכתבו מחסרון אומץ (ומובן עד כמה מוזר ביטוי כזה, בהנוגע לעבירה בכלל, ובהנוגע לעבירה דחילול שבת בפרהסיא ביחוד), הנה נסע באופן – שכפי שאמרתי לו בבירור – הי"ז חילול שבת בפרהסיא, ובמילא קדש שם על היין השייך לבעלי האני' הנוסעת בחילול שבת בפרהסיא, שהיין אסור בשתי' (והשגחה על זה הי"ז חוכא וטלולא, כי אין איסור יינו של מחלל שבת בפרהסיא מפני מגע עכו"ם. וק"ל). ולא עוד, אלא שלדעת כמה גדולים אפילו חותם בתוך חותם אין מועיל בזה, כיון שהיין הי' אסור בשתי' מקודם. ומזה נכשל בספק אם יש לברך עליו, וכידועה המחלוקת באיסורים כגון דא. ובכ"א – יש בזה האיסור דבוצע ברך נאץ ה'. מזה נגרר לעוד ספק – באם סעד אותו הלילה בלא קידוש. כן – בטח קרא או השתמש באופן אחר באור העלעקטרי שבספינה, שהנוסעים והצוות שלה הם מבני ישראל, ובמילא כל האור הנעשה בשבילם אסור גם לאחרים אפילו בהענינים דנר לאחד נר למאה. כן נגרר מזה עוד לשתיית המים, ונטילת ידים אשר בספינות

ה'תקלד

נדפסה בלקו"ש חט"ז ע' 441. מהדורה אחרת של חלק מהאגרת הזאת נדפסה לעיל ח"ג ד'תקפד.
בספינה ישראלית בש"ק: ראה גם לעיל ח"ד אגרת ד'תשצו, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ה'תקסט. ה'תרז. ה'תרלג. ה'תרמא. ה'תרסה. ה'תשעה.

דזמננו, הרי בעת הנסיעה לוקחים אותם ממי הים ומרתחים אותם כדי להפכם למים מתוקים, שמזה מובן אשר המים שמשתמשים בהם בלילה באו מהרתיחה מיום שלפניו ועד"ז המים שמשתמשים בהם ביום – באים מהרתיחה שלפני איזה שעות, ז.א. שמים המתוקים בספינה באמצע היום – הם אלו שהרתיחום בלילה או בבקר דיום השבת. ובזה הדין דנר לאחד נר למאה אינו, ועד"ז עבר על כו"כ איסורים. ואם בע"ה ה"ז נקרא (אפשר) שוגג – אין גם לימוד זכות זה בהנוגע לבן ישיבה.

מובן שבתור אח וקרוב – הרי בהשקפה הראשונה ידמה שהביטויים חריפים הם, אבל כשיתבונן לשעה קלה אליבא דאמת, יראה שאינם בערך כלל להענין הכי מבחיל אשר קרה, ולהחשך שבו נמצאים, שקוראים את זה בשם "נסיון גדול", בה בשעה שהי יכול לישב ללמוד תורה במנוחה ואפשר גם בטהרה – בישיבה כאן והחליף זה על נסיעה לארץ אשר עיני ה"א בה מראשית השנה עד אחרית שנה ובאופן היפך מצות שבת שהיא שקולה כנגד כל המצות. ואם זיק יר"ש בהנ"ל יחפש חכם שיתן לו תיקון על זה, וכולי האי ואולי, ידחק ויכנס.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תקלה

ב"ה, כ"א סיון, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... והנה מובן אשר בשידוכים צ"ל הסכמה המלאה ורצון הטוב של שני המשתדכים, אבל מאידך גיסא יש לבאר לבתו תח"י אשר בתקופתנו זו יש לדקדק על העניינים העיקריים, ז.א. יראת שמים תורה ומצות, אשר זה כל האדם, ולכן אין להוסיף תנאים על זה בעניינים שאין נוגעים כל כך, כיון שלא תמיד יש למצוא הא והא, ועיקר וטפל דטפל מובן שהעיקר עיקר.

שנים מבני ישראל הנפגשים יחד, מובן שהתוצאות מזה צריכות להיות הוספה בענייני תורה ומצות, ולכן מנצל הנני הזדמנות זו לעוררו על דבר ההכרח הכי גדול בתקופתנו זו, לקבוע עתים ללימוד תורת החסידות, ובפרט

כפי שכותב היחוס שלו, ולא להסתפק רק בשלו אלא להשפיע גם בסביבתו, להפיץ שם מעינות תורה זו, מובן שזהו נוסף על שלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בחומש תהלים ותניא הידועים. והם: (א) אמירת שיעור תהלים חדשי — כפי שנחלק תהלים לימי החדש בכל יום אחר תפלת שחרית. (ב) לימוד פרשה חומש עם פירוש רש"י מהסדרה של השבוע (ביום ראשון מהתחלת הסדרה עד פרשת שני, ביום שני מפרשת שני עד שלישי וכו'). (ג) לימוד שיעור תניא בכל יום כפי שנחלק לימות השנה.

בברכה לבשו"ט בהנ"ל.

ה'תקלו

ב"ה, כ"ד סיון, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה מנחם זאב שי' הלוי

שלום וברכה!

מאשרים קבלת מכתבו כפי התאריכים הרשומים מטה עם המוסגר בהם.

ולפלא שאינו מזכיר כלל אודות ענין ליקוט מנהגי חב"ד האם מתעסק בזה או לא, והרי נקודה מיוחדת בזה מתאים למאמר המשנה לא המדרש עיקר אלא המעשה שכוונת הלקוטי מנהגים הוא דוקא בענינים של מעשה, ועוד זאת אשר הו"ל של ליקוט כזה בטח מעורר זכרונות אודות עוד ענינים. ובאם מאיזה סיבה שתהי"י אי אפשר לו להתעסק בהאמור, בטח ג"כ יודיע בהקדם, ואונס רחמנא פטרי.

בעת רצון אזכיר את כל אלה שכותב אודותם על הציון הק' של כ"ק

ה'תקלו

מו"ה מנחם זאב שי': גרינגלס, מונטריאל. אגרות נוספות אליו — לעיל ה'תטו, ובהנסמן כהערות שם.
ליקוט מנהגי חב"ד: ראה לעיל ח"ד אגרת ד'תתע, ובהנסמן כהערות שם. לקמן ה'תתלו.

מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ובטח כשתהי' בזה בשו"ט ימהר
להודיע ות"ח מראש.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תקלז

ב"ה, כ"ד סיון, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ וכו' הרב יוסף שי

שלום וברכה!

במענה על הערתו ע"י ב"א האברך הו"ח אי"א נוי"נ אהרן שי במה
שכתוב בדעת זקנים על התורה, בהעלותך י"א כ"ז בתוס' הרא"ש: אלדד
ומידד אחי משה היו אלא שכשניתנה תורה ונאסרו כל העריות פירשו כולם
וכו' וגם עמרם אבי משה פירש מיוכבד דודתו שהיתה אשתו ונשא אחרת
ותלד לו את אלדד ומידד וכו', אשר איך אפשרי הדבר, כיון שבחירת הזקנים
המסופר בפי' בהעלותך הי' בסמיכות למתן תורה, ואלדד ומידד מתנבאים אז
במחנה.

וכוונת הרא"ש הוא אשר פרישת עמרם מיוכבד היתה **מטעם** האמור
אבל לא **בזמן** האמור, והרי עמרם נביא הי', וכשנודע לו מאיסור האמור פירש
מיוכבד. ומפורש הדבר יותר בספר תולדות יצחק לר' יצחק קארו בפי'
בהעלותך, וז"ל (הובא במילואים בתורה שלמה פ' שמות) שידע עמרם ממש
איסור עריות שעתידיה תורה לאוסרם ופירש מיוכבד דודתו ולקח אשה
אחרת.

תקוטי אשר יש לכי קביעות עתים גם בלימוד תורת החסידות פנימיות

ה'תקלז

הרב יוסף: טאויל, ברוקלין.
אהרן: טאויל, בואנעס איירעס.

רכא

אדמו"ר שליט"א

התורה אשר בלשון הזהר הק' היא נשמתא דאורייתא, זאת אומרת נשמת
נגלה דתורה הנקראת גופא דתורה כידוע בזהר שם חלק ג' קנו, א.

בכבוד ובברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תקלח

ב"ה, כ"ה סיון, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה מרדכי שי

שלום וברכה!

בשמחה האב איך געלייענט אייער בריף פון י"ט סיון אז דער דינער פון
ישיבת אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש במעלבורן איז אדורך מיט הצלחה סיי
בגשמיות — פינאנציעל — און סיי ברוחניות — מאראליש — און האף אז
מאראליש וועט דאס העלפען ניט נאר אויך צו באקומען מערערע פריינד ווי
איר דריקט זיך אויס, נאר אויך אין צו-ציהען תלמידים-ות פון וואס מער
גרעסערע און ברייטערע קרייזען וואס סוף סוף איז דאך דאס דער תכלית און
דער הצלחה צייכען פון יעדער מוסד חינוך, אז די מתחנכים ווערען וואס
אמאל אלץ גרעסער סיי אין כמות — קוואנטיטעט — און סיי אין איכות —
קוואליטעט — ...

איך האף אז אויך אין פרנסה איז בא אייך בסדר, ויהי רצון אז תמיד כל
הימים זאלט איר קענען אנזאגען נאר גוטעס בענינים הכללים ובעניניו
הפרטים.

בברכה.

ה'תקלח

מורה מרדכי: ריטש, מלבורן. אגרות נוספות אליו — לעיל ה'תכא, ובהנסמן בהערות שם.

ה'תקלט

ב"ה, כ"ה סיון, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... בשאלתו בהנוגע להפרשת צדקה — יש כמה נוהגים אשר החצי מהפרשותיהם שולחים לכאן לקופה הכללית, והחצי מחלקים בעצמם. ומהחצי שמחלקים בעצמם מובן שביכולתם לעזור מזה גם לקרוביהם ואחיהם וכו'.

ויהי רצון שיוסיף בשיעוריו בלימוד הנגלה והחסידות נוסף על שלשת השיעורים הידועים בחומש תהלים ותניא, והשי"ת יוסיף בברכתו בהמצטרך לו ולב"ב שיחיו ובזה גם הרחבת הפרנסה כפשוטה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ה'תקמ

ב"ה, כ"ה סיון, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי ההפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מ"א סיון, ואף שגם בו אין מבוארת סיבת ההפסק הנ"ל, מובן שגורם עגמ"י מה ש... תח"י אינה בקירוב עם... ואינה באה עמהם במגע, אף שמובן וגם פשוט שצריך להיות להיפך, ותועלת בזה לשני הצדדים וכנראה במוחש, ובהתבוננות קלה אשר השי"ת ברא את בני האדם באופן שאין דיעותיהם שוות וביחד עם זה נצטוינו ואהבת לרעך כמוך, פשוט שאין סתירה כלל בשני הענינים, וכנראה גם במוחש.

ברוב הפעמים סיבה למצב כזה הוא מפני שנדמה לאחד מהצדדים גרעון

ה'תקלט

שולחים לכאן לקופה הכללית: ראה גם לעיל ח"ד אגרות הקצה. ה'רכט.

רכג

אדמו"ר שליט"א

ביחס צד השני אליו, ולפי דעתו הרי זה ממעט כבודו באם יעשה הוא הצעד הראשון לקירוב ובפרט כשאינו מוצא בעצמו כל סיבה לגרעון ביחס. אבל כנ"ל ברובא דרובא אין זה אלא דמיון בלבד, וכשמתחילים בענין קירוב מתברר הטעות בזה מיד. ויהי רצון שגם בזה תחול הטבה ניכרת ויפה שעה אחת קודם.

ועי"פ הנ"ל מובן ג"כ שכלל הדברים האלו הוא גם בהנוגע לעבודה בכרם חב"ד דוקא, וכמו שכתבתי כ"פ לכמה מאנ"ש שרואה הנני בזה צנור ברכה גם בגשם ולא רק ברוח.

בודאי ממשיכים לעבוד בהענין אודותיו כותב ואחכה לבשו"ט בכל הנ"ל.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תקמא

ב"ה, כ"ה סיון, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ וכו' מו"ה יחיאל מאיר שי

שלום וברכה!

... כיון שכותב אשר עוסק בהוראה זה כמה וכמה שנים שבטח מתבונן ללב הנוער, בודאי למותר לעוררו אשר אם בכל הזמנים ובכל המקומות צריכה להיות סיסמת המחנך היהודי ומטרתו לחנך תלמידים עי"פ הכתוב את האלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם עאכו"כ בתקופתנו ובארץ הנקראת בפי כל עמי הארץ ארץ הקדושה, שזוהי הנקודה התיכונה והפנימית של חינוך בני ישראל ז.א. אשר מבלי הבדל איזה ענין שלומד עם התלמידים ובאיזה אופן, צריכה להיות חקוקה במוח ולב המחנך השאיפה להחדיר בתלמידיו גם בלימודו זה – את האלקים ירא, באופן שיתבטא בחייו היום יומים, בואת מצותיו שמור.

ה'תקמא

מו"ה יחיאל מאיר: ליפשיץ, תל אביב.

והרי זכות אבותיו מסייעתו מתאים לכתבו שהוא נכד הרבי מקוסטונין
אשר ידוע ומפורסם הוא באהבתו לבני ישראל וביראתו יראת שמים וזכות
הרבים מסייעתו.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ה'תקמב

ב"ה, כ"ה סיון, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו עם הפ"נ שיקרא בעת רצון על הציון הקי' של כ"ק
מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

בו כותב אודות . . . שי' שאובד עצות בהנוגע להנהגתו אתו.

וכבר ידועה עצת רז"ל שלשה תהא וכו' ימין מקרבת, תינוק. ובנדון
דידי' יש להתייעץ עם רופא פסיכולוג כיון שכמה פעמים ואפשר גם ברובם,
הנהגה כאותה שהוא מתאר במכתבו תלוי' במתיחת עצבים וכיו"ב, ולפעמים
תכופות ביד הרופא להועיל בזה במדה חשובה. בכל אופן כפי הנראה
מתיאורו, הגירוש מן הבית יכול להביא ח"ו גרעון עוד יותר בהמצב ולא
תיקון, וק"ל. ויהי רצון שבקרוב יוכל לבשר טוב בהאמור, ומובן ופשוט שככל
שיוסיף הוא הכותב אודות הנ"ל ובני המשפחה בכלל בעניני תורה ומצות,
יתוסף בברכת השי"ת בכלל ובמילוי בקשתם בהנ"ל בפרט.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

הרבי מקוסטונין: רבי יחיאל מאיר ליפשיץ מגוסטנין.

ה'תקמב

יש להתייעץ: בהמשך לזה — לקמן אגרת ה'תשכב.

רכה

אדמו"ר שליט"א

ה'תקמג

ב"ה, כ"ו סיון, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה אברהם חנוך שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"א סיון.

נהניתי ממ"ש אשר התחילו לערוך תכנית מפורטת בהנוגע לימי חג
הגאולה י"ב וי"ג תמוז, הבע"ל, ובודאי ישתפו את כל אלה הצריכים לפעול
אח"כ בהדיון בהענין, שאז בטוחים יותר שיקיימו המוטל עליהם [משא"כ
אלו המעריכים ערך עצמם, כשמביאים להם פקודות מן המוכן, שההנחה
אצלם (דער אפלייג) שצריך להיות להיפך ובאופן אחר].

במ"ש אודות ההוצאות — בל"נ אעורר את אנ"ש שישתתפו בזה
במחצית ממגבית המיוחדת.

לפלא קצת מ"ש שבתכניתם הוא שהכנוס יארך לכל היותר שתי שעות!
והרי מה מגבילם בזה.

עכוב שלוח לוח התיקון לחומר הבטאון — הוא מפני ריבוי הטרדות
ובאפשרויות הקרובה יעריכוהו ויושלח לו, ואז כדאי להדפיסו תיכף ולא
לדחות ולהדפיס חוברת כפולה וכיו"ב.

בברכה לבשו"ט בכל האמור מתוך שמחה וטוב לבב ולבשו"ט גם
בעניניהם הפרטים,

מ. שניאורסאהן

נ.ב.

במ"ש אודות משלים בחסידות חב"ד, מועטים הם ביותר, וגם לא
מהסוג של משלי מגידים וכיו"ב, ז.א. בתיאור סיפור וכו'. כ"א ע"ד המשלים

ה'תקמג

נדפסה בלקו"ש ח"כ ע' 583 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מו"ה אברהם חנוך שי: גליצנשטיין. לוד. אגרות נוספות אליו — לעיל ה'שצב. ובהנסמן
בהערות שם.

שבמדרש וכיו"ב: משל למלך בוי"ד וכו'. ובמקום אלה — הרי חסידות חב"ד מנצלת ומסתיעת בהענין דמבשרי אחזה אלקה — למצוא הענינים ברוחניות בהנפש והמהלך שלה. היתרון — המשל עצמו **משלשל** מהנמשל — מהענינים למעלה (ראה תניא רפ"ג). המשלים המועטים שיש למצוא, חלק חשוב מהם — מצוין על אתר הספר ממנו נעתק וכמו המשל דתקיעת שופר וכיו"ב.

ה'תקמ"ד

בי"ה, כ"ו סיון, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום 18/6 אין וועלכען איר שרייבט וועגען דעם געזונט צושטאנד, אייערען און אייער פרויס תח"י און אויך וועגען פרנסה.

עס וואונדערט מיר דער סגנון פון אייער שרייבען, אז נאך דעם ווי איר האט געזעהן מיט אייערע אייגענע אויגען די אפענע חסדים פון השם יתברך און די נסים זיינע ראטעווענדיק פון די לאגערען וכו' איז געפינענדיק זיך איצטער אין א ארט וואו די סכנה ר"ל איז גאר ניטא, בלייבט איר שטיין אויף דער פראגע, מאין יבוא עזרי, און פארגעסט אז גלייך נאך דעם שטייט דאך, עזרי מעם ה'.

זעבלסט פארשטענדליך אז מיט דעם בין איך ניט אויסען צו זאגען מוסר, און עס [איז] דאך באוואוסט דער מאמר רז"ל אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו והוי דן את כל האדם לכף זכות, איך וויל נאר דא באלייכטען די זאך ווי זי איז, און דענסטמאל וועט איר זעהען, אויף וויפיל איר דארפט זיין שטארק בטחון בבורא עולם ומנהיגו, און וואס אלץ מער עס וועט זיין שטארקער דער בטחון, אלץ פריער וועט איר זעהען א הוספה אין די ברכות פון השם יתברך.

און נאך מער איז דאס נוגע אין אייער מצב, וואס אפילו זוכענדיק ארבעט אדער א אנדער ענין פון פרנסה, פילט דער צווייטער אויף וויפיל איר זייט זיכער אליין צו באקומען די ארבעט און דעם ריוח און דאס ווירקט אויף יענעם צו ערפילען אייער פארלאנג, און ווי מען זעהט דאס אויך במוחש.

זעבלסט פארשטענדליך אז מען דארף טאן אויך בדרך הטבע אבער דאס

אויבען געזאגטע, איז אויך איינגעשלאסען אין טבע, אויך איז פארשטענדליך אז מען דארף צוגעבען אין ענינים פון מצות, וואס דאס איז דער צנור און מיטעל צו פארגרעסערען די ברכות פון השם יתברך אין דעם וואס מען נויטיגט זיך.

עס וואלט געווען א גלייכע זאך, מען זאל בודק זיין אייערע תפילין, און אויך די מזוזות אין אייער דירה, אז זיי זאלען זיין כשריה ווי דער דין איז, און אייער פרוי תחי' זאל אפהיטען דעם גוטען מנהג פון בנות ישראל הכשרות צו געבען אויף צדקה פאר ליכט צינדען יעדער ערב שבת און ערב יום טוב. זעלבסט פארשטענדליך אז דאס דארף זיין בלי נדר.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תקמה

ב"ה, כ"ו סיון, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

ע"י הווי"ח אי"א נוי"נ רב פעלים הרה"ח מו"ה דובער שי' בוימגארטען קבלתי הפ"נ שלו, אשר יקרא בעת רצון על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע, ויהי רצון שיבשר טוב בתוכנו.

נעם לי להודיע מהנ"ל אשר זכה ללמוד בישיבת תומכי תמימים במדינתנו לפנים, וכיון שדברי צדיקים חיים וקיימים לעד, עאכו"כ פעולותיהם, ובפרט הפעולות אשר השקיעו בתלמידי תומכי תמימים אם באופן ישר אלו התלמידים שזכו לבוא אליהם לראותם ולדבר עמהם, או בעקיפין על ידי הר"מ והראש ישיבה שקבלו הוראות הנשיאים מנהלי ישיבת תומכי תמימים בהנוגע לתלמידי התמימים אשר בהנהלתם.

מובן שאפשרי שבמשך השנים מתקבצים ענינים המכסים על זה ובדוגמת כל דבר שצריך מזמן לזמן לנקותו מן האבק והחול המתקבץ על פניו, אבל פשוט שאין זה משנה טיב הכלי, ובהתאמצות המתאימה מסירים הכיסוי העשוי המעלים ומסתיר, ורואים הכלי בטהרתה.

והרי כאו"א מבני ישראל, כלי הוא לקבלת ברכות השי"ת ברוחניות
זאת אומרת התורה והמצוה, וכן גם בגשמיות, המצטרף בבני חיי ומזוני
רוויחי ונקיון וטהרת הכלי וצחצוחה ממשיך ומרבה באור הנמשך לתוכה,
והרוחניות והגשמיות יחד יהלכו, וכמה שכתוב אם בחקתי תלכו ואת מצותי
תשמורו וגו' ונתתי גשמיכם וככל הברכות המפורשות בפרשה.

בודאי יודע כבר משלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע בחומש תהלים ותניא הידועים ועכ"פ ישמור
עליהם מכאן ולהבא.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תקמו

בי"ה, כ"ו סיון, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... במ"ש אודות ענינו של הרב ... שי גם על כגון דא קאי המבואר
בלקו"ת דשבוע זה, אשר אף שהצורה אין מתאימה יש לנצל הכח שבהצורה
באופן הרצוי וככל האפשרי, ולכן יש להשתמש בתכונת נפשו באופן להגדיל
עיי"ז הפצת המעיינות, ז.א. הנהגות והדרכות תורת החסידות וגם לימודה,
וכפי שמתאר מהותו לא יהיו קישורים בדבר עיי"ז גישה בדרכי נועם וד"ל.

מה שכן יש לתקן הוא במה שכותב שהני"ל אסר במשך כל השבוע והתיר
רק בלילי ש"ק, וכנראה ממכתבו אסר בפרסום ובתוקף, ומובנת התוצאות
שיש לחשוש להני"ל בדורנו דור יתום. ואם בכח עצמו לא יוכל לשנות דעתו של
הני"ל בזה, אזי יש מקום שאכתוב אני, מכאן בזה.

בברכה לבשו"ט.

ה'תקמו

שהנ"ל אסר: תשהמ"ט.

ה'תקמז

בי"ה, כ"ו סיון, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במ"ש בהנוגע לזוגתו תחי' — אודות הקרנת רענטגן, כמדומה כבר כתבתי שיש להשתמש בטפולים אחרים. ומה שהרופא אומר לה שיעשה רק פעם אחת, מובן, שממנו"פ — אלו שחוששים לטפול האמור, ואין דעתם נוחה הימנו מפני שבמדה שיש לקוות לתועלת יש חשש גם להפכו ח"ו. ואם בפעולה אחת אין כל חשש — בטח אין גם מקום לתועלת, כי שתיים תלויים בתוקף ההקרנה, וק"ל.

ה'תקמח

בי"ה, כ"ז סיון, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבו מכ"ה סיון, וכבר כתבתי לכמה וכמה, אשר חבל שמודיעים על דבר הנעשה אתם רק בקשר עם מאורע בלתי רצוי, ולכן באם למעלה רוצים לסבב קשור מכתבים המביא סוף סוף לקירוב הלבבות, אין נראית דרך אחרת בטבע כי אם על ידי מאורע בלתי רצוי משא"כ באם היו מדייקים לכתוב בעת ישנה בשורה טובה, לא היו זקוקים למאורע הבלתי רצוי, ושאין תכליתו אלא קירוב הלבבות והוספה בהענין דאהבת ישראל איש לרעהו.

בעת רצון אזכירו ואת זוגתו תחי' על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להטבת מצב בריאותם ולבשורות טובות בענינים שלהם ושל הבנים והבנות שיחיו וכן מפעולתו בסביבתו להחזקת יהדות המסורתית והפצתה, אשר באמת זה בזה תלוי, כי הרי ישראל תפקידם להיות

ה'תקמז

נדפסה בלקו"ש חט"ז ע' 589.

גוי אחד בארץ, ובלשון רבנו הזקן בעל התניא והשו"ע, שימשיכו האחדות גם בענייני ארץ בעניינים הארציים והגשמיים, שבזה נכללת התאחדות החלק הגשמי והרוחני של חיי ימי האדם עלי אדמות שיהוו אחדות אמיתית, ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

המחכה לבשורות טובות בטוב הנראה והנגלה בהעניינים אודותם מזכיר במכתבו ויהי רצון שיהי זה בקרוב.

ה'תקמט

ב"ה, כ"ז סיון, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה חיים שאול זאב שי

שלום וברכה!

מיין ענטפער אויף אייער בריף האט איר זיכער פון שוין לאנג באקומען, און מיין איצטיקער שרייבען איז אין צוזאמענהאנג מיט דעם פארען פון הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה יוסף הלוי שי וויינבערג אין אייער מדינה בשעה טובה, וואס חאטש איך בין זיכער אז איר וועט טאן אלץ וואס עס ווענדעט זיך אן אייך אז ער זאל מצליח זיין אין זיין שליחות, איז אבער נעמענדיק אין באטראכט דעם מאמר רז"ל אין מזרזין אלא למזרזין, וויל איך אויך שרייבען מיין בקשה אין דעם, און לויטן אויסדרוק פון רבנו הזקן, לא נצרכה אלא להעדפה, צו אויסווירקען דורך דעם צו נאך מער הוספה.

פארשטענדליך אז אין דעם איז אויך אריינגערעכענט די השפעה אייערע אויף פריינד און גוטע פריינד אז אויך זיי זאלען טאן וואס עס ווענדעט זיך אן זיי צו דער הצלחה פון דער שליחות.

און השם יתברך נותן התורה ומצוה המצות, וואס די תלמידי תומכי

ה'תקמט

מו"ה חיים שאול זאב: בחור, יוהניסבורג.
אויסדרוק פון רבנו הזקן: אגה"ק ז (קיבא).

רלא

אדמו"ר שליט"א

תמימים ווערען ערצויגען בדרך אהבתו ויראתו ית' אויך דורך דעם לימוד החסידות, וועלכע גיט די אנווייזונגען ווי צו צוקומען צו דעם.

האט דאך השי"ת מבטיח געווען דעם שכר פון יעדער איינעם וואס טוט אין דעם צו פארשטארקען און אויסשפרייטען דעם חינוך, בהמצטרך לו אין געזונט פרנסה און אמת'ן נחת וואס דאס איז אידישער נחת פון קינדער און קינדס קינדער, שליט"א.

בברכה לבשורות טובות בכל האמור ומתוך שמחה וטוב לבב.

ה'תקנ

ב"ה, כ"ז סיון, תשי"ז
ברוקלין.

ברכה ושלום!

במענה על מכתבה מיום הראשון, בו כותבת ראשי פרקים מאשר עבר עלי, אודות מוסד החינוך בו לומדת וכו'.

נכונה במאד החלטתה ללכת בדרך התורה והמצוה אשר תורתנו תורת חיים היא, ובמצותי נאמר, וחי בהם, שהכוונה בזה לא רק חיי העולם הבא אלא גם אושר בחיי העולם הזה, כי רק בחיים מתאימים להוראות תורתנו תורת חיים ימצאו איש ואשה הישראלים מנוחת הנפש סיפוק נפשי ואושר אמיתי, ואפילו אם למשך זמן קצר אפשר להדמות שיש למצוא את זה גם מבלי להשמע להוראת התורה, רואים במוחש אשר במוקדם או במאוחר עומד האדם על הטעות המר שעשה בנטותו מדרך התורה וכאמור לעיל טעות אפילו מנקודת המבט של חיי העולם הזה. ואשרי חלקה אשר בעוד מועד עמדה על אמת זו, והולכת בדרך התורה, ובודאי גם במעשה. והתקוה אשר תוסיף אומץ בכל זה ותלך מחיל אל חיל, ומאושרה תהי' בעיניי. . .

תקותי שמשפיעה גם על החבירות שלה לקרבן עוד יותר לבורא עולם הוא נותן התורה והמצוה והשי"ת יצליחה לבשר טוב גם בזה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תקנא

ב"ה, כ"ז סיון, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מה' שלח, ובודאי בינתים נתקבל מכתבי מענה
על מכתבו הקודם.

ולתוכן מכתבו המלא נמיכת רוח ונפילת רוח וכו' לא זוהי הדרך
שהתווה הבעש"ט תלמידיו ותלמידי תלמידיו מאורי החסידות, אשר הדגיש
פעם אחר פעם ציווי השי"ת עבדו את ה' בשמחה וכבר כתבתי לכו"כ מאנ"ש
וכמדומה גם לכת"ר אשר באמת פסק הלכה היא ולא רק מדת חסידות,
ופס"ד יסודי ועיקרי ולא פס"ד פרטי והוא פס"ד הרמב"ם סוף הלכות לולב,
עיי"ש בלשונו עבודה גדולה היא, ובצירוף פס"ד בהלכות דיעות סוף פרק ג',
נמצא כו' עובד את ה' תמיד וכו' בכל דרכיך דעהו, הועתק גם בטור שו"ע
או"ח סי' רל"א. ואף אם בהתבוננותו במצב עצמו יתמה לשמחה מה זו עושה,
כבר מלתו אמורה בספר תניא קדישא בענין שמחת הנפש וסיבות"י ואיך שאין
הגוף ועניניו מבלבלים בזה, יעו"ש.

ויהי רצון שיבשר בחוזר בהאמור וכן אשר מוסיף בלימודיו בחלק
התורה הנקראת אילנא דחיי, ואשר החיים והשמחה מתקשרים עד
שמתאחדים זע"ז.

בברכה לבשו"ט.

ה'תקנב

ב"ה, כ"ז סיון, תשי"ז
ברוקלין.

ברכה ושלום!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון כ"ד סיון, אין וועלכען איר שרייבט
וועגען אייער ארבעט אין פערגאנגענע חדשים.

ה'תקנב

נרפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 462.

רלג

אדמו"ר שליט"א

זעלבסט פארשטענדליך אז עס איז גורם צער דערוויסענדיק זיך, אז ניט נאר ווערט די ארבעט ניט פארגרעסערט און אויסגעברייטערט נאר אין געגענטייל די צאל באזוכערנס איז ווייניגער געווארען וכו'.

אויב אפילו מען זאל אננעמען אז די טעמים וועלכע איר שרייבט, זיינען פינקטליכע די גאנצע הונדערט פראצענט, איז נאך דערמיט קיין זאך **אויפגעטאן** געווארען, און בפרט נעמענדיק אין אכט, אז יעדער פון אונז איז אנגעזאגט געווארען צו פארמערען די גוטע פעולות, איז דאך זיכער, אז בעפאר דעם אנזאגען, האט השי"ת צוגעגרייט די מעגליכקייט צו קענען אויפפאלגען דעם אנזאג, וואס פון דעם איז פארשטענדליך, אז אויב ביז איצטער האט מען ניט מצליח געווען אין דעם, איז דאס ניט צוליב דעם ניט קענען, נאר צוליב דעם וואס מן הסתם איז ניט גענוגענד געטאן געווארען אדער עס איז געטאן געווארען ניט אויף דעם פאסענדען אופן אין געוויסע ערטער און אין געוויסע קרייזען.

פארשטענדליך איז, אז איך בין ניט אויסען צו זאגען מוסר אדער שווער מאכען אויפן הארצען, נאר מיין כוונה מיט דעם איז, נאך אמאל צו באטאנען, די גרויסע מעגליכקייטען וועלכע זיינען אייד געגעבען געווארען צו אויפטאן אין יהדות בכלל דוכגענומען מיט חסידות'שע ליכטיקייט און אין חסידות בפרט, וואס עס איז א גרויסער היזק די וואכען און חדשים וועלכע גייען דורך ניט אויסניצענדיק די מעגליכקייטען אייערע אים דעם.

און השם יתברך זאל העלפען אז בדרכי נועם ובדרכי שלום, זאלען זיך די אלע חברות צוזאמענריידען ווי אמבעסטען צו טאן אין דעם העכסט וויכטיגען ענין לויטן וואונש פון רבותינו הק' – וואס פארשטענדליך אז אויך אין די זומער חדשים מוז מען טאן אין דעם, אויב אפילו מיט אנדערע וועגען און אופנים ווי אין די אנדערע חדשים פון יאר, און זאלט קענען אנזאגן גוטע בשורות בקרוב אין דאס אלץ אויבען געזאגטע.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תקנ

ב"ה, כ"ח סיון, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ וכו' מו"ה שמואל מנחם מענדל שי

שלום וברכה!

... בשעת הדחק מתחילים שיעור התהלים חדשי תיכף לאחר התפלה ומסיימים אותו במשך היום. והקאפי למספר השנים — אפשר לאומרם לאחר השיעור חדשי. [לכאורה י"ל בזה כל המקודש מחברו קודם לחברו — כיון ששיעור זה שווה בכל הציבור, וע"ד קרבנות הציבור והיחיד. אבל העירוני אשר במכ"ט טבת תשי"ט (נדפס בקובץ מכתבים אשר בתהלים עם רשימות הצי"צ) כתוב להיפך. ובכ"ז י"ל אשר שעת הדחק שאני].

ה'תקנ

ב"ה, כ"ח סיון, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה חיים זוסיא שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ד סיון עם הפ"נ המוסגר בו, שנקרא בעת רצון על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ואצפה לבשו"ט בהעניינים אודותם כותב, ויהי רצון שיהי זה בהקדם.

ה'תקנ

נדפסה בלקו"ש ח"ח ע' 435.
מו"ה שמואל מנחם מענדל שי: ליברוב. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ד'קעט, ובהנסמן בהערות שם.
בקובץ מכתבים אשר בתהלים: ובנדפס בתהלים אהל יוסף יצחק הקצר — ע' 214.

ה'תקנ

נדפסה בלקו"ש ח"כ ע' 608 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מו"ה חיים זוסיא: ווילימובסקי, חל אביב. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ד ד'תשפה, ובהנסמן בהערות שם.

רלה

אדמו"ר שליט"א

ובודאי למותר לעורר, אשר הסרת שם מסוים אינו מספיק כלל, כיון שלא נתפשט שם חביד בכל השטח, ובמילא נשאר מקום פנוי. וידוע הנאמר בכגון דא, מאמר המובא בספרי חסידות וקבלה, אשר מקום פנוי בא על ידי הצמצום והוא שרש לדינים.

והוא ע"ד המסופר במענה אחד הנשיאים, מהו החילוק בין חסידות למוסר, וביאר שכשבא גנב לבית, יש שתי דרכים בהצלה, א) מרימים קול צעקה המבריח את הגנב, אבל אז הרי יכול לחזור כשיעבור פחדו, או כשיפסיקו הצעקה או כשיתרגל לזה. ב) לתפוס את הגנב, ועוד יותר טוב – להחזירו אח"כ בתשובה. והנמשל מובן, וגם הלימוד בנוגע לנדון דידן.

וכל דבר הרי יש לו שעת הכושר ועת רצון מלמעלה וגם למטה. וצריכים לנצל ג"כ אשר מתקרבים אנו לימי חג הגאולה י"ב וי"ג תמוז הבע"ל, גם לענין זה, ובהסברה אשר שמא מילתא היא וכו', וק"ל.

בברכה לבשו"ט בכל האמור וכן מהבריאות שלו וכאו"א מב"ב – שיחיו,

מ. שניאורסאהן

ה'תקנה

בי"ה, כ"ח סיון, תשי"ז
ברוקלין.

מר שלמה שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום 6/18.

לפלא שאינו כותב במה מתעסק במאנטעווידעא, מהקביעות עתים שלו

הסרת שם מסוים: ראה לעיל ה'שדמ, ובהנסמן בהערות שם.
המסופר: ראה לקו"ש ח"ב ע' 474.

ה'תקנה

מר שלמה: ששון, מאנטאווידעא.

בתורתנו תורת חיים אשר היא חיינו וארך ימינו והצנור והכלי לקבלת ברכות השם יתברך נותן התורה בהמצטרך לאדם הן בגשמיות והן ברוחניות, ובטח ימלא בהזדמנות הבאה.

בשאלתו מהו הטעם אשר אין כדאי לקרות להחבורה במנטבידה בשם שובה ישראל.

טעם הדבר הוא, כי אין ענין בעולם ואגודה בעולם שלא יהי בהם איזה חסרון, ומגרעות, זאת אומרת אין שלם אלא הקב"ה שהוא בלשון הזהר הק' שלימותא דכולא.

וכיון שבכל דבר ישנו איזה חסרון, אפשר וכן רואים במוחש שכן הוא, שישנם אנשים שאין רצונם להתקרב לדבר זה מפני החסרון שבו, אף ששאר הענינים ישרים בעיניו, ולכן כשעושים אגודה חדשה במקום חדש, נחוצים שיתחברו לאגודה זו מספר היותר גדול מבני ישראל, טוב לתת לאגודה זו שם חדש, ולא שם ישן על שם אגודה איזה שתהי' ואפילו כמו שובה ישראל, שתכליתה תורה ומצות, בכדי שגם אלו אשר להם איזה בקורת על שובה ישראל אם בצדק או שלא בצדק, לא יעכבם זה מלהצטרף לאגודה חדשה. מובן הדבר אשר שונה הדבר באם היתה הכוונה לפתוח מחלקה או סניף, שאז יש לקרות להסניף השם של המרכז, משא"כ בחבורה חדשה כהנ"ל.

בטח יודע מהתקנה לאמר בכל יום אחר תפלת הבקר השיעור תהלים חדשי – כמו שנחלק לימי החדש – וכן נכון אשר בכל יום חול קודם תפלת הבקר יפריש איזה פרטות לצדקה, בל"נ.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליטי"א
מזכיר

ה'תקנו

ב"ה, כ"ח סיון, תשי"ז
ברוקלין.

הנהלת צעירי אגודת חב"ד סניף ריא-בראזיל
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי הפרטי-כל מיום השני לפרשת זאת חקת התורה מבשר
טוב מיסוד סניף צעירי אגודת חב"ד במדינתם.

ויהי רצון שיהי' בשעה טובה ומוצלחת ודוקא מתאים להוראות
רבותינו הק' זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע אשר מהעיקרים בזה הוא, שמכל דבר
צ"ל בכך, וגם בהנוגע ללימוד תורת החסידות בהשכלה עמוקה נאמרה דרישה
זו, ולא עוד אלא שהוסיפו בזה אשר הבכך הוא ההוכחה על טיב הלימוד
ועאכו"כ בהנוגע לאסיפות החלטות וכו' ואין להאריך בדבר הפשוט. אבל
פשוט ג"כ אשר רק ברצונם תלוי הדבר, כי היכולת ניתנה במילואה שהרי
נמצאים אנו בעקבתא דמשיחא ממש אשר עומד אחר כתלנו ומצפה להבירור
דהפכים קטנים שאז יתגלה ויגאלנו בגאולה האמיתית והשלימה ויוליכנו
קוממיות לארצנו ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים.

בברכת הצלחה ולבשו"ט.

ה'תקנו

ב"ה, כ"ח סיון, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"א סיון, בו כותב אודות מצב בריאותו מתאר
המיחוש שלו, ואשר איזה פעמים כבר נתרפא ואחרי זמן חוזר.

ומהנכון אשר יחקור לרופא מומחה במקצוע זה וימלא הוראתו,
והתורה נתנה רשות לרופא לרפאות, אבל מובן ופשוט אשר מה שבדבורו
לפעמים מבטא ענינים היפך ברכה, זה אחת הסיבות לקלקול בריאות הנשמה

ובמילא גם לקלקול בריאות הגוף, ומקרא מלא דבר הכתוב בהנוגע לכאוי"א מישראל, ואברכה מברכיך וגוי ועוד יותר מושלל הדבר לפי כתבו אשר עוסק הוא בעבודת הקדש סופר סת"ם, והרי ידוע בכתבי האריז"ל בגנות המבהילה של מדת הכעס, אשר האדם בכעסו מחליף נשמתו ר"ל ואין להאריך בדבר המובן וגם פשוט, וע"פ מה שכתוב כמים הפנים לאדם וגוי הרי כשמעבירים על מדותיו ואך ברכות טוב וחסד ישמע מפיו — יהפך גם כן לב זוגתו תחיי וישרה השלום והשמחה במעונם.

וילמוד בעיון המתאים באגרת הקדש לרבנו הזקן בעל התניא והשו"ע סי' כ"ה, בו מבואר באר היטב מאמר רז"ל כל הכועס כאילו עובד ע"ז וכו'.

מהנכון לבדוק את התפילין שלו ובפרט התפילין של ראש ושכל יום אחר תפלת הבקר יאמר השיעור תהלים חדשי — כפי שנחלק התהלים לימי החדש, בל"נ.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תקנח

ב"ה, כ"ח סיון, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ד סיון, בו מציע השאלות אשר לא קבל פתרון ברור עליהם, והן:

א) יש זמנים שיש לו חשק ללמוד וזמנים להיפך וכו' ואז פונה לעניינים אחרים, ובאיזה אופן יש להשיג מרץ תמידי.

וידוע עצה היעוצה בזה, הרגל נעשה טבע שני, וההוראה אשר עליית האדם מדרגא לדרגא היא דרגא אחר דרגא ולא בקפיצה מקצה אחד להשני, ועלי זו היא דוקא ע"י יגיעה, כי לא יגעת ומצאת אל תאמין, וההתבוננות איך לבטל פיתוי היצה"ר, מבוארות די צרכן בספר התניא וכמצוין במפתח שם.

רלט

אדמו"ר שליט"א

(ב) באיזה אופן אפשר לזכור חידושי תורה.

בכלל לא כל האדם שוים בזה, כי תלוי בכשרונות וחושים ואמרו רז"ל אין דיעותיהם שוות ואין פרצופיהם שוים. ובכללות ההוראה בזה יעיין הלכות תלמוד תורה לרבנו הזקן פ"ב ושם הוראה איך שאפילו שכחן בטבעו יכול לקבץ תורה הלוך והוסיף.

(ג) מה המושג כוונה ותפלה.

כוונה הכללית היא דע לפני מי אתה עומד המתחלקת לשלש התבוננות, מי הוא העומד, לפני מי הוא עומד והקישור שביניהם ע"י התפלה, וכוונות פרטיות המתחלקות לפי חלקי התפלה, תוכן עניני חלקים אלו ופירוש המלות.

(ד) ע"י איזה ספר מוסר יכול להגיע לדרגא שכל אחד מישראל צריך להגיע אליו.

בכדי להגיע לדרגא, אינו מספיק ספר, אלא צריך לעבוד בזה עד כדי יגיעה, ואז מצליח הלימוד בספר ופועל פעולתו, ויקבע שיעור בלימוד ספר התניא ובכלל מאמרי חסידות, וכשילמוד בעיון ושימת לב המתאימה, יאירו עיניו.

ובכלל כלך משאלות וקושיות, ילמוד בהתמדה ושקידה ואז תקוים הבטחת רז"ל יגעת ומצאת.

בטח שומר התקנה של אמירת השיעור תהלים חדשי – כפי שנחלק התהלים לימי החדש – ועכ"פ ישמור על זה מכאן ולהבא.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תקנט

בי"ה, כ"ט סיון, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... במ"ש אודות העצבים שלה שנעשית רגישה ביותר וכו' מהנכון הי' שתקרא וגם תלמוד במקומות המתאימים על דבר הענין דהשגחה פרטית ע"פ תורת הבעש"ט והחסידות (אשר נקודות מזה נמצא באגרת הקדש לרבנו הזקן ס"י כ"ה) ויהי ענין זה חקוק בזכרונה ע"י שתלמוד אותו כ"פ, שבקל תזכור על הענין וגם בפרטיו, ויפעול זה גם על הנהגה בפועל, שכמובן השגחה פרטית שולל ענין הכעס ואפילו ענין ההתרגזות [מלבד בעניני יראת שמים, כמבואר באגרת הקדש], ולא נפלאות היא ולא רחוקה היא, כי מובן הענין די צרכו, ולא עוד אלא שבהתבוננות קלה רואים איך שזהו תוצאה ישירה מהאמונה הפשוטה אשר לית אתר פנוי מיני'.

בטח גם ימי החופש ינצלו להשפעה על הנוער, באופן המתאים לימים ההם אשר פטורים הם אז מצד הגזירה מלימודי חול אשר יש מקום להשפעה עמוקה יותר ובלי מבולבלת מהשפעת נגדית.

בברכה לבשו"ט בכה"ל.

ה'תקס

[כ"ט סיון תשי"ז]

... במענה על מכתבה, בו מודיעה מקביעות זמן חתונתה ליום שהוכפל בו כי טוב ...

הנה יהי רצון שיהי בשעה טובה ומוצלחת בכל הפרטים.

תקותי שסיומה במכתבה — שמחוסר זמן חדלה להתעסק באיזה ענינים, לא יגע זה בעסקנותה בפעולות דהחזקת היהדות והפצתה, ובכללן פעולות במסגרת נשי ובנות חב"ד, שהרי התעסקות בפעולות כאלו — זהו

ה'תקס

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 467.

רמא

אדמו"ר שליט"א

מההכנות המתאימות לחתונה ולבנין בית בישראל בנין עדי עד מאושר
בגשמיות וברוחניות. והשייט יצליחה לבשר טוב.

ה'תקסא

ב"ה, כ"ט סיון, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה יהושע שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת המכתב מכ"א סיון עם הוספת כת"ר שי ובהיותי
אתמול על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"ל,
הזכרתי ואת ב"ב שיחיו מתאים לתוכן כתבו. ויהי רצון שיבשר טוב בזה
ובפרט שזכות הרבים מסייעתו, שהרי עוסק הוא בטהרת בנות ישראל אשר
גודל הענין אין די באר ואין די ערך, ואם במדינתנו לפנינו מסרו נפשם בני
על זה ובראשם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"ל אשר ימי חג
הגאולה שלו הם בעוד איזה ימים, שמראשי סיבות המאסר היתה עסקנותו
בזה ובכגון דא, עאכ"כ עתה. וגאולתו שזהו נצחון הענין על ההעלמות
והסתרים, הנה יהי רצון שגם עתה יתראה שינוי מעיקרא בהטבת המצב של
הטהרה כפשוטה שבמילא תביא להוספה גם בטהרת הנשמה, ויעוין ג"כ
לקוטי תורה לרבנו הזקן פי תבא מ"ג סוף ע"ב.

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש ולבשו"ט.

ה'תקסא

מורה יהושע: לעזרי, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ח ב'רחצ. לקמן ה'תרנח.

ה'תקסב

ב"ה, כ"ט סיון, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה ישראל שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ז סיון עם המצורף אליו.

יהי רצון שתהיי התחלת הדעי קעמפ בשעה טובה ומוצלחת בגשמיות
וברוחניות, וינצלו ימי החופש, אפילו ע"פ חוקי המדינה, מלימודי חול –
בשביל להחדיר בכל אלו אשר בהדעי קעמפ ועל ידם למשפחותיהם, רוח
טהרה ורוח יראה אהבת השם אהבת התורה ואהבת ישראל, וכמ"ש בשם
ישראל, כי שרית עם אלקים – בגימטריא הטבע – ואנשים – שאל יבוש
מפני המלעגים (כהתחלת כל חלקי טור ושו"ע) – ותוכל, וכמ"ש ובחרת
בחיים, ומבואר בתורת החסידות שזהו לשון ציווי וגם הבטחה, שהובטחנו
שבאם רק מחליטים לבחור בחיים מצליחים בזה, ובאו נשיאי תורת
החסידות והוסיפו אור וחיות בזה שהצלחה תהיי בשמחה ובטוב לבב, ולא
רק של הנשמה אלא עזוב תעזוב עמו, גם של הגוף.

ובודאי שיומשך גם שכר המתעסקים והמשתדלים בזה בגלוי,
בהמצטרך להם בבני חיי ומזוני רוויחי.

בברכה לבשו"ט בעיניים הכללים והפרטים.

נ.ב.

בטח מקבל מצעירי אגו"ח מכאן נקודות ר"ד מההתנעדות.

ה'תקסב

מו"ה ישראל שי: גורדון, וואוסטער.

רמג

אדמו"ר שליט"א

ה'תקסג

ב"ה, כ"ט סיון, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ רב פעלים ובעל מרץ
מו"ה שלמה שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתביו מכ"ה אייר וחמישי בסיון ערב זמן מ"ת
ואצפה לבשו"ט מניצול זמן מסוגל ומוצלח זה לביסוס והתפתחות עניניהם
הכללים והפרטים אשר הא בהא תליא כמובן אפילו בהתבוננות קלה בטח
כבר נוכחו ומכבר אשר מצליחים למעלה מהמשוער, ותקותי חזקה אשר
כשיהיו מעלין בקדש כציווי תוה"ק ודאי שגם ההצלחה מלמעלה תלך
ותתוסף ע"ד מרז"ל מגיד דבריו ליעקב גוי שמה שמצווה לישראל לעשות
עושה בעצמו, וק"ל.

אף שאינו מזכיר עדי"ז תקותי על יסוד הנסיון שלהם בשנים שעברו
שמכניס תכנית מפורטה בהנוגע לימי החופש וקליטת תלמידים-ות מכל
החוגים . . .

מצער שכל הזמן אין נשמע כלל מפעולות נשי חב"ד בסביבתם. ומוסג"פ
העתק מכתבי כללי לאסיפה השנתית של נשי חב"ד כאן. ויה"ר שזה יעורר את
כל נשי חב"ד אשר במרוקה להוספה בפעולות. ורצוני לקוות שבענין זה עכ"פ
יכללו נשי חב"ד את כל אותן שבאות עמהן במגע איזה שיהי, אפילו מגע לזמן
קצר.

בברכה לבשו"ט בכל האמור מתוך הרחבת הדעת אמיתית,

מ. שניאורסאהן

נתקבל מכתבו מכ"ה סיון, עם המוסג"ב. ומובטחני בכ"ק מו"ח
אדמו"ר שבקרוב יבשו"ט בהענינים שכותבם בו.

מה נעשה במאה ויותר הספרים שעמדו לקניי? או כו"ב?

ה'תקסג

מו"ה שלמה שי: מטוסוכ, קסבלנקה. אגרות נוספות אליו — לעיל ה'תג, ובהנסמן בהערות
שם.
הספרים שעמדו לקניי: ובחרתי כשביל כ"ק שליט"א יותר ממאה ספרים . . . עדיין עומדים
במו"מ על המחיר ומסתמא יגמר אי"ה הענין בימים הקרובים.

ה'תקסד

בי"ה, כ"ט סיון, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו מבשר טוב מחזרתו לאה"ק ת"ו ולביתו ירושלים
עיה"ק ת"ו בסדר, ואקוה שלעת קבלת מכתבי זה הוטב עוד יותר מצב
בריאותו, ויהי רצון שיחזור לאיתנו כפשוטו ולאיתנו כמשמעו כמבואר בד"ה
משכיל לאיתן לרבנו הזקן בעל התניא והשו"ע (נדפס בקונטרס לימוד
החסידות), ובשמחה ובטוב לבב יוסיף בפעולות בקדש בטהרת בנות ישראל
המביאה לידי קדושה וכו' לידי חסידות וכו' וכהודעת רז"ל סוף מס' סוטה.

וכמוזכר ג"כ בהפגשנו כאן אודות הנחיצות הכי גדולה עבודת השם
דוקא מתוך שמחה, ובדורנו דור יתום אפשר עוד יותר מאשר בשנים ובדורות
שקדמו, ויעוין ג"כ ברמב"ם סוף ה"ל לולב ובתניא בכ"מ (כמצויין במפתח)
ביאור הענין דכיתרון האור מתוך החשך ובשמחה היוצא מבית השב"י ובדאי
לכת"ר אין צורך באריכות, ולא נצרכה אלא להעדפה גם בשמחה.

בברכה אשר כאו"א מאתנו יבשר אך טוב איש לרעהו.

ה'תקסה

[סיון תשי"ז]

מצות מילה דאע"ה היא גם בגשמיות. ולא עוד אלא שזהו כוונה
עיקרית בה וכמושי"כ בד"ה הנה אברם (תו"א ר"פ לך לך) סס"ה, ובלקו"ת
לג"פ בביאור ע"ז (פו, ע"ג).

ה'תקסה

האגרת היא אל מו"ה מאיר שי' אכצן, ונכתבה על גליין מכתבו מיום ד' סיון. אגרות נוספות
אליו — לעיל ח"י"ד ד'תתצד, ובהנסמן בהערות שם.
מצות מילה דאע"ה: אם היא דומה לקיום המצוות ע"י האבות שמכואר שהם רק ברוחניות
או לקיום המצוות אחר מ"ת שהם גם בגשמיות.

ה'תקסו

[סיון תשי"ז]

במש"כ שיפוצו מעיינותיך – י"א אשר קאי על כל השיטות בחסידות ולא רק חב"ד – הנה הסברה והבנה רחבה בעניני חסידות זהו דרך דוקא – של חסידות חב"ד ולא דפולין. ואלו שדרכם ללמוד תורה בהסברה דוקא ולא רק למיגרס – מובן שגם בחסידות צ"ל כן. ועייג"כ היטב התמים ח"ב ע' נו ואילך.

במש"כ אשר מי שהוא רוצה לחו"ד אם חסידות היא קבלה ואם הדור יכול לקבל זה – פשוט שבזה (כמו בשאר ענינים) יכול לפס"ד רק זה שמומחה הוא בענין זה (בחסידות) עסק בה כמה שנים בהתמדה וכו'. ובאם לאו אין כלל מענינו לחו"ד בזה. ובמש"כ וק"ו ממש"כ הרא"ש בב"ק פ"ד ס"ד (ששם הוא רק חילוק דרגיל יותר ומדקדק יותר וכו' – משא"כ אלו שאין זה לימודם כלל. וק"ל ופשוט). וראה קונטרס לימוד החסידות.

ה'תקסז

ב"ה, באחד לפרשת הן עם לבדד ישכון, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד המשתתפים בכינוס השנתי של איגוד הרבנים
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה להודעתם על דבר כינוס השנתי בימי ב'ד דשבוע זה הבע"ל.
יהי רצון אשר, בעזר השי"ת, יהי כינוס לשם שמים, ויביא פירות

ה'תקסו

האגרת היא אל מו"ה יונה איידלקופ, ונכתבה על גליון מכתבו מיום א' פ' נשא. אגרות
נטפזות אליו – לעיל ח"ד ה'לד, ובהנסמן בהערות שם.

ה'תקסז

נרפסה בלקו"ש ח"א ע' 263.

ותוצאות ממשיות בהחזקת היהדות המסורתית והפצתה בקהלות קודש ובמוסדות קודש, אשר חברי האיגוד מכהנים שם בקודש, ובכל מקום אשר השפעתם מגעת,

הפצת יהדות המסורתית עד כדי כך שהיא תהיי המחלטת והשלטת בחיי וענייני הצבור ובחיי וענייני היחיד.

כי לא כתפקיד הרבנים לשעבר – תפקיד ואחריות הרבנים בימינו.

בימינו אלה, ימי העלם והסתר, ובלכול מוחות מבהיל – על הרב להכריז ולחזור ולהכריז, אשר "התורה הזאת מועתקת מאת הבורא הש"י לא מזולתו ועלי" אין להוסיף וממנה אין לגרוע לא בתושב"כ ולא בתושבע"פ"

– אשר עיקר תושבע"פ – הם דייני ישראל "עמודי ההוראה" "התקנות והגזירות והמנהגות" שהורו בהם לרבים* –

ומיסודי דתנו הוא.

ומה שאסרה תורה בתקופות מלפנים – אסור הוא גם עתה ובארצות הברית גם כן, ואפילו אם מי שהוא ימציא מאה וחמשים טעמים לטהר את כו' (עירובין יג, ב. ראה שם) – האיסור בתקפו הוא.

וגדל הכרח מילוי תפקיד זה עוד יותר בשנים האחרונות, אשר בחמלת ה' על עמו ישראל, נכנסה התעוררות חזקה בלבות כמה וכמה מהדור הצעיר לבקש את האמת לאמתו,

מהם כאלה שכבר עמדו על האמת, היא תורתנו תורת אמת, עד כדי שינוי אורח חייהם במעשה בפועל בחיי היום-יום, מהם ההולכים בכיוון זה, אבל עדיין לא הגיעו למחוז חפצם, ומהם – אשר רק מרגישים בעצמם שנמצאים הם בחלל ריק מבלי כל משען ובסיס בחיים עליו יוכלו לעמוד איתן – ומצפים ומייחלים אשר יבוא מי שהוא ויבארם את הנעשה אתם ויעמידם בקרן אורה.

הצד השווה בכל שלשת סוגים אלו הוא – שעניניהם נשואות אל הרב ומנהיגם להורותם וללמדם את האמת כמו שהיא – תורה שלימה ותורה תמימה, בלי פשרות, שהרי כל פשרה בשקר יסודה ושקר מהותה.

(*) ראה רמב"ם הלכות ממרים בתחלתו.

כל פשרה בשקר יסודה: ראה גם לעיל אגרת ה'שעת, וכהנסמן בהערות שם.

אשר התעוררות זו וצפיי זו מגדילות פי כמה אחריות כל רב וחובתו, ובפרט זו של הרב הצעיר אשר גדל באותה הסביבה בה גדלו ונתחנכו אלו שנתעוררו לאמת —

חובתו וזכותו להודיעם יהדות אמתית ושלימה בלי פשרות. וכהוראת השו"ע בתחלתו — ולא יתבייש מפני המלעיגים. וגם אל יחת מפני הטענה הידועה אשר כל העדה כלם קדושים ואין לחלק ולעשות מחיצות בין תנועה אחת בדת לשני.

אף שהשני עושה שנויים בתורה, ונפסק דינה אשר אינה תנועה בדת כי אם תנועה לוחמת בדת משה וישראל ומרבה כפירה בישראל.

שעת הכושר היא וצו השעה לחזק יסודות התורה והמצוות על טהרת הקדש, שכן גדול כח התשובה וההתעוררות השורר במחנה בני ישראל, וחלילה להתעלם מהשבים, או לדחותם בלך ושוב מחר ומחרתיים ולאחר זמן, או לאכזבם בפשרות. וכל יום וכל שבוע שעוברים — לא די שזהו העדר התיקון, אלא גורם גם להירוס וחורבן, שהרי מהנהגת הרב לומדים אנשי הקהלה והבע"ב בכלל על ערך התורה והמצווה וחשיבותם שהרב צריך להיות נושא דגלם. ואין נפקא-מינה בענין זה מהו טעם שתיקת הרב, אם הוא מיראתו פן יחסר לחמו, או פן יחסר מכבודו, או פן יחסר במספר האנשים המשכימים לפתחו — כי, בכל אופן, שתיקתו מתפרשת כהודאה לצד שכנגד ושיטתו, הורדת התורה מקדושתה והתאמתה לתנאי הזמן והמקום —

שיטה אשר הובילה בעבר ומובילה גם עתה — ישר, דרגא אחר דרגא, לשמרנות (קונסרֶבַטיוו), רעפּאָרם, התבוללות וטמיעה כליל ר"ל.

כל רב ענינו ותקפו הוא — אשר שליח הוא למסור דעת תורה, שליחות עמודי התורה, ראשונים וראשוני ראשונים עד לסמוכין איש מפי איש עד משה רבינו שקבל התורה מסיני — שלוחו של מקום.

שליח נאמן שאינו משנה בשליחותו, יש לו הכוח והתוקף של המשלח וכמרז"ל שלוחו של אדם כמותו, ולמעלה בקודש, עד, כביכול, של אדם העליון אשר על הכסא** אשר הוא האומר לכל תלמיד ותיק: ואשים דברי בפיך.

שליח המשנה בשליחותו — רצון עצמו ובכח עצמו הוא עושה, רצונו וכוחו של בשר ודם קרוץ מחומר, עליו נאמר ומותר האדם מן גוי.

** ראה לקוטי תורה לרבנו הזקן — בעל התניא והשו"ע — ויקרא א, ג.

ואם בשם רב ורועה עדה וקבוצה בישראל יכנה את עצמו — מה יענה לדבר ה' על ידי נביאו:

את החלב תאכלו ואת הצמר תלבשו . . . ואת החולה לא רפאתם ולנשברת לא חבשתם ואת הנדחת לא השבותם ואת האובדת לא בקשתם . . . ותהיינה לאכלה לכל חית השדה (יחזקאל לד, ג'ה).

ויהי רצון אשר יזכה כינוסם ויצליח לעורר לחזק ולאמץ את חברי האיגוד ואת כל הרבנים, אשר למרות הלחץ מבחוץ ולמרות הלחץ מבפנים, ימלאו את תפקיד-רב האמור בשלימותו, מבלי שיהי' עיוות הדין ומבלי שיהי' עינוי הדין.

ובשליחות וכוח התורה ונותן התורה, אשר הוא רק הוא שולט ומנהיג את כל העולם כולו, יקימו קהלות קדושות בישראל וינהלום בדרך העולה בית א-ל מתוך הרחבה בכל.

עדי יקוים היעוד: והקימותי עליהם רועה אחד ורעה אתהן את עבדי דוד.

בכבוד ובברכת הצלחה בעבודת הקודש לחזק תורת אמת, אמת הוי' לעולם, ולהפיצה.

מ. שניאורסאהן

ה'תקסח

ב"ה, א' תמוז, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ד סיון, בו כותב אשר שואל עצמו לפרקים האם גורע זה מערך הדברים שכל זה בא וכו'.

כבר ידועה הוראת חז"ל לעולם יעסוק אדם בתורה שלא לשמה שמתוך וכו' בא לשמה, ואם בסתם הדברים אמורים עאכ"כ כשעמד כבר האדם על ענין זה ומתבונן בדבר ונוגע לו הענין (עס רירט אים אן) שזה עצמו מקרב הענין שתהי' הפעולה לשמה אפילו את"ל שמראש היתה בזה תערובת איזה

ענין צדדי, ובפרט שאפשר גם בזה ספק ישנו, והעיקר בהנוגע לעתיד הוא זכרון דבר משנה, המעשה הוא העיקר ובלשון הזהר הק' עשי' לעילא, וההתבוננות בזה וחשבון הנפש, בכללות אף שמוכרח הוא, ידוע משל כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, אשר סוחר, שבכל שעה ושעה יניח מסחרו ויעסוק בעריכת חשבונות מזמן העבר, השוואת הכנסה והוצאה וכו', לא רק שלא יביא זה תועלת למסחרו אלא אדרבה ואדרבה, וכבר נאמר לכל עת, וכשיתידד ויתקרב בקירוב פנימי יותר עם צעירי אגודת חב"ד והתמימים אשר בסביבתו, בהחלטה גמורה להסיר ולבטל המחיצות שמקורם חינוך שונה בימי הילדות וכיו"ב קורבה זו בעקיפין נוסף על הוראות מזמן לזמן מהם בדרך ישרה, יכוונו דרכו והנהגתו לכיוון הרצוי, ז.א. לאורח חיים חסידותי בחיים היום יומים, ולא רק בשבתות ויומים טובים ומקרים יוצאים מן הכלל, ומזמן לזמן יקל עליו הדבר יותר עד שבאם ירצה באמת יתקיים בזה הפתגם, הרגל נעשה טבע שני.

קשה ליעץ בהבא להלן בריחוק מקום כ"כ אבל בכלל רואים בטבע בני אדם ששינוי מוחלטי הנראה לעין כל, מיקל על השינויים הפנימיים וההסתגלות לסביבה חדשה, וכהביטוי באידיש, פארברענען הינטער זיך די בריקען, (שריפת הגשר שמאחוריו) ואפשר אשר במצבו יהווה זה הענין דגדול הזקן, וראה ג"כ ברשימות אדמו"ר הצמח צדק הנדפסות במילואים לפירושו על התהלים, אשר גדול הזקן בשלימותו ממשיך מלמעלה ברכות השי"ת מבלי התחשב עם דינים וקטרוגים, ומי בימינו אלה היכול לוותר על רחמים רבים אלו, ואינו זקוק להם?

בודאי ישתתף בהתועדות ימי חג הגאולה י"ב וי"ג תמוז הבע"ל והרי בשנה זו היא תקופת שלשים שנה להגאולה בפעם הראשונה.

בברכה לבשו"ט.

ה'תקסח

ידוע משל: ראה גם לעיל ח"י"ב ד"ז, ובהנסמן בהערות שם.

ה'תקסח*

ב"ה, א' תמוז, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
הרב דובער שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום הראשון בו כותב ע"ד אחריות הגדולה המוטלת על הראשי ישיבות בהנוגע להקישוים בהסתדרות מתאימה בחיים של תלמידי הישיבות ומתאר הקישוים שישנם בקבלת משרת מורה וכן בהנוגע למשרת רבנות, אשר איש הישר בעיניו עושה בזה.

והנה בכמה, הקישוים בקבלת משרת מורה הוטב המצב בשנים האחרונות, ובכל אופן אין זה שאלה של הישיבות בלבד אלא שאלת המצב הכללי ברחוב היהודים בענייני יהדות, ותמ"י על אשר אינו מעורר עד"ז באסיפות של הארגונים החרדים המתעסקים בכגון דא, אסיפות רבנים אסיפות מפלגות חרדים וכיו"ב, ואף שמרחק גדול מהחלטות אסיפות הנ"ל ועד שיבואו הדברים בפועל, בכל זה תועלת ישנה בהדיון עד"ז שמעורר דעת הקהל, ועכ"פ באיזהו מקומן משתפר המצב, והרי אפילו בשביל נפש אחת מישראל כדאית ההשתדלות והטרחה בזה.

בהנקודה שכותב שבשטח הרבנות איש כל הישר בעיניו יעשה, צריך הי' להתדבר עם כמה מהרבנים הצעירים שגם הם הרגישו בנקודה כאובה זו, אלא שכל אחד מתאונן בהפנה שלו, וקשה בארצוה"ב להשמיע דעת יחיד, משא"כ באם היו מתארגנים יחד ומודיעים מחאתם, **שבלי ספק** היתה עושה רושם ומביאה להזזה בדבר.

בברכה להסתדרות טובה בגשמיות וברוחניות גם יחד ולעבודה מתוך שמחה דוקא, והרי עבודת ה' היא משך כל הכ"ד שעות של המעלי"ע (שצ"ל **בכל** דרכך דעהו וכפסק השו"ע או"ח סי' רל"א).

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תקסח*

הרב דובער: גאנסקי, מאונטדייל.

ה'תקסט

ב"ה, ב' תמוז, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתב כת"ר מכ"ח סיון, בו כותב אשר עושים הכנות למעשה
וכו'.

בודאי ממשיכים וימשיכו בפעולות המתאימות — כל אלו שבידם
לעשות מה לשלילת ענין מבהיל זה, והרי אין אתנו יודע עד מה ומתי שעת
הכושר לפעולות כגון אלו, ובודאי לדכוותי הזריות בזה אך למותר הוא,
ולא באתי בזה אלא מיוסד על מאמר רז"ל אין מזרזין אלא למזרזין ולא
נצרכה אלא להעדפה.

ועוד נקודה בזה בלשון הכתוב מהרסיך ומחריביך ממך יצאו, אשר
בדקות דדקות ענינו הוא, כשהחרדים לדבר ה' מראים חולשה באיזה מעניני
דת, אפילו אם הוא כחודה של מחט, נותן זה אחיזה להלעומת זה למלחמת
תנופה ככו"כ ענינים, ואין זה ענין סגולי בלבד, אלא שגם בטבע מובן, ולא
עוד אלא שכמה מהחפשים אומרים זה בפירוש, אשר כיון שבענין פלוני ויתרו,
מהו הרעש בנוגע לענין שני, ולפעמים עוד אדרבה.

כוונתי במיוחד בזה הוא בהנוגע לענין האניות הישראליות הנוסעות גם
ביום הש"ק, ובעוה"ר כמה מיראי ה' נכשלים בזה ע"י שמשתיקים בזדון או
בשגגה האיסור המוחלט שבדבר, ולא עוד אלא שישנם מלבישים איסור
סקילה זה ר"ל באיצטלא של מצוה לפקוח נפשות וכו', וגדול הוא חשך הגלות
אשר גם בטעמים דחוכא וטלולא באם מתאים זה לרצונו של פלוני הלוחץ,
נתקלים ונשענים עליהם.

ונקודה שני' בהוה, והוא ענין ההפרדה — בבתי ספר — בין הנערים
והנערות אשר בעוה"ר העדר שלה רבים חללים הפילה עד עתה, וכשעוררתי
עד"ז ובהתמרמרות — ענוני, כאילו מסל"ת, אשר הרי כמה רבנים וגדולי
תורה נמצאים באה"ק ת"ו ובאם ה' המצב כפי שכותבים אלי אודותו, הרי
פשוט שלא היו יושבים בחבוק ידיים.

ה'תקסט

האניות הישראליות: ראה גם לעיל אגרת ה'תקלד, ובהנמקן בהערות שם.
ענין ההפרדה: ראה גם לעיל ח"ד אגרת ה'ריב.

והנה ברור אשר בשתי נקודות אלו, באם היו מתאמצים בזה, בודאי שהי' איזה שיפור בדבר, ואפילו המציל נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא, ועאכו"כ מאות ואלפים.

ועוד נקודה שלישית, אשר לכאורה קשה יותר לתקן מה בזה, והוא ענין דנשים בצבא, וע"פ מה שדברתי עם . . . שי' בשיחתנו, אשר פליאה ותמי' גדולה בעיני, שלא אמרו דבר ע"ד העיקר, והוא האיסור דהגברים בתערובות זו, ותפסו את הבא לאחרי כן ענין הנשים אשר אסתר קרקע עולם היתה, ובהתאם עם המציאות, הרי דוקא אלו שאינן דתיות מהוות יותר מכשלה מאשר דתיות לכאורה, וכותב הנני בהנוגע לנקודה זו "לכאורה קשה" כי אפשר לפעול ע"פ השמועות האחרונות שהגיעו ואף שבגלוי באופן רשמי בטח לא יסכימו לבטל גיוס הנשים, אבל באופן בלתי רשמי – הן, כי כבר נוכחו – גם הצד שכנגד – שאין הענין שווה בנזק, נזק לכל הדעות ולא רק בשטחים דתיים, ואף שבמשך חדשי החורף הי' מוכשר יותר ללחץ ולהצליח בזה מאשר עתה, אבל הרי אין צועקין על העבר, והלואי עכ"פ עתה יצלו החרדים לדבר ה' האפשרית והיכולת אשר בידם, אשר ההשתדלות בזה בפ"ע ג"כ מצוה היא, ובפרט שסיכויים טובים שיצליחו בזה במדה מסוימה ובכל שלשת הנקודות, ובהביא בחשבון ערך הדברים כל השתדלות ויגיעה כדאיות הן.

בכבוד ובברכה – המצפה לבשו"ט.

ה'תקע

בי"ה, ב' תמוז, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה נחום שמרי" שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"ו סיון, ות"ח ת"ח על הבשורה טובה ודו"ח מחזרת מאמרי דא"ח בבתי הכנסיות.

ה'תקע

מו"ה נחום שמרי": ששונקין, ירושלים. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ג ד'שלה, ובהנסמן בהערות שם.

ובמ"ש שדבר עם הרה"ח ר"מ וובר ש"י שיכין מתלמידי תו"א מסוגלים להני"ל, לפלא שכותב שעדיין לא יצא לפועל . . . ואף שהמדובר הי' בכלל שכל התלמידים מכתות העליונות של תו"א יחזרו דא"ח מדי שבת בשבתו, מובן שלא דוקא מוכרח הדבר להיות בבנין הישיבה ואדרבה יש להרגילם לאימתא דצבורא, שלזה מסוגלת החזרה בביהכ"נ וכיו"ב, ובטח יתדבר עם הנ"ל עוד הפעם בהענין וימצא אותיות מסבירות עד שיבוא הדבר לפועל.

במ"ש אודות . . . ש"י שקשה מאד לזווגו, בודאי אינו קשה יותר מקרי"ס והרי אמרו רז"ל זה בהנוגע לכל שידוך וביחד עם זה ציוו על הענין, וציווי התורה הי"ז גם נתינת כח, וכמדובר בכ"מ בדא"ח בלשון הציוויים שהם גם לשון הבטחה.

בודאי מכינים תכנית מתאימה לחגיגת חג הגאולה י"ב וי"ג תמוז הבע"ל ובפרט אשר השנה היא תקופת השלשים שנה ליום הגאולה בפעם הראשונה.

בברכת חג הגאולה ולבשו"ט.

ה'תקעא

בי"ה, ג' תמוז, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה מנחם זאב ש"י הלוי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"ו סיון, ובטח הגיעו מכבר המענה על מכתביו הקודמים . . .

במ"ש אודות הערות על גליוני התלמידים, — כנראה שאין מצייר לעצמו, שלזה צריך הפשטה מהענינים בהם עוסקים והלבשה בענין זה,

ה'תקעא

מו"ה מנחם זאב ש"י: גרינגלס, מונטריאל. אגרות נוספות אליו — לעיל ה'חטו, ובהנסמן בהערות שם.

ולאחרי סידור ההערות — הפשטה מענין זה והלבשה בהענינים העומדים על הסדר שכנראה ממכתבו נראה לו, שאם ההערה היא שורה, ה"ז דורש זמן קריאת שורה ולכל היותר רגע לפני זה, ורגע לאחר זה.

והנה באם הי' סדר רגיל, שענינים כאלו צריכים לקבל הערות ממני, הנה דבר המוכרח בודאי יש לו זמנו. אבל תקותי שגם לדכוותי אין צריך להאריך ולבאר, שזהו מענינם של הנהלת הישיבה בה לומדים התלמידים. ואדרבה — אפילו אם הי' הכרח שאני אתבונן ואעיר בכו"כ פרטים, גם אז צריכה ההערה לבוא בשם או ע"י ההנהלה להתלמיד, שהרי זהו סדר המסודר במוסדות חינוך. ובפרט שספק בדבר, ובפרטי פרטית — כשהמדובר בתלמידים אשר חסידים הם בטבעם, אלא שמצד יצר לב האדם צריך להשתדלות יתירה או להשתדלות מסוימה.

מובן, שאין בהנ"ל שלילה שלעולם לא אכתוב הערות וכו', ורק להדגיש — אף שפשוט הוא, שלא זו דרך החינוך אפילו בישיבות תומכי תמימים. ומעולם לא שמעתי שהי' כן הסדר בשנים לפני. ובאם תהי' שעת הכושר ונחיצות בדבר, עוד חזון למועד . . .

בברכה.

מ. שניאורסאהן

ה'תקעב

ב"ה, ג' תמוז, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ו סיון, בו כותב אודות המיועד להיות גיסו, ומה שאמר לו בהנוגע ללימוד החסידות ועניניי שעושה הענינים בהצנע וכו'.

והנה אף שבדורות לפנים היתה הנהגה זו ענין, ובפרט שלא יהי' מיחזי כיוהרא, הנה בתקופתנו זו רואים במוחש, אשר אף שפשוט שאין צריך להיות הענין דבליטות וכיו"ב, אבל כשמתנהגים בגלוי בהנ"ל — ה"ז מחזק ומקשר

ה'תקעב

נדפסה בלקו"ש ח"כ ע' 590.

רנה

אדמו"ר שליט"א

יותר את המתנהג להענינים, בידעו שכבר נתפרסם ששייך הוא לחוג זה ולהנהגות אלו, ולא נאה להיות מתחרט לפתע פתאום וכו'. וכיון שצריך האדם להשתדל בכל הצטדקות שלא לבוא לידי נסיון, ועכ"פ למעטם עד כמה שאפשר, הרי גם הנהגה חסידותית בגלוי הוא אחד האמצעים להחליש את הנסיון, וק"ל.

תקוטי שכל אחד מהם וכלם יחד ינצלו את ימי חג הגאולה י"ב וי"ג תמוז הבע"ל ככל האפשרי — להחזקת לימוד התורה וקיום המצות בכלל ולהפצת המעיונות ביחוד. ואצפה לבשו"ט בזה.

בעת רצון אזכיר את כל אלו שכותב אודותם על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, כאו"א להמצטרך לו. ויהי רצון שיבשר טוב בזה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
א. קווינט
מזכיר

ה'תקעג

ב"ה, ד' תמוז, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג הווי"ח אי"א נוי"נ יושב על מדין מנהיג עדתו
במישרין מו"ה יהודה שליט"א

שלום וברכה!

אגרת כת"ר מעשרים בחדש מתן תורתנו הגיעני, ובעת רצון אזכיר את כל אלו שכותב אודותם על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע כאו"א להמצטרך לו מתאים לתוכן כתבו.

ה'תקעג

מו"ה יהודה: שטרית, אגאדיר. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ד"כא, ובהנסמן בהערות שם.

והרי מסוגלים ימים אלו אשר תקובל התעוררות רחמים רבים ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל, אשר כמו בכל רועה נאמן ההנהגה היא, מה עד כאן — בחיים חיותו בעלמא דין — עומד ומשמש (את צאן עדתו) אף להלן עומד במרום ומשמש ע"י התעוררות ר"ר בכל הנוגע והמצטרך להשייכים ומקושרים בתוככי כלל ישראל, ושייך ומקושר ענינו זה ההולך בדרך ישרה אשר הורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו וכלשון רבנו הזקן בעל התניא ושו"ע באגרת הקדש סימן ז"ך, כיון שממשמשים ובאים ימי גאולתו י"ב וי"ג תמוז מהתפיסה בה נאסר על מסירת נפשו בהפצת היהדות התורה ומצותי, וידוע פירוש האריז"ל בלשון הכתוב, והימים האלה (כשהם) נזכרים (בהתעוררות המתאימה, הרי נמשכים) ונעשים (כל ההמשכות והשפעות שהיו בפעם הראשונה), וכמו שאז ראו נסים גלויים למעלה מדרך הטבע, גם עתה כן הוא ששעת הכושר ועת סגולה היא למילוי בקשת השייכים וקשורים בעניני תורה ומצות ובכל הענינים המסייעים לזה הנכללים בשלשת הסוגים דבני חיי ומזוני רוויחי, ואם בכל אדם כן הוא עאכ"כ בהנוגע לרב מנהל עדה בישראל, אשר ההרחבה בענינים שלו בטח תפעול בהרחבת כל עניני היהדות אשר בקהלתו הק'.

בכבוד ובברכה לבשו"ט בכל האמור.

ה'תקעד

ב"ה, ד' תמוז, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ וכו' מו"ה ארי' ליב שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו ממוצש"ק, בו כותב אודות חלישות עניני עבודת נשי חב"ד אשר במחנם הטי.

הנה מוסגר פה העתק מכתבי כללי לאסיפת נשי ובנות חב"ד שבטח

וידוע פירוש האריז"ל: ראה גם אגרת ה'שלו, ובהנסמן בהערות שם.

ה'תקעד

מו"ה ארי' ליב: ליפסקר, לוד. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ד תתקי. תתקעג.

ימצא ע"ז אותיות מסבירות כפי הדרוש בסביבתו, וכיון שמוכרח לא רק ביסוס העבודה דעד עתה אלא גם הגדלתה, בודאי שניתנו האפשרויות על זה וכמובן יש לנצל שעת הכושר ימי החג י"ב וי"ג תמוז הבע"ל בהדגשת יחס בעל השמחה כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע לתפקידן הכי נעלה של נשי ובנות חב"ד.

ובמ"ש אודות הסעודת מצוה, יש לברר אם יש מנהג במקום בכגון דא, ובאם לאו הרי יש לעשותה בזמנה, ז.א. ליל ח' מנ"א, ובאם אי אפשר מאיזה טעם שיהי, בשבת שלאחריו.

ויהי רצון שמבן י"ג למצות יגדל לבן חמש עשרה לגמרא וכו' וירוו הוא וזוגי שיחיו ממנו ומכל יו"ח שיחיו רוב נחת אמיתי הוא נחת יהודי חסידות. בברכה לבשו"ט.

ה'תקעה

ב"ה, ד' תמוז, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ב סיון, בו כותב אודות הסברא להיות כאן במשך ימי תשרי הבע"ל.

וכבר ידועה דעתי בזה, אשר כמה תנאים לדבר.

א) מובן שצריך להיות בהסכמתה המלאה של זוגתו תח"י, ב) שלא ילחץ על ההוצאה בעניני בית הנחוצים, ג) התדברות עם הנהלת הענינים בס משרת בקדש באופן שעיי הנסיעה לא יוגרס שום היזק ח"י להענינים, ד) בנסיעה זו צריכה להיות גם תועלת הרבים, ז.א. אשר בחזירתו תורגש הנסיעה ותוצאותי בסביבתו ע"י התמשטות לימוד החסידות והליכה בהדרכותי ומנהגי ורק באם כל תנאים הנ"ל במציאות יש להתענין בהנסיעה.

הסעודת מצוה: לבנו שנכנס לעול המצות כח' מנ"א.

ה'תקעה

נוסח דומה נשלח לכמה.
תועלת הרבים: ראה גם לעיל ח"ד אגרת הקנו, ובהנסמן בהערות שם.

בטח שומר שלשת השיעורים השוים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"ם זי"ע, בחומש תהלים ותניא הידועים.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תקעו

ב"ה, ה' תמוז, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מ' תמוז, בו כותב אודות השינויים שחלו בכתתו, ואשר
מכמה טעמים לא נראים לו שינויים אלו, והתייעץ עם אחדים מהנמצאים
בישיבה ובהנהלה וגם הם דעתם כדעתו, ושואל מה עליו לעשות.

והנה מובן וגם פשוט שכל עניני הישיבה יש לעשותם כהוראת ההנהלה
שהרי בכל מוסד קיומו תלוי בהמשמעת להנהלת המוסד, אלא שבהנ"ל עליו
לבאר להנהלה את הטעמים שלו, ובטח כבר עשה זה, וכן יכול לבקש את
אלו שהתייעץ עמם שידברו ג"כ עם ההנהלה, אבל כל זה הוא בדרך הצעת
דברים, ובהנוגע לפועל מוכרחת המשמעת וכו"ל ענין עיקרי הוא.

המענה על מכתבו הקודם בטח נתקבל מכבר.

בברכה להצלחה ולבשוי"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

רנט

אדמו"ר שליט"א

ה'תקעז

ב"ה, ה' תמוז, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום השני ושלאחריו, ושואל אם גם הוא יתקשר עם האינסטיטוט הצמחוני.

נכון הדבר ובפרט שכותב שכבר דבר עמם ורואים אשר מתאימה השיטה לענינו . . .

במ"ש אודות הקביעות עתים בלימוד שישנו לפני השינה ואיך שזה פועל על הכנת השיעור בלימודו בכתתו, כבר ידוע בזה הפסק דין עיין הלכות ת"ת לרבנו הזקן סוף פרק א', אלא שבטח יש לשמור על הקב"ע הנ"ל מבלי שיפגע בהכנתו ללימוד הכתה, ע"י שיקדים הקביעות וכיו"ב.

במ"ש אודות הנחת תפילין בחוה"מ. — לפלא הספק שלו, כי הרי לאלו שאחזו באיסור, אחד הטעמים, הוא הדברים המבהילים אשר בכגון דא בזהר ובקבלה ומשם גם מובן שזה שלא יברך עליהם אין זה מתקן הדבר, ולכל היותר מה שאפשר שיתפלל שלא בצבור הנ"ל או שיתפלל ביחידות (והרי כמה מנינים יש במקומו) ואז אין מקום לקושיא.

בודאי ינצל ימי חג הגאולה י"ב וי"ג תמוז הבע"ל לעניני בעל הנס והשמחה והשי"ת יצליחו לבשר טוב בכל הנ"ל ומבריאותו ושל זוגי תי".

בברכה,

ה'תקעח

בי"ה, ה' תמוז, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה מיכאל שי

שלום וברכה!

... במשי"כ ע"ד הפסק הלימוד לגמרי בהב"ר למשך חודש מפני החוס
וכו' — הנה אם אי"א שאני. אבל בדאפשר, מובן שהפסק לגמרי אינו רצוי כלל
וכלל. ואם תעזבני יום וכו' ומכשי"כ זמן ארוך.

ה'תקעט

בי"ה, ה' תמוז, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ וכו' יצחק שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבו מכ"ז סיון, ובשאלתו:

א) אם מברכין על ליקוי לבנה או לקוי חמה.

ידוע הכלל אשר אין לחדש ברכה שלא הוזכרה בש"ס (ב"י או"ח סמ"ו).
וי"ל הטעם דאין מברכין ע"ז מפני שהוא סימן לפורעניות הבאה (סוכה כט,
א). ואדרבה צריכה תפלה לבטלה וצעקה ולא ברכה.

ב) אם ידעו חז"ל אודות ענין ליקוים הנ"ל ואם זהו ענין טבעי.

ה'תקעח

מו"ה מיכאל: ליפסקר, מקנס. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ד ד'תתצו, ובהנסמן בהערות
שם.

ה'תקעט

יצחק: וי"ל, שדה אליהו. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ד ד'תתסב,
אם ידעו: ראה לקו"ש חט"ו ע' 8.

לקוי המאורות מובא בכמה מקומות בדברי חז"ל ופליאה גם הספק בזה, כי ידוע אשר אפילו חכמי מצרים ולפני זה בבבל כבר ערכו לוחות הליקוים האמורים וידוע בספרי דברי הימים ומובא להבדיל גם בכתבי הקדש, אשר בני ישראל עמדו בקישור עם חכמי מצרים וחכמי בבל.

מעריכת לוחות האמורים מובן שתופעה האמורה היא ענין טבעי, אבל ביחד עם זה יש בזה גם סימן, ובדוגמת ענין הקשת, שגם הוא ענין טבעי עתה, וביחד עם זה משמש אות, וככתוב בארוכה, ואין בזה סתירה, שהרי במה דברים אמורים אשר ליקוי חמה ולקוי לבנה יש להם הפירושים כמרז"ל (סוכה כט, א) – כשנראים הלקוים בארץ (ונראים לזה היודע ע"ד פירוש הליקוים), משא"כ באם יתכסו השמים בעננים וכיו"ב, הרי אין זה ענין של סימן והוראה להאדם אשר על האדמה, ועד"ז הוא גם בענין הקשת, וכמבואר במפרשי התורה.

ג) מהו החילוק בין ההולכים בהדרכת תורת החסידות ואלו שלא אחזו בזה, אם יש הבדל בהשקפת עולמם.

מובן אשר כן הוא ונראה במוחש, ויארכו הדברים לבאר במכתב ובפרט שמבוארים הם בכמה ספרים המבארים תורת החסידות ועניני וראה ג"כ קונטרס לימוד החסידות לכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

ד) בשאלתנו אודות עשיית קיצורים לתניא, בטח יוכל למצאם תחלת ספר קיצורים והערות לתניא לכ"ק אדמו"ר הצמח צדק, ומובן שאין זה שולל מה שעושה סימנים וקיצורים לעצמו בשביל שתוקל עליו החקיקה בזכרונו בענינים המובאים בתניא והחזרה עליהם לעת מצוא.

ה) לימוד לעצמו ולעשות להפצת היהדות ככל יכולתו.

כמדומה כבר כתבתי לו שאין בזה כל סתירה ללימוד בפני עצמו ואדרבה בשביל לפעול על הזולת צריך ללמוד גם לעצמו, אלא שחילוק הזמנים בין שני הלימודים ובכלל שני ההתעסקות לעצמו ועם הזולת, לא הכל שוים בזה, וכיון שאדם קרוב לעצמו ונוגע, זקוק להתייעצות עם אחר שיכול לדון על הענין מבלי נגיעה בפניו.

ו) במ"ש שאורח חיים בקבוץ וסדר הענינים אין מתאים לפעולות בהחזקת היהדות וכו'.

כנ"ל זה תלוי בתכונת הנפש של כל אחד, כי מצ"ע אין סתירה בסדר חיים דקבוץ (כמובן המיוסד על התורה והמצוה) למילוי תפקיד האדם הישראלי בעולמו כדבר משנה אני נבראתי לשמש את קוני.

תקותי אף שאינו מזכיר עד"ז, בפירוש, ששומר הוא את שלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בחומש תהלים ותניא הידועים נוסף על הקביעות עתים שלו בלימוד תורת הנגלה והחסידות.

בטח ישתתף בחגיגת חג הגאולה י"ב וי"ג תמוז הבע"ל, ובפרט שהשתא היא תקופת השלשים שנה מאז הגאולה בפעם הראשונה, וכמדובר בשיחת ש"ק מברכין חדש תמוז במעלת וענין תקופת שלשים שנה.

בברכה.

ה'תקפ

ב"ה, ה' תמוז, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נו"מ עוסק בצ"צ בעל מדות תרומיות ענף
עץ אבות וכו' מהרש"ז שי

שלום וברכה!

נודעתי ע"ד השתדלותו בענין השמות לכפר חב"ד, ואשר השתדלותו הצליחה. ואף על פי שלמותו לומר תודה לכבודו בענין זה, אבל לא נצרך אלא להעדפה, ובעיקר רצוני להדגיש עוה"פ מה ששמעתי מכ"ק מו"ח כמה פעמים, אשר בשביל המסירות נפש של רבנו הזקן זכה אשר כל אלה העוסקים בעניני חסידות ידם על העליונה. וזה נותן לי תקוה נוספת אשר כבודו יכיר בכחותיו ואפשרויותיו הכי נעלות וינצלם במדה הכי גדולה לטובת בניי בכלל ובתוכם לטובת עדת החסידים ועניניהם אשר באה"ק ת"ו ביחוד . . .

ה'תקפ

מהרש"ז: שור. אגרות נוספות אליו — לעיל הישעה, ובהנסמן בהערות שם.
השמות לכפר חב"ד: ראה לעיל אגרת הישדמ, ובהנסמן בהערות שם.

בהנוגע לתורת רבנו הזקן בכתבי יד שעדין לא נדפסו, העבודה מתקדמת בהתאם למה שנדבר בהיות כבודו כאן ובהתאם להמברק ששלח מלונדון, שבודאי יהיו האמצעים למועד המדובר.

ולקראת ימי הגאולה יבייג תמוז הבע"ל, אביע אחולי, אשר הימים האלה ישפיעו עליו רוב טוב, כי כמו כל דבר טוב אשר נצחי הוא כיון שמקורו בהקב"ה שהוא ה' הוה ויהי' כאחד, הרי גם המס"נ של כ"ק מו"ח אדמו"ר בעד קדשי עם ישראל עומדת גם עתה ומנסרת בחללו של עולם, אפילו בעולם הזה הגשמי, ואפילו החומרי, וממעטת ההעלם וההסתר שבעולם, ומעוררת את כל אחד הרוצה להקשיב להתעוררות זו והתמסרות, מסירת הנפש ופשיטא שגם מסירת הגוף, לאור אין סוף והמאור, אשר לית אתר פנוי מניי אף דלית מחשבה תפיסא ביי, ומלובש הוא בכל ענין שבעולם וביחוד במחשבה דבור ומעשה של האדם ובלי רבנו הזקן לית מחשבה תפיסא ביי כלל כי אם כאשר תפיסא ומתלבשת בתורה ומצוותי (תניא ספ"ד).

בכבוד ובהוקרה ובברכת חג הגאולה.

ה'תקפא

ב"ה, ו' תמוז, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ט סיון, כבר ידוע פירוש איזה מהמפרשים על הכתוב, ונהי בעינינו כחגבים, — ורק עיי"ז — וכן היינו בעיניהם, ז.א. שכאשר בני ישראל החרדים לדבר ה' ודבקים עיי תורתו ומצותיו באלקים חיים, מכירים כחם ויכולתם, עיי"ז עצמו מתבטלים כמה העלמות והסתרים, וניתוספת הצלחה בעבודה בהחזקת היהדות האמיתית והפצתה.

ונעם לי לקרות במכתבו אשר ניכר מסגנון המדברים אתם אמיתת הנ"ל, ובטח זה יוסיף כח ואומץ בעבודה החיונית לקרב בני ישראל לה', בכל מקום שהם, להתקשרות בפועל ובמעשה בתורתנו תורת אמת ובמצותי עליהם נאמר וחי בהם הן היחיד והן הצבור.

תורת רבנו הזקן: ס' מאמרי אדה"ז — אתהלך לאזניא וס' מאמרי אדה"ז — הנחות הר"פ, שנדפסו בשנת תשי"ח. ראה גם לקמן אגרת ה'תרכט.

במ"ש אודות סדר לימוד החסידות, מובן אף שכאז"א מחויב בזה, לא הכל שוים באיכות הלימוד וכמות הלימוד, וכיון שאדם קרוב לעצמו ונוגע בדבר, עליו להתייץ עם אנ"ש בסביבתו המכירים אותו, וכידוע פתגם אדהאמ"צ שבהתייעצות עם ידיד, הרי אז שתי נפח"א על נה"ט אחת.

גם במכתבו זה אינו מזכיר בהנוגע לעניני שידוך והרי הזמן עובר, והמצוה היא מצוה עיקרית ונוגעת לכל עניני האדם שבהם גם עניני התורה ומצות"י. ואף שכבר כ"פ כתבתי אודות זה, לגודל הדבר הנני כותב עוה"פ ועוה"פ והלואי שאתבשר טוב בקרוב ממש ובהנוגע לפועל ממש אשר בשעה טובה ומוצלחת נעשה חתן, קבעו זמן החתונה ואחרי זה גם בשו"ט מחתונתו בשעה טובה ומוצלחת, וגם להתחלת ענין זה מסוגלים ימים אלו של חג הגאולה י"ב וי"ג תמוז שהי' נצחון בגלוי למעלה מעלה מדרך הטבע — של כל עניני תורה ומצות.

בברכה לבשו"ט בכל האמור ובשאר הענינים אודותם כותב במכתבו.

ה'תקפב

ב"ה, ו' תמוז, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ח סיון, בו כותב אודות הסיבות והענינים שהביאו לגרעון ואפשר גם להפסיק בפעולותיו מסוג מסוים וכו'.

והנה כבר כתבתי לכמה מאנ"ש אשר לכאז"א יש לו תפקיד מיוחד בעולמו של הקב"ה, אף שנקודה התיכונה בכל התפקיד הוא כמאמר המשנה אני נבראתי לשמש את קוני, לשרת את ה' וכמו שכפשוטו בשירות ה' בבית המקדש מלאכת המשורר והשוער מחולקים ואין לאחד להזניח מלאכתו ולעשות מלאכת חבירו, עדי"ז הוא בעבודת כל בני"א אשר אף שכולם ערבים זב"ז מ"מ עניי עירך ועניי עמך קודמין, ומצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים דוחה כל שאר הענינים, מזה מובן בכ"ש וק"ו שאין לבני"א לעשות עבודת המלאכים.

ה'תקפא

וכידוע פתגם: ראה גם לעיל ח"י"ד אגרת ה'רצ, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ה'תשח. ה'תשמב.

רסה

אדמו"ר שליט"א

והנה החשבון דשכר ועונש של הזולת וחיפוש הסיבות לענינו באם אשם הוא או צודק ועד"ז גם בהנוגע לעצמו בכללות זהו עבודת המלאכים הכותבים זכיותיהם של ישראל, אבל על האדם לקיים ההוראה אכן פועלי דיממא אנו לפעול עבודה בפוי"מ בקום ועשה, ועל הטענות שאנוס האדם בזה ומוכרח בשב ואל תעשה, אפילו את"ל שצודקים הם ואין בזה כלל הענין דעל כל פשעים תכסה אהבה, הרי כמאן דעביד לא אמרינן, וא"כ חסר בתפקידו העיקרי, וה"ה בהנוגע למכתבו בהנ"ל.

איני רוצה להאריך עוד יותר בזה לפשיטות הדבר, וכיון שאין צועקין על העבר, ובעיקר כיון שכותב במכתבו שמכאן ולהבא ימשיכו בפעולות טובות ואין טוב אלא תורה ובפרט שהיא חדורה אור אילנא דחיי שאין בה תערובות טוב ורע כ"א טוב בטהרתו, ויהי רצון שיוסיפו בפעולות אלו הלוך והוסיף וללכת מחיל אל חיל בזה שעיי"ז ילכו מחיל אל חיל בעניניהם הפרטים ואצפה לבשו"ט ובפרט שמסוגלים ימים אלו שמתקרבים אנו לימי חג הגאולה י"ב וי"ג תמוז, שהרי ימי סגולה הם, וימים שלפניהם ולאחריהם שהי' נצחון בגלוי בנס למעלה מדרך הטבע של כל עניני תורה ומצות.

בברכה.

ה'תקפג

ב"ה, ו' תמוז, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ רב פעלים
מו"ה חנניא יום טוב ליפא שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתב כת"ר בו כותב אודות הענין דאלבאני בקשתי

ה'תקפב

אנו פועלי דיממא אנו: ראה גם לעיל אגרת ה'תעא, ובהנסמן בהערות שם.

ה'תקפג

מו"ה חנניא יום טוב ליפא שי': דייטש, קליוולנד, הרב דהעלמיץ. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"א ג'תרסב, ובהנסמן בהערות שם.

שיתקשרו עם העסקנים דשם ואחרי כן יודיעו את כת"ר מהנעשה בזה, ויה"ר שיהיו ידיעות טובות ואין טוב אלא תורה טוב האמיתי טוב לשמים טוב לבריות וכמרז"ל (קדושין מ, א) ובפרט כשנוגע לטהרתן של בני"ע וע"פ המובא בלקו"ת לרבנו הזקן בפי תבא (מג' סוף ע' ב').

וע"פ המבואר שם יש להנעים במאמר רז"ל שטהרה מביאה לידי כו' אלי הנביא, ז.א. ביאת משיח צדקנו, וכמפורש ג"כ בנבואת יחזקאל בסדר הגאולה וזרקתי עליכם מים טהורים, שהרי ענינו של משיח וסימנו העיקרי בו מורח ודאין (סנהדרין צג, ב).

ואסיים מענינא דיומא ימי הגאולה של י"ב וי"ג תמוז הבע"ל אשר אז ראו נסים גלויים למעלה מדרך הטבע איך שע"י מס"נ מתבטלים כל העלמות והסתרים עד שאפילו מלאך רע בע"כ יענה אמן, ולא עוד אלא שיצא ידי"ח במס"נ בכח ולאריכות ימים ושנים ממשיכים באותה העבודה עלי' היו מוכנים למס"נ, גם זוהי הוראה ברורה לתקופתנו זו דחשך כפול ומכופל, שתוקף הרצון למלאות רצון הבורא מבטל העלמות והסתרים ובשמחה ובטוב לבב אפשר לקיים הציווי מעלין בקדש וללכת מחיל אל חיל בחיות ואור הנשפע בכל זה ע"י פנימיות התורה שבדורנו נתגלתה ע"י הבעש"ט ותלמידיו ותלמידי תלמידיו בתורתם תורת החסידות, שהבטיח משיח מלכא אשר כשיפוצו מעינות חוצה יבוא ויגאלנו כמבואר באגה"ק של הבעש"ט. בכבוד ובברכה לבשו"ט.

ה'תקפד

ב"ה, ערב שבת קדש, ו' תמוז, שתטו"ב

לבני ישראל אשר ב"גן ישראל" ובראשם המדריכים,
ההנהלה וכל המתעסקים שליט"א

שלום וברכה!

תהי ביאתם לגן-ישראל בשעה טובה ומוצלחת, ולהמשיך ההצלחה והברכה בכל עניני גן ישראל הגשמיים והרוחניים. וגן ישראל יתאים לשמו

ה'תקפד

נדפסה בלקו"ש ח"י"ח ע' 494. ראה גם לעיל ח"י"ג אגרת ד'תקמא.

להעמיד אילנות טובים נושאים פירות טובים ויקוים בהם הכתוב, יבא דודי (זה הקב"ה) לגנו — דירה לו יתברך, על ידי לימוד וקיום תורתנו ומצותי מוארים באור וחיות חסידותיים.

בברכת שבת טוב ושמח,

מנחם שניאורסאהן

ה'תקפה

ב"ה, ח' תמוז, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ט סיון, בו כותב אודות הצעה לעסוק בהוראה ארבעת שנים וכו'.

הנה כיון שהענין נתחדש רק בשבועות האחרונים ותלוי בכמה וכמה פרטים ופרטי פרטים, הרי יציע ספיקותיו לפני הנהלת ישיבת תומכי תמימים דלוד בה עובד, ובטח יתייעצו הם מצדם בזה עם הנהלת בתי ספר הרשת אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש אשר באה"ק ת"ו ויעשה כהוראתם.

בטח ישתתף בהתועדות חג הגאולה י"ב וי"ג תמוז באופן שיתוסף בהפצת המעינות חוצה ככל האפשרי והשי"ת יצליחו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

בשאלתו ע"ד ס' הישר — יראה מש"כ בזה בס' שה"ג לחיד"א בערכו. ובענין ס' היוסיפון — ידוע שכמה שינוים (וגם זיופים) הוכנסו לתוכו. ועניניו דורשים בקורת מומחה במקצוע. ובכללות שאלות כגון אלו ידועה הוראת חז"ל: היכא דעייל ירקא ליעול בשרא וכוורי (שבת קמ, ב). ובפרט כשספק אם גם ירקא הוא.

ה'תקפה

בהוראה ארבעת שנים: במקום הגיוס לצבא. ראה גם לקמן אגרת ה'תקצג.
ע"ד ס' הישר... היוסיפון: מי הם מחברם והאם יש להטיל אימון לכל המעשיות המוכאות שם.

ה'תקפו

ב"ה, ח' תמוז, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבו מה' תמוז עם המוסגר בו, ובמה שכותב סיבת ההפסק, מפני שלא יכול להגיד מעלות וכו' מובן שזה עוד מגדיל התמי' שהרי ידוע ציווי תוה"ק כל יומא ויומא עביד עבדת'י וכמשי"נ ימים יוצרו ולוא אחד בהם, אשר כל יום צ"ל ממולא בתוכן דתורה ומצות המיוחד ליום זה.

ויהי רצון שעכ"פ מכאן ולהבא יהי ע"פ הנ"ל, ובפרט שידוע שעצם הענין שהתורה מְצַנֶּה, ה"ז גם נתינת כח והבטחה אשר סו"ס יהי' כן וכמבואר בספרים שזהו ג"כ הטעם שכל המצות שבתורה הם גם לשון הבטחה, וכמו ואהבת גוי' (שהאהבה היא שרש לכל רמ"ח מצות עשה שמהם היא גם מצות היראה שהיא שרש לשס"ה ל"ית) לשון ציווי וגם לשון הבטחה, סופך לאהוב.

במ"ש אודות גידי הרגלים של זוגתו שתליט"א. — לפלא שאינו מזכיר אם ציוה הרופא ללבוש פוזמקים של ראבער וכן אשר תפסיק תכופות בהילוכה או בעמידתה ותשכב לנוח איזה רגעים.

והשי"ת ימלא ימי הריון זוגתו תחי' כשורה ובנקל ותלד זחור"ק בעתה ובזמנה כשורה ובקל.

בברכת חג הגאולה שבודאי ישתתף בהתועדות זו ולבשו"ט בכל האמור.

רסט

אדמו"ר שליט"א

ה'תקפז

בי"ה, ח' תמוז, תשי"ז
ברוקלין.

מר אברהם שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מח"י סיון, בו כותב:

א) כמה בנות משיכון שלהם דורשות מקום להתפלל, כי בבית הכנסת שלהם אין עזרת נשים.

מובן שצודקות הן בדרישתן זו ובפרט בימינו אשר עזרת נשים בבית הכנסת או בסמיכות לו תחזק אותן ללכת בדרכי היהדות ולשמור מצותיו ית' ולהעמיד בתים בישראל על יסודי התורה והמצוה, ומובן הכרח הדבר, ובודאי יש למצוא מקום מתאים מבלי הוצאות יתירות, שהרי בעזרת נשים אין צורך לבנין ארון קדש בימה וכו' ורק שיהי' מקום שתתאספנה ותתפללנה ביחד, ומה טוב שגם ילמדו לפניהן הדינים הצריכות להן, ובאם אי אפשר אחרת עכ"פ בזמן הראשון, הרי אפשר שתתאספנה **לאחרי** זמן תפלת האנשים בבית הכנסת שישנו עתה . . .

בטח יודע משלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בחומש תהלים ותניא הידועים, ועכ"פ ישמור עליהם מכאן ולהבא.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תקפז

מר אברהם: בנאי, תל אביב.

ה'תקפח

ב"ה, ח' תמוז, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מט"ו סיון בו כותב אשר לפעמים סובל הוא ממדת הכעס.

הנה יחזור בעל פה בתניא ריש פרק מ"א מתחלת הפרק עד עמוד קי"ב שורה שני' תיבת לפני המלך, כן יבקש את המדריך שלו שיבאר לו כללות התוכן של אגרת הקדש סי' כ"ה וכשירגיש שמתחיל להתכעס, יחזור בעל פה את הנ"ל ויחשוב ע"ד תוכן האגרת הנ"ל, וכשיתרגל בזה הנה ילך מצבו הלוך וטוב.

בטח שומר שלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע בחומש תהלים ותניא הידועים וישפיע גם על חבריו שהם יעשו כזה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תקפט

ב"ה, ח' תמוז, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מאדר"ח תמוז.

יהי רצון שמכאן ולהבא לא ידע עוד מכל צער ועגמ"נ ואך טוב בטוב הנראה והנגלה יבשר תכה"י.

במ"ש לאופן פעולתו לביסוס והתפתחות . . . מובן שמכאן קשה להכנס בפרטים ופרטי פרטים התלויים במצב על אתר, אבל כיון שאדם קרוב לעצמו ונוגע, הנה יציע ענינו בהנ"ל לפני שלשה מאנ"ש אשר על אתר, ויהי"ר אשר השי"ת יתן להם הרעיון הנכון ליעצו, והלואי כבר היו אנ"ש נוכחים ועומדים

רעא

אדמו"ר שליט"א

על האמת אשר הרבה יותר מאשר הם עושים בעד הישיבה, הישיבה עושה בשבילם, וכמו שמשדלים ומתייגעים און מ'גייט ארויס פון די כלים בעניני פרנסה גשמיות, אם היו עדי"ז ועכ"פ במקצת בהנוגע להשתדלות בעניני הישיבה, אשר הי' טוב הנראה והנגלה אפילו בעניניהם הגשמים.

ומסוגלים ימים אלו בפרט להחליט בכל הנ"ל ע"מ להביא החלטות אלו בפועל, שהרי מתקרבים אנו לימי י"ב וי"ג תמוז ובפרט אשר השנה היא תקופת השלשים שנה ליום הגאולה בפעם הראשונה וכמדובר גם בהתועדות דש"מ חדש תמוז בענין מעלת השלשים שנה.

בברכה.

ה'תקצ

ב"ה, ח' תמוז, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על המכתב שנתקבל שילהי סיון, בו מתפלא על אשר נרמז במכתבי אודות רופא.

ולפלא על פליאתו, שנוסף על כללות הודעת חז"ל מריעי רבנן (נדרים מט, ב) הנה בהיותו פה כנראה שטלטולא דגברא והעדר הסדר באכו"ש ושינה וכו' ג"כ לא הוסיפו בבריאות ולכן רמזתי וכתבתי הנ"ל, ותקותי אשר עשה כן או שיעשה כן עכ"פ עתה.

ובמ"ש אודות נסיעה לכאן, ע"פ הנ"ל מובנת השקפתי שאין כדאי הדבר עכ"פ לעת עתה, ובפרט הפעולה בהנ"ל כמעט בגדר ודאי הוא ופרט ימי הקיץ ושילהי קייטא דקשה מקייטא, והתועלת שתהי' בביאתו לכאן נוספת על מה שבטח יעשו בענינו אחיו וידידיו מסופקת, והזן ומפרנס לכל בחן ובחסד וברחמים בודאי שיכול לפרנסו בירושלים עיה"ק ת"ו ובפרט שיעשה גם כלי בדרך הטבע ע"י אחיו וידידיו כאן, ולמה לצאת מעיה"ק ירושלים ת"ו ומאה"ק ת"ו ולאבד כחות על הספק וכו' ויהי רצון שיבשר טוב בטוב הנראה והנגלה מתאים לכל הנ"ל ויחוג ימי חג הגאולה י"ב וי"ג תמוז הבע"ל בתוככי אני"ש בשמחה ובטוב לבב ובנקודה התיכונה הפצת המעינות חוצה ככל האפשרי וככל הדרוש.

בברכה לבשו"ט.

ה'תקצא

ב"ה, ח' תמוז, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מעשי"ק, וכמובן אמלא בקשתו להזכירם על הציון הקי של בעל השמחה כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע. ויהי רצון שזכותו לא רק יגן עלינו במקיף, אלא גם יעורר בפנימיות, בעניני תורה ומצוות בכלל, ובנקודה התיכונה – הפצת המעיינות חוצה שכיון שדרישת והכרח השעה היא, בודאי שכי"א יכול לפעול בזה, ובפרט אלו שזכו לראותם, ובמכשי"כ וק"ו ממרז"ל מפעולת הראי' דמקלו של ר"מ וקדלא דר"מ. ובפרט אשר השנה היא תקופת השלשים שנה ליום הגאולה בפעם הראשונה. וכמדובר גם בהתועדות דש"מ תמוז בענין מעלת השלשים. ומוסג"פ רשימה קצרה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור מתוך הרחבת הדעת ובריאות הנכונה –
שלו ושל זוגתו שתליטי"א.

מ. שניאורסאהן

ה'תקצב

ב"ה, ח' תמוז, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

לפלא וגם מצער שנוסף על זה שממנו אין מתקבלות כל ידיעות בהנוגע לעניני הישיבה בכלל ואפילו לא בעניני החסידות אשר בהישיבה שזהו

(*) ירוש' ביצה פ"ה, ה"ב. מו"ק פ"ג ה"א.

ה'תקצא

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 369. נוסח דומה נשלח לכמה.
וכמדובר: ראה לקו"ש ח"ב ע' 591.

מתפקידו העיקרי התוכני והפנימי, הנה בכל הידיעות המתקבלות ע"י עיני החסידות והתועדות אשר בשיבת . . . ושכמובן מזכירים גם מי המתועד ומתי התועד פלוני וכו' ובימים [האלה] בפרט שהם ימי החג כו' וכו' אין אף אחד מהם מזכיר את שמו.

והנה אפילו את"ל שלומד השיעור חסידות בזמנים מסוימים באופן שלכ"ע די ומספיק ותו לא מידי, רואים במוחש שבשביל שיקבל התלמיד לימוד החסידות, צריך להיות הלחלוחית מהענינים פון ארום חסידות ובאם שזה לא מקבל התלמיד מלומד השיעור או שמקבל ממנו לעתים נדירים ורחוקים ביותר, מחליש זה במדה גדולה וחשובה קליטת הלימודים ג"כ, מובן שמצער שעל ענין כזה צריכים לעורר מעבר לים בה בשעה שישנה הנהלת ישיבה על אתר, ועוד יותר שזהו **מתפקידו** של הלומד שיעור בדא"ח **לעורר** את חברי ההנהלה על הכרח חיות ואור בכל לימודי הישיבה אפילו בלימוד הנגלה ופשיטא בלימוד החסידות שענינו להחיות את האיש הישראלי, ולא שיוכרחו לעורר את הלומד דא"ח לתלמידים, מבחוץ עד"ז, מובן שמצער ג"כ על אשר התלמידים עצמם אין תובעים זה מהלומד דא"ח עמהם, אבל בדרך הטבע גם בזה אשמת הלומד עמהם כי בטח לא נתחנכו בכיוון זה, וע"י דרז"ל עה"כ ואשמם בראשיכם, ואם בלימוד נגלה כך עאכו"כ בעיני חסידות, וקשה להאריך בדבר המצער עד כדי להבהיל.

ויהי רצון שסו"ס יקוים ע"י דרז"ל המובא באגה"ת סוף פרק ט' שבענין הדורש תיקון, הנה אם עד עתה הי' מספיק דף אחד או פרק אחד, הנה מכאן ולהבא צריך ב' דפים או ב' פרקים וכו' ומהמבואר במ"א בענין דכפילא וכפלים לתושי' ומרומז גם ברז"ל על פסוק זה בשמו"ר, מובן דכופל הדפים והפרקים אין זה רק שתיים פעמים ככה אלא שינוי באיכות נוסף על השינוי בכמות, וק"ל.

המצפה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תקצג

ב"ה, ט' תמוז, תשי"ז
ברוקלין.

הנהלת רשת אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש
אשר באה"ק ת"ו
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מכמה אברכים נתקבלה שאלה בקשר עם הענין החדש הצעת משרה
לארבעת שנים וכו'.

והנה בכאן אין ידועים כל פרטים, ובטח גם עלולים לשינויים ככל ענין
חדש.

ומהנכון שיתיעצו ביניהם (הנהלת תו"ת והנהלת הרשת אשר באה"ק
ת"ו) על כל ענין זה לפרטיו, ובהתאם להמסקנות ייעצו לאברכים השואלים
בזה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

נ.ב.

כיון שמאז דברו ע"ד הוספה בבתי ספר הרשת הרי הנ"ל נותן מקום
להוספה באופן קל לפי"ע בלי פוליטיקה, ועוד זאת להרחבת הרשת בכיוון
חדש, ובטח ידונו גם על זה בשימת לב הדרושה ואחכה לבשו"ט.

ה'תקצג

הנהלת רשת: נוסח דומה גם להנהלת תומכי תמימים בלוד.
משרה לארבע שנים: ראה גם לעיל אגרת ה'תקפה.

ערה

אדמו"ר שליט"א

ה'תקצד

ב"ה, ט' תמוז, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצי"צ
מו"ה ליפמאן שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מעש"ק עם הפ"נ המוסגר בו, שיקרא בעת רצון על
הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

מובן שיש להמשיך בהשתדלות שהאברכים שי' ימשיכו בלימוד דא"ח,
בטח יהי' לזה קיום אם מזמן לזמן יפגשו אתם הוא וכל שאר אנ"ש, משא"כ
באם משאירים אותם לנפשם, ובהתבוננות בטח ימצאו כמה אופנים איך
להביא הענין לידי פועל.

מוסג"פ העתקה מהמדובר בעת ההתועדות דש"מ חדש תמוז ובודאי גם
במחנם ה"ט יתועדו בימי חג הגאולה הבע"ל ותומשך ההתעוררות על כל
השנה כולה בכל מקום שידו מגעת ויהי רצון שיהי' בהצלחה מופלגה.

בברכת חג הגאולה ולבשו"ט.

נ.ב.

כפי השמועה שהגיעה כאן, הנה באם יתערב יותר בענין חלב ישראל יהי'
הענין בר קיימא ובהידור יותר, והרי אמרו רז"ל אין אדם נחשד אא"כ יש בו
ובפרט שרגלים לדבר עוד מקודם לזה.

ה'תקצד

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 431 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה ליפמאן שי' שפירא, קליוולנד.

ה'תקצה

בי"ה, ט' תמוז, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתב כת"ר מבשר שלום אשר הרבה שלום בעולם
ובמכש"כ וק"ו בתוככי ת"ח ומצוה גוררת מצוה שהרי בשורה טובה מצוה
היא כיון שמביאה שמחה בלב איש הישראלי ומקיים בזה הכלל גדול בתורה
ואהבת לרעך כמוך, בשורתו הטובה שהצליח טפול הרפואי של חתנו הרב
שליט"א.

ויהי רצון אשר מכאן ולהבא אך טוב בטוב הנראה והנגלה יבשר, ובעניני
בריאות יהי דוקא ע"ד רפואתו של הקב"ה וכמ"ש כי אני ה' רופאך ובמלא
לא אשים עליך מעיקרא*, וידוע** שהוא ר"ת אריך ע"ז נאמר ארוכתך מהרה
תצמח שקדים הטובים מכל שקד דאהרן כהנא רבא.

ואחתום מענייני דיומיא אילו י"ב וי"ג תמוז הבע"ל חג הגאולה של
כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, שיהי לנו גאולה בתכ"י מכל
ענינים המבלבלים ומטרידים ויוכלו לעשות בהפצת היהדות והחזקתה בכלל
והחזקת עניני חסידות והפצתם ביחוד במדה ההולכת וגדלה.

בברכה.

(*) ע"פ פשוטו של מקרא וכפ"י רש"י ובעה"ת עה"ת — ואין להקשות ממדרשו בסנה' קא,
א.

(**) קהלת יעקב (לבעה"מ"ס מלא הרועים) מע' רפואה.

ה'תקצה

לא אשים עליך: ראה גם לעיל ח"י"ד אגרת הקצו.
מעיקרא: ראה גם לעיל ח"ז אגרת ה'תתק"ז.
וידוע: ראה גם לעיל ח"י אגרת ג'ער.

ה'תקצו

ב"ה, ט' תמוז, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ
עוסק בצ"צ כו' מו"ה יצחק שיי

שלום וברכה!

מאשרים קבלת מכתבו מיום ערש"ק בלק. ומוסג"פ העתק מכתב לאחד,
וכמובן שגם אליו מכוונים הדברים.

בברכה לבשו"ט ובברכה לחג הגאולה בהצלחה,

מ. שניאורסאהן

הפ"נ ע"ד האיש שיי שאביו ע"ה בא אליו בחלום כו' — יבקש מחילת
אביו בפני עשרה, על אשר בעניני השנת אבלות לא כולם היו כדבעי. וידוע
פס"ד תוה"ק אב שמחל כו' מחול. — וכן מהנכון שיבדקו התפלין והמזוזות
בדירתו.

במש"כ איך אפשרי נבואה באומה"ע, במכש"כ מהשראת השכינה שצ"ל
בטל במציאות כו' — עדיפא מינא הול"ל, איך נצטוו בז' מצות — לי צוותא
— והרי בזה כאו"א מאומה"ע נצטווה, ול"ד יחידי סגולה.

והביאור — אשר בשעה ההיא בטל הוא. וביתר שאת בנבואה. וכמושי"נ
נופל גוי. ועיין רמב"ם הלי יסוה"ת פ"ז ובתו"א תולדות יט, ג.

ה'תקצו

מו"ה יצחק: דובאוו, מנטשסטער. אגרות נוספות אליו — לעיל ה'תצח, ובהנסמן בהערות שם.

ה'תקצז

ב"ה, יו"ד תמוז, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו המתחיל, זרוק חוטרא אאורא אעיקרי קאי, בו כותב ראשי פרקים מתולדות ימי חייו ומעניניו עתה, שבזה גם ההתעסקות וההשתדלות בהפצת לימוד התניא וכו'.

והנה מאמר חכמינו ז"ל אשר בו התחיל מכתבו, המאמר מורה באצבע אשר אין צריך לזריקה אחר זריקה ודי ומספיקה הזריקה הראשונה כיון שעייז קאי אעיקרי, ומזה מובן גם בנמשל, שאין לדרוש לזריקות עוד אפילו לא לזריקות בחסד וברחמים, שהרי לא ברא הקב"ה דבר אחד בעולמו לבטלה, וכיון שכבר קאי אעיקרי עליו בעצמו לילך בדרך זו ובכיוון זה המתאימים להעיקר, וכיון שנדרש זה ממנו בודאי שמקודם לזה ניתנו לו הכחות והיכולת להביא הדבר לפועל, ובהתבוננו אפילו לשעה קלה על עיקרו ושרש מחצבתו, בודאי שלא יסתפק במעמדו ומצבו עתה ויעשה ככל התלוי בו לילך מדרגא לדרגא ומחיל אל חיל, ומובן שבכל הליכתו זו הן גם פעולותיו בהשפעה על הזולת, וכמובן גם מתורת רבנו הזקן אשר ואהבת לרעך כמוך היא כלי אחד הוא עם ואהבת את ה' אלקיך, המצוה העיקרית והיסודית שבין אדם למקום.

וכידוע אשר האהבה היא שרש לכל רמ"ח מצות עשה (תניא פרק ד') שבכללותה גם היראה שהיא שרש לשס"ה מצות לא תעשה, ונמצא אשר בכללות מצות אהבת ה' יסוד לכל המצות.

ומסוגלים ימים אלו לקבלת החלטות נוספות בהנ"ל שהרי הם י"ב וי"ג תמוז ימי הגאולה של נשיאנו ממאסרו על מסי"נ להפצת התורה והמצוה בתוככי בני ישראל, שבכל שנה ושנה מתעוררים הענינים לתקופת השנה הגאולה מהמאסר וביטול המאסר ע"י כח המסי"נ של איש הישראלי לתורה ומצותי.

ה'תקצז

תורת רבנו הזקן: ראה גם לעיל ח"ד אגרת ד'תתצ, ובהנסמן בהערות שם.

ויהי רצון שימצא אותיות מתאימות אותיות מסבירות וגם מאירות להביא תוכן הנ"ל ולהפיצו בתוככי הנוער מקום השפעתו מגעת.

בברכה לבשו"ט ולחגיגת חג הגאולה בהצלחה.

נ.ב.

במה ששואל אודות הדרך בה המשיך את הנוער שבסביבתו ללימוד התניא, הרי כיון שראה פירות טובות בזה, אין לחשוש לענינים התלויים במרה שחורה שאפשר יכשילם ע"י קושיות ושאלות וכו' ובהתבוננות ושימת לב בטח יוכל לערוך השאלות באופן שתתמעט הנתינת מקום לחשש, עד שיבוטל כולו, ובפרט שידוע הפתגם לא ניתנה תורה למלאכי השרת, ולאחרי המכשלה עומדים על דברי תורה ואין הדבר תלוי אלא ברצון, והרי זכות הרבים מסייעתו.

ה'תקצח

ב"ה, יו"ד תמוז, תשי"ז
ברוקלין.

תלמידי בית הספר אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש אשר
בכפר סבא בארצנו הקדושה תבנה ותכונן על ידי משיח
צדקנו, כתה ג'.

שלום וברכה!

במענה על מכתבם מיום החמישי לחדש תמוז.

בעת רצון אזכירם על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נבג"מ זי"ע למילוי משאלות לבבם לטובה ככל האמור במכתבם ובודאי
מצדם יעשו את כל המוטל עליהם אשר בזה נכלל.

שאף בימים אשר חפשים הם מבית הספר, תהי' להם קביעות בלימוד

ה'תקצח

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 539.

תורתנו הק' תורת חיים, ויתייעצו על דבר הפרטים בזה עם המורה שלהם, ויהדרו בקיום המצות, ובכבוד הורים ומורים.

עד שכל רואיהם יכירם כי מחונכים הם בבית ספר חבד"י זרע ברך ה'.
בברכה לקיץ בריא ושמח ולהצלחה בלימוד התורה וקיום מצותי.

ה'תקצט

[י"א תמוז תשי"ז]

... בענין להשהות ס"ת שאינה מוגה (ע"י שינוי — לחגור המפה על המעיל): שקו"ט בשו"ת מנח"א (ח"ג סני"ב) ובזכר יהוסף סל"ז — להתיר. — מס' חסידים סי' תתקלד — אין רא"י, די"ל דשאני קרועים ומחוקים (שהוא באופן) דאין מקום לתקלה. ועצ"ע.

ה'תר

ב"ה, י"א תמוז, תשי"ז
ברוקלין.

מר יצחק שי

שלום וברכה!

מעת מכתבו האחרון אסרו חג זמן מתן תורתנו, לא נתקבל ממנו כל מכתב. ורצוני לקוות שזהו סימן שממשיך בעבודתו לקרב לב בני ישראל לאבינו שבשמים בכל מקום שידו מגעת, וכבר הובטחנו בעבודה כגון זו, אשר העושה בזה באמיתיות — מצליח, אף שלא בכל אדם ובכל מקום ובכל זמן. העבודה הנדרשת בזה בשוה היא, וכן זמן צמיחת וגידול הפירות מעבודה זו.

ה'תקצט

להשהות ס"ת: ראה גם לעיל ח"ד אגרת הי"מ.

ה'תר

חלקה נדפסה בלקו"ש ח"ז ע' 299 חלקה בחי"ח ע' 470 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מר יצחק שי: כנראה — דמיאל. אגרות נוספות אליו — לעיל ה'תעא, ובהנסמן בהערות שם.

ובטבע האדם שכשיודע מראש שתצליח העבודה — עושה בזה בוזיות
ובשמחה יותר, ובמילא גם ההצלחה מתרבה.

ובחרתי בכתובה עד"ז בערב ימי הגאולה י"ב וי"ג תמוז, אשר בודאי
ידועה לכי פרשת המאסר והגאולה. ותקותי חזקה שעצם תאריך המכתב
יעורר התבוננות בסיבת המאסר עצמו הגאולה ואופנה, ובעיקר ההתבוננות
מהו התכלית והמטרה שהגיעו אלינו כל ידיעות אלו, שהרי אין דבר בעולם
לבטלה והכל בהשגחה פרטית. וישמש התאריך ע"ד הפתגם — די לחכימא
ברמיזא, שהרי מאסר יותר קשה כשהוא ע"י ידידים ומכירים וכשאינו קשור
בשלשלאות של ברזל. ולפעמים גאולה ממאסר זה זקוקה ג"כ למס"נ, ובפרט
ע"פ ביאור תורת החסידות בדיוק הלשון מסירת נפש, מלשון אין נפשי אל
העם שפירושו רצוני.

בברכה לבשו"ט בכל האמור, ובתקוה שתה"י מתוך הטבת הבריאות
לאחרי ההתקפה שהי' לו ל"ע ול"ע, אודותה כותב בסיום מכתבו, ולהמשכת
עניני חג הגאולה על כל השנה כולה בשמחה ובטוב לבב.

מ. שניאורסאהן

נ.ב.

במה שהעיר באחד ממכתביו בעבר, שהוקשה לו אודות ענין דבהמות
טמאות וכיו"ב שהם מגי' קליפות הטמאות לגמרי, ולמה יגרע חלקם שאין
להם תקומה וכו'.

הנה כמה נקודות בזה. והתיכונה, שלכל ענין יש לו תפקידו בעולם, ז.א.
אופן עלייתו למקורו ועד למקורו ושרשו היותר ראשון, וכמו שבבהמות
טהורות הוא ע"י ענין האכילה וכיו"ב, הנה בבהמות טמאות הוא ע"י
שנמנעים מאכילתם מפני ציווי התורה, וכן ע"י התשמיש בהם שלא באכו"ש,
וכחמור — למשא וכו', שאז הניצוץ האלקי אשר נמצא גם בהם כמובן
ופשוט, שהרי אין עוד מלבדו, ואתה מחי' את כולם, עולה למעלה ומתאחד
עם שרשו ומקורו, ע"י שנעשה בו מצוה בשני האופנים האמורים. וראה ג"כ
בזה"ק המובא בתניא סוף פרק כ"ט, (זח"ב קס"ג א') — שגם המפתה בא על
שכרו הטוב. וראה ג"כ בדרוש אחרי ה' להצי"צ הנדפס בסו"ס דרך מצותיך.

כן במ"ש אודות הענין דבחירה, הנה בחירה אמיתית, שהיא בחירה
חפשית לגמרי, אפשרית רק בבני ישראל, על ידי שחלקם הם מעצמותו ומהותו

ית', שהוא ורק הוא חפשי באמת מכל הגדרות והגבלות. ועיין ג"כ לקו"ת פ' אמור לח' טור ב' ומבואר ג"כ במאמרי כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע — אלה שלא נדפסו עדיין — ע"פ הכתוב יבחר לנו את נחלתנו.

ה'תרא

ב"ה, י"א תמוז, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... והנה אף כי ידוע ביאור הבעש"ט ע"פ מזמור לדוד בהיותו במדבר יהודה וגו' — הלואי — כן בקדש חזיתך, ועד"ז בהיותם במדינתנו שמה, ששמירת התורה והמצוה קשורה במסירת נפש ממש, ולמרות זה עמדו במס"נ בפועל ופעלו גדולות ונצורות, הודיע הבעש"ט שהלואי כן בקדש חזיתך, כי בדרך הטבע אינו כן, — הרי בכל זה איזה ערך צריך להיות בין המצב הקודם והמצב במקום שיש לאיש הישראלי — ולחסידי בפרט — היכולת להפיץ המעינות, וכמו שאמרתי לו פא"פ, בתוככי מאות ואלפים מאחב"י, וכנראה שלמרות זה — הנה אינה גם בערך הקפחתה בהתמסרות וההתלהבות בהעבודה, [אלא שע"פ המבואר באגה"ק סי' כ"ה, תמיהני למה סובלים התלמידים ...] ויה"ר שכיון שנמצאים אנו בערב ימי הגאולה, שראו נסים למעלה מדרך הטבע וגם בעיני בשר, הנה יהיו ימים אלו נזכרים כדבעי ובמילא ונעשים גם ההמשכות למטה מעשרה, אשר מבלי לחפש טענות ואמתלאות יכירו בתפקידם האמיתי להמשיך אלפים ורבבות מישראל לתורת החסידות הדרכותי ומנהגי.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ה'תרב

ב"ה, י"א תמוז, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ט סיון, בו כותב אודות הישיבה בה לומד ואשר מדי שבת בא לשם אחד מחסידי חב"ד ולומד שיעור בתניא, ומסופק הוא אם להכנס ללמוד התניא ויש גם קס"ד אצלו לעשות זה כשיגיע לגיל ארבעים בערך וכו' וכו'.

ועד כמה גדול העלם והסתר דגלותנו זה דעקבתא דמשיחא אשר לאחר המובא בכ"מ בזה (בהקדמת הרח"ו לשער ההקדמות, באגה"ק לרבנו הזקן בעל התניא והשו"ע, בקונטרס עץ חיים לאדמו"ר מוהרש"ב ועוד), אודות ההכרח דלימוד פנימיות התורה בדורותנו אלה, עדיין עומדים בספק בזה עד שיסנו קס"ד להתחיל הלימוד בהגיע לגיל ארבעים שנה! וביותר תגדל הקושיא על יסוד מעשה רב, אשר רואים בפועל שבכדי לעמוד נגד רוחות בלתי מצויות אשר בעוה"ר מנשבים ברחוב ולעתים קרובות, מוכרח חסון מיוחד ולא די החסון שבדורות שלפנינו, וע"ד הודעת חז"ל הידוע רב בקעה מצא וגדר בה גדר, וע"ד תרופות בחולי הגוף שכשמתחדשת ר"ל מחלה חדשה, אין מסתפקים בסממני רפואה הישנים, הנה כן הוא גם בחולי הנפש, אשר בעקבתא דמשיחא דחוצפה יסגי וכו' וכו' אי אפשר להסתפק בלימוד חלק הנגלה דתורה, וגם אפילו כשמצרפים אליו לימוד תורת המוסר, ומוכרח הלימוד דפנימיות התורה אשר בדורותנו נתגלתה באופן דהבנה והשגה רק בתורת חב"ד, וכנראה במוחש.

ובהתבוננות אפילו לשעה קלה בדברי הרח"ו בהקדמתו לשער ההקדמות בהנוגע לעקבתא דמשיחא, ובהתבוננות אפילו לשעה קלה בדברי הקונטרס עץ חיים הני"ל, כל איש ישר הולך ואשר אין הרצון שליט על השכל תיכף יתחיל ויתמיד בלימוד זה, וכל המקדים בזה וכל המגדיל בזה ה"ז משובח.

ויהי רצון אשר יערה עליו רוח ממרום ויקבע עתים ללימוד הני"ל, קביעות לא רק בזמן אלא גם בנפש, ובמשך זמן לא ארוך יראה כי טוב הוא, טוב האמיתי כמרז"ל טוב לשמים וטוב לבריות.

בברכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תרג

בי"ה, י"א תמוז, תשי"ז
ברוקלין.

לכבוד הנהלת צעירי אגודת חב"ד
סניף: כפר חב"ד, ירוש"ו.

שלום וברכה!

מאשרים קבלת מכתבם המודיע ע"ד כינוס הנוער בקשר עם חג הגאולה י"ב
תמוז הבע"ל. והואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לשלוח אתמול מברק (עפ"י הכתובת של
ישיבת תו"ת דלוד) ומועתק בזה הנוסח, בהשייך אליהם:

למסור לצעירי אגו"ח בכפר ובירושלים:

להתועדות הנוער ביום הגאולה יהי רצון שמסירות נפש בעל השמחה
תהי' נר לרגלכם לבכם ומוחכם להאיר דרככם בחיים במאור ואור תורת
חיים ומצותי. ובמרץ ובחום ובחיות שבסגולת הנוער תגאלו עצמכם וגם
סביבתכם ממאסר החומר ותגבירו הצורה על החומר והקדושה על החול
והנפש האלקית על הבהמית והגוף ובגאון תרימו קרן ישראל סבא עם אשר
לבדד ישכון והשם אלקיו עמו.

בברכה ללכת באור השם מעלה מעלה,

מנחם שניאורסאהן

מקוים שהמברק נתקבל במועדו. ובטח למותר לעוררם להודיע לכאן מהנעשה
בפרטיות הדרושה. ות"ח מראש.

בברכת חג הגאולה,

מזכיר

ה'תרג

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 393, והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

ה'תרד

ב"ה, י"א תמוז, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ
עוסק בצ"צ צנמ"ס מוהרש"י שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתביו ממוצש"ק פי בלק והקודמו, ויהי רצון
שיבשר טוב בכל הענינים אודותם כותב.

ובפרט שמסוגלים ימים אלו לבשו"ט בהנ"ל, שהרי הם ימי הגאולה י"ב
וי"ג תמוז, גאולת נשיאנו, ובאופן נס גלוי שלמעלה מן הטבע לגמרי, וגופא
בתר רישא אזיל, והרי בכל שנה ושנה נעשים הענינים, ההמשכות וההשפעות
מעין וכמו שהי' בפעם הראשונה, וכרמז הידוע במ"ש: והימים האלה (כשהם)
נזכרים (כדבעי) ונעשים — ההמשכות וההשפעות.

בברכה לבשו"ט ולחג הגאולה בהצלחה,

מ. שניאורסאהן

במש"כ (בכתבא תליתאי) ע"ד מצבו הדחוק של . . . משתדל הנני בזה
(בהיותו יוצא מן הכלל). ואף שקשה הדבר, בכ"ז ליפטר בלי"כ א"א.

ז"ע נתקבל הסי' לאור ההלכה. ולאות הכרת תודה ולחביבותא דענינא
ציינתי — למטה — בי ג' הערות בחפזי. סיפורי חסידים ח"ב — לע"ע לא
נתקבל.

ת"ח על כתבו ע"ד דברי ב. מארק שי'. ובטח נודע בנתיים — שהנ"ל כבר
התקשר עם הר"פ שי' אלטהויז בנדו"ז . . .

ה'תרד

הקטע הראשון נכתב לכו"כ ונדפס בלקו"ש חכ"ג ע' 370. חלקה נדפס שם ח"י"ג ע' 255
חלקה שם חט"ז ע' 532 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מוהרש"י: זיין. אגרות נוספות אליו — לעיל הישש, ובהנסמן בהערות שם.
וכרמז הידוע: ראה גם לעיל אגרת הישלו, ובהנסמן בהערות שם.
התקשר . . . אלטהויז: ראה מכוא לאג"ק אדמו"ר מוהר"י"צ נ"ע ח"ה ע' 21-20.

הערות. המלחמה, עי"א. או"ת במלחמת הרשות. דעת הרמב"ם: מדמשווה לקרבנות וכו' ולא מחלק בין בית ראשון לשני — משמע דס"ל דאין הכרח באו"ת כ"א "בעצת" . . . כה"ג"י. ומשי"נ ושאל לו — סיפור דברים הוא איך יחליט הכהן את עצתו. והכריחתו לרמב"ם לפרש כן — המציאות דבבית שני מצינו ג"כ מלחמת רשות.

דרך אגב: הרמב"ם הנ"ל אינו סוף שורש יד, כ"א התחלת סהמ"צ, וכדברי הרמב"ם: ועתה אתחיל כו'. והמדפיסים לא דייקו בחלוקת הפסקות וכותרת העמודים.

עק"ז. בהערה. ודאי ידוע שמכבר הגיב עי"ז הרב כהנא שי' ובדפוס. ולפלא קצת שאין מוזכר עדי"ז. והעיקר — עי"ד דברי הנ"ל בשם כו"כ להפריך כל ענין המכירה. וכת"ר הביאם בדרך מעבר לחוד.

עש"ב ואילך. באחת ההתועדויות דובר בארוכה מעין זה בטעם פלוגתת ב"ש וב"ה בר"ה לאילנות. ובהוספת נקודה עיקרית, שבכ"ז לא בכל דיני התורה נחלקו ב"ש וב"ה, אף שבכ"ד ישנו כח ופועל — כי אין מקום לסברא שהבכח מספיק, אלא בדינים עי"ד ענינים שבכח (מה שבעתיד) חלק מהם, וכמו ר"ה, הכשר טומאה וכו'. וכן נס (וכמו בני"ח) — שהוא משנה וכולל בתוכו גם העתיד, וכדמוכח מהוכחת השי"ס (שבת צז, א) דמרובה מדה טובה כו' ושנס בתוך נס היי. — ועפ"ז מבואר ג"כ מה שבכלל הובא שם המאמר דנס בתוך נס.

באחת ההתועדויות: ראה לקו"ש ח"א ע' 146. ח"ז ע' 72. ח"ז ע' 114. וראה גם לקמן אגרת ה'תשמג.

ה'תרה

ב"ה, י"ב תמוז, יום גאולת כ"ק מו"ח
אדמו"ר נשיא ישראל, ה'תשי"ז

לכבוד הו"ח אי"א נוי"נ עולי מרוקו
אשר בכפר חב"ד
ה' עליהם יחיו!

שלום וברכה!

ביום הבהיר זה מאשר הנני קבלת מכתבם, בו מודיעים על דבר
התישבותם בכפר חב"ד אשר בארצנו הקדושה, תבנה ותכונן על ידי משיח
צדקנו בב"א, כפר שנתיסד ומתנהל על ידי בעל השמחה דיום זה.

שאם אפילו בחיי חיותם בעלמא דין אין המקום מפסיק לקבלת
ברכותיהם של צדיקים, על אחת כמה וכמה כשסרה הגבלת כלי הנפש
הקשורה בגוף והגוף, ועל דרך המבואר באגה"ק לרבנו הזקן – בעל התניא
(פוסק דנסתר דתורה) והשו"ע (פוסק בנגלה דתורה) – ביאור לסי' כ"ז.

וביחוד כשהמדובר הוא בנשיא ישראל רועה נאמן, אתפשטותא דמשה
אשר בדורנו, אשר עליו – ועל אתפשטותא שלו – אמרו רז"ל מה להלן
עומד ומשמש אף כאן עומד ומשמש, ומעורר רחמים רבים על כל השייכים
ומקושרים, בתוככי כלל ישראל להמצטרך להם ובני ביתם שיחיו הן בגשמיות
והן ברוחניות.

מיוסד על כל זה בטוחני, שישתדרו בטוב בכפר חב"ד אשר שם ציוה ה'
את הברכה בטוב הנראה והנגלה בכל עניניהם, ועל ידי החזקת והפצת תורת
החסידות הדרכותיי ומנהגי' בד' אמות של כל אחד ואחד ומשם בחלקו
בעולם, יקרבו עוד יותר ויותר את הגאולה האמיתית והשלמה, וכמבואר
בספר תניא קדישא פ' ל"ז, ונזכה במהרה לקיום היעוד: כולם ידעו אותי וגו'
ומלאה הארץ דעה את הוי' גו'.

בברכה לבשורות טובות בכל האמור, ולהמשיך מההתעוררות והשמחה
וההצלחה דיום הגאולה על כל השנה – המצפה לבשו"ט בגו"ר גם יחד.

ה'תרה

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 372.

ה'תרו

ב"ה, י"ג תמוז, תשי"ז

ברוקלין.

ברכה ושלוש!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון 7/4.

בעת רצון וועט מען מזכיר זיין די אלע וועגען וועלכע איר שרייבט, אויף דעם ציון הק' פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

און איך האף אז איר וועט געפינען די פאסענדע ווערטער צו ערקלערען אייער מאן ש"י אז מען טאר ניט זיין דערשלאגען און ווי איר שרייבט אז ער וויינט, וואס האטש א מענש פארשטייט ניט די וועגען פון השם יתברך, איז אבער דאך דאס ניט קיין וואונדער, ווארום ווי קען א מענש מיט זיין באגרעניצטען שכל פארשטיין די וועגען און פירונג פון השם יתברך, אבער דאס איז א זיכערע זאך, אז ער ברוד הוא איז דער עצם הטוב און וואס שטארקער מען איז אין דעם בטחון בהשי"ת אלץ פריער זעהט מען אז די אלע ענינים וועלכע עס האט זיך אויסגעדאכט פאר ניט גוט ח"ו לאזען זיך אויס צום גוטען, און השי"ת זאל העלפען אז בקרוב זאלט איר אנזאגען גוטע בשורות אין די ענינים וואס איר דערמאנט אין אייער בריף.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תרז

ב"ה, י"ג תמוז, תשי"ז

ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"א עוסק בצ"צ

מו"ה יוסף מנחם שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מששי בתמוז שנתקבל ביום הבהיר יום י"ב תמוז יום הגאולה של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע ממאסרו על מסי"נ לתורה ומצותי שאכן התקומם נגד ממלכה אדירה ואיך שראו נסים גלויים שגם מלאך רע יענה אמן וכידוע פרשת הדברים אף שמכמה סיבות אין מפרסמים עדיין כל הפרטים בזה, וכמדובר בהתועדות. כיון שאין דבר בעולם לבטלה, בזה שהגיעו אלינו הידיעות ע"ד הנ"ל, הנה זהו הוראה גם בעבודה שאין להתרשם כלל מהסביבה והתנגדותה (אפילו את"ל שאינה רק מדומה), וללכת בדרך המלך מלכו של עולם, ולא זו בלבד שמקיימים באופן כזה ציווי של הבורא אלא שעוד זאת סו"ס רואים גם הצלחה למרות התנגדות וברובא דרובא רואים בעליל שאינה במציאות כ"א מדומה.

נעם לי לראות את כבוד אביו הרה"ג וכו' שליט"א בהתועדות דחג הגאולה ויהי רצון שגם בענינו ובעניני כל המשפחה תראה הגאולה מכל דברים המבלבלים ללימוד התורה מנוחת הנפש ובהרחבה לקיום מצותיו בשמחה ובטוב לבב . . .

במ"ש אודות נסיעת האניות בשבת, כדאי שיבקש את ש"ב הרה"ח וכו' רע"ז סלוניס שי' להראותו הנמצא אצלו העתק מכתבי בתיאור הפלגת אניות בימינו אלה, שמשם יווכח גודל ההבהלה שבדבר וחשך הגלות שלמרות שאיסור ברור הוא ואין כל מקום לספק מעלימים עין וכו' וד"ל, וכמו שכתבתי לאחד שמעולם לא היתה כזאת אשר חרדים לדבר ה' יכשלו בסיטונות במצוה ששקולה כנגד כל המצות ודוקא בפרהסיא ודוקא בשם

ה'תרז

מו"ה יוסף מנחם: וויינשטאק, ירושלים.

העתק מכתבי: ראה לעיל אגרת ה'תקלד, ובהנסמן בהערות שם.

כלל ישראל ולא עוד אלא שמלבישים זה בלבוש דחבת הארץ וכו' וכו' וקשה להאריך בדבר המכאיב עד כדי הבהלה.

בברכה לבשו"ט אודות כל הענינים שמזכיר במכתבו ומובן שגם הוא בכלל ובברכת חג הגאולה.

ה'תר

ב"ה, י"ג תמוז, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

באשטעטיג די ערהאלטונג פון אייער בריף און איך הויב אן וועגען דעם עיקר ענין בנוגע צו אייער שוועסטער תי' וואס דער חתן שי' האט אייך געזאגט, אז איר זאלט ריידן מיט דער שוועסטער, וויל איך האפען אז איר האט תיכף ומיד אנגעהויבען צו טאן אין דעם, ווארום מען דארף דאך האבען צייט אז זי זאל זיך צוגעוואהנען צו דעם געדאנק, אויסער וואס מען דארף דאך וויסען די פרטי דינים, וואס אין דעם איז דאך ניט שייך אז דער חתן זאל צוהעלפען ומכמה טעמים.

מען קען אננעמען בדבר אז הנ"ל נעמט זיך שווער צו בא איר מכל שכן וקל וחומר ווי דאס איז אפילו בא אזעלכע וועלכע קומען און געפינען זיך אין א סביבה היותר דתית וחרדית, אבער זעלבסט פארשטענדליך אז צו דעם עצם האט דאס ניט אז די זאך מוז ווערען אפגעהיט, און איך האף אז איצטער ארויפבריינגענדיק איר אויף דעם שמועס וואס מיר האבען געהאט בא איר באזוך בא מיר, ידגיש אז זי דארף זיך רעכענען מיט מיין מיינונג אין שמירת התורה בכלל און בדבר שמירת הטהרה ביחוד, און באטאנען דאס מיט פאסענדע ווערטער ביז עס זאל קומען לקיום בפועל ממש.

ויהי רצון אז עס זאל זיין דברים היוצאים מן הלב בלבוש נועם אבער מיט דעם געהעריקען תוקף, וואס דענסטמאל איז מען מצליח, און הלואי וואלט איר גערעט (בדרכי נועם ו) ביותר תוקף מיט דעם חתן, וואלט איר געהאט אין דעם מער הצלחה איידער איר זייט זיך משער, און די ראי' וואס ער קומט פון אזא משפחה און סביבה און עס האט אויף עס ניט געוויקט, איז וואס קענט איר שוין אויפטאן? איז דאך באוואוסט גרעסערס פון דעם ווי די גמרא דערציילט וועגען דעם נחש הנחשת אז עס איז געווען א ענין פון

עבודה זרה, און פילע מלכים צדיקים האבען דאס ניט אויסגערעכט ביז עס איז געקומען חזק'י ומקום הניחו לו להתגדר בו, און דאס איז אזוי אין אלע תקופות און אלע ערטער, און ביחוד אז איצטער איז זיין הנהגה בתורה ומצות נוגע צו אייער שוועסטער און צו זייער בנין בית בישראל ובפרט וואס פון דעם וואס חתן ביום חופתו מוחלין לו על כל עוונותיו, איז דאך א באווייז אז עס איז א המשכה מיוחדת מלמעלה און גיט א געלעגנהייט צו אוועקשטעלען זיך אויף דעם ריכטיקען אידישען תורה'דיקען באדען. און ווי איך האב שוין געשריבען צו מערערע מענשן און אין פילע ענינים, אז וויבאלד די תורה זאגט הוכח תוכיח עד כדי נזיפה והכאה, פארשטייט מען דאך פון דעם אויך וויפל תוכחה קען אויפטאן וויבאלד אז אפילו ווען ער איז שוין נוזף און פעלט נאר די הכאה, זאגט נאך אלץ די תורה פארטזעצען דעם הוכח תוכיח, און בפרט אז איך האף אז אין דעם איז כלל לגמרי ניט אזוי ח"ו.

עס וואונדערט מיר וואס איר דערמאנט ניט וואס עס האט אייך דערציילט אייער שוועסטער פון דעם געשפרעך דא און האפענטליך וועט איר דאס ערגענצען בא דער נאהענטער געלעגנהייט.

איך האף אז איר וועט אויך געפינען די פאסענדע ווערטער צו ערקלערן די בעלי בתים פון די סטארס, אז דאס וואס עס ווערט געבראכט אז עס איז פראן די זאך פון אתערותא דלעילא נאר מען דארף דאס אויסניצען מיט אלס מעגליכקייטן (עיין ג"כ לקוטי תורה ריש פרשה ויקרא (ב, ב)) איז דאס ניט דער פשט, אז עס קומט א מלאך מיט צוויי פליגלען און שרייט, טוט תשובה, נאר עס איז כמה שלוחים למקום וואס הקב"ה איז מורה באצבע, אז מען דארף אנדערש ווערען און אנהויבען גיין בדרך התורה והמצוה, און דאס איז אויך די הוראה באצבע אין דעם ענין, וואס עס איז ארויס א געזעץ אז מען דארף פארמאכען שבת, און דאס וואס עס איז נאך געבליבען א פאר שעה ניט איינגעשלאסען אין געזעץ, איז דאס ניט מער ווי א נסיון, צו געבען א געלעגנהייט, אז מיט פרייער אויסוואל (בחירה חפשית) זאלען זיי בוחר זיין בחיים וטוב, צו האלטען געשלאסען די געשעפטען אויך אין די פאר שעה, וק"ל. זעלבסט פארשטענדליך אז איר האט רשות צו דערמאנען אויך מיין נאמען אין דעם ענין, אויב איר דיינקט אז דאס וועט פארגרעסערען דעם שאנס צו איינווירקען כהנ"ל.

געפינענדיק זיך אין דעם טאג פון י"ג תמוז, האף איך אז אויך בא אייך איז דער טאג אנדערש ווי אלע טעג, ניט נאר אין ניט זאגען תחנון, וואס דאס איז א מסובב, נאר אין דעם עיקר ענין אז די העלמות והסתרים אויף תורה ומצות, וועלכע זינען ליידער פראן, העלמות והסתרים בענינים הכללים

ובענינים הפרטים, איז מגלגלין זכות ליום זכאי, אז די החלטות טובות אנגענומענע בזה אין דעם טאג זאלען זיין בהצלחה און נמשך ווערען אויף א גאנצען יאר.

בברכה לבשו"ט בכל האמור ובברכת חג הגאולה.

ה'תרט

ב"ה, י"ג תמוז, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבם מששי בתמוז, בו כותבים אודות הקישוים שפגשו בלימוד ספר התניא קדישא.

וכבר מלתי אמורה לכמה מהשואלים בכגון דא, אשר לפלא מפני מה בלימוד התניא משנים הם מאופן לימוד של שאר חלקי תורתנו, ולאחרי זה תמהים על הקישוים שפוגשים בזה.

וכוונתי, כשנגשים ללימוד תורה שבכתב חומש, משנה וגמרא, פשוט ומובן שבלמוד ויקרא ובראשית אין מבארים להמתחיל פירוש רש"י ועאכו"כ פירושי שאר המפרשים, כ"א מוסרים לו תוכן הכתוב בכלל ופירוש האמור כפשוטו בפשטות הכי גדולה, ואפילו אם תלמיד חכם הוא וישאל למה האל"ף קטנה דלא כשאר האותיות ושאר הדיוקים כיו"ב שרש"י ומפרשי התורה מתרצים אותם בפירושיהם, יאמרו לו שעוד חזון למועד, ושלא ידרוש בהתחלת הלימוד שיבארו לו את כל זה, אף שהקושיא אמיתית היא, ועליו להמשיך בלימוד דוקא באופן הפשוט עד שיגדל ויקבץ יותר ידיעות בהענינים.

ועד"ז הוא ג"כ בלימוד התורה שבע"פ, כשלומד בפעם הראשונה את המשנה הנה לא לבד שאין לומדים עם תוספת אלא שגם בלא רש"י ולא את הדיוקים שהגמרא מדייקת בהמשנה, והיפך השכל הוא לעשות אחרת, וכהוראת חז"ל ליגרס אינש והדר ליסבר, עיי"ש בהסוגיא (שבת סג, א. וכן בשלהי ברכות וע"ז יט, א). אשר אפילו לבעלי שכל ובעלי ידיעה רחבה בערך להליסבר שלהם צ"ל הענין דלמיגרס יותר ויותר, ומזה מובן שגם בלימוד תורת החסידות צ"ל באופן כזה דוקא, שבפעם הראשונה קולטים כללות

רצג

אדמו"ר שליט"א

הענין אחרי כן לומדים אותו בשטחיות ומפעם לפעם נכנסים בעומק יותר ובפרטיות יותר.

ואף שמוכן שגישה האמורה קלה יותר שתהי' אצל ילד קטן בשנים מאשר אצל לומד תורה זה כמה שנים אבל כנ"ל גם להם נאמר הכלל דלמיגרס והדר ליסבר וגם בהם נאמר החיוב הקדמת נעשה לנשמע, שרק באופן כזה קבלו ישראל ומתקיימת תורתם (שבת פח, א).

מובן שבאם אפשר לילך אצל הבקי בלימוד תורה זו, יש לשאלו לפרטי הדיוקים אפילו בהתחלת הלימוד שבכלל אז יקל הלימוד יותר אבל כנ"ל לא זו הדרך אפילו אם הבקי יוכל להסביר הדיוקים ע"י הענינים שבהם הורגלו.

כדי להקל לימודם בתניא אפילו במצבם שרק לעתים רחוקות יש להם האפשרות לשאול דעת בקי בחלק תורה זו, מהנכון שילמדו תחלה בתניא את אגרת התשובה, ואח"כ שער היחוד והאמונה ורק אח"כ חלק ראשון של התניא, וכן ילמדו את הקונטרס ומעיין וספר דרך מצותיך לאדמו"ר הצמח צדק, אשר כתוב הוא בסגנון יותר רגיל ובמדה מסוימה כל ענין מבואר בפ"ע, וביחד עם הגישה הנ"ל תקוטי שבמשך זמן קצר יראו פרי טוב בעמלם בלימוד חלק זה בתוה"ק ויקוים בהם טעמו וראו כי טוב ה' שהרי אורייתא וקוב"ה כולא חד, וסתים דאורייתא מכוון לסתים דקוב"ה (זח"ג עג, א).

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ה'תרי

ב"ה, י"ח תמוז, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתביו מכ"ז סיון ושלאחריו, בס כותב אודות מצב הבריאות וחווה דעת כמה מהרופאים ששאל בעצתם אשר לכן עלה בדעתו וכו'.

ומהנכון בכגון דא שתהי' בחודש הרחמים — אלול התייעצות (קונסיליום) של שני רופאים מומחים אשר ביקר אצלם וראוהו, ויסביר להם טעמו ונמוקו, ואחרי כן יעשה כהוראתם, והרי התורה נתנה רשות לרופא לרפאות.

במה שכותב אודות היחס אליו מפלוני שצריך הי' לקרבו ולא עשה כן וכו' וכנראה מקשר זה עם יחסו הוא ללימוד התורה וכו' – פשוט שאין כל קישור בין שניהם, שהרי לימוד התורה היא מפני שזהו רצונו חכמתו ית' והם חיינו, ואם מי שהוא אין יחסו אליו כמו שצריך להיות, האומנם אפשר לומר בשכל שמפני זה יחבול הוא בעצמו על ידי שימעט בלימוד התורה וכו', ובפרט שאפשר שיחסו של הנ"ל לאמיתתו טוב יותר מאשר נדמה לו אלא שאדם קרוב לעצמו ועל כל פשעים תכסה אהבת עצמו, ובפרט יביא בחשבון משי"נ חושך שבטו שונא בנו וכמרז"ל לבניך אלו התלמידים, וירבה בהתמדה ושקידה בלימוד התורה הנגלה והחסידות ובדאי שאפשר לסדר זה מבלי שיגע כלל בעניני הבריות וכנראה במוחש וטוב יהי' לו בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תריא

ב"ה, י"ט תמוז, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

מתפללי בית הכנסת נוסח אר"י
דאלבאני פארק, שיקאגא
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי פ"ש מהם על ידי הרה"ח וו"ח אי"א נו"נ איש רב פעלים וכו' מוה"ר יצחק דוד שי גראנער, אשר בטח מסר גם כן פ"ש מכאן ובפרט מההתועדות דיום הבהיר י"ב תמוז, גאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל זצוקלה"ה נב"מ זי"ע.

במיוחד שמחתי להודע אשר הנהיגו את התקנה של בעל השמחה, היא

ה'תרי

שצריך הי' לקרבו: וכיון שלא קירבו לכן לא למד.

רצה

אדמו"ר שליט"א

אמירת תהלים בכל יום עפ"י השיעור החדשי, וגמירת כל התהלים בש"ק מברכים, נוסף על הקביעות עתים ללימוד תורה ברבים.

ויהי רצון שיקובלו למעלה התפלות דמתפללי בית כנסת זה, ותומשכנה כל הברכות וההשפעות, אשר הצנורות להמשכתן הם עניני תורה ותפלה ובפרט לימוד התורה ברבים, לכל המתפללים הם ובני ביתם שיחיו בהמצטרך להם מנפש ועד בשר,

בברכה לבשו"ט תכה"י.

ה'תריב

ב"ה, י"ט תמוז, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

. . . בשאלתו מה זה מנוחת הנפש, אינו מובן מה הוא הספק בדבר, ואם כוונתו באיזה דרך לבוא לזה, הנה בכלל תלוי זה במדת הבטחון ותוקפה, ובפרט על פי תורת הבעש"ט בענין דהשגחה פרטית. ומהנכון שילמד פעמים ושלוש שער הבטחון בספר חובת הלבבות.

כבקשתו נשלח המכתב דחוף.

בברכה לבשורות טובות,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

לפלא שמקצר כל כך בתיאור ההתועדות דיום הגאולה בכפר חב"ד, ויה"ר שימלא עדי"ז במכתבו הבא.

ה'תריג

ב"ה, כ"ה תמוז, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

הנכבד והנעלה מר אליעזר שי שליט

שלום וברכה!

דערמיט ווערט באשטעטיקט אייער בריוו פון יום ה' פ' פנחס, מיט
אייער ביישטייערונג, וואס איז איבערגעגעבן געווארן צום ספעציעלן פאנד
פון יום הגאולה פון כ"ק מו"ח אדמו"ר, וואס איז געווינדמעט פאר די
מוסדות וועלכע טראגן דעם נאמען פון דעם בעל השמחה – אהלי יוסף
יצחק ליובאוויטש און גיבן זיך אפ מיט חינוך הכשר.

דאס וואס איר שרייבט דרך אגב, אז איר שטאמט ניט פון א חסידישע
משפחה אבער איר זייט א פארערער פון חב"ד, איז אלעמאל און בפרט איצט
ניט די צייט פאר א צעטיילונג לויט משפחות, ווארום עס מוז דאך זיין כל
ישראל חברים אין אן אופן וואס ברענגט דאס מאקסימום אין עניני תורה
ומצוות. דערפון איז פארשטענדלעך, אז א באוועגונג וואס נעמט אן אלע עניני
יהדות לויט דער תורה ומסורה און איז נאך מוסיף אין זיי אן ענין פון
אינערע לעבעדיקייט און ליכטיקייט, דורך פנימיות התורה וואס ווערט דורך
חסידות חב"ד פארשפרייט אין אן אופן וואס איז באגרייפלעך מיטן שכל –
וועט שריט נאך שריט ווערן דאס אייגנטום פון אלע משפחות בישראל, אלע
אידן. ווארום יעדער איינער מוז דאך שטייגען אלץ העכער און העכער אין
יהדות און אמונה און דעת את ה', ביז מיר וועלן זוכה זיין אינגיכן צו דער
דערפילונג פונם גיטלעכן צוזאג דורך דעם נביא – כולם ידעו אותי גוי'
ומלאה הארץ דעה את הוי' גוי'.

בכבוד ובברכה.

ה'תרי"ד

ב"ה, כ"ה תמוז, תשי"ז
ברוקלין.

לכבוד הנו"י ווי"ח אי"א עוסק בצ"צ כו'
הרב מוה"ר קלמן שי' כהנא

שלום וברכה!

בתודה קבלתי מכתבו מכ"א סיון, ואחרי זה נתקבלו גם שני ספריו
הלכות שמיטת קרקעות וס' קרבה שנת השבע.

ות"ח על כתבו המפורט ושימת לבבו לשלוח לי הנ"ל.

אף שאין הזמן גרמא לעיין בהעניינים אודותם כותב ככל הדרוש, ובפרט
לתו"ך למשי"כ בס' לאור ההלכה וס"נ – הנה לכאורה צ"ע מפני מה בהנוגע
לאילנות לא נזכר גם ענין מכירת הקרקע לזמן*, כיון שמהמלאכות הנעשות
באופן שמתאר כת"ר זקוקים לסניף ההיתר, ולדעת כמה גדולים המכירה
לזמן מועלת בזה, ועי"ז יצילו גם אלו שלמרות ההוראות יעשו גם ממלאכות
שלא התירו, ושבעוה"ר נמצאים הם בכ"מ, כי מלאכה גוררת מלאכה.

כתבתי לכפר חב"ד שיבואו בקישור עמו ובודאי יתן להם עזרתו ככל
האפשרי. ות"ח מראש ע"ז.

בכבוד ובברכה.

בקשתי שישלחו לכת"ר איזה מהפרסומים שיצאו לאור ע"י הוצאת
ספרים שלנו "קה"ית", שתקוטי שיענינו את כת"ר.

(*) מובן שאין כוונתי אלא שגם ימכרו לזמן (למרות החוששים ללא תחנם וכידוע דעת
החולקים עליהם) אבל לא שיתירו עוד מלאכות – כיון שלא בא זה אלא לסניף.

ה'תרטו

ב"ה, כ"ו תמוז, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

להנהלת הישיבה ותלמוד תורה בכפר חב"ד
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה על מכתבם ממוצש"ק מטות.

א) בשאלתם על דבר הפסק בהישיבה באופן שיוכלו התלמידים להיות בקייטנה.

הנה כיון שממילא עושים הפסק של עשרה יום ויהי רק הוספה של ימים אחדים, כדאי לעשות כן, ובפרט שגם בקייטנה יש סדר לימודים.

ב) בשאלת שכר לימוד מאלו שיכולים לשלם ואינם רוצים.

מובן שיכולים לקחת האמצעים המתאימים לזה, אבל תקותי אשר אם יזהירו את המסרבים שיפרסמו שמותיהם גם זה בלבד יועיל.

ג) בהנוגע להגבהת שכר הלימוד.

זה תלוי בתנאי המקום ותנאי הארץ בכלל, ולכן יתייעצו בזה ביניהם ביחד עם ועד הרוחני של הכפר.

בברכת הצלחה בעבודתם בקדש ולבשו"ט.

ה'תרטז

ב"ה, כ"ט תמוז, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הפרופ' אברהם יצחק שי' הכהן

שלום וברכה!

הנני בזה לאשר קבלת הקטלוג של כתבי יד עבריים שהובאו
במיקרופילם מהנמצאים ברוסי, ות"ח על שימת לבו לשלחו לי. תקותי
שישלח לי גם את החלק השני כשיהי' מוכן בידו ותודה מראש.

בעברי בחפזי בקטלוג מצאתי אי-איזה ענינים להעיר בהם אשר בטח
יענינו את כ':

(א) כת"י מ' 38. בטח ידוע לו כי ביומא סט, ב יש כו"כ חילוקי גרסאות.
ואולי משום כך תפס כ' בפרגמנט זה.

(ב) כת"י מ' 95, דרוש המלכים, וכותב שזהו מדרש על שמות מלכי
ישראל. אם כן הוא, הרי זה ענין נדיר ביותר. לאידך גיסא, ידוע דרוש
המלכים בקבלה — והוא על שמות מלכי אדום (סוף פ' וישלח, ובמקום
המקביל בדבה"י).

(ג) כת"י מ' 98, ספר התכונה להרח"ו. כמדומני שנדפס באה"ק ת"ו,
ומדומה לי ג"כ שנמצא בהספרי אצלנו, אף שאינו נמצא עתה תחת ידי.
ולהערתו שיש מבוא לספר בשם "מבוא שערים", בטח ידוע לו שיש ספר שלם
בשם זה להרח"ו. ולכן רחוק לומר שיקרא הרח"ו גם הקדמה לספר אחר שלו
בשם "מבוא שערים". ואולי אינה להרח"ו.

בכבוד וברכה ות"ח.

בתבילה בפ"ע שלחו לו ממה שיצא לאור על ידינו בזמן האחרון.

ה'תרטז

אברהם יצחק שי' כץ. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ד ד'תתכ, ובהנסמן בהערות שם.
כתבי יד עבריים: עבור ספריו "גנזי משנה" ו"גנזי תלמוד".

ה'תריז

ב"ה, כ"ט תמוז, ה'תשי"ז

ברוקלין, נ.י.

אגודת נשי ובנות חב"ד סניף תל אביב

ה' עליהן תחיינה

ברכה ושלוש!

בנועם קבלתי מכתבן מיום ו' עש"ק פ' בלק, ו' תמוז, ובטח בינתים קבלו העתק המכתב ע"י המזכירות ע"ד הצורך להגדיל העבודה, ותקוותי שעושות בכיוון זה בכל האפשרויות, ובפרט שהי' בינתים יום הגאולה של נשיאנו כ"ק מו"ח אדמו"ר אשר כל כך השתדל באירגון נשי ובנות חב"ד והתפתחותן ועבודתם.

ואף על פי שלכאורה הזמן דבין המצרים הוא עת של אי-שמחה כיוון שמזכירים ע"ד החורבן וההירוס, אבל פשיטא שגם זמן זה אינו ענין לעצבות ונמיכת רוח, אלא אדרבה, שהרי מה שנחרב הוא בית המקדש התחתון הבנוי מעצים ומאבנים ולא ביהמ"ק הרוחני והפנימי, וידוע מאמר רז"ל על הפ' ושכנתי בתוכם, בתוך כל או"א מהם. וענין דבין המצרים הוא להזכיר ולעורר אשר החובה על כל אחד ואחת מבני ישראל הוא לעשות לו דירה בתחתונים על ידי שמירת התורה ומצותי' בחיי היום-יום לקיים מש"כ ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם ממש, ולהחיש הגאולה השלימה על ידי משיח צדקנו בהפצת המעיינות אפילו בין אלו שעדין חוצה. וגדולה האחריות על כל אחד ואחת מאתנו בימינו אלה בפרט, אחר החורבן וההרס הנורא שראינו במו עינינו, ואותנו הצילה ההשגחה הפרטית והשאיירה אותנו לפליטה כדי להחיות עם רב. וכיון שאין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו, הרי ברור שיחד עם האחריות הגדולה כפולה ומכופלת המוטלת על כל אחד ואחת ניתנו גם הכחות והיכולת והאפשרויות למלא כל אחד תפקידו.

ויהי רצון אשר בקרוב ממש ימים אלו יהפכו לששון ולשמחה.

בברכת הצלחה בעבודתן בקדש,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ה'תריז

אינו ענין לעצבות: ראה גם לקמן אגרות ה'תרכו. ה'תרכט.

ה'תריח

[תמוז תשי"ז]

... במשי"כ שרצוני שבכל בכניס חסידיים יפוצו המעינות — פשוט שלא דק כלל וכלל, כי עז חפצי ותשוקתי שנוכה לראות ב"ב ממש קיום היעוד שבכל בכניס בניי מבלי הבדל כלל ילמדו פנימיות התורה. ומקרא מלא הוא, ופס"ד **מפורש** (רמב"ם יסוה"ת פ"ב ה"ב: **ויראה** מהן חכ' שאין לה ערך כו' **לידע השם הגדול** כו'. ויעוין רפ"ה מח"פ להרמב"ם ביאור ההלכה שהועתקה גם בטושו"ע או"ח סרל"א. דברים נפלאים ומבוארים בהחלט).

ה'תריט

[תמוז תשי"ז]

... במשי"כ בהגהות הרח"ו לזח"ג (רלא, א) דקודם ריב"ז לא היו עושים ר"ה בא"י רק יום א', והרי לתוס' ר"ה (יט, ב) גם בימי עזרא עשו כן. גם לתוס' ה"י המאורע דעזרא יוצא מן הכלל בהחלט. וכחשי"ס שם: מימי עזרא **לא מצינו** כו'. ובזהר מדבר ע"ד קביעות תמידית "בכל זימנא". — וראה לשון אדה"ז בלקו"ת רד"ה יחינו מיומים.

במשי"כ דעת הי"א לעשות בא"י גם עתה ר"ה רק יום א' — הרי אין הלכה כן (ולדעתם תתורץ פנימיות הדברים — ע"פ סגנון הרח"ו, דבא"י אין פחד). וראה גם תשובת רה"ג בזה (נדפסה באוצר הגאונים ביצה פ"א).

ה'תריח

האגרת היא אל מו"ה יהושע עלבים, ונכתבה על גליון מכתבו מיום ג' תמוז תשי"ז. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ד ד'תתקפג, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ה'תשלח.

ה'תריט

האגרת היא אל מו"ה שאול ביק, ונכתבה על גליון מכתבו מיום י"ב תמוז תשי"ז. אגרות נוספות אליו — לעיל ה'תסד, ובהנסמן בהערות שם.

ה'תרכ

[תמוז תשי"ז]

... הערה (בחפז) לחביבותא דמילתא — בגליון המצורף (דף ט') למכ' כת"ר בפירושו הא'.

בתחלתו **סד"ה אר"י**. נשאר בצ"ע על הרמב"ם. ולדידי ל"ק, כי עכצ"ל דאין מקבלין שבתוספתא זו גם בדיעבד הוא, מדמסיים ואם הקדישו הקדשן הקדש, ולא קאמר דעדיפא מינה דאם הקדישו מקבלין. ובערכין ו, רע"א — ברייתא אחרת היא, וכדמוכח בלאה"כ מזה שבלשון אחרת היא שנוי. ראה שם בשטמ"ק. ואין צורך למה שנדחק בקה"ע ולא מפליג כו'. ומשי"פ בתקלין חדתין ואב"א כו' צע"ג. וכנראה נמשך אחרי הסוגיא בערכין שם.

שם ע"ב ד"ה אבל. ונ"ל דאתי גם אליבא דריב"ז כו'. — נ"ל דאתי (לפי הרש"ס) רק אליבא דריב"ז. דלמ"ד דכהנים פטורים ממחצה"ש, אין צורך לנמק דפטור הכהנים מקלבון דהוּו כמו נשים. ובפרט ע"פ לשון הרש"ס בזה שהועתק במלאכת שלמה.

ה'תרכא

ב"ה, ר"ח מנחם אב, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג והרה"ח וו"ח אי"א נו"מ וכו'
מוהר"ר אפרים אליעזר הכהן שי

שלום וברכה!

מאשר אני בזה קבלת מכתבו מיום שהוכפל בו כי טוב לסי' מסעי עם

ה'תרכ

האגרת היא אל מו"ה אפרים זאב גרבוז.
בגליון המצורף: ירושלמי שקלים ע"פ הר"ש סיריליאו והר אפרים מהרא"ז גרבוז הנ"ל (ירושלים תשי"ח).

ה'תרכא

מוהר"ר אפרים אליעזר: יאלעס, פילדלפיה. אגרות נוספות אליו — לעיל ה'תצא, ובהנסמן בהערות שם.

שג

אדמו"ר שליט"א

המוסג"ב. ותקוטי שלעת קבלתו מכתב זה כבר הוטב מצב בריאות רגלו. ויהי רצון שיבשר טוב בכל ענינים הקשורים בזה וגם ברוחניות הענינים, וכידוע שרגל ברוחניות הוא ענין של האמונה אשר תרי"ג מצוות נאמרו לו למשה מסיני ובא חבקוק והעמידן על אחת שנאמר וצדיק באמונתו יחי. ומבואר בכמה מקומות ומהם בשער האמונה לאדמו"ר האמצעי. ויומא דא קגרים הוא יום ההילולא דאהרן כהנא רבא.

בברכה שנזכה בתוך כלל ישראל אשר על ידי המאורעות דימים אלו שבאו מן האב (ולמעיר מאגה"ק לרבנו הזקן סי' כ"ב, דברי המתחיל וכמו) יהפכו בעגלא דידן להארת פנים בבחי' אהבה מגולה חדורה חסידות (וכידוע הפתגם של כ"ק מו"ח אדמו"ר בדוגמת רבנו הזקן בד"ה הנ"ל, שבתיאור הדוגמא בתחלתה לא כתב תואר חסיד, אף שהוא רחמן חכם וצדיק כיון שבגלוי הוא ענין של תוכחה. וק"ל) ויתגלה המנחם עד שיאמרו אודך הוי' כי אנפת בי גוי ותנחמני ע"י הנחמה כפולה דוקא.

ה'תרכב

ב"ה, ר"ח מנחם אב, ה'תשי"ז

ברוקלין, נ.י.

ברכה ושלוש!

במענה על מכתבה בו כותבת ע"ד מצב בנה . . . שליט"א.

בעת רצון אזכירו על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להטבת מצבו ולהסתדרות טובה בקרוב.

כיון שמצב רוחו נגרם על ידי המאורע של אחיו הצעיר ע"ה, צריך הי' להסבירו שעל ידי שיתעסק בענינים המביאים תועלת לילדי בני ישראל על ידי זה יגרום נחת רוח לנשמת אחיו, ורק על ידי זה, ולא על ידי התבודדות וכו'. והרי כל בני ישראל, ובכלל כל אנשי דת, מאמינים בהשאת הנפש, זאת אומרת שהנפש נצחיית היא וקיימת תמיד ומחכה אשר אלה המתענינים באושרה יעשו מה לטובתה ולעלית הנשמה על ידי פעולות טובות לתועלת בני ישראל. וכמובן אשר במצב של התבודדות אי אפשר לו לעשות בשבילה כלום, כי אם על ידי היותו פעיל מתאים לכשרונותיו ויכלתו.

שרגל . . . האמונה: ראה גם לעיל ח"ב אגרת ג'חתמב, ובהנסמן בהערות שם.

מובן שיכולה להראות מכתבי זה לבנה, ויהי רצון שישמע להוראתי זו, ויחפש ואז גם ימצא משרה ועבודה, שע"י יביא תועלת ובמילא גם יגרום נחת רוח לנשמת האח.

מהראוי שיבדקו המזוזות בביתה, ושגם התפילין של בנה יובדקו.

בברכה לבשורות טובות,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תרכג

ב"ה, ר"ח מנ"א, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מט"ז תמוז.

יהי רצון מהשי"ת השומר את עמו ישראל ומשגיח על כל אחד ואחד בהשגחה פרטית, שהוא עצם הטוב, שישמרהו הן בגשמיות והן ברוחניות בכל מקום בו נמצא.

וכיון שאין אתנו יודע עד מה, עליו להביט על עצמו שנשלח להסביבה שנמצא בה עכשו כדי לחזק ולהפיץ שם יהדות בכלל ותורת החסידות הדרכותי ומנהגי ביחוד. וכל יגיעה והשתדלות בזה כדאית היא – לערך גודל הענין וחשיבותו. שאם בכל מקום בו נמצאים יש לעשות כן, על אחת כמה וכמה בסביבה עלי נתוסף צווי מיוחד והיי מחנך קדוש. וכנ"ל אין אתנו יודע עד מה ואפשר שכשימלא שליחותו זו יחזירוהו לסביבתו הקודמת בסדר בחדר ובשלום.

בטח קרא רשימות השיחות מיוסדות על פתגם הבעש"ט שמכל ענין צריך האדם ללמוד הוראה בעבודה להשי"ת, וכשנמצאים בסביבה המיוסדת

ה'תרכג

בסביבה .. קדוש: בצבא.

שה

אדמו"ר שליט"א

על ענין של משמעת וקבלת עול, הרי זוהי הזכרה תמידית ובלתי פוסקת אשר ראשית העבודה ועקרה ושרשה הוא ענין דקבלת עול מלכות שמים וק"ל.

בטח ערך התועדות בימי הגאולה ויהי רצון שימשיך ההתעוררות והשמחה על כל השנה כולה.

בברכה לבשו"ט.

ה'תרכד

ב"ה, ר"ח מנ"א, ה'תשי"ז

ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בג' תמוז, בו כותב ראשי פרקים אשר עבר עליו במשך שני החדשים האחרונים. ואשרי חלקו אשר זוכה להפיץ מעיינות דברי אלקים חיים היא תורת החסידות על ידי לימודו תורה זו עם כמה מחבריו. ויהי רצון שחפץ ה' בידו יצליח להרבות מספר המשתתפים בלימוד זה הלך והוסיף. וידועה הבטחת רז"ל יגעת ומצאת. ובודאי ינצל גם היותו ראש המחנה של ... להשפיע גם עליהם בכגון דא, מתאים להבנתם והשגתם וכשרונותיהם וידיעותיהם, ואין לך דבר העומד בפני הרצון, ובפרט אשר זכות הרבים מסייעתו.

מה שכותב שעושה חשבון בנפשו מי הוא ללמוד עם אחרים בידעו מצבו הוא כו', כבר ידוע בזה הבחינה לדעת ממני באה טענה דכגון זו, שאם הטענה מונעת מפעולה טובה בידוע שהיא באה מהלעומת זה, וכפתגם כ"ק אדמו"ר מהרש"ב נעתק בהיום יום כ"ג סיון תשי"ג, עיין שם. וכלך מפיזור הנפש ומבלבולי מחשבות כגון אלו, ויבשר טוב מהשפעתו על תלמידיו ומושפעייו, ושכרו מובטח מאבינו שבשמים שנעשים לבו ומוחו זכים אלף פעמים ככה.

בברכה לבשורות טובות בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ה'תרכה

ב"ה, ר"ח מני"א, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מטי"ז תמוז.

כבר כתבתי לו שיחדול לפחד מה יעשה לו בן אדם, ואלקינו שבשמים משגיח על כל אחד ואחת בהשגחה פרטית והוא עצם הטוב, ורק צריך לעשות הצנורות והכלים להמשכת וקבלת ברכותיו, והם עניני תורה ומצותי, וכשצריך תוספת ברכה צריך להוסיף בתורה ומצוות שבהם ועל ידם מקבלים ברכות השי"ת.

בהנוגע לזוגתו ת"י שכותב שבאמצע הלילה צועקת ובוכה כו', יבדקו מזוזות דירתם, והיא תפריש אית[ה]ן פרוטות לצדקה קודם הדלקת הנרות ובכל יום חול בבוקר, ולפני השינה תקרא פרשה ראשונה של קריאת שמע, ולא תאכל מאכלים קשים לעכל שעה או שתיים לפני השינה.

נעם לי לקרות שהשתתף בחג הגאולה בכפר חב"ד, ויהי רצון שימשיך השמחה והתעוררות לעניני תורה ומצוות על כל השנה כולה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תרכו

ב"ה, דל"ת מנ"א, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

ש"ב הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מו"ה שמואל מנחם מענדל שי

שלום וברכה!

במענה על מכתביו מ"ז בתמוז — יהפך בקרוב לששון ולשמחה, — וכי,
כ"ד כ"ז בתמוז.

ת"ח על כתבו אודות פעולותיו משך ימים אלו, ובטח ימשיך במנהגו
טוב זה, והלואי שישפיע על חבירו במלאכת הקדש, הוא ענין הפצת המעיינות
ובכלל הפעולות בשטח חב"ד — שגם הם יעשו וינהגו ככה.

המענה על מכתביו הקודמים בטח הגיע במועדו.

ובימים אלו דבין המצרים המזכירים על החורבן והירוס, יש להדגיש כי
אין ענינם עונש גרידא, ונמיכת רוח ועצבות ח"ו, אלא תיקון ובנין ביתר שאת
וביתר עז לעשות לו ית' דירה בתחתונים, ושכנתי בתוכם כתיב, שעל ידי
תיקון ובנין המשכן שבכל אחד ואחת מבני ישראל, והפצת המעיינות אפילו
בין אלה שעדין נמצאים תוצה — נחיש הגאולה השלימה והאמתית על ידי
משיח צדקנו ובנין בית הבחירה בקרוב ממש.

בברכה לבשו"ט,

מ. שניאורסאהן

ה'תרכו

נדפסה בלקו"ש ח"י"ג ע' 289 והושלמה ע"פ צילום האגרה.
מו"ה שמואל מנחם מענדל שי: שניאורסאהן, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ה'שמג.
ובהנמקן כהערות שם.

ה'תרכז

ב"ה, ה' מנ"א, תשי"ז

מלאכת החנוך וההוראה על טהרת הקודש – בתקופתנו זו – היא מצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים (כיון "שאינן עשית אחרים מספקת" כלל וכלל) וחלים ע"ז כל הדינים שבזה כמבואר בשו"ע. וראה ה"ל ת"ת לרבנו הזקן פ"ד ס"ג ואילך.

ה'תרכח

ב"ה, ז' מנ"א, ה'תשי"ז

ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

... ויסביר לאבי המדוברת אשר ענין החינוך הכשר של בני ובנות ישראל בתקופתנו זו הוא עתה מצוה שאי אפשר לעשותה על ידי אחרים, כיון כ"רבותינו ז"ל אין עשיתם מספקת כלל וכלל, ומצוה כזו דוחה אפילו מצות תלמוד תורה שהיא שקולה כנגד כל המצות, ועל אחת כמה וכמה שדוחה חשבונות כספיים וגשמיים.

ויהי רצון אשר בורא עולם המשגיח על כל אחד ואחת בהשגחה פרטית ינחהו בטוב לפניו בגשם וברוח גם יחד.

בברכה.

ה'תרכז

נדפסה ב"תשובות ובאורים" (קה"ת חשמ"ז) ע' 313. והוא מענה לשאלה: האם מאמרי חז"ל כגון "היה ממעט בעסק ועסוק בתורה", או "עשה תורת קבע ומלאכתך ארעית" שייכים גם בעוסק במלאכת החנוך וההוראה; או שכאן שייך לומר "כל המרכה הרי זה משוכח". וראה גם אגרת הבאה.

ה'תרכט

ב"ה, ז' מנחם אב, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נוי"מ עוסק בצרכי ציבור בעל מדות
תרומיות ענף עץ אבות וכו' מוהרש"ז שי

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מט"ו תמוז, והיי לי קורת רוח מיוחדת לקרוא בו
שהשתתף בהתועדות חג הגאולה בכפר חב"ד, בנוכחיות כמה מהם שהיו עדי
ראיי ואחים לצרה בכל פרשת הימים ההם, שאינה דומה ראיי לשמיעה, ועוד
זאת אשר הרואה בעיניו ולא זר יכול להשפיע על השומע מהחיות שבו, ובפרט
כאשר להשומע יש הכלים החסידותיים לקבל השפעה זו, ובצירוף שניהם
באה השפעת גומלין ושלמות הן להשומע שהענין מתאמת אצלו והן להרואה
המושפע מההתלהבות שעורר בהשומע.

קבלתי מכתב מהרב קלמן שי כהנא בצירוף החומר על דבר שנת
השמיטה, ששלח לי כל זה, כפי שכותב, בהתעוררות כ', ות"ח גם על זה.

במה שכותב בהנוגע לחקלאות הכפר, בטח סיפרו לו מהשקפתי בזה,
שכל אלו ששייכים לזה ימשיכו בזה דוקא וכידוע גם ממכתב כ"ק אדמו"ר
האמצעי.

שמחתי במיוחד ממה שכותב בהנוגע למר בן ברק שי... ויהי רצון
אשר השתתפותו של הנ"ל בהתועדות דימי הגאולה תעשה אותו גם כן למקבל
ומודרך, וכידוע אחד מעקרי תורת החסידות, מיוסד על הכתוב מבלי אשר לא
ימצא האדם מראש ועד סוף, אשר בחמלת הבורא על כל חלקי הבריאה
וברצותו שיהי הטוב במלואו נסדרו באופן שכל אחד מהם הוא גם מקבל וגם
משפיע, עד שכביכול הבורא עצמו אומר על עצמו למעשה ידיך תכסוף ובלי
חכמינו ז"ל עבודה צורך גבוה הוא ובזמן שישראל עושין רצונו של מקום
מוסיפין כח בגבורה של מעלה.

ה'תרכט

חלקה נדפס בלקו"ש ח"ג ע' 290 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מהרש"ז: שור. אגרות נוספות אליו — לעיל השעה, ובהנסמן בהערות שם.
קבלתי... כהנא: ראה לעיל אגרת ה'תרי"ד.
מכתב כ"ק אדמו"ר האמצעי: אג"ק שלו אגרת לט.

ובזה אני עוה"פ לשאלת הכרח הרחבת הכפר, (אף שכמובן אינני מסיח דעתי כלל מיסוד כפר שני — לכשיתבסס כפר זה כדי צרכו), ועל ידי זה היתה ג"כ נשללת שאלת השמות גם בעתיד שלא תהי' אפשריות לעוררה עוה"פ.

שמחתי לקרוא במכתבו שידבר עם מר יובילר שי' בהנוגע לפרסומי כתבי רבנו הזקן, וכיון דאזלינן מחג הגאולה, אשר כפי ששמענו מכ"ק מו"ח אדמו"ר לא היתה גאולתו הפרטית אלא גאולת כל עניני חסידות חב"ד, יהי רצון שיום סגולה זה יביא גאולה לכל עניני הפצת החסידות ובפרט אבי תורת חב"ד הוא רבנו הזקן.

במה שכותב אודות שיכון תלמידי תורת אמת, זה מכבר שגם זה נכנס בתכנית שלי ובמיוחד בשביל אלו העומדים להתחתן ומכמה סיבות דוקא מתיישבים בירושלים עיה"ק ת"ו אף ששאלת דירה שם קשורה בהוצאות גדולות ביותר. וכיון שבכל זה מתיישבים שם וסוף סוף מוצאים האמצעים לשכירת או לקנין דירה, לכן בטח יש מקום להבטחותיהם בהשתתפות השיכון אודותיו דברו עם כ'. ועל פי הנהגת כ"ק מו"ח אדמו"ר בניצול כחות הצעירים, בדעתי, לכשיתקרב הענין יותר לשלב ממשי, לקשר ענין השיכון עם התחייבות הצעירים המשתכנים בו להקדיש מזמנם לתועלת הרבים בתור מורים, מדריכים וכו', אם בירושלים עצמה או גם שאר מקומות משך זמן מסויים, כיון שהמחסור בזה הולך ומחריף. ותקוטי שאפשר לסדר העזר להנ"ל באופן שלא יגרע כלל בהעזר לעניני הכפר.

מובן שעקבתי אחרי השקו"ט דישיבת ועד הפועל, והרי כל אחד מחפש ענינים המתאימים לרוחו ושיכול להשתמש בהם במשך הזמן. ונעם לי לראות אשר צעד אחר צעד מתקרבים להשקפה המסורתית, נוסף על הענין אודותיו דברנו, שעתה הסכימו כולם שאין זה ביאת משיח ח"ו (אף שעומד הוא אחר כתלנו אבל בעוה"ר עדין הכותל קיים אף שכמה חלונות וחרכים נעשו כבר בו, והוא משגיח ומציץ מהם). ועתה נעשה עוד צעד עקרי, אשר ההכרה היא שלכל לראש כל אחד ואחד מבני ישראל אפילו הנמצאים בא"י יהודים הם, ורק אחרי זה בא הענין אשר נמצא ודר והתיישב בארץ ישראל. ומתאים לפי מה שנדברנו שמחפשים הנקודות המשותפות ואותם הענינים בהם הולכים שלובי זרוע, ועוד יותר הולכים יחדו, הרי עובדא משמחת היא שמתקדמים בכיוון זה.

שאלת השמות: ראה לעיל אגרת ה'שדמ, ובהנסמן בהערות שם.
פרסומי כתבי רבנו הזקן: ראה לעיל אגרת ה'תקפ.

שיא

אדמו"ר שליט"א

בטח השתתף כ' גם בכינוס הבין לאומי למחקר שנסתיים זה עתה.

מוסג"ב רשימה מהמדובר לפני ילדי מחנה הקיץ שלנו "גן ישראל",
מיוסד על דברי נשיאי תורת החסידות.

במשך עבודתי בכגון דא נוכחתי שאחד הדברים הקשים ביותר הוא
להעתיק ענינים מתורת החסידות לשפה מובנת גם לאלו הנמצאים לעת עתה
בחוצה, והרי תקופתנו היא תקופת ההפצה בעיקר להנמצאים חוצה.

ולסיים בדברי נחמה בימים אלו דבין המצרים, הנה אף שממעטין בהם
בשמחה, אבל אין כוונתם ותכליתם עונש גרידא ונפילת רוח ח"ו אלא אדרבה
ימי תיקון הם של אותם הענינים שהביאו להרס וחורבן, והתיקון הוא על פי
הידוע מדברי חז"ל על הכתוב מזמור לאסף אלקים באו גוי' ששפך חמתו על
העצים ועל האבנים, היינו על המקדש החיצוני, אבל העיקר מקדש הפנימי
הוא בתוך כל אחד ואחת, כדרשת חז"ל על הפסוק ועשו לי מקדש ושכנתי
בתוכם, ולב ישראל ער הוא, ועל ידי טיהור וקידוש משכן פנימי זה בלב כל
אחד ואחת מבניי לעשות לו ית' דירה בתחתונים נזכה בעגלא דידן לבנין בית
הבחירה על ידי משיח צדקנו.

בכבוד וברכת הצלחה.

ה'תרל

ב"ה, ח' מני"א, תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

במענה על הודעתו אודות מצב זוגי תחי'.

השי"ת ימלא ימי הריונה כשורה ובנקל ותלד זחור"ק בעתה ובזמנה
כשורה ובקל.

בכבוד ובברכה לבשו"ט ואשר בעגלא דידן יהפכו ימים אלו לששון
ולשמחה, כי יבוא מנחם לגאלנו, כי יכלו הנשמות שבגוף לחיים טובים
ולשלום.

ולסיים בדברי נחמה: ראה גם לעיל אגרות ה'תרי"ז. ה'תרכ"ו.

עתה נתקבלה יקרתו השני' – וזכות תמכין דאורייתא ובפרט ת"ת
דרבים, תעמוד ל... בהמצטרך לו. וכזה"ק (ח"ג נג, ב) דזכי לנביאי, נצח
והוד כליות יועצות (עיי"ש הגי' מהרח"ו, פרדס שעה"כ מעי' כליות).

ה'תרלא

ב"ה, י"א מנ"א, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ג תמוז, בו כותב על דבר שתי האפשרויות לשכירת
מקום בשביל החדר.

מובן אשר שכירת מקום בהעלם שם ועל ידי זה יהי' תמיד מורא של
לחץ וכו' אינה כדאית כלל.

בענין שם המוסד, צ"ע אם כדאי לקבעו תיכף שזה יניח עליו חותם
מסויים, שהצד החיובי שבזה שאלה הזרים לרוח חותם זה יראו תיכף שאין
להם יד בו, אבל גם הצד שלילי שזה עלול למנוע השתתפות אנשים כאלה
שאין רוצים שבגלוי יאמרו עליהם שהם שייכים למסגרת זו. ובהתאם לזה,
היינו איזה מהטעמים מכריע עכשו בסביבתו, יחליטו. ואם יחליטו לקרות לו
שם ובטוחים יהיו שהמוסד יהי' בר קיימא ויתנהל כדבעי, יש לקראו בשם
אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש ולהכניסו לרשת זו.

במה שכותב שברצונו לקרב גם אנשים כאלה שיש לחשוש להשפעתם
באם יחוו דיעה בהנהלת המוסד, הנה ההבטחה (באווארעניש) בזה פשוטה –
על ידי זה שמנצלים עזרתם באופן שלא תהי' להם השפעה רוחנית בהנהלת
המוסד.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תרל

תעמוד ... כליות יועצות: שהוא חולה כליות.

שיג

אדמו"ר שליט"א

ה'תרלב

בי"ה, י"א מני"א, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ג תמוז.

בעת רצון אזכיר בנו . . . שי, וכן את אלו שכותב אודותם, על ציון כ"ק
מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

גמגום בלשון בגיל זה לעתים תכופות בא מפחד פתאום, וכיו"ב,
וכשמבררים הסיבה אז בנקל יותר לתקן המצב עד שיבריא לגמרי. ולכן
מהנכון שיתיעץ עם רופא מומחה במקצוע זה.

בודאי למותר לעוררו אשר ככל שיוסיף בעניני תורה ומצותי יתוסף
שיפור בכל הענינים ובהנ"ל ביחוד.

בודאי מחנך את בנו בגן ילדים (וימשיך חינוכו בבית ספר) על טהרת
הקדש.

בברכה לבשורות טובות,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
ניסן מינדעל
מזכיר

ה'תרלב

גמגום . . מפחד פתאום: ראה גם לעיל ח"ו אגרת א'תשז.

ה'תרלג

בי"ה, י"א מנ"א, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"ר נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר צבי שי

שלום וברכה!

במענה על מכתביו מכ"ב וכ"ג תמוז.

יהי רצון שהתחלת הדיון ע"ד בעית האניות תביא הזזה ממשית לפתרון הענין מתאים להוראות תורתנו תורת חיים, שאחד הפירושים בזה הוא שהתורה היא הוראה בחיי היום יום בכל מקום שהוא ובכל תקופה שהיא, שהרי התורה הזאת לא תהי' מוחלפת וכו'.

וכיון שאמרו חז"ל אסתכל באורייתא וברא עלמא, הרי אי אפשר ונגד השכל הוא אשר ענינים שבעולם יפריעו וימנעו קיום האמור בתורה, שהרי אי אפשר, שמוכן גם על פי שכל הפשוט, שהמסובב יהי' חזק יותר מהסבה. ובפרט שבנידון דידן המסובב הוא רק חלק קטן ביותר מעניני הסבה, ולא עוד אלא שהסבה מצד עצמה נעלית ביותר גם מלהיות סבה וכלי רבהז"ק תניא פ' ד' היא רצונו וחכמתו ית' דלית מחשבה תפיסא ב' כלל ופשיטא שאין לה שייכות לעולמות, ורק אלקים הבין דרכה וידע מקומה (ראה בארוכה קונטרס אחרון בתניא ד"ה דוד זמירות קרית להו).

מוסג"ב קטע ממכתב עתי אשר בו מדובר ע"ד אני' שהפליגה מאה"ק למארסייל ביום החמישי, זאת אומרת, נסיעה אשר לכל הדיעות יכולה להעשות בלי חילול שבת, כיון שאינה דורשת יותר מששה ימים, והפליגה דוקא באופן שונה מזה, ואין זה מספיק אלא שרבנים ערכו . . . תפלה בה ביום שלפני זה! והרי זהו נתינת הכשר לבעלי האני' שלכל הדיעות כגון דא אסור הענין מדאורייתא! ולאחרי כהנ"ל היש מקום לקושייתו שכאילו פוגעים בכבודו של מי שהוא! ומוכרחני לומר שלאחרי כל זה אינני יודע אם הייתי מתערב בהענין אם לא הי' הנהגה כהנ"ל, ונסיעות האניות בכללות

ה'תרלג

מוה"ר צבי: הרכבי. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ד ה"ט. ובהנמך בהערות שם.
בעית האניות: ראה לעיל שם. וראה גם לעיל אגרת ה'תקלד, ובהנמך בהערות שם.

מביאות חורבן גם בשמירת שבת כאן אף שגם בלאו הכי אינה כהרצוי, ועיי' נעשה הדבר גם לבעית העיר ניו-יורק ותושבי, ולא עוד אלא כמו שכתבתי לו מכבר שכמה מהחרדים לדבר ה' אין זה בעיניהם בעי כלל כיון שהרבנים באה"ק ת"ו עושים על דרך האמור בקטע המוסג"פ ועוד ועוד.

בענין ספר היובל שרוצה להדפיס שם מכתבי ע"ד האניות, ומוסג"פ העתק עוד מכתב אחד, הנה באם יודפסו המכתבים כמו שהם מבלי לרכך הרי אף שכפי שבארתי במכתביי הקודמים אין בנוהג בית הרב להשתתף בספר יובל וכיו"ב ומטעמים המובנים, אבל כיון שגם מו"ח הרה"ג וכו' וכו' שליט"א בעל היובל מאלה שפניתי אליהם בשאלה זו, פשוט שיכול לפרסמם במקום הנראה לו.

במה שכותב אודות ענין ספר יקטרינוסלב, משתדלים למצוא קישור עם לאנדסמאנשאפט, ולכשיודעו ממשיות יבואו עמו בכתובים.

בפ"ש בני ביתו שיחיו . . . ויה"ר שיבשר טוב בכל האמור, ובענין האניות ביחוד.

בברכה לבשו"ט בהנ"ל.

מוסגר בזה העתק שיחתי לפני הילדים במחנה קיץ גן ישראל שתחת המרכז לעניני חנוך, וכהתחלתו כיוונתי בה לכל ילדי ישראל ובפרט לאלו שמזכירים אני ובנם יהודא ליב ש"י בכל זה כמובן וגם פשוט.

ה'תרלד

ב"ה, י"ד מנ"א, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על הודעתו אודות מצב זוגי תחי.

השי"ת ימלא ימי הריונה כשורה ובנקל ותלד זח"ק בעתה ובזמנה כשורה ובקל.

מו"ח הרה"ג: רבי ראובן כ"ץ, רבה של פתח תקוה.
שפניתי אליהם: לעיל ח"ג אגרת ד'תשט.
העתק שיחתי: נדפסה בלקו"ש ח"ב ע' 593. ראה גם לעיל אגרת ה'תרכט. לקמן אגרות ה'תרלח. ה'תרמט. ה'תרצה.

בהנוגע לשאר הסעיפים, צ"ע אם יש בזה קבלה מוגדרת ומפורטה ומחלטה, ובמקום ספק, שב ואל תכתוב עדיף.

איני יודע מהירות עבודתו בלקוט זה, אבל מובן שבאם הי' אפשרי להו"ל בימי חדש תשרי הבע"ל הרי הזמן גרמא הוא.

בודאי ימשיך גם ברשימות מנהגי חסידים המפורסמים, אשר אף שנמצא בהם עניינים שאינם מקובלים ומהם גם שנוהגים בהיפך, בכ"ז נהנית מכמה ציונים שבהם, ועוד חזון למועד לכתוב עדי"ז.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ה'תרלז

ב"ה, ט"ו מנ"א, ה'תשי"ז

ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

איך האב ערהאלטן אייער בריוו, אין וועלכן איר שרייבט וועגן די שוועריקייטן וואס איר האט אין דער היים, בפרט מיט אייערע קליינע קינדער שי' און אזוי ווי – לויט אייער אויסדרוק – דאס איז א פראגע טויט און לעבן פון אייערע קינדער, הויבט איר אן טראכטן וועגן זיי אריינגעבן – ח"ו – אין א מוסד פון א מיסיון נוצרי אין רמלה.

איך בין זיכער אז דאס אויבנדערמאנטע איז געשריבן געווארן פון אייך אינגאנצן ניט אריינגעטראכטערהייט. ווארום אויב אפילו עס ואלט געווען ווי איר שרייבט א פראגע פון טויט און לעבן פון אייערע קינדער, איז צו געבן די קינדער אין א מיסיון ניט קיין פראגע, נאר א זיכערער טויט ר"ל, וואס מיטראכט אפצוטאן מיט אייגענע הענט.

ס'איז א מורא'דיקער הארצווייטיק, וואס נאכדעם ווי היטלער ימ"ש האט אויסגעמארדעט זעקס מיליאן אידן הי"ד, געפינען זיך אידן וואס זאלן זיך אויסדריקן (אפילו אויב ניט טראכטן בפועל) וועגן אריינגעבן אן אייגן קינד אין א מוסד נוצרי ר"ל, וכידוע וואס גלחים אין דייטשלאנד ועוד האבן געטאן צו אידישע קינדער, טאטעס און מאמעס.

נאר, ווי געזאגט, בין איך זיכער, אז דאס איז געשריבן געווארן ניט

שיט

אדמו"ר שליט"א

אויסגערעכנטערהייט, און אפשר האט אימיצער געגעבן די עצה צו שרייבן
אזא נוסח, כדי צו מאכן א שטארקערן איינדרוק.

בהנוגע לפועל, דארפט איר זיך ווענדן צו מענטשן און מוסדות וואס
פארנעמען זיך מיט אזעלכע ענינים, און זיכער קענט איר אין לוד אויסגעפינען
זייערע אדרעסן, און בלי ספק וועט סוף כל סוף עפעס ארויסקומען דערפון.

ס'איז געוויס איבעריק אונטערצושטרייכן, אז קינדער זיינען א ברכה
פון גיט וואס מ'גיט עלטערן זיי אויפצואדעווען און גליקלעך מאכן, ניט ר"ל
אומברענגען מיט אייגענע הענט דורך טראכטנדיק אפילו וועגן מיסיאן ר"ל
וכיו"ב. און בפרט אז מ'מוז אנקומען צו ספעציעלע ברכות פון דעם
אויבערשטן בהנוגע דעם געזונט פון דער פרוי ת"י דעם אייגענעם געזונט און
פרנסה וכו'.

השם יתברך זאל העלפן איר זאלט קענען אנזאגן גוטע בשורות אין
אלעס אויבנדערמאנטע.

בברכה.

ה'תרלח

ב"ה, ט"ו מנ"א, תשי"ז
ברוקלין.

הנהלת צעירי אגודת חב"ד סניף מאנטרעאל
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבם מבשר טוב מעניני מחנה היומי (דעי קעמפ) ובטח
הוסיפו בתקופה השני, שהרי ציווי תוה"ק מעלין בקדש ואשרי חלקם של כל
אלו המשתתפים בענין הכי נעלה זה וכמבואר בכ"מ בתורת הנגלה ובתורת
החסידות.

ה'תרלח

מעניני מחנה היומי: ראה לעיל אגרת ה'תצה.

שכ

אגרות קודש (ה'תרלח)

מוסג"פ העתק מהנדבר בחגיגת חנוכת מחנה גן ישראל, ובאם לא נעשה
עד עתה כדאי למסור התוכן או גם כל השיחה להחוננים במחנה היומי שלהם.

ת"ח על הבשו"ט מהתועדות דימי הגאולה, י"ב וי"ג תמוז, ויה"ר
שתומשך ההתעוררות השמחה והגאולה מכל ענינים המבלבלים על כל השנה
בשלשת הקוים דתורה עבודה וגמילות חסדים.

בברכת הצלחה בעבודתם בקדש ולבשו"ט בכל האמור.

ה'תרלט

ב"ה, ט"ו מני"א, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג וו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר נפתלי שי

שלום וברכה!

מאשר אני קבלת מכתבו מר"ח מני"א ובעת רצון אזכיר על הציון את כל
אלה שמזכירים במכתבו.

ת"ח על ההערה על דבר ההוצאה לאור של הלכות ת"ת לרבהז"ק, אשר
מכבר הי' בדעתי להוציאו לאור במיוחד, ובפרט עכשו כשעוררו עד"ז, וזכות
הרבים תלוי בהמעוררים.

ויה"ר שמכאן ולהבא יהי' תוכן מכתביו רק בענינים דלהגדיל תורה
ולהאדיר, תורת הנגלה ותורת הנסתר אשר חד הם, שהרי שמא מלתא הוא
שנקראים הם חיצוניות ופנימיות, גופא ונשמתא.

בברכה לבשורות טובות.

העתק מהנדבר: ראה לעיל אגרת ה'תרלג.

ה'תרלט

מוה"ר נפתלי: גלוסקין.

שכא

אדמו"ר שליט"א

ה'תרמ

בי"ה, ט"ו מני"א, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

הנני מאשר קבלת מכתבו פ"נ מהעשירי למני"א עם המוסג"ב, ויהי רצון
שיבשר טוב בזה.

ובפרט שנכנסנו לימי הנחמה, נחמה בכפלים, זאת אומרת כפלים לגבי
כל העניין והצער וכו' ר"ל שהי' בעבר, וכפלים בקדושה, אשר גם הגוף
הישראלי קדוש הוא וכלי רבינו הזקן ובנו בחרת מכל עם ולשון הוא הגוף
החומרי הנדמה בחומריותו לגופי אומות העולם (תניא ספמ"ט). ויומא קא
גרים, אשר כידוע מרז"ל אשר מכאן ואילך כל המוסיף מוסיפין ל'.

בברכה לבשורות טובות בכהנ"ל.

ה'תרמא

בי"ה, ט"ו מני"א, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר ש.ז. המכונה ד"ר כהנא, שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני בתודה רבה קבלת מכתבו מכ"ד תמוז עם המצורף אליו,
ואשתדל בכיוון אודותיו דברנו בביקורו כאן.

במה שכותב בסיום מכתבו בהנוגע לספינות, אשר אמרו לו שנתקלו
בקשויים גדולים, מובן עד כמה שמצער מצב כזה, שהרי המדובר הוא בשטח
מצוה על"י הודיעו רז"ל ששקולה היא כנגד כל המצוות, ולא עוד אלא
שהוסיפו והודיעו שאלמלא שמרו ישראל שבת אחת מיד בן דוד בא, ואף על
פי כן אין כל הזזה בדבר וכלי המורגל עוברים לסדר היום. ובשלמא אלו שאין

ה'תרמא

בהנוגע לספינות: ראה לעיל ה'תקלד, ובהנסמן בהערות שם.

שכב

אגרות קודש (ה'תרמא)

רצונם בביאת בן דוד, אין מקשין עליהם, כיון שבדלא בדכוותיהו עסקינן, אבל כל המתאבל על החורבן והגלות וכוסף וצמא לגאולה ובנין, הרי כדאית לו כל ההשתדלות והיגיעה אפילו בשביל צעד אחד ופעולה אחת להקל הגלות ולהחיש הגאולה.

ויהי רצון שכיון שנכנסנו לימי הנחמה, וכלי רז"ל נחמה בכפליים, כפליים נגד כל העגמ"י והצער ל"ע בעבר, נזכה לראות בנחמת ציון וירושלים על ידי משיח צדקנו בעגלא דידן ובזמן קריב.

בכבוד ובברכה המצפה לבשו"ט.

עתה נתקבל גם הסי' עדן ציון. ות"ח.

ה'תרמב

ב"ה, ט"ו מני"א, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מעשירי במנחם, בו כותב אשר לפעמים מרגיש כמו שנעשה צר לו בהקנה וכו'.

והנה אין זה אלא ענין הקשור בעצבים (ניערוויין) שמזה מובן שבאם יסיח דעתו מזה ויחזק בטחונו בהשי"ת הרופא כל בשר ומפליא לעשות שהוא נותן התורה והמצוה, תחול הטבה בדרך ממילא, אלא שצריך לעשות גם איזה אחיזה בדרך הטבע על ידי שאלת רופא ולמלאות הוראתו, ופשוט שעליו להוסיף בהתמדה ושקידה בתורת הנגלה ובתורת החסידות ולהשפיע גם על חבריו בזה וטוב יהי' לו בגשמיות וברוחניות.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תרמג

ב"ה, חמשה עשר באב.
יום טוב לישראל כיום הכפורים
ה'תשט"ב – ברוקלין, נ.י.

השומעים המשתתפים בשיעור תניא קדישא
אשר בירושלים עיה"ק תובב"א.
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבם מבשר טוב מלימודים בפנים מסבירות בספר
תניא קדישא של רבנו הזקן זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע ושביעת רצונם משיעור
זה.

ומובן דיוק הלשון בפי כל בני ישראל, שביעת רצון ולא שביעת חפץ, כיון
שהחפץ הוא פנימיות הרצון שתמיד הוא באמנה אתו, את ה' ותורתו, משא"כ
רצון שבזה אפשרית לשינויים, עד שלפעמים זקוקים לכופין אותו עד שיאמר
רוצה אני, ולכן טובא קמ"ל אשר גם כח הרצון שבע הוא, לא מילוי רצון
גרידא אלא גם שביעת רצון, זאת אומרת קיום מצוה שהוא רצון המקום
באופן דמהדרין ומהדרין מן המהדרין.

ויהי רצון אשר כפי הדרוש מכל אחד ואחד מאתנו, ילכו מחיל אל חיל,
ובמילא תוגדל גם מדת רצונם, וכלשון המשנה עשה רצונך כרצונו, וגם מדה
זו ימלאוה וישביעוה על ידי הוספה בשיעורים ובלימודים ותקוים ההבטחה
כל המוסיף מוסיפין לו.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ה'תרמג

בשיעור תניא קדישא: שע"י מו"ה יהושע עלבוים. ראה לקמן אגרת ה'תשל"ה.
שהחפץ... הרצון: ראה גם לעיל אגרת ה'שפכ.

ה'תרמד

ב"ה, ט"ז מניא, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... מובן אשר למכור עתה השערס של הסטאק שיש לו, שמכירה זו קשורה בהפסד, אין לזה מקום כלל.

וזכות ההתחייבות שלו למוסדות ליובאוויטש שאודותה מסרו לי הנוסעים ש"י, בודאי שתעמוד לו בהבטחה דעשר בשביל שתתעשר כפשוטה, זאת אומרת להרחבת הפרנסה, שמזה מובן שיש להתעכב עם מכירת השערס עד כשיה"י במכירה זו ריוח.

והרי מתקרבים אנו לימי חדש הרחמים והשמחה, והרי ידוע דאלו"ל ר"ת איש לרעהו ומתנות לאביונים, וידוע דרז"ל איש זה הקב"ה שנאמר ה' איש מלחמה וגו' וקורא הוא לכל אחד מבני ישראל בשם אחים ורעים, ואפילו זה שאינו זוכה לתואר הנ"ל הרי נכנס הוא בסוג השני דמתנות לאביונים, אביון מלשון התאב לכל דבר.

ויהי רצון אשר בשמחה ובטוב לבב יוסיף בעניני תורה ומצוה, ומהם הוספה בקביעות עתים בלימוד תורת החסידות והוספה בעניני צדקה, והרי אתמול נכנסנו ביום שהבטיחו רז"ל כל המוסיף מוסיפין לו.

בברכה לבשו"ט.

ה'תרמד

והרי מתקרבים: ראה גם לקמן אגרת ה'תרנו. תוכן דומה נכתב לכמה.

שכה

אדמו"ר שליט"א

ה'תרמה

ב"ה, ט"ז מניא, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... אלס א טייל פון דעם תיקון וואס איר האט געדארפט אנהויבען
טאן אין דעם און וואס פריער, איז דאס, צו טאן מיט דער פולער
איבערגעבענהייט אויף דעם געביט פון חינוך על טהרת הקדש פון אידישע
קינדער, אינגלעך און מיידלעך ביז מסירות נפש אין דעם, און יעדער וואכען
טאג פארן דאוונען אין דער פריה צו געבען אויף צדקה פאר א מוסד וועלכער
איז פארבונדען מיט אזא ארט חינוך און יעדער טאג נאכן דאוונען אין דער
פריה, אויך שבת און יום טוב, זאגען דעם שיעור תהלים חדשי – ווי דער
תהלים איז פארטיילט אויף די טעג פון חדש – און טאן אלץ וואס עס
ווענדעט זיך אן אייד, צו נעהענטער מאכען די הערצער פון אידישע קינדער צו
אונזער פאטער אין הימל.

בברכה.

ה'תרמו

ב"ה, ט"ז מניא, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

נאך א ליינגערן איבעררייס בין איך געווען צופרידען צו באקומען אייער
בריו פון יום ד', האפענטליך האט איר די קאפיעס פון אייערע פריערדיקע
בריו, און פארגלייכענדיק זיי מיט דעם בריו און זיין אינהאלט, בין איך
זיכער אז אויך איר וועט מסכים זיין צו דעם וואס איך האב אייד געשריבען
אייניגע מאל, אז מען קען פיל אויפטאן, און אפילו איינער, און אפילו ווען עס
זעהט אויס אז קיינער העלפט ניט חאטש ער קען העלפען. איך וויל ניט
מאריך זיין אין דעם, כדי מען זאל ניט זאגען אז איך בין פון דעם סוג וועלכע

ה'תרמה

דעם תיקון: למה שנולד לו בן מאינה יהודית.

טענה'ן: אַהאַ, איך האב דאס נעכטען געזאגט, און דערמאן דאס נאר, בכדי ארויסרופען בא אייך מער חשק בנוגע אויף ווייטער אין דער ארבעט צו פארשטארקען אמת'ע אידישקייט אין יעדער ארט וואו עס איז נאר מעגליך, און ניט איינקוקען זיך וויפיל מענשן גייען מיט (אויב פון דעם איינקוקען זיך איז פראן אין דעם א חשש אז דאס קען פילייכט אפשוואכען די ענערגיע אין דעם טאן), און השם יתברך זאל העלפען עס זאל זיין בהצלחה, און אין א אופן ווי עס הויבט זיך אן פון חמשה עשר באב, כל המוסיף מוסיפין לו.

ביגעלייגט איז דא א קורצע פארצייכנונג פון דער התועדות, וואס זיכער וועט אייך אינטערעסירען דער אינהאלט פון דעם, און וועט אפשר קענען אויך אויסניצען דאס אין אייער ארבעט לטובת הרבים.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ה'תרמז

ב"ה, י"ז מנ"א, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום הראשון, בו כותב אודות מצב בריאותו ובפרט בהנוגע לעינים.

וכפי שמתאר המיחוש כנראה שזהו הנקרא גלאוקאָמַע ורגילים בכגון דא לעשות נתוח גם פעם שני, אף שכמובן זקוקים בזה להוראת רופא מהיותר מומחים במקצוע דוקא, וישנם כמה מסוג זה באה"ק ת"ו, וישאלם, והתורה נתנה רשות לרופא לרפאות.

וידוע אחת הסגולות בכגון דא ע"פ מרז"ל למאור עיניו של אדם, זהירות בקידוש והבדלה על היין.

לשאלתו אודות נשואי הצעירה לפני הבכירה — הנה בימינו אלה חשך כפול ומכופל עקבתא דמשיחא, אשר בן דוד בא כשיכלו כל הנשמות שבגוף, הרי אם תמחול הבכירה מחילה גמורה, ומה טוב בכתב או בפני עדים כשרים, התירו הדבר, כמובן שהחתן יהי' ירא שמים וכו', ומהנכון שנוסף על המחילה, הרי הבת הצעירה וכן ההורים של הבנות, ישלישו איזה סכום להוצאות החתונה של הבכירה כשתשתדך בשעה טובה ומוצלחת.

שכז

אדמו"ר שליט"א

בטח יודע משלשת השיעורים השווים לכל נפש בחומש תהלים ותניא הידועים, וישמור עליהם עכ"פ מכאן ולהבא.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תרמח

ב"ה, י"ז מני"א, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום השני, אודות עריכת סדר נכון בדרכי התורה והיראה.

והנה בכלל אין זה דבר השווה לכל נפש ותלוי בכשרון האדם ותכונת נפשו, והזמנים העומדים לרשותו, וענין השווה לבני הישיבה שכנראה הוא מסוג זה, שצ"ל לימוד לעיונא אבל גם לימוד למיגרס, ולימוד בהלכות הצריכות בחיי היום יומים ובשבת וימים טובים ובדור האחרון – מוכרח ג"כ לימוד בפנימיות התורה אשר עתה נתגלתה בהבנה והשגה היא תורת החסידות, לימוד בכל יום עכ"פ שעה קצרה ולהוסיף על זה כו"כ ביום השבת אשר קדש הוא לה'.

כיון שלכל דבר זקוקים לסייעתא דשמיא וכן בהנוגע לתי"ת, הרי יש להפריש לצדקה בכל יום חול קודם תפלת הבקר, וללימוד קודם התפלה ענין חסידותי, ולהיות זהיר בטבילת עזרא, ויהי רצון שיבשר טוב בכל האמור.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תרמט

ב"ה, ח"י מנחם, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מט"ז למנ"א.

ת"ח על הבשורה טובה שהוסדר והוחזק סדר הלימודים בודאי אין מסתפק בזה אלא מעלין בקדש ובפרט בהנוגע לתלמידים שכל שינוי בהם לטוב נכפל כ"פ ככה כשנעשים גם למשפיעים, וע"ד המבואר בהרשימה דחנוכת הבית דגן ישראל, ובפרט שזה עתה הציווי דכל המוסיף מוסיפין ביום תבר מגלא שהוא יום טוב וכתוספת סוף תענית יעו"ש. ויהי רצון שישקיע במושפיעו מהכחות הפנימים והעצמים שלו ויראה פרי טוב בעמלו בהם וגם בתוספת בכל אשר לו, וכמבואר בהמשל ממעין, שע"י שאיבת מים ממנו מתוסף עוד בהמעין.

בברכה.

ה'תרנ

ב"ה, ח"י מנ"א, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בו כותב אשר ישנה עבירה וקשה לו לעמוד נגד זה, וכו'.

והנה בכלל עבודת מלחמת היצר לא קלה, ובכל זה נצטוו כל אחד מישראל על זה, והקב"ה נותן לו כחות לעמוד במלחמה זו ולנצחה, וכמבואר בספר תניא קדישא, ואומר שם שבידו של כאו"א הוא וקרוב אליו הדבר מאד, עיין שם הדרך — פרק כ"ה, ובכ"מ.

ה'תרמט

בהרשימה ... ישראל: ראה לעיל אגרת ה'תרלג. וראה לקו"ש ח"ב ע' 596.

שכט

אדמו"ר שליט"א

וטוב שיהיו חקוקים בזכרוננו איזה פרקים משניות ותניא, ובכל יום חול
בבקר לפני תפלת שחרית יפריש איזה פרוטות לצדקה, וישמור על שיעורי
חתי"ת (חומש תהלים ותניא) ויסיח דעתו מכל ענין הנ"ל לעת עתה ואפילו
מתיקונו, ועל ידי זה תקל עליו המלחמה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תרנא

ב"ה, י"ח מנ"א, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

ע"י הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ה ראובן צבי יהודה שי'
פייגעלשטאק נודע לי ממצב רוחו, ואשר אומר שקשה לו לקבל תנחומין.

והנה פשיטא על פי אמונה ואפילו על פי שכל, שהנפש נצחית היא ובפרט
נפשו של בן ישראל שהיא חלק אלקה ממעל ממש, מזה מובן גם כן אשר תמיד
הנשמה משתוקקת לעלי' ובזמן היותה בגוף גשמי בעולם הזה הרי זה בידה על
ידי עשייתה עניני תורה ומצות, מה שאין כן בעלותה מן הגוף, שאז על אלו
הרוצים טובתה לעשות לזכות הנשמה על ידי שיוסיפו הם בעניני תורה ומצות
לזכותה, ובכדי שיהי' לימוד התורה בסדר וכן קיום המצות, צריכים הם
להיות דוקא בשמחה ובטוב לבב, על שזוכים למלאות רצון נותן התורה ועל
שזוכים לעשות לעילוי הנשמה, ובאם נמצאים בעצבות אפילו רק במרירות,
הרי זה היפך הכוונה, ונגרע על ידי זה מטיב הלימוד וקיום המצוה, ובמילא
נגרע גם כן בעליית הנשמה, וכיון שהמדובר בבן יחיד, פשיטא אשר עליו
לעשות כפי היכולת לעילוי נשמתו, בהיותו חזק באמונתו, אשר הנשמה חי'
וקיימת, ויכול לעשות גדולות לזכותה, וצריך להיות שמח על יכולת זו,
והעצבות ח"ו ואפילו המרירות כנ"ל, הרי זה מוכיח על חלישות האמונה ח"ו
בהשגרת הנפש וכו'.

והשם יתברך יחזק לבו ומוחו להבין הענינים לאמיתתם ולעבוד את ה'
בשמחה ובטוב לבב, והוא וזוגתו שי' יגדלו את בתם שתליט"א לתורה
ולחופה ולמעשים טובים מתוך בריאות הנכונה.

מהנכון הי' לשכור מי שהוא שיאמר קדיש לעיני בנו ע"ה, אבל לא שהוא יאמר הקדיש, והוא יפריש בכל יום חול בבקר איזה פרוטות לצדקה לעיני הבן, וכן יבדקו את המזוזות בדירתו, שכנראה איזה מהן אינן כשרות.

בברכה לבשו"ט בכהנ"ל.

ה'תרנב

בי"ה, ח"י מנ"א, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במ"ש אודות מקום החתונה, המנהג ברובו הוא שנעשה במקום צד הכלה, ז.א. במקום שהם רוצים בו, ויהי רצון שיהי בשעה טובה ומוצלחת ולבנין בית חסידותי בכל הפרטים.

בברכה לבשו"ט.

ז"ע נתקבל מכתבו מ"י מנ"א. וב"חשבון הנפש" שבו — כבר מילתו אמורה בהיום יום כ"ג סיון. ובמשי"כ לקשר זה עם מרז"ל קדושין (מט, ב) — יעו"ש: אין אומרים כשמעון כו'. ויתרה מזה — והוא העיקר: כנסה סתם כו'.

— בשאלתו בתו"ש דף קעד ואילך פי' משי"כ שם תיקון ע"י שלימות וכו' — באו שם הדברים סתומים (וכנראה ההנחה חסרה). וכנראה הכוונה לימוד (פנימיות) התורה באופן הכי שלם שבלימוד, שיתגלה כל כח השכל שלו בלימודו וכן עס זאל פארנעמן כל כח השכל שלו. ועיין שו"ע אה"ע סו"ס כג: לדברי האמת שהם אוהזות לבב הקדושים.

ה'תרנב

חלקה נדפס בלקו"ש חכ"ד ע' 464 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

וב"חשבון הנפש" שבו: שחושבים אותו יותר ממה שהוא באמת.

דף קעד: בדפוסים שלנו בע' 172: פגם הברית דערלאנגט אין שלימות והתיקון ע"ז איז . .

מיט דעם גופא (מיט שלימות).

שלא

אדמו"ר שליט"א

ה'תרנג

בי"ה, י"ט מני"א, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה לשאלתו במכתבו:

(א) באם ימשיך בלימוד התניא.

ולפלא השאלה והספק בזה ח"ו כי מובן ופשוט שמוכרח לימוד פנימיות התורה אשר בדורנו נתגלתה בתורת החסידות, ועיין בדברי רבנו ר"ח וויטל בהקדמתו לשער ההקדמות ומה שהעתיק מדברי הזהר הק' בזה, דברים מבהילים, וראה ג"כ קונטרס עץ חיים לכ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) אביו של כ"ק מו"ח אדמו"ר — זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, בארוכה עדי"ז, ואפילו אלו שהן מתלמידי תלמידיו של הגר"א הנה זה לשון הגר"א בענין הני"ל. "וכל זמן שאינו מבין הסוד אפילו הפשט אינו ברור בידו, ומי שהי' יכול להשיג סודות התורה והוא לא השתדל להשיגן נידון בדין קשין ר"ל, והעוסקים ברמז וסדר אין יצר הרע יכול להתגרות בהם" [הועתק בספר אבן שלמה פרק ח' וש"נ].

(ב) מהעצות היעוצות לבלבול מחשבות בתפלה, הוא מיעוט בדברים בטלים במשך היום, כיון שברובא דרובא הם המקור למחשבות בטלות, תפלה ולימוד מבפנים הסידור והספר, תפלה וגם לימוד בטהרה, ז.א. ע"י זהירות בטבילת עזרא, והפרשה לצדקה קודם תפלת הבקר בימות החול, ולכל לראש בלשון המשנה, יקבל עליו עול מלכות שמים ואחרי כן יקבל עליו עול תורה ומצות, והשפעתו על חבריו בכל האמור, הנה זכות הרבים זו תעמוד לו להצליח בענינים אלו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תרנג

לשון הגר"א: ראה גם לעיל ח"י"ג אגרת ד'תרא, ובהנסמן בהערות שם.

שלב

אגרות-קודש (ה'תרנד)

ה'תרנד

ב"ה, י"ט מני"א, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום 14/7, בו כותב אודות מצב בריאותו ובהנוגע לרגליו, וחוות דעת הרופאים אודות נתוח.

ומצוין למטה חוות דעת רופא מומחה בכאן*.

וכיון שלכל דבר זקוקים לברכת השי"ת ובפרט כשצריכים לתוספת ברכה; מובן שצריך להוסיף בעניני תורה ומצות, וכל שתהיי ההוספה ביותר, יתוסף גם כן בברכות השי"ת בזה, ויהי רצון שיבשר טוב בכל האמור.

בברכה.

נ.ב.

במזכירות שלי אין כותבים צרפתית, ולכן בא המענה בלשון הקדש, אבל הוא יכול גם להבא לכתוב גם בצרפתית, כיון שקורא הנני שפה זו.

ה'תרנה

ב"ה, י"ט מני"א, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

... וואס דו שרייבסט אז די ענינים ציהען זיך און ציהען זיך וכו' —
חאטש איך האב מרמז געווען אין דעם ריידענדיק צום פאטער שי' ווידערהאל
דא נאך אמאל, ידוע מאמר רז"ל אז מדתו של הקב"ה איז מדה כנגד מדה,
און ווען מען ציהט אפ מיט דער מילוי ההבטחה לענינים שבצדקה, ניט

(*) נתוח בכגון זה — דורש דיוק וזהירות יתרה ואחריות מיוחדת בעשיתו ואופנה, ולכן משתדלים לרפאות באופנים אחרים: חגורה ותחבושת מיוחדת, חימום ע"י עלעקטרע וכיו"ב. ועוד. — באם רוצה יכול לבקש את הרופא המטפל לכתוב בפרטיות לכאן (ע"ש הרופא ד"ר זעליגסאן) טעמיו לניתוח דוקא וידונו כאן עוד הפעם עדי"ז.

קוקענדיג אפילו אויף חסדי השי"ת וואס מען זעהט במוחש **בכמה וכמה** ענינים **אן קיין שום טעם** אויף דעם אפציהען פון דער מילוי ההבטחה, הבטחות שבמחשבה ואפילו שבדבור, איז דאך פארשטענדליך אז דורך דעם פארציהט מען **אליין** די המשכות שמלמעלה, און ווי גרויס איז דער חשך הגדול פון דעם גלות, אז מען זעהט דאס אפילו מיט די פליישיגע אויגען, און מען לערנט ניט קיין מוסר השכל פון דער זאך, ויהי רצון שעל כל פנים עתה זאל מען ממלא זיין אלע הבטחות **תיכף ובמילואן**, ומהנכון — **בתוספת** להוספה בברכה, און עס זאל זיין א **החלטה גמורה** אויף אזא הנהגה טובה אויך אויף להבא, **ועל מנת לקיימה בפועל**, וועט זיין דענסטמאל די כנגד מדה מהשי"ת אז עד מהרה ירוץ דברו בטוב וחסד הנראה והנגלה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תרנו

ב"ה, מוצש"ק כ' מנ"א, תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

... וכיון שנכנסנו להימים אשר עליהם אמרו רז"ל שכל המוסיף מוסיפין לו, הנה יה"ר שיוסיף כאו"א בעניני תורה ומצות מוארים במאור שבתורה זוהי תורת החסידות, ויוסיף השי"ת בברכותיו בכל המצטרך לאדם וביתו.

והרי גם מתקרבים אנו לימי חדש הרחמים, הוא חדש אלול, אלול ר"ת איש לרעהו ומתנות לאביונים, וידוע דרז"ל איש זה הקב"ה שנאמר ה' איש וגו' וקורא הוא לבני ישראל בשם אחי ורעי, ואפילו אלו שאין בהם — בגלוי — עניני הסוג דאח ורע, נכנסים הם ודאי בסוג השני דמתנות לאביונים, אביון — התאב לכל דבר, כי חסר הוא כל דבר —

ה'תרנו

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 443.
והרי גם מתקרבים: ראה גם לעיל אגרת ה'תרמד. חוכן דומה נכתב לכמה.

אשר – בלשון רבנו הזקן – בסבר פנים יפות ובפנים שוחקות ימלא
השי"ת משאלות לבב כאו"א לטובה ולברכה בגשמיות וברוחניות.

בברכה,

מ. שניאורסאהן

ה'תרנז

ב"ה, כ"א מנ"א, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בשאלתו, איך צריך להיות היחס להשיטה האומרת
אשר במקומות מיוחדים או בתקופות מיוחדות אין צורך בדת או שצריך
לעשות רעפארמען בדת וכיוצא בזה. ורואים בזה תועלת דקירוב הלבבות.

לפלא שאלה בענין אשר אין כל מקום לספק בו, כיון שפסק דין ברור
הוא בכמה מקומות בתורתנו הק' ומהם ברמב"ם הלכות תשובה פרק ג'
הלכה ח"י"ד, האומר שאין התורה מעם ה' אפילו פסוק אחד אפילו תיבה
אחת כו' הרי זה כופר בתורה וכן הכופר בפירושה והוא תורה שבעל פה כו'
אלו שמנינו אע"פ שהם מישראל אין להם חלק לעולם הבא, ובפירוש
המשניות שלו (סנהדרין ריש פרק יו"ד) היסוד השמיני בביאור הנ"ל יותר.

אשר מזה מובן שהשיטה הנקראת רעפארס האמורה או שאומרת שאין
צורך ח"ו בדת, אינה שיטה בדת, אלא שיטת הכפירה בדת ישראל ולוחמת
בה.

אינו מזכיר עד"ז במכתבו אבל תקותי ששאלה האמורה היא רק
לפלפולא בעלמא ומתחזק הוא בת"ת ומקיים מצות כדרוש והשי"ת יצליחו
לבשר טוב.

שלה

אדמו"ר שליט"א

ה'תרנח

ב"ה, כ"א מנ"א, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ה יהושע שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בשאלתו, כיון שדרים בצפיפות, האם כדאי לשכור
דירה חדשה אשר ע"ז יכנסו לחובות.

והנה כיון שאמרו חז"ל אשר דירה נאה מרחבת דעתו של אדם, ודעה
קנית מה חסרת, נכון הדבר שיעתיקו לדירה חדשה יותר מרווחת כמובן באם
זוגתו תחי' עק"ב מסכמת בזה, ומתוך הרחבת הדעת יוסיף אומץ בעבודתו
הכי נעלית בעיני טהרת המשפחה באה"ק ת"ו ובכלל בעיני תומ"צ, וכידוע
פירוש ת"ז ת"ו הק' בעיני מרז"ל האמור דירה נאה וכו' מרחיבין דעתו של
אדם.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

במ"ש בהנוגע לתפלין דר"ת — לא קבלתי בזה. וצריך לברר בזה אצל
סופרי אנ"ש אשר באה"ק ת"ו.

ה'תרנט

ב"ה, כ"א מנ"א, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מט"ז מנ"א, בהערת כת"ר שלא הזכרתי במכתבי
הקודם אודות מכתב המלצה.

הרי נדבר כבר עדי"ז בביקורו של כת"ר שי' כאן, ואמרתי אשר אין זה

ה'תרנח

מו"ה יהושע: לעזרי. אגרות נוספות אליו — לעיל ה'תקסא, ובהנסמן בהערות שם.
עק"ב: עקרת בית.
ת"ז ת"ו: תיקוני זהר תיקון ו.

שלו

אגרות קודש (ה'תרנט)

בנוהג בית הרב, וכבר ידועה הוראת רז"ל הזהירו במנהג אבותיכם. ובנדון האמור, בכלל אין צורך בכגון דא לפרסום גודל הענין בעיני כל החרדים לדבר ה' ולתורתו. והרי כל אחד מישראל עליו נאמר אני ישנה בגלותא ולבי ער להקב"ה לתורתו ולמצותיו. ועמך כולם צדיקים.

ויברך השי"ת את כת"ר, וכל העוזרים לו במפעלו הכי נעלה, אשר מתוך בריאות הנכונה יוסיף חיילים בעבודתו זו, ובפרט שנמצאים אנו בימים אשר עליהם נאמר כל המוסיף מוסיפין לו, ההצלחה בהענין עצמו, נוסף על ההצלחה בהענינים הפרטים.

ויהי רצון שיתבשרו כאו"א אך טוב, ואין טוב אלא תורה ומצות, טוב לשמים וטוב לבריות, וכמרז"ל הידוע.

בכבוד ובברכה לבשו"ט מתוך בריאות,

מ. שניאורסאהן

ה'תרס

ב"ה, כ"ב מנ"א, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בו כותב, אשר נדמה לו אשר אין גורלו מצליח וכו'

והנה יסיח דעתו מכל זה כי אינו אמת, והקב"ה בורא העולם ומנהיגו שהוא עצם הטוב, משגיח על כאו"א מבני ישראל בעניניהם כשעושים הכלים המתאימים לקבלת ברכות בורא העולם שהם עיני התורה והמצוה, ממשיכים הברכות ומקבלים אותם ומצליחים בחיים, וככל שיגדל הבטחון בחסדי השי"ת כן תגדל הברכה ותוקדם, ולכן יסדר חייו שיהיו על פי הוראת תורתנו תורת חיים וימשיך בהמקצוע בו עובד עתה או עבד קודם להמקצוע הזה בזה שיקל יותר עליו להסתדר בו והשי"ת יצליחו.

מהנכון שיבדקו את התפילין שלו שיהיו כשרים כדין ובכל יום אחר תפלת הבקר יאמר איזה סימנים תהלים ועכ"פ סימן אחד בו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מוכיר

שלז

אדמו"ר שליט"א

ה'תרסא

בי"ה, כ"ב מני"א, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ משתתפי באמירת תהלות נעים זמירות
ישראל, אחרי התפלה, בבית הכנסת אגודת בני יעקב
נוסח האריז"ל, בוואוסטער
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

נעם לי לקבל הבשורה טובה מהרה"ח אי"א נוי"נ רב פעלים מו"ה ישראל
שי גארדאן, אשר נקבעה שמירת תקנת אמירת תהלים לאחר תפלת הבקר
בכל יום.

וכידוע עד כמה השתדל בזה כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע
ונתפרסמה בקשתו בזה וגם נתקבלה בכו"כ קהלות קדושות בישראל, וגודל
הענין ביאר בעל פה וגם בכתב כ"פ וכמבואר גם כן במכתביו שנדפסו בקובץ
תהלים.

ויהי רצון אשר ילכו מחיל אל חיל בכל עניניהם, וההתחזקות בתקנה זו
האמורה תשמש צנור וגם כלי להוספה בברכות השי"ת בזה. ובכל עניניהם
ועניני בני ביתם שיחיו בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה.

ה'תרסב

ב"ה, כ"ב מני"א, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת יקרתו מ"י"ח מנחם והקודמו, ות"י על הבשוי"ט
מהטבת מצב בריאות מר דוד בר חנינא שליט"א, ויהי רצון שיחזור לאיתנו.

ולהעיר ממאמר רז"ל השייכות דהשמות מנחם דוד חנינא וכו' וגאולתן
של ישראל (סנהדרין צח, ב).

בעת רצון אזכיר את אלו שכותב אודותם במכתבו הנ"ל על הציון הק'
של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להמצטרך להם מתאים
לתוכן כתבו, ויהי רצון שגם אודותם יבשר טוב ובעגלא דידן, ויפה שעה אחת
קודם.

בכבוד ובברכה לבשוי"ט בהאמור ובעתיד לבוא.

ה'תרסג

ב"ה, כ"ב מני"א, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, נבהלתי לקרות בו אשר יש סברא לעשות נתוח בכדי
להתפטר ח"ו מהריון, ובודאי תיכף ידבר על לב האומר סברא זו שתחזור מזה
בהחלט ויוגמר ההריון כשורה ונקל ללידה וחז"ק כי כן הוא ציווי תורתנו
הק' תורת חיים וכשהולכים בדרכי התורה ומתנהגים מתאים להוראופי'
מצליחים הן בגשמיות והן ברוחניות בבריאות ובפרנסה ובחיים מאושרים
ויהי רצון שיבשר טוב בכל האמור.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

שלט

אדמו"ר שליט"א

ה'תרסד

ב"ה, כ"ב מנ"א, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ וכו' מו"ה חיים מאיר שי

שלום וברכה!

ת"ח ת"ח על מכתבו מבשר טוב בטוב האמיתי כמרז"ל טוב לשמים
וטוב לבריות, אודות התחלת יציקת עמודי היסוד של המקוה, ויהי רצון
שיהי' בשעה טובה ומוצלחת ובזריזות הדרושה מתאים לגודל וערך הענין,
ובודאי יקיים הבטחתו בסיום מכתבו להודיע מכל פרטי הילוך הבנין, ויהי
רצון שבזה יקוים כלשון הכתוב עד מהרה ירוץ דברו, כן ילך הדבר ויתקדם
נוסף על ההידור בגוף המקוה שהוא העיקר והי"ר שבמהרה נזכה לקיום
היעוד וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם ע"י מקוה ישראל ה' בגאולה
האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

בברכה.

ה'תרסה

ב"ה, כ"ג מנ"א, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מכ"א מנ"א בחוות דעת המומחה בהנוגע למצב
בראותו, ויהי רצון שיבשר טוב מהוספת הטבה בזה.

במה שכותב אשר מתכוון לעלות לאה"ק ת"ו, ובודאי למותר לעוררו
אשר נסיעה כגון זו הנקראת בפי כל בשם עלי' ולארץ הנקראת בפי כל אפילו

ה'תרסד

מו"ה חיים מאיר: גרליק, כפר חב"ד. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ד ד'תשפט. ובהנסמן
בהערות שם. לקמן ה'תשלד.
המקוה: בכפר חב"ד. ראה לעיל ח"ד אגרת ד'תשפט. ובהנסמן בהערות שם. לקמן שם.

עמי הארץ בשם ארץ הקדושה, מצריכה הכנה, ז.א. עלי רוחנית של האדם עוד קודם נסיעתו, והחלטה מתאימה בהנוגע להתנהגות שם, ואם לויזה של בשר ודם מוכרחים בשביל להכנס לאיזה מדינה (או עכ"פ להודעה שאין זקוקים לויזה), עאכו"כ שמוכרחת ויזה של בורא העולם ומנהיגו, הוא אשר הבטיח ארץ ישראל לבני אברהם יצחק ויעקב, ואם בהנוגע להנהגה בכלל הדברים אמורים עאכו"כ לאופן הנסיעה שצ"ל מתאימה לדיני והוראת תורתנו הק'.

באתי בשורותי אלה, כיון שכותב בתוך הדברים שבדעתו להפליג לשם שביטוי זה רגיל בהנוגע לספינה, ולצערנו הכי גדול רבים טועים ונוסעים לשם באניות ישראליות הממשיכות נסיעתן גם ביום השבת קדש, ז.א. חילול שבת בפרהסיא באופן הכי מבהיל ובפרהסיא הכי גדולה גם לעיני כל עמי הארץ, ומבלי הבדל איך שתה"י הנהגת איש פרטי בחייו הפרטים, הרי אין זה דומה לאני הדוגלת בשם כלל ישראל, והנוסעים בה אומרים בלבם אשר בזה מבטאים חבתם לכלל ישראל וגם לארץ ישראל! והרי אי אפשר לקטיגור הכי גדול שיעשה סניגור! וכידוע מאמרי רז"ל וחז"ל ששקולה שבת כנגד כל המצות.

אשמח להוודע שטעיתי בפירוש דבריו "להפליג", וגם אז תקותי ששורותי האמורות אינן לריק, כי מוכרחת ההסברה בענין זה, כי הרי – ע"פ דעת תורה – כל הנוסע באניי זו בשבת, מוסיף בחורבן הארץ ובחורבן כלל ישראל ר"ל, וכיון שרבו הטועים בזה מחסרון ידיעה, המודיע אותם אמיתת הדברים מצילם מפעולה הכי מבהילה זו ומעמידם על האמת, והתועלת היא לכלל ישראל ולארצנו הק', ומוסגר בזה העתקה ממה שכתבתי לשואלי בכגון דא, בכדי שלא להכפיל הדברים.

שמעתי מקשים, אם הדבר מבהיל עד כדי כך, מפני מה הרבנים אין יוצאים במחאה ובקול גדול וכו' מתאים לחומר הענין, אבל פשיטא שאין קושיא זו משנה את הענין, ובפרט שכמה תופעות כגון דא ישנן ואין מזעיקין עליהן כלל...

בברכה לבשו"ט בכל האמור מתוך בריאות הנכונה.

ה'תרסה

באניות ישראליות: ראה לעיל ה'תקלד, ובהנסמן בהערות שם.

ה'תרסו

ב"ה, כ"ג מני"א, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה ניסן שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיי"ט מני"א, ר"פ מהסידור בימי הקיץ. ות"ח ובעיקר על הבשוי"ט אשר ניכרת הטבה במשמעת התלמידים וכן במשמעת המורים, כי שניהם מוכרחות, ואפשר שמשמעת המורים מוכרחת עוד יותר ממשמעת התלמידים, וק"ל. ומזה מובן שאין להתרשם ממה שהוכרחו לפטר אחד המורים, כיון שתועלת הרבים דוחה תועלת היחיד.

נעם לי לקרות שמתקדם ענין המציצה. ויהי רצון שיצליחו בזה בהקדם הכי אפשרי. ובאם יהי הכרח בזה — יש להוסיף בהנוגע לשפופרת זכוכית שכותב אודותה, אשר ישנה כאלו המשימים מוך בהשפופרת ומוצצים דרך המוך, וטעם שימת המוך אשר עושה פעולה סטערליזאציע ומעכב הבאקטעריעס העוברים דרכו. ליתר ביאור — כוונתי, שכשמימים בהשפופרת איזה כמות מוך באופן שלא יפריע לכח המציצה הבל הפה של המוצץ וכן הדם הנמצץ יעבור דרך המוך שהוא סטערעליזירט ...

בברכת הצלחה לו ולכל חבריו שיחיו בעבודת הקדש בכל השטחים הנ"ל, מתוך בריאות הנכונה בריאות בגשמיות ובריאות ברוחניות,

מ. שניאורסאהן

... דרך אגב: בנוגע לאשה — בנוהג לכתוב "כל אבריי". כיון שנחלקו בזה בבכורות (מה, א). [אף שיש דוחקין ומתרצין גם הנוסח — רמ"ח].

ה'תרסו

קטע האחרון נדפס בלקו"ש חיי"ט ע' 464 והושלמה ע"פ צילום האגרת. מו"ה ניסן שי: פינסון, קטבלנקה. אגרות נוספות אליו — לעיל ה"ח, ובהנסמן בהערות שם. ענין המציצה: "שכאם יעשו כפה יעבירו אותם", כדלעיל שם.

ה'תרסז

בי"ה, כ"ג מני"א, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה שלמה שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מט"ז מני"א עם המוסגר בהם, ובטח יראה
הכתוב במכתבי להרה"ח הר"ן שי פינסאן בהנוגע לענין המציצה, וייתעצו
יחד איך להביא הענין לפועל בהקדם ובאופן טוב יותר . . .

וכיון שנכנסו לתקופה זו עלי אמרו רז"ל כל המוסיף מוסיפין לו, וע"פ
דרשת רז"ל עה"כ מגיד דבריו ליעקב, שמה שהוא מצוה לישראל מקיים גם
הוא ית', הנה יה"ר שיוסיף השי"ת ברכותיו בהמצטרך לכאוי"א בתכ"י,
וכפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, וועלען דענסטמאל אידען ווייזען וואס זיי קענען
ויוסיפו לו, ית', הוספה בתומ"צ, אשר עליהם נאמר למעשה ידיך תכסוף.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

מ. שנאורסאהן

נ.ב.

בודאי למותר לעוררו ע"ד ענין קניית ספרים, ובפרט ע"ד הספרי
אודותה כתב מכבר — כי בטח מתענין בזה כפי האפשרי . . .

מסיבה נתעכב השילוח, ובינתיים נתקבל מ'י מכ"ח מני"א עם המוסג"ב.
מ'י מכ"ב תמוז — בעתו נתקבל. וכ"כ ופשוט, שהמשמעת (של התי' והמורים)
יסוד הוא בקיום ביה"ס מתאים לתפקידו. ותועלת הרבים דוחה תועלת
היחיד.

במש"כ ע"ד העתק מ'י הכללים — בשפת המדינה — כיוונתי לערבית
(ולא לצרפתית). וה"ז בטח שפת הנשים וכו'. ובפרט עתה.

ה'תרסז

מו"ה שלמה ש"ר: מטוסוב, קסבלנקה. אגרות נוספות אליו — לעיל ה'תג, ובהנסמן בהערות
שם.
הספרי' אודותה כתב: ראה לעיל אגרת ה'תקסג.
כיוונתי: לעיל אגרת ה'תג.

שמג

אדמו"ר שליט"א

ה'תרסח

ב"ה, כ"ג מני"א, תשי"ז
ברוקלין.

האברך יהושע ש"י

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בו כותב שעלה בידו בסיוע להכניס את פלוני לבריתו של אברהם אבינו וכו' ולפלא שכנראה נתארך הדבר עד שקבצו סכום הכסף הנדרש לזה בה בשעה שהמשרד לענייני דת נענה לעניינים כאלו ועושה זה ע"ח המשרד, והרי גם הוא במכתבו מזכיר איזה מלים ע"ד פעולות משרד זה בשטח זה.

דא"ג כיון שכותב שלהנמול שהוא כבר לאחר הבר מצוה נתנו לו קודם המילה שלאף געטראנק, שפירוש הדבר בזה היא הרדמה כללית, צריך הי' לברר אצל רב מורה הוראה עד"ז כיון שיש מקום לומר שיש אפשרות לזריקה במקום הסמוך (ע"פ רוב עושים זה בגב וחוט השדרה) שפעולתה רק נטילת הרגשת כאב למשך זמן, אבל אינה הרדמה והאדם שולט בכל חושיו, ז.א. מחויב בכל המצות, ומובן החילוקים שבין שני האופנים.

ובמ"ש אודות חנוך הכשר לאלו שעדיין לא נמולו אף שהם כבר בגיל מוקדם, והמילה שלהם, מה להקדים, מובן שצריך לעשות ככל האפשרי בשני העניינים, ואין לעכב האחד מפני השני.

בטח נוסף על פעולות בהעניינים הנ"ל משתתף בפעולות צעירי אגו"ח ובאופן דמוסיף והולך כדרישת ימים אלו עליהם נאמר כל המוסיף מוסיפין לו.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ה'תרסח

האברך יהושע ש"י: יזכיק, ירושלים.
כיון שכותב: ראה גם אגרת הכאה.

ה'תרסט

ב"ה, כ"ג מני"א, תשי"ז
ברוקלין.

שייב הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה שמואל מנחם מענדל שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מט"ו מני"א לאחרי ההפסק הארוך בו כותב
אודות הפעולות שביטנים.

וכבר כתבתי לאחדים מפעילי צעירי אגו"ח שאין כדאי ומכמה טעמים
לעשות מכל פעולה חברה בפ"ע חורגת ממסגרת צעירי אגו"ח, ומכ"כ טעמים
נחוצה התרכזות הפעולות, אף שפשוט שאפשר להיות אוטאנומי במדה
הנדרשת ע"י טיב הפעולה ואפילו הנדרש ע"י טיב האנשים העוסקים בפועל
והיחסים ביניהם עד שישתתפו ויוכלו לעבוד בשיתוף מלא, אבל מרות אחת
עכ"פ באופן מקיף הרי היא תועלת הפעולות בשטח זה.

כיון שהזכיר במכתבו הקודם ע"ד התעסקות בין עולים החדשים שהם
כבר לאחרי עונת הבר מצוה, מועתק בזה מ"ש לאחד בזה, וכדאי שיברר חו"ד
הרבנים על אתר.

בברכה.

... שכותב שלהנמול שהוא כבר לאחרי הבר מצוה נתנו לו קודם
המילה שלאף געטראנק, שפירוש הדבר בזה היא הרדמה כללית, שצריכים
לברר אצל רב מורה הוראה עד"ז כיון שיש מקום לומר שיש אפשרות לזריקה
במקום הסמוך (ע"פ רוב עושים זה בגב וחוט השדרה) שפעולתה רק נטילת
הרגשת כאב למשך זמן, אבל אינה הרדמה והאדם שולט בכל חושיו, ז.א.
מחוייב בכל המצות, ומובן החילוקים שבין שני האופנים.

ה'תרסט

נדפסה בלקו"ש ח"י"ב ע' 181 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה שמואל מנחם מענדל שי: שניאורסאהן, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ה'שמג,
ובהנשמך בהערות שם.
וכבר כתבתי: לעיל ח"י"א אגרות ג'תמח. ג'תעח.

שמה

אדמו"ר שליט"א

ה'עתר

בי"ה, כ"ג מני"א, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

האברך יצחק מאיר שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מר"ח מני"א בו שואל ע"ד סתירת שתי השמועות ע"ד
התגלות הבעש"ט שהיתה א' חיי אלול תצ"ד, ב' המובא במכתבי הבעש"ט
(נדפסו בהתמים חוברת א' סי' הע"ר) שיתגלה למחרתו של יום ה' פ' וישב.

והנה, השמועה שהבעש"ט נתגלה חיי אלול תצ"ד שמענוה בפירוש
מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בשם אביו כ"ק אדמו"ר הרש"ב
זי"ע, וכנדפס בשיחת כ' כסלו תרצ"ג בשם הרה"ח והרה"צ צדיק יסוד עולם
וכו' וכו' ר' מנחם נחום מטשרנוביל (נדפס בלקוטי דבורים ב' אות ב' ראה
שם). ואין בזה סתירה מהכתבו במכתבו הנ"ל, שהרי כמה דרגות בהתגלות.

וכיון שלא נתקבלו בזה פרטים, מובן שאין כאן מקום לסברות בעלמא,
אבל כנראה מכמה סיפורים חיי אלול תצ"ד הי' יום ההתגלות בהחלט לכלל
ישראל, כנשיא ישראל בגלוי ובפועל.

תקותי אשר מכיון שבא אלי בשאלה כהנ"ל, בטח יש לו קביעת עתים
ללימוד החסידות, ויהי רצון שיוסיף בזה, וכציווי תורתנו מעלין בקדש
ושיהי' הלימוד על פי דין, להבין ולהשיג (מג"א – שו"ע או"ח סו"ס נ').

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'עתר

יצחק מאיר: אלטר.

ה'תרעא

ב"ה, כ"ג מנ"א, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בו כותב אודות העתקתו לעיר חולון והקשויים
שנתקל בהם בענייני החנות מכולת שלו.

והנה ב' נקודות במכתבו שאפשר שהן הסבה להקשויים האמורים,
והם:

(א) חשש דהשגת גבול, וצריך לברר זה אצל רב מורה הוראה בישראל אם
יש מקום לחשש זה ובאם כן באיזה אופן לתקנו.

(ב) כותב שסתם דלת, וידוע בצוואת ר' יהודא החסיד סי' כ' שאין
סותמים חלון או פתח לגמרי*.

ויש מקום לומר שכשיתוקנו ב' נקודות הנ"ל יוטב מצבו, ויה"ר שיבשר
טוב בהנ"ל ובהוספה בענייני תורה ומצותי שכל המוסיף מוסיפין ל"י.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

(*) במקרה הדורש סתימה זו — ישנה בזה הוראה מרבתינו נשיאינו וידועה לאנ"ש, לעשות
חור בהסתימה בקנה (שפופרת) של מתכת ואפילו סתומה אח"כ מב' הצדדים וגם יכולין אח"כ
לטוח טיח ע"ג.

ה'תרעא

שאין סותמים: ראה גם לעיל ח"ג אגרת ד'תקסא, ובהנסמן בהערות שם.

שמז

אדמו"ר שליט"א

ה'תערב

ב"ה, כ"ג מני"א, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מבי מני"א בו כותב ע"ד המאורעות לי"ע ולי"ע שקרו
לבנותיו שתליט"א בשנים האחרונות.

צריך לברר בהקדם, כי כנראה בהשדוך שלו עם זוגי תחי' היתה איזה
פגיעה בכבוד בן או בת ישראל, ויש להשתדל בבירור זה ככל האפשרי, וגם
לברר אם יש מקום לבקשת מחילה, או עכ"פ בקשת מחילה בפני עשרה
מישראל. וכן אם שייך בזה איזה פצויים של כסף וכו'.

ויהי רצון שישתדלו בבירור הנ"ל כדבעי ועי"ז יסורו כל העניינים ועי"ד
מה שנאמר וסר עונך וחטאתך תכופר, וכפירוש רבינו הזקן מלי' לכפר לפני
הוי' להיות נחת רוח לקונו.

מהנכון לבדוק תפליו וזוגי תחי' תפריש בכל יום חול בבקר ולפני הדה"י
איזה פרוטות לצדקה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תרעג

ב"ה, כ"ד מני"א, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ג תמוז, בו כותב אשר משרת הוא בצבא, ומקפיד
על שמירת התורה והמצוה וכו'.

ה'תרעג

נדפסה בלקו"ש חי"ד ע' 293.

ובודאי עינו טובה גם בשל אחרים ומשפיע גם על חבריו בכיוון זה.

ועל הנמצא בצבא בפרט עליו לעשות ככל התלוי בו בחיזוק כל עניני הצבא, ואנשי הצבא בכלל זה כמובן, שהעושה אחרת הרי בוגד הוא, וככל הדברים האלה ממש ועוד במדה גדולה יותר בהנוגע לשמירת התורה והמצוה בתוככי מסגרת הצבא, כיון שתורתנו תורת חיים ובמצותי' נאמר וחי בהם, שהוספה בכל זה מוסיפה תוספת חיים כח ועוז בצבא וכל גרעון ח"ו בתורה ומצותי' מביא לחלישות ורפיון ידים ופוגע בבטחון הפלוגה בה נמצא, ועל ידי זה בכללות הצבא. אלא שמפני החושך כפול ומכופל של הגלות ישנם טועים בזה, כיון שאין התוצאות נראות תומי' על אתר. והרי דברים ק"ו, שכיון שבכל עת ובכל מקום מצווה כל אחד ואחת מבני ישראל על התורה והמצוה, על אחת כמה וכמה אנשי הצבא שנצטוו במיוחד והי' מחנך קדוש.

יחד עם זה מובן גם כן שאף שנמצאים בצבא בתנאים מיוחדים, כמו שכותב, שאין מסייעים – ואולי עוד יותר מהעדר סיוע – בשמירת התורה והמצוה, הנה כיון שנותן התורה ומצוה המצוה ציוה על קדושה מיוחדת במחנה הצבא, בודאי נותן האפשריות לכל או"א למלא את זה, שהרי אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו.

בברכה לבשורות טובות בכל האמור ובפי"ש חבריו שיחיו.

ה'תרדע

בי"ה, כ"ד מני"א, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בו כותב אשר קשה עליו להתגבר על איזה ענין ואינו יודע איך לעשות את זה.

כבר ידוע שהתחלת התיקון הוא לכל לראש ההשתדלות בהיסח הדעת מכל הענין, והיסח הדעת הוא גם שלא להלחם במחשבות אלו ולא להכנס גם בשקלא וטריא עם היצר הרע המסית ומפתה אותו לחשוב בענין זה, וצריך להשקיע מחשבתו בענין הפכי, זאת אומרת בענין של תורה עלי' נאמר תורה אור.

כן מהנכון שיהיו חקוקים בזכרוננו איזה פרקים משניות ולכל הפחות

שמט

אדמו"ר שליט"א

פרק אחד תניא ובכל יום חול לפני תפלת הבקר יפריש איזה פרוטות לצדקה ולאחר התפלה וגם בשויו"ט יאמר השיעור תהלים חדשי — כפי שנחלק התהלים לימי החדש — ומובן שצריך להיות זהיר בטבילת עזרא, ולכל לראש חרטה גמורה על העבר ושמירת עיניו מלראות או מלקרות דברים המעוררים ומגרים ולהיות חזק בבטחונו אשר הקב"ה הבטיח שלא ידח ממנו נדח, ואם ח"ו אפילו נכשלים מושללת העצבות ע"ז וכמבואר בספר התניא באריכות ובטח יש לו שיעור לימוד בספר זה, ובאם לא נקבע עד עתה הנה יקבע עתה קביעות לימוד בספר זה, וימצא שם במפתח הענינים שבסוף ספר התניא אותם הפרקים שם מדבר איך שאסור להיות בעצבות ואם אפילו נכשל צריך להתבונן וכו' עיין שם, ויהי רצון שיוכל לבשר טוב בכל האמור.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תרעה

ב"ה, כ"ד מני"א, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ וכו' מו"ה חיים אבא שי

שלום וברכה!

באשטעטיג די ערהאלטונג פון אייער בריף פון עשי"ק און דעם פריערדיקען, און ת"ל פאר דער גוטער בשורה, אז די גאנצע וואך איז שוין געווען א מנין אויך צו מנחה און מעריב, און זיכער וועט די הצלחה אין דעם צוגעבען מוט און ענערגיע אויף צו זעהען צו פארגרעסערען נאך מער די שול סיי ברוחניות און סיי בגשמיות סיי בכמות און סיי באיכות.

בהנוגע צו דער נוסח, חאטש עס איז שנואה המחלוקת, אבער עס וואונדערט די שאלה און ספק לויט ווי איר אליין שרייבט אז די מתפללים

ה'תרעה

מו"ה חיים אבא: ווייל, טורונטו. אגרת נוספת אליי — לעיל ח"ד ד'תתקטו.

האבען אייך געזאגט אז דאס איז א ליובאוויטשער שול, איז דאך ניטא קיין ספק וועלכן נוסח מען זאל דאוונען.

אפשר איז דער גאנצער ספק ענשטאנען צוליב דעם וואס עס איז ניט פראן גענוג סידורים נוסח ליובאוויטש אין שול, איז אויב דאס איז אזוי איז עס דאך די שולד פון הנהלת בית הכנסת און ניט פון די מתפללים.

וזאת להעיר, אז עס באוואוסט דער פסק דין פון תשובות אחרונים אז א איש פרטי קען פאר זיך ענדערען פון נוסח אשכנז צו נוסח ספרד אבער ניט פארקערט, און אויך באוואוסט דאס וואס דער צמח צדק האט דערציילט אז זיין זיידע אדמו"ר רבנו הזקן איידער ער האט אפגעדרוקט זיין סידור האט ער דאס אויסגעקליבען דעם נוסח פון זעכציג פערשידענע סידורים, וואס פון דעם פארשטייט מען, אז דער נוסח איז סולת מנופה מכמה נוסחאות, וכידוע דער ענין פון שער התפלה וועלכער איז כולל אלע שערי תפלה, ווי געבראכט אין דער הקדמה לשער הכולל בסידור.

אייגענטליך איז דער ענין שייך צו דעם רב פון שול, און איך שרייב עס וועגען דעם, און אזוי ווי איר האט בארירט די פראגע אין אייער בריף, ענטפער איך אויך אייך, און זיכער וועט איר זיך באראטען מיטן רב שיי ויהי רצון שיקובלו כל התפלות בתוך תפלות כלל ישראל.

בברכה לבשו"ט.

ה'תרעו

ב"ה, כ"ד מני"א, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

נתקבל זה מכבר מכתבו הקצר אודות הפעולות, ולפלא שכותב לעתים רחוקות ביותר וגם אז בקיצור נמרץ, ויה"ר שכיון שנכנסנו לימים עליהם נאמר כל המוסיף מוסיפין לו, יוסיף גם בהנ"ל ככל הדרוש, והלואי שיהי זה בקרוב ממש, ומובן ופשוט שיכול לכתוב בכל לשון שרוצה או ע"י ממוצע ובלבד שיהי מכתבים לעתים תכופות מפורטים די צרכם.

דער פסק דין: ראה גם לעיל ח"ד אגרת ד'תתמה, ובהנסמן בהערות שם. לעיל ה'תרלה.
פון זעכציג פערשידענע סידורים: ראה גם לעיל ח"ג אגרת ד'שנ.

שנא

אדמו"ר שליט"א

לפלא שלא כתב דבר בהנוגע לענין נוסח התפלה, והלא דבר עיקר הוא ומחובתו וזכותו של הרב שיהי' זה בסדר גמור, ובפרט כשהרב ידיעה לו בתורת החסידות ובהביאורים שבה בנוגע לענין התפלה שהוא בדוגמת חוט השדרה באדם, ובמילא מובן עד כמה נוגע הנוסח, וכיון ששאלה בזה הגיעתני גם מהו"ח [מו"ה חיים אבא שי' ווייל], הרי בכדי שלא להכפיל הדבר מצו"פ המענה שנשלח אליו ובסיום מכתבי אליו, שבטח ידבר עמו בזה, ולא באתי בזה אלא להדגיש עוה"פ שצריך — לא לעשות מהעסק מחלוקת גדולה וגם לא אפילו קטנה, ובכלל נכון יותר לסדר הדברים בדרך פשיטות, ז.א. שיתרבה מספר הסידורים דנוסח אר"י בביהכ"נ והעיקר על העמוד אשר ע"ד מנהג כמה בתכ"נ שישנו סידור גדול מיוחד להעמוד (מחובר בחבל ושלשלת וכיו"ב) שאם זה יהי' בנוסח אר"י הרי יקנה מקומו וסו"ס יתרגלו לזה, ויהי' שיבשר טוב בכל האמור נוסף על הבשו"ט בעניני הת"ת.

בברכה.

ה'תרעז

ב"ה, כ"ד מני"א, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ ש.ב. שי'
המכונה ד"ר אולמן

שלום וברכה!

נתקבל מכתבו עם המצורף אליו שני מאמרים, וכבקשתו עברתי על המונוגרפיה, ומוכרחני לאמר אשר הסברת כבודו ע"ד האופן למנוע אומיניטעט נגד סממני הרפואה מתקבלת ביותר וביותר, ורק שפליאה בדבר איך זה עד עתה לא נקטו בה ופעלו מתאים לסברא זו, אף שבדברי ימי המדעים כמה תופעות מעין זו, בכ"ז הרי צריך העבר להיות מלמד את העתיד ומספר תופעות אלו צריך הי' להיות פוחת והולך.

מובן שכוונתי בזה לא להביע פליאה, אלא להעיר, שאפשר כבר חקרו

ה'תרעז

ד"ר אולמן: אגרות נוספות אליו — לעיל ה'שנת, ובהנסמן בהערות שם.

בכיוון שמציע כי וגם פעלו בזה, אף שחזקה בודאי קודם הדפיסו את המאמר חקר ודרש בזה ככל האפשרי.

דא"ג הנה אף שאין זה מקצוע שלי, אבל ראיתי בהטבלאות שבהמונוגרפיה שלו מובאות תרופות ואופני טפול שהשתמשו בהם לפני 150 שנה ויותר, ולפלא גם זה, שהרי ממני"פ, במשך זמן ארוך כזה בודאי שהשתמשו בהם כ"פ ובשינויים מאופנים הקודמים ובשכלול אופני השימוש, ואי אפשר שלא יהי' בזה חידושים הן לימין או לשמאל, והרי אין כוונת הטבלא דברי ימי חכמת הרפואה, אלא תועלת בהנוגע, לרפואה ולטפול בהתרופה אשר בזה יש לנצל רק התוצאות הכי חדשות, וכהכלל גם בתורתנו להבדיל שכלל שכלי הוא, הלכה כבתראי, כיון שראו דברי הקודמים להם מובן, שכל הנ"ל כתוב כדעת אחד שאין זה מקצוע שלו ורק כהערת העומד מבחוץ.

בברכת הצלחה בהמחקר שלו בעבודתו ברפואת הנשמה (ע"י חינוך על טהרת הקדש) ורפואת הגוף.

ובכבוד.

ה'תרעח

ב"ה, כ"ה מני"א, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיי"ט מני"א, בו כתב אשר חסר אצלו הענין דמוח שליט על הלב, מתרגש מכל דבר קטן וגדול וכי'

והנה בכל מצב הנ"ל הוא ע"י שהאמונה בהשגחה פרטית הוא רק באופן מקיף, כי כשנכנסת בפנימיות מובן שאין כל מקום להתרגשות וכמבואר באגה"ק סי' כ"ה.

ומהנכון שיהיו חקוקים בזכרונו הנאמר בהתחלת פרק מ"א בתניא (עד

ה'תרעח

נדפסה בלקו"ש חי"ח ע' 440 והושלמה ע"י העחק המזכירות.

שנג

אדמו"ר שליט"א

דף נ"ו ע"ב) תיבת לפני המלך, וכשירגיש שמתחיל להתרגש יתבונן בזה במחשבתו או גם יעבור עליהם בדבור.

בטח שומר שיעורי חת"ת (חומש תהלים ותניא) ואינו ממשיך עצמו (ציהט זיך ניט אריין) בבקשת חשבונות רבים, כיון שהאלקים עשה את האדם ישר, ועליו להלוך בדרך הישרה זו דרך תוה"ק ללמדה בהתמדה ושקידה ולקיים מצותי' בהידור, ולא להתעסק בפשטילעך דחשבון הנפש, מהלך הנפש וכו' וידוע מאמר רז"ל יגעת ומצאת, ויהי רצון שגם על חבריו ישפיע בכגון דא.

ה'תרעט

ב"ה, כ"ה מנ"א, תשי"ז
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה על מכתבה בו כותבת אודות מצב רוחה, חוות דעת הרופאים, ואשר סובלת קשות וכו'.

והנה לפלא הדבר, כי בגיל צעיר היא, וכבר זכתה לעסוק בשטח החינוך הכשר, ז.א. לקרב לבן של בני ישראל לאבינו שבשמים, שמזה מובן וגם פשוט, שאם אף בשר ודם מכיר תודה ורוצה לעשות את כל שבידו לטובת זה המקרב אליו לבב בניו, על אחת כמה וכמה אבינו שבשמים אשר עצם הטוב הוא וכל יכול, שבודאי משפיע ברכה והצלחה לאלו המשתדלים בקירוב לבב בניו אליו, ואם הו"י לי (הרי פשוט, ש)לא אירא (כי) מה יעשה לי בן אדם, וכהודעת תורתנו תורת חיים.

מובן שכל אדם בעל שינויים הוא ושינויים גם במצב רוחו, אבל פשיטא שאין להגדיל ולהגזים בזה, ומצב רוח הבלתי נעים, אין זה אלא דבר עובר, אלא שבכדי שיעבור בהקדם, מועילה התבוננות האמורה אפילו לשעה קלה, ובפרט כשתזכור באחד מיסודי אמונתנו המתבארת כ"כ יפה בתורת החסידות הוא הענין של השגחה פרטית דפשוטו כמשמעו אשר בורא עולם משגיח על כאו"א בכל עניינו ופרטיהם ופרטי פרטיהם.

תקותי, שלאחרי החנוך שקבלה, גם שורות הנ"ל המועטות בכמות תספקינה להעמידה על האמת, אשר נמצאים אנו בעולם עליו אומר בורא

העולם, וירא אלקים כי טוב, וכמו שביאר בארוכה מורנו הגדול רבנו הרמב"ם בספריו הפרטים בזה, אלא שאין על האדם לבקש חשבונות רבים המעלימים על המציאות ומסלפים את האמת.

המורם מהנ"ל אשר תחדול מלהתבונן במצב רוחה וכו' ואמונתה בבורא עולם המשגיח על כל אחד ואחת תביא חיות מרץ ושמחה בכל עניני ותחי חיים פשוטים מבלי תסבוכת מחשבות, מאושרה תהי' בדרך התורה והמצוות. המחכה לבשורות טובות בכל האמור.

ה'תרפ

ב"ה, כ"ה מני"א, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מח"י במני"א, בו שואל להמצב בהודו וכו'.

והנה כנראה אשר מצב היהדות שם אינו כדבעי, וצע"ג אם יש שם אותם הענינים אודותם כותב. ובכל אופן אין המשרה מתאמת לאברך שעתה נתחתן, וצריך להיות בסביבה של יראי שמים שומרי תורה ומצוות, או עכ"פ בסמיכות לה.

והשי"ת ימציא לו פרנסתו ופרנסת ביתו במנוחה ובהרחבה, ובאופן שיוכל לנצל כשרונותיו להחזקת היהדות והפצתה.

בעת רצון אזכיר את כל אלו שכותב אודותם על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

ובטח שומר הוא שיעורי חת"ת (חומש תהלים תניא) וזוגתו תחי' נוהגת

ה'תרפ

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 540 והושלמה ע"פ צילום האגרת.

שנה אדמו"ר שליט"א

במנהג בנות ישראל הכשרות להפריש לצדקה קודם הדלקת הנרות בכל ערב שבת וערב יום טוב, ועל כל פנים תעשה כן מכאן ולהבא.

בברכה לבשו"ט.

מ. שניאורסאהן

ה'תרפא

ב"ה, כ"ו מני"א, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ג במנחם, בו כותב את אשר עבר עליו ומסיים בבקשת ברכה לשידוך הגון וראוי.

ובעת רצון אזכירו על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להני"ל,

ומהנכון לשאול דעת רב באם אין מקום לבקשת מחילה מצדו בפני עשרה מישראל מגרושתו ע"ה.

כיון שעל פי רוב כשיש איזה חילוקי דיעות ובפרט לפירוד – לשני הצדדים איזה שייכות בזה, ובפרט שאפשר היתה בזה הנהגה מצדו בהנוגע אלי' היפך תורת והלכות צניעות.

בטח יודע משלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בחומש תהלים ותניא הידועים וישמור עליהם עכ"פ מכאן ולהבא.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ה'תרפב

ב"ה, כ"ו מניא, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נ"נ עוסק בצ"צ
מו"ה מאיר שלום שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך, נעם לי לקבל מכתבו מז' מניא ותשורתו הכי
נעלית — אתרוג שנטע מגרעין של אתרוג קלברה,

ויהי רצון שבכל אחד מאתנו, בתכ"י, יומשכו כל הענינים התלויים
במצות ד' מינים, ובפרט ע"פ פתגם הידוע של כ"ק מו"ח אדמו"ר אשר בתפלה
(דברכת השנים) "ואת כל מיני תבואתה לטובה" צריך לכוון על חטים למצות
ואתרוג (במ"א נזכר מלבד הני"ל גם יין לקידוש) ואז במילא יהי כל מיני
תבואתה לטובה, — שע"ז עוד מודגשת כלליות ענין זה.

בטח ממשיך בהשפעתו על כל אלו שנפגש עמהם, ובפרט על בעלי השפעה
שבהם, ובמדה ההולכת וגדלה. ובפרט ינצלו גם לענין זה ימי הרחמים והרצון
הבאים לקראתנו, אשר אז התעוררות מיוחדת בנפש כאו"א מבני ישראל,
וכידוע אשר מר"ח אלול הוא כמשל המלך שמקבלים פניו בשדה, ופשיטא —
בימי עשי"ת, דקירוב המאור אל הניצוץ.

המחכה לבשו"ט בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

ה'תרפב

מו"ה מאיר שלום שי: בליינסקי, רמת גן. אגרות נוספות אליו — לעיל ה'שצ, וכהנסמן
בהערות שם.
פתגם הידוע: ראה היום יום ליי"ט תשרי.

ה'תרפג

ב"ה, כ"ו מניא, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"מ באמונה
מו"ה יעקב שי הכהן

שלום וברכה!

. . . בהנוגע טרעפען זיך מיט די מנהיגים פון ביהכ"נ נוסח אשכנז וועגען פאראייניגען זיך און אויף ווי ווייט קען מען גיין בהנוגע צו דעם נוסח, זעלבסט פארשטענדליך, אז דאס מוז זיין אפגעהיט, ווארום תפלה איז דער עיקר תכלית פון בית התפלה, און אזוי ווי אין יעדער חסידישער שול, ווען איינער וויל, דאוונט ער זיין נוסח **ביחידות**, איז דאס א ענין פרטי, און אויב **צופעליג** דאווינט איינער אן אנדער נוסח פארן עמוד, איז חאטש עס זיינען פילע ניט צופרידענע מיט דעם צוליבן **דין**, דאך מפני השלום, פארשווייגט מען דאס, אבער בקביעות מוז זיין דער נוסח ליובאוויטש, ובפרט אז על פי דין קען מען בייטען פון נוסח אשכנז לנוסח ספרד ולנוסח אר"י, אבער ניט פארקערט.

ויהי רצון אזוי ווי מיר דערנעהנטערן זיך צו די ימי הרחמים וואס מען הויבט אן זאגען יעדער טאג, את פניך ה' אבקש, (וואס דאס איז פארבונדען מיט דעם, בקשו פני) זאל מען פארשטארקען און פארטיפען דעם ענין התפלה, וואס דאס איז דער פארבונד פון אידען מיט הקב"ה, און דאס איז דער צנור וכלי למילוי של אדם הן בגשמיות והן ברוחניות.

בברכת שבתא טבא און ממשיך זיין די ברכה על כל החדש ועל כל הימים לקראתנו לשלום בתכ"י.

ובברכה לבשו"ט.

ה'תרפג

מורה יעקב שי: כץ, שיקגו. אגרות נוספות אליו — לעיל ה'תקכג, ובהנסמן בהערות שם.

ה'תרפד

בי"ה, כ"ו מני"א, תשי"ז
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה על מכתבה מכ"א מני"א, בו כותבת על לימודי עד עתה בסמינר
בית רבקה אשר בכפר חב"ד ואשר רצונה חזק להמשיך בלימוד אלא
שדורשים מהורי שכל לימוד, שבמצבם עתה אין בכחם לקחת על עצמם
התחייבות זו.

והנה פשוט שעלי להמשיך בלימוד בבית ספר בית רבקה ובפרט שראתה
הצלחה בזה, ולהשפיע גם על חברותי בכיוון האמור.

ובמ"ש אודות השכל לימוד וכו' בטח ידברו הורי שי עוה"פ עם הנהלת
בי"ס בית רבקה שגם מצדם מעוניינים הם להקל העול מהורי התלמידות אלא
שצ"ל אפשר, שהרי הסמינר צריך לשלם להמורות וכו' וכבר הודיעה תורתנו
הק' אשר הוצאות האיש הישראלי בחינוך בניו ובנותיו לתורה ומצות,
מסייעים לו במיוחד מלמעלה שיוכל לסלק כל ההתחייבות שלו.

בטח מנצלת גם ימי החופש להתקדמות בענייני יהדות וגם החבירות תי
שלה עושות כן והשי"ת יצליחן.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תרפ"ה

בי"ה, כ"ו מני"א, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו משילהי תמוז – שנתאחר קצת דרך הילוכו – בו
כותב אודות המצב בחיים המשפחתיים ויחסו עם זוגתו תחי'.

והנה כבר ידועה הוראת חז"ל בהנוגע לאשתו אשת נעורים וכמ"ש אשת
נעורים כי תמאס!! ובפרט כשברכס השי"ת בילדים המתחנכים בדרך התורה

שנט

אדמו"ר שליט"א

והמצוה, שמכ"ז מובן שלילת ענין הגט ח"ו, שאין זה אלא אמצעי הכי אחרון
לאחרי שישתדלו ביגיעה הכי גדולה להכניס השלום ומתאים להוראת תורתנו
תורת חיים ותורת שלום, וכמו שמתאר במכתבו נראה שיש לו השפעה גדולה
על זוגתו תחי' אלא שעד עתה כנראה מפני טרדתו בעסקו וכיו"ב לא השתדל
בזה ועכ"פ לא עסק בזה לאחר התבוננות הדרושה בהדרכים המתאימים
להשפעה זו, שלכן לא הצליח כך כך, וע"פ הנ"ל כל יגיעה והשתדלות כדאית
ובפרט שכאמור עי"ז יקרבה גם היא ויכניסה לחיים ע"פ התורה צעד אחר
צעד ולא רק בשביל לא להפרד, אלא לאט לאט גם ע"י שינוי דעותי.

מובן שישנם מצבים מיוחדים ע"פ התורה המכריחים פירוד ח"ו, אבל
כל זה בא בחשבון רק לאחר שישנה הוכחה ברורה שאי אפשר לשנות המצב.

כשיכתוב שמו ושם אמו וכן שם זוגתו ושם אמה וילדיהם שיחיו,
אזכירם על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

מהנכון אשר ישמור על התקנה של אמירת שיעור תהלים חדשי – כפי
שנחלק התהלים לימי החדש – בכל יום אחר תפלת הבקר, ובכל יום חול
קודם התפלה יפריש איזה פרוטות לצדקה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תרפ"ו

ב"ה, כ"ח מנ"א, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

איך בין געווען צופרידען צו באקומען א גרוס פון אייך און אייער
פאמיליע שיחיו דורך הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה יוסף שי' הלוי
וויינבערג, וועלכער שרייבט מיר אויך אז ליידער לעצטענס איז מצב הפרנסה
בא אייך ניט אמבעסטען.

עס איז באוואוסט די עצה פון חכמנו ז"ל, אז אין אזא מצב דארפמען
געבען מערער צדקה און אין א גרעסערער מאס וכל המרבה הרי זה משובח,
און די צדקה וואס מען באשטימט צו געבען, קען מען דאס געבען אין

מערערע מאל אויב עס איז שווער צו געבען אויף איין מאל, און די פאסענדע צייט צו געבען דאס, צי אין א אופן פון אנשרייבען א טשעק אדער אפלייגען מזומן אין א ספעציעלען ארט, איז דאס יעדער וואכען טאג פארן לייגן די תפילין און דאוונען, און אז מען טוט דאס מיט דעם שטארקען בטחון בהשם יתברך וואס ער האט אונז געגעבען די מצות און האט אונז פארזאגט אויף דעם, אז וחי בהם, אז דאס בריינגט לעבען און אין א גוטען אופן זעהט מען די ברכות פון השם יתברך אין דעם וואס מען נויטיגט זיך, און דורך מצות הצדקה בפרט זעהט מען דאס אין דעם ענין הפרנסה, און איך וועל זיין צופרידען צו הערען גוטע בשורות אז איר טוט אזוי און זעהט די ברכות פון השם יתברך אין דעם וואס איר באדארפט.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תרפז

בי"ה, כ"ח מני"א, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה יוסף שי' הלוי

שלום וברכה!

אף שאינו מזכיר עדי"ז במכתבו, תקותי כי עוסק הוא לא רק במגביות גשמיות אלא גם בירור ניצוצות הדלקת נר ה' נשמת אדם בתוספת אור וחיות באלו שכבר דולקת עד שתהא שלהבת עולה מאל"י, והצלחה בזה מרבה ומוסיפה גם בהצלחה במגבית גשמית וכמדובר בזה כ"פ.

לאה"ק ת"ו הודיעו מכאן ע"ד בואו, ובדאי אם רק תהי' אפשרית, ישהה שם ככל האפשרי, והרי כמה נקודות בעניני חב"ד באה"ק ת"ו

ה'תרפז

מו"ה יוסף שי': וויינברג. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"א ג'תרנח, ובהנסמן בהערות שם.

שסא

אדמו"ר שליט"א

הדורשים בירור ועדוד וחיזוק, וכשידעו אשר יראה בעיניו וימסור כאן ממה שראה, זה עצמו יעורר התעוררות וגילוי כחות פנימים יותר, וק"ל.

כן מהנכון שיברר אצל הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוהר"פ שי' אלטהויז ע"ד הביכלעך חסידות שהי' בדעתו לקבלם ולשלחם לכאן . . .

בברכת הצלחה בכל פרטי עבודתו מתוך בריאות הנכונה ולבשו"ט בכל האמור ובפ"ש כל אני"ש שי'.

ה'תרפח

ב"ה, כ"ח מני"א, תשי"ז
ברוקלין.

ועד כפר חב"ד,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

הברקתי אתמול אשר לדעתי הנה כל הכסף שהכפר יקבל חזרה מהסוכנות שהוציאו בסידור החשמל, ישקיעוהו בבנין השכון אשר בכפר חב"ד, כי בנין שכון זה מוכרח הוא להתפתחות הכפר, באם יבנו בית לבדו אלו המעוניינים בהתפתחות הכפר, בטח שיהי' בלי סדר, ומי יודע כמה יתארך, משא"כ כשבונים שכון אפשר לעשות תכנית מתאימה כפי גבולות הכפר ובאופן אשר יתאימו הבתים אחד לרעהו וכו'. ותיכף כשיגשו לבניי יפרסמו עד"ז בהוספה אשר כל המעוניינים עליהם להרשם לדירות ההולכות ונבנות, כמובן באם יתאימו לרוח הצריך להיות שורה בתוככי כפר חב"ד מתאים לרצון מיסדו ומנהלו הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר.

זה מכבר שבאתי לידי החלטה האמורה, אך לא ראיתי מקום להשגת סכום הדרוש להתחלת שכון שלם, וענין החזרת הכסף גם זה הוראה נוספת, אשר נשיאנו הקי' מעוררים ר"ר על כל עניי הכפר ובהצלחה למעלה מדרך הטבע.

כן כתבתי במברק שלדעתי צריך להתחיל בזה בהקדם, שהרי המעוניינים

ה'תרפח

לתוכנה ראה גם לקמן אגרת ה'תשדמ.

באם יראו שהולכים הענינים ומסתבכים, יש מקום לומר שיתיישבו במקום אחר.

אפשר שישנן סברות איך לנצל כספים אלו למטרות אחרות, אבל מובן שתועלת הרבים כהני"ל קודמת לתועלת היחיד. כן מובן שענינים הדורשים סכומים קטנים, בטח תהיינה כמה הזדמנויות להשגתם, משא"כ בענין הדורש סכום נכון. כן מובן אשר ענינים שיש תקוה ששיגו סיוע בהם מאיזה קופות או ע"י מתנדבים, אין לנצל כספים הני"ל עליהם, משא"כ בנין דירות פרטיות שאין בזה תקוה שיותן תקציב מקופות ומשרדים.

ועוד להעיר אשר בהני"ל לא נתכוונתי לממן התקציב כולו דהשיכון, כי בודאי כמה מהמשרדים מסייעים להקמת שיכונים, ובפרט שכמדומה לי שכפר חב"ד זכיות לו כמושב לא רחוק מהגבול, ז.א. לא רק שמשרדי הפתוח מעונינים בזה אלא גם משרדי הבטחון, אלא שמשרדים הני"ל אין מסייעים אלא בחלק התקציב, וכמדומה פחות מחציו, והכספים המוחזרים יש לנצלם לחלק התקציב המוטל על הכפר.

פשוט שסו"ס יחזרו המעות לקופת ועד הכפר (במילואם או עכ"פ בחלקם הגדול) שהרי הדירות הנבנות לא יותנו במתנה, ואז יהי מקום לדיון נוסף איך להשתמש בכספים אלו.

ב) בהחשש שבנין שכון אפשר שישנה יחס הסוכנות לכללות הכפר וכנראה כוונתם שלא לטוב כיון שיופחת ענינו בתור מושב חקלאי – למעשה אין נפק"מ כ"כ, כי השטחים עליהם יבנו השכון, מובן שאי אפשר שישארו פנוים אלא שתהינה שם דירות רעועות וכעתה ובמילא ישכירום או ימכרום בלית ברירה לאלו שאין מתאימים כ"כ לדרישת הכפר ובטח יוגרע ע"י יחס הסוכנות עוד כו"כ כיון שלא יהיו לא חקלאים ולא מתאימים ככל הדרוש, משא"כ באופן הני"ל.

ג) ע"פ הני"ל מובן ג"כ יחסי ע"ד מקום בנין השכון, שצ"ל באופן שלא יוגרע מהחלקות המיוחדות לחקלאות, וכמדומה ע"פ המפה, שהמקום היותר מתאים הוא בכפר הישן, ואם לצורך זה יש להסיר דירות הרעועות, הנה סו"ס בלא"ה מוכרחים לזה, אלא שכני"ל היתה ההסרה נעשית קטעים קטעים ובמילא בתוספת הוצאה ובלי תכנית כללית וכו' משא"כ בהני"ל.

ד) כמדומה כבר כתבתי כ"פ שמוכרח ומכמה טעמים (ולא רק מטעם יחס הסוכנות) שלא יופחת מספר החקלאים ועוד יתרבה ככל האפשרי, ולפלא שאין נשמע מהם כל הצעה ע"ד השטחים שבסביבות הכפר, כמה מהם

מסוגלים לתכלית זו, באיזה אופן אפשר לרוכשם ולהוסיפם על שטח הכפר, והרי בזה ובכגון זה צ"ל עיקר התעסקות ועד הכפר, נוסף על הנמוק שזהו ענין עיקרי הנה כשיתפתח הכפר יתוספו מקורי הכנסה חדשים, ועניני פרנסה, באופן שיתמעט המקור לחיכוכים המביא לפירוד לבבות, וכידוע מרז"ל כמישלם שערי מכדא נקיש ואתי תגרא בביתא, ומכלל לאו אתה שומע הן.

(ח) מובן מעצמו שהתפתחות הכפר צ"ל לא רק בענינים גשמיים אלא גם בענינים הרוחניים, ופשיטא בהנוגע לעניני חינוך, שזה דורש כחות חינוכים היותר טובים שאפשר להשיג, וכדאית השתדלות וגם יגיעה בהשגתם, ובפרט שלפי המצב דאה"ק ת"ו מורגש מחסור גדול במורים-ות, ובפרט שחב"ד הרי דרישות מיוחדות לה בהנוגע לחינוך. . .

(ו) במ"ש אודות השקו"ט באם יהי, אם יהי ע"י מר שז"ר שי' או בלעדו, דברתי בזה עם מר שז"ר שי' בבקורו כאן בארוכה, והבטיח שבענינים כגון אלו לא רק יקדיש מזמנו להיות בגוף הענין אלא שעוד יקדיש משימת לבבו וזמנו לשמור על הנקודה אשר כפר חב"ד בכל עניניו צ"ל מכוון לשמו ולרצון מיסדו הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר, נוסף על שבדאי יש להזהר מלגוע בשייכותו וחביבותו לכל עניני הכפר ולא לעשות בלעדו, ובפרט בענין שדיבר אודותו בפירוש.

(ז) בשאלתם אם להשתתף במגבית (בחוי"ל) עם איזה מפלגה וכיו"ב, לפלא גם הספק בזה, בה בשעה שיודעים אשר עניני חב"ד הם בלתי מפלגתיים ועל מפלגתיים זה מאות בשנים, וגם זה מיסודי הצלחתה, ומה זה פתאום הצעה שאלה כזו.

בברכת הצלחה בכל עניני כפר חב"ד מתאים לרצון ולהכוונה, המחכה לבשו"ט בכל האמור.

נ.ב.

כל הנ"ל הוא באישור ובמענה על המכתבים מחמישי וי"ז – יהפך בקרוב לשון ולשמחה – תמוז, ולפלא שמאז אין מהם לא רק ידיעות מפורטות אלא בכלל אין כל ידיעות. ז"ע נתי הפר"כ מכ"א מני"א.

ה'תרפט

ב"ה, כ"ח מני"א, תשי"ז
ברוקלין.

הור"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה דוד שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מז' מני"א והקודמו, ובמעטפה בפ"ע נשלח
מכתבי מענה רשמי ע"ש הועד, ובטח יוסיף הסברה בזה באם ישנם כאלו
שנזקקים לתוספת הסברה.

מובן שמצער מה שבכל עניני הכפר (וכמו ההתועדות שכותב אודותה)
חסרה הכנה מראש, אע"פ שבתחלת השנה כבר ידוע שביום פלוני יש מקום
להתועד. ומשנים שעברו כבר נוכחו עד כמה שנחוצה הכנה. ועד"ז הוא גם
בשארי עניני הכפר, כמו ענין השמות, הלואות כו', שרק אחרי שהמציאות
העמידה את הענין בסדר היום, ומי שהוא רוצה ללכת עקלקלות, נזקקים
לתקן הדבר וכו', דנים בזה. שע"ז לא רק מבזבזים כחות יותר על הדרוש,
אלא שברובא דרובא, דבר שמתקנים אותו ברגע האחרון אינו עולה יפה כ"כ.
ויהי רצון שעכ"פ מכאן ולהבא יעשו תכנית בעוד מועד.

וכיון שנכנסים אנו לימי חדש אלול, בודאי תיכף יתחילו להתדבר בנוגע
להחדש תשרי ועניניו, ויבטיחו (באווארענען) שלא יהי ענין פלוני וענין פלוני
כקדירה דבי שותפי, ע"י שיוקבעו האחראים במיוחד לענינים מיוחדים,
והעיקר — שהאחראי יקבל ע"ע אחריות זו. וגם אז ישגיח הועד על האופן
שממלא תפקידו וכו'.

הצעתו בנוגע לעשרים אחוזים, נתקבלה.

בברכה לבריאות הנכונה שלו ושל כב"ב — שיחיו, ולהצלחה בתפקידו
לתועלת כל עניני כפר חב"ד, תועלתם האמיתי מתאים לרצון מיסדו הוא כ"ק
מו"ח אדמו"ר, ומתוך הרחבת הדעת,

מ. שניאורסאהן

ה'תרפט

מו"ה דוד: בראומאן, כפר חב"ד. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ג ד"תה, ובהנסמן בהערות
שם.

ה'תרצ

ב"ה, כ"ח מני"א, תשי"ז
ברוקלין.

מר ישראל שיי

שלום וברכה!

איך בין געווען צופרידען צו באקומען אייער בריף פון י"ט מני"א אין וועלכען איר שרייבט וועגען דעם באזוך פון די יונגע לייט תלמידי הישיבה הרבנים שלום דוב שם טוב שיי און שמואל פסח שיי באגומולסקי, און פון דער איבערגעבענהייט צו ערפילען זייער שליחות.

און מיין צופרידענהייט איז א דאפעלטע, ווייל צופרידען בין איך ניט נאר פון דער ידיעה אז זיי טוען זייער שליחות באמונה, נאר אויך פון דעם וואס זיי האבן געפונען אידען וואס ווייסן צו אפשאצן דאס, און רופען זיך אפ צו דעם רוף פון דער שליחות, ובפרטי פרטית אז דאס האט געבראכט צו ענינים פון מעשה בפועל אין דעם טאג טעגליכען לעבען, און איך האף אז לויט דעם ווארט פון דער משנה, עינו טובה בשל אחרים, וועט איר זעהן צו אויסניצען אייער השפעה אין דער פולסטער מאס אין דער גאנצער סביבה צו פארשפרייטען דארט תורת חיים ומצות, וואס אויף זיי זאגט די תורה וחי בהם, וואס דורך דעם וועט איר אריינבריינגען אויך תוספת ברכה פון השם יתברך אין דער סביבה אין דעם וואס מען נויטיגט זיך אין לעבען כפשוטו בני חיי ומזוני, און דורך דעם — צוגעבען חיזוק פאר אידען וואו זיי זאלען ניט זיין סיי בחוץ לארץ און סיי בארץ ישראל תבנה ותכונן על ידי משיח צדקנו במהרה בימינו, ווארעם כל ישראל זיינען ערבים זה בזה, און עס איז דאך באוואוסט דער פירוש ורמז פון דעם מאמר, אז אלע אידען זיינען ערב איינער פאר דעם אנדערען, אז אלע אידען זיינען אויסגעמישט איינער מיט דעם אנדערען, און אז אלע אידען זיינען זיס איינער דעם אנדערען, וואס דאס ווערט דערגרייכט דורך פארשפרייטען אידישקייט און אויפהאלטונג פון אידישקייט אין אלץ מער גרעסערע און ברייטערע קרייזען פון אונזער פאלק ישראל.

ה'תרצ

מר ישראל: פאגעל, ס'דיעגא.
פירוש... ערב: ראה גם לעיל ח"י אגרת ב'תתקפכ, וכהנסמן בהערות שם.

איך שליס מיט מיין וואונש אז איר זאלט קענען אנזאגען גוטע בשורות
אין דאס אלץ אויבען געזאגטע און פון צייט צו צייט צוגעבען אין די בשורות
טובות.

בברכה.

ה'תרצא

ב"ה, כ"ח מני"א, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה משה שי' הכהן

שלום וברכה!

המענה על מכתבו פ"נ ע"פ בקשת מר יונה זושע שי' אייבשיטץ — מוסגר
בזה, כבקשתו מענה להנ"ל.

בטח מכבר קבל מכתבי מענה על מכתבו הקודם, וכיון שנכנסים אנו
לחדש אלול הוא חדש הרחמים ומתחילים לאמר לדוד ה' אורי וישעי ממי
אירא גוי, יהי רצון שיקוים זה בפועל ולמטה מעשרה טפחים ובכל עניניו של
כאו"א בתכ"י, שהרי על כל הענינים נצטוו בני ישראל — בכל דרכיך דעהו,
ז.א. לעשותם קדושה, וציוויי של הקב"ה סו"ס מתקיימים, וכל העומד
להתקדש כקדוש דמי, ובפרט שלמעלה הי' הווה ויהי' כאחד, ובמילא — אורי
וישעי בכל ענינים אלו.

המחכה לבשו"ט,

מ. שניאורסאהן

ה'תרצא

נדפסה בלקו"ש חי"א ע' 493 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מו"ה משה: שאיעוויטש, שיקגו. אגרות נוספות אליו — לעיל חי"ד ד'תשמט, ובהנסמן
בהערות שם.

ה'תרצב

ב"ה, כ"ח מני"א, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבו מיי"ז מני"א, ויהי רצון שכמו שמבשר
ע"ד הטבת מצב זוגתו תחי' כן יבשר בקרוב שחזרה לאיתנה לגמרי וכן בשו"ט
בכל הענינים אודותם כותב.

במ"ש אודות רצונו להתעלות בהרגש אור החסידות וכו' אך הנהו רחוק
מזה.

ח"ו לאמר כן, וכמבואר בתניא אשר קרוב אליך הדבר מאד, ואם
בכאוי"א הדברים אמורים, עאכ"כ בזה שהשגחה עליונה העמידתו בחלק
היפה לקרב לבן של בני ישראל לאבינו שבשמים שגודל הנחת רוח למעלה אין
לשער, ומובן גודל הברכה וההצלחה המושפעת עי"ז אל המשתדלים, ורק
שעליהם לחזק ולהרחיב הצנור והכלים לקבלתם, וק"ל.

והדרך להתקשר יותר בחסידות ועניני' ולהתאחד עמהם, כבר מבואר
בכמה ספרי ומאמרי דא"ח שיחות של רבותינו נשיאנו הק' ויעיין בהם
והשי"ת יצליחו.

כבקשתו אזכיר את כל אלו שכותב אודותם, — ויודיע שמותיהם (ושם
האם), — על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ויהי
רצון שגם בזה יבשר טוב.

בברכה.

ה'תרצג

ב"ה, כ"ח מני"א, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

ת"ח ת"ח על שני מכתביו מטי"ו וי"ז תמוז. ולפלא ההפסק מאז, ובודאי
ימלא בהזדמנות קרובה.

ובמ"ש אודות המאורע במקום פלוני בהנוגע לשמירת שבת, כמדומה
כבר כתבתי, ואפשר — להנהלת צעירי אגו"ח, שאף שהנסיעות למושבים
וקבוצים שלע"ע אינם דתיים — מוכרחות הן, וכמו שראו הפירות
והתוצאות הכי נעלות בדבר, מובן שדורשות זהירות מיוחדת. וכנראה במוחש
גם במאורע הנ"ל. ולכן אין ליחיד להעמיד על השערת היחיד, כ"א להתייץ
עם עוד כאלו אשר ידיעה להם בכגון דא. והרי כמה מחברי צעירי אגו"ח
יודעים בזה, ותשועה ברוב יועץ. וכן במ"ש מאשר מסר לו אביו שמרננים וכו'
— מבלי להכנס בהדו"ד אם הרנון צודק הוא או לא, הרי נאמר לזות שפתים
הרחק ממך. וכדאי להשתדל שלמקומות כהנ"ל יסעו נשואים. ואולי כדאי
בכלל, שבכל נסיעה עכ"פ אחד יהי מבוגר יותר, שזה מוסיף בחשיבות הענין.

כנ"ל, הפעולות שעשו עד עתה ושבטח יעשו בעתיד הרי נשגבות הן, ואין
אתנו יודע לשער הטוב שיצמח בעתיד נוסף על מה שכבר רואים. אלא שכל
עניני היראים לדבר ה' — צריך לדעת שמביטים עליהם בשבע עינים וכמה גם
מחפשים תואנה וכו'. נוסף על מאמר רז"ל הידוע, שע"ה שנמצא רבב על בגדו
מצד אחד אינו כלום, משא"כ ת"ח.

מובן שכל הנ"ל מופנה לכל חבריו ולכל המתעסקים ש"י בתעמולה
האמורה, ובטח יביא לידיעתם אודותם, וידונו יחד על כל הנ"ל.

המחכה לבשו"ט בכל האמור.

ה'תרצג

נרפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 494 והושלמה ע"פ העתקה.

שסט

אדמו"ר שליט"א

ה'תרצד

ב"ה, כ"ט מני"א, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... ויהי רצון שבעמדנו עתה בערב חדש הרחמים בו אומרים פעמים
בכל יום ומעוררים שאלת ותפלת כנסת ישראל וכאו"א מבני ישראל, אחת
שאלתי מאת הוי' אותה אבקש וגו' תתפשט ותתגלה האחדות של כל בניי
ובאיחוד הכחות של הנפש עד לאחת וכפי' התוספת (מנחות י"ח ע"א) יחידה
שבנפש שזהו הכלי לקבלת מילוי בקשה זו.
בכבוד ובברכת כתיבה וחתימה טובה.

ה'תרצה

ב"ה, כ"ט מני"א, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א איש רב פעלים מו"ה יהושע שי

שלום וברכה!

לאחרי ההפסק נתקבל מכתבו עם הפ"י המוסגר בו שיקרא בעת רצון על
הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

ונעם לי לקרות בו שגם המצב באנגליא ובאירופא בכלל מוכיח התועלת
הכי גדולה בהפצת דא"ח גם באידיש, ובחבילה בפ"ע נשלח לכת"ר התניא
חלק א' שהו"ל באידיש, כן מוסגר בזה רשימת אחת השיחות לפני בניי
צעירים (בגיל מחמש ושש שנים) דברים יסודיים בתורת החסידות פנימיות
התורה, אלא שרבותינו נשיאנו הק' הלבישו יסודות אלו באותיות המובנות

ה'תרצה

מו"ה יהושע: שפעטמאן, לונדון. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ד ד'תתקעז, ובהנסמן
בהערות שם.
אחת השיחות: ראה גם לעיל אגרת ה'תרלג.

אפילו לילדים קטנים, וביחד עם זה כוללים בהם את הענין כולו, והרי צדיקים דומים לבוראם וכידוע המשל במדרש דמראות קטנות ומראות גדולות מבאר צמצום א"ס ב"ה שדוגמא זו עצמה מוכיחה שכל מה שנראה במראות הגדולות נראה ג"כ במראות הקטנות לא נעדר דבר, וה"ה בהנ"ל ובכגון דא. ויהי רצון שתרבה הדיעה בישראל ונוכה בעגלא דידן לקיום היעוד כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם.

בכבוד ובברכה לבשו"ט.

ה'תרצו

ב"ה, אדר"ח אלול, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ הרא"ש שי

שלום וברכה!

באשטעטיג די ערהאלטונג פון אייער בריף אין וועלכען [איר] שרייבט ראשי פרקים וועגען דער בית הכנסת חב"ד און די שוועריקייטען בנוגע דעם מנין וכו' און אז מען דארף רחמים רבים.

והנה ברור אז דער ענין פון רחמים רבים איז פראן און ווי מיר זאגען דאס אין דאוונען אלע טאג, ברחמיך הרבים רחם עלינו, מען דארף נאר פארשטארקען דעם צנור וכלים אויף צו אויפנעמען זיי אין ענינים של פועל דא למטה, און וואס איז נאך א בעסערע כלי ווי א שול וואו מען לערנט תורה, וואס פאראיינציגט תורה און תפלה, נמצא אז דאס ווענדעט זיך נאר אין די עסקנים פון בית הכנסת ומדרש אז זיי פון זייער זייט זאלען טאן אביסעל און דענסטמאל וועט די זאך זיין בסדר.

ועל דרך ווי עס ווערט דערציילט אין אנהויב פון מדרש שיר השירים וקהלת, בנוגע דעם ארויפבריינגען א גרויסען שטיין צום בית המקדש, וועלכעס איז ניט געווען בערך אז איין מענש זאל עס בריינגען, און דאך האט

ה'תרצו

נדפסה בלקר"ש ח"י"ב ע' 261 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
הרא"ש: הר"א שקלובסקי, פתח תקוה. אגרות נוספות אליו — לעיל ה'תכה, ובהנסמן בהערות שם.

שעא

אדמו"ר שליט"א

זיך געפאדערט פון דעם מענשן ער זאל העלפען מיט איין פינגער און דאס איבעריגע איז שוין געטאן געווארען מלמעלה דורך מלאכיו עושי דברו, ועל דרך זה איז דאס בכל מקום ובכל זמן, אויב אפילו דאס ווערט געטאן דורך א אנדער לבוש, און ווי באוואוסט אז א מלאך מוז דאס ניט זיין דוקא אזאך וואס קומט מיט צוויי ווייסע פליגלען, נאר עס קען אויך זיין א מלאך – כמשמעו, א שליח, והרבה שלוחים למקום. און בפרט אין [א] ענין טוב וואס זכות הרבים תלוי בו. און וויבאלד איר האט זוכה געווען צו זיין פון די ראשי עסקנים אין דעם ביהכ"נ והמדרש – איז דאך זיכער אז ניט נאר וועט איר אליין טאן אין דעם נאר וועט אויך זעהען אז אלע וואס קענען טאן אין דעם, זאלען טאן, והשם יתברך יצליחו.

המחכה לבשו"ט בכל האמור ובברכת כוח"ט.

ה'תרצו

ב"ה, א' אלול, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נ"י מלאכתו מלאכת שמים עוסק בצ"צ
מו"ה יעקב אליעזר שי

שלום וברכה!

שוב לאחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבו מ"י מנ"א, בו כותב אודות
ההצעה לנצל תלמידי הכתות הגבוהות ללמד לתלמידי כתות הקטנות איזה
שעות ביום.

והנה בכלל סברא נכונה היא, וכנראה במוחש אשר עצם הענין שנותנים
אמון בתלמידי הכתה הגבוה ומעלים אותם לדרגת מורה ומשפיע עכ"פ לאיזה
שעות, מוסיפה בהם מרץ להתמדה ושקידה בלימודם הם במוסד זה, נוסף על
התקשרותם ובפנימיות יותר להמוסד וענינו.

ואע"פ שיש מקום לומר שבהיותם מחוסרי נסיון בתקופה ראשונה,

ה'תרצו

מו"ה יעקב אליעזר: הרצוג, מלבורן. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ד ד'תתנ. ובהנשמך
בהערות שם.

בתקופה זו אפשר שלא יצליחו כ"כ בענין ההוראה והחינוך, חזקה ממקומות אחרים בכגון דא אשר ההתלהבות של תלמידים כאלו לרגלי התמנותם לתעודה אחראית, ממלאה את החסר להם בידיעה באופני חינוך ופדגוגי.

מובן שלאחרי כל האמור לא כל תלמידי כתות הגבוהות ראויים לזה, כי נוסף על הנהגתם טובה ורגש האחיות, צ"ל איזה כשרון להחזקת משמעת וכו' כן יש לדון ע"ד החשש שלא ירצו לפרש פעולה האמורה, שהמוסד רוצה לנצלם לתועלת שלו ומבלי התחשב עם תועלתם של התלמידים. ולכן מוכרח שכל חברי הנהלת אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש במעלבורן ידונו ע"ד הצעה זו בכללותה, ואחרי כן בהנוגע לכל תלמיד בהתאם לאופי שלו תכונת נפשו. אבל כנ"ל יש להשתדל לעשות את האמור כי תועלת רבה היא להתלמיד יותר מאשר תועלת הישיבה באופן ישר. ומובן שברשותו וגם מזכותו למסור את הכתוב לעיל לשאר חברי ההנהלה.

במ"ש אודות ענין ההתועדות ואופנה, מהנכון שידבר עדי"ז פא"פ עם ראשי המתועדים עם כ"א לבדו, מבלי שיהי' זר בשעת מעשה, ויעוררם על הנקודה אודותה כותב וידונו יחד עדי"ז שהרי מטרת כל אחד מהנ"ל אחידה היא, והיא לקיים הוראת נשיאינו הק' להפיץ המעינות חוצה.

כיון שאינו מזכיר דבר בהנוגע לבריאותו וכו' בטח הכל בסדר.

בברכה לבשו"ט בכל האמור וכן בעניניו הפרטים ולכתיבה וחתימה טובה.

ה'תרצו

בי"ה, אי אלול, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיי"ט מנ"א, בו כותב בהנוגע לדודתו תחי'.

הנה כפי שמתאר מצבה יש מקום לומר שהלב בסדר הוא והמיחוש מקורו בשינוים דגיל זה (מיעוט הווסת והפסקתו וכו') וכדאי הי' לעורר או

ה'תרצו

בהנוגע לדודתו: שיש לה התקפות כאבי לב.

שעג

אדמו"ר שליט"א

לשאול את הרופא שמבקרת אצלו עד"ז, ובאם כן הוא, הרי יש טפולים קלים מיוחדים המקילים את המצב בהרבה והעיקר אשר כשתדע סיבת המיחוש ירגיע זה את רוחה והרי זה עצמו ענין גדול הוא.

בעת רצון יזכירה וכן את בתה תחי' על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע מתאים לתוכן כתבו.

בטח יודעת ממנהג הטוב של בנות ישראל להפריש לצדקה קודם הדלקת הנרות בכל ערב שבת וערב יום טוב, ועכ"פ תעשה ככה מכאן ולהבא.

בברכת כוח"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תרצט

ב"ה, א' אלול, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"א מנ"א, ומובן שמצער הנראה ממכתבו שלא הי' למורי הרשת קשרים עם תלמידי הרשת במשך כל ימי החופש. אף שאין צועקין על העבר הנה יה"ר שבעוד מועד יתייעצו ביניהם איך לעמוד עמהם בקשר בימי החופש הבע"ל, ולא דוקא חופש הארוך דימי הקיץ כ"א איך להשפיע על התלמידים-זו בעת החופש שלהם מבתי הספר במשך חדשי זמן הלימוד, ז.א. בשבתות וימים טובים וכיו"ב.

במ"ש אודות הבחינות שלמד בקורסים המתאימים אבל לא הלך לבחינה, גם לאחר קריאת הטעמים שכותב בזה אינה מובנת כלל אי הליכתו, שהרי בודאי אין בזה מקום להיזק, ואפשר הי' מצליח בחלק מהבחינות ואפשר גם בכולם, וכנראה בכמה מקרים, כי מה שכותב אודות חלישות זכרון שלו, מובן שאין זה אלא עצת היצר שמתפקידו להפיל את האדם לעצלות, ומחפש אמתלאות וגם משונות, ובטח עכ"פ ילך לבחינות הקרובות, ובינתיים יעשה את הדרוש בכדי להצליח בזה ויסיח דעתו לגמרי שאינו מסוגל, הזכרון וכו'.

מ"ש אודות עניני הרשת ותפקידו שם, על כגון דא נאמר ותשועה ברוב

יועץ, וכיון שאדם נוגע וקרוב אצל עצמו, הנה לאחר שמציעים הטעמים ונמוקים של עצמו, סומכים על החלטת הרוב שטובת המוסדות יקרה גם להם, ואם אפילו רק מתחיל הוא בתפקידו הרי בשימת לב הראוי והתבוננות בהאחריות שבדבר יתוקן, וקשה להורות בריחוק מקום ובפרט שאין צורך בדבר כנ"ל.

בברכה להצלחה בעניינים הכלליים ובמלאכתו מלאכת שמים שע"ז יתוסף גם בהצלחת העניינים הפרטים שלו ושל כל ב"ב שיחיו וכמרו"ל כל המוסף מוסיפין לו, ובברכת כוח"ט.

ה'תש

ב"ה, א' אלול, תשי"ז
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבה משילהי תמוז, בו כותבת ראשי פרקים ואולי עוד פחות מזה מהעבר בהסמינר, וכיון שכנראה ממכתבה זה, נוכחה גם היא לדעת שבהשתדלות המתאימה מצליחים בתלמידות בודאי יתוסף ע"ז עוד יותר במרצה והתמסרותה במלאכה זו מלאכת שמים היא כדברי רז"ל, וע"ז בודאי יתוסף בברכות השי"ת גם בהצלחתה היא.

כנראה משתיקתה בנקודה זו, לא ניצלו ימי החופש ואפשר גם לא עמדו בקשר עם התלמידות, וחבל על אשר דוקא בימים שהתלמידות פנויות מלימודי חול, אין מעניקים להם במדה רחבה בהנוגע ללימודי קדש, אף שלא באופי של לימודים ושיעורים, כי אם באופן המתאים לימי חופש. ויהי רצון שעכ"פ לימים יבואו ישתדלו גם בזה, שלמרות דיעה המקובלת לא ענין טפל הוא בפעולות בית הספר, אלא אדרבה, ואין לך דבר העומד בפני הרצון אפילו אם ישנם קישורים בהגשמת הדבר. וכוונתי בימי החופש הוא גם לימי השבתות והימים טובים והמועדים דחדש תשרי אשר חודש כללי הוא לכל השנה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור ולכוח"ט.

שעה

אדמו"ר שליט"א

ה'תשא

ב"ה, א' אלול, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

נאך א איבעררייס בין איך געווען צופרידען צו באקומען אייער בריף פון כ"ב מנ"א, און נאך מער צופרידענער צו לייענען אין עס, אז פילע פרטים זיינען איינגעשטעלט געווארען און איינגעארדענט געווארען און זיכער אז דאס אליין וועט נאך מער פארשטארקען די איבערצייגונג אז אויך די אנדערע פרטים, האבען ניט קיין ממש, און וואס ווייניגער מען טראכט וועגען זיי און וואס ווייניגער אכט מען לייגט אויף זיי, אלץ פריער גייען זיי פאראיבער, ווארום בכלל האבען זיי ניט קיין מציאות (האפטיקייט) און בפרט אז מיר געפינען זיך אין די טעג ווען מען זאגט צוויי מאל טעגליך, ה' אורי וישעי, ממי אירא, וואס דורכן שטארקען בטחון אין דער פולסטער מאס, אן קיינע דיסקוסיעס פלפולים און הסברים, נאר כפשוטו אז השם יתברך איז דער בעל הבית פון דער גאנצער וועלט און אלע זאכען פון דער וועלט היינגט אפ פון עס, אז ער איז אורי וישעי, איז דאך ממי אירא, אז גארניט פראגן וואס פון מורא צו האבען און וועגען וואס צו איבערטראכטען. און איך האף אז אויך לויטן פסק פון דער משנה, אז שלום איז כלי המחזיק ברכתו של הקב"ה און שלום בית איז איינע פון די העכסטע מעלות אין שלום גופא, איז אויך דער שלום בית בא אייך איז בסדר, ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

בברכה לבשו"ט תכה"י ולכוח"ט.

ה'תשב

ב"ה, ב' אלול, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בו כותב אשר לפעמים מחשבות מבלבלות אותו בעת התפלה.

הנה העצה לזה שיתפלל מתוך הסידור דוקא, ובטהרה.

כן כותב אודות התמדתו שאינה במילואה.

והעצה לזה להתבונן בפירוש המלות, כפשוטו עכ"פ, של התפלה, וכן להיות חקוק בזכרוננו תוכן הענין הנזכר בריש פ' מ"א בתניא, שה' נצב עליו וכו' ובוחן כליותיו ולבו וכו' וכשירגיש חולשה בהתמדה, יתבונן עוד הפעם בתוכן ענין זה.

במה ששואל אודות טעמים ומנהגי ישראל, אשר לפי כתבו, שואלים אותו בזה.

הנה יפנה בזה אל רבני אנ"ש אשר בסביבתו והם יורוהו. אבל מובן שאין זה מעיקר ענינו לחפש טעמים ולתרץ קושיות, כי אם ללמוד בהתמדה ושקידה בתורת הנגלה וחסידות ואמרו רז"ל יגעת ומצאת.

בברכת כוח"ט.

ה'תשנ"ב

ב"ה, בי אלול, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

ובשאלתו במכתבו הנ"ל אם יכתוב כל הפרטים . . . לפלא גם הספק בזה והשאלה, שהרי בכגון דא כל המרבה והמפרט ה"ז משובח. ומי"ש אודות שלא לנגוע במי שהוא, כמדומה כבר כתבתי בדיוק מאמר חז"ל שהתורה מדברת בלשון נקי והדוגמא הוא מהסיפור בתיבת נח, משא"כ בהדינים וההוראות וכמו בפי שמיני וכו' נאמר דבר ברור, הטהורה הטמאה, שגם זה הוראה היא לנו שבענין הנוגע לדין ולהוראה וכמו נדון דידן, אין כאן ענין של נגיעה במי שהוא אלא מילוי תפקיד באמונה, וק"ל.

ובמ"ש שעם כניסתם לדירה החדשה נכנס בחובות וכו' ידוע שגם הסדר בתורה תורה היא, ושני מאמרים בכגון דא באו סמוכין בתורתנו והם, כל העוסק בבנין מתמסכן וביחד עם זה בעמוד זה גופא לעיל מיני כל אדם שאין לו קרקע אינו אדם, ומבואר בתוסי' שם דהיינו לבנות עליו בית (וכמובא בדא"ח כל אדם שאין לו בית). ז.א. שאין להתרשם מה שלפי שעה מתמסכן,

ה'תשנ"ב

כבר כתבתי: לעיל ח"ב אגרת ד'עב, ובהנסמן בהערות שם. לעיל ה'שלו.

שעז

אדמו"ר שליט"א

והרי עבד לזה וגוי כי שלימות והוספה עיי' בו למרות הענין המעיק לפי שעה, שסו"ס יעבור. ויה"ר שיקוימו גם עניני שלימות הבית ברוחניות וכמבואר בד"ה מזמור שיר חנוכה בסי' ובלקו"ת ובתוספת ביאור בהמשך תרל"ו ועוד.

בברכה לבשו"ט ומפורטות בכל האמור ולכוח"ט.

ה'תשד

ב"ה, ב' אלול, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, שאלות:

(א) מפני מה מעטים הם המאמינים בה' בתורתו ובמצותיו.

והנה כבר נאמר בתורתנו הקדושה, כי אתם **המעט** מכל העמים, והרי בריאת העולם הוא ע"פ חכמתו ורצונו של הקב"ה, וכחתי"י עה"כ בראשית ברא, בחוכמתא, והוא וחכמתו ודעתו אחד, וכתוב החקר אלקה תמצא וגוי וכמבואר ברמב"ם ובכ"מ בארוכה, בכל זה נמצא גם קצת ביאור בנקודה האמורה בכ"מ ומהם הקדמת הרמב"ם לפירושו על המשניות, קרוב לסוף ההקדמה, וז"ל: ונשאר בכאן שאלה אחת וכו' מדוע המציא הקב"ה כל האנשים וכו' ואנו רואים שרוב בני אדם וכו', עיי"ש.

והנקודה התיכונה בזה היא, אשר האיכות חשובה יותר בערך מאשר הכמות, ז.א. שאיכות יתירה שמשכנה בכמות קטנה, מכריעה כמות הכי גדולה, באם רק איכותה פחותה.

(ב) מהו אותו אדם הנקרא רשע.

עיי' בזה בתניא בתחלתו פרק א' ואילך, וכמצוין במפתח העיניים שם בסוף הספר, ומובן שישנו רשע לאותו שעה בלבד וכשעשה תשובה מתקן עד שאפשר שזדונות נעשו לו כזכיות וכו'.

(ג) מה היא האמונה אשר צ"ל לבן אדם.

וכבר ידוע נוסח "אני מאמין" אשר ענינים אלו מובאים בכ"מ והנוסח נדפס ג"כ בסידורים.

(ד) אינה מובנת ההוכחה שיש בורא לעולם.

ההוכחה בזה פשוטה למאד, במכש"כ וק"ו כשרואה ספר מודפס בעל עמודים אחדים, אין ספק בעיניו אשר נעשה הדבר ע"י בעל שכל, שסידר את האותיות הדפיסם וכו', ושלא בא הדבר במקרה שצלוחית דיו נהפכה על הנייר ובהשפך הדיו נזדמן שנתהוו צורות אותיות ושורות ועמודים ובאופן שמבארים ענין של שכל וכו' והאומר כן שנעשה הדבר במקרה בשפיכת דיו מצלוחית, אינו בסוג בן אדם שכלי, ואפילו לא בסוג ילד קטן ועאכו"כ בהעולם אשר סדר נפלא בו, ואלפי אלפים ורבוא רבבות פעמים יותר מאשר הסדר של ספר בעל עמודים אחדים, ולפלא גדול גם שאלתו בזה.

ויהי רצון שיעזוב דרך החפוש וקושיות וילמוד בהתמדה ושקידה תוה"ק תורת חיים הנותנת חיים גם כפשוטו וכמ"ש אשריך בעולם הזה וטוב לך לעוה"ב. והשי"ת יצליחו.

בברכת כוח"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

נ.ב.

בטח יודע משיעורי חת"ת (חומש תהלים ותניא), וישמור עליהם עכ"פ מכאן ולהבא.

ה'תשה

ב"ה, ב' אלול, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בו כותב שעומד על הפרק ואינו יכול להחליט אם להמשיך בישיבה ולחיות חיי דוחק או וכו' ושואל עצתי בזה.

והנה פשוט הוא שצריך הוא להמשיך לימודו בישיבה, ומה שכבר החליט שפירוש הענין – חיי דוחק, אפילו את"ל שלא ישתכר משכורת גדולה וכו"ב, פשוט בעיני כל בר שכל, שהאפשר בחיים אינו תלוי במשכורת גדולה, אלא בבריאות סיפוק נפשי וכו' ורבו במאד בעלי המשכורת גדולה שבשמחה היו מחליפים אותה בקצת סיפוק נפשי יותר ובקצת תוכן יותר בחייהם הריקים, וכנראה במוחש, וביחוד אשר מעיקרי אמונתנו הוא שנותן התורה

שעט

אדמו"ר שליט"א

ומצוה המצוה, הוא הוא הבורא את העולם ומנהיגו בפועל גם עתה והוא הוא
הזן ומפרנס לכל, והמסקנא מובנת.

ויהי רצון שלא יתפתה מדברי היצר וילך לבטח דרכו דרך המלך מלכו
של עולם וילמוד בהתמדה ושקידה בתורת הנגלה ובתורת החסידות.

בברכת כוח"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

נ.ב.

בטח יודע משלשת השיעורים בחת"ת (חומש תהלים ותניא) וישמור
עליהם עכ"פ מכאן ולהבא.

ה'תשו

ב"ה, עש"ק אחר חצות – פ' כי יפלא ממך דבר גוי וקמת ועלית. ה'תשי"ז
ברוקלין.

אל כל משתתפי כינוס השנתי הראשון של התאחדות
תלמידי ישיבות תומכי תמימים ליובאוויטש דארצות
הברית
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם נתקבלה בשורתם הטובה על דבר הכינוס הראשון של התאחדות
תלמידי ישיבות תומכי תמימים ליובאוויטש דארצות הברית, וקביעות זמנו
לש"ק פ' שופטים ושוטרים ויום שלפניו ושלאחריו.

דבר משנה בסנהדרין, אשר כנוס לצדיקים הנאה להן והנאה לעולם.
ואמר הכתוב ועמך כולם צדיקים.

בסנהדרין: עא, ב.

ה'תשו

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 483.

ואף שכמה חייבין אית בהו בישראל, וכקושיית הזהר — לך לך —
בכתוב זה,

הנה כל אדם מישראל מלא מצות הוא, וכהודעת חז"ל, ומבואר בתורת
דא"ח, אשר צדיק הוא ע"ש צדקה, וכל המצות נקראו צדקה וכמשי"נ כי כל
מצותיך צדק.

כי ענין הצדקה הוא להחיות רוח שפלים, העני דלית ל"י מגרמי כלום.
— כן הארת גילוי אלקותו ית' למטה בשפלים, שזהו בחי' דירה
בתחתונים, צדקה היא.

והדירה בתחתונים נעשית על ידי המצות.

וזכאין אינון צדיקייא דקורבא דילהון איהו שלמא בעלמא ג"כ, והנאה
לעולם,

דהרי מטרת כינוס מקיימי מצות היא להועץ ולסייע זה את זה בעניני
תורה, עבודה וגמ"ח שעליהם העולם עומד, אשר הכינוס וההתיעצות בזה
יסוד ועיקר גדול הוא.

וכמבואר ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר בד"ה איתא כו' מאן דאיהו זעיר איהו.
רב,

ואיך שהסכם הרבים יש לזה חיזוק הרבה כו' והתחברות הרבים הוא
אתדל"ת שמגיעה למעלה מעלה עד רום המעלות.

ובלשון רבנו הזקן:

ע"י ההתכללות והחיבור נמשך ממקום עליון ביותר, ממקום הכולל לכל
ההשתלשלות בשוה.

ולכן לא יבצר מהם ולא יפלא מהם — מכינוס שכזה — דבר,

כי, כנ"ל, אתדל"ת זו מגיעה למעלה מעלה, וקמת ועלית, הילוך אמותי

לך לך: צג, א.

והודעת חז"ל: עירובין יט, א. — ולהעיר מתו"א פ, ג. וברכות נז, א. וז"ח רות פג, ב.
בתורת דא"ח: בכ"מ. ומהם בד"ה כל ישראל בסי המאמרים — תרכ"ו. וראה תו"א סג, ג.
וזכאין אינון: זח"א רח, א.

בד"ה איתא: נדפס בהוספה לקונטרס החלצו. וראה ג"כ ד"ה החלצו שם.

ובלשון רבנו הזקן: תו"א ס"פ נח. וראה ג"כ תורת חיים שם.

שפא

אדמו"ר שליט"א

— בלי גבול — שעי"ז מגיעים אל המקום אשר יבחר, מקום בחירה האמתית, שאין מעכב על ידו.

ויה"ר אשר החלטות הכינוס והתוצאות שלו ירבו התורה והמצות בתחתונים, הנגלה והפנימיות שלהם, על ידי הפצת המעינות חוצה,

וכאו"א מאתנו וכל ב"ב, בתוך כלל ישראל — שליט"א — יכתב ויחתם לשנה טובה ומתוקה,

כי יבחר לנו את נחלתנו את גאון יעקב אשר אהב סלה.

בברכת הצלחה בעבודה בפועל,

מ. שניאורסאהן

ה'תשז

ב"ה, ה' אלול, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בו כותב שבדקו המזוזות ונמצאו כשרות — והנה אם ודאי הדבר, אז בטח לא נקבעו ע"פ דין במקום הראוי בגובה הראוי וכו', ובכ"א שיה"י משהו בהמזוזות לא כסדר ע"פ כתבו מצב הסבתא תחי'.

ומה שנוגע לבריאות עיניי, מובן שיש לעשות כהוראת רופא מומחה במקצוע, ויטייעצו עם הנמצאים על אתר באיזה מהמקומות והאופנים אודותם כותב לעשות. ובכל אופן אין לפחוד, שהרי התורה נתנה רשות לרופא לרפאות, ומהנכון שהוא מצדו יוסיף בהתמדה ושקידה, כיון שהוא הכותב והמביא בקשת הנ"ל, ויתוסף עי"ז בברכות השי"ת בעיניו בכלל שגם מילוי בקשתו האמורה כלולה בזה.

בברכת כוח"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

מקום בחירה: ראה לקו"ת אמור לח, ב.

ה'תשז

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 373.
שבדקו: ע"פ אגרת הישלה דלעיל.

ה'תשח

ב"ה, ה' אלול, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ג מני"א, בו כתב אשר אין לו סדר היום נמצא בדאגה ביאוש ובעצבות וכו' ואין יודע איך לשוב להשי"ת וכו'.

והנה כבר מלתו אמורה בכמה מספרים הקדושים ובפרט בספרי ומאמרי חסידות, ומהם בספר תניא קדישא וכמצוין במפתח הענינים אשר בסוף ספר התניא קדישא. אבל כמו שאר חלקי התורה נקלטת היא ונקנית בדבוק חברים ובהצלחה גדולה יותר, שמזה מובן שצריך ללמוד תניא עכ"פ עוד עם אחד, והרי נמצאים בירושלים עיה"ק כמה אברכים וגם זקנים שיכול לקבוע שיעור עמהם בהנ"ל ומהם כאלה שיסבירוהו בדבר הקשה בספרים הנ"ל באם יוזקק לזה וידוע דברי כ"ק אדמו"ר האמצעי בנו של רבנו הזקן, שכששנים מתדברים בעניני תורה ועבודה הרי זה שתי נפשות אלקית על נפש הבהמית אחת, וק"ל.

ויהי רצון שיבשר מהטבה ניכרת בכל האמור ואין לך דבר העומד בפני הרצון וע"פ הודעת חז"ל יגעת ולא מצאת אל תאמין.

בטח יודע משלשת השיעורים של חת"ת (חומש תהלים תניא) בכל יום, ועכ"פ ישמור עליהם מכאן ולהבא.

בברכת כוח"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תשח

דברי כ"ק אדמו"ר האמצעי: ראה גם לעיל אגרת ה'תקפא, ובהנסמן בהערות שם.

שפג

אדמו"ר שליט"א

ה'תשט

ב"ה, ה' אלול, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו — שנתארך קצת דרך הילוכו, ואחרי כן בא
במילואים במכתב חבירו בהנוגע לבריאות אלו שכתב.

בעת רצון אזכירם על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה
נבג"מ זי"ע כאו"א להמצטרך לו.

בודאי למותר לעוררו שלא יסתפק בהישגים דעד עתה ויוסיף עליהם
כהנה וכהנה. ונוסף על הציווי של תוה"ק מעלין בקדש הרי אין לך חכם כבעל
נסיון שרואים בפועל איך שכל פעולה כדבעי מביאה פירות ובהצלחה ואין
הדבר תלוי אלא בהמערור והמשתדל.

במ"ש אודות הביקור בהמושבות וכו' כבר כתבתי בזה לצעירי אגו"ח,
ובודאי דנו עד"ז בהתייעצות כולם יחד והרי נאמר ותשועה ברוב יועץ, דוקא.

בשאלתו אודות הנחת תפילין דר"ת — הנה בודאי נזהר בטבילת עזרא
וכן לומד פנימיות התורה, בלי נדר, ולכן יתחיל בהנחתן ובודאי ילמוד ויחזור
על דרושי התפילין אשר בכמה מספרי דא"ח (לקו"ת שה"ש, אמרי בינה, דרך
מצותיך וכו') והשי"ת יצליחו.

ולהודעתו מיום הולדתו, ובודאי נהג במנהג אנ"ש ביום ההולדת, הנה
יה"ר שתה"י שנת הצלחה אצלו בלימוד התורה קיום המצות בהידור ובעבודת
התפלה.

בברכת כוח"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תשט

תפילין דר"ת: ראה גם לעיל ח"ח אגרת כ"דעט, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ה'תשסא.
במנהג... ההולדת: ראה גם לעיל ח"ד אגרת ד'תקמח, ובהנסמן בהערות שם.

ה'תשי

ב"ה, ה' אלול, תשי"ז
ברוקלין.

במענה על מכתבו מכ"ה י"א י"ז. בו כותב אודות העלמה . . . שהמירה
את דתה ר"ל וישנן תולים זה בכשוף וכיו"ב. וכו'.

והנה יסיחו דעתם מביאור ענינים כאלו על ידי כשוף, כי זהו מחליש
ההשתדלות בהצלתה, שהרי ישראל אעי"פ שחטא ישראל הוא ומחוייבים
לעשות כל האפשרי בזה וגם על פי דרך הטבע, ובודאי אשר יש למצוא ענינים
טבעיים שהיו מהמסייעים לצעד המבהיל הנ"ל ואז יקל למצוא התרופות איך
להלחם נגדם.

אבל נוסף על הנ"ל צריך לברר אם נולדה בטהרה, זאת אומרת בעת
שאמה התעברה בה, היתה מותרת על פי דין תורה, ובאם ח"ו היתה בזה
איזה מגרעת, על ההורים להחליט בתוקף שמכאן ולהבא ידקדקו בשמירת
וזהירות חוקי ודיני טהרת המשפחה ככל הדרוש וישפיעו בכל סביבתם בזה,
שהרי ההשפעה על הזולת הוא תיקון במקצת על העבר, והשי"ת הרואה ללבב
כשיראה החלטתם בזה, בטח יוסיף בברכתו שתצליח ההשתדלות בהצלת נפש
מישראל, ויהי רצון שיבשר טוב בזה.

בברכת כתיבה וחתימה טובה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

נ.ב.

בטח יבררו גם כן אם לא הי' בזה גם ענין של אהבה זרה ח"ו. ומסיימים
בטוב.

שפה

אדמו"ר שליט"א

ה'תשיא

ב"ה, ו' אלול, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה דובער שי

שלום וברכה!

... כמדומה שקודם נסעו דברו עמו כמו עם שאר הנוסעים לחו"ל
שכדאי להתעניין אודות ספרים יקרי הערך ויקרי המציאות הנמצאים בבתי
כנסיות ובתי מדרשים ואולי גם אצל פרטים, שאין לומד בהם ומתעניין בהם
כי נשאר לפליטה מהדורות שעברו, ולשלחם לכאן באופן המתאים (בחילוף
ספרי קה"ת המתאימים לביהכ"נ ובית המדרש והאיש פרטי). והתועלת בזה
כפולה, הספרים וכו' יבואו לכאן שסו"ס תבוא מזה תועלת, ובביהכ"נ וכו'
יהיו ספרי קה"ת מספרי חסידות או סידורים בנוסח אר"י וכיו"ב. הספרים
יכולים להשלח ע"ש הספרי' או ע"ש המזכירות וכו' ובפרט שע"פ המבואר
בספרים יש בזה מענין של פדיון שבויים באם הספרים אין מתעסק בהם.
בברכה לבשו"ט מתוך הרחבת הפרנסה ולכתיבה וחתימה טובה.

ה'תשיב

ב"ה, ו' אלול, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף דיין בריף אין וועלכען דו בעטסט א הסברה אין דער
חשיבות פון זאגען תניא יעדער טאג, חאטש דו פארשטייסט די חשיבות פון די
שיעורים פון חומש און תהלים.

דער ענטפער אויף דעם, אויף וויפיל עס לאזט זיך איבערגעבען בכתב,
איז:

ה'תשיא

מו"ה דובער: ביימגרטן, בוענאס איירעס. אגרת נוספת אליו — לעיל חי"ד ד'תשסז.

זיכער ווייסט דו אז ס'איז פראן נגלה דתורה ונסתר דתורה וועלכע ווערט אויך אנגערופען פנימיות התורה, און בלשון הזהר הק' ווערען זיי אנגערופען גופא דאורייתא ונשמתא דאורייתא, און אזוי בא יעדער מענשן און בפרט בא אידן, איז אפילו אין זיין נשמה עצמה, פראן דער חלק הנגלה אירער און דער חלק הנסתר אירער, וועלכעס ווערט אנגערופען גוף הנשמה ונשמה של הנשמה.

אביסל דייטליכער זעהט מען דאס פון דעם, וואס די זאכען וועלכע רירען עס אן טיף און נאך טיפער, רעט [ער] אין דעם מיט א באזונדער פייער היציקייט, ניט ווי ער רעט וועגען א זאך וואס ער טוט נאר פון יוצא וועגען חאטש ער רעט וועגען דעם אויך מיט א לעבעדיקייט, אבער עס איז ניט מער ווי פון יוצא וועגען.

און היות מ'וויל דאך די ברכות פון השי"ת אין די טאג טעגליכע ענינים פון דעם מענשן, און בכדי צו באקומען די ברכות זיינע, האט דאך די תורה הק' געזאגט, אס בחקותי תלכו, ופירש רש"י אז דאס איז געמיינט דעם לימוד התורה, און די ברכות וויל מען דאך אז זיי זאלען זיין דורך און דורך פולע און גאנצע, דעריבער מוז מען אויך לפחות א מינימום לערנען פון תורה סיי בנגלה דתורה און סיי בנסתר דתורה פנימיות התורה. און וויבאלד עס רעט זיך וועגען א מינימום, האט מען דאס קובע געווען אין דעם חלק פון נגלה דתורה און דעם חלק פון פנימיות התורה, וועלכע מען קען לערנען אפילו אלס א אנפאנגער פון לערנען, וואס אין נגלה דתורה איז דאס חומש און אין פנימיות התורה איז דאס תניא.

זעלבסט פארשטענדליך, אזוי ווי אין חומש, איז ניט גלייך ווי עס לערנט עס א קינד א אנפאנגער, אדער ווי עס לערנט עס א גאון גדול וואס חומש קען מען לערנען גאר כפשוטו, און טיפער און טיפער, אזוי אויך אין לימוד התניא.

איך האף אז דו וועסט באווייזען מיין דיין בריף צו דיין משפיע פון חסידות, און ער וועט דיר קענען אויסברייטערן די הסברה, וועלכעס וואלט צו לאנג געווען טאן דאס אין א בריף.

דער עיקר איז אז א בחור וואס לערנט אין א ישיבה דארף וויסען אז ער דארף לערנען בהתמדה ושקידה און מקיים זיין מצות בהידור און ניט זוכען קיינע קשיות און אפילו א זאך וואס עס איז פאר עס דערווייל ניט אזויפיל קלאהר דייטליך, דארף ער דאס אבער טאן און מיט דער צייט אז ער וועט

שפז

אדמו"ר שליט"א

לערנען ווי געהעריג, וועט דאס ניט פארשטענדליכע פאר עס, פארשטאנען
ווערען והשי"ת יצליחו.

בברכת כוח"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תשיג

ב"ה, ז' אלול, תשי"ז
ברוקלין.

האברך שמעון שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו עם הפ"נ המוסגרים בו שיקרא בעת רצון על הציון
הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

במיוחד נעם לי לקרות במכתבו אשר לומד הוא ומתועד עם יוצאי
מרוקה שהם בכפר חב"ד אשר שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם,
התועדויות חסידותיות, ובודאי לא רק ימשיך בזה אלא גם יוסיף כיון שכפי
כתבו יכול הוא להתדבר בלשונם הם, שמזה מובן שגם באופן ישר עם אלו
מהם שאינם ת"ח לעי"ע וגם עם הנשים, והרי נשי ישראל נקראות בשם עקרת
הבית בהם תלוי במדה גדולה הנהגת הבית בכלל הנהגת הבעל הבנים והבנות
בפרט, וקי"ל. והשי"ת יצליחו לבשר טוב גם בעניניו הפרטים.

בברכה לכווח"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תשיג

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 496 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
האברך שמעון שי: אליטוב (אביטבול), כפר חב"ד. אגרת נוספת עליו לעיל ח"ד ה'סב.

ה'תשי"ד

ב"ה, ז' אלול, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ רב פעלים
מו"ה יחיאל מיכל יהודא ליב שי' שוי"ב

שלום וברכה!

לפלא שזה כמה שבועות שאין ממנו כל מכתבים, אף שבטח נצלו ימי החופש באופן המתאים לפעולות צעירי אגו"ח בכלל ולפעולות האמורות במסגרת זו ביחוד.

ועל של עתה באתי לעורר על ההכרח הכי גדול להכין תכנית מפורטת בהנוגע לחדש תשרי הבע"ל שהוא חדש המושבע בכל וכלשון רז"ל בזה (ויקרא רבה פ' כט, ח. עיי"ש בארוכה). וכוונתי בזה לצעירי אגו"ח לנשי חב"ד וכו' וכל עניני חב"ד אשר באה"ק ת"ו וגם בכל העולם כולו, כמו שחדש אלול בכלל אין ענינו רק חשבון על העבר אלא גם הכנה טובה בהנוגע להעתיד. ובטח ימסור דברי אלה בכל מקום שידו מגעת כיון שאין הזמן גרמא לכתוב לכאוי"א בארוכה ויה"ר שיבשר טוב בכל האמור.

בברכה לכוח"ט ולבשו"ט.

ה'תשט"ו

ב"ה, ז' אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

... ובמ"ש אודות זוגתו תחי' שהרופאים מאשימים עכוב לע"ע של העבור מצד שמירת חוקי התורה וכו' וכנראה כוונתו בזה שהרופאים

ה'תשי"ד

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 541 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה יחיאל מיכל יהודא ליב שי' זלמנוב, בני ברק. אגרות נוספות אליו — לעיל ה'תש"ז, ובהנסמן בהערות שם.

שפט

אדמו"ר שליט"א

ששאלום אומרים שהיום היותר מסוגל הוא קודם סיום הימים דהמנין הפסק וכו' ואם כן כוונתו.

הנה ישנם כו"כ רופאים שבכלל שוללים נכונות השערות אלו ואפילו היסודות שעלי' בנוי' השערה זו, שזה רק תקופה קצרה בערך שסומכים על הנ"ל נוסף על הנ"ל ברובא דרובא לפי"ד הרופאים החילוק הוא רק ביום אחד או יומים, וישנם איזה טפולים שמקצרים את ימי הווסת וכיו"ב ובמילא מתוקן הנ"ל עכ"פ למשך זמן אפילו לפי השערות, ואף שבכלל טפול המתערב בעניי הווסת יש לנהוג בו בזהירות, אבל בנוגע לפעמים מועטות אין מקום לחשש באם נעשה ע"י רופא מומחה, בכ"א בודאי לדכוותי' למותר לעורר שאין מקום כלל להקל על פי דרישת הרופאים הנ"ל בחוקים ודינים האמורים אפילו במילתא דרבנן.

לפלא שאינו מזכיר באם שאל רופא בהנוגע לעצמו, ובטח ימלא עד"ז בהזדמנות הבאה.

בקשר עם האמור הנה ע"פ מדתו של הקב"ה שהיא מדה כנגד מדה אלא שכ"פ ככה, הרי המלמד את בן חבירו תורה כאילו ילדו סגולה במיוחד ללידת בנים – נוספים – על בנם שליט"א.

בברכה לבשו"ט בכל האמור ולכוח"ט.

ה'תשטז

בי"ה, ח' אלול, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ וכו' הרב יוסף דוד שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום שהוכפל בו כי טוב, בו כותב ששכרו דירה חדשה ושואל, מתי, ומה נעשה בה.

ה'תשטז

נכונות השערות אלו: ראה גם לעיל ח"ד אגרת ה'רנ.
סגולה במיוחד: ראה גם לעיל ח"ד אגרת ה'קפז.

ה'תשטז

הרב יוסף דוד: לייגער, ברוקלין.

ואיננה מובנת כ"כ כוונתו, ואולי הפירוש מתי יעתיקו וכו' ומהנכון להעתיק ביום שהוכפל בו כי טוב אם אין בזה טרחה, ובאם ישנה טרחה יוכלו להעתיק גם בשאר ימי השבוע (לבד בימי ב' ד'), ונוהגים אנ"ש להכניס לדירה החדשה לכל לראש סידור חומש תהלים ותניא וכן לקבוע מזוזות תיכף, כמובן בלא ברכה, וביום השלישי ליטול מזוזה אחת על מנת לבדוקה ובאם אפשר להחליפה ביפה ומהודרת ממנה, ובקביעתה לברך ולכוון להוציא בהברכה את כל הבית.

בטח שומר שלשת השיעורים בחומש תהלים תניא נוסף על שאר שיעוריו בתורת הנגלה ותורת החסידות.

בברכה לבשו"ט ולכוח"ט.

ה'תשיז

ב"ה, ח' אלול, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ה גבריאל שי

שלום וברכה!

... מ"ש אודות שינוי הסדר בשיעור לימוד דא"ח בעש"ק לאחר אמירת לכו נרננה וקודם כגוונא.

הנה גם כפי שמתאר במכתבו ישנם בזה צדדים חיובים וצדדים שלילים, וצד אחד שלא הזכירו הוא ע"ד מרז"ל מפני הנכנסים שיאמרו שמתחילים בכגוונא, ולכן דעביד כמר עביד ודעביד כמר עביד, וילכו אחר רצון הרוב הלומד זה.

להכניס לדירה החדשה: ראה גם לעיל ח"ב אגרת ד'תקעב, ובהנסמן בהערות שם.
לקבוע מזוזות תיכף: ראה גם לעיל ח"ג אגרת ד'תמג.

ה'תשיז

מו"ה גבריאל: כגן, כפר חב"ד.
שינוי הסדר... כגוונא: טוב לפי קוטן דעתי להנהיג שיקבלו כל הציבור את השבת בהמזמורים של לכו נרננה... ואחר הלימוד יתחילו הציבור תפלת ערבית מן כגוונא כו'. כמו שעושים כן בביהכ"ס חב"ד שבירושלים ת"ו.

שצא

אדמו"ר שליט"א

ויהי"ר שבכל אופן כאו"א יגדיל תורה ויאדירה תורת הנגלה ותורת
החסידות תורה תמימה גופא ונשמתא דאורייתא.

בברכה לבשו"ט ולכוח"ט.

ה'תשיח

בי"ה, ח' אלול, תשי"ז
ברוקלין.

האברך דובער שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בו כותב אודות מר . . . שאינו יכול ללמוד חומש עם
פירוש רש"י וגם תניא אינו מבין.

הנה כדאי להמציא לו התניא באידיש וכן החומש עם פירוש רש"י
שנעתק לאידיש, והשיעורים בתניא שאינם עדיין בהעתקה באידיש יאמר
עכ"פ הענין אף שאינו מבינו לעת עתה, שהרי פנימיות התורה בכמה ענינים
שייכת לתורה שבכתב (עיין לקו"ת בהביאור לד"ה לא תשבית).

בעת רצון יזכירוהו וכן את אמו תחי' על הציון הקי' של כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מתאים לתוכן כתבו. ויהי רצון שיוסיף
בהתמדה ושקידה בעניניו, ובודאי באופן שלא יגע בבריאות הגוף, כי שני
הענינים הם ציווי הקב"ה, והשי"ת יצליחו לבשר טוב בזה ובכל האמור.

בברכת כוח"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תשיח

האברך דובער שי: טייכמן. לוד.

ה'תשיט

בי"ה, ט' אלול, תשי"ז
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

אין ענטפער אויף אייער בריף אין וועלכען איר שרייבט וועגען די
שוועריקייטען וואס טרעפן זיך לעצטענס אין דער ארבעט פון אייער מאן
שי.

לויט ווי איך האב שוין געשריבען צו אייניגע פון די תושבי כפר חב"ד,
אז כפר חב"ד איז גוט פאר יעדערן פון זיי ובני ביתו שיחיו, ניט נאר ברוחניות
נאר אויך בגשמיות, ובפרט ווער עס האט זוכה געווען ניט נאר צו לעבען אין
כפר חב"ד נאר אויך צו האבען די מעגליכקייט אויף צו פארשטארקען און
פארגרעסערען דעם כפר חב"ד, איז זיין זכות און שכר פיל מער גרויס, און
פארשטענדליך אז מיט דער ארבעט טוט מען א טובה ניט נאר איינעם אדער
איינציגע נאר דאס איז א טובה כללית פארן כפר און באזונדער ספעציעל
טובה פאר דעם וואס טוט און ארבעט אין דעם, און פון דעם איז
פארשטענדליך אז אויב עס מאכען זיך שוועריקייטען אין דער ארבעט אדער
אנדערע בארעכענען דאס ניט ווי געהעריג, האט דאס גאר קיין שייכות צו
דעם, אז מען זאל טראכטען וועגען אויפהערען די ארבעט און דורך דעם טאן
שאדען ח"ו דעם כלל און ח"ו ניט צו זיך.

געוויס דארפמען זעהען אז די באציהונג די ניט געהעריגער זאל בטל
ווערען און די מכשולים זאלען באזייטיגט ווערען, ובכלל דורך דרכי שלום
דערגרייכט פיל מער איידער דורך אנדערע וועגען, און בפרט לויטן ווארט פון
רבנו הזקן אז ואהבת לרעך כמוך איז א כלי צו די גאר גאר גרעסטע מצות.

און השם יתברך זאל העלפען, אז צו דעם נייעם יאהר און נאך פריער
זאל זיין אלץ מער שלום און די דערנענטערונגען פון אלע אנשי כפר חב"ד,
יעדער איינער מיט דעם אנדערען און אלע צוזאמען זאלען בריינגען א כתיבה
וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תשכ

ב"ה, ט' אלול, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ רב פעלים כו'
מו"ה מנשה שי

שלום וברכה!

נעם לי להודיע ע"ד יגיעתו בהו"ל של הסי' דחד מקמאי הלכות גדולות עם
פירוש מקיף, ואשר זיכהו השי"ת והצליחו שבקרוב יופיע הספר בדפוס.

ויה"ר אשר מתוך הרחבה ירבה חיילים בתורה, ובתורה בכלל גדולות
(מכלל דאיכא) וקטנות, דבר גדול ודבר קטן כפירוש רז"ל (ב"ב קלד, א), גופי
תורה ונשמתא דאורייתא, כלשון וביאור הזהר (ח"ג קנב, א), תורה תמימה.

בכבוד ובברכת כוח"ט.

בנוגע להסכמה — ידוע שאין זה בנוהג בבית הרב. ואתו הסליחה.

ולחביבותא דמילתא דברי הראשונים אשר מפיחם אנו חיים, מועתק
בזה איזה הערות בעלה הנדפס, מתחלת הספר זה, אשר הניח אתי.

משנה הלכות. סק"א. בר ישראל — מתחיל באיש: בר ישראל כו'
לקדושה כו', וכלי המשנה האיש מקדש — שהרי כן הוא לשון הכתוב: כי יקח
איש אשה גו'. ראה ג"כ לי הרמב"ם ריש הלי' אישות.

[ומה ששינה ברפ"ק דקידושין האשה נקנית — תירצו בגמרא שם].

ה'תשכ

נדפסה בתחלת ספרו הלכות גדולות ע"פ משנה הלכות ובלקו"ש ח"ט ע' 517 והושלמה ע"פ
העתק המזכירות.

מורה מנשה שי: קליין, ברוקלין. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ד ד'תתכ"ו, ובהנסמן
בהערות שם.

מתחלת הספר הזה: לשון ה"הלכות גדולות": בר ישראל דבעי למינסב אינתחא מיבעי' ליה
לקדושה ברישא, וברוכי ברכת אירוסין ומימסר לה כתובה. דא"ר נחמן אמר לי הונא תנא מנין
לברכת חתנים בעשרה, שנאמר ויקח בעז עשרה אנשים מזקני העיר. ר' אבהו אמר מהכא.
במקהלות ברכו אלקים ה' ממקור ישראל.

ובפרט בכאן, שממשיך: מיבעי לי לקדושה כו' וברוכי כו' ומימסר כו' — אשר כ"ז פעולות האיש הן.

ולהעיר מדרז"ל הובאה בפירש"י (ש"א כ, ל).

יש לברר אם זהו סגנונו דבה"ג "בר ישראל דבעי" דלכאורה פשיטא הוא.

ולקמן מובא מאו"ז הגירסא "מאן דבעי". ואולי נקטי אנב דסיוס הענין: ממקור ישראל.

בפנים. ומימסר לה כתובה. זמן מסירת הכתובה — כמה דיעות בזה: רמב"ם הלי אישות פ"י. טושי"ע אה"ע סס"ו וש"י ב"כ.

והנה, בכל אופן, תמוה שלא הוזכר כאן ע"ד ברכת חתנים אם לאחרי המסירה או לפני.

ולדידי השמטת המעתיק והדפוס **דמוכחה** היא.

ובשאלתות (חיי שרה, טז): מאן דבעי למינסב איתתא מיתבעי לי לקדושי ברישא וברוכי ברכת אירוסין בעשרה **וברכת חתנים** בעשרה ומימסר לה כתובתא. ועל דרך זה צ"ל כאן.

ואתי שפיר גם המשך הענין: דאר"נ כו' מנין **לברכת חתנים**.

ובהעמק שאלה על השאלתות שם מגי' ומוסיף בבה"ג כאן תיבת **בעשרה**, אחרי התיבות **ברכת אירוסין**, ומפרש כוונתו להביא רא"י מב"ח (דלא איירי בה כלל) דצריך עשרה על ב"א דצריך עשרה, — ומלבד דהו"ל לבה"ג לפרש זה — הרי נשארה הפליאה דהשמטת ענין ב"ח.

משנ"ה סק"ב. ורבינו לא גרס בר נתן. וכן לא גרס זה בשאלתות שם. ופי' בהעמק שאלה דעכצ"ל דתיבות ב"נ בש"ס טה"ד הוא, כי רהב"נ מלך אחרי ר' אשי שנולד כשמת רבא חבירו של ר' נחמן. — וכבר העיר בסה"ד (מע' רב הונא ב"ט) דמצינו דרהב"נ הקשה לרבא (נדרים יב, א) ואולי זקן גדול הי' כו', ואולי שנים היו.

אבל ברש"י נדרים שם נדפס ר' **הונא** סתם בהשמטת התיבות **בר נתן**. ויל"ע בכ"ז בדקדוקי סופרים.

שצה

אדמו"ר שליט"א

משנ"ה סק"ג. ע"י חופה וקידושין. ע"פ מרז"ל מילתא אלבישייהו יקירא, מעתיק הנני משי"כ בזה במאמר אדמו"ר הזקן (בעל התניא), בספרו תורה אור (צח, ד) וז"ל: מה שאומרים מקדש עמו ישראל על ידי חופה וקדושין, והקשו למה שינו הסדר להקדים חופה לקדושין, אלא כי החופה הוא בחינת מקיף והוא ענין שכפה עליהם הר כגיגית שזה בחינת התגלות המקיף כנ"ל, ולכן הוצרך להקדים החופה לקדושין שכדי שיבאו לקבלת התורה שהוא בחינת הקדושין הוא ע"י המשכת המקיף תחלה שעל ידי זה באו לבחינת הבטול להקדים נעשה כו', ואז יוכל להיות ההמשכה והגילוי בחינת התורה, עכ"ל.

ה'תשכא

ב"ה, ט' אלול, תשי"ז
ברוקלין.

האברך זלמן שי

שלום וברכה!

ז"ע בא לידי מאמר מכ"ע אגרת לגולה (באנגלית מח' תמוז תשי"ז) בצירוף ציורים ממנו, שעשו עלי רושם דוקא ע"י שמצויירים כמו שהן – אן קונצען ואפילו אן קונצען אמנותיים, ומהראוי וגם מהנכון הי' – שבאופן כזה יצייר אלבום שלם של כפר חב"ד, ולא רק במצבו עתה אלא גם כמו שהי' בתחלת בואם לשם, בכדי שבאלבום זה יראו ג"כ התפתחות הכפר וכן עד"ז בתועלת צורת הכפר עתה, כיון שהתקוה שבקרוב יתפתח עוד יותר, ואם תהי' שורת ציורים אלו מוצלחה, יש לחשוב גם ע"ד קביעותם בדפוס אם בתור אלבום שורת-גלויות או גלויות בודדות, והעיקר כנ"ל שיבואו הציורים בפשטותם שבמציאות ולא יתרשם אם מי שהוא יאמר שהרי לזה מתאימה פוטו ואין צריכים לציור, וכנראה במוחש החילוק בין פוטו לציור מעשה ידי אומן אפילו הנעשה באומנות הכי קרובה להמציאות.

ה'תשכא

האברך זלמן שי: קליינמן, כפר חב"ד.
בא לידי: ראה גם לקמן אגרת ה'תשל"א.

מובן שבאם ישנם הוצאות הקשורים בהגשמת ציורים האמורים תשתלמנה מקופה מיוחדת ובזה גם שכר טרחה וכו' ואחכה למענהו בבשו"ט בהאמור.

ולמותר להוסיף שאין כוונתי רק להבתים וכיו"ב, אלא גם ובעיקר ציורים מחיי הכפר – מן חיים הרוחנים שברוחניות – ועד לחיים גשמיים שבגשמיות.

בודאי שיש לו שיעורים בנגלה ובחסידות נוסף על שיעורים הנלמדים ברבים שמשותף בהם.

בברכת כוח"ט ולבשו"ט בהנ"ל.

ה'תשכב

ב"ה, יו"ד אלול, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו בו כותב אודות . . . ש"י וחווות דעת הרופא, שטוב לפניו לנסוע מביתו, ושואל דעתי בזה.

והנה כפי שמתאר העניינים במכתבו, טוב הדבר אבל ביחד עם זה הסברא שיסע לארצוה"ב או למדינה אחרת, הנה נוסף על ההוצאות הכרוכות בדבר העיקר שאי אפשר לדעת מראש לאיזה סביבה יכנס בבואו למקום החדש ואיך תשפיע עליו הסביבה באם אפילו תהי' מהיותר טובות שבמדינה אלי' יבוא, אשר ההשגחה וההכרח לתת דו"ח למי שהוא במדינה חדשה אפילו אם מקבל זה על עצמו הנ"ל קבלה זו תהי' מרצונו הטוב ואינה דומה להנתינת דו"ח המוכרחת ע"פ טובה או מפני ההרגל דכמה שנים, וק"ל. ולתכלית הנרצה הרי מספיקה הנסיעה למקום אחר באה"ק ת"ו גופא שאז רוב העניינים השלילים יתוקנו כמעט בשלימות או אפשר כולם בשלימות.

בעת רצון אזכיר את כל אלו שכותב אודותם על הציון הק' של כ"ק

ה'תשכב

לנסוע מביתו: ראה לעיל אגרת ה'תקמב.

שצז

אדמו"ר שליט"א

מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע כאו"א להמצטרך לו מתאים לתוכן כתבו.

בברכת כוח"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

נ.ב.

מאחר שהוא המבקש וכותב אודות הנ"ל, הנה ככל שיוסיף הוא בעניני תורה ומצות יתוסף בברכות השי"ת במילוי בקשותיו בכלל ובהנ"ל בפרט.

בודאי למותר להדגיש – שכתבו אלי, וזה שיזכירום, אותו ואת משפחתו, על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר, וזה שזקוקים לברכה מיוחדת ובפרט בימים בהם אומרים פעמים בכל יום את פניך ה' אבקש.

מכריח שלא לבד שיתרחק כל אחד מהם מהענינים ומהאנשים הנלחמים, ר"ל בגלוי ובסתר, בתורת החסידות ועניני – בהבעש"ט ואדה"ז ותלמידיהם. וגם אין מספיקה כלל ההתחזקות לעמוד על עמדם בזה (היפך הציווי דמעלין דוקא בקודש).

אלא מוכרחה ההוספה והעלי' בכל זה. וההשפעה בכל מקום שידם מגעת בכיון זה.

ה'תשכג

בי"ה, יו"ד אלול, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום שהוכפל בו כי טוב, בו כותב ראשי פרקים מאשר עבר עליו ביחוד בזמן האחרון במשרתו ב... והקישוים בה עד שנאלץ (לדעתו) להודיע שעוזב את עבודתו שם, ומסיים בפרוט הצעות שיש לו בהנוגע לעתיד, ובשאלת חוות דעתי בזה.

והנה אינו ברור ממכתבו אם עזיבתו את... הוא באופן שאין כבר לעשות בזה כלום או שיש מקום לחזרה, שאז לדעתי יש להתבונן בזה התבוננות עמוקה אם כדאית העזיבה, ואפשר ג"כ שבנדון זה מקום לביטוי

חריף יותר אם מותרת העזיבה, שהרי לפי כתבו הצליח בעבודתו שם ומצד השני לא גמרה, שהרי כמה כתות ישנן שהנהגתן היפך מהרצוי ואפילו בכתה שלו הוא רק באמצע התקון וידוע מאמר רז"ל שלא מן הכל אדם לומד, ומי יודע אם אחר יצליח להשפיע עליהם בכיוון הרצוי. מובן שהטענות שלו לעזיבתו את המקום יש להם מקום ונצרכים עיון, אבל בעיון הזה יש להביא בחשבון את הבחינה וכמועתק בהיום יום כ"ג סיון, ונקוט האי כללא בידך וזכור אותו תמיד, כי כל דבר המועיל או מביא לעבודה בפועל, הנה כל מניעה שתהי' לדבר זה – אפילו אם המניעה היא מדבר היותר נעלה – הוא רק מתחבולותיו של נפש הבהמית.

באם לאחר העיון בדבר והעיקר בהתייעצות עם אלו שאינם נוגעים בדבר, יבואו להחלטה שבכ"ז עליו לעזוב . . . או שהוא באופן שאי אפשר חזרתו לשם באופן שיוכל להמשיך שם השפעתו לטובה, אזי מההצעות שמזכיר יש להתענין באותן ששם המצב דלהוציא יקר מזולל, ושאיין אחר במקום או במוסד שיעשה זה, ונודע גודל הענין דמצוה שאי אפשר לעשותה על ידי אחרים כפסק רז"ל מ"ס מו"ק ט' סוף ע"א וריש ע"ב.

בנקודה השני' שבמכתבו אף שבפנימיות אין שני' היא להני"ל אלא שתיהן נקודה אחת הן, והוא יחסו לחסידות וחסידי חב"ד.

ידוע השקפתי שבתקופתנו זו ביחוד מוכרחת הנהגה מתאימה לשיטה זו כיון שרוב החושך והולך ומחשיך עוד יותר בשנים אלו, שזה מכריח הוספה גדולה יותר בצד האור והקדושה, והוספה לא רק במילוי הדברים והמעשה בפועל אף שידוע דבר משנה המעשה הוא העיקר, כ"א וגם זה עיקר אור וחיות ובחוס והתלהבות הדרושים, וכיון שבזמננו דורשים בכל ענין "אחיזה" בשכל וההבנה, וכשמיוסד על קבלת עול בלבד בעוה"ר אין זה מתקיים לזמן ארוך, כפי הדרוש וגם לא במדה הדרושה, הנה גם האור והחיות והחוס וההוספה שבהם צריכים להיות קשורים עם השכל וההבנה, וזהו מעניני ויסודי חסידות חב"ד.

במלים אחרות ובהנוגע אליו, כיון שהשגחה העליונה חננה אותו בכשרון השפעה על הנוער המתעתד לבנות בתים בישראל במשך שנים הקרובות ז.א. שהשפעה על כל אחד מהם, השפעה היא על בית בישראל, מוכרח שינצל כשרונותיו בשטח זה ככל האפשרי שזהו דורש ניצול מוגדר בחיות בחוס ואור במדה מקסימלית, שהדרך הקרובה לזה ואפשר גם היחידה, הוא ע"י שישקיע (אריינווארפען) – את עצמו בעניני שיטת החסידות, בלימוד תורתה הליכה בדרכה בהנוגע למחשבה דבור ומעשה וחיי היום יומי באופן מתאים, ואין

שצט

אדמו"ר שליט"א

תקופתנו מתאימה לסידור הענינים בשלבים להתחיל משלב הלימוד והעיון ואחרי כן להסיק המסקנות מעיון ולימוד זה בהנוגע למחשבה דבור ומעשה לעצמו ואחרי כן להשפיע גם על הזולת בזה, כיון שאין די זמן, ובפרט שהמדובר בהשפעה על הנוער, ולכן יש להתחיל בכל שלשה שלבים אלו בבת אחת ובפרט שבנדון דידי' הרי כבר יש לו ידיעה ואחיזה בכל שלבים אלו במדה מסוימה, ואין לך דבר העומד בפני הרצון האמיתי בזה.

כנראה מסיום מכתבו, אינו מתעסק כדבעי בעניני שידוכין, כוונתי שאפילו אינו מזכיר אודות זה. ומובן הפלא ביותר, וכמובן ארשה לעצמי על יסוד מרז"ל זכין לאדם שלא בפניו להזכיר בפרט בהפ"נ גם הענין דשידוך טוב בגשמיות וברוחניות גם יחד ובקרוב ממש, ובודאי שיתעסק גם בדרך הטבע בזה ובמרץ הדרוש כדרישת תורתנו בזה. ויהי רצון שגם בזה נוסף על ענינים הנ"ל יבשר טוב בקרוב ממש, וזכות הרבים שהשפיע עליהם לקרבם להשי"ת תעמוד לו בודאי בענין עיקרי זה.

המחכה לבשו"ט בכל האמור ובברכת כוח"ט.

ה'תשכד

בי"ה, יו"ד אלול, תשי"ז
ברוקלין.

ארגון נשי ובנות חב"ד סניף . . .
ה' עליהן תחיינה

ברכה ושלוש!

כיון שנכנסנו לחדש הרחמים, אף שבטח למותר לעוררן על דבר זה, ליתר שאת באתי במכתב מיוחד, והוא על דבר ההכרח הכי גדול בעריכת תכנית מפורטה לניצול ימי הרצון והשמחה דחדש תשרי באופן המתאים.

בברכת כוח"ט ולבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תשכד

סניף: בנוסח זה לכל סניפי נשי ובנות חב"ד; בעיירות שבחור"ל — באידיש.

ה'תשכה

בי"ה, יו"ד אלול, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת הפ"נ עבור בתם תח"י ולפלא שזה רב זמן ביותר שלא
הי' ממנו כל ידיעות וגם עתה מסתפק בהפ"נ ותו לא מידי, ובטח ימלא
בהזדמנות הבאה ויהי רצון שיבשר טוב.

במ"ש אודות בתו תח"י הנ"ל, כפי שאפשר לברר המצב מכתבו, כמה
טפולים חדשים נתחדשו בשנים האחרונות בכגון דא, כמו כדורים (פילען)
הממהרים את ההתפתחות וכו' וכמדומה שבמדינת שווייץ נמצאים רופאים
גדולים מומחים במקצוע זה, וכדאי שיתוודע עד"ז בפרטיות, ויעשה בהתאם
להידיעות שיקבל.

מוכרחני להעיר בהנוגע לסיום מכתבו, שכשיעזור השי"ת ותתרפא יתן
בלי"נ לישיבת תומכי תמימים וכו' שאין זה נוסח רצוי באופן דלהתנות תנאים
עם השי"ת ולהקדים שבתחלה יעזור ואחרי כן וכו' והרי ענינו של כל איש
ישראל הוא לעשות ככל האפשרי וככל יכולתו בעניני תורה ומצות שצדקה
בכלל זה ועוד ששקולה היא כנגד כל המצות עד שנקראת בשם מצוה סתם
(עיין בתניא פרק ל"ז בארוכה) וביחד עם זה להתפלל לבקש ולדרוש מהשי"ת
המצטרך לו בבני חיי ומזוני רויחי. וק"ל.

בברכה לבשו"ט בכל האמור ולכוח"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

תא

אדמו"ר שליט"א

ה'תשכו

ב"ה, י"ב אלול, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה שמואל אלעזר שי

שלום וברכה!

ת"ח על מכתבו מששי באלול, בו כותב אף כי בקיצור נמרץ, ממהלך
חתונתו בשעה טובה ומוצלחת, ויה"ר שתהי' זה התחלה טובה לבנין בית
חסידותי מתאים לרצון רבותינו נשיאינו הק'.

ועבודתו בקדש עם תלמידי המכינה דישיבת תורת אמת, תעמוד
להרבות הברכה והצלחה גם בזה. ויהי רצון שיבשר טוב בכל האמור.

בברכת כתיבה וחתימה טובה,

מ. שניאורסאהן

נ.ב.

מכתבו מכ"ה תמוז נתקבל בעתו אף שמסיבה לא נתאשר עד עתה.

לפלא מה שכותב שחזר קטע ממאמר לכה דודי, מהו הפירוש — קטע.
ובפרט שבענין זה הנה מבואר ע"ד מאמר זה ונדבר גם בארוכה בהתועדות
דחג השבועות בשנים שעברו, שבו נמצא מתורתם של כל רבותינו נשיאינו
הק', ובאם חוזרים חלק המאמר, הרי להחזור אין ידוע מה נכלל ומה וכו'.

ושולח הנני מכתבי מהיר דחוף, בכדי שעכ"פ בתוך חדש החופה יחזור
עוד הפעם המאמר בשלימות. ויפרסם ויעורר את כל אלו שבמצב דומה הם,
שעכ"פ מכאן ולהבא יעשה הנ"ל כדרוש . . .

ה'תשכו

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 465 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מוה' שמואל אלעזר: הלפרין. אגרות נוספות אליו — לעיל ה'תפד, ובהנסמן בהערות שם.

ה'תשכז

ב"ה, י"ב אלול, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מו' אלול.

(א) בשאלתו אם לעשות תנאים בנוסח מסוים אשר אחד הצדדים מתנגד לזה וכו'.

בכלל אין לשנות מהנוסח הרגיל, אבל לאידך גיסא גם אין להתעקש בזה באם אין זה נוגע כלל וכלל בעניני יראת שמים ומובן שצריך להתענין מפני מה מי שהוא מתנגד לנוסח שהוא הרגיל.

(ב) בקשתו ברכה, שישאר בתמימותו וכו'.

מובן שזה תלוי ברצונו, כי היכולת ניתנה לו בזה אלא שצריך ללמוד בהתמדה ושקידה ולקיים המצות בהידור, ואז מתוסף בברכת השי"ת בהאמור.

(ג) מ"ש שאינו יכול לגמור השלש שנים וחצי.

אינו מובן לאיזה שנים כוונתו. ובכל אופן יציע ענינו להנהלת ביה"ס בו לומד, שהרי הם רוצים טובתו ואינם נוגעים בדבר, ויעשה כהוראתם. והשי"ת יצליחו בכל האמור.

בברכה לבשו"ט ולכוח"ט.

ה'תשכח

ב"ה, י"ב אלול, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום החמישי, בו כותב ע"ד הקישוים שפוגש ושלפ"ד קשורים הם בזה שידועים שלומד חסידות דא"ח וגם משפיע על אחרים בכגון דא.

והנה אם אמת נכון הדבר אשרי חלקו שזכה להפיץ מעינות דא"ח סתים דאורייתא באופן שהרגישו בזה גם בהלעומת זה ורוצים להפריעו. והרי זה עצמו צריך לעורר בו כחות ומרץ נוספים לעשות ככל האפשרי אשר המאור שבתורה יתגלה באופן דהולך ומתפשט והולך ועולה, שאין לך דבר גדול מזה. ואף שמובן שפעולת בניי צריכות להעשות בדרכי נועם דוקא ובדרכי שלום, הרי אין זה נוגע בגוף הענין, כ"א באופן הבאתו אל הפועל, ואחד מהפרטים בזה לא להגדיל לא בעיני עצמו וגם לא בעיני אחרים את ההעלמות וההסתרים. ויהי רצון שכל אלו שנדמה להם שרוצים להעלים על זה – יעמדו על האמת שאין זה רצונם האמיתי, כי בפנימיות נפשם כ"א מבניי רוצה להתקשר בפנימיות התורה כיון שרוצה להתקשר בפנימיות הקב"ה, שזוהי הדרך לזה וכמבואר בזהר הק' (חלק ג' עג, א).

כיון שנראה ממכתבו שעוד מחבריו שי' נתפסו על דברי תורת החסידות, שכתוב בה כי היא חייך ואורך ימך, בטח ימצא אופן למסור גם להם את הנ"ל. ויהי רצון שתקוים בעגלא דידן ההבטחה דיפוצו מעינותיך חוצה ומה שבא לאח"י – הוא משיח צדקנו.

בברכה לבשו"ט בכל האמור ולכוח"ט.

ה'תשכט

ב"ה, י"ב אלול, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום השלישי, בו כותב אודות בנו שי' ואת אשר עבר עליו מקודם בואו ללמוד הנה לישיבה, ובקשר עם זה מציע מה לעשות בהנוגע להבא . . . כיון שבנו שי' נמצא כאן זה זמן קצר לפי ערך, קשה להחליט את הטוב לפניו, אם כהצעת כ' במכתבו או באופן אחר עד שיעבור משך זמן מספיק בכדי לראות ההשפעה של הסביבה החדשה על בנו שי'.

כיון שרואה הנני במכתבו שד"ר הנה, ואם הפי' – היינו רופא, בודאי גם זה למותר לעוררו, אשר את בני הנוער ובפרט בתקופתנו רבת השינוים והזעזועים בכל העולם כולו ובמילא גם בסביבתו של כל אחד אשר לדאבוננו לא זכינו במנוחה בעולם ובצבור, הנה כל זה דורש זהירות יתירה בהיחסים עם הנוער, שלא למעט חוסם נפשם ומנוחת נפשם ולהטיל ספיקות בעניניהם,

ובאם מי שהוא מהנוער מרגיש עצמו טוב בסביבה המתאימה להוראת תורתנו תורת חיים, יש להזהר ביותר מלהפריע מנוחתו, וכנ"ל מובן עוד יותר מהכתוב להתבונן בחיי הדור הצעיר בתקופתנו.

נעם לי לקרות בסיום מכתבו אשר בנו מתנהג כדתה של תורה ואפשר שזהו סיבת וטעם בנו ש"י שרוצה לעלות יותר בתורה ומצותי, ואינו מסתפק במדריגתו עד עתה איך שתה"י טובה, כיון שהתורה אומרת מעלין בקדש.

תקותי חזקה ע"פ הנ"ל אשר יתרבה השלום ויוטבו היחסים שלהם ביותר וביותר, ונותן התורה ומצוה המצוה יברכו ויצליחו ברוב נחת אמיתי מבנו ש"י.

בברכת כתיבה וחתימה טובה ולבשו"ט.

ה'תשל

בי"ה, י"ג אלול, תשי"ז
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון יום ג' מיט דער גוטער בשורה אז איר פילט בעסער, האטש דאס איז ניט קיין רפואה שלימה, און השם יתברך זאל העלפען אז אנהויבענדיק מיט גוטע בשורות זאלט איר פארזעצען אז אייער געזונט איז בעסער און בעסער.

וואס איר שרייבט וועגען רוישען וכו' דארפט איר פרעגען בא א דאקטאר אויב עס איז פאסיג פאר אייך Nicotinic Acid אדער א צוזאמען געמישט מיט דעם.

אבער דער עיקר דארפט איר זיין שטארק אין בטחון בהשם יתברך רופא כל בשר ומפליא לעשות, און וואס שטארקער עס וועט זיין דער בטחון, אלץ גיכער זעהט מען די ברכות פון השם יתברך אין דעם וואס מען נויטיגט זיך.

בברכת כתיבה וחתימה טובה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

תה

אדמו"ר שליט"א

ה'תשלא

ב"ה, י"ג אלול, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נר"נ וכו' מו"ה גרשון שי

שלום וברכה!

זה מזמן שלא נתקבל מהם כל ידיעות, ואף שעי"פ ההנהגה דעד עתה הרי זה סימן שהכל בסדר ובשלום, שהרי כשיש הפרעות ח"ו כותבים, בכל זה ינעם לי לקבל מהם ידיעות בפירוש עד"ז וכן במה עוסק עתה.

ועל של עתה באתי, שנזדמן לידי מכ"ע אגרת לגולה (בשפה האנגלית) חוברת כ"ג ובו מאמר ג"כ באנגלית, כפר חב"ד, ועה"ח גרשון סגל, תושב כפר חב"ד, וכנראה שהוא מחבר המאמר או עכ"פ שהמאמר הוא העתקה ממאמרו או משיחתו, ואתענין לדעת, אם הדפיס מאמר זה בעברית באיזה מכ"ע, וכן אם יש לראותו.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

ובברכה לבשו"ט.

ה'תשלא

מו"ה גרשון: סגל, כפר חב"ד.
שנזדמן לידי: ראה גם לעיל אגרת ה'תשכא.

ה'תשלב

ב"ה, י"ג אלול, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה יעקב יוסף שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מג' אלול, בו כותב אשר נתקבל לשי"ץ בביהכ"נ,
וכמנהג ישראל ותיק — ידבר לפניכם דברי התעוררות בעשיית הבע"ל.

ומובן שנכון עשה, ובודאי יהי' שם מנין ויותר שומרי שבת. וישתדל
להרבות מספרם הלוח והוסיף, ע"י דברי התעוררות בר"ה וכו' באופן רשמי,
ודברי התעוררות בכל עת מצוא שעת הכושר, ובפרט כללות עשיית, הימים
והלילות עליהם נאמר דרשו ה' בהמצאו גו', קירוב המאור אל הניצוץ. ומה
לדבר — תכלית המכוון צ"ל מתאים לדבר משנה המעשה הוא העיקר.
והאופנים להסבירם ה"ז תלוי בסוג המתפללים ותכונות נפשם. וכולל —
ההסברה שהרי זה טובה לא רק ברוחניות אלא גם בגשמיות, ואף שלפעמים
אין מובן כ"כ בשכל, הרי טבעי הדבר שאי אפשר לשכל גבולי — להבין
ולתפוס דבר בלתי גבולי, שזהו באין ערוך הרבה מלעייל פילא בקופא דמחטא
וכו'.

במ"ש שבא אליו לבקש רחמים עבור קרובים וכו' ומה יעשה.

בהזדמנות כאלו מובן שנכון הדבר שינצל הענין לעורר ע"ד הוספה
ביראת שמים, ובודאי גם להבא יתנהג באופן כזה, ויציע לפניכם שיזכרו על
הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע וההוספה בעניני
תורה ומצות היא תשמש צנור וכלי לקבלת התפלה.

בעת רצון אזכיר את כל אלו שכותב אודותם על הציון הק' של כ"ק
מו"ח אדמו"ר, ויהי רצון שיבשר טוב בכל האמור.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני

ה'תשלב

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 420 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מו"ה יעקב יוסף שי: גורקאו, לונדון. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ג ד'תרפ"א, ובהנסמן
בהערות שם.

תז אדמו"ר שליט"א

בוה להביע ברכתי לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכה לבשו"ט,

מ. שניאורסאהן

ה'תשלג

בי"ה, י"ג אלול, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מז' אלול, בו כותב אשר בנו שליט"א הצליח אצל הקונסול בקשר להארכת הפ"פ שלו וכו' וע"כ מבקש שחלק מזמנו יקח מלימוד תוה"ק ללימוד איזה מקצוע.

ובטח גם בעצמו יראה הסתירה שבין שני הענינים אשר תוכן הראשון הוא שבנו שי' רואה גם בעיני בשר ברכת השי"ת שהוא נותן התורה בעיניו, וכתוצאה מזה באה בקשה שבנו ימעט בלימוד התורה וילמוד איזה מקצוע.

תקותי שכתב האמור מתוך אהבת אב לבן אשר על אהבה בכלל אמרו חז"ל בהנוגע לכל אחד, שלפעמים מקלקלת את השורה.

ולדעתי בהביא בחשבון את הגיל של בנו שי' ואשר עתה הם השנים המסוגלים ללימוד תוה"ק הנקראת תורת חיים הכוללת גם חיים כפשוטו בעולם הזה וכאמרו אם בחקתי תלכו ופרש"י שתהיו עמלים בתורה, ואת מצותי תשמורו וגו' וככל הברכות האמורים בפרשה.

צריך הוא לעודד ולחזק את בנו שילמוד בהתמדה ושקידה הכי גדולה וכהבטחת רז"ל יגעת — ומצאת ויצליח בלימודו לרוב נחת האמיתי של כל אוהביו ולכל לראש בודאי אביו שי'.

ואנצל הזדמנות זו לעוררו על שמירת שלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בחומש תהלים ותניא, ועכ"פ ישמור עליהם מכאן ולהבא, אשר כפי ששמענו כ"פ מכ"ק מו"ח אדמו"ר סגולה הם לכמה ענינים.

בברכה לבשו"ט ולכוח"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תשלד

בי"ה, י"ג אלול, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה חיים מאיר שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מח' אלול, בו כותב ע"ד המשך בנין המקוה,
הקישוים הכספים שמוצאים בזה.

ולפלא שאינו מזכיר מה היו התוצאות ממה שעשו מגבית הן בכתב והן
בביקור במקומות שונים.

במ"ש ע"ד עשיית תיבה, כנראה כוונתו ע"ד פושקע להעמיד על פתח
הכניסה.

הנה לא ניסו כאן בכגון דא כלל וכלל, וכבר כתבתי לכמה מאנ"ש
מאה"ק ת"ו שמגבית כסף בארצוה"ב דורשת שמי שהוא על אתר ידבר ויעורר
ולאחר זה אפשר למכתב וכיו"ב שיועילו וכולי האי ואולי, ובפרט כשהמדובר
הוא בענין חדש לגמרי הנמצא במקום אחר ושאין לזה כל שייכות להאנשים
כאן (כמובן לבד הענין דכל ישראל ערבים זב"ז), ויה"ר שיבשר טוב בכל
הענינים הכללים והפרטים.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני
בזה להביע ברכתי לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה
ומתוקה גשמיות וברוחניות.

בברכה לבשו"ט.

ה'תשלד

מו"ה חיים מאיר: גרליק, כפר חב"ד. אגרות נוספות אליו — לעיל ה'תרסד, וכהנסמן בהערות
שם.

בנין המקוה: ראה לעיל שם.

ה'תשלה

ב"ה, י"ג אלול, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה יהושע שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מג' אלול בבשורה הטובה אשר מכתבי ללוקחי חלק
בלימוד תניא הק' קרא ופעל זה התעוררות גדולה והתחזקות.

ובודאי רשומי חזק גם לימים יבואו ובאופן הנדרש ע"י תורתנו תורת
חיים להוסיף ולחזור ולהוסיף וכפסק הדין מעלין בקדש.

בדאי למותר לעוררו ע"ד תכנית מפורטת לנצול ימי חדש תשרי הבע"ל
והימים שלפניהם שהם כמבואר בתורת החסידות אשר המלך נמצא בשדה
ומקבל את כ"א בספ"י (לקו"ת דברים לב, ב) ולאחרי זה הימים דקירוב
המאור אל הניצוץ, ויהי רצון אשר השי"ת יהי עם פיהו ויצליח בכל האמור.

כבקשתו אזכיר, כאו"א להמצטרך להם, על הציון הק' של כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע ואת אביו אברהם בן ברכה לרפ"ק ולרפ"ש
מתאים לתוכן כתבו, ויה"ר שיבשר טוב בכל האמור.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני
בזה להביע ברכתי לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתומה טובה לשנה טובה
ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכה.

נ.ב.

במ"ש אשר האברך . . . רוצה לנסוע לכאן לאסוף כסף וכו' — אין ענין
זה מדברים שבנקל כלל וכלל, בה בשעה שהוצאות הנסיעה ה"ז הוצאה ודאית
נוסף על הענינים דביטול תורה ומצוה וכו' והעיקר עניני ביטוש וכו' הסובלים
כל אלה המתעסקים במגביות וכו' ובפרט מי שלא הורגל בזה. ויהי רצון אשר
השי"ת ינחהו את הנ"ל בדרך הטובה לפניו באמת.

ה'תשלה

מו"ה יהושע: עלכרים, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ה'תריח, ובהנסמן בהערות שם.
מכתבי: דלעיל ה'תרמג.

ה'תשלו

ב"ה, י"ד אלול, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג ווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה ישראל זיסל שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מח' אלול, בו כותב שבטח נתקבל כבר הרשב"א על
ב"ב שהדפיסו וכו'.

והנה לעי"ע לא נתקבל וכנראה ממכתב כתי"ר יתקבל ימים אלו, ומוסגר
בזה המחאה להוצאות המשלוח.

ויהי רצון שיוסיף חילים בעיני תורה והמצוה, ולא רק בתורה אלא גם
בלומדי ואפשר יותר נכון לומר — העיקר בלומדי וכמרו"ל הידוע שבעה
דברים קדמו לעולם התורה וישראל וכו' ומחשבתם של ישראל קדמה לכל
דבר, והרי זהו ג"כ מהוראות תורתנו בהנוגע להנהגת איש הישראלי, וידוע
הפסק כמה גדולים מעשי חייא אפילו לגבי מעשה רבי חנינא (כתובות קג, ב).

אשר זהו ג"כ הטעם לגילוי רזין דאורייתא פנימיות התורה בשופי
ובאופן דהפצה עד שיגיעו גם חוצה וכנודע משל רבנו הזקן בעל התניא
והשו"ע מבן המלך והאבן טובה אשר בכתר המלך (נדפס בהתמים חוברת ב'
ע' מט).

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה הנני
בזה להביע ברכתי לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה
ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בכבוד ובברכה.

הנפסקה הופעת "התנובה"?

ז"ע נתקבל סי' הרשב"א. ות"ח.

ה'תשלו

מו"ה ישראל זיסל: דבורץ, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ג'תתלה, ובהנסמן
בהערות שם.

תיא

אדמו"ר שליט"א

ה'תשלז

בי"ה, י"ד אלול, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו עם הפ"נ המוסגר בו, שיקרא בעת רצון על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, בו כותב ראשי פרקים מאשר עבר עליו במשך שנה זו וכן אודות מצב בריאותו בהנוגע לעורו.

ומובן שבאם כוונת מכתבו כפשוטו שבעצמו בוחר לו משחה ואופן הטפול בה, וע"פ השאלה מידידיו וכו', אין זה הדרך כמובן בשכל הטבעי וגם לא ע"פ הוראת תורתנו שנתנה רשות לרופא לרפאות, ובטח ישנם רופאים מומחים במקצוע זה בסמיכות מקום אליו ועכ"פ ישאל עתה להוראתם ויעשה כן, וע"פ הנ"ל מובן במה ששאל עצת איש אחד שאומרים עליו שהוא מומחה, גם זה אינו נכון, ויעשה כנ"ל וכמו שמסיים גם במכתבו, להתייעץ עם רופא עור וכו'.

ויהי רצון שיוסיף בתורה ומצותי במסירה ונתינה ולא בהסדר שכותב שבאם יעזור לו השי"ת אז יתעורר, וסדר איש הישראלי הוא לכל לראש לעשות בפועל (ובפרט שהענין לעצמו אין די ערך וכמאמר המשנה שכר מצוה מצוה), והשי"ת יצליחו לבשר טוב בהנוגע לבריאות לא רק בגשמיות אלא גם ברוחניות.

בודאי משתתף בפעולות צעירי אגודת חב"ד, ובאופן שלא יגע בסדרי הלימוד.

בברכת כוח"ט ולבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תשלח

בי"ה, י"ד אלול, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נוי"נ בעל מדות ורב פעלים
מו"ה בנימין זאב שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו – שנתאחר קצת דרך הילוכו – פ"נ עבור
... שליט"א.

וכבקשתו אזכירו בעת רצון על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מתאים לתוכן כתבו, ויהי רצון אשר כיון שנמצאים
אנו בחדש אלול הוא חדש הרחמים, אשר כמשל הידוע של רבנו הזקן בספרו
לקוטי תורה (פי' ראה דף לב, ב) המלך נמצא בשדה ומקבל את כל העם בספ"י
ומראה פנים שוחקות לכולם וכו' יתוסף ברחמיו המרובים של ממה"מ
הקב"ה, לכל צרכי עמו בית ישראל ולכל אחד ואחת מהם והנ"ל בתוך שאר
חולי ישראל.

רבות שמעתי ע"ד כת"ר שי' וכן מהאברכים השלוחים שביקרו בקהלתו
בקדש אשתקד, וכיון שחזקה שליח עושה שליחותו הוא כל אחד מישראל
שהוא שלוחו של הבורא ברוך הוא להאיר חשכת העולם ומתאים להוראתו
דמעלין בקדש, בטח מאז הוסיף והעלה בפעולתו בקדש בקהלתו ובכל מקום
שידו מגעת וביחוד בתוככי הנוער, שמחד גיסא עדיין לא נגמרה צורתו בכל
התוקף ועלול לשינויים יותר מזה שעברו רוב שנותיו וכו' ומאידך גיסא כל
עתידו עדיין לפניו ובוזה בנין בית בישראל, שלכן כל שינוי לטוב בו, נכפל כמה
פעמים ככה בביתו אשר יבנה בגדלו.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני
בוזה להביע ברכתי לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה
ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בכבוד ובברכת הצלחה.

ה'תשלח

מורה בנימין זאב: ריס, ציריך.

תיג

אדמו"ר שליט"א

ה'תשלט

ב"ה, י"ד אלול, תשי"ז
ברוקלין.

לכבוד הנהלת צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה על הודעתם מ"הכנוס התמימים" שיתקיים ביום ט"ו אלול, הואיל כ"ק
אדמו"ר שליט"א לשלוח מברק ומועתק בזה לשה"ק:

כינוס התמימים כפר חב"ד, יה"ר שיזכה הכנוס ויצליח לגלות
במשתתפיו ובכל מושפעייהם ולהביא בפועל תפקידם שהורוהו רבותינו
נשיאינו להיות פעילים דוקא, נרות להאיר בכל תפוצות ישראל ובאור וחיות
חסידותיים, על ידי עבודת התפלה, קיום התורה והמצוה בהידור וההפצה
ובשופי דהמעיונות חוצה מחוץ ליחידה ועד החוצה דעומק תחת. וייתי מר,
משיח צדקנו בקרוב ממש.

כתיבה וחתימה טובה,

מנחם שניאורסאהן

המברק בטח נתקבל במועדו. ולמותר לעוררם להודיע לכאן, ובפרטיות
הדרושה, מהנעשה. ות"ח מראש.

בברכת כוח"ט.

מזכיר

ה'תשמ

ב"ה, ט"ו אלול, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מערי"ח אלול חדש הרחמים, בו כותב ע"ד הבדידות של וכו' וכו' ואיך שרוצה לחיות דוקא במקום אחר, אף שידע שהמקום בו נמצא מסוגל להשפיע חסידות וכו'.

ומובנת הסתירה מרישא לסיפא, כי אם המקום מסוגל להשפיע חסידות, מובן שאינו בודד שם, כי הרי כלי לקבלה לחסידות מציאות **חסידותית** היא, אם בגלוי לכל או בגלוי לעיני המתבוננים בהם. ועוד יותר – מהו בכלל ענין הבדידות, בה בשעה שהנה ה' נצב עליו במקום זה ומביט עליו ובוחר כליות ולב אם עובדו כראוי (הודעת רבינו הזקן בתניא ריש פרק מא), ותיכף מודיע רבנו הזקן גם המסקנא מזה, וז"ל, וע"כ צריך לעבוד לפניו וכו' ויעמיק במחשבה זו ויאריך בה וכו'. ואם ישתדל להתבונן במסקנא זו, תיכף יראה שאינו בודד, ואדרבה. ואף שלכאורה כל הענינים שכותב מתאימים הם להמציאות בכללותה, הרי נאמר נתתי לפניך החיים והטוב וגו' ז.א. שכל עניני קליפת נוגה, שהיא כללות החיות של עוה"ז הגשמי והחומרי (תניא פרק לז, עיי"ש בארוכה), ממוצע זה בין הקדושה וכו' ויש לנצלה באופן להרבות את הקדושה או כו'. וגם ההתבוננות בתנאי המקום אודותם כותב, יכולה להיות בשני האופנים. ובזה הוא ג"כ ההוכחה והאבן בוחן, מי הוא המעורר להתבוננות זו כמבואר בהיום יום כ"ג סיון.

ויה"ר שמתאים לסיום מכתבו, ע"ד שמתכוון ליום הגדול ח"י אלול המתקרב ובא לברכה, שיצליח בזה המקום בפועל, ויצליח ויפעול גם בו מתאים להוראות שני המאורות הגדולים שנתגלו ביום בהיר זה, ששניהם הדגישו הענין דעבודת ה' בשמחה ובטוב לבב דוקא, עבודת ה' באופן דעזב תעזב עמו דוקא (כמועתק בהיום יום כ"ח שבט, עיי"ש) וע"י הקו דואהבת לרעך כמוך אשר חד הוא עם ואהבת את ה' אלקיך, ואצפה לבשו"ט בכל האמור.

כיון שאינו מזכיר בהנוגע לעניני בריאות, בודאי סימן הוא שהכל בסדר ובשלום, ובטח גם ע"ז יודיע בפירוש.

בברכת כתיבה וחתימה טובה ולבשו"ט.

ה'תשסא

בי"ה, ט"ו אלול, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה יצחק שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיו"ד אלול עם הפ"נ המוסגר בו, שיקרא בעת רצון
על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

במ"ש בענין דשערות דנוקבא שמבואר בדא"ח ששער באשה ערוה מפני
שיש מקום ליניקת החיצונים וכו' (מלבד בדמ"צ שמציין במכתבו, מדובר בזה
גם בלקו"ת דברים לו, ג ועוד). ושואל שע"פ הסבר זה, כמו שהנזיר מוזהר
שלא לגלחן מפני התוספת בקדושה עי"ז, הרי האשה הי' צ"ל בקצה השני —
לגלחן דוקא ולא להסתפק בכיסוי הראש.

וההסבר בזה יובן, ע"פ הנגלה ששער באשה ערוה אינו בהנוגע לפנויות,
וכן אפילו בנשואות זהו רק בהנוגע לזרים ושרגילות לכסותו, משא"כ בהנוגע
לבעל, אדרבה הרי יכול לאמר אי אפשר באשה מגולחת (נזיר כח, א).
שמהנגלה מובן גם הענין בפנימיות — שיניקה לחיצונים אפשר שתהי' כשבא
הדבר לכלל יניקה, משא"כ כשאינה אלא מקבל. ואפשר רק באם אין דבר
המגין על זה ואסורה ביותר מהרגיל, והנמשל מובן. וראה לקו"ת ויקרא כד,
א. לב, א. ועוד . . .

בברכה לבשו"ט ולכוח"ט,

מ.שניאורסאהן

ה'תשסא

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 348 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מו"ה יצחק: דובאוו, מנטשטער. אגרות נוספות אליו — לעיל הי'חצת, ובהנסמן בהערות שם.

ה'תשמב

ב"ה, ט"ו אלול, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מו"ה יהודא זרחי' מרדכי ליב חיים שי'

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הארוך נתקבל מכתבו מיום הרביעי, ובטח מכבר קבל
מכתבי מענה על מכתבו הקודם אף שאינו מזכיר עד"ז, בו כותב שבימי
החופש עזרו אני"ש בעניני החינוך שבסביבתו, ובדאי ניצל הזדמנות זו כדי
להתקרב אתם יותר, והרי על כל חלקי ועניני התומ"צ נאמר בהם שהתועלת
הוא דבוק חברים ומרובה מזה טובה בזה שהרבה חברות עושה וכמבואר
הענין בארוכה בקונטרס החלצו הידוע, וסיסמא היא בפתגם אדמו"ר
האמצעי, שכששני יהודים מתדברים יחד, הרי זה שתי נפשות אלקית על נפש
טבעית אחת, וק"ל.

במ"ש אודות לסדר ספר מדריך לנשואין בקשר עם השאלות השונות
אשר במחיצתן במקצוע זה, נכון הדבר, כי בתקופתנו נפגשו שתי הקצוות,
בעיות ושאלות מסובכות ביותר ומאידך גיסא בהדור הכי אחרון נתמעט
ביותר הלימוד בהנוגע להוראה להלכה למעשה בפוסקים האחרונים דוקא,
דהלכה כבתראי ובהם באו הדברים מבוארים יותר, וק"ל. ולכן מובן
שקובצים המבארים צדדי שאלות ומעוררים עליהם ומה טוב מורים ג"כ
הספרים במ נדונה שאלה זו מהספרים ששעה זו מכריחה העסק בהם.

דא"ג זה הי' ג"כ אחד הטעמים בהדפסת השדי חמד בו נקבצו מכמה
ספרי פוסקים האחרונים בהנוגע להלכה למעשה וכמו"כ ג"כ מאשר סו"ס
עמדו על הנחיצות להוציא אוצר הפוסקים על אבן העזר אף שחבל שהולך
הענין לאט כ"כ.

בעת רצון אזכיר את כל אלו שכותב אודותם על הציון הק' של כ"ק
מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע כאו"א להמצטרך לו מתאים לתוכן
כתבו.

ה'תשמב

מו"ה יהודא זרחי' מרדכי ליב חיים: סגל, תל אביב. אגרות נוספות אליו — לעיל חי"ד ה'שכה,
ובהנסמן בהערות שם.
בפתגם אדמו"ר האמצעי: ראה גם לעיל אגרת ה'תקפא, ובהנסמן בהערות שם.

תיז

אדמו"ר שליט"א

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה הנני
בזה להביע ברכתי לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה
ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכה.

ה'תשמג

בי"ה, י"ז אלול, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
צנמ"ס וכו' הרשי"י שי'

שלום וברכה!

... ובפרוס יום הבהיר חיי אלול, יום הולדת שני המאורות הגדולים
הבעש"ט ורבנו הזקן, הנה יהי רצון שכפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר בהשם חיי
אלול, ברינגט אריין חיות אין אלול, הנה מתחיל מיום זה ובערב יום זה
שהוא הכנה לזה, יכנס החום החיות והאור באופן דהולך וגדל ומעלין בקדש,
ובכל הענינים דרי"ת אלול, שכולל ג' הקוין דתורה עבודה וגמ"ח וכתר שם
טוב שעולה ע"ג, מעשה בפועל למטה וענין התשובה למעלה, שגם זה הרי נרמז
בתיבת אלול. ועי"פ מאמר רז"ל כל דפשיט מעלי טפי: עס זאל זיין א כתיבה
וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה.

בברכה לבשו"ט וכוח"ט,

מ. שניאורסאהן

נ.ב.

ספרו ספורי חסידים חלק ב' — לעי"ע לא נתקבל.

בקשתי לברר ע"ד מציאות העתקת השיחה בהנוגע לחילוק ב"ש וב"ה
כח ופועל.

ה'תשמג

נדפסה בלקו"ש ח"ט ע' 353 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
הרש"י: זיין, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ה'שס. ובהנסמן כהערות שם.
לברר .. כח ופועל: ראה לעיל אגרת ה'תרד.

ה'תשדמ

ב"ה, י"ז אלול, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"מ עוסק בצרכי צבור בעל מדות תרומיות
ענף עץ אבות וכו' מהרש"ז שי

שלום וברכה!

בהמשך למכתבי מאז מענה על מכתב כי שבדאי נתקבל בעתו, הנה
הגיעתני הידיעה אשר הסוכנות החליטה להחזיר להכפר סכום נכון (בקשר
למה שהוציאו בעניני החשמל), וראיתי גם בזה הוראה באצבע להצלחת עניני
הכפר, כי זה רבות חשבתי בקשר עם התכנית, שלדעתי הכרחית היא, שדברתי
וגם כתבתי לכי מאז, שמוכרח הכפר להתפתח ולהתרחב לא רק באיכות אלא
גם בכמות. ובפרט שזה בזה תלוי, ובכמות בענין זה ה"ה מספר התושבים.
וכפי מצב הכפר העכשוי וחוסר הדירות ובפרט דירות מתאימות, וחוסר גם
באמצעים די גדולים, מוכרחים היו לבנות בית בית, והרי רואים בכגון דא,
שאז אין תכנית לכללות הבתים, אין בית אחד דומה לחבירו, מקום הבתים
הנבנים בשטח הכפר אינם מכוונים לתכנית אחידה וכו', אשר כל החסרונות
האלו אפשר למונעם רק באופן אחד, והוא על ידי גישה לבנין בבת אחת של
כמה וכמה בתים, שבהתנאים השוררים — דורשים על אתר סכום די גדול.
ועד עתה הרי לא היתה אפשריות זו.

וכשהגיעתני הידיעה האמורה כתבתי תיכף דעתי בזה לועד הכפר, שזוהי
האפשריות שניתנה — להתפתחות הכפר באופן מתוכנן, עכ"פ מתוכנן הרבה
יותר מאשר באופן אחר, ולכן ישקיעו כל הסכום בבנין שיכון, וכמובן יחפשו
על זה עזר גם משכנתות והלוואות וכו' הנתנים במקרים כאלו, בכדי שיהי
מספר דירות הנבנות בשכון זה מקסימלי כפי האפשריות, ויבואו בדברים עם
המומחים במקצוע ע"ד עבוד תכנית בניי מתאימה וכו'.

ה'תשדמ

חלקה נדפס בלקו"ש חי"ד ע' 351 חלקה בחכ"ד ע' 387 והושלמה ע"פ העחק המזכירות.
מהרש"ז: שזר. אגרות נוספות אליו — לעיל הישעה, ובהנסמן בהערות שם.
כתבתי תיכף: לעיל אגרת ה'תרפח.

אדמו"ר שליט"א

טיט

ובידעי התענינותו של כי בכל עניני הכפר ובפרט בצעד כהנ"ל, אשר לדעתי יוצא מן הכלל לטובת התרחבות הכפר בכמות ובאיכות, כותב הנני לך את זה, בבטחוני חזק, אשר לא רק מתאים הוא גם להשקפת כי, אלא שעוד יוסיף בזה בעצתו ועזרתו לועד הכפר בשכלול תכנית בנין השכון ככל האפשרי, שהרי נמצא כי על אתר ויודע התנאים.

ודאי, אשר ישנם כמה ענינים בכפר, ומהם גם נחוצים – הדורשים עזר כספי, ויש מקום לומר שתהיינה הצעות לנצל בשביל ענינים אלו גם מכספים האמורים, אבל לדעתי אין לזה מקום כלל. כי ענינים הנ"ל זקוקים לסכומים כאלו שאין דורשים מאורע יוצא מן הכלל וסכומים חשובים כהנ"ל, ובטח במשך הזמן תהינה אפשריות אחרות שיוכלו למלאות צרכים אלו (והראוי – שהמתעסקים בהם לא ידעו בעבר מהחזרת כספים האמורים בתחלת המכתב), ובנין השכון הרי רואים במוחש שמתעכב זה כמה זמן, והביא להתופעה הבלתי רצויה, שכמה אנשים פנו לועד הכפר שרצונם להתיישב בו, והשיבו פניהם ריקם, מאפס דירה ושכון, והתיישבו במקומות אחרים. ומי יודע אם עתה ירצו, או אפילו אם ירצו, היוכלו לשנות עוד הפעם את דירתם ולהתיישב בכפר חב"ד. ובודאי כשיוודע דבר השכון, יוודעו ג"כ ע"ד כמה וכמה הרוצים להתיישב בכפר, ומתאימים אליו מכל המובנים, ושרק העדר השכון מונע אותם מעשות זאת.

ויהי רצון אשר בפרוס יום הבהיר ח"י אלול, יום הולדת שני המאורות הגדולים הבעש"ט ורבנו הזקן, אשר האירו עולם בתורתם ובמעשיהם, ויסדו שיטתם, בהיסוד אשר על רועה ישראל נאמן להתעסק בטובתן הרוחנית והגשמית גם יחד של בני ישראל מבלי להתנות תנאים, וביחד עם זה מבלי לשכוח על האמת והמציאות, אשר הטוב האמיתי הוא דוקא בהתאחד שניהם יחד.

וכמסופר בארוכה בהנוגע לשיטת הבעש"ט בזה ופעולותיו בקונטרס ח"י אלול תש"ג, שיחה ד' ובכ"מ, ומפורסם בתוככי חסידי חב"ד בהנוגע לרבנו הזקן בזה.

הנה יהי כפר חב"ד בארצנו הקדושה, דוגמא חי' מהתאחדות הרוחנית והגשמיות, איחוד שלם ותמים והולך וטוב והולך ומוסיף, ממנו יתפשט אורח חיים חסידותי בחול בשבת וביום טוב, לחוגים ההולכים ומתרחבים, לרוב נחת ולזכותם הכי גדולה של כל אלו שלקחו חלק ולוקחים חלק בעניני כפר חב"ד ותושביו, וגם זה באופן דהולך וגדל עד כי גדל מאד.

המצפה לבשו"ט בכל האמור וגם על הנמצא בין השטים וחותרם בנוסח
המסורתי המקודש ע"י עשירות דורות מעמנו בני ישראל,

בברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה למר ולכל אשר לו.

נ.ב.

ז"ע הגיעתני עוד ידיעה, ע"ד ההוספה והקצבת החלקות להרחבת ענין
החקלאות בכפר, ושמתכווננים להתחיל בפועל בנטיעת הפרדס, ואף כי לא
קבלתי עדיין הפרטים, בודאי לכי ידועים גם הם, ויהי רצון אשר גם
התרחבות זו תלך הלוך וגדל מתאים לתכנית האמורה לעיל, ובהצלחה בגשם
וברוח.

ה'תשמה

ב"ה, י"ז אלול, ה'תשי"ז
ברוקלין.

אגודת נשי ובנות חב"ד סניף:
ה' עליהן תחינה

ברכה ושלוש!

איך בין געווען צופרידען צו באקומען אמווייניגסטען א קורצען
איבערבליק וועגען אייער ארבעט אין דער פארגאנגענהייט, און איך האף אז
מער ווי געשריבען איז געטאן געווארען, און דער עיקר אז אין דער צוקונפט
זאל מען אויסברייטערען די ארבעט אין אלע מעגליכע אופנים.

איך האף אויך, האטש איר דערמאנט ניט וועגען דעם אז צווישן די
ענינים וואס ווערען געלערענט, איז אויך דא דער לערנען פון חוקי ודיני
טהרת המשפחה, מיט די פארהייראטע פרויען אדער כלות וועלכע גייען
חתונה האבען, און אויך די דינים וועלכע זיינען פארבונדען מיט די כשרות
פון עסען זאכען, וועלכע דאס לעצטע קען מען לערנען אויך מיט מיידלעך. און
אויף וויפיל איך געדיינק, זיינען די דינים פראן אויף צונויפגענומען אין דעם

ה'תשמה

סניף: נשלחה לכל הסניפים. טופס אחד, שנשלח בכ"ז אלול, נדפס בלקר"ש חכ"ד ע' 444.

תכא

אדמו"ר שליט"א

סידור קרבן מנחה, וואס האפענטליך האבען ווער פון די פרויען אזא סידור, און ווען ניט וועט מען דאס אייך צושיקען.

און אזוי ווי מיר געפינען זיך איצטער אין חודש אלול, וואס לויט ווי ערקלערט פון כ"ק מו"ח אדמו"ר בארוכה, איז דאס דער חדש פון חשבון הנפש פון דעם אוועקגייענדען יאהר, און אויך א גוטע צוגרייטונג צום קומענדען יאהר, אז עס זאל זיין א גוטער זיסער יאהר, סיי בגשמיות און סיי ברוחניות.

דארף דער חשבון און די הכנה פארמאגען אין זיך אויך די באטייליגונג פון **יעדער** חברה פון נשי ובנות חב"ד פון יעדער סניף און אויך די גוטע החלטה און פעסטקייט אויף צו טאן נאך מער אין דעם אין די קומענדע טעג וואכען און חדשים.

און השם יתברך זאל העלפען אז געזונטערהייט אין גוטער שטימונג זאל מען פארווריקליכען אלע גוטע החלטות אין דער פולסטער מאס און אויך מיט א הוספה.

בברכה צו גוטע בשורות אין דאס אויבן געזאגטע און צו א כתיבה וחתימה טובה צו יעדערע פון די חברות מיט זייערע בני בית שיחיו.

ה'תשמו

ב"ה, י"ז אלול, תשי"ז
ברוקלין.

כינוס נשי ובנות חב"ד
(ע"י הישיבה, לוד ישראל)

ברכותי שכל המשתתפות בכינוס והכינוס בכלל, יוסיף בהפעולות בהמרץ ובהחיות להשיג המטרה הפנימית שהיא להחדיר בבתיכן ובסביבתכן קרני ואור שני המאורות הגדולים הבעש"ט ורבנו הזקן שמתגלים ובכל שנה בתוספת בח"י אלול להחדיר דרך צנורות חינוך כשר והנהגת בית בטהרה ובקדושה.

כתיבה וחתימה טובה,

מנחם שניאורסאהן

ה'תשמז

ב"ה, טו"ב אלול, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד עסקני הציבור, חובבי תורה ונדיבי עם ה'
ה' עליהם יחיו

שלום רב וברכה!

הייאר, דעם אכצנטן טאג (ח"י) אלול, ווערט זעכציק יאר זינט עס איז געגרינדעט געווארן די ישיבה "תומכי־תמימים"־ליובאוויטש, דורך כ"ק אדמו"ר הרש"ב, דער פאטער פון כ"ק מו"ח אדמו"ר — זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע —

די ישיבה איז געגרינדעט געווארן אין דעם ליכטיקען טאג פון ח"י אלול, דעם געבורטסטאג פון די צוויי מאורות הגדולים, דער בעל שם טוב און דער אלטער רבי דער בעל התניא והשלחן ערוך. דורכדעם איז אויך אנגעצייכנט געווארען די אייגנארטיקייט פון די ישיבות תומכי תמימים: צו פארשפרייטען תורה תמימה, נגלה און פנימיות, דוכעדרונגען מיט יראת השם און אהבת השם, מסירות־נפש און אהבת־ישראל, מיט אן אינערלעכען אחריות געפיל פארן כלל און פארן פרט.

גולה אחר גולה, איין גלות נאכן צוויטען, האבען די ישיבות תומכי תמימים דורכגעמאכט, אין מערערע ערטער אין רוסלאנד אליין, ארץ ישראל ת"ו, פולין, לעטלאנד, ביז די השגחה עליונה האט איבערגעפלאנצט די צענטראלע ישיבה אין אמעריקא מיט זיבעצען יאר צוריק.

אבער — שם ביתו. אומעטום האט מען אויפגעשטעלט די תומכי־תמימים־דיקע ד' אמות של תורה און ד' אמות של תפלה. איבעראל האט די ישיבה אפגעהיט איר אייגנארטיקייט און דערפילט איר צוועק און אויפגאבע מיט מסירות־נפש.

די טיפע ווארצלען וואס זי האט פארפלאנצט האבען געבראכט פירות און פירי־פירות און אויפגעהאלטען אידישקייט וואו זיי האבען זיך נאר

ה'תשמז

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 484.

געפונען, אין סאוועטן רוסלאנד ווי אין אנדערע טיילען פון דער וועלט. און די תלמידים פון די ליובאוויטשער ישיבות, די "תמימים" זיינען היינט צו טאג פון די גרעסטע שעפערשע כוחות אויפן געביט פון החזקת התורה וקיום המצות בכלל, און אין חינוך הכשר בפרט: אין אמעריקא, ארץ ישראל, קאנאדא, אירופא, מאראקא, אויסטראליע א.א.וו.

ליידער און צום גרעסטן באדויערן איז די ווייטערע אנטוויקלוג און אויסשפרייטונג פון די ליובאוויטשער ישיבות און זייער לעבנס־וויכטיקע ארבעט שטארק באשווערט פון א לאסט חובות און דעפיציטען. און דארום ווענדעט זיך הנהלת "תומכי תמימים" מיט א הילף'ס רוף צו אחינו בני ישראל נאך זייער דרינגענדע שטיצע, און זיכער וועט זיך דער ברייטער אמעריקאנער אידישער עולם הארציק אפרופן אויף דעם הילפס רוף, בפרט אין די איצטיקע טעג פון רחמים, און העלפען ניט נאר אפווישען די אלטע דעפיציטען, נאר אויך שאפען א פינאנציעלען באזיס פאר איר וואקסענדער ארבעט אין דער צוקונפט.

און גרויס איז דער זכות פון נעמען אן אנטייל און ווערן א שותף אין דער אויפהאלטונג און פארברייטערונג פון "תומכי תמימים" אויף צו באקומען די ברכות פון אויבערשטן אין אלעם וואס מען נויטיגט זיך, בגשמיות וברוחניות.

בברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה,

מ. שניאורסאהן

ה'תשמח

ב"ה, י"ט אלול, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... מובן וגם פשוט שאין זה אומר שכל הנהגת מי שיהי' בישראל יש להצדיקו במאה אחוז, מפני שיודעים שכמה מעשים טובים עשה, אבל מובן גיי'כ שחיי'ו וחיי'ו לבטל פעולה טובה של מי שהוא בישראל, ובפרט פעולה ברבים ועל הרבים בישראל, מפני שהנהגה פ' שני' ושלישית אינה כדבעי. ומה לנו ראוי יותר מוכחת מימים אלו ימי אלול, אשר ציוו רז"ל לכ"א מישראל

לאמר פעמים בכל יום ה' אורי וישעי שמע ה' קולי אקרא, וחנוני וענני, ואם יתאספו כו"כ ויאמרו אשר לפב"פ אין לומר זה, וככל הביטויים שבמכתב כת"ר, תקותי שגם כת"ר יפסוק ההלכה שבטלים דבריהם . . . ואף שכמובן אין כת"ר מחוייב להתחשב במחאתי, אבל כיון שאין זה מחאה שלי מדעת עצמי, כ"א מבוססת על ציווי תוה"ק ובפרט בימי אלול חדש הרחמים הכנה לימי הדין ולימים הנוראים אשר יעברון במשפט כל יצורי עולמים, ומדתו של הקב"ה מדה כנגד מדה כהודעת חז"ל, זה מחזק מחאתי עוד יותר כיון שעל כ"א להתנהג כמו שרוצה שיתנהגו עמו, ופס"ד בתורה דעלך סני לחברך לא תעבד . . .

בברכה לבשו"ט בכל האמור ולכוח"ט.

ה'תשמט

בי"ה, י"ט אלול, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

באיחור זמן נתקבל מכתבו בו מודיע טובות אשר לקח חלק וגם הצליח במבצע הפצת ספרי דא"ח תורת החסידות וכן מיום הולדתו אשר חזר דא"ח רבים חלק מהמאמר מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה.

ויהי רצון אשר מתאים לכתבו זה הנה גם בחייו ובעניניו הוא יעשה ככל יכולתו שיקבע הענין, אשר מים רבים הם כל עניני עוה"ז ומובן שהנה"ב בכללם ולכל לראש לא יוכלו ח"ו לכבות את האהבה שישנה בכל אחד מישראל אהבה טבעית לאבינו שבשמים, אשר אהבה זו שרש היא לקיום רמ"ח מ"ע ומצות היראה בכללה שהיא שרש לשס"ה ל"ת, והיא המביאה לידי עשיית המצות בפועל וקרוב אליך הדבר מאד בפ"ך ובלבבך לעשותו, וכמבואר בתניא פרק י"ז ואילך. ואין הדבר תלוי אלא ברצון וכיון שאמרו רז"ל שישראל הם עז שבאומות, תקותי שינצל התוקף שיש לו שלא להתרשם

ה'תשמט

מהמאמר מים רבים: ראה לעיל ח"ד אגרת ד'תתקצא.

תכה

אדמו"ר שליט"א

מכל מניעות ועכובים וללמוד בהתמדה ושקידה גדולה וקיום המצות בהידור,
והשי"ת יצליחו.

בברכה לבשו"ט ולכוח"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תשנ

בי"ה, י"ט אלול, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף, אין וועלכען איר שרייבט, אז בא איין
איז א ספק אויב מיין הוראה האט צו טאן מיט אייער שאלה.

הנה לאחרי בקשת סליחתו, מוז איך זיך באנוצען מיטן זעלבען
אויסדרוק פון אייער בריף: א ספק צי דאס האט צו טאן מיט אייער שאלה.

עס רעט זיך **ניט** וועגען דעם, צי מען קען וויסען תורה שבכתב אויף
אויסווייניג, וואס דאס קומט פון לערנען מערערע מאל אין ספר.

אייער פראגע איז געווען, פאר וואס זאל מען **ניט** איינפירען צו לערנען
אויף אויסווייניג תורה שבכתב (**ניט** דוקא פון ספר), איז אויף דעם האט מען
איין אנגעוויזען אז עס איז א **פסק דין**, **ניט** טאן אזוי. און מ'האט אויך
אנגעוויזען דעם ערשטען מקור, אבער דאס איז אויך א דין אין שולחן ערוך
(או"ח סמ"ט).

די אלע ביישפילען וואס איר בריינגט, אז תנאים ואמוראים האבען
געוואוסט פסוקים פון תנ"ך אויף אויסווייניג, איז באמת א שאד דער טרחה
אין דעם, ווארום אין יעדער שול וועט איר געפינען אידען וואס ווייסן אשרי
אויף אויסווייניג, און מען רעט שוין **ניט** וועגען קריאת שמע, חאטש אלע
ווייסן אז דאס איז תורה שבכתב. נאר ווי געזאגט פריער, וויסען אויף
אויסווייניג איז איין זאך, אבער קביעות לערנען אויף אויסווייניג איז דאס
דער עיקר אין תורה שבעל פה און **ניט** אין תורה שבכתב.

ביותר תמ"י ופלא, לויט אייער שרייבען אז איר געהט דורך דעם תנ"ך

אלע צוויי חדשים, ווי קומט איר אפפרעגן א ענטפער בעפאר אריינטראכטען אין עס.

בברכת כתיבה וחתימה טובה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ה'תשנא

ב"ה, י"ט אלול, תשי"ז

ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ וכו' מו"ה אברהם שי' הכהן

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון אור ליום ו', אין וועלכען איר שרייבט דעם סדר הבקר אין אייער אגודה, לערנען פארן דאוונען, און דערנאך הכנות און צווישען זיי אויך טבילה במקוה פון די מערערע פון די חברים וכו' שמוכן אז צוליב דעם הויבט מען אן דעם דאוונען שפעטער. און איצטער איז געווארען א סברא, אז מען זאל אנהויבען דעם דאוונען אין דער פריה מיט צוויי שעה פריער, וואס בדרך ממילא וועלען שוין ניט זיין די אלע ענינים וואס זיינען געווען ביז איצטער, פארן דאוונען. און דעם טעם פאר דער ענדערונג איז, כדי תפלה זאל זיין בזמן קריאת שמע.

מובן, אז מען דארף בשום אופן ניט מוותר זיין אויף דעם מנהג זקנים חסידים וחסידים ואנשי מעשה, אויף די הכנות שקודם התפלה, און בפרט אז מען פירט זיך אויך בא אייך אזוי א ליינגערע צייט, און עס זיינען זיך נוהג א רבים, באקומט דאס א קדושה וחומר פון מנהג רבים.

אבער באמת דארפמען גארניט אנקומען צו דעם, נעמענדיק אין אכט דעם ענין פון הכון לקראת אלקיך, ווי ערקלערט באריכות אין ספרי מוסר חסידות וקבלה, ופשוט.

און וועגען דער שאלה פון זמן קריאת שמע, זיכער זאגט דאך יעדערער

ה'תשנא

מו"ה אברהם: בלעסאווסקי, ניוארק.

ק"ש קטנה בזמנה, חאטש יעדערער זאגט דאס ביחידות, אבער ח"ו מבטל זיין דעם ענין פון תלמוד תורה דעת רצון, הכנה צום דאוונען באור בקר, וואס דענסטמאל איז אידלי יומא אידלי קצירא, קצירי ומריעי רבנן, וואס אויף יעדער אידען זאגט שלמה המלך און אין זיין נאמען, חולת אהבה אני להקב"ה לתורתו ולמצותיו, וכמאמר רז"ל הידוע אז אפילו אני ישנה בגלותא, ולבי ער להקב"ה לתורתו ולמצותיו.

און השי"ת זאל העלפען אז די תפלה זאל זיין מיט דער העכסט מעגליכער הכנה, קוקען אויף דעם ווי די רז"ל זאגען, תפלה במקום תמיד, וועלכעס איז א קרבן עולה, כולה לה', און ווי עס איז דאך ידוע די בדיקה און זהירות וואס עס דארף זיין אין א קרבן, ובפרט אז די רז"ל זאגען דאך אז תמיד של שחר מכפר על עבירות הלילה ותמיד של בין הערבים על עבירות היום, ויה"ר שיקוים בזה ווי דער פסוק זאגט, עולה אשה ריח ניחוח לה'.

בברכת כתיבה וחתימה טובה לו ולכל חבריו לכל אשר יראוך ולשומרי פקודיך.

ה'תשנב

בי"ה, י"ט אלול, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בו שואל אם יש כבר אתחלתא דגאולה או לא.

ולפלא השאלה בדבר הפשוט ונפסק בהלכה ע"י המורה הגדול הוא הרמב"ם סוף הלכות מלכים מיוסד על כמה כתובים בתורה ובנביאים ורז"ל, שיעמוד מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצות ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה (והוא דוקא) ויקבץ נדחי ישראל, עיי"ש, ובהלכות תשובה סוף פרק ט', ונמצאים עתה בגלות חשך כפול ומכופל עוד יותר מדורות שלפנינו, כיון שכמה מגדולי ישראל הלכו למנוחות וכו' ולא די בהחשך מצד עצמו, הנה נתקיים גם החזון דשמים חשך לאור ואור לחשך.

ויהי רצון אשר תחת שאלות בעינינים האמורים, ינצל את זמנו להתמדה ושקידה בלימוד תורתנו הק' בנגלה ובחסידות ויוסיף בהידור בקיום המצות, שכל פעולה כזו מוסיפה אור בעולם ומעט אור דוחה אפילו הרבה חשך ומקרב עיי"ז קץ הגלות המר.

בטח יודע משלשת השיעורים דחומש תהלים ותניא בכל יום, ועכ"פ
ישמור עליהם מכאן ולהבא.

בברכה לכוח"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תשנב

בי"ה, י"ט אלול, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מ"יג אלול, בו כותב שרוצה ללמוד נגלה וחסידות,
ובאה"ק ת"ו לא יכול למלאות כל הנ"ל לדעתו, ולכן מוכרח לצאת מאה"ק
ת"ו וכו'.

והנה מובנת הסתירה מרישא לסיפא, כי פשוט שגם באה"ק ת"ו ישנו
הציווי לתלמוד תורה שאינו תלוי בזמן ומקום, והנמצאים שם, ואינם
לומדים תורה, הוא לא מפני שאין לו היכולת אלא מפתויי היצה"ר שמפתה
את האדם בכל מיני תחבולות שלא לקיים מצות הבורא ובפרט בענין דת"ת
שהיא שקולה כנגד כולם ובפרטי פרטית בענין ת"ת דתורת החסידות,
וכמבואר בקונטרס עץ חיים, ומה תועיל היציאה מאה"ק ת"ו כיון שגם
היצה"ר יצא ביחד עמו, וחבל על ההוצאות נוסף עליהם גם הענין דיציאה
מאה"ק ת"ו, שהותרה רק במקום יוצא מן הכלל.

ויהי רצון שיכיר את האמת באשר הוא, ז.א. שהיכולת המלאה ניתנה לו
ללמוד בהתמדה ובסקידה, וכל יום העובר בלי התמדה ושקידה זו, ה"ז אבדה
שאינה חוזרת ואם מבלה זמן בחיפוש סיבה להעדר לימוד אין בזה צורך כלל
וכלל והסיבה היחידה היא כנ"ל, היצר הרע, ובהתבוננות אפילו קלה ולשעה
קלה יראה אשר כן הוא, ויהי רצון שיהי זה בהקדם ובמילא גם התחלת
הלימוד בהקדם.

בברכה לכוח"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

תכט

אדמו"ר שליט"א

ה'תשנ"ד

בי"ה, י"ט אלול, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

באשטעטיג די ערהאלטונג פון אייער בריף פון ט"ו אלול, אין וועלכען
איר שרייבט א שטיקל חשבון הנפש, און לויט אייער אויסדרוק אינווענטארי,
און ווי עס האט זיך אויך גערעט אין דער התועדות פון ח"י אלול, מיוסד על
דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר, אז פון ח"י אלול הויבען זיך אן די ימי החשבון יום
לחדש אויף די חדשי השנה שעברו.

אבער ס'איז ידוע דער יסוד פון תורת החסידות וואס עס איז אויך א
דין בתורה, אז עבודה דארף זיין בשמחה ובטוב לבב, און חשבון הנפש איז
דאך אויך מדרכי עבודת השם, במילא דארף אויך דאס זיין בשמחה וטוב
לבב, און דער עיקר ווי כ"ק מו"ח אדמו"ר זאגט בשם אביו כ"ק אדמו"ר איז
דא א בחינה צו וויסען פון וועלכען צד קומט דער ענין, ווי געדרוקט אין היום
יום כ"ג סיון.

בפרטיות אויף אייניגע רעיונות פון אייער בריף, איז דא בייגעלייגט דער
קובץ ליובאוויטש, און אין מערערע פון די מילי מעלייתא וועט איר געפינען
דעם ענטפער אויף דעם, ובעיקר ולכל לראש כנ"ל, אז יעדער זאך ומח' וואס
עס שטערט צו מעשה בפועל, איז דאס ניט פון צד הטוב וכו'.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני
בזה להביע ברכתי לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה
ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

ובברכה להרחבה אמיתית ולהצלחה בענייניו.

ה'תשנה

בי"ה, י"ט אלול, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו ממוצש"ק, ולפלא שאינו מאשר קבלת מכתבי מענה על מכתבו הקודם, אף שתקותי חזקה שעשה כהוראת רבנו הזקן ובמילואה ולא נתפתה לפיתויו של הקלוגינקער וכידוע פתגם כ"ק אדמו"ר (אביו של כ"ק מו"ח אדמו"ר) שלפעמים מתלבש הוא היצה"ר בבגד של משי, ועייג"כ בהיום יום כ"ג סיון.

ובשאלתו במכתבו זה, שגם הוא תמוה, והוא אשר כיון שישנה מצות יבום, מדוע אמרו חז"ל שבאם הוא זקן והיא צעירה אומרים לו כלך אצל שכמותך, ומשנים רצון הקב"ה.

כי אין זה שינוי כלל, כיון שהכלך אצל שכמותך הוא ג"כ ציווי של הקב"ה במקרה של יבום כשאין הגיל מתאים, וכאילו הי' מקשה איך זה עשה דוחה ל"ת, פקו"נ דוחה שבת ומשנים עייז ציווי של הקב"ה, והדוגמאות רבו מלספר.

בטח עכ"פ מכאן ולהבא ישמור על שיעורי חת"ת (חומש תהלים תניא) נוסף על השיעורים בלימוד התורה בכלל.

בברכת כוח"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'תשנה

וכידוע פתגם: ראה גם לעיל ח"ט אגרת ב'תתפז, ובהנמקן בהערות שם.

תלא

אדמו"ר שליט"א

ה'תשנ"ו

ב"ה, כי אלול, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה מיכאל יהודא ארי' ליב שי' הכהן

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מאדר"ח וי"ד אלול, נהניתי במאד מאד מכתבו
שהתחיל ללמד בזרנוגה . . . שברור בתכלית, שהנהגתו בנסיעתו לזרנוגה,
נכונה היא במאד, הן מצד הכלל והן מצד הפרט. ויהי רצון שממנו יראו וכן
יעשו גם אחרים בהנוגע לקבלת עול תורה ועול מצות, שבוה נכלל ג"כ קבלת
עול דטובת מוסדות חינוך עטה"ק, שמיסודם ובהנהלתם של רבותינו נשיאינו
הק' ובודאי יצליח בזרנוגה ולפוס צערא אגרא, ובוה במדתו של הקב"ה שהיא
מדה כנגד מדה אלא שכ"פ ככה ברוב נחת חסידותי ביחד עם זוגתו תחי' מכל
יו"ח שיחיו.

עדיין לא נתקבלו הידיעות אודות כנוס התמימים, אבל כנראה גם בפעם
הזאת **חסרה** היתה ההכנה בעוד מועד, ומפני קוצר הזמן כנראה **שלא** כל
הפרטים הובטחו (באווארענט געווארען) והעיקר השתתפותם של כל
התמימים הנמצאים באה"ק ת"ו, אף שמוכן שהזמן לזה הי' מוכשר יותר,
בימי אלול, תקופת ששים שנה להתיסדותה של ישיבת תומכי תמימים
[ולהעיר מענין דששים המה מלכות, וממאמר רז"ל (ב"ב קנו, ב) דמהדורות
תושבע"פ ארכו ששים שנה, וכן, אף שאינו ברור בעיני נכונות כל הפרטים
שבשבחי הבעש"ט, אף שכפי כתבו, רובו מיוסד על דברי וסיפורי רבנו הזקן,
אבל בטח יסוד ישנו לזה, ובפרט להענינים שהם יסוד לכמה סיפורים נוסף על
עצם הענין. וכוונתי להמובא שם, שאמר הבעש"ט שאם לא יבוא הגואל צדק
במשך ששים שנה, מוכרח אז הוא לבוא בזה העולם, ובהמשך שם, שנשמע
מאחרים שאמר בפירוש, שכעבור ששים שנה יבוא עוה"פ בזה העולם,
וחסידים מספרים אודות פתגם אדמו"ר האמצעי בזה וכו', וכיון שלא
שמעתינו אני מכ"ק מו"ח אדמו"ר, ועכ"פ מבר סמכא מוחלטי, אינני מעתיקו,

ה'תשנ"ו

נדפסה בלקו"ש חי"ט ע' 529 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
הרה"ח . . הכהן: אגרות נוספות אליו — לעיל חי"ד ד'תשעה. ובהנסמן בהערות שם.

ואפשר נודע לו ע"ד זה יותר בפרטיות]. ואחכה לידיעות מפורטות מהכנוס, וכן מ"ש בטח התועדו בח"י אלול ויתועדו גם בשבת מברכין – ע"י הקב"ה – דחדש תשרי וכל השנה. ובעיקר כמ"ש לכמה מאנ"ש ע"ד הכנת תכנית מפורטת לניצול ימי חדש תשרי הבע"ל והימים שלפניהם ושלאחריהם ככל האפשרי במסגרת צעירי אגו"ח ובמסגרת אנ"ש בכלל, ויהי רצון שתהיינה בשו"ט בטוב אמיתי וכלשון רז"ל (קדושין מ"א) טוב לשמים וטוב לבריות, ולהעיר ג"כ מהמבואר בד"ה כל המרחם על הבריות (קוני סא).

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכה לבשו"ט בכה"ל.

ה'תשנז

ב"ה, כ' אלול, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

באשטעטיג די ערהאלטוג פון אייער בריף פון י"ט אלול ובעת רצון וועל איך מזכיר זיין אייך אויף דעם ציון הק' פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע צו מנוחת הנפש ומוח שליט על הלב וכו', און ווי רבנו הזקן שרייבט, אז מוח שליט על הלב איז דאס בטבעו ותולדתו, און בפרט ווי איך האב אייך געזאגט, ווען מיר האבען זיך געזעהן, אז איר האט **לגמרי ניט** וואס איבערצוטראכטען, ווארום די וועלט פירט הקב"ה וועלכער איז דער עצם הטוב און ער איז משגיח אויף יעדערען בהשגחה פרטית לטוב לפניו, און דעריבער איז א שאד די צייט צו דיסקוטירן אין דעם, צי עס איז אזוי, ווארום דאס איז אמת ברורה ומוחלטה, און ווערט אויך מערער ערקלערט אין תורתנו תורת חיים בכלל און נאך מער בהדגשה בתורת החסידות של הבעש"ט רבנו הזקן ותלמידיהם ותלמידי תלמידיהם.

איר האט געדארפט געפינען א מעגליכקייט צו לערנען תורה ברבים, און אין די טעג זיינען וויכטיג אויך צו לערנען די דינים פון ימי תשרי הבע"ל וכיו"ב, און זיין שש ושמה, ווי מיר זאגען אין דער תפלה אלע טאג, לפיכך

תלג

אדמו"ר שליט"א

אנחנו חייבים להודות וכו' אשרינו מה טוב חלקנו וכו' און בפרט אז מען געדיינקט נאך אויך די ענינים פון חסידות מיט דער אור וואס די רביים האבען אריינגעגעבען אין דעם, וכנ"ל מיין איך ניט אז איר זאלט אריינטראכטען אין דעם, ווארעם דאס איז דאך א דבר הפשוט בתכלית נאר דער געדיינקען אליין וועגען דעם, איז גענוג אז איר זאלט אויפהערען דורכאויס צו זארגען, און זיין שמח ובטוח בבורא עולם ומנהיגו.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחותימה טובה לשנה טובה ומתוקה גבשמיות וברוחניות.

בברכה לבשו"ט.

ה'תשנח

בי"ה, כ"ב אלול, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, בו כותב על דבר המאורע המבהיל אשר הבת המירה דתה ר"ל.

בעת רצון אזכירה על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מתאים לתוכן כתבו.

במקרים רבים מאורע מבהיל כזה הוא כתוצאה מזה שנולדה שלא בטהרה, שבשעה שנתעברה האם עמה, לא היו זהירים בחוקי ודיני טהרת המשפחה, ואם ח"ו בענינים כן הוא, אזי עליהם לקבל בתוקף החלטה שעליהם מעתה להיות זהירים בחוקי ודיני טהרת המשפחה כדרישת תורתנו תורת חיים וכן להשפיע על אחרים שיזהרו בכגון דא, אשר זה יהי תקון במקצת על העבר. והשי"ת הרואה ללבב יראה כי החליטו כן באמת וגם יתנהגו ככה, נוסף על שמירת המצות בכלל, תתרבה על ידי זה ברכת השי"ת בהמצטרך להם ובענין הבת ביחוד.

כן מהראוי שיבדקו התפילין שלו כן את המזוזות בדירתם שיהיו כולן כשרות כדין, ויבערו מביתם כל ענין שיש בו שמץ של ע"ז ח"ו.

תלד

אגרות קודש (ה'תשנח)

מובן שצריך גם כן לחקור ולדרוש, אם ישנה סיבה בגלוי להנייל על ידי עוני וכיו"ב, ולהשתדל לבטל הסיבה. ויהי רצון שיבשר טוב בהאמור.

בברכה לבשו"ט ולכתיבה וחתומה טובה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ה'תשנח

ב"ה, כ"ג אלול, תשי"ז
ברוקלין.

האברך יחיאל מיכל שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מ"ג אלול מבשר טוב מפתחת שיעור בדא"ח בביהכ"נ חפץ חיים, ויהי רצון שלא יסתפקו בהפעולות דעד עתה, ויוסיפו עליהם כהנה וכהנה ובפרט עתה דעת התעוררות הוא ימי הסליחות והימים נוראים עליהם נאמר דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב, ומובן ופשוט שאין הנייל פוטר את המתעסקים בזה מהתמדה ושקידה בלימוד התורה וקיום המצות בהידור וכו' ובאופן דמוסיף והולך ומעלין בקדש ואין לך דבר העומד בפני הרצון, ויהי רצון שגם בזה יבשר טוב אליבא דאמת וגם על חבריו ישפיע בכגון דא.

בברכה לכוח"ט ולת"ת ביראת שמים,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ה'תשנח

האברך יחיאל מיכל שי: כץ, ירושלים.

תלה

אדמו"ר שליט"א

ה'תשס

ב"ה, כ"ג אלול, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום השלישי, בו כותב אודות חוסר המשמעת ככל
הצורך וכו'.

בטח יש להתייעץ עם המחנכים על אתר כי הרבה תלוי בזה בתכונות
נפש תושבי מדינה ומדינה והנוער שבו, וצד השווה בכל מקום הוא, להעמיד
מבין התלמידים עצמם משגיחים על המשמעת, ודוקא מבין אלו שאינם
מושמעים כ"כ, ואם באפשרי דאופן פרנס חדש וכיו"ב וכשיהיו הם המעוניינים
במשמעת הוא ע"ד מרז"ל מניי וביי אבא לשדי ביי נרגא . . .

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני
בזה להביע ברכתי לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה
ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכה לבשו"ט.

ה'תשסא

ב"ה, כ"ד אלול, תשי"ז
ברוקלין.

אין ענטפער אויף אייער בריף . . . אין וועלכן איר שרייבט וועגען דעם
ענין תפלין דר"ת.

ווי ערקלערט אין מערערע ערטער, תפלין בכלל איז מוחין, און תפלין
דר"ת אין קבלה אותיות, מוחין דאבא, און ווי פארשטאנדיק פון אנדערע
ערטער, איז מוחין דאבא שייך צו פנימיות התורה. איז פון דעם
פארשטענדליך אז דער תיקון בהנ"ל דארף זיין בשתיים.

ה'תשסא

נדפסה בלקו"ש ח"ט ע' 259.
תפלין דר"ת: ראה גם לעיל אגרת ה'תשט, ובהנסמן בהערות שם. לעיל ח"ג אגרת ד'תח.

תלו

אגרות קודש (ה'תשסא)

א) צו קובע זיין א שיעור אין הלכות תפלין וואס אויף דעם שטייט כל העוסק בתורת וכו'.

ב) צו קובע זיין א שיעור נוסף בלימוד תורת החסידות. און השי"ת זאל העלפן אז די ביידע ענינים זאלן זיין בהצלחה. . .

ה'תשסב

ב"ה, כ"ו אלול, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"א אלול חדש הרחמים, בו כותב אודות חוות דעת הרופא בהנוגע לבריאותו שישנם מייעצים נתוח בלב.

והנה מובן שבכלל ההחלטה בזה תלוי בגודל המומחיות של המייעצים, וביחוד במצבו הנה כפי הידיעות כאן מבקרים באה"ק ת"ו מומחים גדולים ברפואת הלב גם מחו"ל, ואז עושים התייעצות ביחד עם המומחים דאה"ק ת"ו, וכדאי אשר יברר באם ישנה בקרוב אפשרות להתייעצות כזו האמורה, ואז יבקש את הרופא ממכיריו שיתבקר ע"י הנ"ל וידעו הוראתם, ויהי רצון שיצליחו בעצתם לרפואתו קרובה.

במ"ש אודות שידוך ואם צריך לספר המצב הנ"ל וכו', ישאל בזה חוות דעת רב מורה הוראה בישראל בסביבתו.

בודאי יודע משלשת השיעורים השונים לכל נפש בחומש תהלים ותניא ועכ"פ ישמור עליהם מכאן ולהבא.

בברכה לבשו"ט ולכתיבה וחתומה טובה.

ה'תשסג

ב"ה, כ"ו אלול, תשי"ז
ברוקלין.

האברך שמעון משה שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך, נתקבל מכתבו עם הפ"נ המוסגר בו, שיקרא בעת רצון על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע ובטח, אף שאינו מזכיר אודות זה, הנה נוסף על השתתפותו בהתועדות יש לו קביעות ללימוד בתורת החסידות, ובודאי ידוע לו פתגם רבנו הזקן שצ"ל לא רק קביעות בזמן, אלא, והוא העיקר, קביעות בנפש, ואין לך דבר העומד בפני הרצון, ומה טוב שבכל מקום שידו מגעת ישפיע בכגון דא, וזכות הרבים מסייעתו, והרי כל אדם נצרך לברכתו של הקב"ה עם תוספתו שהיא מרובה על העיקר. ובפרט כשמתכוונים בעתיד הקרוב לבנות בית בישראל בנין עדי עד.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכה,

מ. שניאורסאהן

במש"כ ע"ד שיעור דאצבעים בתפלין בלי התיתורא — עיין שו"ע אדה"ז סלי"ב סעי' סג: הבתים כו' אבל או"ר התיתורא כו' שהבתים כו' צ"ל אצבעים כו'. פרמ"ג א"א סקני"ו (והקשה עליו באות חיים סקני"ט). רא"ש הובא בטור: יקח דפוס כו' אצבעים (כהערת האות חיים שם סוס"ק כ'). שו"ת בית שערס חאו"ח סכ"ח (ואינו תח"י).

ה'תשסג

נדפסה בלקו"ש חט"ז ע' 499 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
האברך שמעון משה: דיסקין, בני ברק.
בלי התיתורא: ראה גם לעיל ח"א אגרת ג'חשמה.

ה'תשסד

ב"ה, כ"ו אלול, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום השני, עם הפ"נ המוסגר בו, אודות המגרעות
בסניף צעירי אגו"ח . . . ואשר לדעתו הכל תלוי בזה שיהי מזכיר מתאים בעל
מרץ, וכותב שאף שממשיך בפעולותיו אבל אינו די מרץ וכו'.

והנה הזמן היא אבדה שאינה חוזרת. ומזה מובן שאפילו את"ל שצדק
במאה אחוז, עליו לעבוד עד שימצא יותר טוב ממנו, ובפרט שיש מקום לומר
שגם לו יש יכולת זו ומרץ ואינו חסר אלא דחיפה ונסיון, והרי בכגון דא
מספיקה גם דחיפה מבפנים ז.א. מהאדם עצמו ובפרט שבכגון דא זכות
הרבים מסייעתו.

ויהי רצון שינצל הוא וכן כל חבריו ש"י ימי הרצון במ אנו נמצאים
שהמלך ממה"מ הקב"ה נמצא בשדה ומקבל את כל אדם בספ"י ומראה פנים
שוחקות לכולם, כמבואר בלקו"ת, ולאחרי זה הימים דקירוב המאור אל
הניצוץ, והרי מבואר ורואים גם במוחש שימים כללים הם ולכן כל תוספת
במשך זמן זה נכפל פי כמה בימי השנה הבע"ל, ואם אפילו ריש גרגותא
משמיה קא ממני ל"י עאכו"כ מזכיר בעניני יהדות ונקודה התיכונה עניני
דא"ת, והשי"ת יעזרהו להפיץ אור מסביבתו וכן בעצמו ובאופן דטופח ע"מ
להטפח גם על חבריו, ומני ומנייהו יתקלס שם עילאה.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני
בזה להביע ברכתי לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה
ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכה לבשו"ט.

ה'תשסד

נדפסה בלקו"ש חי"ד ע' 275.

תלט

אדמו"ר שליט"א

ה'תשס"ה

ב"ה, כ"ו אלול, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה אברהם מרדכי שמואל שי

שלום וברכה:

מאשר הנני קבלת מכתבו ממוצש"ק והפ"נ שלו וב"ב ושל תלמידיו
שיחיו, ות"ח על כתבו עכ"פ ראשי פרקים בהנוגע לח"י אלול והכנוס ד"י"ט
אלול, ובטח ימלא בהזדמנות הבאה בהנוגע להנ"ל וכן לשאר הענינים שלא
כתב.

ולהודעתו מהכנסת בנם לבריתו של אברהם אבינו ונקרא שמו בישראל
יוסף יצחק שליט"א, יהי רצון שהוא וזוגתו שיחיו יגדלוהו ואת כל ילדיהם
שיחיו לתורה ולחופה ולמעשים טובים.

ואכפול ברכתי לקראת השנה החדשה שיכתבו ויחתמו לשנה טובה
ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה לבשו"ט.

בנוסח ברכה מעין ג' אם לשנות בא"י ולומר פרי גפנה מחיתה כו' –
עיין קצות השלחן ס"ס בבדי השלחן שם (ועפמשי"כ שם אין לשנות סמוך
לחתימת הברכה אפילו בפירות. וסותר עצמו במשי"כ בסוף ח"ו). ובס' אי"י
להרב טוקצינסקי, וש"נ. אבל צע"ג אם איתא ליסוד משי"כ בבדי השלחן כי
כמדומה ממעט אדה"ז להביא דינים שלא נתפרשו בס' שלפניו (וע"ד
הרמב"ם). ובפרט אותם שאין רגילים "במדינתנו" (וכנסמן בקצה"ש ח"ו שם
לברה"נ פ"ו ולקו"א בשו"ע לאדה"ז סתק"ז. – ואולי מטעם זה לא הביא
ברכת הקשת בברה"נ שבס"י). ולמה ישנו ממנהג הכל מפני רא"י שיש להטיל
בה ספק? ואפשר יש בזה קבלה אצל אנ"ש שבאה"ק ת"ו מחסידי חב"ד
הראשונים שעלו לשם?

בעטיפת הט"ג – כתבתי ב"היום יום" כמו שאמר לי כ"ק מו"ח
אדמו"ר.

ה'תשס"ה

מו"ה אברהם מרדכי שמואל שי: לידר, כפר חב"ד. אגרות נוספות אליו – לעיל ה'תט,
ובהנסמן בהערות שם.

ה'תשסו

ב"ה, א' דסליחות, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר יצחק שי

שלום וברכה!

אחרי ההפסק הארוך, נהניתי לקבל מכתבו בו כותב ע"ד פעולותיו בימי החופש.

כמוכן שכיוון לדעתי והסכמתי במאה אחוז במה שלקח על עצמו ההרצאות שכותב עליהן ועוד יותר בזה שדבר עמהם בענין מצוות מעשיות. וכש"כ וק"ו וישר כוחו בעד היותו, כפי שכותב, המקשר בין אנ"ש והקבוצים השונים שמבקרים שם.

בהנוגע למה שכותב ע"ד ענין "תודעה ישראלית", כבר אמרתי דעתי ובארתי כמה פעמים כי סכנה היותר גדולה כרוכה במושגים שאינם מדויקים כגון זה, ובפרט מושגים שלא מכבר הונהגו בלשון, וכיון אשר מרבית העתונים והחבורות והספרים היוצאים לאור הם בידי אלו שלעת עתה אינם הולכים במסלול התורה והמצוה, הרי משתמשים במושגים אלה כדי לטשטש ולבלבל המוחות יותר ויותר, ולפעמים תכופות מנצלים אותם בתור מעבר מן הימין אל השמאל, על דרך תנועת הקונסרבטיבים ובכלל תנועות הפשרות שבדת המשמשות גשר בכיוון אחד, במדרון מלמעלה למטה ומהימין להשמאל, ולא שהצילו נפשות לדת ולתורה לא מיני ולא מקצתי. וכמו שראיתי בכמה מכתבי עתים ע"ד המושג הני"ל "תודעה הישראלית", שכבר משתמשים בו בתור תחליף לכל קדשי עם ישראל, ומכניסים בענין זה מחשבות סרק שלא לבד שאין בהן תועלת להטבת הענינים שבין איש הישראלי לאלקי ישראל, אלא אפילו אין בהן תועלת להטבת היחסים שבין איש הישראלי לחברו.

כתוב בספרים, אשר ברגעים האחרונים של הגלות יהי' החושך כפול ומכופל עד לדיוטא האחרונה וזהו עצמו סימן שהגענו לדיוטא האחרונה ועוד

ה'תשסו

נדפסה בלקו"ש חט"ז ע' 563 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מר יצחק: דמיאל. אגרות נוספות אליו — לעיל ה'תעא, ובהנסמן בהערות שם.

רגע ותתחיל הגאולה. וכוונתי בזה להזכרה מקודש הידועה, אשר מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים, ומעולם לא השתמשו בציון וירושלים להגברת החושך והגלות כמו בשנים האחרונות ובחדשים האחרונים דווקא, ולא במובן המקום גרידא, אלא גם במובן המושג בנייריורק ולפי ידיעותי גם במדינות אחרות שבחוץ לארץ משתמשים במושגים "ציון וירושלים" בכדי להרחיק בניי עוד יותר מעניי תורה ודבר ה'. וכנראה שגורלו של המושג "התודעה הישראלית" עלול להיות מעין זה באם לא יגבילו בהחלטיות מהו תוכנו ובאופן חד-משמעותי, וכן יגבילו גבולות באיזה שטח יביא תועלת ולאיזה שטח אין לו כל שייכות, ובאיזה שטח הריהו סכנה לקיום הנפש האלקית שהיא עצמותו וחיותו של כל אחד ואחת מבני ישראל בכל המקומות ובכל הזמנים.

תקותי שלא יקפיד על הבטויים הנ"ל, כי בהתבוננות אפילו קלה נוכחים לדעת שאינם מספיקים כלל בערך רציניות הדברים ובפרט בהתחשב עם כמה מאמרים שהופיעו לאחרונה בדפוס ושכוונתם גלויי שזהו הענין דרחמנא ליבא בעי ואין צורך ר"ל בתורת משה שנתנה מסיני ובהוראותי בחיי האדם, כי ישנו ענין כללי לעם ישראל, ושבאחרית הימים יהי ג"כ אוניברסלי לכל העמים והוא "התודעה הישראלית". סתומים וחתומים פרטיי לעת עתה אבל כנראה אינם מכבידים על האדם בעניי מצות עשה או בעניי מצות ל"ת וד"ל.

אבל כיון שהובטחנו שברגעים אחרונים של הגלות, הנה יתבררו ויתלבנו ויצרפו כו', יש לקוות שגם מושג מטושטש זה יתלבן ויצרף, ויפה שעה אחת קודם.

ולקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע לו ולכל הנלויים אליו ברכתי, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בהוקרה ובברכה לבשו"ט בכהנ"ל.

ה'תשסז

בי"ה, כ"ז אלול, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נ"מ עוסק בצרכי ציבור בעל מדות
תרומיות ענף עץ אבות וכו' מהרש"ז שי

שלום וברכה!

בהמשך למכתבי האחרון בשאלת השיכון בכפר חב"ד, הנה זה עתה נודעתי ע"ד אפשריות חדשה, שאם נכונה היא, יש בה כדי לפתור שאלת השיכון בכפר. אף שעדיין לא נודעו לי הפרטים שבדבר, אבל בכלליותו הוא, שאם יש אנשים הרוצים להלוות כסף על איזה שנים בשביל בנין דירות בשיכונים, מקבלים התחייבות מן האוצר שההלואה תוכל להסלק במטבע זר שניתנה, ומלבד זה כנראה מקבלים ג"כ משכנתא לחוד להבטיח את ההשקעה. וכמו שאמרו לי, הנה כבר התנהל משא ומתן בזה עם מר אשכול. וכנראה ג"כ שבתנאי ההתחייבות מצד האוצר הוא שבנין השיכונים יהי במקום אשר יבחר המלוה או בא"כוחו, והפרעון יהי באותו מקום ומטבע שההלואה יוצאת משם, זאת אומרת בניו-יורק ובדולרים אם ההלואה מכאן.

והנה, אם הידיעות הנ"ל כנות הנה, אזי למרות הקישוים שבדבר אפשר שאוכל למצוא מלוים מיוחדים בתנאים הנ"ל בשביל שיכון בכפר חב"ד. וכמובן אשר המתיישרים בשיכון זה, מלבד אשר יפנו דירותיהם הקודמות, יצטרכו לשלם בעד דירותיהם החדשות, או על כל פנים החלק הגדול ממחירן, אלא שיקבלו הנחות בתנאי הפרעון על משך איזו שנים.

מובן מאליו שאין רצוני להטריח את כ" להמציא לי כל הפרטים בהנוגע לאפשריות הנ"ל, מה שיכול להעשות על ידי אחרים, אבל רצוני לשמוע דעתו בכללות הענין ואם מוצא חן בעיניו באופן עקרוני, שאם השקפתו חיובית בזה אבקש שיבקרו אותו אנשי ועד הכפר במקום וזמן המתאימים לו, כדי שיוכל להורות להם מה עליהם לעשות בצד הטכני שבזה.

בטח ידוע לו הסיפור ע"ד שנים מתחום המושב שבקרו בפ"ב ונשאלו מה

ה'תשסז

מהרש"ז: שזר. אגרות נוספות אליו — לעיל הי'שעה, ובהנסמן בהערות שם.
למכתבי האחרון: דלעיל הי'תשרמ.

ראו שם, והאחד סיפר שהעיר הזאת רחמנא יצילנו מלאה מקומות טומאה וכו' על כל צעד ושעל, והשני סיפר בהתפעלות שגם שם נפגשים על כל צעד עם אחינו בני ישראל, שומעים דבר תורה, וחוטפים ברכו וקדושה וכו'. ושניהם דברו אמת, והנ"מ הוא במה שמחפש, שזה הוא מוצא.

הסכן הסכנתי לחפש ענין של השגחה פרטית בכל דבר, וכידוע ההדגשה של תורת החסידות בענין זה, שההשגחה הפרטית היא אפילו בפרטי פרטים של דומם, צומח וחי, ועל אחת כמה וכמה במין המדבר ומאורעות חשובים. והנה ת"ל הגיעוני בשורות טובות בזו אחר זו, הידיעה שמחזירים להכפר סכום חשוב בבת אחת, ואח"כ פ"ש אישית מידידנו הו"ח אי"א נר"מ בעל מרץ ובעל מדות וכו' מוהר"פ שי' אלטהויז שנפגש את כ' ושמע דעתו החיובית בענין השיכון, וכנראה ה' זה עוד טרם נתקבל מכתבי, ובו ביום קבלתי גם הידיעה הנ"ל ע"ד הלוואות לתכלית האמורה, והרי על פי שלוש הוראות יקום דבר.

ומענין לענין, נוסף על נתינת תודה בעד הפ"ש תחילה ע"י הרב נחום שי' רבינוביטש, ועכשיו ע"י הר"פ שי' אלטהויז, תודה מיוחדת עבור שימת לבבו ותשורתו הכי חשובה, הכתב"ד, אשר אף שעדיין לא נתפנית לעיין בו כראוי ולהשוותו לכתבי יד הנדפסים, אבל כנראה שזהו סידור האריז"ל, ודבר בעתו במיוחד הוא, שהרי חודש אלול הסיסמה שלו הוא בקשו פני את פניך הוי' אבקש, עת שהאדם מחפש הפנימיות שלו, והדרך לזה הוא להתחשב לא רק עם האלקות שבגלוי, המתגלה על ידי פעולותיו והנהגתו בעולם, אלא גם עם "פניך הוי'", הפנימיות של מעלה, אשר העולם ומלואו כלא חשיב קמ"י, ועל ידי זה מתגלה גם הפנימיות שבעולם, אשר אפילו לגבי הנה העולם ומלואו כמו שתופסים אותו בחיצוניות ג"כ לא חשיב, ודוקא שם הוא עולם שכולו טוב ויופי, ורק על ידי זה מוצאים מנוחת הנפש, ולא כמנוחת הנפש של בני הודו להבדיל שהיא הפסק ושביטה, אלא מנוחה אלי' שואפים בני ישראל שהיא עלי' מחיל אל חיל, אל השלימות הטוב והיופי.

ואסיים בברכת השנה לקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה.

ה'תשסח

ב"ה, כ"ז אלול, תשי"ז
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

... במשי"כ שבאה האם ע"ה בחלום וכי' – יש לברר אם הייתה
הקבורה כדבעי (ולא נותחה אחרי פטירתה וכי'). וכן לבדוק המוזות
בדירתה.

ה'תשס"ט

ב"ה, כ"ח אלול, תשי"ז
ברוקלין.

אגודת נשי ובנות חב"ד, סניף תל אביב
ה' עליהן תחיינה

ברכה ושלוש!

מאשר הנני קבלת הדו"ח מהכנוס הארצי של נשי ובנות חב"ד באה"ק
ת"ו, ויהי רצון אשר ההחלטות תתגשמה בפועל ומתוך ההתעוררות ובאותה
החיות עכ"פ מעין חיות זו שהיתה בעת הכנוס אלא שתתפשט בחוגים רחבים
יותר ובשטחי פעולות ההולכים ומתרחבים.

והרי נכנסים אנו לשנה חדשה, אשר כפי שכותב רבנו הזקן בכל שנה
ושנה נמשך מלמעלה אור עליון יותר שממנו גם נתינת כח נוסף לענייני קדושה
תורה ומצות.

ויהי רצון שיעשה כל האמור מתוך מנוחת הנפש הרחבה ובריאות
הנכונה ובהצלחה מופלגה.

ה'תשס"ט

מהכנוס הארצי: ראה לעיל – ה'תשס"ט.

תמה

אדמו"ר שליט"א

בברכה לבשו"ט ולכתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה לכל אחת ואחת החבירות וכל בני ביתן שיחיו.

נ.ב.

זה מכבר כתבתי שמהנכון הי' להדפיס עכ"פ אחת לתקופה מסוימת, חוברת בהנוגע לפעולות נשי חב"ד באה"ק ת"ו, והרי הכנוס הוא הזדמנות מיוחדת לכזה שהחברת תכלי דו"ח ע"ד הכנוס תוכן הנאומים וכו'.

ה'תשע

ב"ה, כ"ח אלול, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי השתיקה הכי ארוכה נתקבל מכתבו מכ"ג אלול עם המוסגר בו, בו שואל במה שנדברו בעת היותו כאן לפני כמה זמן, אשר כשמעוררים את האדם מלמעלה בהרהור תשובה לתורה ולמצותי, צריך לקשר התעוררות זו בכדי שתשאר בת קיימא, ובמה נעשית התקשרות זו.

והנה דברים האמורים הם ע"פ מ"ש רבנו הזקן בעל התניא והשו"ע, בספרו לקוטי תורה ויקרא ב, ג. יענין שם. ומובן שהקישור צריך להיות בענין שלמטה, זאת אומרת בענין של פועל בתורה ובמצותי, ומובן גם כן שכלל שתהי' ההתקשרות ממושכה וחזקה יותר תגדל ותומשך גם כן פעולת ההתעוררות, ומובן עוד שהמלך זקן וכסיל אינו מרפה מלחמתו אפילו בשעת התעוררות זו, ויש לו כמה אופני פיתויים הן בהצד לרומם את האדם וכן בהצד להשפילו, שאומר לו מי אתה ומה תועיל השתדלותך וכו' וכנראה במוחש, והידיעה שממנו באים טענות אלו, יכולה שתוסיף בהתאמצות שלא להשמע לפיתויים אלו ואפילו לא לבזבז זמן על השקו"ט עמו.

לפלא שאינו מזכיר ע"ד סדר לימודו בתורה בכלל ובחסידות בפרט, ובטח ימלא בהזדמנות הבאה.

הפ"נ המוסגר במכתבו יקרא בעת רצון על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ ז"ע, ויהי רצון שיבשר טוב בכל האמור.

בברכת כתיבה וחתימה טובה ולתלמוד תורה הנגלה והנסתר ביראת שמים.

ה'תשעא

ב"ה, סליחות טעג, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל אשר בכל מקום ומקום
ה' עליהם יחיו

שלום רב וברכה!

שטייענדיק אויפן שוועל פונם נייען יאר, אין די טעג פון חשבון-הנפש,
פון דעם יחיד אלס יחיד און אלס א טייל פון דעם כלל, איז די
אריינטראכטונג אין דעם **עולם קטן** זה האדם קען פיל באלוינטן דעם צוועק
און תכלית פונם מענטשן אין דעם **עולם גדול**;

אין דעם מענשליכן קערפער זיינען פאראן שותפות'דיקע פונקציעס, מיט
דער באטייליטקונג פון פילע אברים, און ספעציעלע פונקציעס פאר יעדן אבר
באזונדער. פאר דער ספעציעלער אויפגאבע פון אן אבר פאדערט זיך,
נאטירלעך, א ספעציעלע אנשטרענגונג, אין דער צייט ווען די געמיינזאמע
פונקציעס ווערן דורכגעפירט פיל לייכטער.

וואס וואלט פאסירט ווען אן אבר הערט אויף צו פונקציאנערן אלס א
יחיד, נאר ווענדט אן זיין גאנצע ענערגיע פאר דער ארבעט בשותפות מיט
אנדערע אברים?

אויף דעם ערשטן אויגנבליק קען זיך אויסווייזן, אז דאס וואלט געווען
א געווינס סיי פאר דעם באטרעפנדן אבר — איינשפארנדיק ספעציעלע מי,
און סיי פאר דעם גוף — דורך דעם וואס דער אבר וועט קענען פארגרעסערן
זיין חלק אין דער בשותפות'דיקער ארבעט און ניט זיין אויסגעטיילט פון די
אנדערע אברים.

פאקטיש אבער, וואלט דאס געווען קאטאסטראפאל פאר ביידען: דער
אבר וואס הערט אויף דורכצופירן זיין באזונדערע פונקציע, פארלירט זיין
גאנצן מהות וואס איז פארבונדן דווקא מיט זיין באזונדערע אויפגאבע.
נאכמער, דאס אפשטעלען די נארמאלע פונקציע, שוואכט אפ דעם אבר ביז ער

ה'תשעא

נדפסה בלקו"ש ח"ט ע' 419.

ווערט אינגאנצן נוצלאז ניט נאר פאר דעם דורכפירן פון זיינע אייגענע פונקציעס, נאר אפילו פארן בייטראג צום גוף בכלל. דער חסרון אין דעם באטרעפנדן אבר מוז זיך אפרופן און שעדיקן דעם גאנצן גוף, און די רעזולטאטען קענען זיין גאר ערנסטע אויב דער באטרעפנדער אבר איז א לעבנסוויכטיקער.

וואס עס איז דא געזאגט געווארען אין באצוג צו די אברים פון קערפער איז ריכטיג אויך אין באצוג צו דעם מצב פון יעדער יחיד אין זיין גרופע; א גרופע — אין א פאלק; צו א פאלק אין דער אלגעמיינער מענטשהייט. זיכער איז דאס אזוי אין אונזער פאל, אין שייכות מיט א אידן, א אידישן קיבוץ, און דעם כלל ישראל צווישן די פעלקער פון דער וועלט.

דער אידישער פאלק, וואס איז שוין פון לאנג באצייכנט געווארן אז ער איז "המעט מכל העמים", איז א קליינע מינאריטעט צווישן די פעלקער. דער איד, אלס יחיד, איז א מיעוט אין זיין סביבה; אפילו צווישן אייגענע ברידער פאסירט ליידער אז דער איד וואס לעבט ווי א איד דארף לעבן, דאס הייסט אין איינקלאנג מיט דער תורה און מצוות, איז ער אויך, צום באדויערן און צער, ניט אין דער מערהייט, ווייל די מערהייט האט זיך נאך ניט אריענטירט וואס איהר אמת'ע אויפגאבע איז.

עס איז נאטירלעך לייכטער צו באשטימען די ספעציפישע פונקציע פון אן אבר אין גוף ווי פון א פאלק צווישן פעלקער. אבער אין פאל פון אונזער פאלק ישראל, איז דאס גאר ניט שווער, נעמענדיק אין אכט, אז אידן זיינען איין-און-איינציק אין דער וועלט מיט זייערע פארשידנארטיקע עקסטרעמע איבערלעבונגען און פיל-טויזנט-יעריקע געשיכטע. דורך אן איינפאכע בעטראכטונג, קען מען גאנץ לייכט געפינען דעם צד השוה, דעם כאראקטעריסטישן שטריך וואס איז שטענדיק בייגעווען בא אידן אין די פארשידענע תקופות און איבערלעבונגען, וואס דערמיט איז פארבונדן דער עצם מהות און קיום פון אונזער פאלק.

אן אביעקטיווער איבערבליק, אן פאראורטייל, איבער דער לאנגער אידישער געשיכטע, מוז בריינגען צו דעם שלוש, אז דער קיום פון אונזער פאלק איז זיכער ניט פארבונדן מיט מאטעריעלן וואוילזיין, אדער פיזישער מאכט. אפילו אין די בעסטע צייטן אונטער דער פאראייניקטער מלוכה פון שלמה המלך, איז דאס אידיש פאלק און מלוכה — פאליטיש און עקאנאמיש — געווען קליין אין פארגלייך מיט די וועלט מלוכות פון יענער צייט, מצרים, אשור און בבל. אויך איז קלאר, אז ניט מלוכה-שאפט אדער געאגראפישער

באדן האט פארזיכערט אונזער עקזיסטענץ, ווארום אונזער געשיכטע אלס א פאלק מיט א מדינה אויף אייגענעם לאנד איז גאר א קורצע אין פארגלייך מיט אונזער גלות-געשיכטע, און א מלוכה און אן א לאנד. דאס גלייכן קען די שפראך ניט באטראכט ווערן אלס לעבנס-וויכטיקער עלעמענט פון אונזער קיום, ווארום נאך גאר אין די אוראלטע צייטן האט אראמיש פארנומען דעם ארט פון דער פאלקס-שפראך; טיילן פון תנ"ך, כמעט דער גאנצער תלמוד בבלי, דער זוהר א"א זיינען געשריבען געווארען אין דער אראמיער שפראך. אין די צייטן פון ר' סעדי' גאון און רמב"ם איז אראביש געווען די שפראך פון די גרעסטע אידישע פאלקס-מאסן, און שפעטער אידיש און אנדערע שפראכן. אויך קען מען ניט זאגן, אז א געוויסע אלגעמיינע קולטור אדער וויסנשאפט האט פארזיכערט דאס עקזיסטענץ פון אונזער פאלק, ווייל דאס האט זיך ראדיקאל געענדערט פון איין תקופה צו דער צווייטער.

עס בלייבט בלויז איין זאך, וואס איז א צד השוה פאר אלע צייטן, אלע לענדער און אלע אומשטענדן פון אונזער געשיכטע – די תורה און מצוות וואס אידן האבן אפגעהיט אין טאג-טעגליכן לעבן מיט דער גרעסטער מסירות נפש.

אודאי זיינען געווען, פון צייט צו צייט, איינצעלנע אדער גרופען, וועלכע האבן אפגענויגט פון דעם דרך התורה והמצוה. אין די צייטן פון בית-ראשון זיינען געווען די עבודה-זרה'ניקעס פון בעל א.א.; אין דער צייט פון בית-שני – די מתיוונים (העלעניסטן); די אסימילאטארן פון אלעקסאנדריע; די קאראאימער א.א. אבער די אלע זיינען אינגאנצען פארשוואונדען געווארען פון דעם לעבען פון אידישן פאלק (נאך דעם פארשאפען פין און צרות ניט נאר זיך נאר אויך דעם כלל ישראל). בלויז די גאלדענע קייט פון תורה און מצוות איז ניט אונטערבראכן געווארען, און מיט תורה און מצוות האט אונזער פאלק דורכגעמאכט דעם לאנגען וועג פון דעם בארג סיני ביז היינטיקן טאג. יעדער איינער מיט א שכל הישר, וואס איז מודה על האמת, מוז קומען צום באשלוס, אז דער קיום און עצם מהות פון אונזער פאלק איז פארבונדן מיט א תורה ומצוות לעבן, כי הם חיינו ואורך ימינו.

דערפון קומט דער לאגישער אויספיר:

די שיטה פון נה"י ככל הגוים (זיין ווי אלע פעלקער), איז ניט נאר וואס זי קען ניט העלפן פארזיכערן אונזער עקזיסטענץ. נאר זי שטעלט דעם עצם קיום פון עם ישראל אין סכנה ח"ו. מיט נאכמאכן די ניט-אידישע וועלט וועט מען זיך ניט איינקויפן זייער פריינטשאפט, און פארקערט, נאך פארגרעסערן זייער שנאה.

דאס גלייכן, די אידן אדער אידישע קרייזן, וועלכע זוכן נושא-חן צו זיין בא די חפשים (פרייע) דורך פשרות און נאכגעבען אין עניני תורה ומצות – ניט נאר שוואכן זיי דערמיט אפ זייערע אייגענע פאזיציעס און פארשטארקן די כוחות פון די חפשים, און שטעלן אין סכנה ח"ו דעם עצם קיום פון כלל ישראל, נאר אפילו די דערווארטעטע "פארדינסטען" זיינען ניט מער ווי איינבילדונגען און איינרעדענישען, ווארום אנשטאט דערנענטערונג און כבוד רופט אזא שיטה ארויס בלויז פאראכטונג און שפאט און מיט רעכט. ווארום א קליינע פשרה היינט, ברענגט צו א גרעסערער פשרה מארגען, און א פשרה היינט אין מצות וואס זיינען בין אדם למקום, ברענגט צו א פשרה מארגען אין מצות וואס זיינען בין אדם לחבירו, די פעסטקייט אין דעם אננעמען פון אנכי ה' אלקיך און זכור את יום השבת לקדשו – האלט אויך פעסט דעם אפהיטען פון לא תרצח און לא תגנוב.

אין דער איצטיקער צייט פון חשבון הנפש, וועלן געוויס, אחינו בני ישראל בכל מקום שהם, ה' עליהם יחיו, סיי יחידים, סיי קיבוצים און באוועגונגען (און וואס גרעסער דער קיבוץ, אלץ גרעסער זיינע מעגלעכקייטען און צוגלייך זיין פאראנטווארטלעכקייט), זיך ערנסט אריינטראכטן און אפגעבן זיך א חשבון-צדק, מיט דער פולער אנערקענונג פון דער מציאות און אמת'ן אמת:

אז דער קיום פון אונזער פאלק הענגט אפ אינגאנצען און נאר פון קיום התורה והמצות אין טאג-טעגליכען לעבן, פון יחיד און פון ציבור.

דער סוד פון אונזער קיום אלס פאלק איז "הן עם לבדד ישכון", אז יעדער יחיד, מאן, פרוי און קינד, דינט בלויז ה' אחד, לויט אונזער תורה אחת, וואס איז אייביג און קען ניט געענדערט ווערן ח"ו. אונזער "אנדערשקייט" איז ניט אונזער שוואכקייט, נאר אונזער שטארקייט. בלויז אין דעם וועג פון תורה און מצות קענען מיר דערפילן אונזער עקריות'דיקע און מהות'דיקע אויפגאבע וואס דאס איז לויט דעם אנזאג פון דעם באשעפער פון דער גאנצער וועלט – זיין א "ממלכת כהנים וגוי קדוש" און דורכדעם אויך "סגולה" פאר דער גאנצער מענטשהייט.

מיט א הארציגען וואונש פון א כתיבה וחתימה טובה פאר א שנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד.

מנחם שניאורסאהן

ה'תשעב

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

הרב הגאון הגדול הנודע לשם תהלה ותפארת בתוככי
גאוני יעקב, הרה"ח אי"א איש אשכולות ומדעים חו"נ
וכו' מוה"ר שלמה יוסף שי

שלום וברכה!

לקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני
בזה להביע ברכתי לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה
ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכה,

מ. שניאורסאהן

המכ' מימי ט"ז כ"ב אלול וכן הסי' ספורי חסידים ח"ב נתקבלו. ות"ח
ת"ח.

דרך אגב: רוח הנוסח דבר פלוגתי דאדה"ז בהנוגע למלחמת נפאליאן
הי' הרה"צ וכו' מהר"ש מקרלין. וכן הועתק גם בסי' הנ"ל.

ואינו, ע"פ המובא בסדה"י שהנ"ל נהרג על קדה"ש הרבה שנים לפני
מלחמה זו.

כמדומה ראיתי מכבר באיזה סי' שהעיר ע"ז. וי"א שהבר פלוגתי הי'
המגיד מקוזניץ.

בהסי' ערכי קבלה — לפלא שלא צירף בו גם הסי' פע"ח. ומהנכון
להשלים עתה עכ"פ.

ה'תשעב

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 520 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מוה"ר שלמה יוסף: זיין. אגרות נוספות אליו — לעיל ה'שס. ובהנמנן בהערות שם.
בסי' הנ"ל: סיפורי חסידים ע' 208.
ראיתי מכבר באיזה ספר: בית רבי ע' 90. וראה מ"ש בזה ב"הערות ובאורים" גליון תשטז ע'
30.
בהסי' ערכי קבלה: בכת"י, שחיבר אחד מתושבי ירושלים, ונשלח לכ"ק אדמו"ר שליט"א ע"י
הרש"י זיין.

בינינו לדבר: "זהירות" מוזרה נוהג המחבר. לדוגמא אב"א נסדר אחרי
 . . אבא! כנראה מפני שברוב הדפוסים נדפס בר"ת. נקוד נקודה נקודות —
 נסדר בג' ערכין נפרדים! וכיו"ב. בכ"ז למיעוט ס' מסוג זה בהנוגע לקבלה —
 כדאי הי' להו"ל באם ימצאו בקל האמצעים ע"ז, ולו יהא כהזכרה נוספת על
 ענין פנימיות התורה.

ה'תשעג

[תשי"ז]

. . . במה ששאל איך להתנהג עם כאלו המחרפים וכו' עניני יהדות.
 מהנכון שלא להכנס בשקלא-וטריא ופלפול. כיון . . . רוב הנוהגים כנ"ל הוא
 מפני המדות שבלב ולא מפני השכל שבמוח, וברובא דרובא הרי זה תוצאה
 מאכזבה ואי שביעת רצון מסדר חייהם. ולכן לאחר שיסיימו דבריהם, יש
 לומר להם בניחותא שאפילו על ספק וספק ספיקא גם כן כדאי שיתנהגו
 באורח חיים המסורתי, שהרי פשיטא שאין זה נגד מצפונם של זה האומר
 בפיו שאינו מאמין שבכל זאת יניח תפילין, יאכל כשר וכו'. ועל טענת היצר
 הרע שהנהגה כזו צביעות היא, המענה בשבילם היא — שאין הם מרמים את
 סביבתם לאיזה פניה גשמית, כיון שלצערנו קיום המצוות לא תמיד מביא
 לכבוד נוסף מהסביבה. ואפילו לדעתו, כדאי לעשות משום ספק ואין בזה
 באמת משום צביעות כלל, כיון שבעצם, איש הישראלי רוצה לקיים כל
 המצוות, ורק שיצרו אנסו (רמב"ם ה' גירושין סוף פ"ב), וכשמקיים בפועל
 הרי הוא עושה ענין שמשתוקק אליו בכל נקודת נפשו — פנימיות הלב, וק"ל.

ה'תשעד

[תשי"ז]

א. אין הדעת (של השי"ע) נוחה כלל מהעלמת משקל (היתר על המדה)

ה'תשעג

נדפסה בלקו"ש חט"ז ע' 559.

ה'תשעד

נדפסה בלקו"ש חי"ט ע' 454.
 מהעלמת משקל: בנסיעתו לאה"ק.

בנסיעה על האוירון ז"א מהתשלום בעד זה וה"ז קבלת שירות (ודלא כהעלמת מכס, ושגם בזה צ"ע) ומיהודי והרוצה בדוקא בתשלומין ובודאי שאינו מנתר.

ב. לפלא שמזכיר רק ברכה אי וכו' אף שכמה ברכות נמנו בשו"ע או"ח סתקס"א. ועתה נוגע עוד יותר — להוציא מדעת האומרים שהחלטת u.n. בשנת 1948 ביטלה ברכות אלו.

[הרי ראה שאר ערי יודא קודם שראה ירות"ו משא"כ בסעיף ג' הנ"ל. בכלל הנ"ל בס"ג אי על ירושלים העיר העתיקה ואותה הרי רואים רק בעלי' להר ציון — בנוגע לעיר החדשה פלוגתא בדבר.

המקומות בם היו מקודם ערי יודא, שבודאי כמה מהם נמצאים בין לוד וירושלים].

ג. כן לפלא שכנראה לא ניצל ההזדמנות לברכת הפרשת תרומות ומעשרות.

ד. אין מוזכר באם הוסיף בכל יום במשך שהותו שם — בעניני תומ"צ והרי כשנתוסף בקדושת המקום — צריך האדם להוסיף בקדושת הנהגתו כל זמן היותו במקום זה.

ה. ויה"ר שחבת הארץ בה מסיים — תעורר אותו לתפקידו בתוך כלל ישראל "מאכען דא ארץ ישראל" במקומו כהוראת אדמו"ר הצ"צ הידועה.

ה'תשעה

[תשי"ז]

נבהלתי אתמול כשסיפר לי אחיו במשך הדבורים, אשר האב ש"י קונה בשבילו כרטיס לנסיעה באנ"י שכל הצוות שלה הם בני ישראל ונמצאת בדרכה

שכמה ברכות נמנו: הרואה ערי יהודה בחורבן כו' הרואה את ירושלים בחרבנה כו' וכשרואה בית המקדש כו'.

הרי ראה: מענה לשאלתו: הרי כשרואה ירושת"ו קודם פטור מכרכה השניה. המקומות בם היו: מענה לשאלתו: הרי לפני ירושלים העתיקה לא ראה רק לוד ועיר החדשה. כהוראת אדמו"ר הצ"צ: ראה גם לעיל ח"ד אגרת א'קלח, ובהנסמן בהערות שם.

ה'תשעה

נדפסה בלקו"ש חט"ז ע' 641.

באנ"י... בני ישראל: ראה גם לעיל אגרת ה'תקלד, ובהנסמן בהערות שם.

בשבת קדש, ז.א. חילול שבת קדש בפרהסיא של מאות ישראל ר"ל, ונוסף על זה גם – הענין דחילול שם שמים בשם כלל ישראל, כיון שמכריזים אשר האני' וההכנסה שלה – שבתוכם גם הלירות ששילם אביו שי' – נהנה מהם כלל ישראל, ומשלמים הלירות בעד מלאכות דאורייתא האסורות בשבת ונעשות במכונות האני' ע"י בני ישראל ר"ל ונעשות הן גלוי לעין כל [אלא שישנם כאלה שאין להם כל ידיעה במכונות האני' כמו שהם בפועל **עתה**, ואומרים **היפך** המציאות הנראית **במוחש**, אשר אין מלאכה המחללת את השבת באניות הנמצאות בדרכם במשך יום השבת].

מובן שאמרתי כל הנ"ל גם לאחיו שי' – אף שלא ראיתי תועלת להדגיש בעיניו אשמת האב ששלח לו הכרטיס, אבל כיון שהוא נמצא אצל אביו ומחויב בכבודו – מחויב מטעם זה גם [באופן של כבוד ע"פ ציווי תורתנו] להסבירו את האמור ולמנעו מפעולה כגון דא בעתיד.

פשוט שידוע לי אשר אומרים בשם רב פלוני, שהוא התיר את הדבר. אבל כבר ידוע דברי הרא"ש (ב"ק פ"ד ס"ד) בהלכה כרב באיסורי וכשמואל בממונא, שכיון ששמואל עסק בדיני ממונות יותר מרב, הלכה כמותו במקצוע זה, וכל אותם שאומרים בשם שמתירים הם את האמור, הרי (לאחרי בקשת סליחתם וכבודם במקומם מונח), כנראה אין להם ידיעה **כלל** בעבודת המכונות במצב ההווה, ונשענים הם על עדות, ורואים במוחש הקלקלה שנגרמה ע"י.

ה'תשעו

[אלול תשי"ז]

... במש"כ בענין קרה"ת בת"צ – יעוין מש"כ בזה בהוספה שבסוף רשימות על איכה.

בקריאת התוכחה כמה מנהגים בזה (ראה נ"כ שערי אפרים ש"ז סכ"ג. וש"נ). בביהכ"ס כאן נוהגין, אשר הבעל קורא עולה מעצמו (בלי שיקראוהו בשמו) ומברך תחלה וסוף.

מפתחות

מפתח ענינים

אב:	שג (מאורעות ביהמ"צ באו מהאב ויתגלה המנחם).
אברים:	תמו (תפקיד כל א. פרטי ותפקידו כחלק מהגוף).
אדם:	קצו (אדמה לעליון).
אהבה:	רעח (שרש לרמ"ח מ"ע, שבכללותם היראה שהיא שרש לשס"ה ל"ת).
אהבת ישראל:	רעח (כלי לא. ה').
אומות העולם:	קפכ (חסיד א. משוב שבק"ג). רעז (איך שייך בהם נבואה וז' מצוות). שב (נדרבותם לביהמ"ק).
אורים ותומים:	רפו (במלחמת רשות ובכ"ש).
אייר:	קלו (בשני יו"דין, ר"ת המרכבה).
איכות:	שעז (מכריעה הכמות).
אישות:	י. סז (גם בנותנת רשות מצטערת. בגד בגדת כו'). רכח (תשהמ"ט כליל ש"ק). שכה (תיקון לבן שנולד לו מאינה יהודית).
אלבום:	שצה (של התפתחות כפ"ח).
אלול:	שכד (איש לרעהו ומתנוח לאביונים). שלג (כנ"ל). שסו. שפח (חשבון על העבר והכנה לעתיד). תיב (מראה פנים שוחקות לכולם). תיז (ר"ת א. כולל הג'.
אמונה:	שג (קשור לרגל). שעז (מעטים המאמינים ומהי הא.). שעח (הוכחות לכורא עולם).
אמולוגטיקה:	ס (דחיית שיטת הא. בעניני תורה ומדע). קלג (כנ"ל).
אצבע קטנה:	שעא.
ארבעה בנים:	לגז (קירוב הבן החמישי שאינו בא לסדר). עח (כנ"ל).
אתרוגים:	שנו (שנטעו מגרעין של א. קלבריה. כוונה בברכת השנים לא.).
בדידות:	תיד (אצ"ל ב. במקום שאפשר להשפיע).
בדיקת חמץ:	קנו (הטעם שיעמיד מב"ב אצלו כו').
בחירה:	קלא (ובנו בחרת — בג. החומרי). קלח (כנ"ל). רפא"ב (רק בכנ"י). רצא (ב. חפשית).
בטחון:	רכו. רפח. רצה (מביא למנוחת הנפש). שלו. שעה. תד.
בין המצרים:	ש. שז. שיא.
בית:	שלה (דירה נאה מרחבת דעתו ש"א).

תנז

- שעו (העוסק בבנין מתמסכן וכ"א
ש"א"ל ב. אינו אדם). שצ (מנהגי כניסה
לכ.).
עיי"ע חנוכת הבית.
בכל דרכיך דעהו:
יט"ב.
בכנ:
רלו (מכ"ד צ"ל ב.).
בנים:
שפט (סגולה לב. — המלמד בן חברו
תורה).
בר מצוה:
קפה. רנו (בח' מנ"א).
בריאחות:
קנט. קסט (בגשמיות וברוחניות). קפח
(שמירת הב.).
ברכה:
רלו (זהירות מהיפך הב.).
ברכות:
מ"מא (כוונה בב. שהחיינו באכילת
מצה, כמשלוח מנות, בבדיקת חמץ
ובעשיית סוכה). ריו (על יינו של מחלל
שבת). רס (על ליקויים). שצד (ב.
חתנים). שצה (טעם הקדמת חופה
לקידושין בב.). חלט (נוסח ב. מעין ג'
באה"ק). תנב (ב. הרואה ערי יהודה
וירושלים כחורבנן).
ברכת המזון:
קפו (הרחמן הוא יכרך את אדמו"ר).
גאולה:
שי (עדיין אין זו ג.). תכו (עדיין אין
אתחלתא דג.).
גוף:
קלא (ובנו בחרת — בג. החומרי). קלח
(כנ"ל). קמו (עבודת ה' עם הג. דוקא.
לע"ל חקבל הנשמה חיות מהג.). קמח
(כנ"ל — קלא). קנט. שכא (כנ"ל —
קלא).
גיוס נשים:
רנב.
- גירושין:**
שנה (בקשח מחילה).
גלות:
עו (הודעת חז"ל שאין לך יום שאין כו'
— כדי להוסיף בברכה). קט. קמב.
קסז (כנ"ל). תמ (ברגעים האחרונים
החשך כפול ומכופל).
גנב:
רלה (ב' אופנים כהצלה מג. הבא
לביח).
גניבה:
תנא"ב (אין הדעת נוחה מהעלמת
משקל).
גרים:
קפב (מזליהו הוו בהר סיני).
גרות:
קסד (איזה ענין של ג. כשרק אמו
מישראל).
דיבור:
צו (עצה לכבד פה). קיב (כל ד. צ"ל
למעשה). רלו (זהירות מד. היפך
הברכה). שיג (גמגום בא מפחד
פתאום).
דירה:
א (מרחבת דעתו של אדם. ד. לאדה"ע.
לו ית' בתחתונים).
דלת:
שמו (סתימת ד.).
דעת:
א (ד. טהור; עליון; ד. קניית מה
חסרת). קמז"ח (בכל דרכיך דעהו —
התקשרות).
דרשא געשאנק:
קפא"ב (טעם למנהג).
הבדלה:
קפח (יין קודם). שכו (סגולה למאור
עיניו).
הדפסה:
קסז"ח (ה. ד"ה פתח אלי' עם הגהות
אדנ"ע, שאר ס' חסידות, העתקה
מדויקת).

הוצאת ז"ל:

פט (בדיקת הזרע).

היסח הדעת:

ר. שמח.

המלצות:

שלה"ו (אין במנהג בית הרב לתת ה.).

המרת דת:

שפד. תלג.

הנקה:

קסו (טוב לאשה ולילד).

הסכמות:

שצג (אין במנהג בית הרב לתת ה.).

הפלות:

שלח.

הפצת היהדות:

יא"ב (ביקורים במושבים וקבוצים). יז (העבודה עם עצמו ועם הזולת). יז (כנ"ל — יא). כו (כנ"ל). מכ (האומנם שעת הכושר לנוס מהמערכה? או אכשור דרא?). קיט. קכה. קסב. קסו"ז. קצה. ריג. רמא (הכנה לחתונה). רסא (כנ"ל — יז). רסג. דש (בצבא).

הפצת המעיינות חוצה:

ר"ז. כו. מז. מט. נא"ב. נח. סא. סז. סח" עא. עג. עז"ט. פה. צב. צט. קג. קה. קכד. קכח. קמ. קמב (חילוק הזמן בין ה. וסדרי הישיבה). קנג. קנז. קעב"ג. קפג"ד. קפט. קצט. רב. ריט. רכח. רמה (אם הוא בכל השיטות בחסידות או בחב"ד). רסו. ערה. שא (בכל בכנ"ס מבלי הבדל). שה. שז. שסט (באידיש). תי. תיג. תכד (ה. ס' דא"ח).

הריון:

סח (בזלפה לא נאמר ותהר, בפנחס ומרים). שטז (מגע בעת ה.).

השגחה פרטית:

קכו. רמ. רצה (התכוננות בה. מביא למנוחת הנפש). שנכ"ג (מבטלת התרגשות ומצב רוח ירוד). תמג (הסכן הסכנתי לחפש ה. בכ"ד).

השגת גבול:

שמו.

התוועדות:

קמג (לא לפנות לאיש פרטי אלא שהענין דורש תיקון). קפח (לא ראיחי תועלת ממשקה המשכר. חסידים הראשונים היו מעמידים סאטקע על השלחן כו.). רו (לעמוד בקשר עם הבאים לה.). רעג (ה. הלומד דא"ח עם התל'). שסד (צ"ל הכנה). שעב. תלב.

התקשרות:

כב (ע"י לימוד תורתו). כו (כנ"ל).

התרגשות:

שנכ"ג (מניעתה ע"י התכוננות בהשגח"פ).

התפתחות:

ס (שיטת ה.). קלד (שיטת דארווין).

ויכוחים:

ה (אינם דרך להשפעה). טז (כנ"ל). מב"ג (ע"י הנחות שגם השני מסכים עליו). מד (להפיץ דיעות ישרות טוב יותר מו.). תנא (לא ליכנס בו. עם המחרפים כו.).

זכרון:

רלט. שעג.

זקן:

רמט.

זרוק חוטרא לאוירא אעיקרי קאי:

רעח.

חומש תהלים תניא (חת"ת):

כב. פח. צו. קטז. קל. קלה. קמדה. קנז. קס. קעו. קפב. קרא. קיב"ג. קטז. קיט. רכב. רכח. רנח. רסב. רסט"ע. שכז. שכט. שנג"ד. שעח"ט. שפכ. שפה (ביאור חשיבות שיעורי ח.). שצ. תז. תל. תלו.

חופש:

קנא (תכנית לימי הח.). רי (ניצול ימי הח.). רלג. רמ. רמב"ג. שעג"ד (לעמוד בקשר עם התל' בימי הח. שבת ומועדים). שפח.

ח"נ:

ר (היסח הדעת. טבילה צדקה וחת"ת).

חי אלול:

חיד. תיז (בריינגט חיות באלול). חיט.

תכב (נוסדה בו תו"ת). תכט (ממנו

מתחילים ימי החשבון)

חירות:

יט"כ. כז. לא. לז"ט. מא. נא. נז. סג.

סה. סט. קלא. קלז. קמח.

חכמת היד:

סד (אם מותר ע"פ הציורי תמים תהי

עם ה"א).

חלב ישראל:

ערה.

חלום:

קצא (הרי אמר הטבת ח. בכרכת

כהנים). רעז (אביו בא בח. — יבקש

מחילה כעשרה). חמד (אמה באה בח.).

חלוקת הש"ס:

צט.

חנוך:

כז (הכרח הלימוד בישיבה). כט

(הפרדת בנים מבנות). כט"לא (חובת

ההתעסקות בח.). לג (הבן החמישי

שאינו בא לסדר). לד (לא באופן של

נהיה ככל הגויים). פא (החדרת רוח

חסידות). פד (לא לחכות עד שילמוד

התל' השפה, ללמדו בשפה שמבין).

קכח (לימוד לתל' ע"י לוח. כנ"ל —

פד). קלב (החדרת יר"ש בתל'). קנה

(ח. הבנות). קנח (כל יגיעה בח.

כדאית). קסג. קעא (מורה ללימוד חול

אצ"ל יהודי). קעח (כנ"ל — קנח).

קצא (להקדיש לזה כל הזמן הדרוש). ר

(לימוד בהכרה אשכנזית וספרדית).

רכג (החדרת יר"ש בתל'). רכד

(השפעה על בן שמתמרד). רנ (כנ"ל

— כט). רנבג (חזרת דא"ח ע"י

התל'). רנט (הכנת הלימוד בכחה). רעז

(נחלת כל ישראל). שח (מלאכת הח.

— א"א לעשותה ע"י אחרים). שכה.

שמג (לפני מילה). שעא (הוראת

הכתות הנמוכות ע"י תל' הכתות

הגבוהות). שעג (קורסים למורים). תג

(זהירות ביחסים עם הנורע). תלה

(משמעת התל').

חנוכת הבית:

ד (ע"י התוועדות).

חסדים:

כג (הוספה בתומ"צ מחזיקה הברכות

והח.).

חסידות:

טז (לימוד הח.). מד (ח. מדגישה ע"ט

ומוסר — סו"מ). עז (השעה שעוסקים

בח. צריכה להתפשט בכל היום). צד.

צז (כש"ק וביום ב' וה'). קב. קה

(עיכוב לימוד פני' התורה מעכב

הגאולה). קי (הטענה מדוע לא נתגלתה

בדורות שעברו). קטו. קנט (ח. ומוסר).

קעח. קצט. רג. ריח. רכא (נשמחא

דאורייתא). רלט. רמה (אם היא קבלה).

רנבג (חזרת דא"ח ע"י התל'). רנד

(אצ"ל בהצנע). רסא (ההשפעה על

השקפת העולם). רסד (אופן הלימוד).

רפג (הכרח לימודה בדורותינו, לא

לחכות לגיל מ'). שטז (הכרח לימודה).

שכו. שלא (הכרח לימודה). שמה. שסז

(החקשרות לעניני ח.). שצח"ט. תב"ג.

חי (משל מכן המלך והאבן הטובה).

תלד"ה. תנא.

חסידים:

ה (הבטחת כ"ד שלמע' לאדה"ז: יד ח.

על העליונה). ז (יתן ויתנו אחרים —

ח.). רסב (יד ח. על העליונה). שג (באב

המכה בנו לא כתב אדה"ז תואר ח.).

שצז (להתרחק מאנשים הנלחמים

בח.).

חפזון:

כא (כבהילו יצאו ממצרים — בשוכה

ונחת תושעון). קנד (כנ"ל).

חפץ:

סד (ח. ורצון).

והבדלה). קצ (יזיר עצמו מן הי. סותר לנזיר חוטא שציער עצמו הן הי.). ריז (של מחלל שבת). שנו (כוונה בברכת השנים לי. לקידוש).	חצוצרות: רה. חקירה: קלד. חקלאות: שט. שסב. חכ. חשבון נפש: רמט (רק בזמנים המתאימים). חתונה: עיי"ע נישואים. טבילה: פח. רא. שכז (ט. עזרא). שלא. שמט. חכו. טהרת המשפחה: קא. קיא. רמא. רמד. רסו. רצ. שפד. תלג. טלית: תלט (עטיפת ט"ג). טרדות: קנא (ט. הגוף א"צ להביא לט. הנפש). יא ניסן: סב. יב תמוז: ריג (ויהי בשלשים שנה). רכה (ארגון ההתועדות). רמט (כנ"ל — ריג). רנג (כנ"ל). רנהו. רסב"ז. רעא"ב. רעה"ח. רפא. רפד"ה. רפט"צא. שט"י. שכ.
ימאות: קצא (אינו מתאים כלל). יציאת מצרים: יד (דיוק ה' ימי צאתך — כי בכי"ו נמשכת היציאה). ירושה: קכו (י. בחכונת התמסרות למסורת אבות). ישראל: ז (כ"א כבן יחיד כו'). תמר"ט (תפקידם המיוחד בין העמים. קיומם לא המדינה או השפה או תרבות כי כולם השתנו במשך הזמנים, רק חומ"צ).	יגעת ומצאות: רלח"ט. שה. הוי': מ (ג' ענינים: מהוה, הי' הוה ויהי ביחד, אין לו ביאור כלל). יום הולדת: נו. קכח. קנז. שפג. יחס, תורת: קלד. יט כסלו: עב (התועדות). יין: קפח (קודם לכל משקה לקידוש
ימאות: קצא (אינו מתאים כלל). יציאת מצרים: יד (דיוק ה' ימי צאתך — כי בכי"ו נמשכת היציאה). ירושה: קכו (י. בחכונת התמסרות למסורת אבות). ישראל: ז (כ"א כבן יחיד כו'). תמר"ט (תפקידם המיוחד בין העמים. קיומם לא המדינה או השפה או תרבות כי כולם השתנו במשך הזמנים, רק חומ"צ).	יגעת ומצאות: רלח"ט. שה. הוי': מ (ג' ענינים: מהוה, הי' הוה ויהי ביחד, אין לו ביאור כלל). יום הולדת: נו. קכח. קנז. שפג. יחס, תורת: קלד. יט כסלו: עב (התועדות). יין: קפח (קודם לכל משקה לקידוש

כתבי יד:	קצו (מעזבון הרד"צ, סידורם). רצט (הערות לקטלוג כת"י שהובאו במיקרופילים מרוסיה. דרוש המלכים). שסא. חמג (סידור האריז"ל). חנ (ערכי הקבלה).
כתבי עת:	טז (בטאון חב"ד). צח (מחנים). רכה (בטאון חב"ד). שצה (אגרת גולה). תה (הנ"ל).
כתובה:	שצד (זמן מסירת הכ.).
לג בעומר:	קכ. קכט. קמ. קמג. קעא.ב. קפד.
להבדיל:	קעא (על יהודי א"א ל.).
לויים:	ק (לע"ל יטלו הל. מעלת הכהנים).
ליקויים:	רס (אם מברכים עליהם ואם ידעו חז"ל אודותם).
לשון נקיה:	י"א (רק כשאינו נוגע למעשה). שעו (כנ"ל).
לשון הרע:	ל (גם עם עצמו). קנב (כנ"ל).
לשמה ושלא לשמה:	רמח.
מאמרים:	קעו"ז (החסידים לא התעניינו כ"כ מיהו בעל המ.). תא (חזרת מ. לכה דודי בחתונה — שבו מתורתם של כל רבותינו).
	אדה"ז: רסג (הרפסחם). שי (כנ"ל).
	אדמו"ר שליט"א: פא (הנה ישכיל תשי"ז). תכד (מים רבים תשי"ז).
מאן פני האדון ה' דא רשב"י:	קלא.
מאסר:	רפא (כשהוא אצל ידידים ואינו קשור בשלשלאות — יוחר קשה).
מגבית:	תח"ט (בארה"ב).
מדבר:	קסכ"ג (גם במ. נשאו את המשכן ממקום למקום).
מדע:	ס (מסקנות המ. רק השערות). קטו (הראיות שלהם חלושות שלא בערך מהראיות לקיום תורתינו). קלד (מסקנותיהם אינן מוחלטות ואין מקום לקושיות על דת).
מוח שליט על הלב:	תלב.
מוסדות:	ח (חובת הר"י ומשפיע ברכישת תל'). יד (המשך העבודה במוסד רבותינו). טו (שלא יתנהל מ. ע"ד יחיד). רחצ (שכר לימוד). שנח (כנ"ל).
מוסר:	עי"ע חסידות.
מזוזות:	יג (בדיקתן). קיד. קצא. רטו. רכו. רעז. דש. שו. של. שפא (ע"פ כתבו — משהו במ. לא בסדר). שצ (מנהגינו בכניסה לבית חדש). תלג. תמד.
מחיצה:	רד"ה (כביהכ"נ).
מחשבות זרות:	פ. פז (עצות). שעו.
מילה:	צב (פריעה. מציצה). קנ (בענין הנ"ל). רמד (של אאע"ה — בגשמיות). שמא"ב (מציצה ע"י שפופרת). שמג"ד (ע"י הרדמה).
מכתבים:	אדמו"ר שליט"א: פג (הענקת המ. הכלליים לשפת המדינה). קפו (התשובות אינן אדרעסן-בוך כ"א להורות הדרך). רנג"ד (הערות לגליוני החל' — צריך הפשטה והלבשה). שמב (הענקתם לערכית).

מנהגים:	מקוה:
ריט (ליקוט מ. חב"ד). שיו (כנ"ל).	ריג. רסה (באלבאני). שלט (בכפ"ח).
שעו (טעמי המ.).	תח (בכפ"ח).
מנוחה:	מקל:
תמג (של אנשי הודו ולהבדיל של בני").	קלו (שהיה שייך לנכדי הרב מסלאוויטא. מ. חובלים ומ. נועם. מ. דמשיח ומ. רודה שלפנ"ז).
מנורה:	מרור:
מט (מ. ושלחן — רוחניות וגשמיות, תומ"צ). רה.	מא (כשאין מחוייבים בכ"פ).
מסיון:	משלים:
שי"ט.	רכה"ו (בחסידות חב"ד).
מסירות נפש:	משמעת:
נט (ברוסיה ובאה"ק). רפכ (כנ"ל).	רנח (המורים להנהלה). שה (לימוד מהצבא). שמא"ב (המורים והתל'). תלה (מ. התל').
מעלין בקודש:	משניות:
כז. סט. ק. קמב. קמו. קנב. קסח. קצה. רמג. רסו. שיט. שכח. שמה. שפג. שצו. חר. חיז. תלד.	קל (בימי הזקנה ללמוד משניות בע"פ). שכט. שלא. שמח.
מפלגותיות:	מתן תורה:
שסג.	קנג (לאחר עבודת ספה"ע ולאחר הס"ד של נגלה עליהם ממה"מ). קפה (במ"ח — נגלה בנסחר ונסחר בנגלה). קפו (טבעת הקידושין במ"ח — טוב גשמי). קצו (במ"ח היו כולם בריאים).
מצוה בו יותר מבשלוחו:	נבואה:
קנו (כשגם הוא עושה יזכה גם אחרים).	רעז (באוה"ע).
מצוות:	נדה:
כט (דזהיר ב"י טפי). עז (מ. — צוותא חיבור). קנה"ו (מ"ע ומל"ת). קסט (רמ"ח מ"ע ושס"ה מל"ת נגד רמ"ח אברים ושס"ה גידים). קפב (ז' מ. ב"נ). רמד (של האבות. מילה). רעז (איך נצטוו ב"נ ב' מ.).	שפח"ט (כשהרופאים מאשימים עכוב העבור מצד שמירת ימי טהרה).
מצויינים:	נדר:
לו (שהיו ישראל מ. שם כלבושם ומאכלם ולשונם). קיז (כנ"ל).	קעח (החרת נ. מתענית ג"פ). רא (בל"ג).
מצות:	נחמה בכפלים:
ה (חלוקת מ. שמורה). יז (כנ"ל). יח (מאפיה בכפ"ח). כ"כא (משלוח מ. שמורה. מיכלא דמהימנותא ודאסותא). נו (מ. שמורה שנאפית בע"פ). עד (כנ"ל — ה). צח (כנ"ל). שנו (כוונה בכרכת השנים למ.).	שכא"ב.
	נחש נחשת:
	רצ"צא.
	ניגונים:
	קה (נממעים מלנגן הנ. שיכולים להביא לחלוקי דיעות).

ניסן:

כל החדש — ר"ח, חדש הגאולה והנסים).

נישואי תערובת:

פ.

נישואים:

ב. נב (זמנם). המשך הלימוד אחר הנ.).
סח (הטרדות א"צ לבלבל מהפעולות).
רמא (מהכנות לחתונה — הפצת היהדות). שכו (נ). הצעירה לפני הבכירה). של (במקום הכלה). תא (חזרת מאמר לכה דודי בחתונה).

נעשה ונשמע:

קעה.

נשים:

קנא-ב (לימוד הלי הצריכות להן.
בזכות נ. צדקניות כו'). קסג (חלקן בכניית המשכן).

נשמה:

קנט (התלכשותה בגוף האדם). שג (השארית הנ. פעולות לעליית הנ.).
שכט (כנ"ל).

סופר סת"ם:

רלח.

סימק:

עב (העדר ס. בעיני קדושה).

סירוס:

קנ (כניחוח פרוסטט).

סעודות:

עיי"ע שכת.

ספירת העומר:

קריז (בכ"ו מתוסף אור). קנג.

ספר תורה:

קפט-צ (דכא באל"ף. בס"ת המיוחס שינו). רפ (להשאיר ס"ת שאינה מוגה ע"י שינוי).

ספרים:

ב (גמרא שלמה — פסחים). ו (של אליעזר שטיינמן). כה (לוח כולל חב"ד — שעברתי עליו). לח (תרכות ויהדות). עד (אנתולוגיה וס'.

פסיכולוגיה ע"ד חב"ד). קט"י (מטרת ואופן הו"ל ס' תולדות נשיאי תורת החסידות). קיא (הערה לס' היהודי מגוסטינין). קלה (אין בנוהג בית הרב לתת הסכמות). קלז (חק לישראל שהיה שייך לנכדי הרב מסלאוויטא). קסה (סאמע אספעקטס). קצד (אורחות המשפטים). רטז (הפצת ס' חב"ד). ריט (ליקוט מ. חב"ד). רסז (סמכותם של ס' הישר וס' יוסיפון). רפה"ו (הערות לס' לאור ההלכה). רפו (סהמ"צ להרמב"ם — סוף שרש יד והתחלת סהמ"צ). רצז (הערה לס' שמיטת קרקעות וס' קרבה שנת השבע). רצט (ס' התכונה לרח"ו. מבוא שערים). שב (הערות לפי' הר אפרים לירושלמי שקלים). שטו (ס' היובל וס' יקטרינוסלב). שיו (כנ"ל — ריט). שצג (הערות לס' משנה הלכות). חי (רשב"א על ב"ב). תטז (מדרין לנשואין. שדי חמד. ארצר הפוסקים). תכא (סידור קרבן מנחה). תלא (שבחי הבעש"ט). תמה (חוב' פעולות אגונ"ח).

אדה"ז: רג (תניא). רלט. רעט. רפג. (כנ"ל). רצב"ג (אופן וסדר לימוד התניא). שכ (הו"ל ה' ת"ת). שכג (שיעור תניא). שכט (תניא). שלא. שמת. שפב (תניא). שצא (אמירת שיעורי תניא כשאינו מכין). תט (תניא).

אדמו"ר הצ"צ: רסא (קיצורים לתניא). רצג (דרמ"צ).

אדמו"ר מוהרש"ב: רצג (ומעין).

עבודת זרה:

תלג.

עבודת ה':

קמד (עליה מדרגא לדרגא ולא קפיצה). קמו (עליות וירידות). קמז-ח (עם הגוף דוקא). רג (בחינה לדעת מה בא מיצ"ט כו'). שכח (מלחמת היצר).

תמה (כשמחזוריים צריך לקשר לענין פתגמים:

של פועל).

ענינים:

שכו (גלאוקאמע, ניתוח. קידוש והבדלה).

עירוב:

צג (בכפ"ח).

עם הארצות:

מד (באמריקה). עח (כנ"ל).

עסק:

קלט (הל' ע. בחורה — כמו ע. גשמי).

עצבות:

שמט.

ערב:

שסה (כל ישראל ע. — זיס).

עתונאי:

עז (חובתו לנצל להפצה).

פאה נכרית:

ח. קצח.

פדיון נפש:

קכט (של אדנ"ע). שצט (זכין לאדם — אזכיר בהפ"נ שידוך טוב).

פחד:

שו.

פטר רחם:

קעט-קפב (הערות במצוות פדיה ועריפה — לפני ואחרי ל' יום).

פסח:

עב (חסידים זאגן ניט חסל סדר פ.).

פרוסטט:

עיי"ע סירוס.

פרות:

קמט (שירת הפ.).

פרנסה:

כח (לא על הלחם לבדו גר'). צז (ע"י הגדלת הצדקה).

פשרות:

ס (שלילת הפ. גם בעניני תורה ומדע). קלג (כנ"ל). רמז"ז (כל פ. בשקר יסודה). תמט.

ג (רבותינו: חזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם). יא (הארז"ל: נזכרים ו(ע"ז) נעשים כו'). כא (דעם צווייטנס גשמיות איז בא מיר רוחניות). מד (אין אדם יכול להרים עצמו ע"י משיכה בשערות ראשו). ע (כנ"ל — יא). עז (השעה שעוסקים בחסידות צריכה להתפשט בכל היום). פג (העבודה בקיץ קלה יותר). פז (כנ"ל — ג). צח (כנ"ל). קד (כמו שצריך לידע חסרונות עצמו כו' מעלותיו). קו (כנ"ל — ג). קלה (אהוב אפלטון אהוב אריסטו אהוב האמת יותר מכלם). קנה (שלילה הרע היה גם קודם ברה"ע). רח (קדושי עליון: אחר שריפה מתעשרים). רלו (מכ"ד צ"ל בכך). רמט (שריפת הגשר שמאחוריו). רנו (כנ"ל — יא). רפא (די לחכימא ברמיזא). רפה (כנ"ל — יא).

בעש"ט: ז (כ"א מישראל כבן יחיד כו'). פב (כנ"ל). קיא (פי' מי ימלל גוי מלשון שכירה). קכד (וה"י ראשיתך מצער ועי"ז ואחריתך ישגא מאד). קכו (השגח"פ). קמז (עוזב תעזוב עמו — עם הגוף). קסה (כנ"ל). רב (כ"ד שרואה — הוראה). רמב (כנ"ל — קמז). רפב (כן — הלואי — בקדש חזיתך). דש (כנ"ל — רב).

אדה"ז: כ"א (מצות — מיכלא דמהימנותא ומיכלא דאסותא. האמונה מביאה הרפואה). צז (אחר מדה"ר באה מדה"ר). קמ (השי"ת נותן גשמיות וישראל יעשו מזה רוחניות). קסב (לחיות עם הזמן). רל (שימשיכו האחדות בעניני ארץ. לא נצרכה אלא להעדפה). תלז (קביעות בנפש).

אדמו"ר האמצעי: רסד (כ' נה"א על נה"ב א'). שפב (כנ"ל. תטז (כנ"ל). תלא (בקשר לכיאת הבעש"ט עה"פ בעולם).

קסד (וכחנוני נא בזאת). רא (גשמית ורוחנית). ריב (רוחנית. ע"י הצ. מוחו ולבו זכים כו'). רטו. רכב (חצי מההפרשות לקופה הכללית). רכו. שו. שיז (קודם התפלה). שכד (עשר בשביל שתחשור). שכה. שכז. שכט-לא. שלב (מילוי ההבטחה בהקדם תקדים המשכת הברכה). שמת. שנה. שנט-ס (מגדילה הפרנסה). שעג. ח (כנ"ל — קכג).

ראה גם מפתח מוסדות ערך קרן השנה.

צוואת ר"י החסיד:

שמו (סתימת דלת).

ציורים:

שצה.

צניעות:

קיג (כפגישות שידוכים).

קבורה:

תמד.

קביעות:

חלו (בנפש).

קבלה:

סד (מעשית).

קדיש:

של (לע"נ בנו).

קושיות:

קעד (א"ז ענין לחפש ק.).

קידוש:

קפח (יין קודם). ריז. שכו (סגולה למאור עיניו).

קיץ:

פג (העבודה בק. קלה יותר).

קירוב רחוקים:

קה (אילו ישראל חסרים אפי' א'). קו (אם להכביד בעניני תומ"צ).

קליפות, גקה"ט:

רפא (למה יגרע חלקם שאין להם תקומה).

קפידה:

סז (אין זה מעניני).

אדמו"ר הצ"צ: קנו (אנן פעלי דיממא אנן — להאיר). תנב (מאך דא א"). אדמו"ר מוהר"ש: קעז (תענית מדיבורים).

אדמו"ר מוהרש"ב: ל (כל מניעה לדבר מועיל — מנה"ב). קכט (שיפעלו הדברים בי ובהשומעים). רטו (כנ"ל). שה (כנ"ל — ל). תל (לפעמים היצה"ר מתלבש בכגש משי).

אדמו"ר מוהריי"צ: יא (אונזערע זיכורית כו'). כד (וואס האט תורה דיר געלערנט). ל (כשם כו' חסרונות עצמו כו' מעלות עצמו. לה"ר הוא גם על עצמו). עב (חסידים זאגן ניט חסל סדר פסח). פט (צוליב האבן קינדער דערפמען מס"ג). קג (צו א געזונטן זומער). קל (בימי הזקנה ללמוד משניות בע"פ). קל (כנ"ל — קג). קלט (הלי' עסק בתורה — כמו עסק גשמי). קמא (קבלת התורה בשמחה ובפניי). קנאד (כנ"ל). קנב (כנ"ל — ל). קנח (כנ"ל — קמא). קסג. קסז. קסט (כנ"ל). קעא (על יהודי א"א להבדיל). קעא-ג (כנ"ל — קמא). קעו-ט (כנ"ל). קפו (כנ"ל). רט (כנ"ל — קג). רמט (חשבון נפש רק בזמנים המתאימים). שג (באכ המכה בנו לא כתב אדה"ז תואר חסיד). שמב (וועלן דענסטמאל אידען ווייזען וואס זיי קענען). תיז (חי אלול — בריינגט חיות אין אלול).

צבא:

נה. רסז (ד' שנים הוראה במקום הגיוס). דש-ה (והי' מחניך קדוש. משמעת). שמז-ח (השפעה על חבריו בתומ"צ).

צדקה:

יג. פ (בטחוני שזכות הצ. יעמוד לו). פח. צז (תגדיל הפרנסה). קיד (לפני החפלה). קכ (לפני הדלקת נרות). קכג (לא להתנות צ. בקיום ברכות השי"ח).

קריאת שמע:

תכו (ק"ש קטנה בזמנה).

קריאת התורה:

כה (בימי חנוכה). תנג (כת"צ).

התוכחה).

ראיה:

ערב (פעולת ר. הצדיק).

ראש השנה:

שא (בא"י קודם ריב"ז יום א').

רבי וחסידי:

רנו (תנאי הנסיעה לביקור).

רבית:

קע (היתר עיסקא בהלוואה למוסדות).

רבנות:

רנ (קשיים בהשגת משרה. איש כל

הישר בעיניו יעשה).

רגל:

שג (קשור לאמונה).

רופא:

קלא (רשות — כח — לר. לרפאות).

קס (רק שליח, לשמור בקולו גם

כשאינו מבין סברתו). קפו (ניתנה

רשות לרפאות ולא לפעול נמיכת רוח).

רעא. תג.

ריקנים:

קצ (ר. שבך מלאים מצוות — ונק' ר.

בערך שאר ישראל).

רמז:

יג. כא (כשהאמונה מביאה הר.). עה

(ע"י זכוו לעניני ר. נשכרים לאח"ז).

ק. קיד. קמט"ק (ר. הנפש מביאה לר.

הגוף). קנג (ארטיזאן, קארטיזאן). קסה

(בדיקת פנים באשה). קעה (תורה

מביאה ר.). קפד (להרמת מצב הרוח).

קצא (כנ"ל — קעה). ריג (הילוך

הדמים ברגל). רכט (המנעות מהקרנת

רנטגן). רסח (לגידי הרגלים). רעו (ר.

הקב"ה — שלא אשים עליך). רצג

(התייעצות הר. בחודש הרחמים). שכב

(מרגיש שצר לו בקנה). שכו

(גלאוקאמע. ניתוח). שלב (חור"ד

אודות ניתוח). שנא"ב (מונגרפיה

מחרופות וטיפולים). שעב (החקפות

כאבי לב). שפא. ת (כדורים הממהרים

ההתפתחות). תד (ניקויטיניק אסיד).

תיא (משחה למחלת העור). תלו (ניתוח

הלב).

רצון:

כא (משביע לכל חי ר.). סג (ר. וחפץ).

שכג (כנ"ל).

רשע:

שעז (מהו ר.).

שבירת הכלים:

ג.

שבת:

מה"ו (אם הדלקת אש בזמנינו דומה

להדלקתו בדורות הראשונים). סז

(הסתירות בזהר בסעודות ש.). רח

(כיבוי אש שפרצה בביחו בש.). ריז"ח

(נסיעה באניה ישראלית בש.). רנא

(כנ"ל). רפט (כנ"ל). רצא (חוק סגירת

החנויות בש. — הוראה מלמע'). שיד

(כנ"ל — ריז). שכא. שמ (כנ"ל). תנג

(כנ"ל).

שבת חב"ד:

לב.

שותפות:

ריד (בכל נקודה).

שחיטה ובדיקה:

נג. נט. סא (צ"ל יר"ש ביותר). קצו

(אין ושחט אלא ומשך).

שידוכים:

ח. כג. נא"ב. סד (אם להתאים ע"פ חכ'

היד). צה (היראה מלהחליט ולגמור).

צו. קיג (הפגישות צ"ל באופני צניעות

ואז א"ז מביא לריחוק). קמו. קפב

(כשיש לו אח גדול — לבקש מחילה).

ריא. ריח (לדייק רק בעיקר). רנג (קשה

בקרי"ס ויש נתינת כח). רסד. של (אין

אומרים כשמעון כו'). שמו (פגיעה

בכבוד). שנה. שצט (זכין לאדם —

אזכיר בהפ"נ ש. טוב). תלו.

מפתח ענינים

תסח

שיחות:

אדמו"ר מוהרש"ב: של (הערה בתו"ש).
אדמו"ר מוהרי"צ: ל (ש"ק בראשית תרצ"ז). קצט (בהתוועדות בבית פאפנהיים בוויין בסיפור אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע בנוסעתו לפרין).
אדמו"ר שליט"א: קצג (חה"ש תשי"ז). רב (הנ"ל בענין אחריות נשי חב"ד). רמב (ר"ד). רעא (ש"מ תמוז). ערה (הנ"ל). רפו (בענין כח ופועל) רצד (י"ב תמוז תשי"ז). שיא (לפני ילדי "גן ישראל"). שטו. שכ. שכח. שסט"ע (הנ"ל). חיו (הנ"ל — רפו).

שירה:

קמט (ש. הפרות בימי דוד).

שלום:

קצג (ענין ב"ד לעשות ש. בעולם. הוי מתלי של אהרן כו').

שלום בית:

רכב"ג. שנח"ט. שעה.

שלחן:

מט (ש. ומנורה — גשמיות ורוחניות, תומ"צ).

שליחות:

רמו (של אדם העליון). שסה.

שליח צבור:

קכה (במקום שנוסע לשם יפעול בהחזקת היהדות). תו (ידבר לפניהם דברי התעוררות).

שלימות:

של.

שמות:

ג (היוצאים מר"ת). סח (כמה אנשים במקרא הי' להם יותר משם א', דעואל-רעואל. יתרו-חובב). קכו (שם כלה כחמותה. להוסיף שם ולא לדור במקום אחד). רג"ד (ש. חתן כחותנו). שלח (מנחם דוד חנינא).

שמחה:

רלב (הדרך שהתווה הבעש"ט ופס"ד

הרמב"ם). ש (בכין המצרים). חכט (גם חשבון הנפש צ"ל כש). תלב"ג.

שמיטה:

צג"ד. רפו (מכירת קרקע). רצו (כנ"ל). שט.

שערות:

חטו (כאשה ובנויר).

שמות:

פד (לא לחכות עד שילמוד החל' השפה, ללמדו בשפה שמכין). קכח (כנ"ל). ר (לימוד בהכרה אשכנזית וספרדית). שלב (במזכירות שלי אין כותבים צרפתית).

שקלים:

(מאוה"ע. פטור הכהנים מקלכון).

תהלים, אמירת:

פכ. קל (הקאפ' המתאים למספר שנותיו). קצא. רלד (סדר אמירת ת. אחר התפלה). רלח"ט. רצד"ה. שלר"ו. שמת. שנט.

תודעה ישראלית:

חמ (דיוק המושג).

תורה:

מרו (תוקפה בכל התנאים ובכל הזמנים). נג (לימוד לקבלת סמיכה אינה קשורה לשירות כחור רב). קג (גם בעלי משק נתחייבו בת.). קעה (מביאה רפואה). קצא (כנ"ל). רסח (ציווי הת. נתינת כח). רצב (ליגרט והדר ליסבר, בין כנגלה ובין כחסידות). רצד (אינו תלוי ביחס זולתו אליו). שכו (לעיונא ולמיגרס. הלי הצריכות. פנימיות הת.). שצא (אמירת שיעורי תניא כשאינו מכין). תכה"ו (לימוד תשב"כ בע"פ).

תחנון:

ה (במנין שא"א תחנון. למנצח יענך). נח (כנ"ל).

תנאים:

תב (נוסח).

תנחומים:

שכט.

מפתח ענינים

תסט

תעניות וסיגופים:

קמב (רק אחכפא באכו"ש). קעו
(מדיבורים ומאכילת תאוה).

תפילין:

מה (עבור החיילים). פג (בדיקת ת. —
לא רק הידור). קיד. קפה (עניית דבר
שבקדושה בין תש"י לתש"ר). רכז.
רלח. רנט (בחוה"מ). רעז. דש. שטז
(נוסח אדה"ז). שלה (דר"ת). שלו.
שפג (דר"ת). תלג. תלה (דר"ת קשור
ללימוד פני' התורה). תלז (שיעור
אצבעים בלי התיתורא).

תפלה:

פח. קע (לא לדלג גם באופן המותר).
רלט (כוונה בת.). שטז (שינוי לנוסח

האריז"ל). שנינא (נוסח אר"י בבהכ"נ
ליובאוויטש. אדה"ז בירר מס'
נוסחאות). שנו (כוונה בברכת השנים
לאחרוג מצה ויין לקידוש). שנו
(בבהכ"נ ליובאוויטש צ"ל נוסח אר"י).
שצ (הקדמת אמירת לכו נרננה). תכו
(איחור זמן ת. ע"י הכנות — לימוד
וטבילה).

תרומות ומעשרות:

תנב (ניצול ביקור באה"ק לקיום
המצוה).

תשובה:

קיג. קמד (מדרגא לדרגא, ת. תתאה
כר.). קסט (אין לך דבר העומד בפני
הת.). רעג (הי' רגיל לקרות דף א' כר.).

מפתח מוסדות וארגונים

אגודת בנות חב"ד

הצעירות במונטריאל:

רי.

אגודת חב"ד:

אה"ק: מט.

אגודת נשי ובנות חב"ד:

לח. קנג. רמ. שצט. תכ"חכא.

ארה"ק: שפח. תכא. תמד"ה.

ארה"ב וקנדה: קסבי"ג (כינוס). רמג.

רנו.

לוד: רנרז.

מונטריאל: רי.

קסבלנקה: רמג.

תל אביב: ש. תמד.

אגודת הרבנים:

רה.

אהלי יוסף יצחק:

סה. קצו. רצו. שיב.

אה"ק (רשת): צא. צח. קלח. רסז.

עדר. רעט (כפר סכא). שעג. תלא

(זרנוגא).

מלבורן: קב. רכא. שעב.

או"ם:

תנב.

איגוד הרבנים:

רמה"ח.

איגוד תלמידי ישיבת קשינוב:

מט.

אחי תמימים

ראשון לציון:

מט. קסא.

בית יוסף,

ישיבת ליובאוויטש בטורונטו:

לז.

בית יעקב:

קיד. קצח.

בית הכנסת:

נד (אגו"ח בשיקגו). פד (לתת שם

שאינו מגביל). פה (אנשי ליובאוויטש

באר"א-פארק). פו (בשיקגו, העברתו

לשכונה החדשה). רז (ליובאוויטש

בשיקגו). רט (קשר בין קרן גמ"ח לב).

רסט (הכרח עזרת נשים). רצד (נוסח

אר"י שיקגו). שלז (אגודת בני יעקב

וואוסטער). שג (נוסח אר"י בב.

ליובאוויטש). שז (איחוד ב' ב.

בשיקגו). שע (חב"ד כפתח תקוה).

בית הספר למלאכה בכפ"ח:

מט. קפג.

בית רבקה

כפר חב"ד: שנח (סמינר).

מלבורן: קעא.

בנק המועלים:

צג.

גמ"ח:

קכב (בכפ"ח). רט (קשר בין קרן ג.

לביהכ"נ).

גן ישראל:

עיי"ע מחנה קיץ.

חדרים:

שיב.

חב"ד, תנועת:

ז.

ישיבות:

מט (קשינוב). נו (חב"ד באה"ק). קלב

(באר שבע). קסא (קשינוב). ריב

(באה"ק). רעא (יותר משעושים לי. הי.

עושה בשבילם). שעח.

ישיבות ערב:

נ"נא.

תעא

מחנה קיץ:	קיבוץ:
קפד (יומי כמונטריאל). קצה (בכפ"ח).	רסא"ב (אם מתאים לפעול בו בהחזקה
רב (גן ישראל). רמב (בוואוסטער).	היהדות).
רסו (גן ישראל). רחצ (בכפ"ח). שטו	קראים:
(גן ישראל). שיט (במונטריאל).	תמח.
מרכז לענייני חנוך (מל"ח):	קרן השנה:
יח. עד (כינוס מ. בכפ"ח). צא (כנ"ל).	פד.
שטו.	קרני הוד תורה (קה"ת):
סוכנות:	קט. קלב. רצו. שפה.
קכג. שסא"ב. תיח.	ריקונסטרוקשניסטים:
ספרדים:	מד.
קלו (מניעה הפליה).	רפורמים:
ספריה:	רה. רמו. שלד (אינה שיטה בדת).
לט. עד (לשלוח לס. כאן מכ"ע עם	שובה ישראל:
תוכן מעניין קיים). קצו (אם מוצאים	כ. רלו.
ס' יקרי המציאות שאין משתמשים	תומכי תמימים:
בהם לשלוח לכאן). רמג. רצט. שמב.	יא. כו. קמב (החלטה בכל דבר —
שפה.	הנהלה ר"י ומשפיע). קסח. ריד. רכו.
צעירי אגודת חב"ד:	רל. רנד. חכב"ג (תמיכת הישיבה). תלא
סח. צב. קכ. קכו. רמט. תיא. תלח.	(כינוס התמימים — ס' שנים
אה"ק: יב. טו. מה. מט. קלח. קמ.	להתייסדות).
שסח. שפג. שפח. תיג. תלב.	ארה"ק: תכב.
ירושלים: סג. פא. קכ. קמו. רפד.	ארה"ב: שעט. תכב.
שמג"ד.	לוד: רסו. עדר. רפד.
כפר חב"ד: סג. קפג. רפד.	לטביה: תכב.
מונטריאל: קפד. שיט.	מונטריאל: קפד.
נ.י.: רמב.	פולין: תכב.
ריא. ברזיל: רלז.	צרפת: ברינוא: סו.
תל אביב: כה. סג.	רוסיה: תכב.
קונסרבטיבים:	תורת אמת: לט. סו. רנג. שי. תא.
רה. רמו. תמ.	תלמוד תורה:
	רחצ (כפ"ח).

מפתח אנשים

גלוסקין, נפתלי: שכ.	אבצן, מאיר: רמד.
גליצנשטיין, אברהם חנוך: עד. רכה.	אוחיון, יצחק: ג.
גליק, יהודה: קצט.	אולמן, ש. ב.: לו. שנא.
געדלדעהלער, יוסף: קעט.	אוקלדוס: קלד.
געליס, ישראל משה: קע.	אושפל, יצחק דובער: פה.
גרבוז, אפרים זאב: שב.	אייבשיץ, יונה זושא: שסו.
גרוזמן, מרדכי: כו.	איידלקופ, יונה: רמה.
גרונר, יצחק דוד: רצד.	אלדד: רכ (אחי משה היה).
גרינברג, זאב: כ.	אלטהויז, פנחס: רפה. שסא. תמג.
גרינגלס, מנחם זאב: צו. דיט. רנג. שיז.	אלטר, יצחק מאיר: שמה.
גרליק, חיים מאיר: שלט. תח.	אליהו, הגר"א: שלא.
גרליק, שניאור זלמן: צג.	אליטוב, שמעון: שפז.
דארווין: קלד.	אלפערט, יהושפט: קא.
דבורץ, ישראל זיסל: חי.	אצאייג, שלמה: קמא (ואחותו רבקה).
דהאן, דוד: קצ.	אשכול, לוי: תמב.
דובאור, יצחק: קפו. רעז. חטו.	בוגומילסקי, שמואל פסח: שסה.
דובער, אדמו"ר האמצעי:	בוימגרטן, דובער: רכו. שפה.
ראה מפתח ענינים ערך פתגמים.	בונין, אלכסנדר זיסל: כח.
דוד המלך: קמט (שייכותו לשירת הפרות).	בחור, חיים שאול זאב: רל.
דוד בר חנינא: שלח.	ביק, שאול ישכר: קמח. שא.
דייטש, חנניא יום טוב ליפא: רסה.	כלוי, טוביה: קמ.
דיסקין, שמעון משה: תלז.	בליזינסקי, מאיר שלום: עא. שנו.
דמיאל, יצחק: עא (ובנו). קנה. רפ. תמ.	בלעסאווסקי, אברהם: תכו.
דרייזין, אברהם: כ. צג. קכב.	בן ברק: שט.
דעואל: סח.	בן נחום, משה: לב.
הונא, ר': שצד (בר נתן).	בנאי, אברהם: רסט.
הורביץ, אברהם: קלה.	בראוומן, דוד: שסד.
הורביץ, יעקב: רט.	ברומברג, אברהם יצחק: קט.
היטלר ימ"ש: קלז. שיח.	ברמן, ישעי' אורי: קצו.
הילביץ, מנחם: קט.	גאנסקי, דובער: רג.
הלל, משה: קעח.	גוטליב, נפתלי: נח.
הלפרין, שמואל אלעזר: קעב. תא.	גולדשטיין, משה: קסו.
העכט, משה יצחק: רא.	גולדשמיט, י.: לו.
העכט, רבקה: רא.	גורדון, ישראל: קעה. רמב. שלו.
העכט, שלמה זלמן: רו.	גורקאוו, יעקב יוסף: חו.
הרכבי, צבי: שיד (ובנו יהודה ליב).	גורקאוו, מאיר: קיד.

תעג

מפתח אנשים

תעד

הרצוג, יעקב אליעזר: שעא.	יתרו: סח.
וואלגעמוט, יהודה ארי': ס. קלג.	כגן, גבריאל: שצ.
וובר, זאב: סז.	כהן, אברהם צבי: ה. קפה.
וובר, חיים משה: סו. קנד. רנג.	כהן, ישראל יצחק: קפה.
ווייל, חיים אבא: שמש.	כהן, מיכאל יהודה ארי' ליב: תלא.
ווייל, יצחק: רס.	כהנא, קלמן: רצו. שט.
וויינברג, יוסף: רל. שנט-ס.	כהנא, ש. ז.: שכא.
וויינשטאק, יוסף מנחם: רפט.	כץ, אברהם יצחק: רצט.
ווילהלם, מנחם בן ציון: ד.	כץ, אברהם שלמה: קצג.
ווילמובסקי, חיים זוסיא: רלד.	כץ, יחיאל מיכל: חלד.
וויס, בנימין זאב: תיב.	כץ, יעקב: רו. שמו.
זוין, שלמה יוסף:	כץ, ראובן: שטו.
לט. רפה. תיז. תנ.	לאה אמנו: ג (ורחל).
זליגסון, אברהם אבא: שלב.	לוי, ציון רחמים: פב.
זלמנוב, יחיאל מיכל יהודה ליב:	לוי יצחק, הרה"ק מברדיטשוב: קלז.
צח. שפח.	לויטנסקי, יצחק אייזיק: רו.
זלמנוב, ישראל יצחק: נג.	ליברוב, שמואל מנחם מענדל: רלד.
חדקוב, חיים מרדכי אייזיק: ס.	ליברמן, חנוך הענדל: קסח.
חובב: סח.	לידר, אברהם מרדכי שמואל:
חזקיהו: רצא.	צא. תלט (ובנו יוסף יצחק).
חייקין, עזריאל: ג.	ליטוויין, ברוך: דד.
חן, אברהם יהודה: קעו.	ליינר, יוסף דוד: שפט.
חן, דובער:	ליפסקר, מיכאל: רס.
ע (זוגתו פיגא וכתו חנה פרידא דבורה).	ליפסקר, ארי' ליב: רנו.
חן, דוד אבא: טו.	ליפשיץ, יחיאל מאיר (האדמו"ר
חן, דוד צבי הירש (רד"צ): קעו.	מגוסטנין):
חזקין, דוד: עד.	רכד.
חסקין, יצחק: קכה.	ליפשיץ, יחיאל מאיר: רכג.
טאויל, אהרן: רכ.	לעווי, יהושע: רמא. שלה.
טאויל, יוסף: רכ.	לרמן, שלום ליב: מה.
טייכמן, דובער: שעא.	מאיר, אלתר: קיז.
יאלעס, אפרים אליעזר: קעט. שב.	המאירי, אביגדור: עא.
יובילר: שי.	מארק, בערל: רפה.
יוזביץ, יהושע: שמג.	מדיני, חיים חזקיהו (חח"מ): צב.
ישראל, הבעש"ט:	מטוסוב, שלמה: פג. צב. קמה. רמג. שמב.
רלב. שמה (דרגות כהתגלותו). תיט	מידד: רכ (אחי משה היה).
(התעסק בטובתם הרוחנית והגשמית של	מלכיאל, אלכסנדר זישא: קנח.
בני"י). תלא (אם לא יבא הגואל ס' שנה	מנוש, חיים: קו.
— יבוא עוה"פ בעולם).	מענקין, אלכסנדר סענדר: קצה.
ראה גם מפתח ענינים ערך פתגמים.	מרוזוב, אברהם דוד: נה.
ישראל, הרה"ק מקוזניץ: תנ.	מרוזוב, חיים שניאור זלמן: קצו.

מרצבך, דוד צבי: קלב.	שאייעוויטש, משה: שסו.
משה רבנו (רכ).	שאנא, יוסף לוי: קל.
משה, הרמב"ם: תמח.	שוחאט, דוד: א.
נאה, ברוך: ב.	שוסטרמן, צבי: נד. פו.
נחום, הרה"ק מטשרנוביל: רג.	שזר, שניאור זלמן:
נפוליון: תנ.	נז. קכב. רסב. שט. שסג. תיח. תמב.
סגל, גרשון: תה.	שטאקהאמער, דוד: ק.
סגל, יהודא זרחי' מרדכי ליב חיים:	שטיינמן, אליעזר: ו.
תטז.	שטנצל, שלמה: טז.
סילבר, נח יצחק: ד.	שטריט, יהודה: רנה.
סלאמיק, דוד: פד.	שכטר, צבי: מב.
סלונים, יהודה ליב: רו.	שליט, אליעזר: רצו.
סלונים, עזריאל זעליג: רפט.	שלמה המלך: תמז.
סעדיה, גאון: תמח.	שלמה, הרה"ק מקרלין: תנ.
ספקטור, אליעזר: ז. קסד.	שמטוב, שלום דובער: שסה.
סרכנסקי, יהושע שניאור זלמן: קעא.	שמטוב (גרליצקי), שרה מינדל: רי.
עלבוים, יהושע: שא. שכג. תט.	שניאור זלמן (אדה"ז):
פאגעל, ישראל: שסה.	תנ (במלחמת נפוליון).
פאפנהיים: קצט.	ראה גם מפתח ענינים ערך מאמרים.
פייגלשטוק, ראובן צבי יהודה: שכט.	ספרים. פתגמים.
פינדריק, שמואל יוסף: קה.	שניאורסאהן, ברוך שמעון: סה.
פינסון, ניסן: צב. קנ. שמא"ב.	שניאורסאהן, אדמו"ר מוהרי"צ:
פלס, יעקב: מח. קסא (חוגתו רחל).	ראה מפתח ענינים ערך פתגמים. שיחות.
פנחס, הרה"ק מקוריץ (נכדי): קלו.	שניאורסאהן, מנחם מענדל (אדמו"ר
פרוש, מנחם: קיב.	הצ"צ):
פריז, אברהם: קעג.	ראה מפתח ענינים ערך ספרים. פתגמים.
קופרניקוס: קלד.	שניאורסאהן, אדמו"ר מוהרש"ב:
קורן, יצחק: כה.	ראה מפתח ענינים ערך ספרים. פתגמים.
קליין, מנשה: שצג.	שיחות.
קליינמן, זלמן: שצה.	שניאורסאהן, אדמו"ר מוהר"ש:
קלמנסון, שניאור זלמן: ע.	קצט (נסיעתו לפריז להחזיר א'
קנובל, יהודה אריה: רטז.	בתשובה).
קפלן, ארי' ליב: מז.	ראה גם מפתח ענינים ערך פתגמים.
קרעמער, אברהם דוב: קסח.	שניאורסאהן, שמואל מנחם מענדל:
רעואל: סח. ש.	יז. קפט. שז. שדמ.
ראטה, נפתלי: נ.	שפירא, ב.: קמט.
רבינוביץ, אהרן: נט.	שפירא, העשל: קלז.
רבינוביץ, נחום: תמג.	שפירא, טריינא: קלז.
רובין, חיים שמעון זאב: קלא.	שפירא, יצחק: קנט.
רחל אמנו: ג (ולאה).	שפירא, ליפמן: ערה.
ריטש, מרדכי: קב. רכא.	שפירא, פנחס: קלז.

תעו

מפתח אנשים

שפירא, שמואל אבא: קלז.
שפעטמאן, יהושע: שסט.
שפר, אסחר: קיט.
שקלובסקי, א.: קז. שע.

שרביט, יוסף: עו.
ששון, שלמה: רלה.
ששונקין, נחום שמרי: רנב.
תומרקין, יוסף אלתר: קסח.

מפתח מקומות

שסא"ד. שפז. שצב. שצה. חיג. תיח"כ.	אוסטרליה: תכג.
תמכ"ג.	אירופה: מד. עח. שסט. תכג.
ראה גם מפתח מוסדות ערך בית רבקה.	אלבאני: רסה.
צא"ח.	אלכסנדריה: תמח.
לוד: שיט. תנב.	אנגליה: שסט.
ראה גם מפתח מוסדות ערך אגונ"ח.	ארץ ישראל: ארה"ק:
תר"ת.	ב. טו. כז. נט. צג. צט. קכט. קע
לטביה: ראה מפתח מוסדות ערך תר"ת.	(בנסיעה לא. צ"ל זהירות מיוחדת
מאנטאוידעא: רלה.	בתומ"צ). ריב. רמד. שכו. שלט"מ
מונטריאל: קסז. קפד.	(כנ"ל — קע). שסא. שפח. שצו. תכג.
ראה גם מפתח מוסדות ערך אגונ"ח.	תכת. תלו. תנב (כנ"ל — קע).
צא"ח. תר"ת.	ראה גם מפתח מוסדות ערך אגונ"ח.
מוסקבה: קלז.	אגונ"ח. אהלי"י. צא"ח. תר"ת.
מושב עולי טריפולי: נד.	ארצות הברית: אמריקה:
מירון: קכ. קמ. קעב.	מד. עח. קכב. קלג. רנ. שצו. תכג.
מלבורן:	ראה גם מפתח מוסדות ערך אגונ"ח.
ראה מפתח מוסדות ערך אהלי"י. בית	תר"ת.
רבקה.	אשור: תמז.
מצרים: תמז.	באר שבע: קלב.
מרוקו:	בבל: תמז.
קמה. רמג. רפז (עולי מ. בכפ"ח). שפז	דברדו: קמא.
(הנ"ל). תכג.	הודו: שנד. תמג.
מרסיי: שיד.	חולון: שמו.
עיינות: לב.	חפץ חיים: צג.
פולין:	ירושלים:
ראה מפתח מוסדות ערך תר"ת.	נא"ב. נט. קא. קיב. קכ. קכט. קמו. רמד.
פטרבורג: תמג.	רעא. שי. שפב. תמא (המושג ציין י.).
פריז: קצט.	תנב.
צרפת: קצט.	ראה גם מפתח מוסדות ערך צא"ח.
ראה גם מפתח מוסדות ערך תר"ת.	כפר חב"ד:
קוממיות: צג.	טו. יח (השימוש בשם זה דוקא). יט"ב.
קנדה: תכג.	לא. נג. עד. צג. קז. קכב. קסד. קעג.
קסכלנקה: צב.	קפג. קצד"ה. קצח. רלה (כנ"ל — יח).
ראה גם מפתח מוסדות ערך אגונ"ח.	רסב (כנ"ל). רפז. רצה. רצו. שטיי.

תעז

תעח

מפתח מקומות

ראשון לציון:

רמלה: שיח.

ראה מפתח מוסדות ערך אחי תמימים.

שווייץ: ת.

רוסיה: נט. ע.

ראה גם מפתח מוסדות ערך תו"ת.

שיקגו: רז.

ריא:

תל אביב:

ראה מפתח מוסדות ערך צא"ח.

ראה מפתח מוסדות ערך אגונ"ח. צא"ח.

